

12. GEZEGEN'in yazarı Zecharia Sitchin'in 8. kitabı

İlahi Karşılaşmalar

Melekler, Vizyonlar ve Elçiler

ZECHARIA SITCHIN

İLAHİ KARŞILAŞMALAR

- Tanrı, Adem ve Havva ile hangi dilde konuşmuştu?
- Arkeolojik keşifler kutsal kitaptaki hangi kayıtları doğruladı?
- Ölü Deniz Tomarlarında neler açıklanmıştı?
- Uzay araçları insanlar tarafından ilk kez ne zaman görüldü?
- Peygamberlerin görümleri bizlere neler anlatmakta?
- Çağlar boyunca ilahi elçilerin görevleri nelerdi?
- Melekler insanlara nasıl görünürler?
- Melekler bizleri korumak ve yönlendirmek için hangi güçlere sahiptirler?
- Rüyalar geleceği nasıl bildirmektedir?
- Tanrı'nın ilahi ve evrensel olan ebedi planı nedir?

Ünlü yazar **Zecharia Sitchin**
Sümer çiviyazısı metinleri ve Kitabı Mukaddes üzerine yapılmış pek çok araştırmadan yararlanarak bu ve daha pek çok soruyu yanıtlıyor.

Zecharia Sitchin

İLAHİ KARŞILAŞMALAR

MELEKLER, VİZYONLAR ve ELÇİLER
CENNETİN KAPILARI

Çeviren:
Yasemin Tokatlı

RM
Ruh ve Madde Yayınları

Copyright© 1995, **Zecharia Sitchin**
Tüm hakları saklıdır. Yazarın yazılı izni olmaksızın bu kitabın hiçbir bölümü, herhangi bir biçim veya yolla tekrar basılamaz ve yayımlanamaz. İlk kez İngilizce olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde Avon Books, Inc. tarafından yayımlanmıştır.

Bu Kitabın Türkçe Yayın Hakkı
İnsanlığı Birleştiren Bilgiyi Yayma (BİLYAY) Vakfı'nın
bir kuruluşu olan
Ruh ve Madde Yayıncılık ve Sağlık Hizmetleri A.Ş.'ne aittir.
Ruh ve Madde Yayıncılık ve Sağlık Hizmetleri A.Ş.'nden yazılı izin alınmadan hiçbir alıntı yapılamaz. ©

İstanbul, Mayıs 2007

ISBN 978-975-6377 21 5

Kapak: Ferda Gürsoy

Baskı
Kurtiş Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Litros Yolu Fatih Sanayi Sitesi
No: 12/74-75 Topkapı / İstanbul
Tel: (0.212) 613 68 94 - 613 68 95

Yayın
Ruh ve Madde Yayıncılık ve Sağlık Hizmetleri A.Ş.
Hasnun Galip Sok. Pembe Çıkmazı No: 4, D: 9
34433 Beyoğlu/İSTANBUL
Tel: (0.212) 243 18 14 - 249 34 45 • Faks: (0.212) 252 07 18
http: www.ruhvemadde.com e-mail: info@ruhvemadde.com

Atalarımla bağlantım olan babam ile anneme,
Isaac ve Genia'ya (kızlık soyadı Barsky) ithaf edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

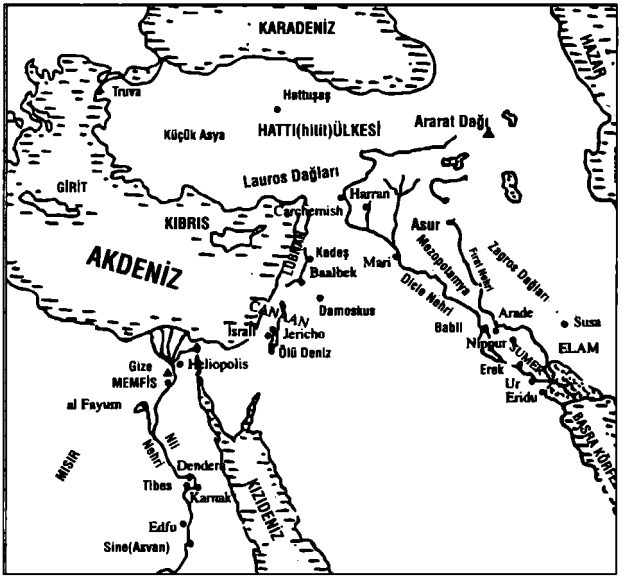
Sunuş
1. İlk Karşılaşmalar 13
2. Cennet Kaybedilince 42
3. Göğe Yükselen Üç Kişi 64
4. Nefilim: Cinsellik ve Yarıtanrılar 89
5. Tufan 105
6. Gök Kapıları 127
7. Ölümsüzlük Arayışı 151
8. GİGUNU'daki Karşılaşmalar 183
9. Alacakaranlık Kuşağından Gelen Görünümler 208
10. Kralların Rüyaları, Meşum Kehanetler 236
11. Melekler ve Diğer Elçiler 274
12. Büyük Tecelli 312
13. Görünmeyen Tanrı'nın Peygamberleri 343
Sonsöz: Tanrı: Dünya Dışı Varlık 379

SUNUŞ

Dünya Tarihçesi dizisi yazarı Zecharia Sitchin bu kitabında, insanoğlunun yaşadığı İlahi Karşılaşmaları Sümer Metinleri ve dinsel kaynaklarla karşılaştırarak inceliyor. Bunların ne kadarı gerçek ne kadarı mitoloji? Gelin hep beraber görelim...

Haritalarla, resimlerle desteklenen tarih içerisindeki bu yolculuğu dilimize kazandıran çevirmen Yasemin Tokatlı'ya teşekkür ederiz.

Ruh ve Madde Yayınları

KARADENİZ
HAZAR
Truva
Hattuşaş
Küçük Asya
HATTİ(hitit)ÜLKESİ
Ararat Dağı
Lauros Dağları
GİRİT
Harran
KIBRIS
Carchemish
Asur
Mezopotamya
Fırat Nehri
Zagros Dağları
AKDENİZ
Kadeş
Baalbek
Mari
Dicle Nehri
Damoskus
Arade
Susa
İsrail
Jericho
Babil
Nippur
SUMER
ELAM
Ölü Deniz
Gize
Heliopolis
Erek
Ur
MEMFİS
Eridu
al Fayum
PASSAL KÖRFEZİ
Nil Nehri
MISIR
Denderi
NIZIDENİZ
Tibes
Karnak
Edfu
Sine(Asvan)

- 1 -

İLK KARŞILAŞMALAR

İlahi Karşılaşmalar insan deneyiminin en üst noktasıdır: Yaşarken oluşabilecek en büyük örneği Musa'nın, Sina Dağında Rab ile karşılaşması gibidir; ve son, en son ve kesin olan örneği ise öldüklerinde gidecekleri sonsuz Ötealem hayatında, İlahi Meskenlerindeki tanrılara katılacaklarını varsayan Mısır firavunlarınınkidir.

İnsanoğlunun İlahi Karşılaşmalar deneyimi, kutsal metinlerde ve kadim Yakın Doğu'dan günümüze kalan metinlerde kaydedildiği haliyle en şaşırtıcı ve heyecan verici destanı oluşturmaktadır. Gök ve Yer'i mekan alıp ibadeti ve bağlılığı, ebediyeti ve faniliği, aşkı ve sevgiyi, kıskançlık ve cinayeti içeren bu etkileyici dram uzaya dek çıkıp Aşağı Dünya'ya dek uzanır. Oyuncuları tanrılar ve tanrıçalar, melekler ve yarı tanrılar, Dünyalılar ve androitler olan bir sahnede kehanetler ve görümlerde, rüyalar ve alametlerde, vahiylerde ve ilahi ilhamlarda ifadesini bulan bu dram, Yaratıcısından ayrı düşen ve bu ilksel göbek bağını eski haline getirmeyi amaçlayarak yıldızlara uzanan insanoğlunun hikayesidir.

İlahi Karşılaşmalar insan deneyiminin en üst noktasıdır çünkü belki de bunlar ilk insan deneyimiydiler çünkü Tanrı insanı yarattığında, insan yaratıldığı anda Tanrı ile karşılaşmıştı. Kitabı Mukaddes'in ilk kitabında, Yaratılış Kitabında ilk insanın,

"Adam"ın nasıl ortaya çıkarıldığını okuruz:

> Tanrı, "İnsanı
> Kendi suretimizde,
> Kendimize benzer yaratalım," dedi...
> Tanrı, insanı kendi suretinde yarattı.
> Böylece insan, *Elohim* suretinde yaratılmış oldu.
> İnsanları erkek ve dişi olarak yarattı.

Ortaya çıkartıldığı anda bu yenidoğanın söz konusu ilk İlahi Karşılaşmanın doğasını da ve anlamını da hiç anlayamamış olduğunu ancak varsayabiliriz. Anlaşılan bu Adem bir sonraki çok önemli karşılaşmanın, yani Rab Tanrı (Yahveh'ye atfedilen yaratılış versiyonunda) Adem için bir dişi eş yaratmaya karar verdiğinde olanların da tam farkında değildi:

> Ve Yahveh *Elohim*
> Adem'e derin bir uyku verdi.
> Adem uyurken
> Rab Tanrı onun
> Kaburga kemiklerinden birini alıp
> Yerini etle kapadı.
> Adem'den aldığı kaburga kemiğinden
> Bir kadın yaratarak
> Onu Adem'e getirdi.

Demek ki, ilk insan bu işlemler sırasında derin bir anestezinin etkisindeydi, dolayısıyla da Rab Tanrı'nın cerrahi yeteneklerini sergilediği bu çok önemli İlahi Karşılaşmanın farkında bile değildi. Ama Adem olan biten hakkında kısa süre içinde bilgilendirildi çünkü Rab Tanrı "onu adama getirdi" ve onunla tanıştırdı. Kitabı Mukaddes bunun ardından erkek ve kadının birleşip niçin "tek beden" haline geldiklerine ilişkin bir yorum yapar ve hikayeyi, Adem de karısı da "çıplaktılar, henüz utanç nedir bilmiyorlardı," cümlesiyle bitirir. Bu durum İlk Çöpçatanı ra-

hatsız edermiş görünmezken, Kitabı Mukaddes niçin aksini ima etmektedir? Aden Bahçesinde dolaşan diğer yaratıklar, "evcil ve yabanıl hayvanlar, gökte uçan kuşlar" çıplak idiyseler, Adem ve Havva'nın yeryüzünde çıplaklıktan utanmalarına sebep olacak (ama olmamış) olan şey de neydi? Yoksa bunun nedeni, Adem'i suretlerinde yaratmış olanların giysiler giyiyor olmaları mıydı? Bu akılda tutulması gereken bir noktadır; *Elohim*'in kimliğine ilişkin olup Kitabı Mukaddes tarafından elde olmaksızın verilmiş bir ipucudur bu.

Adem ve Havva'dan sonra hiç kimse Dünya'daki ilk insanlar, ilk İlahi Karşılaşmalarda hazır bulunanlar olma deneyimini yaşayamadı. Ama daha sonra Aden Bahçesinde olanlar, insanoğlunun özleminin bir parçası olarak günümüze dek baki kaldı. Seçilmiş peygamberler bile böylesi bir ayrıcalığa heves etmiş olmalıydılar çünkü Tanrı orada, Aden Bahçesinde ilk insanlara doğrudan seslenmiş, onlara beslenmeleri hakkında öğütler vermişti. Bahçedeki tüm ağaçların meyvesinden yiyebilirlerdi; İyi ile Kötüyü Bilme Ağacının meyvesi hariç.

Cennetten Kovulmaya yol açan olaylar zinciri hala yanıtlanmamış bir soruyu doğurur: Adem ve Havva, Tanrı'yı nasıl işitmekteydiler? Tanrı insanlarla böyle İlahi Karşılaşmalar sırasında nasıl iletişim kurmaktadır? İnsanlar konuşan ilahı görebilmekte midir yoksa yalnızca mesajı mı işitebilirler? Ve bu mesaj nasıl iletilir? Yüz yüze mi? Telepatik yolla mı? Holografik bir görümde mi? Rüyalar aracılığıyla mı?

Bu soruların yanıtları için kadim çağlardan kalan kanıtları inceleyeceğiz. Ama Aden Bahçesindeki olaylar söz konusu olduğu kadarıyla, kutsal kitaptaki metin fiziksel olan bir ilahi mevcudiyeti düşündürmektedir. Mekan insan yerleşimi değildi; bir ilahi meskendi, "doğuda, Aden'de" özellikle dikilmiş bir bahçeydi, Tanrı "yarattığı Adem'i oraya koydu" ki, bahçeyi "bakıp işlemesi için" bahçıvanlık yapsın.

Adem ve Havva işte bu bahçede, İlahi Yılan'ın müdahalesi aracılığıyla, "iyiyi kötüyü bilir" hale getiren Bilgi Ağacının meyvesinden yedikten sonra cinselliklerini keşfettiler. Yasak meyve-

yi yedikten sonra, "çıplak olduklarını anladılar. Bu yüzden incir yapraklarından kendilerine önlük yaptılar."

Sonra sahneye Rab Tanrı -İbranca Kitabı Mukaddes'te *Yahveh Elohim*- girer:

> Derken, günün serinliğinde
> Bahçede yürüyen Tanrı'nın
> Sesini duydular;
> O'ndan kaçıp
> Ağaçların arasına gizlendiler.

Tanrı fiziken Aden Bahçesindedir ve onun bahçede gezinmesinin sesi insanlar tarafından duyulabilmektedir. Peki ilahı görebiliyorlar mı? Kutsal kitaptaki anlatı bu konuda sessiz kalır, oysa Tanrı'nın onları görebildiği konusunu netleştirir; veya, bu örnekte, onları görmeyi beklemektedir ama onlar saklandıkları için göremez. Dolayısıyla Tanrı onlara ulaşmak için sesini kullanır: "Rab Tanrı, Adem'e 'Neredesiniz?' diye seslendi."

Bir diyalog (daha doğrusu triyalog) gelişir. Bu hikaye çok önemli pek çok mesele doğurmakta. Adem'in daha en başından konuşabildiğini düşündürmekte;Tanrı ile insanoğlunun nasıl -hangi dilde- sohbet edebildiği sorusunu sordurmakta. Şimdilik kutsal kitaptaki hikayeye devam edelim: Adem'in, Tanrı'nın sesini duyunca "çünkü çıplaktım" diyerek saklandığı şeklindeki açıklaması insan çiftin ilah tarafından sorgulanmasına yol açar. Konuşmanın sonunda gerçek ortaya çıkar ve yasak meyvenin yenilmiş olması günahı itiraf edilir (gerçi Adem ve Havva bu eylemden dolayı Yılan'ı suçlarlar). Sonra Rab Tanrı cezayı açıklar: Kadın acı içinde çocuk doğuracak ve adam toprağı işleyip ekmeğini kazanmak için alın teri dökecektir.

Hikayenin bu noktasında, karşılaşmanın yüz yüze yaşandığı açıktır çünkü şimdi Rab Tanrı, Adem ve karısı için deriden giysiler yapmakla kalmayıp onları giydirmektedir de. Kuşkusuz bu hikayeyle, "giyinme"nin insanlar ve hayvanlar arasında "ilahi" veya büyük bir ayırıcı etken olduğuna ilişkin okuyuculardaki

büyük bir etki oluşturması amaçlanmışsa da kutsal kitaptaki bu pasajı yalnızca sembolik olarak ele alamayız. Başlangıçta, Adem Aden Bahçesindeyken, insanların Yaratıcılarıyla yüz yüze iletişimde olduklarını açıkça anlamamıza izin vermektedir.

Derken Tanrı, hiç beklenmedik biçimde endişelenir. Adları belirtilmeyen meslektaşlarına seslenerek, *Yahveh Elohim* kaygılarını,"Adem iyiyle kötüyü bilmede bizim gibi oldu; ya artık yaşam ağacına elini uzatıp meyve alır da yiyip ölümsüz olursa?" diyerek dile getirir.

Odak noktası öylesine hızla değişir ki, anlamı kolayca kaybedilebilir. İnsanoğlunun yaratılışı, üremesi, kaldığı yer ve işlediği günahı anlatmakta olan Kitabı Mukaddes aniden Rab'bin kaygılarını anlatmaya koyulur. Bu arada, insanoğlunun neredeyse ilahi doğasının altı bir kez daha çizilir. Adem'i yaratma kararı, onu ilahi yaratıcıların "suretinde ve benzeyişinde" biçimlendirme önerisinden çıkmıştır. Ortaya çıkan varlık, *Elohim*'in eseri "*Elohim*'in suretinde" oluşturulmuştur. Ve şimdi, Bilgi'nin meyvesini yemiş olan insanoğlu bir başka önemli açıdan daha ilahlara benzemişti. İlahların bakış açısıyla, Ölümsüzlük dışında "Adem bizim gibi" olmuştu. Yahveh'nin adı verilmeyen diğer meslektaşları da Adem ve Havva'nın Aden Bahçesinden sürgün edilmesi kararını uygun buldu, geri dönmeye kalkışırlarsa, diye insanların yolu üstüne "her yana dönen alevli kılıcı"yla kerubiler yerleştirdiler.

Böylelikle insanoğlunun Yaratıcısı bizzat insanoğlunun faniliğini emretmiş oldu. Ama gözü yılmayan insan, İlahi Karşılaşmalar aracılığıyla o zamandan beri ölümsüzlüğü aramaktadır.

Karşılaşmalara duyulan bu özlem gerçek olayların hatırlanmasına mı dayanmaktadır, yoksa safi mitlere dayanan yanıltıcı bir arayış mıdır? Kutsal kitaptaki hikayelerin ne kadarı gerçek, ne kadarı kurgudur?

Kutsal kitabı derleyenlerin veya düzeltenlerin önlerinde konuyla ilgili daha eski tarihli metinler bulunduğunun işaretlerinden biri ilk insanların yaratılışını anlatan çok çeşitli versiyonlar

ve yaratıcı(lar) olarak çoğul *Elohim* (ilahlar) kelimesi ile tekil *Yahveh* kelimesi arasında gidip gelinmesidir. Aslında, Yaratılış kitabının 5. bölümü, Adem'in ardından gelen soyun kısa kaydının ("*Elohim* Adem'i kendine benzer yarattığı gün"den itibaren) "Adem soyunun Kitabı"na dayandığını belirterek başlamaktadır.* Çölde Sayım kitabının 21. bölümünün 14. ayeti *Yahveh'nin Savaşları Kitabı*na atıfta bulunur. Yeşu kitabının 10. bölümünün 13. ayeti söz konusu mucizevi olayların ayrıntıları için okuyucunun *Yaşar Kitabı*na başvurmasını öğütler; 2. Samuel kitabının 1. bölümünün 18. ayetinde de bu kitabın bilinen bir kaynak metin olduğu belirtilir. Bunlar, çok daha eski metinlerden oluşan daha büyük bir hazineden öylesine bahis açıldığı anların örnekleridir.

İbran İncili'nin (Eski Ahit) -onun Yaratılış, Tufan ve Nuh'un Gemisi, Atalar ve Mısır'dan Çıkış ile ilgili hikayelerinin- gerçeğe sadıklığı konusu on dokuzuncu yüzyılda şüpheci eleştiriye maruz kalmıştır. Bu şüpheciliğin ve inanmazlığın büyük kısmı, kutsal kitaptaki kayıt ve verileri eskiye doğru -yakın geçmişten başlayıp daha eski zamanlara uzanarak doğrulamayı tarihsel dönemlerden tarih öncesi dönemlere dek taşıyıp- giderek daha çok geçerli hale getiren arkeolojik keşifler tarafından susturulmuş ve yanıtlanmıştır. Afrika'daki Mısır ve Nübye'den Anadolu'daki (günümüz Türkiye'si) Hitit harabelerine, batıda Akdeniz kıyısı ve Girit ile Kıbrıs adalarından doğudaki Hindistan sınırlarına ve özellikle Mezopotamya'dan (günümüz Irak'ı) başlayıp Kenan'ı (günümüz İsrail'i) kucaklayarak kıvrılan Bereketli Hilal'in topraklarında birçoğu önceleri yalnızca Kitabı Mukaddes'ten bilinen yerler art arda keşfedilip gün ışığına çıkartılmış, kil tabletler veya papirüs üstüne yazılmış metinler ve anıtlara ya da taş duvarlara kazınmış yazıtlar Kitabı Mukaddes'te adı geçen krallıkları, kralları, olayları ve şehirleri tekrar diriltmiştir. Dahası, Ras Şamra (Kenan'ın Ugarit'i) veya daha yakın zamanlarda Ebla gibi sit alanlarında bulunanlar gibi, bu yazıtlar pek çok kez Kitabı Mukaddes'in de temel aldığı aynı kaynaklara aşinalık sergilemekteydiler. Oysa, kadim Yakın Doğu'daki İs-

* Kitabı Mukaddes'in Türkçe çevirisi bu şekilde başlamamakta. (Ç.N.)

rail'in komşuları İbran İncili'nin tek tanrıcı kısıtlamalarınca engellenmedikleri için kutsal kitaptaki *Elohim*'in kimliklerini ve "biz"in adlarını açıkça yazmışlardı. Böylelikle, bu yazılar tarih öncesi dönemlerin manzarasını betimlemekte ve bir dizi çeşitli İlahi Karşılaşma boyunca tanrıların ve insanların yaşadığı o harikulade öykünün perdesini aralamaktadırlar.

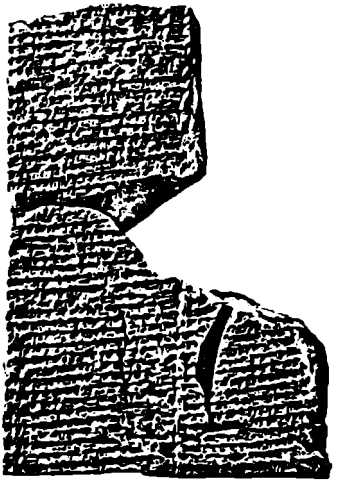
Mezopotamya'da, (Fırat ve Dicle arasında kalan) "Nehirler Arasındaki Topraklar"da yaklaşık 150 yıl önce maksatlı arkeolojik kazılar başlayana dek Asur ve Babil imparatorluklarına, onların büyük şehirleri ve mağrur krallarına ilişkin tek bilgi kaynağı Eski Ahit idi. Daha önceki bilginler kutsal kitapta yer alan, üç bin yıl öncesinde böyle imparatorlukların varlığına ilişkin verilerin gerçeğe uygunluğu üstünde düşünürlerken, kutsal kitabın Krallığın daha bile eskilerde Nimrod adlı "Yahveh'nin indinde kudretli bir avcı" ile başladığı ve çok uzak bir geçmişte "Şinar diyarında" kraliyet başkentleri (dolayısıyla ileri bir uygarlık) olduğuna ilişkin iddiaları onların inancını daha da zorlamaktaydı. Bu iddia çok daha inanılmaz olan Babil Kulesi hikayesiyle bağlantılıdır (Yaratılış, 11. bölüm), insanoğlu çamurdan tuğlalar kullanarak "göklere erişecek bir kule" yapmaya girişir. Burası, "Şinar diyarı"ndaki bir düzlüktü.

Bu "mitsel" ülke bulunmuş, şehirleri arkeologlarca gün ışığına çıkartılmış, dili ve yazısı İbranca ve onun ana dili olan Akkadca bilgisi sayesinde çözülebilmiş, anıtları, heykelleri ve sanat eserleri dünyanın büyük müzelerinde özenle korunmaktadır. Günümüzde bu ülkeye Sümer diyoruz; halkı ise oraya *Şumer* diyordu ("Muhafızların Ülkesi"). Kutsal kitaptaki Yaratılış hikayesini ve Yakın Doğu'nun İlahi Karşılaşmalara ilişkin kayıtlarını anlamak için kadim Sümer'e gitmemiz gerekiyor çünkü bu olayların kayıtlara geçirilmesi orada, Sümer'de başladı.

Sümer (kutsal kitapta Şinar) Tufan'dan sonra, yaklaşık altı bin yıl önce aniden ve her şeyiyle ortaya çıkan ilk ve tam belgelenmiş uygarlığın bulunduğu yerdi. Yüksek bir uygarlığı bütünleyen her konuda neredeyse her "ilk" insanoğluna burada verildi; yukarıda söz edildiği gibi yalnızca ilk tuğla yapımı ve

ilk fırınlar değil, ilk yüksek katlı tapınaklar ve saraylar, ilk rahipler ve krallar; ilk tekerlek, ilk tıp ve farmakoloji; ilk müzisyenler ve dansçılar, esnaf ve zanaatkarlar, tacirler ve kervancılar, ilk yasa maddeleri ve yargıçlar, ağırlık ve ölçüler. İlk gök bilimciler ve gözlem evleri de oradaydı ve ilk matematikçiler de. Ve belki de en önemlisi: M.Ö. 3800 gibi erken bir tarihte yazı da orada başladı ve Sümer'i, kil tabletler üzerine kama şekilli bir yazıyla (çivi yazısı) tanrıların ve insanların şaşırtıcı hikayelerini yazan katiplerin ülkesi haline getirdi (örneğin, şu "İnsanın Yaratılması" tableti, Şekil 1). Bilginler bu kadim metinleri mit, efsane olarak ele alırlar. Oysa biz bunların gerçekten meydana gelen olayların kayıtları olduğunu düşünmekteyiz.

Arkeologların kazmaları yalnızca Şinar/Sümer'in varlığını doğrulamakta kalmadı. Bulgular ayrıca Mezopotamya'dan kalan kadim metinlerin kutsal kitaptaki Yaratılış ve Tufan hikayelerine koşut olduğunu da ortaya çıkarttı. 1876'da British Museum görevlisi George Smith (Asur başkenti) Nineve'deki kraliyet kütüphanesinde bulunan kırık tabletleri biraraya getirip

Şekil 1

The Chaldean Genesis (Yaratılışın Kalde Yorumu) adlı kitabı yayınladı ve kutsal kitaptaki Yaratılış hikayesinin ilk kez Mezopotamya'da, binlerce yıl önce yazıya geçirildiğini kuşkuya yer bırakmayacak şekilde gösterdi.

1902'de yine British Museum'dan olan L.W. King, *The Seven Tablets of Creation* (Yedi Yaratılış Tableti) adlı kitabında Eski Babil dilinde, çok ayrıntılı ve uzun olduğu için yedi kil tablet gerektiren daha tamamlanmış bir metin yayımladı. Yaratılış Destanı veya açılış dizesi ile *Enuma eliş* olarak bilinen bu metnin altı tableti göklerin ve Dünya'nın, Dünya üstünde insanoğlu dahil her şeyin yaratılışı tarif etmekteydi ve bu, Kitabı Mukaddes'teki yaratılışın altı "gün"üne koşuttu. Yedinci tablet ise en üstün Babil ilahı Marduk'u (kutsal kitaptaki yedinci "gün"de "yaptığı, yarattığı bütün işi bitirip dinlendi" denilen Tanrı'yı andırır bir şekilde) muhteşem eserini gözden geçirirken yüceltmeye adanmıştır. Bilginler artık Asur ve Babil versiyonlarıyla bu ve diğer "mitler"in daha eski tarihli Sümer metinlerinin (Asur veya Babil'in en büyük tanrılarını övme amacıyla değiştirilmiş) çevirileri olduğunu biliyorlar. *Tarih*, büyük bilgin Samuel N. Kramer'in 1959 tarihli eserine başlık olarak seçtiği gibi, *Sümer'de Başlar*.

Çeşitli metinlerden öğrendiğimize göre, her şey çok ama çok uzun zaman önce Basra Körfezine veya Umman Denizine elli kişilik bir ANUNNAKİ grubunun iniş yapmasıyla başladı; bu terim "Gökten Yere Gelmiş Olanlar" anlamına gelmektedir. Zeki bir bilim adamı olan E.A'nın ("Evi Su Olan") önderliğinde kıyıya çıkan bu grup Dünya üstündeki ilk dünya dışı varlık kolonisini kurarak E.Rİ.DU ("Çok Uzakta Kurulan Ev") adını verdiler. Ziyaretçilerin görevine uygun olarak bunu başka yerleşimler izledi; Basra Körfezinin sularını damıtarak altın elde edeceklerdi; Anunnakilerin ana gezegeninde acilen altına ihtiyaç vardı, giderek incelmekte olan atmosferi altın parçacıklarının asılı duracağı bir kalkanla korunabilirdi. Araştırma seferi genişleyip operasyonlar başlarken Ea, EN.Kİ, yani "Yer Efendisi" anlamına gelen ek bir unvan veya lakap edindi.

Ama her şey yolunda gitmedi. Ana gezegen (NİBİRU) gereken altını alamıyordu. Kısa zamanda plan değişikliği yapılıp altının zor yoldan, AB.ZU'daki -güneydoğu Afrika'daki- madenlerden çıkartılmasına karar verildi. Dünya'ya gelen Anunnakilerin sayısı arttı (sonunda 600 kişi olmuşlardı); İGİ.Gİ ("Gözlemleyen ve Görenler") denilen bir başka grup yörüngede kalıp mekikleri, uzay araçlarını ve uzay istasyonlarını işletmekle görevliydi (Sümer metinleri bunların sayısının 300 olduğunu iddia etmektedir). Bu kez başarısızlık yaşanmamasını temin etmek için Nibiru'nun hükümdarı ANU ("Cennetsi Olan") Dünya'ya Enki/Ea'nın üvey kardeşi EN.LİL'i ("Emirler Efendisi") yolladı. Enlil sıkı disiplin isteyen sert bir idareciydi; Enki Abzu'daki altın cevherlerini topraktan çıkartmak üzere yollandığında Enlil, E.DİN'deki ("Dürüst Olanların Evi") yedi Tanrılar Şehrinin komutasını devraldı; bundan 400.000'i aşkın yıl sonra Sümer uygarlığının gelişip serpileceği yerdi burası. Her bir şehir belirli işlevler üstlenmişti: bir Uçuş Kontrol Merkezi, bir Uzay Limanı, bir metalürji merkezi, hatta hem Enki'nin hem de Enlil'in üvey kız kardeşi olan NİN.MAH'ın ("Büyük Hanım") gözetiminde bir tıp merkezi.

Dünya Tarihçesi dizisinin beş cildi ve bunları tamamlar nitelikteki *Kozmik Tohum** adlı kitaplarımızda sunup analiz ettiğimiz kanıtlar, Nibiru'nun 3.600 Dünya yılı süren ve Sümer dilinde SAR denilen bir dönemi belirten çok büyük ve elips biçimli bir yörüngeye sahip olduğunu işaret etmekteydi. Sümerlerin tarih öncesine dair kayıtları -Kral Listeleri adıyla bilinir- Anunnakilerle ilgili zamanın geçişini *Sarlar* ile ölçmektedir. Bu metinleri keşfedip tercüme eden bilginler, adı geçen Anunnaki komutanlarının görev süresinin uzunluğunu en azından "efsanevi" veya "hayali" görmekteydiler çünkü bu tekil "saltanatlar" 28.800 veya 36.000 ve hatta 43.200 yıl sürmüştü. Ama aslında Sümer Kral Listeleri belirli bir yerleşimin başındaki şu veya bu komutanın 8 veya 10 veya 12 *Sar* görev yaptığını belirtmekteydiler. Dünya yılına dönüştürüldüğünde bu sayılar 28.800 gibi "mantıksız" bir

* *Kozmik Tohum*, Ruh ve Madde Yayınları İstanbul, 2004

hal almaktaydı (8 x 3.600) ama Anunnakiler açısından bunlar yalnızca, *kendi* yıl hesaplarına göre son derece makul (ve hatta kısa) süreler olan, sekiz veya on yıl demekti.

Bu kadim "tanrılar"ın *görünürdeki* ölümsüzlüğünün sırrı işte burada, *Sar*larda yatmaktadır. Bir yıl, kişinin üstünde yaşadığı gezegenin güneş etrafında tamamladığı bir yörüngenin süresi olarak tanımlanır. Nibiru'nun yörüngesi 3.600 *Dünya* yılı alır ama Nibiru'da yaşayanlar için bu süre ancak *onların* bir yılıdır. Sümer ve diğer Yakın Doğu metinleri bu "tanrılar"ın doğumundan da ölümünden de söz etmektedirler, ancak Dünyalıların gözünde (ki adının İbranca anlamı "Arza ait" olan *Adem* tam anlamıyla böyleydi) Anunnakilerin yaşam döngüsü öyle uzundu ki, insanlar açısından onlar pratikte ölümsüzdüler.

Anunnakiler Dünya'ya tufandan 120 Sar önce -fiziksel sonuçlarının da ötesinde gerçekten dönüm noktası oluşturan o su çığının düşmesinden 432.000 yıl önce- gelmişlerdi. Anunnakiler geldiklerinde insanoğlu, yani Adem henüz dünya üstünde değildi. Çünkü Abzu'ya yollanan Anunnakiler kırk Sar boyunca altın çıkartmak için meşakkatle çalıştılar ama sonra isyan ettiler. Babil, Asur ve İbran dilinin anası olan Akkad dilinde yazılmış ve *Atra Hasis* adıyla anılan bir metin bu isyanı ve nedenlerini canlı ayrıntılarıyla tarif etmektedir. Anunnakileri zorlu çalışmaya mecbur etmek ve isyanı teşvik edenleri cezalandırmak amacıyla Enlil disiplin tedbirleri alınmasını emretti. Enki ise yumuşaklık yanlısıydı. Anu'ya danışıldı; o da isyancılara hak verdi. Bu açmaz nasıl çözülecekti peki?

Bilim adamı olan Enki bir çözüm önerdi. Bu çok zorlu işi devredeceğimiz *bir İlkel İşçi yaratalım*, dedi. Orada hazır bulunan diğer Anunnaki önderleri meraklandılar: Bu nasıl yapılabilir, bir *Adamu* nasıl oluşturulabilirdi? Buna, Enki'nin verdiği yanıt şu oldu:

> "Adını söylediğiniz yaratık,
> mevcuttur !"

Dünya üstündeki evrimin ürünü olan insansı bu "yaratığı" güneydoğu Afrika'da, "Abzu'nun yukarısında" bulmuştu. Bunu zeki bir işçi haline sokmak için tek gereken, diye ekledi Enki:

Tanrıların suretini tutturmak.

Meclisteki tanrılar -Anunnaki önderleri- hevesle kabul ettiler. Enki'nin önerisiyle bu göreve yardımcı olması için baş tıp subayını, Ninmah'ı çağırdılar. "Sen tanrıların ebesisin!" dediler ona, "İnsanoğlunu yarat! Karışmış Olanı yarat ki, o taksın boyunduruğu! Enlil tarafından yüklenen boyunduruğu o taksın ki, tanrılar rahat edebilsin diye onlara hizmet etmekle yükümlü olsun!"

Yaratılış kitabının 1. bölümünde, bu karara yol açan münazara tek ayette özetlenir: "Ve *Elohim*, 'İnsanı kendi suretimizde, kendimize benzer yaratalım' dedi." Ve meclisteki "biz"lerin rızası ima edilerek görev yürürlüğe konulur: "*Elohim*, insanı kendi suretinde yarattı. Böylece insan, *Elohim* suretinde yaratılmış oldu."

Suret terimi, yani mevcut "yaratığın" Bilme ve Uzun Ömür haricinde Anunnakilerce istenen düzeye yükseltilebileceği unsur veya süreç ancak söz konusu "yaratık"ın ne veya kim olduğunun fark edilmesiyle iyi anlaşılabilir. Başka metinlerde (örneğin, bilginlerin *Davar ve Tahul Miti* dedikleri metinde) şöyle açıklanır:

İnsanoğlu yaratıldığında,
Ekmek yemeyi bilmiyorlardı,
Giysiler giymeyi bilmiyorlardı,
Bitkileri koyunlar gibi ağızlarıyla yerler,
Suyu bir çukurdan içerlerdi.

Vahşi hayvanlar gibi ve vahşi hayvanlarla birlikte dolaşan insansı yaratığa çok uygun bir tariftir bu. Taş silindirler ("silin-

Şekil 2

dir mühür" olarak anılırlar) üstüne kazınmış Sümer betimlemeleri hayvanlarla birarada ama iki ayağı üstünde duran bu insansıları göstermektedir; bu (Şekil 2) bir Homo erectus çizimidir (ne yazık ki, modern bilim adamlarınca göz ardı edilmiştir). İşte Enki, zaten mevcut olan bu varlığın üstüne "tanrıların suretini tutturma" önerisinde bulunmuş ve genetik mühendislikten yararlanıp bir Dünyalı, *Homo sapiens* yaratmıştı.

Bu süreçte genetik devir yapıldığına ilişkin bir ipucu, Yaratılış kitabının "Ve *Yahveh Elohim* yerin toprağından Adam'ı yaptı; ve onun burnuna yaşam nefesini üfledi, ve Adam yaşayan can oldu," ayetini okuduğumuz (bilginlerin Yahvehci Versiyon diyerek atıfta bulunduğu) 2. bölümünde yer alır. *Atra Hasis* ve diğer Mezopotamya metinlerinde söz konusu varlıkla ilgili daha karmaşık bir işlem anlatılmaktadır. İşlem kusursuz hale getirilene dek hayal kırıklığıyla sonuçlanan denemeler ve hatalar da içermiş ve sonunda, istenen sonuç Enki ve (bazı metinlerde, bu unutulmaz rolünün onuruna NİN.Tİ, yani "Yaşam Hanımı" unvanının verildiği) Ninmah tarafından elde edilmişti.

Bit Şimti -"Yaşam rüzgarının içeri üflendiği ev"- denilen bir laboratuvarda çalışılırken genç bir Anunnaki erkeğinin kanının "özü" bir dişi insansının yumurtasıyla karıştırıldı. Döllenen yumurta bir Anunnaki dişisinin rahmine yerleştirildi. Gergin geçen bir bekleme döneminden sonra bir "model insan" doğdu; Ninmah yenidoğan bebeği ellerine alıp yukarı kaldırarak bağırdı: "Yarattım! Onu ellerimle yaptım!"

Şekil 3

Sümer ressamları, herkesin görmesi için Ninmah/Ninti'nin bu yeni varlığı tutup havaya kaldırdığı o nefes kesici son anı silindir mühürler üstünde betimlemişlerdir (Şekil 3). İşte, küçük bir taş silindir üstündeki oymada yer alan *ilk İlahi Karşılaşma*nın resimli betimlemesi!

Tanrıların *Neteru* ("Muhafızlar") diye adlandırıldığı ve bir madenci baltasını gösteren hiyeroglifle tanımlandığı kadim Mısır'da, ilk insanın kilden yaratılması eylemi koç başlı tanrı *Khnemu*'ya ("Birleştiren") atfedilir; metinler onun "insanı yapan... başlangıçta olan baba" olduğunu söylemektedir. Mısırlı ressamlar da, tıpkı kendilerinden önceki Sümerli ressamlar gibi, İlk Karşılaşma anını resimle betimlemişlerdi (Şekil 4); resimde Khnemu, oğlu (bilim ve tıp tanrısı) Tot'un yardımıyla yeni yaratılmış olan varlığı tutup kaldırırken görülmekte.

Yaratılış kitabının bir versiyonunda belirtildiği gibi, Adem gerçekten de tek başına yaratılmıştı. Ama bu model insan, "tüp bebekler" yaratmaya ilişkin bu sürecin geçerliliğini kanıtladığı anda bir toplu kopyalama projesine girişildi. Daha çok miktarda Tİ.İT, yani "yaşamla olan şey" karışımı, kutsal kitaptaki kil veya toprak hazırlanıp her iki cinsiyetten İlkel İşçiler üretmek üzere genetik mühendislik sayesinde işlemden geçirildi. Ninmah bir "eril kalıp" ve bir "dişil kalıp" içine yedişer "kil" yumrusu yerleştirdi. Döllenen yumurtalar daha sonra Anunnaki dişilerinin, "doğum tanrıçaları"nın rahimlerine yerleştirildi. Yaratılış kitabında "İnsanları erkek ve dişi olarak yarattı" ayetiyle in-

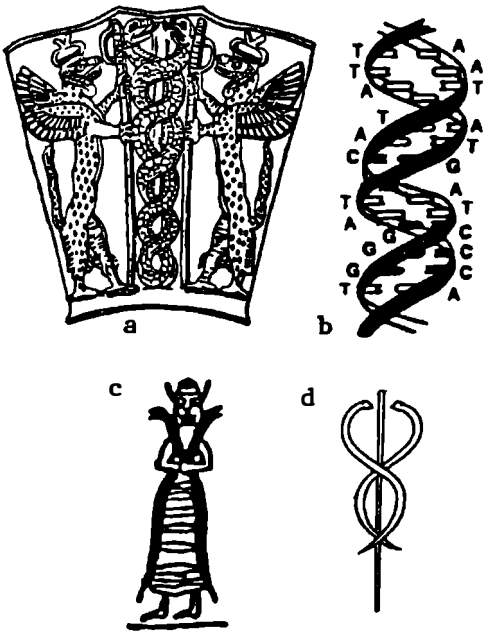

Şekil 4

sanoğlunun *Elohim* tarafından yaratılışını anlatan (bilginlerin deyimiyle) Elohimci Versiyon, her defasında yedi erkek ve yedi kadın "Karışmış Olan" ortaya çıkartma sürecinden söz etmektedir.

Ama her melez gibi (bir at ve eşeğin birleşmesinden doğan katır gibi) "Karışmış Olanlar" da kısırdı. Kutsal kitapta bu yeni varlığın kutsal metin terminolojisinde üremek anlamına gelen"Bilme"yi nasıl edindiğine ilişkin hikaye, ikinci genetik mühendislik becerisinin alegorik anlatımıdır. Bu dramatik gelişmenin baş aktörü ne Yahveh-*Elohim* ne de Adem ve Havva'dır; bu çok önemli biyolojik değişimin tahrikçisi Yılandı.

Yaratılış kitabında Yılan için kullanılan kelime *Nahaş*'tır. Oysa bu terim iki ek anlama sahipti. "Sırları bilen veya çözen" anlamına da gelebilirdi, "bakırdan olan" anlamına da. Son iki anlam, Enki için kullanılan Sümerce unvanlardan olup "Sırları çözen" ve "Metal madenlerinden olan" anlamındaki BUZUR kelimesinden geliyor görünmektedir. Daha önceki bir kitabımızda (*Kozmik Tohum*) şifanın sembolü olan ve -ta o zamanlar Sümer'den!- günümüze dek gelen Sarmal Yılanlar sembolünün (Şekil 5a) ilhamının çift sarmallı DNA (Şekil 5b)'dan ve dolayısıyla da genetik mühendisliği ile ilişkili olduğunu önermiştik.

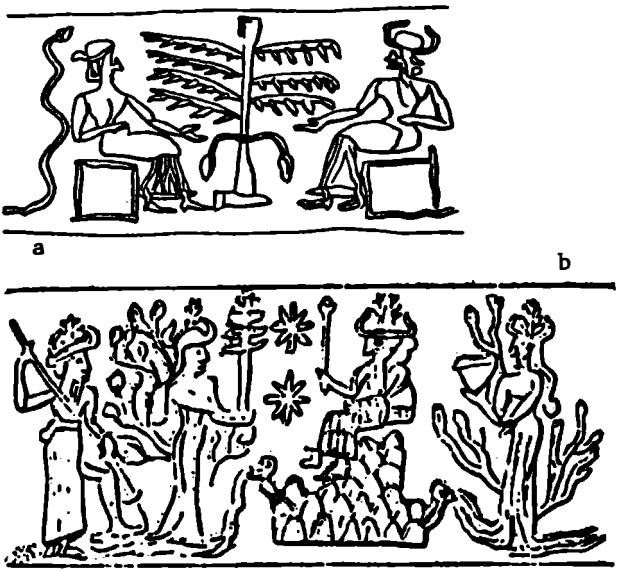

Şekil 5a, 5b, 5c ve 5d

Daha sonra göstereceğimiz gibi, Enki'nin Aden Bahçesinde genetik mühendisliğini kullanışı ayrıca Hayat Ağacı betimlemelerindeki çift sarmal motifine de yol açtı. Enki bu bilgiyi ve sembolünü oğlu Ningişzidda'ya (Şekil 5c) miras bıraktı; bu tanrıyı Mısır tanrısı Tot olarak teşhis etmiştik; Yunanlılar ona Hermes diyorlardı, asasında Sarmal Yılanlar amblemini taşıyordu (Şekil 5d).

Enki'nin unvanlarının (Yılan-bakır-şifa-genetik gibi) bu çifte ve üçlü anlamlarının izini sürerken, Sina çölündeki dolaşmaları sırasında İsrailoğullarının başına çöken veba belasını hatırlamamız icap eder: Musa bir "tunç yılan" yapıp ilahi yardım istemek üzere yukarı kaldırdıktan sonra durmuştu.

İnsanoğluna üreme yeteneğinin verildiği bu ikinci İlahi Karşılaşmanın bizler için kadim "fotoğrafçılar" -sahneyi küçük taş silindirler üstüne tersten kazıyan ve ıslak kil üstünde yuvarla-

Şekil 6a ve 6b

dıktan sonra imgenin düzden görünmesini sağlayan sanatçılar tarafından zapt edildiğini fark etmek de az akıl karıştırıcı değil hani. Ama böyle betimlemeler de, tıpkı Adem'in yaratılışını betimleyenler gibi keşfedilmiştir. Birinde "Adem" ve "Havva" bir ağacın iki yanında oturmuştur, yılan Havva'nın arkasındadır (Şekil 6a). Bir diğeri, tahtı andıran ve üstünden iki yılanın çıktığı bir tepe üstünde oturan büyük bir tanrıyı göstermektedir; kuşkusuz Enki'dir bu (Şekil 6b). Sağ tarafında, uçları erkek cinsel organını andıran dalların fışkırdığı bir erkek ve solunda da dalları kadın cinsel organını andıran dalların fışkırdığı ve elinde küçük bir meyve ağacı (muhtemelen Bilgi Ağacı) tutan bir kadın vardır. Olan biteni izleyen, tehditkar bir büyük tanrı daha vardır; büyük olasılıkla bu da kızgın Enlil'dir.

Kutsal kitaptaki anlatıyı destekleyen tüm bu metinler ve betimlemeler böylelikle İlahi Karşılaşmalar destanında ayrıntılı bir tablo, başlıca katılımcılarının teşhis edilebildiği bir olaylar zinciri oluşturmaktadır. Gerçi bilginlerin büyük çoğunluğu bu

gibi kanıtları "mitoloji" diyerek sınıflamakta ısrarcıdır. Onlara göre Aden Bahçesindeki olayların öyküsü sadece mittir; hiç var olmamış bir yerde geçen hayali bir mecazdır.

Ama ya böyle bir Cennet, özellikle meyve veren ağaçların dikilmiş olduğu bir yer yalnızca doğanın bahçıvanlık yaptığı bir zamanda gerçekten mevcut oldu ise? Ya çok eski zamanlarda "Aden" denilen bir yer, olaylarının gerçek olaylar olduğu gerçek bir yer var idiyse?

Adem'in nerede yaratıldığını kime isterseniz sorun, yanıt büyük olasılıkla Aden Bahçesi olacaktır. Ama insanoğlunun hikayesinin başladığı yer burası değildir.

İlk olarak Sümerler tarafından kayda geçirilen Mezopotamya hikayesi bu sürecin ilk aşamasını "Abzu'nun yukarısında" -altın madenlerinin olduğu yerin hayli kuzeyinde kalan- bir noktaya yerleştirmektedir. "Karışmış Olan"lardan oluşan birkaç grup ortaya çıkartılıp yaratılma amaçlarını yerine getirmeye -madenlerdeki zorlu işi devralmaya- yöneltildikçe E.DİN'deki yedi yerleşimde kalan Anunnakiler de böyle yardımcılar talep etmeye başladılar. Güneydoğu Afrika'dakiler direnince, bir kavga koptu. Bilginlerin *Kazmalar Miti* dedikleri bir metin, Enlil komutasındaki Anunnakilerin E.DİN'den gelip "Yaratılmış Olanlar"dan bazılarını zorla alıp oradaki Anunnakilere hizmet etmeleri için nasıl Eden'e getirdiklerini anlatır. *Davar ve Tahıl Miti* denilen bir metin ise "Anu, Anunnakilerin Göğün yükseklerinden Yer'e inmelerine sebep olduğunda" boy atan bitkilerin, kuzuların ve çocukların henüz ortaya çıkmamış olduğunu açıkça anlatmaktadır. Anunnakiler kendileri için "yaratılış odası"nda besin oluşturduktan sonra bile doymamışlardı. Ancak,

> Anu, Enlil, Enki ve Ninmah
> Kara başlı halkı oluşturduktan sonra,
> Meyve veren tahılları çoğalttılar
> Ülkede... Edin'de onları yerleştirdiler.

Genel varsayımların aksine Kitabı Mukaddes de aynı hikayeyi anlatır. *Enuma eliş*'teki gibi, kutsal kitaptaki sıralama da (Yaratılış kitabının 2. bölümü) ilk olarak Göklerin ve Yer'in oluşması, ardından Adem'in yaratılışı (Kitabı Mukaddes yerini belirtmez) şeklindedir. Sonra *Elohim*, Adem'in yaratıldığı yere göre "doğuda, Aden'de bir bahçe dikti" ve ancak bundan sonradır ki, *Elohim*, "yarattığı Adem'i oraya koydu"; Aden Bahçesine.

> Ve *Yahveh Elohim*
> Aden bahçesine bakması, işlemesi için
> Adem'i oraya koydu.

Jübileler Kitabı, (bir deyim uydurmak gerekirse) "Yaratılışın Coğrafyası" ve dolayısıyla başlangıçtaki İlahi Karşılaşmalara ışık tutmaktadır. Kudüs'te İkinci Tapınak döneminde derlenen bu kitap o asırlarda *Musa'nın Tanıklığı* adıyla biliniyordu çünkü metin "İnsanoğlu nasıl olur da insanoğlunun yaratılmasından önceki o eski olayları bilebilirdi?" sorusunu yanıtlıyordu. Yanıt şuydu: Her şey Musa'ya, Sina Dağında, Rab'bin emri üstüne İlahi Mevcudiyetin bir Meleği tarafından yazdırılmıştı. Metni Yunancaya çevirenlerce verilen *Jübileler Kitabı* adı, kitabın kronolojik yapısından kaynaklanıyordu; yıllarına "günler" veya "haftalar" denilen "jübileler"le ölçülen yıllara dayanmaktaydı bu yapı.

Anlaşılan (kutsal ilan edilen Yaratılış kitabına ek olarak) o zamanlar mevcut olan, Kitabı Mukaddes'in de söz ettiği ve Mezopotamya kütüphanelerinde kataloglara giren ama henüz bulunamamış kitaplar gibi kaynaklardan yararlanan *Jübileler Kitabı* o bilmecemsi "günler" hesabını kullanarak, Adem'in melekler tarafından Aden Bahçesine ancak "Adem yaratılmış olduğu ülkede kırk günü tamamladıktan sonra" getirildi, diye belirtmekteydi; "karısı ise sekseninci günde getirildi." Başka bir deyişle Adem ve Havva başka bir yerde ortaya çıkartılmışlardı.

Daha sonra, Aden'den kovulma ile ilgilenen *Jübileler Kitabı* bir başka değerli bilgi parçacığı sağlar. Bize "Adem ve karısı

Aden Bahçesinden çıktı ve Doğdukları Ülkede, yaratıldıkları topraklarda yaşadılar" bilgisini verir. Başka bir deyişle, Edin'den çıkıp güneydoğu Afrika'daki Abzu'ya geri dönmüşlerdi. Ancak orada, ikinci Jübilede Adem karısını "bildi" ve "ikinci jübilenin üçüncü haftasında Havva, Kayin'i doğurdu ve dördüncü haftada Habil'i doğurdu ve beşinci haftada bir kız doğurdu, Avan." (Kitabı Mukaddes Adem ve Havva'nın başka oğulları ve kızları olduğunu bildirir; kutsal kitaba dahil edilmeyen kitaplar ise bunların toplam sayısının altmış üç olduğunu belirtir.)

İnsanoğlunun tek bir ilksel anadan doğup çoğalmasının başlangıç noktasını Mezopotamya'daki Aden'e değil de geriye, güneydoğu Afrika'daki Abzu'ya yerleştiren bu olaylar sıralaması, insanoğlunun kökenine ve dünya üzerinde yayılışına ilişkin "Afrika'dan Dışarı" teorilerine yol açan bilimsel keşiflerle de artık tamamen desteklenmektedir. Yalnızca en eski insansıların fosil kalıntılarına dair bulgular değil, *Homo sapiens*in son soyuna ilişkin genetik kanıtlar da güneydoğu Afrika'yı insanoğlunun ortaya çıktığı yer olduğunu doğrulamakta. Ve *Homo sapiens*e gelince, antropologlar ve genetik araştırmacılar günümüzde var olan tüm insanların kendisinden geldiği tek bir dişiyi, bir "Havva"yı yaklaşık 250.000 yıl önce aynı bölgede yaşamış olduğunu öne sürmekteler. (İlk başta yalnızca anneden geçen DNA'ya dayanan bu bulgu 1994'te her iki ebeveynden geçen çekirdek DNA'sına dayanan genetik araştırma ile de 1995'te desteklenip yaklaşık 270.000 yıl önce yaşamış bir "Adem"i de içerecek biçimde genişletildi.) Daha sonraları Asya'ya ve Avrupa'ya gelen *Homo sapiens*in çeşitli dalları (Neanderthaller, Cro-Magnonlar) işte buradan çıkmıştı.

Kutsal kitaptaki Aden'in Anunnakilerin yerleşip yaşadıkları ve Abzu'dan aldıkları İlkel İşçileri getirdikleri aynı yer olduğu dilbilimsel açıdan da açıkça bellidir. *Aden* kelimesinin (Asur, Babil ve İbran dillerinin anası olan) Akkad dilindeki *Edinnu* aracılığıyla Sümer dilindeki E.DİN'den geldiği konusunda hiç kimsenin kuşkusu yoktur artık. Dahası, Cennet'teki suların (Yakın

Doğu'nun kısa kış mevsiminin yağmurlarına bağımlı bir köşesindeki okuyucular için etkileyici bir özellik olan) bolluğunu tarif ederken Kitabı Mukaddes yine Mezopotamya'yı işaret eden birkaç coğrafi işaret vermektedir; Aden Bahçesinin dört ırmağa hayat veren bir su kaynağının yanı başında olduğunu anlatırken:

> Aden'den bir ırmak doğuyor,
> Bahçeyi sulayıp orada dört kola ayrılıyordu.
> İlk ırmağın adı *Pişon*'dur,
> Altın kaynakları olan *Havila* sınırları boyunca akar.
> Orada iyi altın, reçine ve oniks bulunur.
> İkinci ırmağın adı *Gihon*'dur,
> Kuş sınırları boyunca akar.
> Üçüncü ırmağın adı *Dicle*'dir,
> Asur'un doğusundan akar.
> Dördüncü ırmak ise *Fırat*'tır.

Cennet Irmaklarının ikisi olan Dicle ve Fırat'ın Mezopotamya'nın iki büyük nehri olduğu açıktır (bu topraklara "Nehirler Arasındaki Ülke" adı bu yüzden verilmiştir). Tüm bilginler bu nehirlerin İbranca kutsal kitapta *Hiddekel* ve *Prat* olarak geçen adlarının (aracılık yapan Akkad dili yoluyla) Sümerce adları olan *İdilbat* ve *Puranmu*'dan geldiği konusunda hemfikirdirler.

Bu iki nehir ayrı yollar izlemelerine rağmen bazı noktalarda neredeyse birleşmekte, bazı noktalarda ise araları hayli açılmaktadır; her ikisi de Mezopotamya'nın kuzeyindeki Anadolu dağlarından çıkar ve ırmakları besleyen kaynağın burası olduğuna inanıldığından bilginler diğer iki nehri bu "baş noktası"nda aramaktaydılar. Ama Gihon ve Pişon için uygun aday olabilmeleri için bu dağ sırasından çıkan ve diğer koşullara da uyan iki nehir daha bulunamamıştır. Dolayısıyla araştırma daha uzak ülkelere yayıldı. Kuş'un Afrika'daki Etiyopya veya Nübye anlamına geldiği ve *Gihon*'un ("Heyecanla Akan") da birkaç şelaleye sahip olan Nil'i işaret ettiği düşünüldü. *Pişon* (muhtemelen "Du-

rup Dinlenen" anlamında) için pek sevilen bir aday ise İndüs Nehri olmuştur, dolayısıyla bu durumda Havila, Hint ülkesi ve hatta kara ile kuşatılmış Luristan ile eşleştirildi. Bu tür önerilerin sorunu Nil'in de İndüs'ün de Mezopotamya'daki Fırat ve Dicle ile birleşip akmıyor oluşlarıydı.

Kuş ve Havila adları Kitabı Mukaddes'te hem coğrafi yer hem de ulus devlet adları olarak birden fazla yerde geçer. Uluslar Tablosunda (Yaratılış, 10) Havila şu isimlerle birlikte anılır: Seva, Savta, Raama, Savteka, Şeva, Dedan. Bunlar kutsal kitapta, İbrahim peygamberin hizmetçisi Hacer'den olan oğlu İsmail'in kabileleri ile ilişkili ulus ülkelerdir ve bunların Arabistan'da olduklarına hiç şüphe yoktur. Bu gelenekler, Arabistan'ın dört bir yanında bu kabilelerin yerlerini teşhis eden modern dönem araştırmacıları tarafından da desteklenir. Hatta Hacer isminin doğu Arabistan'daki kadim bir şehrin adı olduğu bulunmuştu. E.A. Knauf, 1985'te güncellenmiş incelemesi *Ismael*'de *Havila* adının İbranca "Kum Ülkesi" anlamına geldiğini bulup bu kelimeyi güney Arabistan'ı gösteren coğrafi bir isim olarak tanımlamıştır.

Bu ikna edici sonuçların sorunu ise Arabistan'daki hiçbir nehrin Kitabı Mukaddes'te anlatılan Gihon'a uymuyor oluşudur; tüm Arabistan'ın kuru, kocaman bir çöl olduğu gerçeği karşısında başka neden aramaya gerek kalmaz.

Kitabı Mukaddes bu kadar yanılıyor olabilir miydi? Aden Bahçesine dair tüm o hikaye ve dolayısıyla geçen olaylar ve bunların içindeki İlahi Karşılaşmalar yalnızca masal mıydı?

Kitabı Mukaddes'in gerçeğe uygunluğuna tam bir inanç duyarak başlayacak olursak, aklımıza şu soru gelir: Kutsal kitaptaki anlatı Pişon'un içinden geçtiği toprakların (Havila) coğrafyasını ve minerolojik yapısını nispeten uzun uzadıya anlatıp Gihon nehrinin yuvarlak rotasını tarif etmek için geçtiği ülkeleri sıralamış, Dicle'nin yerini öylesine ("Asur'un doğası") belirtirken dördüncü ırmağın, Fırat'ın adını hiçbir ek coğrafi işaret belirtmeden neden vermişti ki? Bu giderek azalan bilgi sıralaması niçindi?

Aklımıza gelen yanıt şu olmuştu: Yaratılış kitabını okuyanlara Fırat'ın nerede olduğunu söylemeye hiç ihtiyaç yoktu ve Dicle'yi teşhis etmeleri için yalnızca Asur'dan söz etmek yeterliyken -anlaşılan o zamanlar daha az bilinen bir ırmak olan- Gihon'un Kuş ülkesinin etrafını dolaşan nehir olduğunu açıklamak gerekiyordu ve görünüşe göre hiç bilinmeyen Pişon nehrinin ise yeryüzü şekillerine sahip olmadığı için oradan çıkan ürünlerle tanımlandığı Havila denilen bir ülkeden geçtiği anlatılmıştı.

1980'li yılların sonlarında, Dünya yörüngesinde dönen uydular ve uzay mekiği *Columbia*'daki başka aygıtlar aracılığıyla toprak altına nüfuz eden sonarlar kullanılarak Sahra çölünün taranmasıyla çöl kumundan oluşan katmanların altında bir zamanlar bu bölgede akan nehirlerin kurumuş yataklarının saptandığı açıklandığında bu düşüncelerimiz anlam kazanmaya başladı. Bunun ardından zeminde yapılan incelemeler bu bölgenin belki 200.000 yıl önceden başlayıp iklimin aniden değiştiği 4.000 yıl öncesine dek büyük nehirler ve onların birçok koluyla çok iyi sulanmakta olduğunu ortaya çıkardı.

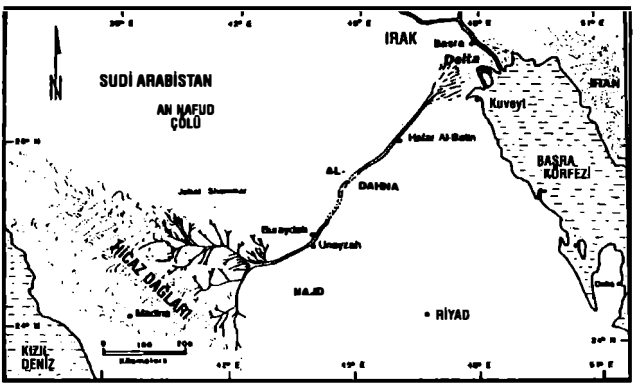
Sahra çölündeki bu keşif şunu sormamıza yol açtı: Aynı şey Arap çölünde de olmuş olabilir miydi? Yaratılış kitabının 2. bölümü yazıldığı sıralarda -Asur'un zaten bilinmekte olduğu açık olan bir dönemde- Pişon nehri geçen binyıllar içinde iklim değişince kumların altında gözden kaybolmuş olabilir miydi?

Akıl yürütme çizgimizin geçerliliği Mart 1993'te hayli dramatik biçimde doğrulandı. Boston Üniversitesindeki Uzaktan Algılama Merkezinin müdürü Faruk El-Baz, Arap yarımadasının kumları altında kayıp bir nehrin keşfiyle ilgili bir açıklama yaptı. Bu nehir batı Arabistan dağlarından başlayıp Basra Körfezinin doğusuna dek 850 km boyunca akmıştı. Burada, günümüz Kuveyt'inin büyük kısmını kaplayan bir delta oluşturup bugünkü Basra kentine dek ulaşarak orada Dicle ve Fırat nehirleriyle birleşmekteydi. Tüm uzunluğu boyunca derinliği on beş metre olan nehir bazı noktalarda beş kilometre genişliğine ulaşıyordu.

Boston Üniversitesinin incelemesinin vardığı sonuca göre 11.000 ile 6.000 yıl önce arasında yaşanan son Buzul Çağından sonra Arabistan iklimi böyle bir nehri desteklemeye yeterli nem ve yağışı almaktaydı. Ama 5.000 yıl önce yarımadadaki kuraklık ve çöl benzeri koşullarla sonuçlanan iklim değişiklikleri nedeniyle bu nehir kurumuştu. Zamanla rüzgarla sürüklenen kum tepeleri nehrin yatağını doldurdu, bir zamanların bu kudretli nehrinin tüm kanıtlarını ortadan kaldırdı. Oysa, Landsat uyduları tarafından yapılan yüksek çözünürlüklü taramalar kum tepesi örüntülerinin, yüzlerce metre uzanıp Kuveyt ile yakınlarındaki Basra'da daha önce bir türlü açıklanamayan -batı Arabistan'daki Hicaz dağlarından gelmiş kaya parçacıklarından oluşan- çakıl taşı birikintilerinde sona eren bir çizgi boyunca değişiklik gösterdiğini açığa çıkartmıştı. Zeminde yapılan incelemeler bu kadim nehrin varlığını doğruladı (Şekil 7).

Dr. El-Baz bu kayıp nehre Kuveyt Nehri adını verdi. Biz, gerçekten de kadim çağlarda bir altın ve değerli taş kaynağı olan Arap yarımadasının tam ortasından geçen *bu nehre eski çağlarda Pişon denildiğini önermekteyiz.*

Peki ya "Kuş sınırları boyunca akan" Gihon nehri? *Kuş,* Uluslar Tablosunda iki kez geçer; birincisi Mısır'ın Hami-Afrikalı toprakları olan Put (Nübye/Sudan) ve Kenan ile ve ikinci

Şekil 7

kez de "onun krallığının başlangıcı, hepsi de Şinar [Sümer] diyarında Babil ve Erek ve Akkad idi" denilen Nimrod'un krallık yaptığı Mezopotamya ülkelerinden biri olarak anılır. Mezopotamya'daki Kuş büyük olasılıkla Sümer'in doğusunda, Zağros Dağları bölgesindeydi. Burası, M.Ö. ikinci binyılda Zağros Dağlarından inip Babil'i işgal eden *Kuşşu* halkının (Akkad dilinde *Kasiteler*) ana yurduydu. Bu kadim isim Pers ve hatta Roma dönemlerine dek (Kitabı Mukaddes'in Ester Kitabındaki "Şuşan") Susa bölgesi için kullanılan *Kuşan* adında korundu.

Zağros Dağlarının bu kısmında kayda değer birkaç nehir vardır ancak hiçbiri, (yüzlerce kilometre kuzeydoğudan başlayan) Fırat ve Dicle ile aynı kaynağı paylaşmadıkları için bilginlerin dikkatine çarpmamıştır. Oysa burada bir başka soru sorulabilir: Acaba kadim halklar kaynaklarında değil de denize döküldükleri Basra Körfezinde birleşen nehirlerden mi söz ediyorlardı? Durum buysa, Aden'in dördüncü nehri olan Gihon Basra Körfezinin hemen başında Dicle, Fırat ve yeni keşfedilen "Kuveyt Nehri"yle birleşen nehir olurdu!

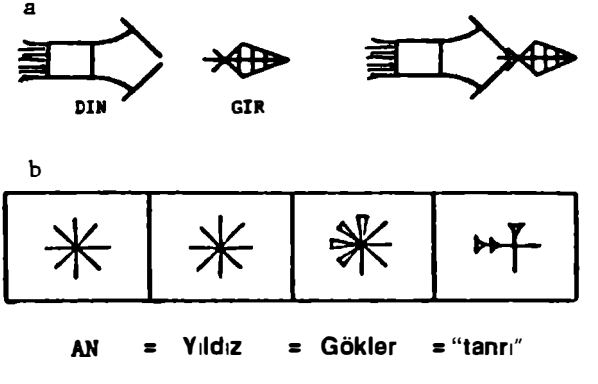
Soruna bu şekilde bakılacak olursa, en bariz *Gihon* adayı kolayca belirir. Bu, gerçekten de kadim Kuşşu ülkesinin başlıca nehri olan Karun Nehridir. Yaklaşık 800 km uzunluğundaki nehir dolambaçlı akışına günümüzde güneybatı İran'da bulunan Zardeh-Kuh dağ sırasından başlayarak sıra dışı bir ilmek çizer. Doğrudan güneye, Basra Körfezine akmak yerine kuzeybatı yönünde derin vadilerden geçip (modern haritalara bakılınca) "yukarı" doğru akar. Sonra bir ilmek oluşturup zikzaklar çizerek Zağros Dağlarını ardında bırakıp güneye, körfeze doğru akmaya başlar. Sonunda, son birkaç yüz kilometresi boyunca sakinler ve menderesler oluşturarak, Fırat ve Dicle'nin Basra Körfezinin başında oluşturdukları (günümüzde Irak ve İran arasında paylaşılamayan **Şattülarap** olarak bilinir) bataklık deltada onlarla birleşir.

Konumu, yuvarlak rotası, coşkuyla akışı ve diğer üç nehirle Basra Körfezinin başında birleşiyor oluşu bize *Karun Nehrinin pekala kutsal kitapta Kuş ülkesini çevrelediği anlatılan Gihon olabile-*

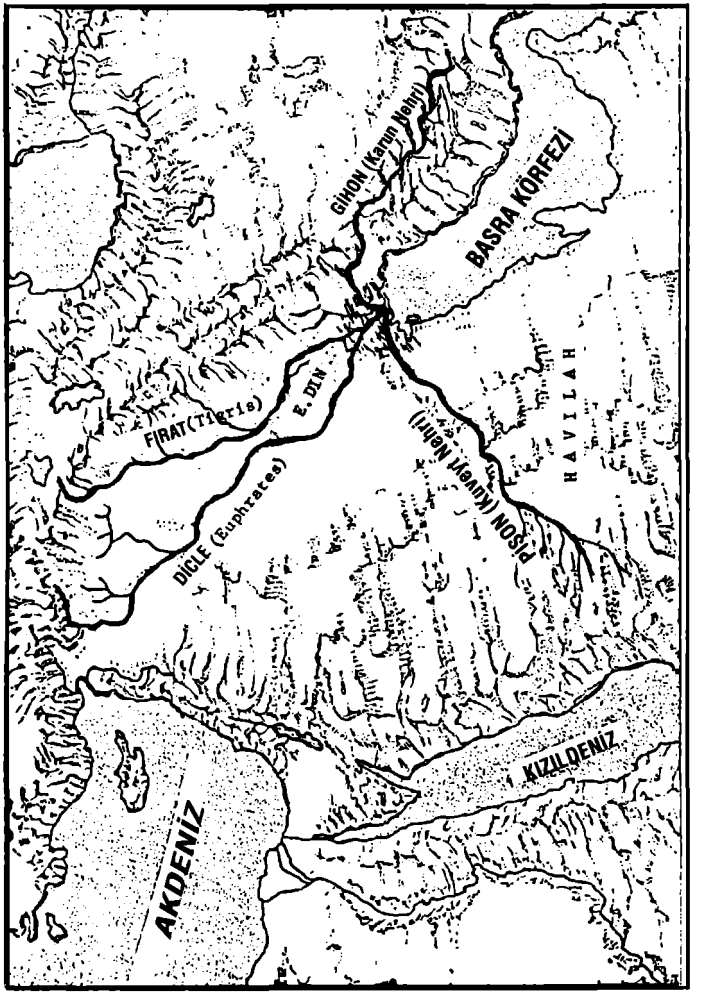
çeğini düşündürmektedir. Arabistan'daki büyük bir nehre ilişkin uzay çağı keşifleri ile Aden Bahçesinin yerini güney Mezopotamya'ya yerleştiren böyle bir tanımlama böyle bir yerin fiziken var olduğunu doğrulamakta ve *İlahi Karşılaşmalar ile ilgili hikayelere mitlerden değil, sağlam olgulardan bir zemin inşa etmektedir.*

Güney Mezopotamya'nın, yani kadim Sümer'in kutsal kitaptaki Aden veya E.DİN olarak belirlenişi Sümer metinleri ile kutsal kitapta anlatılanlar arasında coğrafi bir uygunluk yaratmaktan fazlasını sağlar. İnsanoğlunun İlahi Karşılaşmaları hangi grupla yaşadığını da tanımlar. E.DİN, DİN'in ("Adil Olanlar") eviydi ("E"). Onların tam unvanı DİN.GİR'di, yani "Parlak, sivri nesnelerin dürüst kişileri" veya daha da uygunu, "Roket Gemilerin Adil Halkı" anlamını verir ve resim dilinde kumanda modülü iniş için ayrılabilen iki aşamalı bir roket çizimiyle yazılırdı (Şekil 8a). Bu yazı giderek çiviyazısına dönüştüğünde bu piktografın yerini "Göksel Olanlar" anlamındaki yıldız sembolü aldı, daha sonraları Asur ve Babil'de bu sembol çapraz kamalar şeklinde basitleştirildi (Şekil 8b) ve okunuşu Akkad dilinde *İlu* oldu: "Ulular".

Mezopotamya'nın Yaratılış metinleri, Adem'in yaratılmasına dahil olan ve Kitabı Mukaddes'in olayların tektanrıcı versiyo-

Şekil 8a ve 8b

E.DIN ve Dört Nehri

nunu anlatırken çoğul *Elohim* ("İlahi Olanlar") kelimesini kullanmasına, ayrıca "Kendi suretimizde, kendimize benzer yaratalım" ayetinde üçüncü çoğul şahıs zamirini korumasına sebep olan şu birden çok ilahın kimler olduğu bulmacasının yanıtını sağlamakla kalmayıp bu başarının arka planını da vermektedirler.

Kanıtlar, Yaratılış kitabındaki *Elohim*'in Sümer'in DİN.GİR'i olduğuna dair pek az şüpheye yer bırakırlar. Adem'in yaratılması becerisi onlara atfedilmiştir ve onların çok sayıda (ve genelde birbirlerine hasım olan) önderleri -Enki, Enlil, Ninmah- ilk *Homo sapiens*'in ilk karşılaştığı "biz"diler.

Aden Bahçesinden kovulma bu ilişkinin ilk bölümünün sonu oldu. Cenneti yitiren ama bilgi ve üreme yeteneğini elde eden insanoğlunun kaderi bundan böyle Arz ile bağlantıda olmaktı:

> Toprağa dönünceye dek
> Ekmeğini alın teri dökerek
> Kazanacaksın.
> Çünkü topraksın,
> Topraktan yaratıldın.

Ama insanoğlu kaderini böyle görmüyordu. *Dingir/Elohim*'in suretinde, benzeyişinde, onların genleri ile yaratılmış olan insanoğlu kendisini göklerin -diğer gezegenlerin, yıldızların, evrenin- bir parçası olarak görmekteydi. Onların ölümsüzlüğünü elde etmek, göksel mekanlarında onlara katılmak için çabalayacaktı. Ve kadim metinler bize, bunu yapabilmek için insanoğlunun yolu kapatan silahlı Kerubiler olmaksızın yaşayacağı İlahi Karşılaşmaların peşine düşmeyi sürdürdüğünü söylerler.

İLK LİSAN

Adem ve Havva konuşabiliyor muydu? Tanrı ile hangi dilde sohbet etmişlerdi?

Kırk yıl öncesine dek modern bilginler insanın konuşmaya yaklaşık 35.000 yıl önce Cro-Magnon insanı ile başladığını ve dillerin ancak 8.000 ile 12.000 yıl öncesinde çeşitli klanlar arasında yöresel biçimde geliştiğini kabul etmekteydiler.

Adem ve Havva'nın anlaşılabilir bir dille konuşabildiğini anlatan ve Babil Kulesi olayından önce "dünyadaki bütün insanlar aynı dili konuşur, aynı sözleri kullanırlardı," diyen kutsal kitap bu görüşte değildi.

1960'lar ve 1970'lerde kelimelerin karşılaştırılması bilginlerin, Amerikan yerlilerininki de dahil binlerce farklı dilin üç ana grupta toplanabileceği sonucuna varmalarına yol açtı. Daha sonra İsrail'de keşfedilen fosiller 60.000 yıl önce Neanderthallerin çoktandır bizler gibi konuşabildiklerini ortaya çıkardı. Gerçekten de 100.000 yıl kadar önce bir ana dilin mevcut olduğu çıkarımı 1994 yılı ortalarında Berkeley'deki California Üniversitesinde yapılan güncelleşmiş çalışmalarla doğrulandı.

Şimdilerde konuşma ve dillere de uygulanan genetik araştırmadaki ilerlemeler, insanları maymunlardan farklı kılan bu yeteneklerin tek bir genetik kökene dayandığını düşündürmektedir. Genetik incelemeler gerçekten de hepimizin anası olan tek bir "Havva"nın yaşadığını ve onun 200.000-250.000 yıl kadar önce "konuşma becerisi"yle ortaya çıktığını işaret etmekte.

Bazı aşırı tutucu Yahudiler bu ana dilin İbranca, yani Kitabı Mukaddes'in dili olduğuna inanmaktadır. Belki öyle, belki de değil: İbranca, (ilk "Sami" dili olan) Akkad dilinden çıkmıştır, onun öncesinde ise Sümerce vardı. Öyleyse, Şinar'da yerleşen halkın dili Sümerce miydi? Ama bu ancak tufandan sonraydı, oysa Mezopotamya metinleri tufan öncesinde konuşulan bir dilden söz ederler. Houston'daki Teksas Üniversitesinden antropolog Kathleen Gibson, insanların dil ve matematiği aynı anda edindiklerine inanıyor. Yoksa bu İlk Lisan Anunnakilerin kendi aralarında konuştukları ve diğer tüm bilgiler gibi insanoğluna öğrettikleri dil miydi?

- 2 -

CENNET KAYBEDİLİNCE

Adem ve Havva'nın Aden Bahçesinden Kovulması görünüşe göre Adem ve onu yaratanlar arasındaki bağların kasten ve kesin olarak kopuşudur ama o kadar da kesin olmadığı ortaya çıkmıştır. Kesin olsaydı, İlahi Karşılaşmaların kayıtları oracıkta sona ererdi. Oysa, Kovulma yalnızca bu ilişkide yeni bir aşamanın başlangıcıydı ve bu aşama, doğrudan karşılaşmaların nadirleşip görüm veya rüyaların ilahi araçlar haline geldiği bir saklambaç olarak tanımlanabilir.

Bu Cennet sonrası ilişkinin başlangıcı hayırlı olmaktan çok uzaktı; aslında en trajik sonuçları verecekti. İstemeden de olsa yeni insanları, *Homo sapiens sapiens*i ortaya çıkardı. Sonra anlaşılacaktı ki, hem bu trajedi hem de bu beklenmedik sonuç insanoğluna dair ilahi hayal kırıklığının tohumlarını ekmişti.

Tufanın insanoğlunu dünya yüzünden silmesine izin verilmesi planının kökünde yatan, "İnsanın Düşüşü" konulu vaazların en sevilen konusu olan Cennetten Kovulma değildi. Aksine, bu inanılmaz bir kardeşe kıyma eylemiydi: Tüm insanlık yalnızca dört kişiden ibaretken (Adem, Havva, Kayin ve Habil) bir kardeş diğerini öldürmüştü!

Ve sebebi neydi? Sebebi İlahi Karşılaşmalardı...

Kitabı Mukaddes'te anlatılan hikaye adeta bir idil gibi başlar:

Adem karısı Havva'yı bildi.
Havva hamile kaldı ve
Kayin'i doğurdu.
"Yahveh'nin yardımıyla bir oğul dünyaya getirdim,"
dedi.
Daha sonra Kayin'in kardeşi Habil'i doğurdu.
Ve Habil çoban oldu,
Kayin ise çiftçi.

Kitabı Mukaddes okuyucuya, işte böyle, iki ayette insan deneyiminin tamamen yeni bir aşamasını takdim eder ve sahneyi bir sonraki İlahi Karşılaşmaya hazırlar. Tanrı ve insan arasındaki görünürdeki kopukluğa rağmen Yahveh hala insanoğluna göz kulak olmaktadır. Bir biçimde -Kitabı Mukaddes nasıl olduğunu ayrıntısıyla anlatmaz- tahıllar ve davarlar evcilleştirilmiş, Kayin çiftçi ve Habil ise çoban olmuştur. Kardeşlerin ilk işi aldıkları ilk ürünü ve doğan ilk yavruları şükranlarını göstermek için Yahveh'ye sunmak oldu. Bu eylem, besin elde etmenin iki usulünü kolaylaştıran ilaha teşekkür edildiğini ima etmektedir. Bir İlahi Karşılaşma ayrıcalığı umut edilmektedir ama;

Yahveh Habil'i ve sunusunu kabul etti.
Kayin'le sunusunu ise reddetti.
Kayin çok öfkelendi,
Suratını astı.

Bu gelişmeden dolayı belki de ürken ilah, Kayin'in öfkesini ve hayal kırıklığını dağıtmaya çabalayıp doğrudan ona seslendi. Ama nafile, iki kardeş tarlada birlikteyken "Kayin kardeşi Habil'e saldırıp onu öldürdü."

Kısa süre sonra Yahveh, Kayin'den açıklama talep etmekteydi. "Ne yaptın?" diyerek öfke ve kederle bağırdı Rab, "kardeşinin kanı topraktan bana sesleniyor!" Kayin yeryüzünde aylak aylak dolaşma cezasına çarptırıldı ama toprak da lanetlenmişti, ürün vermiyordu. Suçunun büyüklüğünü idrak eden Kayin adı belirtilmeyen kişilerce öldürüleceğinden korkmaktaydı. "Kimse bulup öldürmesin, diye Kayin'in üzerine bir nişan koydu."

"Kayin'in nişanı" neydi? Kitabı Mukaddes bunu söylemez ve yapılan sayısız tahmin yalnızca tahmindir. Bizim tahminimiz ise (*Kayıp Diyarlar** adı kitabımızda yer almaktadır) bu nişanın bir genetik değişiklik olduğu yönündedir; böylece Kayin'in soyu sakalsız bıyıksız kaldı ve bu, onları her kim bulacak ise kolayca görebilecekleri bir nişandı. Bu nişan Amerikan yerlilerini tanımladığı içindir ki, "Yahveh'nin huzurundan ayrıldı. Aden Bahçesinin doğusunda, Nod topraklarına yerleşti," denilen Kayin'in aylak aylak gezinmesinin, onun ve soyunun Asya'ya ve Uzak Doğu'ya gitmesine, zaman içinde Pasifik Okyanusunu geçip Orta Amerika'da yerleşmesine yol açtığını önermiştik. Göçebeliği sona erdiğinde Kayin'in Hanok adında bir oğlu oldu "ve kente onun adını verdi." Aztek efsanelerinde, Pasifik Okyanusundan gelen ataların onuruna başkentlerine *Tenochtitlan*, yani "Tenoch Şehri" denildiğini [*Kayıp Diyarlar*] anlatmıştık. Onlar pek çok adın başına "T" sesi eklediklerinden bu şehir aslında pekala Hanok'un adıyla anılmış olabilirdi.

Kayin'in varacağı yer veya söz konusu nişanın yapısı her ne idiyse, Kayin-Habil dramının bu son sahnesinin doğrudan bir İlahi Karşılaşma, "nişan"ın koyulabilmesi için ilah ve Kayin arasında bir yakın temas gerektirdiği açıktır.

İnsanoğlu ve Tanrı arasındaki ilişkinin giderek gelişen kaydı da gösterecektir ki, bu, Cennetten Kovulma sonrasında çok nadir meydana gelen bir durumdu. Yaratılış kitabına göre, *Elohim* tufan öncesinde yaşayan (Adem ile başlayıp Nuh ile sona eren) atalar silsilesinin yedincisine dek doğrudan bir İlahi Karşılaşmaya girişmemişlerdi; bu, (bir yılın içindeki günlerin sayısına koşut bir yıl rakamı) 365 yaşındayken "*Elohim* yolunda yürüdü" ve sonra ortadan kayboldu "çünkü *Elohim* onu yanına almıştı."

Ama Tanrı kendisini böylesine nadir açığa vuruyor ve -Kitabı Mukaddes'e göre- insanoğlu onu "işitmeye" devam ediyorduysa, bu dolaylı karşılaşmaların yöntemi neydi?

* *Kayıp Diyarlar*, Ruh ve Madde Yayınları, İstanbul, 2005.

Bu çok erken dönemlere ilişkin yanıtları bulmak için kutsal kitabın dışında kalan ve içlerinden biri de *Jübileler Kitabı* olan eserlerde bilgi avına çıkmamız gerekecek. Bilginlerce Eski Ahit'in Pseudepigrapha'sı* olarak adlandırılan bu kitapların içinde Ermenice ve Slavcadan tutun Süryanice, Arapça ve Habeşceye dek değişen çeşitli tercümeleriyle (ama orijinal İbrancası yoktur) günümüze dek kalabilmiş *Adem ve Havva Kitabı* da vardır. Bu kaynağa göre, Habil'in Kayin tarafından öldürüleceği Havva'ya "Habil'in kanının kardeşi Kayin'in ağzına döküldüğü"nü gördüğü bir rüyasında bildirilmişti. Bu rüyanın gerçekleşmesini önlemek için "onlara ayrı meskenler yapma" kararı alınıp "Kayin'i çiftçi ve Habil'i de çoban yaptılar."

Ama bu ayırma boşunaydı. Havva yine böyle bir rüya gördü (metinde bu kez "görüm" kelimesi geçer). Onun tarafından uyandırılan Adem "gidip onlara neler olduğuna bakalım" der. "Ve ikisi gitti ve Kayin'in eliyle Habil'in canından olduğunu anladılar."

Adem ve Havva Kitabı'nda kaydedildiği haliyle olaylar bunun ardından *Şit*'in (İbranca "Yerine Geçen Kişi" anlamına gelir) "Habil'in yerine" doğuşunu tarif etmektedir. Habil ölmüş ve Kayin de sürgün edilmiş olduğundan Şit artık Adem'in varisi ve ardılıydı. Ve böylece, Adem hastalanıp ölüme yaklaşınca Şit'e, "annen ve ben cennetten kovulduktan sonra neler işittim ve gördüm" diyerek şunları açıkladı:

Tanrı'nın bir elçisi olan
Baş melek Mikhail bana geldi.
Ve rüzgar gibi bir savaş arabası gördüm,
Tekerlekleri alev almış gibiydi.
Ve yukarıya taşındım,
Adil Olanların Cennetine
Ve orada Rab'bi otururken gördüm;
Ama yüzü dayanılmaz kavurucu
Bir alev gibiydi.

* Pseudepigrapha: Kitabı Mukaddes yazarları tarafından yazıldığı iddia olunan fakat doğruluğuna inanılmayan yazılar. (Ç.N.)

Bu dehşetli görüntüyle yüzleşemese de Tanrı'nın ona, Aden Bahçesinde günah işlediği için kaderinin ölüm olduğunu söyleyen sesini duyabilmişti. Sonra baş melek Mikhail Adem'i Cennet görümünden uzaklaştırıp geldiği yere geri getirmişti. Anlatının sonucunda Adem, Şit'e günahtan sakınmasını, adil olmasını ve Tanrı'nın emirlerine ve "Rab bir ateşli alevde ortaya çıktığında" Şit'in ve soyuna verilecek olan kanunlara uymasını öğütler.

Adem'in ölümü bir faninin ilk doğal ölümü olduğundan Havva ve Şit ne yapmak gerektiğini bilmiyorlardı. Ölmekte olan Adem'i alıp "Cennet bölgesine" taşıdılar ve orada, Adem'in ruhu bedenini terk edene dek Cennet'in Kapılarının önünde oturdular. Şaşkındılar, yeis içinde ağlıyorlardı. Sonra Güneş, Ay ve yıldızlar karardı, "gökler açıldı" ve Havva göksel görümler gördü. Gözlerini kaldırıp "gökten, dört parlak kartal tarafından taşınan ışıklı bir arabanın indiğini" gördü. Ve Rab'bin baş melekler Mikhail ile Uriel'e keten bezler getirip Adem'i ve de (henüz gömülmemiş olan) Habil'i kefenlemeleri talimatını verdiğini işitti; böylece Adem ve Habil gömülme için takdis edilmiş oldular. Sonra bu ikisi melekler tarafından taşınıp "Tanrı'nın emrine uygun olarak, Rab'bin [Adem'in yaratılışı için kullandığı] toprak tozunu elde ettiği yerde" gömüldüler.

Bilgi açısından çok zengin bir hikaye bu. Kehanet rüyalarının ilahi vahiyler için bir araç olduğunu kesinleştiriyor. İlahi Karşılaşmalar alemine bir aracı sokuyor: melek; bu terim İbranca kutsal kitapta "elçi, haberci" anlamına kullanılan bir terimdir. Ve ayrıca, ortaya bir başka İlahi Karşılaşma türü koyuyor: "görümler" ki, bunlarda "Rab'bin Savaş Arabası" görülmektedir; Adem tarafından görüldüğünde "tekerlekleri alev almış gibi, rüzgar gibi" ve Havva tarafından görüldüğünde "dört parlak kartal tarafından taşınan ışıklı bir araba" olan bu şey "dehşetli bir manzara"ydı.

Adem ve Havva Kitabı'ndan beridir Hristiyanlık Çağının son yüzyıllarında başka Pseudepigrapha kitapları da yazılmış oldu-

gundan, kitapta geçen rüyalar ve görümlere ilişkin bilgilerin tufan öncesi çağlardan ziyade yazara çok daha yakın olan dönemlerin bilgisine veya inançlarına dayandığı hiç kuşkusuz savunulabilir. Kehanet rüyası örneğinde (ki sonra ele alacağız) zaman içinde bu kadar geriye götürülmesi ancak, bu gibi rüyaların kayıtlı tarih boyunca ilahlar ve insanlar arasında tartışmasız bir kanal olarak görüldükleri gerçeğini güçlendirmeye yarardı.

İlahi savaş arabalarının görümlerinden söz edilecekse, *Adem ve Havva Kitabı*nın yazarının tarih öncesine, tufan öncesi çağlara atfettiği şeyin Hezekiel'in (M.Ö. yedinci yüzyıl sonundaki) İlahi Savaş Arabası görümü gibi daha sonraki olaylara olduğu kadar Mezopotamya ve Mısır metinlerinde geniş yer verilen bu gibi uçan araçlara aşinalığı yansıtıyor olabileceği de savunulabilir. Ama bu meseleden, yani günümüzde UFO'lar (tanımlanamayan uçan cisimler) denilen şeylere ilişkin gözlemlerden söz edeceksek bu gibi gözlemlerin tufandan *önceki* günlerde yapıldığına ilişkin sahiciliği inkar edilemez *resimli kanıtlar* mevcuttur.

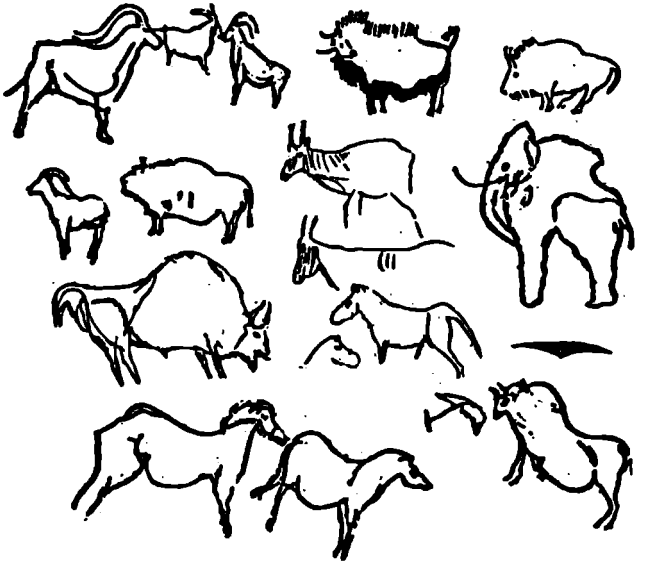
Daha net konuşalım: Sümer betimlemelerinden (GİR piktografıyla başlar) veya tufan öncesi dönemin kadim Yakın Doğu kayıtlarından kalan diğer betimlemelerden söz etmiyoruz. Hesaplamalarımıza göre 13.000 yıl kadar önce gerçekleşen *tufanın öncesindeki bir çağdan* ve tufandan kısa bir süre öncesine değil binlerce ve on binlerce yıl öncesinden kalmış gerçek betimlemelerden –çizimlerden, resimlerden– söz ediyoruz!

Tarih öncesinin bu kadar erken dönemlerinden kalma resimli betimlemelerin varlığı bir sır değildir. Ama adeta sır gibi olan şey hayvan ve bazı insan şekillerinin yanı sıra bu çizimler ve resimlerin günümüzde UFO dediğimiz şeyleri de betimlediği gerçeğidir.

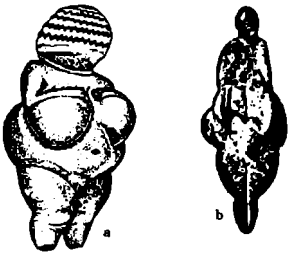
Mağara Sanatı denilen şeyden söz etmekteyiz; Cro–Magnon insanların kendilerine ev edindikleri Avrupa'nın mağaralarında pek çok çizimler bulunmuştur. Bilginlerin deyimiyle böyle "süslenmiş mağaralar" özellikle Fransa'nın güneybatısında ve İspanya'nın kuzeyinde keşfedilmiştir. Bu şekilde süslenmiş yetmişten çok mağara bulunmuştur (girişi artık Akdeniz'in suları altında kalmış olan biri 1993 gibi yakın bir tarihte keşfedildi);

orada, Taş Devri ressamları mağara duvarlarını devasa kanvaslar gibi kullanmış ve bazen üç boyutlu etki sağlamak için doğal köşeleri ve duvar çıkıntılarını hünerle kullanmışlardı. İmgeleri oymak için bazen sivri taşlar, biçimlendirip kalıplamak için bazen kil ama en çok sınırlı sayıda –siyah, kırmızı, sarı ve donuk kahverengi– boya kullanarak şaşırtıcı güzellikte sanat eserleri yaratmışlardı. Arada bir avcıları, bazen de av araçlarını (oklar, mızraklar) betimlemişlerdi ama genelde büyük çoğunlukla Buzul Çağı hayvanlarının resimleriydi bunlar: bizon, dağ keçisi, kuzey geyiği, atlar, öküzler, kedigiller ve arada bir balıklar ve kuşlar (Şekil 9). Çizimler, oymalar ve resimler bazen gerçek boyutlarında, neredeyse natüralisttir. Adı sanı belli olmayan bu ressamların gerçekten gördükleri şeyleri resmettiklerine hiç kuşku yok. Zaman açısından bakılınca bunlar 30.000 ila 13.000 yıl öncesine aitler.

Daha karmaşık, daha canlı renklerle boyanmış, daha gerçeğe benzer betimlemeler çoğu kez mağaraların daha derin ve elbette ki, daha karanlık kısımlarındadır. Resim yapabilmek için res-

Şekil 9

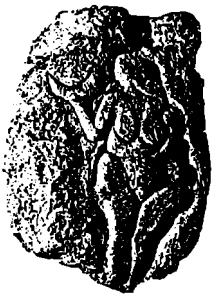

Şekil 10a ve 10b

samların bu daha derin kısımları aydınlatmak üzere ne gibi yöntemler kullandıklarını hiç kimse bilmiyor çünkü ne kömür ne de meşale kalıntıları bulunabilmiştir. Kalıntıların yokluğuna bakılırsa, bu mağaralarda yaşanmıyordu. Dolayısıyla pek çok bilgin bu süslenmiş mağaraları, sanatla ilkel bir dinin ifade edildiği kutsal mekanlar olarak görme eğilimindedirler; hayvanları ve av sahnelerini resmederken yaklaşan av seferlerinin başarılı olması amacıyla tanrılara yalvarmaktaydılar.

Mağara Sanatını dinsel sanat olarak görme eğilimi biçimlendirilmiş buluntulardan da kaynaklanmıştır. Bunlar esasen "Venüs" heykelcikleridir; M.Ö. 23000 civarına tarihlenen Willendorf Venüsü (Şekil 10a) olarak bilinen dişi yontuları. Fransa'da bulunan ve M.Ö. 22000 civarından kalan bu buluntuda (Şekil 10b) görüldüğü gibi, ressamlar dişi figürünü kusursuz doğallıkla da betimleyebildiklerine göre, abartılı üreme organlarına sahip heykelciklerin bereketi sembolize ettiğine veya amaçladığına –"duacı olduğuna"– inanılır; dolayısıyla doğal olanlar "Havaları" temsil ederken, abartılı olanlar ("Venüsler") bir tanrıçaya hürmetin ifadeleridir.

Fransa'nın Laussel kentinde aynı dönemden kalan bir başka "Venüs"ün keşfi bir insandan çok ilahın betimlendiği fikrini güçlendirmiştir çünkü bu dişi sağ elinde bir hilal ile gösterilmektedir (Şekil 11). Bazıları kadının yalnızca bizon boynuzları tuttuğunu önermektelerse de hilal hangi malzemeden yapılmış olursa olsun göksel (burada Ay ile) bir bağlantı sembolizmi kaçınılmazdır.

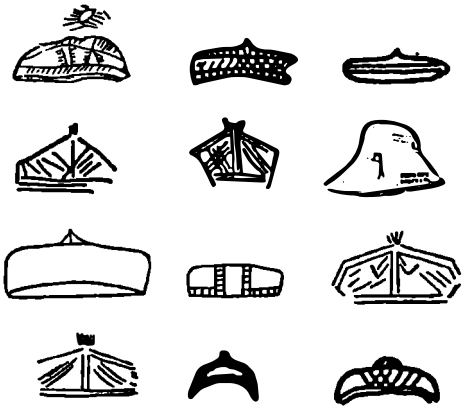
Şekil 11

Pek çok araştırmacı [örneğin, *The Gods of Prehistoric Man* (Tarih Öncesi İnsanın Tanrıları) adlı kitabıyla Johannes Maringer] "kadın heykelciklerinin, üst Taş Devrinin göçebe olmayan mamut avcıları tarafından uygulanan bir 'büyük ana' kültünün putları olmasının hayli mümkün" göründüğüne inanmaktadır. Marlin Stone gibi [*When God Was A Woman* (Tanrı Kadınken)] araştırmacılar ise bu fenomeni "bir Taş Devri Aden Bahçesi'nin doğuşu" olarak görüp bu Ana Tanrıça tapıncını daha sonraki Sümer panteonundaki tanrıçalarla bağlantılandırmaktadır. Enki'ye insanın yaratılmasında yardım eden Ninmah'ın takma adlarından biri *Mammi* idi; bunun neredeyse tüm dillerdeki "anne" kelimesinin kökeni olduğuna hiç kuşku yoktur. Ona 30.000 yıl kadar önce çoktandır tapılıyor oluşuna şaşmamalı çünkü aralarında Ninmah/Mammi'nin de bulunduğu Anunnakiler çok daha uzun zamandır Dünya'da bulunmaktaydılar.

Sorulacak soru şu: Taş Devri insanı, daha doğrusu Cro–Magnon insanı bu "tanrılar"ın varlığını nereden bilmekteydi?

İşte burada devreye, Taş Devri mağaralarında bulunan bir başka çizimler grubunun girdiğine inanıyoruz. Bunlardan söz ediliyorsa (ki pek nadirdir) "işaretlemeler" denilip geçilir. Ama bunlar çizikler veya anlamsız çizgiler değillerdir. Bu "işaretlemeler" iyi tanımlanmış şekilleri resmederler; günümüzde UFO dediğimiz nesnelerin şekillerini...

Anlatmak istediğimizi anlatmanın en iyi yolu bu "işaretlemeleri" size göstermek. Şekil 12'de kendi dönemlerinin ressam

Şekil 12

muhabirleri olan Taş Devri ressamlarının İspanya'nın Altamira, La Pasiega ve El Castillo mağaralarında ve Fransa'nın Font–de–Gaume ve Pair–non–Pair mağaralarındaki betimlemelerini görmektesiniz. Bu gördükleriniz bu türden çizimlerin ancak bir kısmıdır ama bizim görüşümüze göre, göksel arabalara ait Taş Devri çizimlerinin en barizleridirler. Süslenmiş mağaralardaki diğer tüm çizimler mağara ressamları tarafından gerçekten görülen ve en doğru biçimde resmedilen hayvanlara vs. ait olduğundan, bu "işaretlemeler" söz konusu olunca ressamların soyut imgeleri resmettiklerini varsaymak için hiçbir neden yoktur. Bu betimlemeler uçan nesnelere aitlerse ressamlar bunları gerçekten görmüş olmalıydılar.

Bu ressamlar ve eserleri sayesinde Adem ve Havva'nın –tufan öncesi zamanlarda– "göksel arabalar" görmüş olduklarını bildirirlerken kurgu değil gerçeği kayda geçirmiş olduklarına emin olabiliriz.

Kutsal kitap ve kutsal kitap dışı kaynakları Sümer kaynaklarının ışığı altında okumak bu tarih öncesi olayları anlayışımıza çok şey katacaktır. Adem ve Havva'nın yaratılışı ve Aden Bahçesi hikayesiyle ilgili olarak bu gibi kaynaklarını zaten incele-

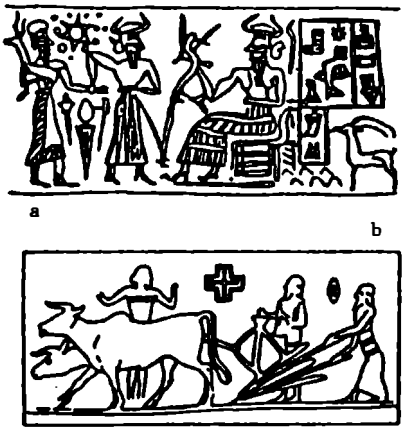
dik. Şimdi Kayin–Habil trajedisini inceleyelim. Bu ikisi niçin ilk meyveleri veya yavruları Yahveh sunma zorunluluğu hissetmişlerdi? Yahveh niçin yalnızca çoban Habil'in sunusunu kabul etmişti? Ve Rab niçin Kayin'e koşup Habil'e egemen olacağını vadederek onu yatıştırmayı denemişti?

Yanıtlar kutsal kitaptaki versiyonun, tıpkı yaratılış hikayesinde olduğu gibi, birden çok Sümer ilahını tek tanrıcı tek bir ilaha sıkıştırdığının fark edilişinde yatar.

Sümer metinleri içinde çiftçilik ve çobanlık arasındaki tartışma ve çatışmaları anlatan iki metin vardır. Her ikisi de ne tahılların ne de davarların evcilleştirilmiş olduğu bir zamana, "tahılların henüz ortaya çıkmadığı, henüz yeşillenmediği... kuzunun henüz doğup düşmediği, hiçbir dişi keçinin olmadığı bir zamana" geri gidip neler olduğunu anlayabilmemizi sağlayacak anahtara sahiptir. Ama "kara başlı halk" çoktan oluşturulup Edin'e yerleştirilmişti, böylece Anunnakiler NAM.LU.GAL. LA'ya, yani "uygarlaşmış insanoğlu"na "toprağı işlemek" ve "koyunları saklamak" için bilgi ve araç gereç vermeye karar verdiler; ancak bunun nedeni insanoğlunun hayrı değil doymalarını sağlamak için "tanrıların hayrına" verilmiş bir karardı.

Bu iki ehlileştirme türünü ortaya çıkartma görevi Enki ve Enlil'e verilmişti. DU.KU'ya, "arındırma yeri"ne, "tanrıların yaratma odası"na gidip *Lahar* ("yünlü davar") ve *Anşan* ("hububat") ortaya çıkardılar. "Lahar için bir ağıl inşa ettiler... Anşana bir saban ve boyunduruk sundular." Sümer silindir mühürleri bu ilk sabanın çiftçi Anşan'ı yaratmış olan (muhtemelen) Enlil tarafından insanoğluna sunuluşunu (Şekil 13a) ve de sabanın bir boğa tarafından çekildiği bir toprağın sürülmesi sahnesini (Şekil 13b) betimlemişlerdir; gerçi Enlil'in oğlu olan ve "saban süren" takma adıyla bilinen Ninurta tarafından sunulmuş olması olasılığı da göz ardı edilmemelidir.

Başlangıçtaki bu idilsi dönemin ardından Lahar ve Anşan kavgaya tutuştular. Bilginlerce *Davar ve Tahıl Miti* olarak adlandırılan bir metin *Anşan* (çiftçi) için "bir ev kurup" yerleşik bir hayat düzeni oluşturarak ve koyun ağıllarını *Lahar* (çoban) için

a b

Şekil 13a ve 13b

otlaklara taşıyarak bu ikisini ayırma çabalarına ve hem tahıllar bereketli hem de koyunlar çok olmasına rağmen çiftçi ve çoban kavgaya başlamışlardı. Kavga bu ikisi bu bereketli ürünleri "tanrıların deposu"na sunduklarında başladı. İlk başta her biri kendi başarılarını övüp diğerininkini küçümsemişti. Ama tartışma öyle şiddetlendi ki, Enlil ve Enki araya girmek zorunda kaldılar. Bu Sümer metnine göre Anşan'ın daha üstün çıktığını ilan ettiler.

İki besin üreticisi ve iki yaşam tarzı arasındaki tercihi açısından daha aşikar olan bir metin ise *Emeş ve Enten Arasındaki Münakaşa* olarak bilinmektedir; metin bu ikisinin, hangisinin daha önemli olduğuna karar vermesi için Enlil'e başvurduklarını anlatır: Emeş "geniş ağıllar ve ahırlar yapan"dır; toprakları sulamak için kanallar kazan Enten ise kendisinin "tanrıların çiftçisi" olduğunu iddia etmektedir. Sunularını Enlil'e getirmişler ve her biri en asli olduğunun açıklanmasını istemektedir. Enten nasıl "çiftliğin çiftliğe yaraşır" hale gelmesini sağladığını, sulama kanallarının "suyu bolca getirdiğini", "tahılın saban karıkları içinde çoğalmasını" ve "tahıl ambarlarında tepeleme yığıldığını" anlatıp övünür. Emeş ise "dişi koyunun kuzulamasını, koyunun oğlak doğurmasını, inek ve dananın çoğalmasını, yağ ve sütün

çoğalmasını" sağladığını belirtir ve kuşlar için yapılmış yuvalardan nasıl yumurta alıp denizden nasıl balık yakaladığını anlatır.

Ama Enlil, Emeş'in yalvarışlarını reddeder, hatta onu azarlar: "Kendini kardeşinle, Enten'le nasıl kıyaslayabildin?" der ona çünkü "tüm topraklarda yaşamı üreten sulardan sorumlu olan" Enten'dir. Ve su yaşam, büyüme, bolluk demektir. Emeş bu kararı kabullenir:

> Enlil'in yüce sözü ki
> Anlamı derindir;
> Değiştirilemez bir hüküm ki
> Hiç kimse ihlal etmeye cesaret edemez!

Ve böylece, "Emeş ve Enten arasındaki münakaşada tanrıların sadık çiftçisi Enten galip geldi; Emeş, Enten'in önünde diz büküp ona bir dua sundu," ve ona pek çok hediyeler verdi.

Yukarıda geçen satırlarda Enlil'in Emeş'ten Enten'in erkek kardeşi olarak söz etmesi kayda değer: Kayin ve Habil arasındaki akrabalık türünün aynısıdır bu. Sümer hikayeleri ve kutsal kitaptaki anlatı arasındaki bu ve başka benzerlikler ilk hikayenin ikincisine ilham verdiğini işaret etmektedir. Enlil'in çiftçiyi çobana yeğlemesi kararı çiftçiliği ortaya çıkartanın kendisi olduğu gerçeğine bağlanabilir; Enki ise çiftlik hayvanlarının evcilleştirilmesinden sorumluydu. Bilginler Sümer dilindeki Enten kelimesini "kış", Emeş kelimesini ise "yaz" olarak çevirme eğilimindedirler. Tam anlamıyla söylersek, EN.TEN "Dinlenme Efendisi" yani hasatlardan sonraki dönemi, dolayısıyla kış mevsimini belirtmekte ve belirli bir ilahla ilgi kurmamaktadır. Oysa E.MEŞ ("Meş Evi") kelimesi kesinlikle Enki ile ilgilidir çünkü onun unvanlarından biri MEŞ ("Çoğalıp üreme") idi, dolayısıyla o çobanlık tanrısıydı.

Her şeyi hesaba kattığımızda, Kayin–Habil düşmanlığının iki ilahi kardeş arasındaki düşmanlığı yansıttığına dair pek az kuşku kalmaktadır. Enlil'in Dünya'ya gelip komutayı (Abzu'ya gitme görevi verilen) Enki'den aldığı zamanda yaşandığı gibi bu düşmanlık zaman zaman şiddetlenmekteydi. Ancak bunun

kökeni ta Nibiru'ya, ana yurtlarına dek uzanıyordu. Her ikisi de Nibiru'nun hükümdarı olan Anu'nun oğullarıydı. Enki ilk erkek evlattı, dolayısıyla tahtın doğal varisiydi. Ama Enlil ondan daha sonra doğmuş olmasına rağmen Anu'nun resmi eşinden (ve muhtemelen üvey kız kardeşlerinden birinden) doğmuştu ve bu, Enlil'i tahtın yasal varisi haline getirmekteydi. Doğuştan gelen hak ardıllık kurallarıyla çatışmıştı ve Enki sonucu kabul etmiş olsa da bu rekabet ve öfke sık sık açığa çıkmaktaydı.

Çok nadir sorulan bir soru da Kayin'in *öldürme* fikrini nereden edindiğidir. Aden Bahçesinde Adem ve Havva etyemezdiler, yalnızca ağaçların meyvelerini yiyorlardı. Hiçbir hayvan öldürmemişlerdi. Bahçeden kovulduklarından sonra yalnızca dört insan mevcuttu ve hiçbiri henüz ölmemişti (ve kesinlikle hiç cinayet işlenmemişti). Bu koşullarda, Kayin'i "kardeşi Habil'e saldırıp onu öldürten" şey neydi?

Yanıt insanlar arasında değil, tanrılar arasında bulunabilir görünmekte. İnsan kardeşler arasındaki düşmanlığın ilahi kardeşler arasındaki rekabeti yansıtması gibi, bir insanın diğerini öldürmesi de bir "tanrı"nın diğeri tarafından öldürülmesini işaret etmektedir. Enki'nin Enlil'i veya Enlil'in Enki'yi öldürmesi değil –onlarınki asla bu kadar vahimleşmedi– ama yine de bir Anunnaki liderinin bir diğeri tarafından öldürülmesidir bu.

Bu hikaye Sümer edebiyatında gayet iyi belgelenmiştir. Bilginler buna *Zu Miti* derler. Hikaye, Dünya üstünde komutanın el değiştirmesinden ve Abzu'da Enki'nin idaresi, gözetimi altında mebzul miktarda altın cevheri çıkartılıp bunların Enlil'in gözetimi altında Edin'de işlenmesi, tasfiyesi ve arıtılmasından sonra meydana gelen olayları anlatmaktadır. Dünya üstünde süren bu operasyonlarda altı yüz Anunnaki görevlidir; üç yüz kişiden oluşan (İGİ.Gİ, "Gözlemleyip Bakanlar") diğer bir grup yörüngede kalıp arıtırılan altını mekik araçlarıyla alıp uzaygemisiyle Nibiru'ya taşıma işinden sorumludur. Uçuş Kontrol Merkezi Enlil'in Nippur'daki karargahındadır; buna DUR.AN.Kİ, "Gök–Yer Bağı" denilmektedir. Orada, içinde çok önemli aygıtların, gök haritalarının ve yörünge veri panellerinin

("Kaderler Tabletleri") saklandığı, içine girilmesi yasaklanmış bir kutsallar kutsalı odası olan DİR.GA yükseltilmiş bir platformun üstünde yer almaktadır.

Yörünge görevleri sırasında hiç dinlenemediklerinden yakınan İgigiler Enlil'e bir elçi yollarlar. Bu elçi bir AN.ZU, yani "Gökleri Bilen"dir ve kısaca ZU olarak anılır. Dirga'ya kabul edilen Zu, tüm görevin en önemli parçasının Kaderler Tabletleri olduğunu anlar. Kısa süre sonra, "kavga planlamak", Kaderler Tabletlerini çalıp "tanrıların emirlerini idare etmek" üzere kötü düşünceler üretir.

Zu ilk fırsatta bu planı uyguladı ve "Kuşunun içinde" uçup "Gökodaları Dağı"nda saklanmak üzere kaçtı. Duranki'de her şey durdu, Nibiru ile bağlantı kesildi, tüm operasyonlar yarıda kaldı. Tabletleri geri almak için yapılan girişimler art arda başarısız olunca Enlil'in En Baş Oğlu ve savaşçısı olan Ninurta bu tehlikeli görevi üstlenir. Parlak ışınlar yayan silahlarla havada savaşlar yapılır. Sonunda Ninurta Zu'nun koruyucu güç alanı kalkanlarını delmeyi başarıp Zu'nun "Kuş"unu düşürdü. Zu yakalanıp "yargılayan yedi Anunnaki" huzurunda mahkemeye çıkartıldı. Suçlu bulunup ölüme mahkum edildi. Cezayı onu yenen Ninurta infaz etti.

Zu'nun idam edilişi orta Mezopotamya'da bulunan çok eski bir oymada betimlenir (Şekil 14). Bunlar insanoğlu yaratılmadan çok önce olup bitmişti ama bu metinlerin de gösterdiği gibi hikaye kayda geçirilip sonraki binyıllar içinde bilinir hale gel-

Şekil 14

mişti. Eğer Kayin öldürme fikrini buradan aldı ise, Yahveh'nin öfkesinin nedeni anlaşılabilir çünkü Zu bir mahkeme yapıldıktan sonra öldürülmüştü ama Habil yalnızca katledilmişti.

Yaratılış kitabındaki hikayelerin kökeni ve esin kaynağı olan Sümer metinleri kutsal kitaptaki versiyonların iskeletini ayrıntılarla doldurmakla kalmayıp olayları anlayabilmemiz için bir arka plan da sağlamaktadırlar. İnsan deneyiminin bir başka unsuru daha ilahi kayıtlar tarafından açıklanabilir. Adem ve Havva'nın ve de Kayin'in günahları sürgünden daha sert bir yolla cezalandırılmamıştı. Sürgün de yine Anunnakilerin kendi uyguladıkları ve yaratılmış olan insanlara uyarladıkları bir ceza türü olarak görünmektedir. Bu ceza bir defasında, flört ettiği genç bir Anunnaki hemşiresine zorla sahip olan (sonunda onunla evlenen) Enlil'e de uygulanmıştı.

Kutsal kitabın ve Sümer metinlerinin verilerini birleştirince, insanoğlunun başlangıcına ait kayıtları modern bilim tarafından desteklenen bir zaman çerçevesine oturtabilecek hale geliriz artık.

Sümer Kral Listelerine göre Anunnakilerin Dünya'ya gelişlerinden tufana dek 432.000 Dünya yılına eşit olan 120 *Sar* ("İlahi Yıl" veya Nibiru yörüngesi) geçmişti. Yaratılış kitabının 6. bölümündeki Nuh ve Tufan hikayesinin öncesinde, "yüz yirmi yıl" rakamı ayrıca verilmiştir. Bunun, bir insan ömrüne Tanrı'nın koyduğu sınırı belirttiği kabul edilmekteyse de, *12. Gezegen* adlı kitabımızda belirttiğimiz gibi, tufandan sonra yaşamış olan atalar bundan çok daha uzun ömürler sürmüştü –Nuh'un oğlu Şem 600 yıl, onun oğlu Arpakşat 438, onun oğlu Şela 433 ve İbrahim'in 205 yaşına dek yaşayan babası Terah'a dek böyle sürer gider. Kitabı Mukaddes'in bu ayetinin İbranca versiyonu dikkatle okunduğunda, aslında *ilahın* yıllarının –Dünyalıların yıllarının değil, İlahi Yılların hesabına göre– o sırada 120'yi tamamladığından söz etmekte olduğunu önermiştik.

Bu 432.000 yılın kırk sarı boyunca Anunnakiler Dünya'da yalnız başlarınaydılar, sonra isyan çıktı. Sonra, tufandan yakla-

şık 288.000 yıl önce, yani yaklaşık 300.000 yıl önce İlkel İşçiyi yarattılar. Süresi bu kaynaklarda belirtilmeyen bir aradan sonra bu yeni varlığa üreme yeteneği verdiler ve İlk Çifti güneydoğu Afrika'ya geri götürdüler.

Sıklıkla göz ardı edilen ama bizim çok önemli gördüğümüz bir nokta da insanın yaratılışıyla ilgili tüm anlatılar, Aden Bahçesi bölümü ve –en ilginci– Kayin ve Habil'in doğumu hikayesi boyunca Kitabı Mukaddes'in insana ADAM (veya insan), yani belirli bir türü tanımlayan genel bir isimle değiniyor oluşudur. Ancak Yaratılış kitabının "Bu Adem soyunun kitabı budur" diye başlayan 5. bölümünde Kitabı Mukaddes bu genel belirteci bırakıp bir kişi isminden söz etmeye başlar.* Ancak o noktadan itibaren insan nesillerinin belirli bir atasını ele almaya başlar ama bu sıralamada Kayin ve Habil'in yer almaması, Adem denilen kişiden sonra doğrudan onun oğlu ve *Enoş*'un babası Şit'e geçmesi çok anlamlıdır. Ve İbranca "insan varlığı" anlamına gelen terim ancak Şit'in oğlu Enoş için kullanılır çünkü Enoş'un anlamı budur: "İnsan Olan." "İnsanlık" anlamına gelen İbranca *Enoşut* kelimesi bugün de kullanılmaktadır, yani "Enoş gibi olan, soyu Enoş'tan gelen."

Kutsal kitaptaki anlatı ve bunun Sümerce kökeni arasındaki bağlantı en ilginç şekliyle, Adem'in torunu olan Enoş'un adında ortaya çıkar; Kitabı Mukaddes Enoş'u kadim Yakın Doğu'da ortaya çıkan insanlığın gerçek atası olarak görmektedir. Aylar ve bunlarla ilişkili tanrıları içeren (IV R 33 adıyla bilinir) bir liste, (Asur–Babil yılının ilk ayı olan) *Nisan* ayını Anu ve Enlil ile ilişkilendirerek başlar, bir sonraki *Ayar* ayını "*şa Ea bel tiniştî*" –"İnsanlığın efendisi Ea'nınki" ibaresiyle belirtir. Akkadca *tiniştî* te-

* Ellerinde farklı tarihlere ait Kitabı Mukaddes çevirisi bulunan okuyucularımıza yardımcı olmak amacıyla şu noktayı açıklayalım: Bu ayrım -her ne kadar yazarın belirttiği şekilde değilse de Kitabı Mukaddes'in Kitabı Mukaddes Şirketince 1993 yılında basılan baskısında belirgin olup 2001 baskısında bazen insan, çoğunlukla da Adem olarak çevrilmiştir. 1993 baskısında, Yaratılış kitabının (Tekvin) 3. bölümünün 17. ayetine dek bu yaratılan varlığa *adam* olarak değinilir ve yasak meyvenin yenmesi olayından sonra adama *Adem* olarak seslenilir. 2001 baskısında ise Yaratılış kitabında çoğunlukla *Adem* olarak anılan bu yeni varlıktan, 5:2'de "Yaratıldıkları gün onlara 'İnsan' adını verdi," denilerek söz edilir.

rimi (Akkadcadan türeyen) İbrancadaki *Enoşut* terimiyle aynıdır. Akkadca terim de Sümer dilindeki AZA.LU.LU ile koşuttu, bunun en iyi tercümesi "hizmet eden halk" olabilir ve bu bir kez daha, kutsal kitabın Enoş adıyla bu ad ve onun zamanının anlamını izah ettiğini gösterir.

Enoş'la ilgili olarak Kitabı Mukaddes (Yaratılış, 4:26), "O zamanlar insanlar Yahveh'yi adıyla çağırmaya başladılar," der. Bu önemli bir gelişme, insanlık tarihinde yeni bir aşama olmalıydı çünkü *Jübileler Kitabı* da neredeyse özdeş sözlerle "Rab'bin adını dünyada çağırmaya başlayan kişi" Enoş'tu der. İnsan Tanrı'yı keşfetmişti!

Bilimsel açıdan bakılınca, bu yeni insan veya "Enoş–adam" kimdi? Neanderthal Adam dediğimiz, ilk gerçek *Homo sapiens* miydi? Yoksa şu anki insanlar olarak hala yeryüzünde dolaşan ilk gerçek *Homo sapiens sapiens* olan Cro–Magnon Adamının atası mıydı? İskelet kalıntılarının bulunduğu Fransa'daki bölgenin adıyla anılan Cro–Magnon Adamı yaklaşık 35.000 yıl önce *Avrupa'da* ortaya çıkıp oradaki varlığı 100.000 yıl öncesine dek sürülebilen (ve yine kalıntılarının bulunduğu Almanya'daki bölgenin adıyla anılan) Neanderthal Adamının yerine geçmişti. Ama son yıllar içinde İsrail'deki mağaralarda keşfedilen iskelet kalıntıları, Neanderthallerin Yakın Doğu'dan geçerek en az 115.000 yıl önce göç ettiklerini ve Cro–Magnonların bu bölgede zaten 92.000 önce yaşamakta olduklarını açığa çıkardı. Yaratılan ilk insanlar olan Adem ve Havva, Şit ve Enoş'un ataları tüm bunların neresine uyuyordu? Sümer Kral Listeleri ve Kitabı Mukaddes bu konuya ne ışık tutmaktadır ve bunlar modern bilimsel keşiflerle ne kadar örtüşmektedir?

Afrika, Asya ve Avrupa'da keşfedilen fosil kalıntıları insansıların ilk olarak güneydoğu Afrika'da ortaya çıkıp sonra, muhtemelen yarım milyon yıl önce diğer kıtalara doğru kollara ayrıldıklarını ve de günümüz insanlığının gerçek atalarının güneydoğu Afrika'da bundan biraz daha sonra ortaya çıktığını düşündürmektedir. *Homo sapiens*in ilk başta, yalnızca anneden geçen mitokondriyal DNA aracılığıyla ve sonraları (Nisan 1994 tarihli Amerikan Fiziki Antropologlar Birliği raporları) her iki

ebeveynden miras alınan çekirdek DNA'sı aracılığıyla incelenen genetik işaretleri hepimizin, 200.000 ila 250.000 yıl kadar önce güneydoğu Afrika'da yaşamış olan tek bir "Havva"dan geldiğimizi göstermektedir. Y kromozomu üstüne yapılan ve Mayıs 1995'te açıklanan incelemeler ise yaklaşık 270.000 yıl kadar önce tek bir "Adem"in varlığını göstermektedir.

Sümer verilerinin Adem'in yaratılışını yaklaşık 290.000 yıl öncesine yerleştirdiği sonucuna varmıştık; bu tarih, modern bilimin bu iki ata için şimdi önerdiği rakamlarla uyuşmaktadır. Aden Bahçesinde kalışlarının, üreme yeteneğinin kazanılışının, güneydoğu Afrika'ya geri sürülüşlerinin ve Kayin–Habil doğumunun ne kadar sürede gerçekleştiği kadim metinlerde belirtilmez. Elli bin yıl mıydı? Yüz bin yıl mıydı? Aradan geçen kesin zaman her ne idiyse, güneydoğu Afrika'ya geri dönen "Havva"nın Adam soyunu doğurmuş olduğu kesin görünmekte ve mevcut bilimsel verilere de kronolojik açıdan uymaktadır.

O ilk insanların sahneden çekilmesiyle, şu belirli Adem ve soyunun ortaya çıkmasının zamanı gelmişti. Kitabı Mukaddes'e göre tufan öncesinde yaşayan ve çoğu kez 1.000 yıla yakın ömürler süren atalar Adem'den (belirli bir kişiden) tufana dek geçen 1.656 yıllık süreyi şöyle açıklarlar:

Şit doğduğunda Adem'in yaşı	130 yıl
Enoş doğduğunda Şit'in yaşı	105 yıl
Kenan doğduğunda Enoş'un yaşı	90 yıl
Mahalalel doğduğunda Kenan'ın yaşı	70 yıl
Yeret doğduğunda Mahalalel'in yaşı	65 yıl
Hanok doğduğunda Yeret'in yaşı	162 yıl
Metuşelah doğduğunda Hanok'un yaşı	65 yıl
Lemek doğduğunda Metuşelah'ın yaşı	187 yıl
Nuh doğduğunda Lemek'in yaşı	182 yıl
Tufan meydana geldiği sırada Nuh'un yaşı	600 yıl
Adem'in doğumundan tufana dek toplam süre	1.656 yıl

Bu 1.656 yılı Sümerlerin 432.000 yılı ile uzlaştırmak için pek çok girişim yapılmıştır, bunun başlıca nedeni Kitabı Mukaddes'in Adem'den Nuh'a dek tufan öncesinde yaşamış on atanın ve Sümer Kral Listelerinin de sonuncusu yine bir tufanın kahramanı olan Ziusudra ile biten ve tufan öncesinde yaşamış on hükümdarın adlarını vermiş olmasıdır. Örneğin, bir yüzyılı aşkın bir zaman önce Julius Oppert [*Die Daten der Genesis* (Yaratılışın tarihleri) adlı bir incelemede] bu iki rakamın 72 faktörünü paylaştıklarını göstermiş (432.000 : 72 = 6.000 ve 1656 : 72 = 23) ve sonra her ikisi için ortak bir kaynağa varana dek matematik akrobasisi yapmıştır. Joseph Campbell [*The Masks of God* (Tanrı'nın Maskeleri)] 72 sayısının dünyanın Güneş etrafında aldığı yolda 1 derece kayma (Presesyon denilen fenomen) yapması için geçen süre olduğunu şaşkınlıkla belirtmiş ve böylece, her biri 2.160 yıl süren zodyak burçlarıyla (72 yıl x 30 derece = 2.160 yıl) bağlantı kurmuştur. Bunlar ve diğer ustalıklı çözümler, tüm kadim metinlerin yalnızca "mit" muamelesi görmesi nedeniyle 432.000 ile 1.656'nın kıyaslanmasındaki hatayı görememişlerdir. Kadim kayıtlar güvenilir veriler olarak ele alınacaklarsa, İlkel İşçi'nin (Adem'in değil adamın) tufandan 120 sar önce değil, bu su felaketinden yalnızca 80 sar, yani 288.000 Dünya yılı önce ortaya çıktığı dikkate alınmalıdır. Dahası, bu bölümün başlarında göstermiş olduğumuz gibi, adam ve Adem aynı ve bir değillerdi. İlk önce Aden Bahçesindeki geçen zaman aralığı sonra Kovulma meydana geldi. Bu aranın ne kadar sürdüğünü Kitabı Mukaddes söylemez.

Göstermiş olduğumuz gibi, kutsal kitaptaki anlatı Sümer kaynaklarına dayandığı içindir ki, bu problemin en basit çözümü aynı zamanda en akla yatkın olanıdır. Onluk sistemde işaretin konumuna göre 1 sayısı nasıl bir veya on veya yüz anlamına gelmekteyse (tek farkla ki, biz "1"in konumunu belirlemek için "0" kullanarak 1, 10, 100 vs. yazmaktayız) Sümerlerin altmışlık matematik sisteminde "1" için kullanılan çiviyazısı işareti de bu işaretin konumuna bağlı olarak bir anlamına da gelmekteydi, altmış anlamına da. Acaba İbranca Kitabı Mukaddes'in redak-

törleri Sümer kaynaklarındaki "1"i görünce bunu Altmış değil de Bir olarak anlamış olabilirler miydi?

Böylesi varsayımlara dayandığında, (Adem'in doğumundan tufana dek geçen) 1.656, (Şit'in doğumundan tufana dek geçen) 1.526 ve (Enoş'un doğumundan tufana dek geçen) 1.421 rakamları sırasıyla 99.360, 91.560 ve 85.260'a dönüşür. Bunun ne kadar zaman önce olduğunu belirlemek için tufandan bu yana geçen 13.000 yılı da eklediğimizde rakamlar şu hali almaktadır:

Adem 112.360 yıl önce doğdu
Şit 104.560 yıl önce doğdu
Enoş 98.260 yıl önce doğdu

Burada, tarafımızdan sunulan çözüm bizi şaşırtıcı sonuçlara yönlendirir. Bu çözüm Adem–Şit–Enoş silsilesini tam da Neanderthallerin ve Cro–Magnonların Asya'ya ve Avrupa'ya doğru yayılmaktalarken kutsal kitabın coğrafyasını oluşturan topraklardan geçtikleri zaman aralığına yerleştirir. Bunun anlamı şudur: Kitabı Mukaddes'te geçen genel anlamıyla adam değil ama birey *Adem* bizim Neanderthal dediğimiz insandı ve adı "İnsan" anlamına gelen *Enoş* ise bizim Cro–Magnon dediğimiz insana, yani ilk *Homo sapiens sapiense, gerçekten de Enoşut'un*, günümüz insanlığının atasına kutsal kitabın verdiği addı.

Kitabı Mukaddes ancak "O zamanlar insanlar Yahveh'yi adıyla çağırmaya başladılar," demektedir. İnsan yeni İlahi Karşılaşmalara hazırdır artık ve o sıralarda gerçekleşenlerden bazısı gerçekten de şaşkınlık verici karşılaşmalardı.

İLK AMERİKANLAR

Amerika'ya ilk yerleşen insanların son Buzul Çağı sırasında donmuş olan Bering Boğazı üzerinden yürüyerek geçen avcılar olduklarını öne süren ve uzun zamandır kabul gören fikir bunca zamandır bize çok mantıksız gelmekteydi çünkü tanım gereği "Amerika"yı bilmiyor olması gereken insanların buzullarla kaplı olmayan, daha sıcak ve av içeren yüz binlerce kilometre uzaklıktaki bir kıtaya aşina olmalarını gerektirmekteydi!

İlk Amerikanların Pasifik Okyanusu kıyısından aşağıya inerek Kuzey Amerika'nın Clovis denilen bir noktasında ilk yerleşimleri ni kurduklarını söyleyen bu fikir artık tamamen terk edilmiştir ve bunun esas nedeni, Kuzey Amerika'nın doğu kısımlarında çok daha erken dönemlere ait ve de Güney Amerika'nın hem Pasifik Okyanusu hem de Atlantik Okyanusu kıyılarına yakın ve 20.000, 25.000 ve hatta 30.000 yıl öncesine ait yerleşimlerin keşfedilmiş olmasıdır.

Bu dönemler Afrikalılar veya (Orta Amerika'ya gittikleri kesin olan) Fenikeliler veya (muhtemelen Kuzey Amerika'ya ulaşmış olan) Vikingler gibi adaylardan çok daha öncesine aittir; aslına bakılırsa, ***Tufan'dan bile hayli önce*** olup Adem'in tufan öncesinde yaşayan torunlarıyla aynı zaman çerçevesine girmektedir.

Yöresel inanışlara göre, buraya deniz yoluyla varmışlardı. Yaklaşık 30.000 yıl kadar önce Pasifik Okyanusu yoluyla Asya'dan gelişe dair en son tahmin böylesine erken bir tarihte denizcilik bilgisine sahip olunmasını gerektirmektedir. Ve bu bilim adamlarınca artık o kadar da manasız görülmemekte çünkü Avustralya'nın ilk yerleşimcilerinin oraya yaklaşık 37.000 yıl önce sandallarla ulaşmış oldukları artık kesinleşmiştir. Avustralya ve Pasifik Adalarının Asya'dan Amerika kıtasına gidiş yolu üstündeki en mantıklı atlama taşları oldukları düşünülüyor.

Avustralya yerlilerinin kaya sanatı sandal betimlemeleri içerir. Bir sonraki bölümde göstereceğimiz gibi, Avrupa'daki Cro-Magnon Adamının kaya resimleri de bunları içermekteydi.

- 3 -

GÖĞE YÜKSELEN ÜÇ KİŞİ

İnsanoğlunun en erken deneyimlerinin de göstermiş olduğu gibi, İlahi Karşılaşmalar pek çok biçim alabilmektedir. İster doğrudan ister elçiler aracılığıyla temas isţer rüyalarda veya görümlerde yalnızca tanrının sesini duyarak olsun, şu ana dek tarif edilen tüm deneyimlerin tek bir ortak özelliği vardır: Hepsi de Dünya'da meydana gelir.

Ancak İlahi Karşılaşmaların en üstün ve dolayısıyla yalnızca bir avuç seçilmiş faniye ayrılmış olan bir biçimi daha vardır: Cennette tanrılara katılmak üzere göğe alınmak.

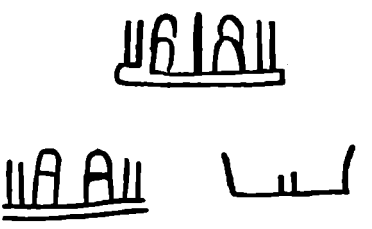
Çok daha sonraki çağlarda, Mısırlı firavunları İlahi Mesken'e doğru yapacakları ötealem yolculuğunun tadını çıkarabilmeleri için çok ayrıntılı cenaze törenleriyle uğurlanırlardı. Ama tufandan önceki günlerde seçilmiş bireyler göğe alınmış ve bundan söz edebilecek kadar yaşamışlardı. Bu yükselişlerden biri Yaratılış kitabında kaydedilmiştir, ikisi ise Sümer metinlerinde.

Bu üçü, tufandan *önce* gelişmiş bir uygarlığın, Mezopotamya'yı örten su çığı tarafından sürüklenen milyonlarca ton çamur altına gömülüp ortadan kalkmış bir uygarlığın mevcut olmuş olduğuna ilişkin Sümer iddiasının gerçekliğini kabul etmeyi gerektirir. Sümerlerin bu iddiası sonraki nesillerce hiç sorgulanmamıştı. Bir Asur kralı (Asurbanipal) "Tufandan önceki günlerden kalma taş oymaların üstündeki bilmecemsi sözcükleri anla-

mak"la övünmekteydi. Asur ve Babil metinleri sık sık tufandan çok önceki günlere ait bilgilerden, bilgili kişilerden, olaylar ve şehir yerleşimlerinden söz etmektedir. Kitabı Mukaddes de Kayin soyuyla ilgili olarak şehirleri, el becerileri ve sanat dallarıyla ileri bir uygarlığı tarif etmektedir. Şit'in soyuna ilişkin bu tarz veriler verilmemiş olmasına karşın, Nuh'un hikayesi ve bir geminin inşa edilişi halkın deniz yolculuğu yapabilen araçları çoktandır inşa edebildikleri koşulların varlığını işaret etmektedir.

Böyle bir uygarlık, (bu tür ilerlemelerin merkezi olan) Mezopotamya'daki şehir merkezlerinde kendini ancak Cro–Magnonların Avrupa dalı arasındaki muhteşem sanatkarlıkla ifade etmiş olabilirdi pekala. İşin doğrusu, mağara ressamları tarafından çizilen veya boyanan imgelerin bazısı açıklanamayan yapıları veya nesneleri betimlemektedir (Şekil 15). Bunlar ancak Cro–Magnonların direkli gemileri görmüş (ve belki de bunlarla yolculuk etmiş) olabilecekleri kabul edildiğinde anlamlıdır; ve bu, 20.000 veya 30.000 yıl önce Eski Dünya'dan Amerika kıtasına ulaşmak için insanoğlunun iki okyanusu nasıl geçebildiğini açıklayabilecek bir olasılıktır. (Tarih öncesi çağlarda Pasifik Okyanusunu geçerek kıtaya ulaşanlarla ilgili Amerikan yerli efsaneleri arasında Naymlap'ın, balsa ağacından yapılma sandallardan oluşan küçük filosunun başını çeken sandalında seyrüsefer eden ve karanın görüleceği nokta hakkında ilahi talimatları işitmesine yarayan yeşil bir taş taşıyan bir önderin hikayesi vardır.)

Aslında, göğe alınan iki seçilmiş kişiyi anlatan Sümer hikayeleri insan uygarlığı ve (tufandan *önce*) bunun nasıl ortaya çık-

Şekil 15

tığıyla ilgilidir. İlki, bilginlerin *Adapa Efsanesi* dedikleri hikayede anlatılır. Hikayenin merak uyandırıcı bir özelliği, Adapa'nın göğe yükselmesinden önce sandalı rotasından çıktığı için deniz aşarak bilinmeyen bir ülkeye istemeden yaptığı yolculukla ilgilidir; belki de ilk Amerikanların hatıralarına ve Cro-Magnon mağara betimlemelerine yansıyan bu bölümdü.

Kadim metne göre Adapa, Enki'nin hizmetine aldığı birivdi. Enki'nin şehri (Anunnakilerin Dünya üstündeki ilk yerleşimleri) Eridu'da yaşamasına izin verilmiş olan Adapa "Eridu'daki tapınağa her gün gitmekteydi. "Onu" insanlara bir model" olarak seçen Enki (bu metinde baş unvanıyla E.A olarak anılır) ona "Bilgelik (bilmeyi) vermişti, ebedi yaşam vermemişti." Çeşitli bilginleri bu kadim Adapa hikayesinde Aden Bahçesindeki Bilgi Ağacından yemelerine izin verilip Yaşam Ağacından yemelerine izin verilmeyen Adem ve Havva hikayesinin bir habercisini (veya esin kaynağını) görmeye iten şey yalnızca Adapa ve Adem isimleri arasındaki benzerlik değil, bir de bu ibareydi. Bu metin daha sonra Adapa'yı her işe burnunu sokan, Edin'e getirilen İlkel İşçilerin verdiği hizmetlerden sorumlu olan biri olarak tarif eder; fırıncıları denetlemekte, su rezervlerini kontrol etmekte, Eridu için balık avlanmasını izlemekte ve bir "elleri temiz olan meshetme rahibi" olarak sunuları ve tavsiye edilen ayinleri idare etmektedir.

Bir gün "kutsal iskelede, Yeni Ay Rıhtımında" (o zamanlar Ay Tanrısı/Enki ile ilişkilendirilen gök cismiydi) belki de yalnızca balık avlama amacıyla "yelkenlisine bindi." Ama o an bir felaket oldu:

> Derken bir rüzgar esti
> Dümensiz sandalı sürüklendi
> Küreğiyle sandalını idare etti,
> Açık denize [sürüklendi].

Kil tabletteki sonraki satırlar hasar görmüş olduğundan Adapa kendini "açık deniz"de (Basra Körfezinde) sürüklenir

halde bulduğunda olanların bazı ayrıntılarından yoksunuz. Satırlar tekrar okunur hale geldiğinde, büyük bir fırtınanın, Güney Rüzgarının esmeye başladığını okuruz. Anlaşılan beklenmedik şekilde yön değiştirmiş ve denizden karaya doğru eseceğine açık okyanusa doğru esmeye başlamıştı. Fırtına yedi gün esip Adapa'yı bilinmeyen uzak bir bölgeye taşıdı. Orada "balıkların evi olan yerde" karaya oturan Adapa "bir mesken kurdu." Bu güneydeki yerde ne kadar süreyle karaya oturmuş halde kaldığı ve sonunda nasıl kurtulduğu anlatılmaz.

Hikayeye göre, Anu göksel meskeninde oturmuş Güney Rüzgarının niçin "yedi gündür karaya doğru esmediğini" merak etmektedir. Veziri İlabrat ona, bunun nedeni "Ea'nın oğlu Adapa'nın Güney Rüzgarının kanadını kırmasıdır," dedi. Çok şaşıran Anu ("tahtından kalkarak") "Çabuk, o buraya getirilsin!" diye emretti.

"Bunun üzerine, Göğe ilişkin şeyleri bilen Ea" bu gök yolculuğu için yapılacak hazırlıkları üstlendi. "Adapa'ya saçını başını dağıtmasını söyledi ve ona bir yas elbisesi giydirdi." Ardından Adapa'ya şunları öğütledi:

> Kral Anu'nun önüne çıkacaksın;
> Göklere giden yolu tutacaksın.
> Göklere yükseldiğinde,
> Ve Anu'nun kapısına yaklaştığında,
> Tammuz ve Gizzida
> Anu'nun kapısında duruyor olacaklar.
> Seni gördüklerinde, şöyle soracaklar:
> "İnsan, kimin için bu haldesin?
> Kim için yas elbisesi giydin?"

Ea, Adapa'ya bu soruya şu cevabı vermesini söylemişti: "İki tanrı ülkemizde gözden kayboldu, o yüzden bu haldeyim." Bu iki tanrının adını sorduklarında, dedi Ea, şöyle demelisin: "Dumuzi ve Gizzida'dır onlar." Ve adlarını söylediğin ve gözden kayboldukları için yas tuttuğunu söylediğin iki tanrı Anu'nun

kapısında muhafızlık eden iki tanrı olduğu içindir ki, diye devam etti Ea, "Birbirlerine bakıp kahkahalarla gülecekler ve Anu'ya senin hakkında iyi söz edecekler."

Ea bu stratejinin Adapa'nın kapıdan geçmesini ve "Anu'nun iyicil yüzünün sana görünmesini" sağlayacağını söyledi. Ama içeri girer girmez, diye tembihledi Ea, Adapa'nın gerçek sınavı başlayacaktı:

> Sen Anu'nun önünde dururken
> Sana Ölüm Ekmeği sunduklarında
> yemeyeceksin ondan.
> Sana Ölüm Suyu sunduklarında
> içmeyeceksin ondan.
> Sana bir giysi önerdiklerinde
> Giyeceksin onu.
> Sana yağ sunacaklar,
> Kendini mesh et bununla.

> "Bu talimatların birini bile ihmal etmeyesin," diyerek Ea, Adapa'yı uyardı, "söylediklerime sıkı sıkıya uy!" Kısa süre sonra Anu'nun elçisi çıkageldi. Anu'nun şu talimatları verdiğini söyledi: "Güney Rüzgarının kana dını kıran Adapa'yı bana getirin!" Ve böyle deyip:

> Ona Göğe giden yolu gösterdi,
> ve o da Göğe çıktı.

"Göğe yükseldiğinde," diye devam etmektedir metin, "Anu'nun Kapısına yaklaştı." Ea'nın tahmin ettiği gibi Dumuzi ve Gizzida orada durmaktaydılar. Yine tahmin edildiği gibi, Adapa'yı sorguladılar ve talimatlara uygun biçimde onları yanıtladığında bu iki tanrı onu "Anu'nun huzuruna" getirdiler. Onun yaklaştığını gören Anu bağırdı, "Daha da yaklaş Adapa; Güney Rüzgarının kanadını niçin kırdın?" Adapa ona deniz yolculuğunu anlattı ve tüm bunları Ea'ya hizmet amacıyla yapmış

olduğunu Anu'nun iyice anlamasını sağladı. Bunu duyan Anu'nun Adapa'ya karşı öfkesi dindi ama Ea'ya karşı kabardı. "Bunu yapan oydu!"

Hikayenin rahatsız edici özelliği, şu ana dek bu deniz yolculuğuna ilişkin gerçek koşulların bir türlü netleşmemiş oluşudur. O uzak ülkeye gidiş kazara rotadan çıkartılmış olmanın bir sonucu muydu, yoksa kasıtlı mıydı? Olayların bu kısmını anlatan satırların hasar görmüş olması tam bir belirlemeyi imkansızlaştırmakta ama bu kadim metni okudukça Güney Rüzgarının "kırık kanadı" bahanesinin Ea tarafından yapılmış kasıtlı bir planı örtbas etme amaçlı olduğu hissi güçlenir. Anlaşılan, Anu da hemen oracıkta bu kuşkulara kapılmıştı ki, Adapa'nın anlattıklarını duyunca aklı karışıp şöyle sordu:

> Ea niçin değersiz bir insana
> Gök-Dünya planını açık etti;
> onu saygın kıldı,
> onun için bir *Şem* yaptı?

Ve devamında Anu şunu da sordu: "Bize gelince, onu ne yapacağız?"

Olaydan dolayı Adapa suçlanamayacağına göre, Anu onu ödüllendirmek istedi. Adapa'ya ekmek, "Yaşam Ekmeği" sunulmasını emretti ama Ea tarafından bunun Ölüm Ekmeği olacağına dair tembihlenen Adapa bunu yemeyi reddetti. Ona su, "Yaşam Suyu" getirdiler ama Ea'nın bunun Ölüm Suyu olacağına dair tembihlediği Adapa bunu içmeyi reddetti. Ama bir giysi getirdiklerinde hemen giyindi, yağ getirdiklerinde hemen kendini mesh etti.

Adapa'nın bu garip davranışı Anu'yu şaşırtmıştı. "Anu ona bakıp güldü." "Haydi ama Adapa," dedi Anu, "niçin yemedin, niçin içmedin?" Adapa buna "Efendim Ea bana 'yemeyeceksin, içmeyeceksin' diye emretti," yanıtını verdi.

"Anu bunu duyduğunda kalbi gazapla doldu." Derhal, "büyük Anunnakilerin düşüncelerini bilen" bir elçiyi meseleyi efen-

di Ea ile tartışması için yolladı. Kısmen hasar görmüş olan tablet bu elçinin Gök'te yaşananları kelimesi kelimesine tekrarladığını aktarır. Tablet bu noktadan sonra okunamaz hale geldiği için (anlaşılan Adapa'ya bilgi verip ölümsüzlük vermeme kararını devam ettirmek amacıyla) verdiği garip talimatları Ea'nın nasıl açıkladığını bilmiyoruz.

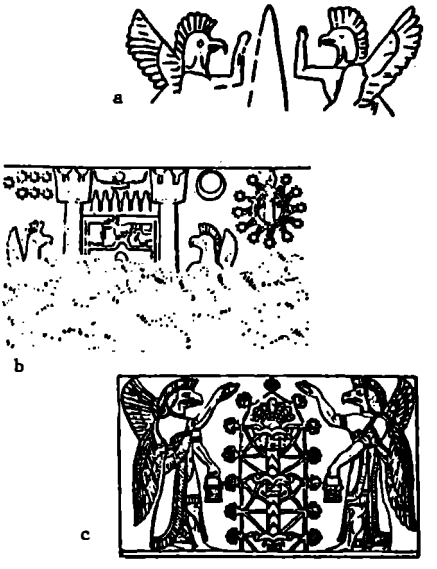
Tartışma nasıl bitmiş olursa olsun Anu, Adapa'yı dünyaya geri yollamaya karar vermiştir ve Adapa kendini meshetmek için yağı kullandığı içindir ki, Anu, Eridu'ya döndüğünde Adapa'nın kaderinin hastalıklara şifa verme ustalığına sahip bir rahip soyu başlatmak olacağı emrini verdi. Geri dönüş yolunda,

> Adapa gök ufkundan
> gök zirvesine kadar bir bakış attı
> ve uzayın ululuğunu gördü.

Yolculuk sırasında Adapa'nın göklerin ulu enginliğini gördüğü bu gidiş–dönüş seyahatinde kullanılan taşıma aracının ne olduğuna ilişkin soru, bu kadim metin Anu'nun, Ea'nın niçin Adapa'ya "bir *Şem*" yaptığını yüksek sesle düşünmesini naklederken dolaylı yoldan yanıtlanmaktadır. Bu Akkadca kelime genelde "ad, isim, şan" olarak çevrilmektedir. Ama *12. Gezegen** adlı kitabımızda ayrıntısıyla ele aldığımız gibi, bu terim (Sümerce MU kelimesinden gelir) bu anlamı, kralların "adını ölümsüzleştirmek" üzere dikilen taşların biçiminden almıştır ve bu biçim Anunnakilerin ucu sivri gökodalarının kopyasıdır. Bu durumda Anu acaba Ea'nın niçin Adapa'ya bir *roket* sağladığını mı merak etmekteydi?

Mezopotamya betimlemelerinde roketi andıran bir *Şem*'in iki yanında durup onu selamlayan "Kartaladamlar" –üniforma giymiş Anunnakiler– görülmektedir (Şekil 16a). Bir başka çizim böyle iki "Kartaladam"ın Anu'nun kapısını koruduğunu (belki de Adapa hikayesindeki Dumuzi ve Gizzida adlı tanrılardır bunlar) gösterir. Kapının üst eşiği (Şekil 16b) Nibiru'nun göksel

* *12. Gezegen*, Ruh ve Madde Yayınları, İstanbul, 2004.

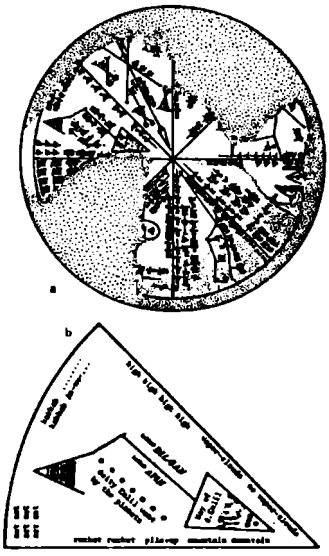
Şekil 16a, 16b ve 16c

sembolü olan Kanatlı Disk amblemiyle süslüdür ve bu kapının nerede olduğunu göstermektedir. Enlil'in göksel sembolü (dışarıdan içeriye sayıldığında yedinci gezegen olan Dünya'yı temsil eden yedi nokta) ve Enki'nin göksel sembolü olan hilal şeklinde Ay ve bunları tamamlayan bir tüm güneş sistemi betimlemesi (on bir gezegenden oluşan bir aile tarafından çevrelenmiş merkezde duran bir ilah) göksel fonu oluşturmaktadır. Ayrıca, daha sonraki kanatlı melek fikrine ilham verdiğine hiç şüphe olmayan kanatlı "Kartaladamlar"ı bir Yaşam Ağacının iki yanında gösteren betimlemeler (Şekil 16c) de vardır; bu ağaç sıklıkla DNA çift sarmalını çağrıştırır, Aden Bahçesi hikayesini hatırlatır.

Büyük bilgileriyle övünen Mezopotamya kralları "bilge Adapa'nın çocukları" olduklarını söylemişlerdi. Bu tür iddialar Adapa'ya yalnızca rahip statüsü verilmekle kalmayıp eski çağlarda rahiplikle ilişkilendirilen ve kutsal semtlerde bir rahip soyundan diğerine aktarılan bilimsel bilginin de ona öğretilmiş ol-

duğunu anlatan gelenekleri yansıtır. Nineve'de Asurbanipal'in kütüphanesinin raflarında saklanan edebi eserlerin listesini içeren tabletlerin hasar görmemiş kısımlarında Adapa'nın bilgisiyle ilgili en az "iki" kitaptan söz edilir. Başlığı baş kısmında hasar görmüş olan bir kitap, rafta "Tufan Öncesinden Kalan Yazılar" başlıklı bir metnin yanında durmaktaydı ve ikinci satırı "...nın dikte ettirdiklerini yazan Adapa" şeklinde okunur. Adapa'nın bir ilah tarafından dikte ettirilenleri yazmış olduğu düşüncesi, Sümer kaynaklarınca Adapa'ya atfedilen bir başka eserin başlığı ile güçlenmektedir. Eser *U. SAR Dingir ABUN Dingir ENLİLA* (İlahi Anu ve İlahi Enlil'den Zamana İlişkin Yazılar) başlığını taşır ve Adapa'nın yalnızca Ea/Enki tarafından değil, Anu ve Enlil tarafından da eğitildiğine ve onun bilgisinin hastalıkları iyileştirmekten tutun da astronomiye, zaman ölçmeye ve takvime dek pek çok konuyu içerdiğine dair gelenekleri doğrular.

Adapa'nın Nineve'deki kütüphanenin raflarında olduğu bir katalog tabletinde yazılı olan bir diğer kitabı (yani tablet takımı) "Anu'nun Bilgesi Adapa'ya [verilmiş] Göksellik" başlığını taşımaktaydı. *Adapa Efsanesi* Adapa'ya "göğün usulleri"nin gösterildiğini ve böylece onun Dünya'dan Anu'nun göksel mekanına seyahat edebildiğine tekrar tekrar değinir. Adapa'ya bir göksel rota haritasının verilmiş olabileceği imasının bir gerçeğe dayandığı düşünülebilir çünkü –inanılmaz ama– böyle en azından bir harita bulunmuştur. Bir kil disk üstüne, kuşkusuz daha eski bir haritadan kopyalanmış olan bu betimleme Nineve'deki kraliyet kütüphanesinin kalıntıları arasında bulunmuş ve şimdi Londra'daki British Museum'da korunmaktadır. Sekiz bölüme ayrılmış (hasar görmemiş kısımlarından anlaşıldığı üzere)(Şekil 17a) olan disk (diğer kadim eserlerde hiç görülmeyen elips gibi bazı) kesin geometrik şekiller, oklar ve bunlara eşlik eden, çeşitli gezegenlere, yıldızlara ve takımyıldızlara gönderme yapan Akkadca ibareler içermektedir. Özellikle ilginç olan neredeyse hiç bozulmamış bir bölümdeki (Şekil 17b, yazılar İngilizceye çevrilmiştir) uzay uçuşu talimatlarına ilişkin ibareler bunu, dağlık bir

Şekil 17a ve 17b

gezegenden (Nibiru) Dünya'ya doğru Enlil Yolu olarak tanımlamaktadır. Dünya semalarının ötesinde ("Enlil Yolu") başka metinlerde Güneş, Ay, Merkür ve Venüs olarak tanımlanan dört gökcismi uzanır. Bunlar arasında, uçuş sırasında yedi gezegen geçilir.

Yedi gezegen hesabı önemlidir. Güneş'ten dışarı sayarken Dünya'nın üçüncü gezegen olduğunu düşünürüz: Merkür, Venüs, Dünya. Ama güneş sisteminin sınırlarının dışından yaklaşan biri için bu hesap Plüton birinci, Neptün ikinci, Uranüs üçüncü, Satürn ve Jüpiter dördüncü ve beşinci, Mars altıncı ve Dünya yedinci şeklinde olurdu. Aslında, Dünya silindir mühürler ve anıtlar üstünde (yedi nokta sembolüyle) sıklıkla altı uçlu bir "yıldız" ile gösterilen Mars (altıncı) ve sekiz uçlu bir yıldız ile gösterilen Venüs (sekizinci) ile birlikte betimlenir.

Başka açılardan olsa da yine önemli olan bir başka şey bu rotanın Sümerce DİLGAN (Jüpiter) ve APİN (Mars) olarak adlandırılan gezegenler arasından geçmesidir. Mezopotamya astro-

nomi metinleri Mars'tan "doğru rotanın saptandığı yer olan", disk üstündeki kısımda yer alan çizimde bir dönüş yapılan yer olarak gösterilen gezegen, diye söz ederler. *Kozmik Tohum* adlı kitabımızda, Mars'ta kadim bir uzay üssünün bulunmuş olduğuna ilişkin çıkarımımızı destekleyen kadim ve modern kanıtları sunmuştuk.

Adapa Efsanesinin kayıp metinleri veya hasar görmüş parçaları bu hikayenin akıl karıştırıcı bir özelliğine ışık tutabilirdi: Ea, göksel meskende olacakları önceden görebildiyse Adapa'yı, hele de Ebedi Yaşam'dan mahrum kalacaksa, böyle planlar sonucunda oraya yollamıştı?

Tufan sonrası dönemlerden kalma (örneğin Gılgamış'ınki gibi) hikayeler bir insanın ve bir tanrının (veya tanrıçanın) çocuğunun kendilerini ölümsüzlüğe layık gördüklerini ve bunu elde etmek için tanrılara katılmak üzere büyük zahmetlere giriştiklerini göstermektedir. Adapa böyle bir "yarıtanrı"ydı da ölümsüzlük bahşetmesi için Ea'ya dır dır mı etmekteydi acaba? Adapa'ya "Ea'nın çocuğu" şeklinde yapılan gönderme bazen "Ea'nın oğlu", yani bir insanın Enki'den doğurduğu oğul anlamında çevrilmiştir. Bu, Ea'nın yaptığı numarayla Adapa'nın dileği sanki yerine gelecekmiş gibi yapıp tam tersi sonucun çıkmasını sağlayışını açıklardı.

Kuşkusuz Adapa ayrıca (Enki'nin merkezi olan) "Eridu oğlu" unvanını da taşıyordu. Eridu'nun ünlü akademilerinde eğitilerek elde edilen zekayı ve eğitimi gösteren bir şeref payesiydi bu. Sümer döneminde "Eridu Bilgeleri" tanrı lütfu hafızaları ile kendi başlarına bir sınıf oluşturan kadim alimlerdi. Onların adları ve uzmanlıkları sayısız metinde büyük bir hürmetle sıralanır.

Bu kaynaklara göre, Eridu Bilgeleri yedi kişiydiler. Asur kaynaklarını inceleyen Rykle Borger [*Journal of Near Eastern Studies* dergisinde yayınlanan *"Die Beschwerungsserie Bit Meshri und die Himmelfahrt Henochs"* (Bit Meshri'nin Şikayet Dizisi ve Henok'un Miraçı) başlıklı makalesinde] yedinciyle ilgili olarak

(diğerlerinde olduğu gibi adına ve en ünlü özelliğine ek olarak) metinlerde onun "göğe yükseldiği"nin belirtilmesi olgusundan dolayı şaşkınlığını ifade eder. Asur metinleri ona Utu–Abzu demektedir; profesör Borger ise onun Asurlu "Hanok" olduğu sonucuna varmıştı çünkü kutsal kitaptaki kayda göre, tufan öncesinde yaşamış ataların Kitabı Mukaddes tarafından Hanok adıyla anılan yedincisi Tanrı tarafından göğe alınmıştı.

Kitabı Mukaddes'te, tufan öncesinde Hanok'tan önce ve sonra yaşamış ataların listesinde adları, ilk erkek evlatları doğduğu sırada ve öldüklerinde kaç yaşında oldukları belirtilmiştir ancak sıra yedinci ata olan Hanok'a gelince,

> Hanok altmış beş yaşındayken
> Metuşelah doğdu.
> Metuşelah'ın doğumundan sonra
> Hanok üç yüz yıl Tanrı yolunda yürüdü.
> Başka oğulları, kızları oldu.
> Hanok toplam üç yüz altmış beş yıl yaşadı.
> Tanrı yolunda yürüdü,
> Sonra ortadan kayboldu çünkü
> Tanrı onu yanına almıştı.

Kutsal kitaptaki bu kısacık pasajın çevirisinde göze çarpandan çok daha fazlası vardır çünkü İbranca orijinalde "Hanok, *Elohim* ile yürüdü" ve "*Elohim* onu yanına aldı" yazmaktadır. Bu İbranca terimin, Yaratılış kitabının Sümerce kaynaklarında geçen DİN.GİR kelimesini karşıladığını göstermiştik. Demek ki, Hanok'un "birlikte [veya] yolunda yürüdüğü" kişiler *Elohim*'di ve onlar tarafından göğe alınmıştı. Bu tefsir ve ek olarak, ancak Sümer altmışlık matematik sisteminden ve Nippur'da kullanılmaya başlayan Sümer takviminden doğmuş olabilecek bilimsel veriler kadim kaynakların derlemelerine ilişkin ipuçlarını oluştururlar; bunlar sayesinde Hanok hakkında, kutsal kitaptaki fazlasıyla özetlenmiş anlatının verdiğinden daha çok bilgiye ulaşıyoruz.

Bu derlemelerin birincisi, daha önce sözünü ettiğimiz *Jübileler Kitabı*'dır. Kutsal kitabın tufan öncesi yaşayan on ataya ilişkin anlatımındaki ayrıntı eksikliğini gideren bu kitap Hanok'un "*Elohim* ile yürümesi"nin sebebi olarak şöyle der, "altı jübile yılı boyunca Tanrı'nın melekleriyle oldu ve onlar Hanok'a Yer'de ve göklerde olan her şeyi gösterdiler."

> Yeryüzünde doğmuş insanlar arasında
> yazmayı, bilgiyi ve hikmeti ilk öğrenendi;
> göklerin işaretlerini aylarının sırasına göre
> bir kitaba yazandı...
> Ve bir şahadeti ilk yazandı o,
> Adem oğullarını yeryüzündeki soylarına göre belirle
> yen
> Ve meleklerin ona bildirdiği gibi jübile haftalarını sayıp
> yılların günlerinin bilinmesini sağlayandı;
> Ve ayların sırasını kurup yılların içindeki Sebt günlerini
> sayandı.
> Ve ayrıca uykusunda bir görüm alıp soyları boyunca in
> san çocuklarına
> neler olduğunu ve neler olacağını görendi o.

Hanok'un İlahi Karşılaşmalarının bu versiyonuna göre, ona "Aden Bahçesine giden yolu şeref ve heybetle" gösteren melekler tarafından "insan çocukları arasından alındı." Yine *Jübileler Kitabı*na göre, Hanok oradaki zamanını "Tanrı'nın tufan sularını Aden ülkesi üstüne indirmesi"ne açıklama oluşturabilecek "dünyanın mahkumiyetlerini ve hükümlerini" yazarak geçirdi.

Kutsal kitap dışında tutulan *Hanok Kitabı*'nda ise daha fazla ayrıntı vardır; burada Hanok, atalar hikayesinin bir parçası değil, bu büyük eserin baş konusudur. Hristiyanlık çağının hemen öncesindeki asırlar içinde derlenen ve hem kadim Mezopotamya hem de Kitabı Mukaddes kaynaklarına dayanan bu kitap bu eski malzemeyi yazarın döneminde yaygın olan bir melek bilimi ile süslemektedir.

Hanok Kitabı'nın İbranca orijinali kayıptır ama bir zamanlar var olduğu kesindir çünkü (o sıralarda yaygın genel kullanımda olan) Arami lehçesi ile karışık parçaları Ölü Deniz Tomarları arasında bulunmuştur. Yunanca ve Latinceye çevrilen ve çok yerde alıntılanan bu eser Yeni Ahit yazarlarının neredeyse tamamınca kutsal metin olarak kabul edilmekteydi. Böylece bu derleme esasen çok daha sonraya ait Habeşçe (1. Hanok olarak bilinir) ve Slavca (2. Hanok olarak bilinir, bazen *Hanok'un Sırları Kitabı* olarak da anılır) çevirileri sayesinde günümüze dek gelebilmiştir.

Hanok Kitabı bir değil iki göksel yolculuğu ayrıntısıyla anlatmaktadır: Birincisinde, göksel sırları öğrenip geri döndü ve edindiği bilgiyi oğullarına aktardı. İkinci yolculuk ise sadece gidişti: Hanok bu yolculuktan dönmedi; kutsal kitapta "ortadan kayboldu çünkü *Elohim* onu yanına almıştı" denmesinin sebebi budur. *Hanok Kitabı*nda *Elohim*, tanrının emri olan işleri yerine getiren bir melek kadrosu olarak gösterilir.

Kitabı Mukaddes, Hanok'un göğe alınmadan çok önce "*Elohim* ile yürüdü"ğünü belirtir; *Hanok Kitabı* ise göğe alınış öncesindeki dönemi genişletir. Hanok'u kehanet güçleri olan bir yazıcı olarak tarif etmektedir. "Bu şeylerden önce Hanok saklanmıştı ve Adem Çocuklarının hiçbiri onun nerede saklandığını, evinin nerede olduğunu bilmiyordu... onun günleri Kutsal Olanlarla geçti." Hanok'un İlahi Karşılaşmaları rüyalar ve görümlerle başladı. Kutsal Olanlarla karşılaşmasının başlangıcını anlatırken, "Uykumda, şimdi dilimde söyleyeceklerimi gördüm," der. Bu bir rüyadan fazlasıdır, bir görümdür:

> Bana gösterilen görüm şuydu:
> Görümde, bulutlar beni davet etti
> Bir sis beni çağırdı;
> Yıldızların rotası ve şimşekler
> Hızlanıp bana acele ettirdi;
> Görümdeki rüzgarlar uçmama neden olup
> Beni yukarı kaldırdı
> Ve göğe taşıdı.

Göğe vardığında "kristallerden yapılmış, ateş dilleriyle çevrili" bir duvar gördü. Ateşten geçip kristallerden yapılma bir eve ulaştı, evin tavanı yıldızlı semanın bir kopyasıydı ve yıldızların yollarını gösteriyordu. Hanok bu görümde birincisinden daha büyük ve daha şahane bir ev gördü. Bunu içine almış alevleri de aştığında, içeride ateş akıntıları üstünde duran kristal bir taht gördü, "görünüşü kristaldi ve tekerlekleri parlayan güneş gibiydi." Tahtta Büyük İhtişam oturmaktaydı ama onun ihtişamının parlaklığı ve muazzamlığı yüzünden melekler bile yaklaşıp Onun yüzüne bakamıyordu. Hanok yere kapandı, titreyerek yüzünü sakladı. Ama sonra "Rab kendi Ağzıyla bana seslendi ve 'Yanaş Hanok, sözlerimi duy' dedi." Sonra bir melek onu daha yakına getirdi ve Rab'bin ona bir yazıcı ve dürüst biri olması sebebiyle insanlara aracılık edeceğini ve göksel sırların öğretileceğini söylediğini işitti.

Hanok'un yolculukları bu rüya–görümden sonra gerçekleşti. Bunlar onun üç yüz altmış beşinci yaşgününden doksan gün önce, bir gece başlamışlardı. Hanok olanları daha sonra oğullarına şöyle anlattı:

> Evde yalnız başımaydım; çok rahatsızdım,
> Gözlerimden yaşlar akıyordu ve dinlenirken
> Koltuğumda uyuyakaldım.
> Birden iki adam göründü bana, son derece iriydiler,
> Yeryüzünde onlar gibisini görmemiştim. Yüzleri
> Güneş gibi parlıyordu, gözleri sanki kavurucu ışıktı
> Ve ağızlarından alevler çıkmaktaydı.
> Mor gibi görünen giysileri birbirinden farklıydı,
> Ve kolları altın kanatlar gibiydi.
> Koltuğumun başucunda durdular
> Ve bana adımla seslendiler.

Uykusundan böyle uyandırılan Hanok, devam eder: "Önümde duran bu adamları net olarak görmekteydim." Birin-

ci rüya–görümün aksine bu rüyayı andıran bir görümden fazlasıydı; bu kez gerçekti!

"Koltuktan kalkıp onlara doğru eğildim," diye anlatır Hanok, "ve korkuyla sarsıldım, dehşeti görmeyeyim diye yüzümü kapattım." Derken bu iki elçi konuşup, "Cesur ol Hanok, korkma, Ebedi Rab bizi sana yolladı. Bak, bugün bizimle göğe çıkacaksın," dediler.

Hanok'a göksel yolculuğa çıkmak için hazırlanması, oğullarına ve hizmetkarlarına o yokken evde yapılacakları ve "Rab seni onlara getirene dek" hiç kimsenin onu aramaması gerektiğini bildirmesi talimatını verdiler. En büyük oğulları Metuşelah ve Regim'i çağırtan Hanok onlara, "Ne gideceğim yeri ne başıma geleceği biliyorum," dedi. Dolayısıyla onlara adil ve dürüst olmaları, Kudretli Tanrı'ya inançlarını korumaları talimatını verdi. "İki melek gelip onu kanatlarına alarak İlk Göğe çıkarttı"klarında hala oğullarıyla konuşmaktaydı. Burası bulutlu bir yerdi, orada "dünya denizinden çok daha büyük olan bir deniz" gördü. Bu ilk durakta, Hanok'a meteorolojinin sırları gösterildi, ardından "taşındığı" İkinci Gök'te günahları "Rab'bin emirlerine uymamak" olan mahkumların çektiği işkenceleri gördü. Sonra iki meleğin onu çıkardıkları Üçüncü Gök'te Hayat Ağacını içeren Cenneti gördü. En uzun süreyle durakladıkları Dördüncü Gök'te Hanok'a Güneş ve Ay'ın, yıldızların ve burç takımyıldızlarının ve takvimin sırları gösterildi. Beşinci Gök "Gök ve Yer'in sonu" ve de "kendilerini kadınlarla bağlamış olan melekler"in sürgün yeriydi. Burası, "göğün yedi yıldızı"nın "biraraya gelmiş" halde görüldüğü "karmaşık ve korkunç bir yer"di. Göksel yolculuğun ilk kısmı burada tamamlanmıştı.

Yolculuğun ikinci etabında Hanok giderek yükselen sırayla çeşitli melek sınıflarıyla karşılaştı: kerubiler, serafimler ve büyük Baş Melekler; hepsi yedi sınıftı. Altıncı ve Yedinci Gök'ten geçen Hanok Sekizinci Gök'e ulaştı; takımyıldızları oluşturan yıldızlar burada zaten görülebilmekteydi ve Hanok daha da yükseldikçe, Dokuzuncu Gök'ten "burçlar kuşağının on iki evinin göksel mekanlarını" görebildi. Sonunda, "Rab'bin yüzü hu-

zuruna getirildi"ği Onuncu Gök'e ulaştı; Hanok daha sonra bu manzaranın tarif edilemeyecek kadar ürkütücü olduğunu anlatacaktı.

Dehşete kapılan Hanok "yüzü koyun devrilip Rab'be hürmet gösterdi." Sonra Rab'bin "kalk Hanok, hiç korkma, kalk ve yüzümün önünde dur ve içeri girmeye hak kazan" dediğini işitti. Ve Rab, baş melek Mikhail'e Hanok'un dünyasal giysilerini ilahi giysilerle değiştirip onu mesh etmesi talimatını verdi. Rab daha sonra baş melek Pravuel'e "kutsal depodan kitapları çıkartıp getir ve hızlı yazmak için bir saz getirip Hanok'a ver ki, baş meleklerin ona okuyacakları her şeyi, tüm emirleri ve öğretileri yazıya geçirsin" talimatını verdi. Otuz gün ve otuz gece boyunca Pravuel dikte etti ve Hanok "göğün, yerin ve denizlerin tüm işleyişi; tüm elementlerin, onların gelişleri ve gidişleri; fırtınanın gök gürüldemeleri; Güneş ve Ay; yıldızların gelişleri ve değişimleri; mevsimler, yıllar, günler ve saatler"e ilişkin tüm sırları ve "insanın her şeyinin, her insan şarkısının dilini... ve öğrenmeye uygun her şeyi" yazıya geçirdi. Bunların tamamı 360 kitaptı.

Sonra Tanrı sol yanına, baş melek Mikhail'in yanı başına oturmasına izin verdiği Hanok'a Gök, Yer ve üstündeki her şeyin nasıl yaratıldığını bizzat anlattı. Ardından Rab, öğrenmiş olduklarını oğullarına aktarabilmesi ve eliyle yazdığı, bir soydan diğerine aktarılacak olan kitapları onlara verebilmesi için dünyaya döndürüleceğini Hanok'a söyledi. Ama Hanok dünya üstünde yalnızca otuz gün kalacaktı, "ve otuz gün sonra meleğimi sana yollayacağım, seni Dünya'dan ve oğullarından alıp bana getirecek."

Ve böylece, Hanok'un göksel ziyaretinin sonu gelince iki melek bir gece onu evine getirip koltuğunun yanı başına bıraktı. Derhal oğullarını ve tüm ev halkını çağıran Hanok yaşadıklarını onlara anlattı ve kitapların içeriklerinden söz etti: yıldızların ölçümleri ve tarifleri, Güneş'in çemberinin uzunluğu, gün dönümleri ve gün tün eşitlikleri dolayısıyla mevsimlerin değişimi ve takvime ilişkin diğer sırlar. Sonra oğullarına sabırlı ve nazik

olmalarını, yoksullara sadaka vermelerini, dürüst ve adil davranmalarını ve Rab'bin tüm emirlerine uymalarını öğütledi.

Hanok son dakikaya dek anlatmaya ve öğretmeye devam etti; o zamana dek kasabada onun göksel yolculuğunu ve öğretilerini haber almayan kalmamıştı, öyle ki, onu dinlemek için yaklaşık iki bin kişilik bir kalabalık toplanmıştı. Bunun üzerine Rab, yeryüzü üstüne bir karanlık yolladı ve karanlık kalabalığın ve Hanok'un yakınlarında olan herkesin üstüne çöktü. Melekler karanlıktan yararlanıp Hanok'u hızla yerden alıp "en yüksek göğe" taşıdılar.

Herkes gördü ama
Hanok'un nasıl alındığını
Kimse anlayamadı.
Ve evlerine dağıldılar,
Böyle bir şey görmüş olanlar
Tanrı'yı ululadı.
Metuşelah ve kardeşleri,
Ve Hanok'un tüm oğulları aceleyle,
Hanok'un göğe alındığı yere,
Tam oraya bir sunak diktiler.

Hanok Kitabı'nın yazıcısının kitabın sonunda belirttiği gibi, Hanok'un ikinci ve son kez göğe yükselişi o 365 yaşında, tam doğduğu gün ve saatte gerçekleşti.

Hanok'un bu göksel yolculuğu (yolculukları) Sümerlerin Adapa hikayesinin bir dengi miydi, ondan mı esinlenilmişti acaba?

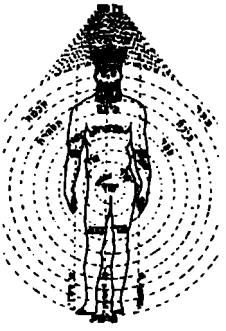
Her iki hikayede yer alan belirli ayrıntılar bunu işaret etmekte. Adapa efsanesindeki Dumuzi ve Gizzida'nın koşutu olan iki melek, Dünyalıyı "Rab'bin yüzünün huzuruna" getirirler. Ziyaretçinin dünyasal giysileri yerine ilahi giysiler verilir. Mesh edilir. Son olarak ona, "kitaplar"a geçirdiği büyük miktarda bilgi verilir. Her iki durumda da ziyaretçi ona dikte ettirilenleri yazı-

ya geçirir. Bu ayrıntılar, Hanok "efsanesi"nin Sümer metinlerine dayanan kökenini kuşkuya yer bırakmayacak şekilde kesinleştirmektedir.

Hanok'un İlahi Karşılaşmalarını "*Elohim*"e atfeden Kitabı Mukaddes'in bu hikayenin Sümerce kaynağını işaret ettiğini daha önce belirtmiştik. Sümer'in altmışlık sistemi Hanok hikayesinde yer alan bazı önemli sayılarda –ilk göksel yolculuğun altmış gün sürmesi ve 360 "kitap" (tablet) yazılması gibi– kendini gösterir. Ancak en ilginç olanı İlahi Mesken'in, en üstün İlahi Karşılaşmanın yaşandığı yerin *Onuncu* Gökte yer alışıdır. Bu ibare, kadim halkların Dünya'nın çevresindeki gökkubbede gözlemlenebilen yalnızca yedi gök cismini (Güneş, Ay, Merkür, Venüs, Mars, Jüpiter, Satürn) tanıyor oldukları varsayımına dayanan yedi kat göğe ilişkin tüm fikirlere terstir. Oysa Yunanlılardan ve Romalılardan çok daha önce Sümerler güneş sisteminin on iki üyeden oluşan bir aile olarak tam yapısını belirlemişlerdi: Güneş ve Ay, Merkür, Venüs, DÜNYA, Mars, Jüpiter, Satürn, Uranüs, Neptün, Plüton (modern isimlerini kullanıyoruz) ve *onuncu* gezegen olan Nibiru. Bu gezegen Anu'nun, tüm Anunnaki "tanrılar"ın "kral"ı veya "efendi"si olan Anu'nun gezegeniydi.

[*Kabala* olarak bilinen Orta Çağ Yahudi mistisizminde Her Şeye Kadir Tanrı'nın Meskeninin onuncu *Sefira*da, bir "ışıltı" veya göksel yerde, Onuncu Gökte olduğunu belirtmek gerek. *Sefirot* (çoğul) genelde *Kadmon* ("Kadim Olan") üstüne bindirilen eş merkezli dairelerle gösterilir (Şekil 18); merkezi *Yesod* ("Temel") ve onuncusu *Ketter* (En Yüce Tanrı'nın "Tac"ı) adıyla anılır. Bunun ötesinde *Ein Soff*, yani sonsuzluk, sonsuz uzay uzanmaktadır.]

Tüm bunlar Sümer kaynaklarını gösteren kesin bağlantılardır. Ama Hanok hikayesinde Adapa hikayesinin tekrarlanıp tekrarlanmadığı kesin değildir, yine de Hanok ile tufan öncesinde yaşamış ikinci bir Sümerlinin hikayesi arasında daha çok benzerlik bulabiliriz; bu kişi EN.ME.DUR.ANNA ("Gökleri İlgilendiren İlahi Tabletlerin Ustası") idi; EN.ME.DUR.AN.Kİ ("Gök-Yer Bağının İlahi Tabletlerinin Ustası") olarak da bilinmekteydi.

Şekil 18

Kitabı Mukaddes'in tufan öncesinde yaşayan on atayı sıralayışı gibi, daha eski tarihli Sümer Kral Listesi de tufan öncesinde yaşayan on hükümdarı sıralamaktaydı. Kitabı Mukaddes'in listesinde Hanok yedinci sıradaydı. Sümer listesinde ise Enmeduranki yedinci sıradaydı. Ve aynen Hanok'un örneğindeki gibi, Enmeduranki de çeşitli bilimler öğrenmesi için iki ilahi eşlikçi tarafından göğe alınmıştı. Adapa örneğinde, onun yedinci (bilge) olduğu (yukarıda sözü edilen) ihtimali kesin olmasa da (bazı Mezopotamya kaynakları onu Eridu'nun yedi bilgesi arasında sayar) Enmeduranki'nin yedinciliği kesindir; dolayısıyla alimlerin, kutsal kitaptaki Hanok'un Sümerli denginin o olduğuna ilişkin fikrini güçlendirir. Enmeduranki, tufan öncesindeki günlerde Anunnakilerin Enlil'in torunu Utu'nun (sonraki zamanlardan "Şamaş") komutanlığındaki uzay limanının bulunduğu yer olan Sippar'dan geliyordu.

Sümer Kral Listeleri, Enmeduranki'nin Sippar'da 21.600 yıllık (altı *Sar*) "saltanat" sürdüğünü kaydeder; bu çok anlamlı bir ayrıntıdır. Birincisi, Anunnakilerin tarihin bir noktasında, tufan öncesi yerleşimlerden birinde (bu örnekte, Sippar'da) seçilmiş insanları EN, yani "Şef" olarak hizmet verecek yetenekte gördüklerini ortaya koymaktadır; bu, yarıtanrılar fenomeninin bir özelliğidir. İkincisi, Sümer ve Kitabı Mukaddes'te tufan öncesinde yaşayan atalar (veya hükümdarlara) ilişkin ömür sürelerini birleştirme önerimize uygun olarak, 21.600'ü 60'a böldüğümüz-

de 360 sonucuna varmaktayız. Kitabı Mukaddes, Hanok'un dünya üstünde 365 yıl geçirdiğini belirtmekteyse de *Hanok Kitabı*, Hanok tarafından yazılan kitapların sayısını 360 olarak vermektedir. Bu ayrıntılar Hanok ile Enmeduranki arasındaki benzerlikleri vurgulamakla kalmayıp tufan öncesi saltanat/ömür sürelerinin Sümer/kutsal kitap kaynaklarında ele alınışına ilişkin çözümümüzü de desteklemektedir.

Enmeduranki'nin yükselişini ve eğitilişini ayrıntısıyla ele alan metin özellikle Nineve'deki kraliyet kütüphanesinden bulunan tablet parçalarından biraraya getirilip W.G. Lambert [*Journal of Cuneiform Studies*de (Çiviyazısı İncelemeleri Dergisi) yayınlanan "Enmeduranki ve İlgili Malzemeler" başlıklı makalesi] tarafından özetlenmiş bir şekilde yayınlanmıştır. Temel kaynak, "krallığın uzak bir evladı, Tufan öncesinden korunmuş bir tohum, Sippar'da hüküm sürmüş Enmeduranki'nin bir çocuğu" olduğu iddiasıyla tahtta hak iddia eden bir Babil kralı tarafından kil tabletler üzerine düşülmüş bir kayıttır. Atalarla olan bu etkileyici bağının tufan öncesinde yaşamış bir ataya dayandığını böylece öne süren Babil kralı, Enmeduranki'nin hikayesini anlatmaya koyulur:

> Enmeduranki Sippar'da bir prens [idi]
> Anu'nun, Enlil ve Ea'nın sevgilisi.
> Şamaş onu Parlak Tapınakta [bir rahip olarak] atadı.
> Şamaş ve Adad onu [tanrıların] meclisine [götürdüler].

Daha önce söz ettiğimiz gibi Şamaş, Enlil'in torunlarından biri ve tufan öncesinde Sippar'daki ve tufanın ardından Sina yarımadasındaki uzay limanın komutanıydı. Tufandan sonra tekrar inşa edilen ama artık uzay limanı olarak kullanılmayan Sippar yine de DİN.GİR'in ("Roket Gemilerin Adil Halkı") göksel adaleti ile bir bağlantısı olduğundan hürmet görmekteydi ve Sümer'in yüksek mahkemesinin mekanıydı. Adad (Sümer dilinde İşkur) Enlil'in en küçük oğluydu ve hakimiyet alanı olarak ona Küçük Asya verilmişti. Metinler onun, kuzeni İştar'a ve ye-

ğeni Şamaş'a çok yakın olduğunu anlatmaktadır. Tanrıların toplandığı yere kadar dek Enmeduranki'ye, muhtemelen değerlendirme ve onaylama amacıyla eşlik edenler bu ikisiydi; Adad ve Şamaş. Sonra,

> Şamaş ve Adad onu [giydirdi? Mesh etti?]
> Şamaş ve Adad onu
> büyük altın bir tahta yerleştirdi.
> Ona su üstünde yağı
> nasıl gözleyeceğini gösterdiler,
> Anu'nun, Enlil ve Ea'nın bir sırrı.
> Ona İlahi Tableti verdiler,
> Gök ve Yer'in *kabdu* sırrını...
> Eline sedir ağacından bir aygıt,
> Tanrıların pek sevdiği bir araç verdiler.
> Ona sayılarla nasıl hesap yapacağını öğrettiler.

Bilhassa tıp ve matematiği içeren "Gök ve Yer sırlarını" öğrenen Enmeduranki, halka İlahi Karşılaşmasını anlatmak ve sırları babadan oğula, bir rahip neslinden diğerine aktararak bilgiyi insanlığın erişimine sunma talimatıyla Sippar'a döndü:

> Öğrenen alim
> Tanrıların sırlarını koruyan kişi
> En sevdiği oğlunu
> Şamaş ve Adad önünde edilen
> bir yeminle bağlayacak
> Ve ona tanrıların sırlarını
> Bir tablet ve yazı kalemiyle öğretecek.

Günümüzde British Museum'da korunmakta olan tablette bir de son not vardır:

> Rahipler nesli,
> Şamaş ve Adad'a yaklaşmasına izin verilenler nesli
> işte böyle yaratıldı.

Enmeduranki'nin göğe yükselişinin bu versiyonuna göre, onun mekanı (Şamaş'ın tufan sonrası "Kült merkezi") Sippar'dı ve gizli sırları kendisinden sonra gelen rahiplere öğretmek için İlahi Tabletlerini burada kullanmıştı. Bu ayrıntı tufanla ilgili olaylarla sıkı bir bağ oluşturur çünkü (M.Ö. ikinci yüzyılda Yunanca bir "dünya tarihi" derleyen Babilli rahip) Berossus tarafından da bildirilen Mezopotamya kaynaklarına göre, Anunnakiler tarafından insanlığa açıklanan bilgileri içeren tabletler korunabilmeleri için Sippar'da gömülmüşlerdi.

Aslında, Sümerli Enmeduranki ve kutsal kitaptaki Hanok'u anlatan bu iki hikaye tufan ile ilişkili olandan çok daha güçlü bağlar içermektedirler. Çünkü hikayenin ardındaki hikayeyi inceledikçe, rast geleceğimiz olaylar dizisinin asıl dürtüsünün, ilahlarla insanlar arasındaki cinsel ilişkiler ve bunlar yüzünden insanlığın dünya üzerinden silinmesini amaçlayan bir plan olduğunu göreceğiz.

KOPERNİK VE NASA'DAN ÖNCE

Nikolas Kopernik'in astronomi üzerine yazdığı *De revolutionibus orbium coelestium* adlı eserinin 1543 yılında yayınlanışına dek (ve sonraki pek çok yıl boyunca) Güneş, Ay ve bilinen diğer gezegenlerin Dünya çevresinde döndükleri kabul edilmekteydi. Aykırılığı yüzünden Kopernik'i lanetleyen Katolik Kilisesi hatasını ancak 450 yıl sonra, 1993'te itiraf etti.

Teleskopların icat edilmesinin ardından -Galile tarafından 1610'da- keşfedilen ilk yeni gök cisimleri Jüpiter'in büyük aylarıydı.

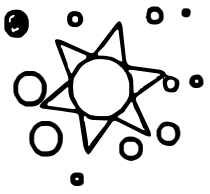
Satürn'den sonraki gezegen olan ve Dünya'dan çıplak gözle görülemeyen Uranüs 1781'de, geliştirilmiş teleskopların yardımıyla keşfedildi. Uranüs'ün ötesindeki Neptün 1846'da keşfedildi. Ve en uzak gezegen olarak bilinen Plüton ancak 1930'da bulundu.

Oysa Sümerler, binlerce yıl önce zaten tam bir Güneş Sistemi resmetmişlerdi (bkz. Şekil 13); merkezde Dünya değil Güneş vardı; Uranüs, Neptün ve Plüton'u içermekteydi ve büyük bir gezegen daha: Jüpiter ve Mars arasından geçen Nibiru.

NASA uyduları komşu gezegenlerin yakın plan çekimlerini bize ancak 1970'lerde yolladılar ve Voyager-2 ancak 1986'da ve 1989'da Uranüs ve Neptün'ün yakınından geçti. Oysa Sümer metinleri (*12. Gezegen* adlı kitabımızda yer almaktadır) bu dış gezegenleri tam da NASA'nın onları bulacağı gibi tarif etmişlerdi çoktan.

Satürn'ü çevreleyen ilk halka (Christian Huygens tarafından) 1659'a dek keşfedilmemişti. Oysa bir tableti koruyan kilden zarfın üstündeki Asur silindir mührünün baskısı (karşı sayfada B ayrıntısı) Güneş, Ay (hilal şeklinde) ve (sekiz uçlu "yıldız") Venüs'ü, ayrıca büyük bir gezegenden (Jüpiter) (Asteroit Kuşağını temsil eden bir tahıl sapı ile mi?) ayrılan daha küçük bir gezegeni (Mars) ve bu büyük olanın ötesinde *halkalı* büyük bir gezegeni göstermektedir: Satürn'ü!

a

b

- 4 -

NEFİLİM: CİNSELLİK VE YARITANRILAR

İnsanın tarih öncesine ilişkin kutsal kitap kayıtları Hanok'u izleyen nesilleri hızlı çekimle sıralar; Hanok'un oğlu Metuşelah'ın oğlu Lemek doğar, Lemek de Nuh'un ("Tehir") babası olur ve böylece ana olaya geliriz: Tufan. Günümüz habercilerinin deyimiyle gerçekten dünya çapında bir olay olan Tufan gerçekten de büyük bir hikayeydi; hem insanların hem de ilahların yaşamında kelimenin tam anlamıyla sınır oluşturan bir olay. Ama tufan hikayesinin ardında tamamen yeni bir İlahi Karşılaşmalar türünün yaşandığı bir dönem yatmaktaydı: Bu dönem olmasa, tufan hikayesi kutsal kitaptaki temelini yitirirdi.

Kutsal kitaptaki Tufan, büyük taşkın hikayesi Yaratılış kitabının 6. bölümünün başındaki bilmecemsi sekiz ayetle başlar. Bu ayetlerin, gelecek nesillere bunun nasıl olduğu –nasıl olabilirdi?-, insanlığın bizzat Yaratıcısının insanlara sırt dönüp onları yeryüzünden silmeye yemin ettiğini açıklama amacı taşıdığı varsayılmaktadır. Beşinci ayetin hem açıklama hem de mazeret oluşturduğu düşünülür: "Ve Yahveh baktı, yeryüzünde insanın yaptığı kötülük çok, aklı fikri hep kötülükte." Dolayısıyla (altıncı ayet), "İnsanı yarattığına pişman oldu, yüreği sızladı."

Ancak Kitabı Mukaddes'in yaptığı ve suçlu olarak insanlığı

işaret eden bu açıklama, bu bölümün sonraki dört ayetinin oluşturduğu bilmeceyi zorlaştırmaktadır yalnızca çünkü bu ayetlerde konu, tüm insanlık değil ilahların ta kendileridir; "ilahi varlıklar (tanrı oğulları)" ile "insan kızları" arasındaki evliliklere odaklanmaktadır.

Ve tüm bunların, insanlığa ceza olacak bu tufanla ne ilgisi olduğunu merak edilecek olursa yanıt şöyle verilebilir: CİNSELLİK... İnsanlar arasındaki değil, ilahlar ve insanlar arasındaki cinsellik. Cinsel birleşme amaçlı İlahi Karşılaşmalar.

Kitabı Mukaddes'teki tufan hikayesinin kadim günahları ve dehşetli bir arınmayı çağrıştıran açılış ayetleri vaizlerin en sevdiği bölümdür: Örnek oluşturan bir dönemde bu, "ilahi varlıkların insan kızlarıyla evlenip çocuk sahibi oldukları günlerde ve daha sonra, yeryüzünde devler* vardı."

Yukarıdaki alıntı yaygın çevirilerden birinden alınmıştır. Ama Kitabı Mukaddes aslında bunu söylemez. "Devler"den değil *Nefiller*den söz etmektedir, tam anlamıyla "inmiş, alçalmış olanlar"dan, yani göklerden Dünya'ya gelmiş olan "('Tanrı oğulları' değil) *Elohim* oğulları"ndan" söz etmektedir. Ve (tüm bilginlerin fikir birliğine vardığı gibi) çok daha uzun bir orijinal kaynaktan özetlenerek alınmış zor anlaşılır bu ilk dört ayet, söz konusu olanların insanoğlu değil de tanrıların ta kendisi olduğu fark edildiğinde birden anlaşılır hale gelmektedir. Doğru biçimde çevrildiğinde, Kitabı Mukaddes tufan öncesinde meydana gelen ve tufana yol açan olayları şöyle anlatmaktadır:

> Yeryüzünde Dünyalılar
> Çoğalmaya başladıklarında,
> Kızlar doğdu.
> *Elohim* oğulları
> Dünyalıların kızlarını görünce
> Beğendikleriyle evlendiler.

* Devler: Nefilim kelimesi Kitabı Mukaddes'in çeşitli çevirilerinde Nefiller, "düşmüş kişiler" veya "devler" olarak geçmektedir.

Elohim oğullarının
Dünyalıların kızlarıyla
Evlenip çocuk sahibi oldukları günlerde
Ve daha sonra[sında]
Yeryüzünde *Nefiller* vardı.

O sıralarda yeryüzünde olan *Elohim* oğullarını anlatan kutsal kitabın kullandığı *Nefilim* terimi, Sümerlerin *Anunnakiler* ("Gök'ten Yer'e İnmiş Olanlar") terimiyle koşuttur; zaten Kitabı Mukaddes de (Çölde Sayım, 13:33) Nefiller'in "*Anak*lılar" (Anunnaki kelimesinin İbrancaya geçmiş hali) olduklarını belirtir. Demek ki, tufan öncesindeki dönem, genç Anunnaki erkeklerinin genç insan dişilerle cinsel ilişkiye girmeye başladıkları bir dönemdi ve birbirlerine uygun olduklarından, onlardan çocuk sahibi oldular: yarı fani yarı "ilahi" çocuklar, yani yarıtanrılar.

İster bireyler (Sümerli Gılgamış gibi) ister uzun hanedanlar (firavunlardan önce Mısır'da tahta çıktığı bildirilen otuz yarıtanrıdan oluşan hanedan) olsun, böyle yarıtanrıların Dünya üstünde var oldukları Yakın Doğu metinlerinde çok defa açıkça söylenmiştir; ancak her iki durumda da bunlar tufan sonrası dönemle ilişkilidir. Ama kutsal kitaptaki Tufan hikayesinin girişinde "*Elohim* oğulları"nın –DİN.GİR oğullarının– insan kızları arasından "eşler alma"larının tufandan çok önce başladığı iddia edilir.

Tufan öncesi dönemle ve insanlığın kökeni ve uygarlığıyla ilgili Sümer kaynakları Adapa hikayesini içermektedir; "Ea'nın çocuğu" olarak çağrılmasının, Ea'nın yardımıyla yaratılmış olan Adem'den geliyor olmasından mı yoksa (pek çok bilginin savunduğu gibi) Ea'nın bir dişi insanla girdiği ilişkiden edindiği kendi oğlu (bu durumda Adapa bir yarıtanrı olmaktadır) olmasından mı kaynaklandığını daha önce ele almıştık. Eğer bu, Ea/Enki'nin kendi resmi eşi olan tanrıça Ninki'den başka bir dişiyle birleşmesini gerektirmişse buna şaşan olmamıştır; çeşitli Sümer metinleri Enki'nin cinsel cesaretiyle ilgili ayrıntılar içerir.

Bir defasında, kendi kardeşi Enlil'in torunu olan İnanna/İştar'ın peşine düşmüştü. Diğer kaçamakları arasında kendi üvey kardeşi Ninmah'tan bir oğul edinme amacı da vardı ama bu ilişkiden yalnızca bir kız çocuk doğunca Enki bir sonraki, olmadı ondan sonraki tanrıça nesilleriyle ilişki kurmaya devam etmişti.

Herkesin dediğine göre, tufandan hayli önce bir Tanrılar Şehrinin sonuncu (onuncu) değil de yedinci hükümdarı olan Enmeduranki de böyle bir yarıtanrı mıydı acaba? Bu nokta Sümer metinlerinde netleştirilmez ama böyle olduğunu düşünüyoruz (onun babası Utu/Şamaş idi). Yoksa niçin bir Tanrılar Şehri (yani Sippar) kendisinden önceki ve hepsi de Anunnaki olan altı hükümdarın ardından onun komutasına verilsindi ki? Anunnakilerin görece "ölümsüzlüğü"nden genetik açıdan yararlanmamış olsa Sippar'da nasıl 21.600 yıl hükümdarlık yapabilirdi?

Kitabı Mukaddes insanlar ve ilahlar arasındaki evliliklerin ne zaman başladığını belirtmeyip yalnızca "yeryüzünde insanlar çoğalmaya başladı"ğı ve yeryüzüne yayılmaya başladığı sıralarda olduğunu ima ederken kutsal kitap dışında kalan kutsal metinler genç tanrıların insan dişileriyle girdikleri ilişkilerin (tufandan önce yaşamış on atanın yedincisi olan) Hanok zamanında bile, yani tufandan hayli zaman önce büyük bir mesele haline geldiğini açığa vurmaktadırlar. *Jübileler Kitabı*'na göre Hanok'un "tanıklık ettiği" konulardan biri "Rab'bin Dünya'ya inen ve insan kızlarıyla günaha giren, onlarla birleşmeye başlayıp böylece insan kızları tarafından kirletilen melekleri" ile ilgiliydi. Söz konusu kaynağa göre bu durum, "Rab'bin melekleri" tarafından işlenen bir günah, "onların düzen yasasına karşı gelip insan kızlarıyla oynaşmaya koyulup seçtikleri arasından kendilerine eşler aldıkları ve böylece kirliliğin başlangıcına sebep oldukları" bir "zinaydı."

Hanok Kitabı ise olanlara daha çok ışık tutmaktadır:

> Ve bir zaman geldi ki, insan çocukları
> Çoğaldılar ve o günlerde güzel ve sevimli

Kızları oldu.
Ve melekler, Göğün Çocukları
Onları görüp arzuladılar
Ve birbirlerine şöyle dediler:
"Gelin, insan çocukları arasından
Kendimize eşler seçelim ki, çocuklarımız olsun."

Bu kaynağa göre söz konusu durum şurada burada birkaç Anunnaki gencinin arzularına yenik düşmesi gibi bireysel eylemlerden kaynaklanmıyordu. Bu cinsel dürtünün çocuk sahibi olma arzusuyla desteklendiğine dair bir ipucu verilmektedir; dolayısıyla insan eşler seçme eylemi hep birlikte davranan bir grup Anunnakinin kasıtlı kararıydı. Aslında, metni okumaya devam edersek bu fikrin nasıl oluştuğunu anlarız:

Liderleri olan Semjaza onlara dedi:
"Bu işe katılmayacağınızdan ve
bu büyük günahın cezasını tek başıma çekeceğimden korkarım."
Ve hepsi birden onu şöyle yanıtladılar:
"Gelin yemin edelim ve hepimizi bağlayacak bir lanet okuyalım ki, bu plandan dönmeyip bu işi yapalım."

Böylece biraraya toplanıp "düzen yasalarına karşı" bir ihlal olmasına rağmen "bu işi yapma" yeminiyle kendilerini bağladılar. Okudukça öğreniriz ki, bu planı yapan melekler Hermon Dağından ("Yemin Tepesi") inip Lübnan dağlarının güney kıyısına varırlar. "Sayıları iki yüzdü, o günlerde Yeret Hermon Dağının zirvesinden inmişti." Bu iki yüz kişi onar kişilik gruplara ayrıldılar; *Hanok Kitabı* bu grup liderlerinin, "Onlar'ın şefleri"nin adlarını verir. Tüm macera cinsel yaşamdan yoksun, çocukları olmayan "*Elohim* oğulları"nın bu duruma çare bulmak için giriştikleri iyi örgütlenmiş bir plandı.

Kutsal kitap dışında kalan kutsal metinlerde, ilahi varlıkların insan dişileriyle giriştikleri bu cinsel ilişkinin şehvetten, zinadan, bozulmadan –"düşmüş melekler"in günahından– fazlasını içermiyor görüldüğü açıktır. Kitabı Mukaddes'in görüşünün de böyle olduğu kabul edilir ama aslında durum farklıdır. Suçlanan ve dolayısıyla ortadan kaldırılacak olanlar Adem Çocuklarıdır, *Elohim* oğulları değil. Aslında ikinci grup sevgiyle anılmaktadır; dördüncü ayette "*Olam*'un kudretlileri, *Şem* halkı"* olarak tarif edilirler.

İnsanlar ve ilahlar arasındaki evliliklerin ardındaki dürtü, hesap veya düşüncelere ve bunun nasıl yargılanması gerektiğine ilişkin görüşü, Kitabı Mukaddes'in başka bir yerinde (Hakimler, 21. kısım) geçen benzer bir olaydan edindiğimiz fikirle ele alabiliriz. Bir seyyahın cariyesinin Benyamin kabilesinden erkekler tarafından tecavüze uğramasının ardından diğer İsrail kabileleri Benyaminoğullarına savaş açarlar. Sayıları çok azalan ve çocuk doğurabilecek birkaç kadının sağ kaldığı kabile yok olma tehlikesiyle yüz yüzeydi. Başka kabilelerden kadınlarla evlenme seçeneği de kapalıydı çünkü diğer kabileler Benyaminoğullarına kız vermemeye yemin etmişlerdi. Böylece Benyaminoğulları bir ulusal bayramı fırsat bilip Şilo kentine giden yol boyunca saklandılar ve Şilolu kızlar dans etmek için yola çıktıklarında "kendilerine birer eş kaptılar" ve Benyamin topraklarına getirdiler. İlginç olan bu kızları kaçırdıkları için cezalandırılmayışlarıydı çünkü tüm olay, verilen yemine rağmen Benyamin kabilesine yardım etmek isteyen İsrail ileri gelenlerince düzenlenmiş bir tertipti.

Hermon Dağının zirvesindeki yeminin ardında da böyle bir "Ben bakmıyorum, sen istediğini yap" şeklinde bu hile mi vardı? En azından Anunnakilerin ileri gelenlerinden (Enki mi?) bir lider görmezden gelirken bir diğeri (Enlil mi?) bu olaya çok mu sinirlenmişti acaba?

Pek az bilinen bir Sümer metni bu soruya yanıt olabilir.

* Kitabı Mukaddes'in Türkçe çevirisinde "bunlar eski çağ kahramanları, ünlü kişilerdi" şeklinde geçer.

E. Chiera [*Sumerian Religious Texts* (Sümer Dinsel Metinleri)] tarafından "mitsel tablet" olarak nitelenen bu metin Martu adlı genç bir tanrının bir eşi bile olmadan geçirdiği hayattan şikayet edişinin hikayesini anlatır; insan dişileriyle ilahlar arasındaki evliliklerin yaygın olup, gereken izin ve genç kadının rızası alındığı sürece günah olmadığını bu metinden öğreniriz:

> Şehrimde dostlarım var,
> Eşler aldılar.
> Yoldaşlarım var,
> Eşler aldılar.
> Şehrimde, arkadaşlarımın aksine,
> Bir eş almadım,
> Bir eşim yok, hiç çocuğum yok.

Martu'nun sözünü ettiği şehir Ninab'tı; "meskun büyük ülkedeki şehir." Sümer metninin açıkladığına göre tarih, "Ninab şehrinin var olduğu, Şed–tab'ın var olmadığı; kutsal baş süsünün var olduğu, kutsal tacın var olmadığı" o uzak geçmişe denk düşüyordu. Başka bir deyişle, rahiplik mevcuttu ama Krallık mevcut değildi. Ama bu "birarada yaşamın var olduğu... ortaya çocuklar çıkarıldığı" bir dönemdi.

Metnin bildirdiğine göre, şehrin Baş Rahibi başarılı bir müzisyendi, bir eşi ve bir kızı vardı. İnsanlar bayram amacıyla biraraya gelip tanrılara kurbanlık sunular kızarttıklarında Martu bu rahibin kızını gördü ve onu arzuladı.

Anlaşılan, kızı eş olarak alması için özel bir izin gerekmekteydi çünkü bu –*Jübileler Kitabı*'nın sözlerini kullanacak olursak– "onların düzen yasasına karşı" olan bir eylemdi. Martu'nun yukarıda geçen şikayeti, adı belirtilmeyen bir tanrıça olan annesine yönelmişti. Annesi, oğlunun arzuladığı genç kızın "bakışına cevap" verip vermediğini öğrenmek ister. Böyle olduğu anlaşılınca, tanrılar Martu'ya gereken izni verirler. Metnin geri kalanı diğer genç tanrıların bir evlilik şöleni hazırlayışlarını, Nin–ab sakinlerinin törene katılmaları için bakır davula vurularak çağrılışlarını anlatır.

Mevcut metinleri aynı tarih öncesi kaydın çeşitlemeleri olarak yorumlayacak olursak, genç Anunnaki erkeklerinin başındaki belayı ve hoş karşılanmayan çözümlerini gözümüzde canlandırabiliriz. Yeryüzüne inen altı yüz Anunnaki ve yörüngedeki bir uzay istasyonundan mekik araçlarını, uzay aracını ve diğer tesisleri işleten üç yüz Anunnaki vardı. Aralarındaki kadın sayısı çok azdı. Anu'nun kızı ve Enki ile Enlil'in üvey kız kardeşi (hepsi farklı annelerden doğmuştu) olan Baş Tıp Subayı Ninmah vardı; onunla birlikte bir grup Anunnaki hemşiresi gelmişti (bir Sümer silindir mühründe bu grup gösterilmektedir, Şekil 19). En sonunda, bunlardan biri Enlil'in resmi eşi oldu (ve ona NİN.LİL, "Emirler Hanımı" unvanı verildi) ama ancak Enlil'in sürgün cezasına çarptırılmasına neden olan tecavüz olayından sonra, bu olay da ilk gelen Anunnaki grubu arasındaki kadın sayısının azlığını işaret etmekteydi.

Sümerlerin ve sonraki ulusların Anu ile ilgili tuttuğu çeşitli Tanrı Listelerinden Nibiru'daki cinsel alışkanlıklarla ilgili bilgiler çıkartılabilir. Anu'nun resmi eşi Antu'dan doğan on dört oğlu ve kızı vardı; ayrıca (bunlardan doğan çocukları her halde çok sayıda olan) altı cariyesi de vardı. Enlil, Nibiru'dayken üvey kız kardeşi Ninmah'tan (İnsanın Yaratılışı hikayelerinde Ninti, daha sonraları Ninharsag olarak bilinir) bir oğul edinmişti; oğlanın adı Ninurta'ydı. Ama Anu'nun torunu olmasına rağmen Ninurta'nın eşi Bau (ona ayrıca GULA, "Büyük Olan" unvanı verilmiştir) Anu'nun kızlarından biriydi; bu da Ninurta'nın kendi halalarından biriyle evlendiği anlamına gelir. Enlil yeryü-

Şekil 19

zünde Ninlil ile evlendiği andan itibaren kesinlikle tek eşli kaldı. Toplam altı çocukları oldu, dördü kız ikisi erkekti; Sümercede İşkur ve Akkadcada Adad olarak bilinen en küçük oğlan bazı Tanrı Listelerinde Martu adıyla anılmaktadır. Bu da onun resmi eşi olan Şala'nın pekala bir Dünyalı olabileceğini işaret eder; tıpkı Martu'nun evliliğini anlatan hikayedeki Baş Rahibin kızı gibi.

Enki'nin eşine NİN.Kİ ("Yer Hanım") deniyordu, ayrıca DAM.Kİ.NA ("Dünya'ya Gelen Eş") adıyla da biliniyordu. Nibiru'dayken Marduk adı verilen bir oğlan doğurmuştu; ana oğul daha sonraki yolculuklarında Enki'ye katılıp Dünya'ya gitmişlerdi. Ama Enki, karısı Dünya'da değilken kendini hiçbir şeyden mahrum etmemişti... Bilginlerce "Enki ve Ninharsag: Bir Cennet Miti" adı verilen metin Enki'nin üvey kız kardeşinin peşine düşüp ondan bir oğul sahibi olmak için yaptıklarını anlatır. Ama doğanlar hep kızdır ve Enki bunların da peşine düşer. Sonunda Ninharsag onu felç eden bir beddua edip bu genç tanrıçalara çabucak birer koca bulmaya zorlar. Enki'yi bu da durdurmaz, bir başka sefer Enlil'in torunu Ereşkigal'i "bir ganimet gibi taşıyarak" bir sandala atıp güney Afrika'daki hakimiyet bölgesine kaçırır.

Tüm bu örnekler, Dünya'ya gelen Anunnakiler arasındaki kadınların sayıca eksikliğinin ciddi sonuçlarını göstermektedir. Sümer Tanrı Listelerinin kesinleştirdiği gibi tufandan sonra Anunnakilerin ikinci ve üçüncü nesilleri doğunca daha iyi bir erkek–kadın dengesi sağlanmıştır. Ama kadın sayısının azlığı tufan öncesindeki o uzun süre boyunca anlaşılan çok ciddiydi.

İlkel İşçilerin yaratılması kararı verildiğinde Anunnaki liderlerinin, böylece Anunnaki erkekleri için de eşler yaratma niyeti kesinlikle yoktu. Ama Kitabı Mukaddes'in sözleriyle nakledersek, "Yeryüzünde Dünyalılar çoğalmaya başladıklarında, kızlar doğdu" ve genç Anunnakiler bu dişileri üremeye uygun kılan genetik müdahaleleri keşfettiklerinde onlarla birleşip çocuk sahibi oldular.

Gezegenler arası evlilikler çok titizlikle verilen izinleri gerek-

tiriyordu. Anunnakilerin, tecavüzü ciddi bir suç olarak gören davranış yasaları (baş komutan olan Enlil bile genç bir hemşireye tecavüz ettiği için sürgün cezasına çarptırılmış, onunla evlendikten sonra cezası affedilmişti) nedeniyle İlahi Karşılaşmaların bu yeni biçimi titizlikle düzenlenmişti ve Sümer metinlerinden öğrendiğimize göre, gereken izin ancak dişi insan genç tanrının "bakışına cevap verdi"yse verilmekteydi.

İşte, iki yüz gençten oluşan grup meseleyi kendileri çözme kararını alıp, bunu birlikte yapmaya ve sonuçlarıyla bir grup olarak yüzleşmeye yemin ettikten sonra kendilerine eş seçmek için İnsan Kızları arasına daldılar. Adem yaratıldığı sırada hiç tahmin edilmemiş olan sonuç yeni bir insan soyuydu: Yarıtanrılar.

Pek çok yarıtanrının babası olan Enki bu duruma Enlil'den daha anlayışlı yaklaştı; Enki'nin Adem'i yaratmasına yardım eden Ninmah da anlaşılan aynı fikirdeydi çünkü tufanın Sümerli kahramanı onun şehrinde, Şuruppak denilen tıp merkezinde oturmaktaydı. Bu kahramanın Sümer Kral Listelerinde tufandan önce yaşayan onuncu hükümdar olarak gösterilmiş oluşu, tanrılar ve insanlar arasındaki aracılık gibi önemli bir rolün yarıtanrılara verilmiş olduğunun işaretiydi: krallar ve rahipler. Bu uygulama tufan sonrasında da devam etti; bilhassa krallar şu veya bu tanrının "tohumu" olduklarını söyleyerek övünmekteydiler (bazıları böyle olmasalar da sırf tahtta hak iddia edişlerini yasallaştırmak için böyle söylemişlerdi).

Yeni (ama sınırlı) bir insan soyuyla sonuçlanan İlahi Karşılaşmaların bu yeni türü yalnızca Anunnaki liderleri için değil, insanoğlu için de sorunlar yarattı. Kitabı Mukaddes, Anunnakiler ile insanlar arasındaki birleşmelerin tufandan önce yaşanan ve tufana yol açan olayların en önemli unsuru olduğunu, tufan hikayesinden önceki ayetleri ilahlar ve insanlar arasındaki evliliklerin kaydını düşmeye ayırarak gösterir. Bu gelişme Yahveh için bir sorun yaratmış, Dünyalıları yaratmış olmaktan dolayı üzüntü ve pişmanlık duymasına sebep olmuştur. Ama kutsal ki-

tap dışında bırakılan kutsal metinler, bu yeni İlahi Karşılaşma türünün ilişkiye girenler ve aileleri için de sorun yarattığını anlatmaktadırlar.

Anlatılan ilk örnek bizzat tufanın kahramanını ve ailesini ilgilendirmektedir; Nuh'u ve onun ana babasını. Anlatılanlar, (Sümer metinlerinde Ziusudra ve Akkad metinlerinde Utnapiştim adıyla anılan) tufan kahramanının aslında bir yarıtanrı olup olmadığı sorusunu doğurmaktadır.

Bilginler uzun bir zamandır *Hanok Kitabı*nın kaynakları arasında *Nuh Kitabı* denilen kayıp bir metnin olduğuna inanmaktadırlar. Bu kitabın varlığı daha eski tarihli çeşitli yazılardan da anlaşılmaktadır ama bir zamanların varsayımı Eriha'dan çok uzak olmayan Kumran bölgesindeki mağaralarda keşfedilen Ölü Deniz Tomarları arasında böyle bir *Nuh Kitabı*nın parçaları bulunduğunda kesin hale geldi.

Kitabın ilgili kısımlarına göre, Lemek'in eşi Bat–Enoş Nuh'u doğurduğunda, küçük oğlan öylesine sıra dışı görünmekteydi ki, Lemek'in aklına korkunç şüpheler girmişti:

> Bedeni kar gibi beyaz ve yeni açan gül gibi kırmızıydı,
> Başındaki saçlar ve lüleleri yün gibi beyazdı.
> Ve gözlerini açtığında, tüm evi güneş gibi aydınlattı
> Ve ev apaydınlık oldu.
> Ebenin ellerindeyken doğrulup ağzını açtı ve
> Adil Rab ile konuştu.

Şoka uğrayan Lemek babası Metuşelah'a koşturup şöyle dedi:

> Garip bir oğlum oldu, insanoğluna hiç benzemez
> ve farklı; Gök Tanrı'nın oğullarını andırıyor,
> ve doğası farklı ve
> Hiç bizler gibi değil...
> Ve bana öyle geliyor ki, benden değil de
> Meleklerden oldu.

Başka bir deyişle Lemek, karısını gebe bırakanın kendisi değil "Gök Tanrı'nın oğulları"ndan biri, "Muhafızlar"dan biri olduğundan kuşkulanmıştı!

Aklı başından giden Lemek, babası Metuşelah'a yalnızca derdini anlatmak için değil, özel bir yardım talep etmek için de gitmişti. Bu noktada, *Elohim*'le birlikte olması için göğe alınan Hanok'un hala yaşadığını ve gayet iyi olduğunu, uzak göklerde değil ama "Dünya'nın ucunda" "melekler arasındaki bir meskende" yaşadığını öğreniriz. İşte Lemek, babasından oraya, dedesi Hanok'a ulaşıp Muhafızlardan herhangi birinin Lemek'in karısıyla yatıp yatmadığını araştırmasını istemesini rica etmişti. Oraya giden ama içeri girmesi yasak olan Metuşelah, Hanok'a seslendi ve bir süre geçtikten sonra çağrıyı duyan Hanok ona cevap verdi. Bunun üzerine Metuşelah ona bu garip doğumu ve Lemek'in Nuh'un babasının gerçek kimliğine ilişkin kuşkularını anlattı. İlahlar ve insanlar arasında yapılan ve yarıtanrıların doğumuyla sonuçlanan evliliklerin Yeret zamanından beri gerçekleştiğini doğrulayan Hanok yine de oğluna, Nuh'un Lemek'in oğlu olduğuna ve onun sıra dışı görüntüsünün ve parlak zekasının "bir tufanın ve bir yıl sürecek büyük yıkımın geleceği"ne ama Nuh ile ailesinin kurtarılacağına dair bir alamet olduğuna dair güvence verdi. Tüm bunları bilmemin nedeni, dedi Hanok, "Rab bana gösterdi ve bilgilendirdi ve ben de göksel tabletlerde okudum."

Nuh Kitabı'nın Ölü Deniz Tomarları arasında keşfedilen İbranca–Aramca parçasına göre, sıra dışı oğlunu gören Lemek'in ilk tepkisi karısı Bat–Enoş'u ("Enoş Kızı/evladı") sorgulamak olmuştu. Tomar parçasının T. H. Gaster [*The Dead Sea Scriptures* (Ölü Deniz Yazmaları)] ve H. Dupont–Sommer [*The Essene Writings from Qumran* (Kumran'daki Esseni Yazıtları)] tarafından çevrilen II. Sütunu Lemek'in, bebek Nuh'u görür görmez şunu itiraf etmesiyle başlar;

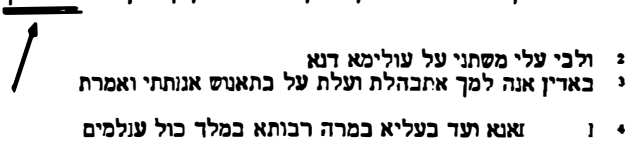
> Kalbimde biliyordum ki, gebelik
> *Muhafızlar*dan birinden dolayıydı; Kutsal Olanlardan birinden...

Ve bu çocuk yüzünden kalbim değişti.
Sonra ben, Lemek, koşturup Bat–Enoş'a, eşime gittim
Ve ona şöyle dedim: "En Yüce adına, Yüce Rab,
tüm dünyaların kralı, Gök Oğullarının hükümdarı adına
yemin etmeni ve bana
gerçeği söylemeni istiyorum...

Tomardaki orijinal İbranca–Aramca metin incelendiğinde, modern çevirmenlerin *Muhafızlar* kelimesini kullandıkları yerlerde, metnin aslında *Nefilim* kelimesini kullandığı görülmektedir (Şekil 20).

(İbranca–Aramca metin keşfedilmeden önce "Muhafızlar" kelimesinin yanlış çevrilmesinin nedeni, İskenderiye'deki Yunanlı–Mısırlı çevirmenlerin bu kelimeyi harfiyen "Muhafız" anlamına gelen "tanrı" kelimesi olan *NeTeR* ile aynı ele almış olmalarıdır. Bu terim kadim Sümer'le, daha doğrusu Muhafızların Ülkesi anlamına gelen Şumer'le bağlantılıdır.)

Lemek bu çocuğun kendisinden olmadığından kuşkulanmıştır. Yemin ettirdiği karısından doğruyu söylemesini isteyince, kadın ona "bu olay gerçekten çok şaşırtıcı" deyip yalvarır; "hassas duygularımı hatırla." Bu muğlak, hatta kaçamak cevabı duyan Lemek daha da "heyecanlanıp kalbi karıştı." Yine eşine "yalanlarla değil" doğruyu söyleyerek cevaplaması için yalvardı. Bunun üzerine kadın, "hassas duygularımı görmezden gelip Kutsal ve Yüce Olan'ın, Gök ve Yer Tanrısının adına yemin ederim sana, senden gebe kaldım ve bu tohum bir yabancı veya Muhafızlardan, göksel varlıklardan herhangi biri tarafından değil, senin tarafından ekildi."

Şekil 20

Hikayenin geri kalanından öğrendiğimize göre, Lemek bu güvencelere rağmen kuşkulanmaya devam etti. Belki de "hassas duygularım" dikkate alınmalı diyen Bat–Enoş'un neden söz ettiğini merak ediyordu. Yoksa gerçeği mi örtüyordu? Daha önce belirttiğimiz gibi, Lemek babası Metuşelah'a gidip ondan bulmacanın cevabını Hanok aracılığıyla bulmak amacıyla yardım istemişti.

Kutsal kitap dışında tutulan kutsal metinlerde bu hikaye Nuh'un soyuna ilişkin güvenceler ve onun sıra dışı görüntüsü ve zekasının yalnızca, onun gelecekte insan ırkının tohumunu koruyacak kişi olacağını gösteren bir alamet olduğunun belirtilmesiyle sonuçlanır. Bize gelince, Sümer kaynaklarında tufan kahramanı büyük olasılıkla bir yarıtanrı olarak gösterildiğinden, gerçeği merak etmeye devam ediyoruz.

İnsanlarla birleşme amaçlı İlahi Karşılaşmalar, yukarıda sözü edilen kaynaklara göre, Hanok'un babası Yeret'in zamanında başlamıştı. Aslında, onun bu kaynaklarda geçen adı olan ve İbrancada "inmek" anlamına gelen *Yrd* kökü, Hermon Dağındaki tanrı oğullarının planladıkları inişi hatırlatmaktadır. Daha önce benimsediğimiz kronolojik formülü kullanarak bunun ne zaman meydana geldiğini hesaplayabiliriz.

Kutsal kitaptaki kayda göre Yeret tufandan 1.196 yıl önce doğmuştu; oğlu Hanok tufandan 1.034 yıl, sonra Metuşelah 969 yıl, onun oğlu Lemek 782 yıl ve son olarak da Lemek'in oğlu Nuh tufandan 600 yıl önce doğmuştu. Bu sayıları 60 ile çarpıp 13.000 yıl daha ekleyerek şu zaman tablosuna ulaşırız:

Yeret	84.760 yıl önce doğdu
Hanok	75.040 yıl önce doğdu
Metuşelah	71.140 yıl önce doğdu
Lemek	59.920 yıl önce doğdu
Nuh	49.000 yıl önce doğdu.

Tufan öncesinde yaşayan bu ataların ardılları doğmadan önce uzun yıllar yaşadıklarını aklımızda tutarak söyleyelim, (bilginlerin deyimiyle) Dünya yıllarıyla ifade edildiklerinde "hayal ürünü olan bu yaşlar" Sar ölçüsüyle ancak birkaç Nibiru yılıdır. Aslında, Sümer Kral Listeleri verilerini taşıyan tabletlerden biri (şimdi İngiltere'nin Oxford kentindeki Ashmolean Müzesinde bulunan W–B 62 kodlu tablet) tufan kahramanına (Sümerce "Ziusudra") tufanın meydana gelmesinden önce 36.000 yıl veya on Sar süren bir saltanat biçmektedir ve bu, Kitabı Mukaddes'in tufan sırasında Nuh'un yaşı olduğunu belirttiği 600 yılın altmış ile çarpımına (600 x 60 = 36.000) tam denk gelir. Yalnızca bu ikisi arasındaki simetriyi doğrulamakla kalmaz, kutsal kitapta ve Sümer metinlerinde tufan öncesinde yaşadığı belirtilen ataları/hükümdarları ilişkilendirme önerimizi de destekler.

Bu birleşik kaynaklardan yararlanarak makul bir kronoloji geliştirdiğimizde, İlahi Karşılaşmanın bu yeni türünün Yeret döneminde, yaklaşık 80.000 yıl önce başladığını öğreniyoruz. Bunlar Hanok döneminde devam etti ve 49.000 yıl kadar önce Nuh doğduğunda bir aile krizine yol açıyordu.

Nuh'un nesebiyle ilgili gerçek neydi? Lemek'in kuşkulandığı gibi bir yarıtanrı mıydı yoksa küskün Bat–Enoş'un onu temin ettiği gibi kendi tohumu muydu? Kitabı Mukaddes, Nuh'tan (yaygın tercümeye sadık kalırsak) "doğru bir insandı. Çağdaşları arasında kusursuz biriydi. *Elohim* ile [Tanrı yolunda] yürüdü," diye söz eder. Son niteleme, Hanok'un ilahi temaslarını tarif etmek için Kitabı Mukaddes'in kullandığı tanımlamaya eştir; kutsal kitabın bu zararsız beyanında göze çarpandan fazlası var mı, diye merak ediyor insan.

Nasıl olursa olsun, genç Anunnaki/Nefilim grubu kendi tabularını yıkarak ironilerle dolu bir olaylar zincirini başlatmışlardı. İnsan kızlarını eş aldılar çünkü genetik açıdan uygundular ama bu şekilde genetik müdahaleye uğramış olmalarının sonucu olarak insanoğlu yok edilmeye mahkum olmuştu... Genç Anunnakileri arzulayan insan kızları değil tam tersiydi ama ce-

zaya çarptırılan insanoğluydu çünkü "Yahveh insanı yarattığına pişman oldu" ve "yarattığım insanları yeryüzünden silip atacağım" diye karara varmıştı.

Ama Son Karşılaşma olması gereken şey, Sümer kaynaklarının açıkladığına göre, erkek kardeşler arasındaki bir tartışma yüzünden bozulacaktı. Kitabı Mukaddes'te, insanlığı yeryüzünden silip atmaya yemin eden tanrı daha sonra bu kararı geçersiz kılmak için Nuh ile gizlice anlaşan tanrının ta kendisidir. Oysa Mezopotamya kaynaklı orijinal versiyonunda bu olayın arka planında Enlil–Enki rekabeti yer almaktadır. İlahi "Kayin" ve "Habil" yine iki uçtan çekiştirmektedirler ama bu kez ortadaki kurban içlerinden biri değil, yaratmış oldukları varlıktı.

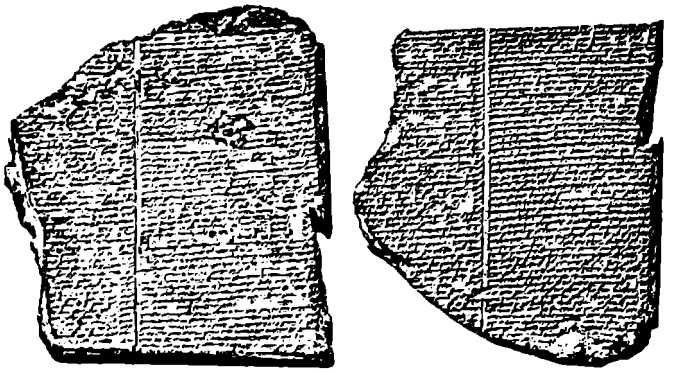
İnsanoğlunun başına gelen felakete sebep olan yeni –cinsellikle ilgili– bir İlahi Karşılaşma türü idiyse de, kurtuluşunu sağlayacak olan başka –fısıldanan– bir İlahi Karşılaşma türü olacaktı.

- 5 -

TUFAN

Tufanın, Büyük Taşkının hikayesi dünyanın her bir köşesinde, insanoğlunun ortak hatırasının bir parçasıdır. Hikayenin baş kahramanlarına verilen isimler her ne olursa olsun ana unsurları her yerde aynıdır: Öfkeli tanrılar küresel bir sel sayesinde insanoğlunu yeryüzünden silmeye karar verirler ama bir çift kurtarılır ve böylece insan soyu kurtulmuş olur.

M.Ö. üçüncü yüzyılda Kaldeli rahip Berossus tarafından Yunanca yazılan ve bilginlerin ancak Yunanlı tarihçilerin yazılarında bahsettikleri parçalarından bilebildikleri Tufan hikayesi dışında bu çok önemli olayın tek kaydı İbranca Kitabı Mukaddes'te yer almaktaydı. Ama 1872'de İngiliz Kitabı Mukaddes Arkeolojisi Derneğinde yaptığı bir konuşmada George Smith, kadim Asur'un başkenti Nineve'deki kraliyet kütüphanesinde Henry Layard tarafından keşfedilen *Gılgamış Destanı* tabletleri arasındaki bazı tabletlerde (Şekil 21) Kitabı Mukaddes'tekine benzer bir tufan hikayesi bulunduğunu anlattı. 1910'a dek, aynı hikayenin çeşitli nüshalarına (bilginler başka kadim Yakın Doğu dillerindeki versiyonlara böyle demekteydiler) bakılarak tespit edilmiş en uygun metnin parçaları da bulundu. Bunlar insanoğlunun hikayesini yaratılışından başlayıp tufan sırasında neredeyse yok oluşuna dek anlatan bir başka önemli Mezopotamya metninin, *Atra-hasis Destanı*nın biraraya getirilmesine yardımcı

Şekil 21

oldu. Bu metinlerdeki dilbilimsel ve diğer ipuçları daha eski tarihli Sümerce bir kaynağı işaret etmekteydi ve bu kaynağın parçaları bulundukça 1914'ten sonra yayınlanmaya başlandı. Sümerce metnin tamamı hala bulunamamış olsa da kutsal kitaptaki versiyon da dahil olmak üzere diğer tüm versiyonların dayandığı böyle bir ilk örneğin mevcudiyetine dair artık hiçbir şüphe yoktur.

Kitabı Mukaddes, ailesi ile birlikte kurtarılmak üzere seçilen tufan hikayesinin kahramanı Nuh'u, "doğru bir insandı. Çağdaşları arasında kusursuz biriydi. *Elohim* ile yürüdü" sözleriyle tanıtır. Mezopotamya metinleri bu adama ilişkin daha kapsamlı bir resim çizerler; onun bir yarıtanrının çocuğu ve muhtemelen (Lemek'in kuşkulanmış olduğu gibi) bizzat bir yarıtanrı olduğunu düşündürmekte ve "*Elohim* ile yürü"mesinin aslında neler gerektirdiğine ilişkin ayrıntıları vermektedirler. Mezopotamya metninin sağladığı pek çok ayrıntı arasında, rüyaların önemli bir İlahi Karşılaşma türü olarak oynadıkları rol çok açık hale gelmektedir. Ayrıca bir ilahın yüzünü yalvaran bir faniye göstermeyi reddedişinin örneği de vardır: Tanrı işitilir ama görülmez. Ve ayrıca kadim Yakın Doğu'nun tarih kayıtları içinde eşsiz olan, capcanlı bir İlahi Karşılaşmanın ilk ağızdan anlatılışı yer alır: ilahın insanların alnına fiziken dokunarak onları kutsayışı.

Kutsal kitaptaki anlatıda insanoğlunu yeryüzünden silmeye karar veren ilah ile –çelişkili ama– insanoğlunun başına gelecekleri önlemek üzere tufan kahramanını ve ailesini kurtarmak için bir plan yapan ilah aynıdır. Orijinal Sümerce metinde ve bunun daha sonraki Mezopotamya nüshalarında olaya dahil olan birden çok ilah söz konusudur: Diğer örneklerde olduğu gibi burada da baş kahramanlar olarak Enki ile Enlil öne çıkmaktadır. Daha sert olan ve insan kızları ile ilahlar arasındaki evliliklerden dolayı çok üzgün olan Enlil, insanoğlunun kökünü kurutma çağrısında bulunur ama daha anlayışlı olan ve insanoğlunu kendi "Yaratılmış Olanlar"ı olarak gören Enki seçilmiş bir aileyi kurtarmak için bir plan yapar.

Dahası, tufan öfkeli bir tanrının oluşturduğu dünya çapında bir felaket olmayıp istediği sonuca varmak için Enlil tarafından fırsat olarak görülen doğal bir felaketti. Öncesinde, iklimin giderek kötüleştiği bir dönem yaşandı; giderek düşen ısı yağış miktarını azalttı ve hasat azaldı. Bu koşulları, yaklaşık 75.000 yıl önce başlayıp 13.000 yıl kadar önce aniden sona eren son Buzul Çağı olarak *12. Gezegen** adlı kitabımızda belirlemiştik. Antarktika üstünde biriken ve muazzam ağırlığıyla dipteki katmanların bazısının erimesine sebep olan buz kütlesinin, kıtanın üstünden kayıp okyanusa düşerek güneyden başlayıp kuzeye doğru ilerleyince tüm karaları kaplayacak çok büyük bir gel git dalgası oluşturma noktasına çok yaklaşmış olduğunu önermiştik. Dünya yörüngesindeki İGİ.Gİ ("Gözlemleyen ve Görenler") ve Afrika'nın ucundaki bilim istasyonu sayesinde Anunnakiler bu tehlikenin pekala farkındaydılar. Ve Nibiru'nun Dünya'ya bir sonraki yaklaşması gerçekleştiğinde, bu geçiş sırasında artan yerçekimi gücünün felaketi pekala tetikleyebileceğini de fark etmişlerdi.

Buzul Çağı giderek sertleştikçe insanların çektikleri çile de artıyordu ama Enlil diğer tanrıların insanoğluna yardım etmelerini yasaklamıştı; *Atra-hasis Destanı*ndaki ayrıntılardan açıkça

* *12. Gezegen*, Ruh ve Madde Yayınları, İstanbul, Ekim 2004.

anlaşılmaktadır ki, Enlil'in niyeti insanların açlıktan ölmesini sağlamaktı. Ama insanoğlu bir biçimde hayatta kaldı çünkü yağmurların yokluğunda ürünler sabah sisi ve gece çiyinden yararlanıp yine de büyümekteydiler. Ancak zamanla "bereketli tarlalar beyaza kesti, bitkiler filizlenmedi." "İnsanlar sokaklarda iki büklüm yürüdüler, yüzleri yeşile döndü." Açlık kardeşin kardeşi boğazlamasına, hatta yamyamlığa yol açtı. Ama Enlil'in emrini hiçe sayan Enki, esasen ustalıklı balık avlamaya dayanan yollar bulup insanoğlunun kendini idare etmesini sağladı. Özellikle de sadık takipçisi Atra-hasis'e ("En Zekisi") yardımcı olmaktaydı; Atra-hasis Anunnakiler ile Ninmah/Ninharsag'ın himayesindeki şehir olan Şuruppak yerleşiminde yaşayan insan hizmetkarları arasında aracılık görevi verilmiş bir yarıtanrıydı.

Çeşitli metinlerin açığa vurduklarına göre, Enki'nin yol göstericiliğini ve yardımını isteyen Atra-hásis, rüyalar aracılığıyla ilahi talimatlar almak amacıyla yatağını tapınağın içine taşımıştı. Tapınakta sürekli nöbet tutarak, "her gün ağladı; sabahları sunular getirdi" ve geceleri "rüyalara dikkat kesildi."

Tüm çektiklerine rağmen insanlar hala yaşamaktaydılar. İnsanların çığlıkları -Enlil'in sözleriyle "böğürmeleri"- yalnızca onun sıkıntısını artırmaktaydı. Önceleri, insanoğlunu ortadan kaldırma ihtiyacını "Çiftleşmeleri beni uykumdan etti" diyerek açıklamıştı. Şimdi ise, "İnsanoğlunun sesleri artık bunaltıcı hale geldi; gürültüleri beni uykumdan etti," demekteydi. Böylece, meydana gelecek olayı -su çığını- Dünyalılardan bir sır olarak saklamaları ve böylece ortadan kaldırılmaları için diğer liderlere yemin ettirdi:

> Enlil konuşmak için ağzını açtı
> ve tüm tanrıların Meclisine seslendi:
> "Gelin, hepimiz, Öldürücü Tufan'la ilgili,
> bir yemin edelim!"

Anunnakilerin uzay gemisine binip Dünya'yı terk etmeye hazırlanıyor oldukları, tanrıların insanoğlundan saklamaya ye-

min ettikleri sırrın diğer kısmıydı. Ama diğerleri yemin ederken Enki direndi, "Beni neden bir yeminle bağlayacaksınız?" diye sordu. "Elimi kendi insanlarıma karşı kaldırmak zorunda mıyım?" Bunun ardından sert bir tartışma çıktı ama sonunda Enki "sırrı" açıklamamaya yemin etmeye mecbur edildi.

İşte bu ölümcül yemin etme töreninden sonradır ki, gündüz gece tapınakta kalan Atra-hasis bir rüyada şu mesajı aldı:

> Tanrılar tam bir yıkım emrettiler,
> Enlil insanlar üstüne kötü bir iş yükledi.

Atra-hasis'in anlayamadığı bir kehanetti, bir mesajdı bu. "Atra-hasis ağzını açıp tanrısına seslendi: 'Rüyanın anlamını öğret bana ki, anlamını anlayabileyim.'"

Ama Enki yeminini bozmadan daha ne kadar açık anlatabilirdi ki? Enki bu sorun üstünde düşünürken aklına bir çözüm geldi. "Sırrı" *insanlığa* açıklamamaya yemin etmişti, ama sırrı *bir duvara* anlatmamaya yemin etmemişti değil mi? Böylece, bir gün Atra-hasis tanrısının sesini işitti ama onu göremedi. Gece vakti, rüyaları aracılığıyla kurduğu iletişim değildi bu. Gündüz vaktiydi ama bu karşılaşma tamamen farklıydı.

Deneyim çok sarsıcı olmuştu. Asur nüshasında, Afallayan Atra-hasis'in hali şöyle anlatılır: "Yere eğilip yüz üstü kapaklandı, sonra ayağa kalkıp ağzını açtı ve dedi:"

> Enki, tanrı efendi;
> Girişini işittim,
> Ayak seslerin gibi adımlar dikkatimi çekti!

Yedi yıl boyunca, dedi Atra-hasis, "Senin yüzünü görmüştüm." Şimdi, birdenbire, tanrı efendisini göremez olmuştu. Görünmeyen tanrıya yalvardı, "Atra-hasis sesini duyurup efendisine konuştu," ne yapması gerektiğini bilmek için rüyasının anlamını öğrenmek istedi.

Bunun üzerine Enki "konuşmak üzere ağzını açtı ve sazdan yapılma duvara seslendi." Tanrısını hala görmeyen Atra-hasis ilahın sesinin tapınaktaki kamış duvarın ardından geldiğini duydu, tanrı efendisi bu duvara talimatlar vermekteydi:

Ey duvar, beni dinle!
Kamış perde, talimatıma dikkat kesil!
Evini elden çıkart, bir kayık yap!
Malı mülkü bırak, hayatını kurtar!

Bu sözleri söz konusu kayığın nasıl yapılacağına ilişkin talimatlar izledi. Üstünde dam olacaktı ki, Güneş içeriden görülemesin, "yukarıdan aşağıdan" ziftle kaplanacaktı. Sonra Enki, "su saatini açıp doldurdu; öldürücü tufanın yedinci gece geleceğini ona ilan etti." Bir Sümer silindir mührü üstündeki betimleme bu sahneyi; bir rahip tarafından tutulan (yoksa su saati biçiminde midir?) kamış perdeyi, bir yılan tanrı olarak Enki'yi ve talimatları alan tufan kahramanını gösteriyor gibidir (Şekil 22).

Anlaşılan kayığın inşa edilişi diğer insanlardan saklanamayacaktı; peki onları yaklaşan felaketten haberdar etmeksizin nasıl yapılacaktı bu iş? Bunun için Atra-hasis'e (kamış perdenin ardından) soranlara, şehirden ayrılmak için bir sandal inşa ettiğini söylemesi talimatı verildi. Enki'ye ibadet ettiği için Enlil kontrolündeki bir yerde artık kalamayacağını söyleyecekti halka.

Şekil 22

Enlil'in bana karşı düşmanca olduğunu öğrendim,
demek ki, şehrinizde kalamam,
ayağımı Enlil'in toprağına da basamam.
Öyleyse Abzu'ya gideceğim,
efendim Ea ile birlikte oturmaya.

Enki ve Enlil arasında, daha önceki eylemlerinden de anlaşılacağı gibi var olan çatışma –Atra–hasis'in uzaklaştırılması için inanılır bir neden olarak iş görmeye yetecek kadar– açığa çıkmıştı artık. Olayların geçtiği yer, Ninmah/Ninharsag'ın yönetimi altındaki bir yerleşim olan Şuruppak'tı. Burada bir yarıtanrı ilk kez olarak "kral" konumuna yükseltilmişti. Sümer metnine göre, adı Ubar–Tutu idi; onun oğlu ve ardılı ise tufan kahramanıydı. (Sümerler ona Ziusudra diyorlardı; *Gılgamış Destanı*nda Utnapiştim olarak geçmişti; eski Babil'de adı Atra–hasis'ti ve Kitabı Mukaddes ona Nuh diyordu.) Anunnakilerin Edin'deki yerleşimlerinden biri olduğundan, Enlil'in hakimiyet bölgesindeydi; Enki'ye ise güney Afrika'daki Abzu verilmişti. Atra–hasis sandalıyla işte Enki'nin denizler ötesindeki bu ülkesine ulaşmayı umduğunu söyleyecekti soranlara.

Sürgüne yollanan adamdan kurtulmaya hevesli olan şehrin ileri gelenleri tüm kasabanın bu kayığın yapımına yardım etmesini sağladılar. "Marangoz keskisini getirdi, işçiler zift taşlarını; gençler katran taşıdılar, ciltçiler geri kalanını." Sandal bittiğinde, Atra–hasis metnine göre, kasaba halkı bunu (su geçirmeyen bölümlerde saklanacak) yiyecek ve suyla ve de "temiz hayvanlarla... yağlı hayvanlarla... vahşi yaratıklarla... davarlarla... göğün kanatlı kuşlarıyla" doldurması için ona yardım ettiler. Bu liste Yaratılış kitabında verilene benzer; buna göre Rab'bin Nuh'a verdiği talimat gemiye "her canlı türünden" bir erkek bir dişi olmak üzere birer çift "...çeşit çeşit kuşlar, hayvanlar, sürüngenler..." almasıydı.

Hayvanların çifter çifter gemiye bindirilmesi ister büyük ustalar ister çocuk kitabı çizerleri olsun sayısız ressamın en sevdiği konu olagelmiştir. Ayrıca hikayenin, bariz imkansızlığı ve do-

layısıyla da tufandan sonra hayvan türlerinin nasıl yaşamaya devam ettiğine dair mecazi bir açıklaması olarak görülen en mantıksız noktasıdır. Dolaylı da olsa önemli bir ayrıntıyla ilgili böyle bir kuşku tufan hikayesinin sahiciliğine gölge düşürmektedir.

Bu durumda, *Gılgamış Destanı*ndaki tufan versiyonunun hayvan hayatının korunmasına ilişkin tamamıyla farklı bir ayrıntı sunduğunu belirtmekte yarar var: Gemiye bindirilenler canlı hayvanlar değildi; korunan onların *tohum*uydu!

Metinde (XI. tablet, 21–28 satırlar) Enki'nin duvara şöyle dediği nakledilir:

> Kamış perde, kamış perde! Duvar, duvar!
> Kamış perde, sözümü işit! Duvar, iyi dinle!
> Şuruppak adamı, Ubar–Tutu'nun oğlu:
> Evini terk et, bir gemi yap!
> Malından geç, hayatını kurtar!
> Mülkünü inkar et, canını kolla!

Tabletteki 83. satırdan Utnapiştim'in ("Nuh"un bu eski Babil nüshasındaki adı) gerçekten de gemiye "*canlı varlıkların tohumlarından* her ne bulduysam" getirmişti. Bunun bitki tohumlarına değil, hayvan tohumlarına bir gönderme olduğu açıktır.

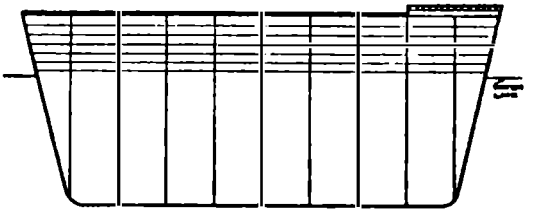
Eski Babil ve Asur nüshalarında "tohum" için kullanılan terim, tüm canlıların içinden filizlenip büyüdükleri şeyi anlatan Akkadca *zeru* (İbranca *Zera*) kelimesidir. Tüm bu çeviri nüshaların Sümerce orijinallerden kaynaklandığı açıkça kesinleşmiştir; aslına bakarsanız, bazı Akkadca versiyonlarda "tohum" için kullanılan teknik terim olan NUMUN orijinal Sümerce haliyle korunmuştur; bu terim bir erkeğin çocuk sahibi olmasına yarayan şeyi anlatır.

Gemiye hayvanların kendilerini değil de "canlı varlıkların tohumunu" almak gerekli mekanı başa çıkılabilir oranlara indirgemekle kalmaz, çeşitli türlerin korunması için gelişmiş

biyoteknolojinin kullanıldığını da ima eder; günümüzde DNA'nın genetik sırlarını öğrendikçe geliştirilen bir tekniktir bu. Olaya Enki karıştığı için bu durum kolaylaşmış olabilirdi çünkü Enki genetik mühendislik ustasıydı, onun bu becerisi çift sarmallı DNA'yı taklit eden birbirine dolanmış yılanlar ambleminde sembolize edilmişti (bkz. Şekil 5).

Sümer/Mezopotamya metinlerinin insanoğlunun kurtarıcısı rolünü Enki'ye vermeleri gayet mantıklıdır. Adem'in ve *Homo sapiens*in biçimlendiricisi oydu, dolayısıyla, lanetlenen Dünyalılara "benim insanlarım" demesi anlaşılabilir. Anunnakilerin baş bilimcisi olarak korunmaları için "tüm canlıların tohumunu" seçip elde edebilirdi ve bu hayvanları "tohum" DNA'larından yeniden canlandırma bilgisine sahipti. Ayrıca, Nuh'un gemisini –su çığına dayanabilecek özel tasarlanmış bir gemi– tasarlayan kişi rolü için de çok uygundu.

Büyük boyutunun üçte ikisi su yüzeyinin altında kalacak şekilde inşa edilen gemi kayda değer bir sağlamlıkla yapılmıştı. Ahşap yapısı içeriden ve dışarıdan katran ve zift ile kaplanarak su geçirmez hale getirilmişti ki, gelgit dalgası onu yuttuğunda üst bölümler bile suyu dışarıda tutacaktı. Düz üst kısmında yalnızca küçük bir çıkıntılı odacık vardı ve bunun kapağı da tufanla yüzleşme zamanı geldiğinde kapatılıp katranla mühürlenecekti. Nuh'un Gemisinin biçimi için yapılan pek çok öneri arasında yalnızca Paul Haupt'unki [*Beitrage zur Assyriologie* adlı dergide yayınlanan "Babilli Nuh'un Gemisi" başlıklı makale, Şekil 23] akla yatkın görünmektedir. Bu desen, suya daldığında

Şekil 23

kapağı sıkıca kapatılan kumada kulesi ile modern bir denizaltıya şaşırtıcı biçimde benzemektedir.

Özel tasarlanmış bu aracın Babil ve Asur versiyonlarında bir *tzulili* olarak tarif edilmesine belki de şaşmamalı; bugün bile (modern İbrancada *Tzolelet*) suya batabilen bir gemiyi, bir *denizaltıyı* anlatmak için kullanılan bir terimdir bu. Ziusudra'nın gemisi için kullanılan Sümerce terim MA.GUR.GUR idi; "dönüp yuvarlanabilen gemi."

Kutsal kitaptaki versiyona göre, bu gemi gofer ağacından, tek pencereli, "içi dışı" ziftlenerek yapılacaktı. Yaratılış kitabında tamamlanmış gemi için kullanılan İbranca terim *Teba*'dır; "gemi" ya da "mavna" değil her yanı kapalı bir şeyi, bir "kutu"yu anlatır. Akkadca *Tebitu* kelimesinden türeyen terimin bir "malzeme gemisi"ni, bir kargo gemisini anlattığı düşünen bazı bilginler vardır. Ama sert "T" sesiyle bu terim "batmak" anlamına gelir. Demek ki, gemi "suya batabilir", su geçirmez bir gemiydi; öyle ki, tufanın büyük dalgaları altında batsa bile bu su felaketinden kurtulup yüzeye çıkabilirdi.

Gemiyi tasarlayanın Enki olması mantıklıdır. Kendisine EN.Kİ ("Yer Efendisi") unvanı verilmeden önceki unvanı E.A idi ("Evi/Mekanı Su Olan"). Aslında, bu en eski dönemlere ilişkin metinler Ea'nın Edin'in sularında yalnız başına ya da şarkılarını sevdiği denizcilerle birlikte yelken açmaktan hoşlandığını belirtmektedir. Sümer betimlemeleri (Şekil 24a, b) onu su akıntılarıyla göstermektedir; (onu onurlandıran Burç evi olan) Kova'nın bir ilk örneğidir. Güneydoğu Afrika'daki altın çıkarma amaçlı madencilik operasyonlarının yanı sıra çıkartılan cevherleri kargo gemileriyle Edin'e yollama işini de örgütlemişti; bunlara "Abzu gemileri" deniyordu ve Atra-hasis Tzulili'yi onları taklit ederek inşa etmişti. Ve daha önce belirttiğimiz gibi, işte bu Abzu-gemisi ile yaptığı yolculuklardan biri sırasında Ea, genç Ereşkigal'i "kaçırıp götürmüştü." Tufana dayanacak böyle hünerli bir gemiyi Anunnakiler arasında düşünüp tasarlayacak biri vardıysa o kişi ancak, tecrübeli bir denizci ve uzman bir gemi yapımcısı olan Enki olabilirdi.

Şekil 24a ve 24b

Nuh'un Gemisi ve inşa edilişi tufan hikayesinin baş unsurlarıdır çünkü böyle bir gemi olmasa insanoğlu, tıpkı Enlil'in dilediği gibi yok olup giderdi. Geminin hikayesi tufan öncesi dönemin bir unsurunu daha açığa vurur; o çok eski zamanlarda kayık, sandal gibi taşıtların kullanımına aşinalığı gösterir ki, bunlar Adapa hikayesinde zaten sözü edilmiş unsurlardır. Tüm bunlar tufan öncesinde denizciliğin var olduğunu ve de mağara resimlerinde Cro–Magnonların çizdiği o inanılmaz gemi betimlemelerini (bkz. Şekil 15) desteklemektedir.

Geminin inşası bitip yalıtımı ve yüklenmesi Enki'nin talimatlarına göre tamamlanınca, Atra–hasis ailesini gemiye bindirdi. Berossus'a göre, gemiye binenler arasında Ziusudra/Nuh'un yakın arkadaşlarından bazıları vardır. Akkadca versiyonunda, Utnapiştim "tüm zanaatkarları gemiye bindirdi" ki, inşa edilmesine yardım ettikleri gemi tarafından kurtarılsınlar. Mezopotamya metinlerinden öğrendiğimiz bir diğer ayrıntı ise bu grubun içinde Enki'nin görevlendirdiği ve gelgit dalgası çe-

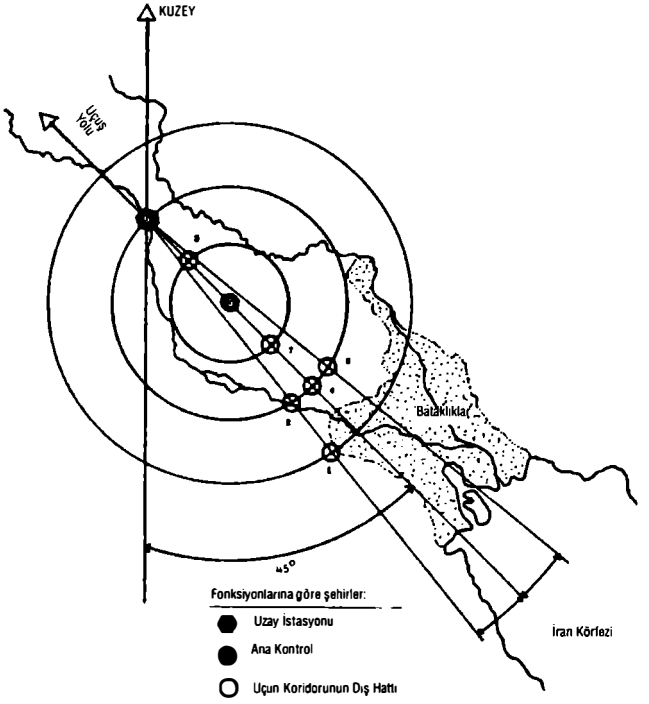
kildiği anda gemiyi nereye döndüreceğine ilişkin talimat verdiği uzman bir kılavuz olan Puzur-Amurri'nin bulunmasıydı.

Yükleme ve biniş tamamlanmış olmasına rağmen Atra-hasis/Utnapiştim bir türlü içinde sakince oturamıyor, sürekli olarak gemiye girip çıkıyor ve Enki'nin ona gözlemesi talimatını verdiği işareti endişeyle bekliyordu:

> Şafak vakti
> bir titreme emreden Şamaş
> bir patlamalar sağanağını indirdiğinde;
> gemiye bin,
> girişi de kapa!

Bu işaret, Şuruppak'ın yüze elli kilometre kadar kuzeyinde bulunan Anunnakilerin Sippar'daki uzay limanından uzay gemisinin kalkışı olacaktı. Anunnakilerin planı Sippar'da biraraya gelip oradan Dünya yörüngesine çıkmaktı. Atra-hasis/Utnapiştim'e böyle bir "patlamalar sağanağı"nı, yola çıkan uzay gemisinin yeri sarsan gümbürtüsünü ve alevlerini görmesi için göğü gözlemesi söylenmişti. "Şamaş" –o sırada uzay limanından sorumlu olan "Kartaladamlar"– "bir zaman belirledi" demişti Enki sadık Dünyalısına. Ve beklenen işaret göründüğünde, Utnapiştim "gemiye bindi, yapıyı içindekilerle birlikte gemici Puzur-Amurri'ye devretti." Gemiciye verilen talimat, gemiyi Nitzir Dağına ("Kurtuluş Dağı") yönlendirmesiydi, yani Ağrı Dağının ikiz zirvesine.

Bu ayrıntılardan birkaç önemli gerçek ortaya çıkmaktadır. Bunlar, Kurtarma Planının ardındaki kişinin güney Mezopotamya'dan pek de uzak olmayan bu dağın mevcudiyetinin farkında olmakla kalmayıp tüm batı Asya'nın en yüksek noktası 5.182 m ve 3.932 m olan bu dağın ikiz zirvelerinin gelgit dalgasının ardından ilk ortaya çıkacak yeryüzü şekli olduğunu bildiğini göstermektedir. Anunnaki liderlerinden herhangi biri için çok iyi bilinen bir gerçekti bu çünkü tufan öncesinde uzay

Şekil 25

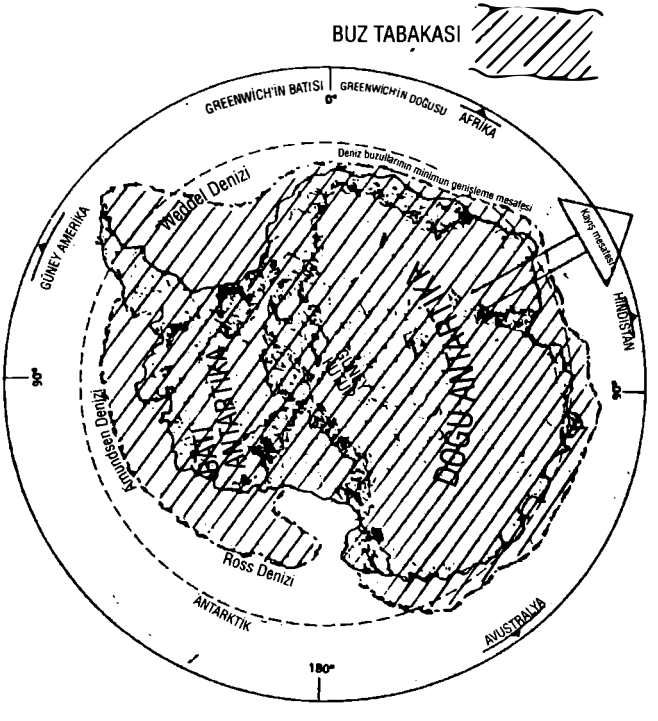
limanlarını Sippar'da kurduklarında, iniş koridorunu Ağrı Dağının ikiz zirvelerine göre belirlemişlerdi (Şekil 25).

Dahası, Kurtarma Planını tasarlayan kişi su çığının gemiyi taşıyacağı yönün de farkındaydı çünkü gelgit dalgası güneyden gelip gemiyi kuzeye doğru sürüklemedikçe hiçbir kılavuz (kürekleri ve yelkeni olmayan) gemiyi istenen yöne çeviremezdi.

Tufan coğrafyasının bu özellikleri, tufanın sebebi ve doğasıyla da ilişkilidir. Bu su afetinin aşırı yağışlardan kaynaklandığına ilişkin popüler inanışın aksine kutsal kitap ve daha eski tarihli Mezopotamya metinleri şunu net olarak belirtmişlerdir: Isı düştüğü için peşi sıra yağmurlar gelmiş olsa da bu afet *güneyden gelen hızlı rüzgarı* izleyen *güneyden gelen su dalgası* ile başlamıştı.

Suların kaynağı "Büyük Derinliğin pınarları"ydı; Afrika'nın ötesindeki büyük ve derin okyanus sularını anlatan bir terimdi bu. Su çığı ise "kuru karanın bentlerini örttü", yani kıtaların kıyıları olan bentleri. Antarktika üstündeki buz kütlesi Hint Okyanusuna kayarken muazzam bir gelgit dalgası oluşturdu. Okyanus boyunca kuzeye doğru akan dalga, bir su duvarına dönüşüp Arabistan kıyılarını altına alıp Basra Körfezine doğru aktı. Sonra Nehirler Arasındaki Ülkeye erişti ve tüm toprakları kapladı (Şekil 26).

Tufan'ın çapı neydi? Küremiz üstündeki her yer sular altında mı kalmıştı gerçekten? İnsanoğlunun hatıralarına bakılacak olursa olay neredeyse küreseldi. Kesin olan şey, kayan buz küt-

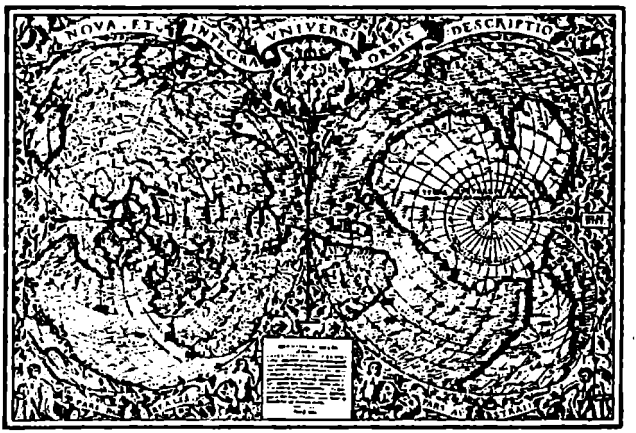
Şekil 26

lesinin erimesi ve başlangıçtaki soğumanın ardından küresel ısılardaki artışın 62.000 yıl boyunca Dünya'yı pençesinde tutan Buzul Çağını aniden sona erdirmiş olmasıydı. Olay yaklaşık 13.000 yıl önce olmuştu.

Felaketin sonuçlarından biri Antarktika'nın binlerce yıldan beri ilk kez buzdan örtüsünden sıyrılmasıydı. Kıtanın gerçek yüzey şekilleri –körfezleri, koyları, hatta nehirleri– gözle görülebilir haldeydi, tabi o sırada bunları görecek birileri var *idiyse*. Çok ilginç ama (buna hiç şaşmıyoruz) böyle "birileri" vardı!

Bunu, Antarktika kıtasını buz örtüsünden sıyrılmış halde gösteren haritaların varlığı nedeniyle biliyoruz!

Aklımızda dursun diye; modern zamanlarda güneyde bir kıtanın var olduğu M.S. 1820'de Rus ve İngiliz denizciler tarafından keşfedilene dek bilinmiyordu. O sıralarda, tıpkı şimdi olduğu gibi, kalın bir buz katmanıyla kaplıydı; kıtanın (buz örtüsü altındaki) gerçek biçimini 1958 Jeofizik Yılı boyunca radar ve diğer gelişmiş araç gereçleri kullanan pek çok ekip sayesinde öğrendik. Oysa Antarktika –kıtanın keşfedilmesinden yüzlerce yıl önce– M.S. on beşinci ve hatta on dördüncü asırlardan kalma dünya haritalarında görülmektedir ve bulmacayı bilmeceye çe-

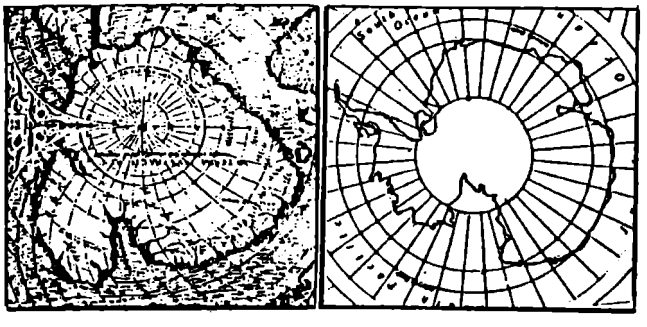

Şekil 27

viren şey şu ki, kıta bu haritalarda buz örtüsüz gösterilir! Charles H. Hapgood tarafından *Maps of the Ancient Sea Kings / Evidence of Advanced Civilization in the Ice Age (Kadim Deniz Krallarının Haritaları*/Buzul Çağında İleri Uygarlığın Kanıtları) adlı eserinde incelenip tartışılan böyle birkaç haritadan biri olup söz konusu muammayı gösteren örnek Orontius Finaeus imzalı (Şekil 27) 1531 tarihli Dünya Haritasıdır; bu haritadaki Antarktika ile kıtanın 1958'deki Uluslararası Jeofizik Yılı içinde belirlenen buz örtüsüz hali Şekil 28'de kıyaslanmaktadır.

Daha da eski, 1513 tarihli olan Türk amirali Piri Reis'in haritası bu kıtanın (haritada Antarktikanın tamamı gösterilmez) bir takımada grubu ile Güney Amerika'nın ucuna bağlandığını göstermektedir. Öte yandan bu harita Orta ve Güney Amerika'yı And Dağları, Amazon Nehri vb. ile doğru şekilde göstermektedir. İspanyollar Meksika'ya (1519'da) veya Güney Amerika'ya (1531'de) ulaşmadan önce tüm bunlar nasıl bilinebilmekteydi ki?

Tüm bu örneklerde, Keşifler Çağının haritacıları kendi kaynaklarının Fenike ve "Kalde"den –Mezopotamya için Yunanlıların kullandıkları kelime– kaldığını belirtmişlerdi. Ama bu haritaları inceleyen başkalarının da belirttikleri gibi en gelişmiş aygıtları da verseniz hiçbir fani denizci bu kıtaların ve iç yüzey şekillerinin haritasını o eski günlerde, hele de buz örtüsüz Antarktika'nınkileri bu doğrulukla çıkartamazlardı. Yalnızca havadan

Şekil 28

gören ve harita çıkartan birileri bunu yapmış olabilirdi. Ve o sıralarda etrafta yalnızca Anunnakiler vardı.

Aslında, Antarktika'nın buzul örtüsünün kayışı ve bunun Dünya üstündeki etkileri *Erra Manzumesi* olarak bilinen önemli bir metinde geçmektedir. Metin bu olaydan binlerce yıl sonra Anunnakiler arasında Dünya'da kimin üstün olacağına ilişkin ölümcül bir çatışmanın çıktığı sıradaki olaylarla ilgilidir. Zodyaktaki Boğa Burcu yerini giderek Koç Burcuna bırakmaktayken, Enki'nin ilk oğlu olan Marduk üstünlüğü Enlil'den ve onun yasal varisinden devralma zamanının gelmiş olduğunu öne sürer. Sümer'deki kutsal semtlere yerleştirilmiş olan aygıtlar Koç Çağının henüz başlamadığını gösterdiklerinde Marduk bunların "*Erakallum* sarsıldı ve örtüsü ortadan kayboldu ve artık ölçümler alınamaz oldu" diye meydana gelen değişimleri yansıttığından şikayetçi olur. *Erakallum* kesin anlamı bilginlerce bir türlü saptanamayan bir terimdir; eskiden "Aşağı Dünya" olarak tercüme edilmekteydi ama son zamanlarda yayınlanan akademik eserlerde bu terim çevrilmeden, olduğu gibi bırakılır oldu. *Zaman Başlarken** adlı kitabımızda bu terimin dünyanın dibindeki toprakları, yani Antarktika'yı anlattığını ve "örtü"nün ise yaklaşık 13.000 yıl önce kayan ama son dört bin yıl içinde kıtanın üstünü yeniden kaplayan buz örtüsünü ima ettiğini önermiştik. (Charles Hapgood, Orontius Finaeus haritasında buz örtüsüz resmedilen Antarktika'nın kıtayı M.Ö. 4000 civarındaki, yani 6.000 yıl önceki haliyle gösterdiği sonucuna varmıştır; başka incelemeler doğru tarihin 9.000 yıl öncesi olduğunu söylemekte.)

Tufan tüm toprakları örtüp üstlerindeki her şeyi yok ettiği sırada Anunnakiler Dünya yörüngesindeki uzaygemileriyle uçmaktaydılar. Göklerden baktıklarında meydana gelen felaketi ve tahribatı görebildiler. Birkaç araca ayrılmış olan Anunnakilerin bazısı "köpekler gibi korktular, dış duvara dayanıp çömeldiler." Günler geçtikçe "dudakları susuzluktan yandı, açlık sancı-

* *Zaman Başlarken*, Ruh ve Madde Yayınları, İstanbul, 2006.

ları saplanıyordu." İştar, içinde bulunduğu uzay aracında "doğum sancısı çeken bir kadın gibi bağırdı, 'Heyhat, eski günler kile döndü'" diyerek ağıt yakıyordu. Kendi uzay aracındaki Ninmah gördükleri karşısında ağladı çünkü o insanoğlunun yaratılışına yardım etmişti: "Yarattıklarım sinekler gibi oldu, yusufçuklar gibi nehirleri doldurdular, yuvarlanan deniz, babalıklarını aldı." Yanlarında Nippur'daki uçuş kontrol merkezinden başkalarının da bulunduğuna kuşku olmayan Enlil ve Ninurta bir başka uzay aracındaydılar. Enki, Marduk ve Enki'nin kabilesinden diğerleri de bir başka araçta. Onların gittiği yer de –hepsinin çok iyi bildiği gibi– suların altından diğer her şeyden önce ortaya çıkacak olan Ağrı'nın zirveleriydi. Ama Enki dışında hiçbiri felaketten kurtulan bir insan grubunun da oraya doğru yönelmiş olduğunun farkında değildiler...

Beklenmeyen karşılaşma şaşırtıcı özelliklerle doluydu; bunların insanoğlunun ölümsüzlüğü arayışı üstündeki etkisi on binlerce yıl ve daha da ötesine uzanacaktı. Ayrıca insanlarda Tanrı'nın Yüzünü görmeye yönelik kalıcı bir özlem de doğuracaktı.

Kutsal kitaptaki anlatıya göre, gemi Ağrı Dağının zirveleri arasına oturdu ve yeryüzündeki sular kurudu. "Nuh karısı, oğulları ve gelinleriyle birlikte gemiden çıktı", gemideki hayvanlar da gemiyi terk ettiler. Ve Nuh oracıkta Yahveh'ye bir sunak yaptı, bütün temiz sayılan hayvanlarla kuşlardan yakmalık sunular sundu. Güzel kokudan hoşnut olan Yahveh içinden şöyle dedi: 'İnsanlar yüzünden yeryüzünü bir daha lanetlemeyeceğim.'" Ve *Elohim* Nuh'u ve oğullarını kutsayıp onlara, "Verimli olun, çoğalıp yeryüzünü doldurun," dediler.

Öfkeli tanrılar ile insanoğlundan kalan grup arasındaki uzlaşma Mezopotamya metinlerinde yine çok ayrıntılı ve bazı çeşitlemelerle tarif edilmiştir. Olayların sıralanışı korunmuştur: gelgit dalgasının çekilmesi, su düzeyinin düşmesi, suların çekilip çekilmediğini anlamak için kuşların yollanması, Ağrı'ya varış, gemiden çıkış, sunağın yapılması ve yakmalık sunu sunulması, kızaran etin güzel kokusunun tetiklediği sözden cayma, Nuh ve oğullarının kutsanışı.

Utnapiştim'in Gılgamış'a "tanrıların sırları"nı anlatırken hatırladığı şekliyle, gemiden çıktıktan sonra, "bir kurban sunup dağın zirvesinden dökmelik sunu akıttı; yedi ve yedi kült kasesini üst üste koyarak içlerini şeker kamışı, sedir ağacı ve mersin ağacı ile doldurdu." Dağa inen tanrılar da uzay araçlarından çıkmış ve "bu tatlı rayihayı koklayıp kurban adayanın etrafına sinekler gibi üşüştüler."

Kısa süre sonra oraya varan Ninmah neler olduğunu anladı. "Anu'nun onun için biçimlendirdiği büyük mücevherler" üstüne yemin ederek bu büyük ezayı ve olanları asla unutmayacağını ilan etti. Üst ve alt rütbeden Anunnakilere "haydi gidip sunudan pay alın," dedi, "ama sakın Enlil'i sunuya yaklaşmasına izin vermeyin çünkü bir türlü anlaşmaya yanaşmayıp insanlarımı tufana emanet edip yok edecekti."

Ama Enlil'in yakmalık sunulardan tatmasına izin vermemek sorunların en önemsiziydi:

> En sonunda Enlil oraya varıp da
> Gemiyi görünce, Enlil hiddetlendi.
> İgigi tanrılarına karşı öfkeyle doldu.
> "Canlı kurtulanlar mı var?
> Yıkımdan hiçbir insan kurtulmayacaktı hani!"

En önde gelen oğlu Ninurta yörünge araçlarındaki İgigi tanrılarından farklı birinden şüphelenmekteydi ve Enlil'e şöyle dedi:

> Ea'dan başka kim plan yapabilir?
> Ea her konuyu bilendir!

Toplananlara katılan Ea/Enki yapmış olduklarını kabul etti. Ama gizlilik yeminini bozmadığını belirtmeyi de ihmal etmedi: Tanrıların sırrını açığa vurmadım, dedi. Tüm yaptığı "Atra-hasis'in bir rüya görmesine izin" vermekti ve bu zeki insan "tanrı-

ların sırrını" kendi başına "algıladı"... İşler böyle sonuçlandığına göre, dedi Enki Enlil'e, nadim olmak daha akıllıca olmaz mıydı? İnsanoğlunu tufan sayesinde yok etme planı büyük bir hata değil miydi? "Sen ki, tanrıların en bilgesisin, ey kahraman, senin anlayışsızlığın" değil miydi böyle bir felaketi başa saran?

Artık bu vaaz mı yoksa durumdan yararlanması gerektiğini fark etmiş olması mıydı bilinmez, metinde bu açıkça belli değildir, sebebi ne olursa olsun Enlil fikrini değiştirdi. Utnapiştim/Atra-hasis sonra olanları şöyle anlatır:

> Enlil bunun üzerine gemiye çıktı.
> Elimden tutarak beni güverteye çıkardı.
> Karımı da güverteye aldı,
> ve yanımda diz çöktürdü.
> Aramızda durarak,
> alınlarımıza dokundu ve bizi kutsadı.

Kitabı Mukaddes yalnızca bunun ardından Yahveh'nin pişman olduğunu belirtir, "*Elohim* Nuh'u ve oğullarını kutsadı." Bu kutsamanın neler gerektirdiğini Mezopotamya kaynaklarından öğreniriz. Bu daha önce hiç işitilmemiş bir törendi, ilahın seçilmiş insanları fiziken ellerinden tutup aralarında durarak ilahi vasfı aktarmak üzere onların alınlarına dokunduğu eşsiz bir İlahi Karşılaşmaydı. Orada, Ağrı Dağında, diğer tüm Anunnakilerin gözleri önünde, Enlil Utnapiştim ve karısına ölümsüzlüğü bahşedip şöyle buyurdu:

> Şimdiye kadar Utnapiştim sadece insan idi;
> bundan sonra Utnapiştim ve karısı
> biz tanrılar gibi olacaktır.
> Utnapiştim Çok Uzak'ta,
> Suların Ağzı'nda oturacaktır!

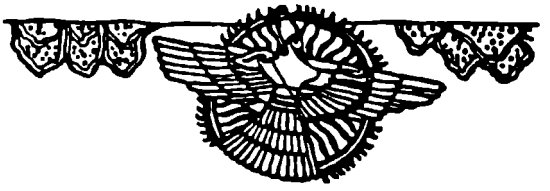
Ve Utnapiştim, "böylece beni alıp Çok Uzak'ta, Suların Ağzı'nda oturttular," dedi Gılgamış'a.

Bu hikayenin en ilginç kısmı Utnapiştim'in bunları Gılgamış'a, *tufandan on bin yıl sonra* anlatıyor oluşudur!

Bir yarıtanrının oğlu ve büyük olasılıkla kendisi de öyle olan Utnapiştim, (tufandan önce) Şuruppak'ta 36.000 yıl yaşadıktan sonra pekala bir 10.000 yıl daha yaşamış olabilirdi. Bu hiç de imkansız değildi; Kitabı Mukaddes bile Nuh'a önceki 601 yılın üstüne tufandan sonra 350 yıl daha vermektedir. Gerçekten sıra dışı olan unsur ise Utnapiştim'in karısının da bu kutsamanın ve çiftin nakledildikleri kutsal meskenin sonucu olarak bu kadar uzun yaşayabilmiş olmasıydı.

Aslında, M.Ö. 2900 civarında Erek şehrinin kralı olan Gılgamış'ı tufan kahramanını aramaya sevk eden şey Kutsanmış Çiftin işte bu ünlü ölümsüzlüğüydü. Ama bu yakından incelenmeyi hak eden bir başka hikayedir çünkü başından sonuna çeşitli İlahi Karşılaşmalarla doludur.

Kitabı Mukaddes'e göre, Tufan dramının son perdesi olarak, *Elohim* kurtulan insanlara böyle bir felaketin bir daha asla yaşanmayacağına dair güvence verdi ve bu antlaşmanın işaretini verdi: "Yayımı bulutlara yerleştireceğim ve bu, yeryüzüyle aramdaki antlaşmanın belirtisi olacak." Bu özel ayrıntı günümüze kalan Mezopotamya versiyonlarında görünmemesine karşın, insanlarla antlaşma yapan ilah, şu Mezopotamya betimlemesindeki gibi (Şekil 29) bazen bulutlarda, elinde bir yayla gösterilmektedir.

Şekil 29

BİR DAHA ASLA MI?

Yakıt tüketimi ve Antarktika üzerine incelen ozon tabakasının sonucu olarak Dünya'nın ısınmasına ilişkin bilimsel ve kamusal kaygı son yıllarda, geçmişte iklimin nasıl olduğuyla ilgili yaygın in celemelerin yapılmasına yol açmıştır. Grönland ve Antarktika üs tünde birikmiş olan buzlardan delinerek örnek alındı, görüntü radarları ile buz tabakaları incelendi, kanıtlar bulmak amacıyla tortul kayalar, doğal çatlaklar, okyanus çamurları, eski mercanlar, penguen yuvalanma alanları, kadim kıyıların izleri inceden inceye araştırıldı. Bunların hepsi de son Buzul Çağının büyük bir küresel sel baskını ile eş zamanlı olarak yaklaşık 13.000 yıl önce aniden sona erdiğini göstermekteydi.

Dünya'nın ısınmasının felakete yol açacağından korkulan sonuçları şimdilerde esasen Antarktika'nın buzlarının erimesi olasılığına odaklanmıştır. Yalnızca 2 derecelik bir ısınma bile buz örtüsünün kısmen su üstüne çıktığı batıdaki daha ince birikmeyi eriterek dünya okyanuslarını 6 metre yükseltebilir. Çok yüksek basınç veya volkanik faaliyet sebebiyle kıtanın doğusundaki (bkz. Şekil 26) buz örtüsünün alt kısmında oluşacak su-çamur "kayganlaştırıcı"sı nın sonucu olarak buz örtüsünün kayması daha büyük bir felaket oluşturacak ve tüm denizleri 60 metre yükseltecekti (*Scientific American*, Mart 1993).

Antarktika'nın buz örtüsü zaman içinde yavaşça erimek yerine bir kerede çevre okyanuslara doğru kayacak olursa, bu miktardaki su bir defada dökülmüş olacağından gelgit dalgası muazzam olur du. Önermiş olduğumuz gibi, Nibiru'nun geçişinin oluşturduğu yerçekimi etkisi buz örtüsünü son bir kez dürtmüştü.

"Dünya'nın son buzul çağının sonundaki en büyük tufanı"nın kanıtı *Science* dergisinde (15 Ocak 1993) yayınlandı. Bu öyle "kı yametimsi bir tufan"dı ki, saniyede (aynen!) 18,2 milyon metreküp hacimle taşarak Hazar Denizinin kuzeybatısındaki buz bentlerini aşıp geçti ve 456 m yüksekliğinde bir dalga halinde Altay Dağlarının engelini de aştı. Sümer metinlerinin ve kutsal metinlerin de belirttiği gibi güneyden gelerek Basra Körfezinin oluşturduğu ağız dan geçerken yükselen ilk dalga bölgedeki tüm dağları gerçekten de altına almış olabilirdi.

- 6 -

GÖK KAPILARI

Sümerler insanlığa uzun bir "ilkler" listesi miras bırakmışlardır, bunlar olmasa sonraki uygarlıklar ve modern uygarlığımız imkansız olurdu. Daha önce söz ettiklerimize ek olarak, neredeyse hiç duraklamadan devam etmiş olan bir başka ilk Krallık olmuştur. Diğer hepsi gibi, bu "ilk" de Sümerlere Anunnakiler tarafından bahşedilmişti. Sümer Kral Listelerinin ilk, sözleri "Yer'i silip geçen Tufandan sonra Krallık Göklerden tekrar indirildiğinde, Krallık Kiş'te idi." Belki de bu nedenle –"Krallık Göklerden indirildiği" için– krallar tekrar göğe alınmanın, Göğün Kapılarına dek yükselmenin bir hak olduğunu düşünmekteydiler. O döneme ait kayıtlarda yüce esinlenmeler ve dramatik başarısızlıklarla dolu başarılmış, kalkışılmış veya taklit edilmiş İlahi Karşılaşma yer almakta ve çoğunda baş rolü rüyalar oynamaktadır.

Mezopotamya metinleri mahvolmuş bir gezegen gerçeğiyle yüzleşen Enlil'in insanoğlunun hayatta kaldığı olgusunu kabullenip arkada kalanları takdis ettiğini anlatırlar. Anunnakiler insanların yardımı olmadan bundan böyle Dünya'da kalıp iş görmeye devam edemeyeceklerini fark etmişlerdi. İnsanlığa ilerlemesi için yardım eden Enki'ye katılan Enlil ile birlikte insanoğlu –her biri 3.600 yıllık aralıklarla gerçekleşen– Paleolitik (Eski Taş Devri) Çağdan Mezolitik ve Neolitik (Orta ve Yeni Taş De-

virleri) Çağlara ve aniden Sümer uygarlığına doğru gelişti; bunlar hayvanların ve bitkilerin evcilleştirilmesiyle başlayıp taşın yerini kil ve çömlekçilik, bakır araç gerecin aldığı ve aniden tam teşekküllü bir uygarlığa geçildiği bir ilerlemeyi göstermektedir.

Mezopotamya metinlerinde açıkça belirtildiği üzere, hiyerarşilere sahip yüksek düzeyli uygarlıkların özelliklerinden biri olan Krallığın kuruluşu, kendileri ile insanlığın hızla artan kalabalığı arasında bir ayırıcı perde oluşturmak isteyen Anunnakilerce yaratılmıştı. Tufandan önce Enlil, "İnsanoğlunun sesleri artık bunaltıcı hale geldi, gürültüleri beni uykumdan etti," diyerek şikayet etmekteydi. Şimdi tanrılar kutsal semtlere, tam merkezlerinde tanrının "E"si (evi, meskeni) yer alan basamaklı piramitlere (ziguratlara) çekilmişlerdi ve ilahın sözlerini duyacak kadar yaklaşmasına izin verilen seçilmiş bir kişiye daha sonra bu ilahi mesajları halka aktarması izni verilmekteydi. Enlil insanlığa tekrar öfkelenmesin diye kimin kral seçileceğini belirleme ayrıcalığı ona bırakılmıştı ve Sümer dilinde "Krallık" kelimesi "Enlillik" olarak geçmekteydi.

Krallığın kurulması kararının ancak, Anunnakilerin kendi aralarında yaşayan büyük bir çatışma ve çarpışmadan sonra alındığını okuyoruz metinlerde; Piramit Savaşları adını verdiğimiz bu çarpışmaları *Tanrıların ve İnsanların Savaşları** adlı kitabımızda ele almıştık. Bu şiddetli çatışmalar, kadim meskun dünyayı dört bölgeye ayıran bir barış antlaşmasıyla durdurulabilmişti. Fırat–Dicle Nehirleri (Mezopotamya), Nil Nehri (Mısır, Nübye) ve İndüs Vadisinin üç büyük uygarlığının yerleşim yerleri olarak ayırt edilebilen üç bölge insanlara bırakıldı. Dördüncü ve tarafsız olan bölge ise TİLMUN'du ("Füzelerin Yeri"); tufan sonrasında kurulan uzay limanının yeri olan Sina Yarımadasıydı. Ve böylece,

> Kaderleri belirleyen Büyük Anunnakiler
> Yer ile ilgili fikir alışverişinde bulunmaya oturdular.
> Dört bölgeyi yaratmış olanlar,
> Sınırlarını da belirlediler.

* *Tanrıların ve İnsanların Savaşları*, Ruh ve Madde Yayınları, İstanbul, Eylül 2005.

Topraklar Enlilciler ve Enkiciler arasında bölüştürüldüğü sıralarda,

> Kaynaşan insanlara hükmedecek
> Bir kral belirlenmemişti daha.
> O sırada saç bandı ve taç
> Giyilmemiş haldeydi.
> Lacivert taşıyla bezenmiş asa
> Henüz savrulmamıştı.
> Taht kürsüsü inşa edilmemişti daha.
> Asa ve taç, krallık saç bandı ve sopa
> Hala gökte, Anu'nun önünde durmaktaydılar.

En sonunda, dört bölgeye ve Krallığın insanlığa bahşedilmesine ilişkin karara varıldığında, "Krallık asası Gök'ten indirildi." Enlil, tanrıça İştar'a (torununa) İnsanlar Şehrindeki, yani Sümer'deki Kiş'te tahta ilk geçecek uygun bir aday bulması görevini verdi.

Kitabı Mukaddes, Enlil'in fikir değiştirip canlı kurtulabilen insanları kutsayışını "*Elohim* Nuh'u ve oğullarını kutsayarak, 'Verimli olun, çoğalıp yeryüzünü doldurun;' dedi." sözleriyle aktarır. Bunun ardından kutsal kitapta Uluslar Tablosu denilen (Yaratılış kitabı, 10. bölüm) pasajda Nuh'un üç oğlundan –Sam, Ham ve Yafet– kabile halkları sıralanır; bu üç büyük gruplaşmayı Yakın Doğu'nun Sami halkları, Afrika'nın Hami halkları ve de Anadolu'nun ve Kafkasların Avrupa ve Hindistan'a yayılan Hint–Avrupalıları olarak halen kabul etmekteyiz. Oğullar, oğulların oğulları ve torunları listesinde, Krallığın kökenine ve ilk kralın adına –*Nemrut*– ilişkin beklenmedik bir beyan aniden göze çarpar:

> Kuş'un Nemrut adında
> Bir oğlu oldu.
> Yiğitliğiyle yeryüzüne
> Ün saldı.

Yahveh'nin önünde
Yiğit bir avcıydı.
"Yahveh'nin önünde Nemrut gibi yiğit bir avcı"
Sözü buradan gelir.
İlkin Şinar topraklarında,
Babil, Erek, Akat, Kalne kentlerinde
Krallık yaptı.
Sonra Asur'a giderek
Ninova, Rehovot–İr, Kalah kentlerini
Ve Ninova'yla önemli bir kent olan Kalah
Arasında Resen'i kurdu.

Bu pasaj Mezopotamya'daki Krallık kurumunun ve krallıkların çok kısa ama doğru özetlenmiş tarihidir. Sümer Kral Listelerinde yer alan ve Kiş'te (Kitabı Mukaddes buna *Kuş*, der) başlayan Krallığın gerçekten de Uruk'a (Kitabı Mukaddes'te *Erek*) ve bir süre dolandıktan sonra Akkad'a ve zamanla *Babil* ve *Asur*'a geçtiğine ilişkin verileri sıkıştırılmış tarzda sunmaktadır. Bunların hepsi Sümer'den, kutsal kitaptaki adıyla *Şinar*'dan doğup gelişmişlerdi. Krallığın bir Sümer "ilk"i olduğu, kutsal kitapta ilk kralı tarif etmek için kullanılan "yiğit" kelimesinin aslında kral anlamında Sümerce LU.GAL, "Büyük, Kudretli, Yiğit Adam" kelimesinin bir çevirisi olmasıyla da kanıtlanmaktadır.

"Nemrut"u teşhis etmek için pek çok girişimde bulunulmuştur. Sümer "mitler"ine göre bu, Enlil'in en önde gelen oğlu olup "Enlilliği" Kiş'te kurma görevi kendisine verilen Ninurta idi. Nemrut *(Nimrod)* pekala Ninurta için kullanılan İbranca isim olabilir. Eğer bu bir insanın adı idiyse, bunun Sümercede ne olduğunu kimse bilmiyor çünkü tablet tam bu noktada hasarlıdır. Sümer Kral Listelerine göre, Kiş hanedanı "24.510 yıl 3 ay ve $3^{1/2}$ gün" hüküm süren yirmi üç kraldan oluşmuştu; bunların tekil saltanat süreleri 1.200, 900, 960, 1.500, 1.560 yıl vb. idi. Binlerce yıl boyunca yapılan kopyalamalar ve çeviriler sırasında "1" in "60" yerine konulduğunu varsayıldığında 20, 15 vb. gibi da-

ha makul tekil ve toplam dört yüz yıldan biraz uzun olan saltanat sürelerine ulaşılmaktadır; bu dönem Kiş'teki arkeolojik keşiflerle de desteklenmektedir.

İsimler ve saltanat süreleri listesi, on üçüncü krala gelindiğinde yalnızca bir kez şu eklemeyi yapmaktadır:

> Çoban Etana
> Göklere yükselmiş
> Tüm toprakları birleştirmiş
> Bir kraldı ve 1.560 yıl hüküm sürdü.

Bu tarihsel not öylesine düşülmemiştir çünkü Etana'nın Göğün Kapılarına ulaşma gayretleri sırasında yaşadığı İlahi Karşılaşmaları anlatan uzun bir destan, *Etana Destanı* mevcuttur. Bütün haliyle hiçbir metin bulunamamış olmasına karşın bilginler hikayenin gidişatını Eski Babil, Orta Asur ve Yeni Asur versiyonlarının parçalarından biraraya getirmişlerdir ama orijinal hikayenin Sümerce olduğundan kuşku yoktur çünkü versiyonlardan birinde, Sümer kralı Şulgi'nin (M.Ö. yirmi birinci yüzyıl) hizmetindeki bir bilgenin daha eski tarihli bir nüshanın editörü olduğundan söz edilir.

Hikayeyi çeşitli parçalardan yararlanarak yeniden oluşturmak hiç de kolay olmadı çünkü metin iki ayrı hikayeyi birarada anlatır görünmektedir. Biri, hayırlı büyük bir başarısıyla ("tüm toprakları birleştirdi") tanınan ve sevilen bir kral olan Etana'yla ilgilidir; eşinin hastalığı sebebiyle bu kralın bir oğlu ve varisi olmamıştır ve hastalığın tek çaresi, yalnızca Gök'te elde edilebilen Doğum Bitkisiydi. Hikayede Etana'nın bir kartalın kanatlarına binip (hikayenin bu kısmı M.Ö. yirmi dördüncü yüzyıldan kalma silindir mühürler üstünde betimlenir, Şekil 30) Gök Kapılarına ulaşmaya ilişkin dramatik girişimleri anlatılır. Diğer hikayede ise, başta bir Yılan ile arkadaşken sonradan onunla kavga eden bir Kartal'ın bir kuyuya atılıp hapsedilişi ve Etana tarafından kurtarıldıktan sonra ikisi için de elverişli bir anlaşma yapış-

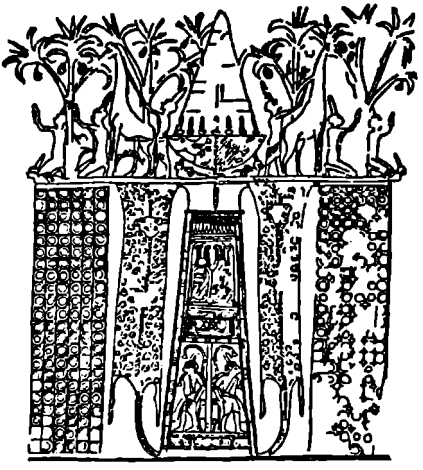

Şekil 30

ları anlatılır: Etana, Kartal'ı kurtarıp kanatlarını tamir edince Kartal da bir uzay gemisi gibi iş görerek Etana'yı uzak göklere taşır.

Birkaç Sümer metni (bazılarını ele almıştık) tarihsel verileri alegorik bir tartışma formunda aktarmaktadır, dolayısıyla bilginler Kartal–Yılan alegorisinin nerede bitip tarihsel kaydın nerede başladığını bilememektedirler. Her iki kısımda da Kartal'ın kaderini kontrol eden ilah ile Etana'nın Kartal'la karşılaşmasını ayarlayan ilah uzay limanının komutanı Utu/Şamaş olduğu içindir ki, hikayenin uzayla ilişkili olaylara dayandığı akla gelmektedir. Dahası, iç içe geçmiş bölümler öncesindeki (bilginlerin deyimiyle) Tarihsel Girişte, hikaye edilen olaylar bir çatışma ve çarpışmalar döneminde İGİ.Gİ'nin ("Gözlemleyen ve Görenler"), yani (yeryüzüne inen Anunnakilerden ayrı olarak) Dünya yörüngesinde kalıp mekik araçlarını kullanan astronot grubunun, hasar gören tabletlerde kimlikleri anlaşılamayan hasımlara karşı "kapıları sürgüledi"kleri ve "şehrin etrafında devriye gezdi"kleri günlerle ilgilidir. Aslında tüm bunlar gerçeklerin kayda geçirilmesiydi.

İgigilerin alışılmadık biçimde karada, bir şehirde bulunuşu; Utu/Şamaş'ın (o sırada Dördüncü Bölgede bulunan) uzay limanının komutanı oluşu ve Etana'nın pilotuna/uzay aracına Kartal adının verilmesi Etana hikayesindeki çatışmanın uzay uçuşlarıyla ilgili olduğunu düşündürmektedir. Acaba bu Utu/Şamaş kontrolünde olmayan başka bir uzay limanı oluşturma girişimi miydi? Bu başarısız girişime karışan Kartaladamlar veya uzay aracı bir çukurda, yani bir yeraltı silosunda çürümeye mi

Şekil 31

terk edilmişti? Firavunlar döneminde Sina yarımadasının Mısırlı valisi olan Hui'nin mezarında, bir yeraltı silosundaki roket gemiyi (kumanda modülü yer üstünde) gösteren bir betimleme bulunmuştur (Şekil 31); bu resim, silosunda duran bir roket geminin ilk çağlarda "çukurdaki bir Kartal" olarak tanındığını işaret etmektedir.

Kitabı Mukaddes'teki anlatının Sümer kayıtlarının kronolojik açıdan doğru ama özetlenmiş hali olduğunu kabul edersek, tufan sonrasında insanoğlu çoğalır ve Dicle–Fırat ovası yeniden yerleşime izin verecek kadar kururken, insanlar "doğuya göçerlerken Şinar bölgesinde bir ova bulup oraya yerleştiler. Birbirlerine 'Gelin, tuğla yapıp iyice pişirelim,' dediler. Taş yerine tuğla, harç yerine zift kullandılar."

Özet olsa da Sümer uygarlığının ve bazı "ilk"lerinin doğru bir tarifidir bu: tuğla, fırın, İnsan Şehirlerinin ilki. Bunları bir şehrin ve "Göklere erişecek bir kule"nin inşa edilişi izlemişti.

Günümüzde böyle bir kuleye *fırlatma kulesi* diyoruz, bunun göklere erişebilen "başı"na ise *roket gemi* deniliyor.

Böylece, kutsal kitaptaki anlatımın ve kronolojik sıralamanın

Babil Kulesi ile ilgili kısmına geliriz; izinsiz bir uzay tesisi inşaatı. İşte bu nedenle "Yahveh insanların yaptığı kentle kuleyi görmek için aşağıya indi."

Gördüklerinden hiç hoşlanmayan Yahveh kaygılarını, adları belirtilmeyen meslektaşlarına anlattı. "Gelin, aşağıya inip dillerini karıştıralım ki, birbirlerini anlamasınlar." Ve böyle oldu. "Böylece Yahveh onları yeryüzüne dağıtarak kentin yapımını durdurdu."

Kitabı Mukaddes göklere erişmeye kalkışılan şehri Babil olarak adlandırır ve İbranca *Babil* adının "karmaşıklaştırmak, kargaşa çıkartmak"tan geldiği açıklamasını yapar. Aslında orijinal Mezopotamya dillerindeki *Bab-ili* kelimesi "Tanrıların Kapısı" anlamına gelmekteydi ve Enki'nin ilk oğlu olan Marduk burasının, Enlilcilerin kontrolünde olmayan alternatif bir fırlatma alanı olarak iş görmesini amaçlamıştı. Piramit Savaşları adını verdiğimiz olayın hemen ardından gelen bu olayı M.Ö. 3450'ye tarihlendirdik; Kiş'te krallığın başlamasından birkaç asır sonraya, dolayısıyla da Etana ile ilgili olayların zaman çerçevesine denk gelmektedir bu tarih.

Sümer ve kutsal kitap kronolojileri arasındaki bu gibi denklikler Babil'de neler olup bittiğini görmek için aşağıya inen –kutsal kitapta Yahveh– ilah ve Yahveh'nin kaygılarını dile getirdiği ilahlar gibi ilahi varlıkların kimliğini teşhis etmemize yardım etmektedir. Bunlar Dünya'ya inmiş olan İgigilerdi, şehrin yedi kapısını karşı çıkan güçlere karşı kapatmışlar ve "toprakları birleştir"ebilecek olan yeni, seçilmiş bir kralın yönetimi altında düzen tekrar sağlanana dek şehirde devriye gezmişlerdi. Bu yeni hükümdar Etana idi. Adı en iyi "Güçlü adam" olarak çevrilebilir ve kadim Yakın Doğu'da erkek çocuklarına sık konulan bir isim olmalıydı ki İbranca Kitabı Mukaddes'te birkaç kez şahıs ismi olarak geçer (*Etan* gibi). Günümüzdeki üst düzey yönetici arayışlarından pek de farklı olmayan bu süreç sonrasında seçildi, "İştar yukarıda ve aşağıda, tüm topraklarda bir kral arıyordu." İştar tahta aday olarak Etana ile çıkageldiğinde, Enlil ona bakıp onayladı, "Bu vesileyle ülke için bir kral onaylan-

dı," diyerek ilan etti ve "Kiş'te Etana için bir taht kürsüsü inşa etti." Bunun bitirilmesinin ardından "İgigiler şehirden uzaklaştılar" ve muhtemelen kendi uzay istasyonlarına döndüler.

Ve "toprakları birleştiren" Etana'nın düşünceleri bir erkek varis ihtiyacına yöneldi.

Çocuk doğuramayan, kocasına bir varis veremeyen kadının trajedisi Kitabı Mukaddes'te ataların hikayeleriyle başlayan ve sık rastlanan bir temadır. İbrahim'in karısı Sara doksan yaşında bir İlahi Karşılaşma yaşayana dek kısırdı; bu arada hizmetçisi Hacer, İbrahim'e bir oğul doğurmuş (İsmail) ve sahne, ilk oğul ve yasal varis (İshak) arasındaki ardıllık çatışmasına hazırlanmıştı. İshak da "karısı için Yahveh'ye yalvardı çünkü karısı kısırdı." Kadın ancak Yahveh "yakarışı yanıtladı"ğında gebe kalabildi.

Kutsal kitapta gebe kalma yeteneğinin Rab tarafından bahşedildiği ve sırası geldiğinde de geri alındığı inancı tekrarlanır. Gerar kralı Avimelek, Sara'yı İbrahim'den alıp götürdüğünde "Yahveh Avimelek'in evindeki kadınların hamile kalmasını engellemişti" ve bu bela ancak İbrahim'in yalvarmasından sonra kaldırıldı. Elkana'nın karısı Hanna çocuksuzdu çünkü "Rab Hanna'nın rahmini kapamıştı." Kadın bir erkek çocuğu olursa "yaşamı boyunca onu Rab'be adayacağım ve onun başına hiç ustura değmeyecek" diye yemin ettikten sonradır ki, Samuel'i doğurmuştu.

Etana örneğinde, kadının sorunu gebe kalamamak değil tekrarlanan düşüklerdi. Gebe kaldığı çocuğu dokuz ay taşıyıp doğurmasını engelleyen bir LA.BU hastalığına yakalanmıştı. Çaresizlik içindeki Etana çok kötü bir şeylerin olacağını hissetmekteydi. Bir rüyasında, "Kiş şehrinin hıçkıra hıçkıra ağladığını gördü; şehir halkı yastaydı, bir ağıt yakılmaktaydı." "Etana'nın bir varisi olmadığı" için kendisi için miydi bu, yoksa karısı için mi? Bu bir ölüm alameti miydi?

Sonrasında, "karısı, Etana'ya dedi: Tanrı bana bir rüya gösterdi. Kocam Etana gibi ben de bir rüya gördüm." Rüyasında

bir adam görmüştü. Adamın elinde bir bitki vardı ve bu *birşammu şa aladi*, bir Doğum Bitkisiydi. Adam bunun üstüne soğuk su dökmekteydi ki, "kendi evinde tutunabilsin." Adam bitkiyi şehrine getirip evine soktu. Bitki bir çiçek açtı ve sonra kuruyup gitti.

Etana bunun ilahi bir alamet rüyası olduğuna emindi. "Böyle bir rüyaya kim hürmet etmez!" dedi. "Tanrıların emri ortaya çıktı!" diyordu, hastalığın çaresi "bize verildi."

Neredeydi bu bitki, diye sordu karısına. Ama kadın, rüyasında "bunun nerede yetiştiğini göremedim" diyerek yanıtladı. Rüyanın gerçekleşmek zorunda olan bir kehanet olduğuna inanmış olan Etana bitkiyi aramaya çıktı. Nehirler ve dağlar aştı, bir öteye bir beriye gitti ama bitkiyi bulamadı. Hüsrana uğrayana Etana ilahların yol göstericiliği için yalvardı. "Etana her gün tekrar tekrar Şamaş'a dua etti." Yalvarışlarına sitemler ekleyerek, "Ey Şamaş, koyunlarımın en iyi yerlerinin tadını çıkardın," dedi. "Toprak kuzularımın kanını emdi. Tanrılarını onurlandırdım!" "Rüyaları yorumlayanlar," diye devam etti, "tütsülerimi sonuna dek kullandılar." Bu rüyayı yorumlama sırası "Kurban edilen kuzularımı sonuna dek kullanan" ilahların ta kendilerine gelmişti şimdi.

Böyle bir Doğum Bitkisi varsa, dedi dualarında, "Ağzından çıkıversin ey Rab, söyle Doğum Bitkisi nerede! Bana Doğum Bitkisini Göster! Utancımı yok et, bana bir oğul ver!"

Metinler Etana'nın, uzay limanının komutanı olan Utu/Şamaş'a nerede yalvardığını belirtmez. Ama anlaşılan bu yüz yüze bir karşılaşma değildi çünkü metinde, "Şamaş sesini duyurtup Etana'ya konuştu." İlahi sesin söyledikleri şöyleydi:

Yolu takip et, dağı aş.
Bir çukur bul ve içinde olana
Dikkatle bak.
Orada bir Kartal terk edilmiştir.
O sana Doğum Bitkisini sağlayacaktır.

Tanrının talimatlarına uyan Etana çukuru ve içindeki Kartal'ı buldu. Etana'nın niçin oraya dek gelmiş olduğunu bilmek isteyen Kartal ona sorununu anlattı ve Etana'ya acıklı bir hikaye nakletti. Kısa süre içinde bir anlaşma yaptılar: Etana Kartal'ın çukurdan çıkmasına ve tekrar uçmasına yardım edecekti; karşılığında Kartal da Etana için Doğum Bitkisini bulacaktı. Etana altı basamaklı bir merdivenin yardımıyla Kartalı yukarı çıkardı, kanatlarını bakırla tamir etti. Uçmaya hazır hale gelen Kartal dağlarda sihirli bitkiyi aramaya başladı. "Ama Doğum Bitkisi hiçbir yerde yoktu."

Keder ve hayal kırıklığı Etana'yı pençesine aldı ve bir rüya daha gördü. Rüya hakkında Kartal'a anlattıklarının bir kısmı tabletteki hasar nedeniyle okunamamaktadır ama okunabilen kısım "göğün parlak yüksekliklerinden gelip yolumun üstüne serilen" efendilik ve yetki sembollerine değinmektedir. Kartal "Dostum, rüyan elverişli!" dedi Etana'ya. Bunun ardından Etana, ülkenin her yanından gelmiş kamışların evinde demetler halinde biraraya getirildiğini gördü rüyasında; kötü bir yılan bunları durdurmaya çalıştı ama kamışlar, "itaatkar köleler gibi önümde eğildiler." Kartal yine "Etana'yı rüyanın" iyiye alamet olduğuna "ikna etti."

Kartal da bir rüya görene dek başka bir şey olmadı. "Dostum," dedi Etana'ya, "aynı tanrı bana da bir rüya gösterdi":

> Anu, Enlil ve Ea'nın kapılarının
> girişinden giriyorduk
> Birlikte eğildik, sen ve ben.
> Sin, Şamaş, Adad ve İştar kapılarının
> Girişinden giriyorduk
> Birlikte eğildik, sen ve ben.

Şekil 17'deki haritada gösterilen rotaya bakılınca, Kartal'ın ters yönde –güneş sisteminin Güneş (Şamaş), Ay (Sin), Merkür (Adad) ve Venüs'ün (İştar) biraraya toplandıkları yerinden başlayıp dış gezegenlere ve en dışta olan Anu'nun bölgesi Nibi-

ru'ya!– bir yolculuğu tarif ettiği hemen fark edilebilir.

Kartalın bildirdiği rüyanın ikinci kısmında:

> Penceresi mühürlenmemiş olan bir ev gördüm.
> İtip açtım ve içeri girdim.
> Orada bir parlaklığın tam ortasında oturan bir genç kadın vardı,
> Bir taçla süslenmişti güzel çehresi.
> Ona bir taht kurulmuştu,
> Çevresindeki zemin güçlendirilmişti.
> Tahtın dibinde aslanlar çömeliyordu.
> Ben ilerleyince, aslanlar hürmetle eğildiler.
> Derken sıçrayarak uyandım.

Bu rüya iyi alametle doluydu; "pencere" mühürlenmemişti, tahttaki kadın (kralın karısı) bir ışıltının ortasındaydı, aslanlar itaatkardı. Bu rüya, dedi Kartal, yapılması gerekeni netleştirmişti: "Hedefimiz görünür oldu; gel, seni Anu'nun göğüne dek taşıyacağım!"

Kadim metinde yer alan sonraki anlatımlar, modern astronotlar tarafından anlatılanlar kadar gerçekçi bir *uzay uçuşu*nun tarifidir.

Sıkı sıkıya tutunan Etana ile göğe doğru süzülerek yükselen Kartal bir *beru* (bir Sümer uzaklık ve gök kavisi birimi) yükseldiklerinde ona şöyle dedi:

> Bak, dostum, diyar nasıl görünüyor!
> Dağ Evinin iki yanındaki denize bak,
> Diyar sade bir tepe haline geldi,
> Geniş deniz, sanki bir küçük havuz gibi.

Kartal yükseğe, gittikçe yükseğe tırmanır; Dünya daha küçülür, daha daha küçülür. Bir *beru* daha yükseldiklerinde, Kartal şöyle der:

Dostum,
Diyarın nasıl göründüğüne bir baksana!
Ülke bir gediğe döndü...
Geniş deniz, ekmek sepeti kadar...

Bir *beru* daha yükseldiklerinde gördükleri kara artık bahçıvanın kazdığı bir yere dönmüştü. Ve yükselmeye devam ettikçe, Dünya artık görülmez oldu. Bu deneyimi kaydeden Etana şöyle dedi:

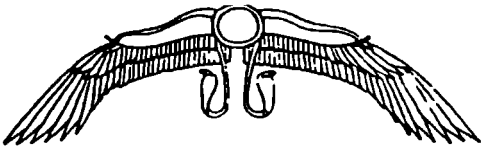
Etrafıma bakınırken,
diyar gözden kayboldu,
Ve gözüm geniş deniz üstünde
eğlenmez oldu.

Uzayda öyle çok yol almışlardı ki Dünya görülmez olmuştu!

Korkuya kapılan Etana Kartal'a seslenip geri dönmesini istedi. Bu tehlikeli bir inişti çünkü Kartal "dibe dalar" gibi Dünya'ya yaklaşmaktaydı. Bilginler tarafından "Kartal ve Etana Gökten Düşerken Kartalın İştar'a Duası" olarak tanımlanan [J.V. Kinnier Wilson, *The Legend of Etana: A New Edition* (Etana Efsanesi: Yeni Nüsha)] bir tablet parçası, Kartalın İştar'a seslenip yardıma çağırdığını düşündürmektedir; İştar'ın Dünya göklerindeki ustalığı hem metinlerde hem Şekil 32'deki gibi çizimlerde tasdik edilmiştir. İkisi "tepe kısmında onları kurtarır, derinliklerinde öldürür" türden bir su kitlesine doğru düşmekteydi-

Şekil 32

Şekil 33

ler. İştar'ın müdahalesiyle, Kartal ve yolcusu bir ormana indi.

Uygarlığın Nil Nehrindeki ikinci bölgesinde Krallık M.Ö. 3100 civarında başladı, yani insanların krallığı çünkü Mısır gelenekleri bundan çok önceleri Mısır'da tanrıların ve yarıtanrıların hüküm sürdüğünü kabul etmektedir.

İskender'in Yunanlıları ülkeye geldiklerinde Mısır'ın tarihini yazıya döken Mısırlı rahip Manetho'ya göre çok ama çok eski zamanlarda "Gök Tanrıları" Göksel Disk'ten Dünya'ya inmişlerdi (Şekil 33). Büyük tufan Mısır'ı sular altında bıraktığında "en eski zamanlarda Dünya'ya gelmiş olan çok büyük bir tanrı" hünerli su bentleri, setler ve toprak kazanma çalışmalarıyla ülkeyi suların altından çıkarttı. Onun adı Ptah, "Geliştiren" idi ve daha eski zamanlarda insanoğlunun yaratılmasında parmağı olan büyük bir bilim adamıydı. Ptah'ın sık sık birlikte betimlendiği derece işaretli asası günümüz mesahacılarının çubuklarını andırmaktadır (Şekil 34a). Zaman içinde *Ptah* Mısır'ın idaresini ilk erkek evladı olan *Ra*'ya ("Parlak Olan", Şekil 34b) bıraktı, Ra

Şekil 34a ve 34b

hep Mısır tanrıları panteonunun başında kaldı.

"Tanrılar" anlamına gelen Mısırca kelime NTR idi –"Muhafız, İzleyen." Bunların Mısır'a Ta–Ur'dan, "yabancı/Uzak Diyar"dan geldiklerine inanılıyordu. Daha önceki kitaplarımızda bu ülkeyi Sümer (daha doğrusu, "Muhafızların Ülkesi" anlamında *Şumer*); Mısır tanrılarını Anunnakiler; Ptah'ı (Sümerce adlarından biri "Becerikli Biçimlendiren" olan NUDİMMUD olan) Ea/Enki ve Ra'yı da onun ilk oğlu Marduk olarak teşhis etmiştik.

Ra'nın ardından Mısır'ın ilahi tahtına dört erkek–kız kardeş çift çıktı: ilk olarak onun çocukları *Şu* ("Kuruluk") ve *Tefnut* ("Nem"); sonra onların çocukları *Geb* ("Toprağı Yığan") ve *Nut* ("Göğün Gerip Uzatılmış Seması"). Geb ve Nut'un dört çocuğu oldu: Yunanlıların Osiris dedikleri *Asar* ("Her Şeyi Gören") bizim İsis olarak bildiğimiz kız kardeşi *Ast* ile evlendi; *Set* ("Güneyli") ise *Neftis* olarak bilinen kız kardeşi Nebt–hat ile evlendi. Huzuru korumak amacıyla Mısır, (kuzeydeki Aşağı Mısır'ın verildiği) Osiris ile (güneydeki Yukarı Mısır'ın verildiği) Set arasında bölündü. Ama Set kendisine tüm Mısır'ın hakimiyetini uygun görmekteydi ve bu bölünmeyi asla kabul etmedi. Bir bahane bulup Osiris'i ele geçirerek bedenini on dört parçaya böldü ve parçaları Mısır'ın her bir yanına dağıttı. Ama İsis (fallus haricinde) bu parçaların hepsini toplamayı başardı ve parçalanmış bedeni biraraya getirip ölmüş Osiris'i Diğer Dünya'da diriltti. Kutsal metinler ondan şöyle söz ederler:

> Gizli kapılardan girdi,
> Ebediyet Efendisinin ihtişamı
> Ra'nın yolunda
> Ufukta parlayanla bir adım.

Mısır kralı, yani firavun öldükten sonra Osiris gibi "biraraya getirilirse" (mumyalanırsa) meskenlerindeki tanrılara katılmak üzere yolculuk edebileceği, gizli Gök Kapılarından içeri gireceği ve orada büyük tanrı Ra ile karşılaşacağı, içeri girmesine izin

verildiği takdirde de ebedi Ötealemin tadını çıkaracağı inancı işte böylece doğdu.

Bu en büyük İlahi Karşılaşmaya yapılan yolculuk bir taklitti ama taklit edebilmesi için gerçek bir örneğe sahiptiler; tanrıların bizzat ve özellikle de diriltilen Osiris gerçekten Nil kıyılarından alınıp *Neter-Khert*'e, "Tanrıların Dağı"na yaptıkları bir yolculuktu bu; buradaki bir Yükseltici onları *Duat*'la, büyülü bir "yıldızlara yükselten mesken"le göğe alıyordu.

Taklit edilen bu yolculuklar hakkında bildiklerimizin çoğu *Piramit Metinleri*nden gelmektedir; bunlar, kökeni zamanın sisleri arasında kaybolmuş ve ancak firavun piramitleri (özellikle de Unas, Teti, I. Pepi, Merenra ve M.Ö. 2350–2180 arasında hüküm sürmüş olan II. Pepi'ninkiler) içinde tekrar tekrar yapılan alıntılarından bilinen metinlerdir. Gömüldüğü mezardan (ve bu asla bir piramit içinde değildi) sahte bir kapıdan geçerek çıkan firavun, "kralı kolundan tutup onu göğe çıkartan" ilahi bir haberci tarafından karşılanmayı beklerdi. Firavun Ötealem Yolculuğuna bu şekilde başladığı anda rahipler hep bir ağızdan ilahiye başlarlardı: "Kral Göğe giden yolunda! Kral Göğe giden yolunda!"

Çok gerçekçi ve coğrafi açıdan çok kesin oluşu yüzünden taklit olduğunu kolayca unutabileceğiniz bu yolculuk, belirtildiği gibi, doğuya bakan sahte bir kapıdan geçerek başlardı; demek ki, firavunun gideceği yer doğuya doğru, Mısır'dan ve Sina yarımadasından uzaktaydı. İlk engel Sazlık Gölüydü; bu terim, kutsal kitapta İsrailoğullarının ancak suları ikiye ayrıldığında geçebildikleri anlatılan Sazlar Denizi ile neredeyse özdeştir ve hiç şüphe yok ki her iki durumda da bugün bile Mısır ve Sina arasındaki sınır boyunca kuzeyden güneye uzanan göller zincirini anlatmaktadırlar.

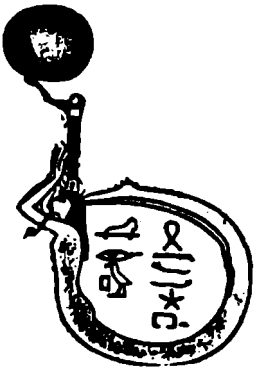
Firavun'a gelince, firavunun niteliklerine ilişkin sıkı bir sorgulamadan sonra kralın karşı yakaya geçmesine karar verip onu karşıya geçiren kişi İlahi Sandalcı'ydı. İlahi Sandalcı büyülü sandalını gölün uzak yakasından getirmişti ama sandalın geri gitmesini sağlayacak sihir formüllerini okuyacak kişi firavun ol-

malıydı. Formüller okunduğu anda sandal kendi başına hareke-te geçmeye ve dümen kendini idare etmeye başlardı. Bu sandal her açıdan kendi kendine gidiyordu!

Gölün ötesinde bir çöl uzanmaktaydı ve firavun bunun da ötesinde, uzaklarda Doğu Dağlarını görebiliyordu. Ama firavun sandaldan indiği anda dört İlahi Muhafız tarafından durduruldu; bunlar alınlarına, şakaklarına, enselerine düşecek şekilde düzenlenmiş saç lüleleri ve başlarının tam ortasındaki örgülerle çok göze çarpmaktaydılar. Bunlar da firavunu sorguladılar ve sonunda geçmesine izin verdiler.

İki Yol Kitabı adı verilen (aslında yalnızca buradan yapılan alıntılardan bilinen) bir metin, şimdi firavunun karşısındaki seçenekleri anlatmaktadır çünkü firavun artık, arkasında Duat'ın bulunduğu dağ sırasından geçen iki geçidi görebilmekteydi. Günümüzde Giddi ve Mitla denilen böyle iki geçit en eski çağlardan tutun da en yakın tarihli savaşlara dek ister ordular ister göçebeler veya hacılar için olsun yarımadanın merkezine giden yegane yola açılmaktadırlar. Gereken Telaffuzları söyleyen firavuna doğru olan geçit gösterilirdi. Önünde çorak ve kuru bir toprak uzanmaktadır ve İlahi Muhafızlar beklenmedik biçimde ortaya çıkıverirler. Tanrıların bölgesinde ortaya çıkan bu faniye, "Nereye gidiyorsun?" diye sorarlar. Bazen görülen bazen görülmeyen İlahi Haberci konuşur: "Kral Göğe gidiyor, yaşam ve neşe edinmeye." Muhafızlar tereddüt ettiğinde kral da onlara yalvarır: "Sınırı açın... engelini indirin... tanrıların geçtiği gibi geçmeme izin verin!" Sonunda, İlahi Muhafızlar kralın geçmesine izin verdiler ve kral sonunda Duat'a erişti.

Duat tamamen kapalı olan, baş kısmında göklere doğru bir açıklığın (tanrıça Nut ile sembolize edilir) olduğu ve bu açıklık sayesinde Söndürülemez Yıldız'a (Göksel Disk ile sembolize edilir) ulaşılabilen bir Tanrılar Çemberi (bkz. Şekil 35) olarak düşünülürdü. Coğrafi açıdan bakıldığında burası dağlarla çevrili uzunlamasına ya da oval bir vadiydi, bu topraklardan birçok dereye ayrılan bir nehir akmaktaydı ama o kadar sığ ve çoğu kez o kadar kurumuş haldeydiler ki Ra'nın Sandalı çekilmek ya

Şekil 35

da bir kızak gibi kendi gücüyle hareket etmek zorunda kalıyordu.

Duat on iki bölüme ayrılmıştı ve kral günün on iki saatini yerin üstünde ve gecenin on iki saatini yerin altında, yani *Amen-ta*'da, "Saklı Yer"de geçirerek bu bölümlerin hakkından gelmeliydi. Osiris'in ta kendisi işte orada Sonsuz Yaşam'a yükselmişti ve kral orada Osiris'e bir dua okur. Bu dua *Mısır'ın Ölüler Kitabı*'nda "Onun Adını Yapma Bölümü" başlığını taşıyan kısımda yer alır:

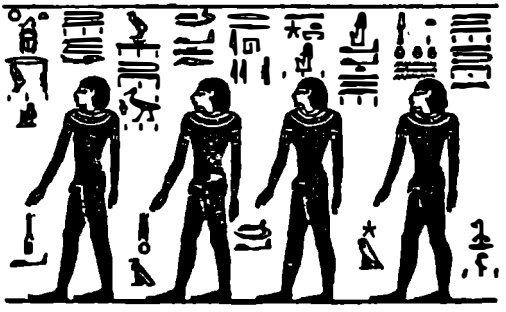
İki'nin Büyük Evinde
Bana Adım verile,
Ateş Evinde bana
Bir Aden Bahçesi bahşedile.
Hesaplanan yıllar
Ve söylenen aylar gecesinde,
Bir İlahi Varlık olayım,
Göğün Doğu Yakasında oturayım.

Daha önce belirtmiş olduğumuz gibi, kadim kralların edinmek için dua ettikleri "İsim veya Ad" –İbranca *Şem*, Sümerce MU– aslında onları göğe yükseltecek ve onları "beraber hatırlanacakları şey ile" ölümsüz kılacak olan bir füzeydi.

Kral, uğrunda dua ettiği Yükseltici'yi gerçekte görebilmektedir. Ama bu, yalnızca yeraltı geçitlerinden geçilerek ulaşılabilen Ateş Evindedir. Aşağıya inen yol spiraller çizen koridorlardan, gizli odalardan, gizemli biçimde açılıp kapanan kapılardan geçmekteydi. On iki kısmın her birinde tanrı grupları görülebilmektedir; giysileri farklılaşır; bazıları başsızdır, bazıları vahşi görünmektedir; bazılarının yüzü saklanmıştır, bazıları tehdit edici iken bazıları firavunu hoş karşılar. Kral sürekli olarak sınanmaktadır. Oysa yedinci bölümle birlikte yeraltı veya cehennemsi unsurlar azalmaya ve göksel unsurlar –(şahin başlı) Kuşadam tanrıların amblemleri görünmeye– başlar. Dokuzuncu saat bölgesinde kral "Ra'nın Sandalının", "Milyonlarca Yıl Sandalı"nın (Şekil 36) on iki "İlahi Kürekçisi"ni görür.

Onuncu saat bölgesindeki kral bir kapıdan geçip telaşlı bir faaliyetin sürdüğü bir yere girer; buradaki tanrıların görevi, Ra'nın Sandalı için Alev ve Ateş sağlamaktır. On birinci saat bölgesinde kral, yıldız amblemi taşıyan daha çok sayıda tanrıya rastlar; bunların görevi "Duat'tan çıkmak için güç sağlamak, Ra'nın Nesnesini Yukarı Göklerdeki Saklı Ev'e ilerletmek"tir. Tanrılar kralı göksel yolculuk için işte burada donatırlar; dünyasal giysileri çıkartıp ona bir Şahin tanrı kıyafeti giydirirler.

Sonuncu olan on ikinci saat bölgesinde kral İlahi Merdivenin durduğu mağaraya giden bir tünelden geçirilir. Bu mağara, Ra'nın Yükselişi Dağının içindedir. İlahi Merdiven bakır kablolarla birarada tutulmakta veya İlahi Yükselticiye çıkmaktadır.

Şekil 36

Şekil 37

Tanrıların Merdivenidir bu, daha önce Ra ve Set ve Osiris tarafından kullanılmıştır; kral (Pepi mezarında anlatıldığı gibi) "Pepi'ye de verilsin ki, Pepi onun üstünde Göğe yükselebilsin" diye dua etmiştir. *Ölüler Kitabı*'ndaki bazı çizimler bu noktada, kanatlı bir *Ded*'e ("Sonsuza Dek Dayanırlık" sembolü, Şekil 37) yönlendirilen kralın İsis ve Neftis adlı tanrıçalar tarafından uğurlandığını veya kutsandığını göstermektedir.

Bir tanrı gibi donatılmış olan krala artık göksel sandalın "Göz"üne, Yükselticinin kumanda modülüne girmek üzere "kabloları tutan" iki tanrıça eşlik etmektedir. Kral iki tanrı arasına oturur; bu yere "canlandıran Hakikat" adı verilmektedir. Kral kendisini çıkıntılı bir tertibata bağlar; kalkış için her şey hazırdır: "Pepi, Horus'un [Şahin tanrıların komutanı] teçhizatıyla düzenlenmiş ve Tot'un [İlahi Kayıt Katibi] giysisine bürünmüştür", "Yolların Açıcısı ona yolu açtı; An'ın [Helopolis] tanrıları onun Merdiven'de yükselmesine izin verdiler, onun önüne Göğün Gökkubbesinin önüne yerleştirdiler; Nut [gökyüzü tanrıçası] elini ona uzattı."

Kral artık Çifte Kapıların –"Yer Kapısı" ve "Gök Kapısı"– açılması için dua etmektedir. Saat şafak vaktidir ve aniden "göksel pencereler aygıtı" açılır ve "ışık basamakları ortaya çıkar!"

Yükselticinin Gözü içinde "tanrıların emirleri işitilir." Dışarıda, "yukarı kaldıran ışıltı" güçlenmiştir ki "kral göğe kaldırılabilsin." "Göz"ün, komuta odasının içinde "kimsenin dayanamayacağı bir kudret" hissedilmektedir. Ses ve gümbürtü, kükreme ve sarsıntı vardır: "Gök konuşur, Dünya sarsılır; Dünya tit-

rer... Yer yarılır... Kral Göğe yükselir!" "Kükreyen fırtına onu iter... Göğün parçalarının muhafızları onun için *Gök Kapılarını* açarlar!"

Pepi'nin mezarı içindeki yazıtlar, arkada kalanlar, yani kralın kulları için neler olduğunu açıklamaktadır:

> Uçan uçar;
> bu kral Pepi sizden,
> siz ölümlülerden
> uçarak uzaklaşır.
> Dünyadan değildir, Gök'tendir...
> Bu kral Pepi gökyüzünde bir bulut gibi uçar.

Yükseltici içinde doğuya doğru yükselen kral artık Dünya'nın yörüngesindedir:

> Ra gibi gökyüzünü kucaklar,
> Thoth gibi gökyüzünü dolaşır...
> Horus'un bölgeleri üstünde yol alır,
> Set'in bölgeleri üstünde yol alır...
> Gökleri iki kez baştan başa kateder.

Dünya'nın çevresinde iki kez çember çizişi Yükselticiye, Göğün Çifte Kapılarına gitmek üzere Dünya'dan ayrılmak için gereken devinimi sağlar. Aşağıda, rahiplerin ilahileri krala şunları söylemektedir: "Göğün Çifte Kapıları sana açılmıştır!" İlahiler krala Gök Tanrıçasının onu koruyacağı ve göksel yolculuğunda ona yol göstereceği güvencesini verirler: "Senin kolundan tutacak, sana ufka giden yolu, Ra'nın olduğu yeri gösterecek. Varılacak olan yer, sembolü Kanatlı Disk olan "Söndürülemez Yıldız"dır.

Kutsal ilahiler, ölen kralın hedefine varacağına dair inananlara güvence verir; "Kral orada, Göklerin alt yanında olan yıldızda duracak ve bir tanrı gibi yargılanacak."

İlahiler, kral Göğün Çifte Kapılarına ulaştığında "Göğün

Dam-asalarında duran dört tanrı" tarafından karşılanacağını anlatırlar. Kral, Ra'ya gelişini bildirmek için onlara seslendiğinde hiç kuşkusuz Ra bizzat görünüp kralı karşılayacak ve onu Gök Kapılarından geçirip Göksel Saraya getirecekti:

> Ra'yı orada beklerken bulursun,
> Seni selamlar, koluna sarılır;
> O, seni göksel Çifte Saray'a yönlendirir;
> O, seni Osiris'in tahtına oturtur.

İrili ufaklı tanrılarla yaşadığı bir dizi İlahi Karşılaşmadan sonra firavun artık en son İlahi Karşılaşmayı, Büyük Tanrı RA'nın ta kendisiyle karşılaşmayı yaşamaktadır. Ona Osiris tahtı sunulur, kralı Sonsuzluk için uygun kılmaktadır bu. Kral Sonsuzluk için elverişli hale gelmişse de bunu bulup edinmesi gereken yine kendisidir; Sonsuz Yaşama geçişin son ayrıntısıdır bu: Kral şimdi "Sonsuza Dek Dayananın Besini"ni, göksel meskenlerindeki tanrıları ebediyen genç tutan iksiri bulup içmelidir.

Rahiplerin ilahileri artık bu son engelle ilgilidir. "Bu kralı yanınıza alın ki sizin yediğinizden yiyebilsin, sizin içtiğinizden içebilsin, sizin yaşadığınız gibi yaşayabilsin. Ebedi gıdanızdan krala da pay verin."

Kadim metinlerden bazısı kralın şimdi gittiği yeri Yaşam Tarlası olarak tarif ederken bazıları da buna Tanrıların Büyük Gölü

Şekil 38

demektedirler. Kralın elde etmesi gereken şey hem Hayat Suyu olan bir içki hem de Hayat Ağacının Meyvesi olan bir besindir. *Ölüler Kitabı*'ndaki çizimler kralı (bazen eşi kraliçe ile gösterilir, (şekil 38) Tanrıların Büyük Gölünün içinde, Yaşam Sularından içerken göstermektedir; bu sudan çıkan bir Hayat Ağacı (hurma ağacı) vardır. *Piramit Metinleri*'nde, orada yetişen Hayat Ağacını bulması için kralı Yaşam Tarlasına yönlendiren Büyük Yeşil İlahi Şahin'dir. Orada, Yaşam Hanımı olan tanrıça kralı karşılar. İçindekilerle "Büyük Tanrının uyandığı gün kalbini tazelediği" dört kavanoz taşımaktadır. Bu ilahi iksiri krala sunar, "oracıkta ona Yaşam verir."

Bunları izlemekte olan Ra mutludur. Bak da gör, diye seslenir krala;

> Hep doyurucu olan yaşam sana verilir!
> "Ebediyet senindir..."
> Sen yok olmazsın,
> sen ölmezsin
> ebediyen, sonsuza dek.

Söndürülemez Yıldız'daki bu son İlahi Karşılaşma ile "kralın yaşamı ebediyettir; sınırı ise sonsuza dek dayanmak."

DİLLERİN KARIŞMASI

Yaratılış kitabına (11. bölüm) göre, Sümer'de yerleşmeden önce insanoğlu "aynı dili konuşur, aynı sözleri kullanırdı." Ama Babil Kulesi olayı nedeniyle, neler olup bittiğini görmek için aşağıya inen Yahveh (adı belirtilmeyen) meslektaşlarına, "Tek bir halk olup aynı dili konuşarak bunu yapmaya başladıklarına göre... gelin aşağıya inip dillerini karıştıralım ki birbirlerini anlamasınlar," dedi. Bu olay, hesaplarımıza göre, M.Ö. 3450'de meydana geldi.

Bu gelenek, "bir zamanlar" cennetsi bir geçmişte "insanın hiç rakibi yok" ve tüm ülkeler "güvenlik içinde" iken "insanların hep bir ağızdan tek bir dilde Enlil'e konuştukları"nı iddia eden Sümerleri desteklemektedir.

Bu cennetsi zamanlar, *Enmerkar ve Arrata'nın Efendisi* adlı bir Sümer metninde anılmaktadır; metin Uruk hükümdarlarından biri olan Enmerkar ile M.Ö. 2850 civarında (İndüs Vadisindeki) Aratta kralı arasındaki irade savaşını anlatmaktadır. Bu çatışma Enlil'in torunu olan ve uzaklardaki Aratta'da mı yoksa o zamanlar önemi kalmamış olan Uruk'ta mı kalma kararını veremeyen İştar'ın güçlerinin kapsamıyla ilgiliydi.

Enlilcilerin kontrolünün genişlemesini hoş karşılamayan Enki, dillerini karıştırarak bu iki hükümdar arasındaki Sözcük Savaşını kızıştırmayı amaçlar. Böylece, "Eridu'nun efendisi olan bilgiyle donanmış Enki *onların ağzındaki konuşmayı değiştirdi*" ve "prensle prens, kralla kral" arasında çekişme yarattı.

J. van Dijk'e göre [*Orientalia*'nın 39. cildinde yer alan "Dillerin Karışması" adlı makalesinde] bu pasajın son dizesinin "bir zamanlar bir olan insanoğlunun dili *ikinci kez* karıştırılmıştı" şeklinde çevrilmelidir.

Dilleri ikinci kez karıştıranın Enki olup olmadığı veya ikinci karıştırmadan sorumlu olsa bile birincisinden de sorumlu olmasının gerekip gerekmediği söz konusu metinden anlaşılamamaktadır.

- 7 -

ÖLÜMSÜZLÜK ARAYIŞI

M.Ö. 2900 civarında bir Sümer kralı olan Gılgamış ölmeyi reddetti.

Ondan beş yüz yıl önce Kiş kralı Etana kendi tohumunu –DNA'sını– bir oğul sahibi olmakla koruyup Ölümsüzlüğe kavuşmayı amaçlamıştı. (Sümer Kral Listelerine göre onun ardından tahta "Etana'nın oğlu Balih geçmişti ama onun Etana'nın resmi eşinden mi yoksa bir cariyeden mi doğduğu kayıtlara geçmemiştir.)

Gılgamış'tan beş yüz yıl sonra Mısır firavunları Ötealemdeki tanrılara katılarak ölümsüzlüğü elde etmeyi amaçlayacaklardı. Ama onları Sonsuza Dek Dayanırlığa dönüştürecek yolculuğa çıkmadan önce ölmek zorundaydılar.

Gılgamış ise ölümsüzlüğü ölmeyi reddederek elde etmeyi amaçlamıştı... Bunun sonucu, kadim dünyanın en ünlü destanlarından bir haline gelen ve günümüzde esasen on iki tablet üstüne yazılmış Akkadca nüshası sayesinde bilebildiğimiz maceralarla dolu bir ölümsüzlük arayışı oldu. Bu arayış sırasında Gılgamış –ve onunla birlikte *Gılgamış Destanını* okuyanlar– robotsu bir adamla, yapay bir muhafızla, Gök Boğayla, tanrılar ve tanrıçalarla ve tufanın hala yaşamakta olan kahramanıyla tanışırlar. Gılgamış ile birlikte iniş yerine gelir ve bir füzenin fırlatılışına tanık olduktan sonra yasak bölgedeki uzay limanına gide-

riz. Onunla birlikte Sedir Dağlarına tırmanır, batan bir gemiyle dibe iner, aslanların cirit attığı bir çölden geçer, Ölüm Denizini aşar ve Gök Kapılarına ulaşırız. Destanın her yanında İlahi Karşılaşmalar baskındır, maceranın rotasını alamet ve rüyalar belirler, dramatik aşamalarını görümler doldurur. Gerçekten de *destan*ın açılış dizesinin belirttiği gibi,

> Dünyanın ucuna dek her şeyi görmüştü,
> Her şeyi yaşadı, tam bilgelik edindi.
> Gizli şeyleri görmüştü, gizemleri açığa çıkardı,
> Tufan'dan önceki bir zamanın haberlerini getirdi.

Sümer Kral Listelerine göre, Kiş'te yirmi üç kralın tahta çıkmasının ardından "Krallık Eanna'ya taşındı." E.ANNA Uruk'taki kutsal semtte yer alan Anu'nun Evi (tapınak–zigurat) idi. Burada, Eanna tapınağının baş rahibi ve "tanrı Utu'nun oğlu" olan Meskiaggaşer'in kral oluşuyla yarı ilahi bir hanedan başladı. Onun ardından kraliyet tahtına oğlu Enmerkar (kutsal semtin yanındaki büyük şehir "Uruk'u kuran") ve torunu Lugalbanda çıktılar; her iki hükümdarın kahramanlık hikayeleri kayda geçirilmiştir. Hayatı, aşkları ve ölümü başlı başına bir hikaye oluşturan ilahi Dumuzi yönetiminde ama hükümdarsız geçen kısa bir dönemden sonra tahta Gılgamış çıktı (Şekil 39). İlahiliğini belirtmek için adı bazen "Dingir" ön ekiyle yazılır çünkü anne-

Şekil 39

si tam bir tanrıçaydı; tanrıça Ninsun. Uzun ve büyük *Gılgamış Destanı*'nın belirttiği gibi Gılgamış'ı "üçte iki ilahi" kılmıştı. (Babası Lugalbanda anlaşılan o ki Gılgamış doğduğu sırada yalnızca Baş Rahipti.)

Saltanatının başlangıcında Gılgamış iyicil, vicdan sahibi bir kraldı; şehrin viran yerlerini onarmak ya da tapınak bölgesini güzelleştirmek gibi geleneksel görevlere girişti. Ama yıllar geçtikçe (Kral Listelerine göre 126 yıl görev yapmıştı, 6'ya böldüğümüzde ancak yirmi bir yıl hüküm sürdüğü anlaşılır) yaşlanıyor oluşu onu rahatsız etti, aklını hayat ve ölüm meselelerine taktı. Manevi babası Utu/Şamaş'a yalvarıp şöyle dedi:

> Şehrimde ölür insan; yüreğim daralır.
> İnsan yok olur, yüreğim ağırlaşır...
> En uzun boylu insan bile göklere erişemez.
> En geniş insan bile toprağı örtemez.

"Duvarın ardına bakıp ölen bedenleri gördüm," dedi Gılgamış, Şamaş'a; belki de bir mezarlıktan söz ediyordu. "Ben de mi duvarın ötesinden bakacağım? Kaderim böyle mi olacak?" Ama manevi babasının yanıtı hiç de teskin edici değildi. "Tanrılar insanoğlunu yarattıklarında," demişti Şamaş, "ölümü insanoğluna verdiler, yaşamı kendilerine sakladılar." Dolayısıyla, diyordu Şamaş, "Karnını doyur, Gılgamış; gündüz ve gece eğlen, mutlu ol. Her bir gün, bir mutluluk düğünü yap, gündüz ve gece, dans et ve çal!"

Tanrının öğütleri içinde Gılgamış'ın eşine "koynunda eğlenmesine" izin vermesi de olmasına rağmen kral, Şamaş'ın bu sözlerini farklı yorumladı. Yaşlılık ve yaklaşan ölümle ilgili kaygılarına yanıt olarak "gül, eğlen" öğüdünü almıştı ve bu sözleri, "eğlenceli bir cinsel yaşam"ın ömrüne ömür katacağına dair bir ipucu olarak gördü. Ve geceleri Uruk sokaklarında dolaşıp yeni evli bir çifte denk geldiğinde gelinle gerdeğe girme hakkını talep etmeyi alışkanlık haline getirdi.

Halkın yakarışları tanrılara eriştiğinde "tanrılar şikayete ku-

lak verdiler" ve Gılgamış'a denk olabilecek, onunla güreşip yorarak onu cinsel kaçamaklarından alıkoyacak yapay bir insan yaratmaya karar verdiler. Bu görevi alan Ninmah birkaç tanrının "özü"nü kullanıp Enki'nin yol göstericiliğinde, bozkırda, kas kirişleri bakırdan bir "vahşi adam" oluşturdular. Ona ENKİ.DU dediler, "Enki'nin Yaratığı" ve Enki ona muazzam güce ek olarak "bilgelik ve geniş anlayış" verdi. Şimdi British Museum'da olan bir silindir mühür üstünde Enki ve yaratıcıları, ayrıca Gılgamış ve annesi tanrıça Ninsun gösterilmektedir (Şekil 40).

Destandaki pek çok dize bu yapay yaratığın bir fahişeyle hiç durmaksızın birleşerek insanlaştırılma sürecine hasredilmiştir. Bu sağlanınca, tanrılar Enkidu'ya görevinin ne olacağını anlattılar: Gılgamış'la güreşmek, onu sakinleştirmek ve sonra arkadaşı olmak. Gılgamış çok şaşırmasın, diye tanrılar Enkidu'ya Gılgamış'ın rüyalarla önceden uyarılacağını söylediler. *Rüyaların tanrılar tarafından böyle önceden tasarlanmış bir tarzda kullanılacak oluşu* metinde hataya yer bırakmayacak biçimde belirtilmiştir (I. Tablet, V. Sütun, 23–24. satırlar):

> Sen tepelerden aşağıya inmezden önce
> Gılgamış Uruk'ta, rüyalarında görecek seni.

Bu planlandıktan bir süre sonra Gılgamış bir rüya gördü. "Her bilgide maharetli olan sevgili ve bilge Ninsun"a, annesine

Şekil 40

gidip ona rüyasını anlattı:

> Anam, dün gece bir rüya gördüm.
> Gökte yıldızlar belirdi.
> Gökten inen bir şey bana doğru geldi.
> Onu kaldırmaya koştum; fazla ağırdı.
> Onu itmeye çalıştım,
> Kıpırdatamadım da, kaldıramadım da.
> Uruk halkı etrafına toplanmıştı,
> Asiller çevresindeydi.
> Yoldaşlarım onun ayaklarını öpüyordu.
> O şey sanki bir kadınmış gibi cezboldum.
> Bunu senin ayaklarının dibine koydum,
> Onu benimle yarıştırdın.

"Göklerden sana doğru gelen şey," dedi Ninsun, Gılgamış'a; bir rakiptir: "Bir dostu kurtaran güçlü bir yoldaş sana gelecek." Seninle tüm gücüyle güreşecek ama seni hiç yüz üstü bırakmayacak.

Sonra Gılgamış ikinci bir kehanet rüyası gördü. "Uruk'un surlarında bir balta yatıyordu." Etrafına bir kalabalık toplanmıştı. Biraz güçlükle de olsa Gılgamış baltayı annesine getirmeyi başardı ve annesi baltayı onunla yarıştırdı. Ninsun yine bu rüyayı yorumladı: "Gördüğün bakır balta bir adamdır," senin gücüne denk bir adam. "Sana güçlü bir ortak gelecek, bir yoldaşın hayatını kurtarabilecek biri." Adam bozkırda yaratılmıştı ve yakında Uruk'a varacaktı.

İşaretleri kabullenen Gılgamış, "Öyleyse her şey Enlil'in muradına göre olsun," dedi.

Ve derken bir gece Gılgamış cinsel zevklerinin peşinde koşmaktayken Enkidu yoluna çıktı ve onun, gerdeğe girmeye hazırlanan yeni evlilerin evine girmesini engelledi. Bunun ardından kavga çıktı: "Birbirlerini yakaladılar, boğalar gibi tutundular." Bu ikisi güreşirlerken duvarlar sallandı, kapılar sarsıldı. Sonunda "Gılgamış dizini büktü"; dövüş sona ermişti. Yabancıya

yenilen Gılgamış "acı acı ağlıyordu." Enkidu şaşkın bir halde ayaktaydı. Derken, "Gılgamış'ın bilge annesi" her ikisine seslendi: Tüm bunlar mukadderdi ve şu andan itibaren ikisi yoldaş olacaklar ve Enkidu, Gılgamış'ın koruyucusu haline gelecekti. Gelecekteki tehlikeleri gören Ninsun –ne de olsa Gılgamış'a rüyaların tam anlamını anlatmamıştı– Enkidu'ya hep Gılgamış'ın önünden gidip ona kalkan olması için yalvardı.

İkisi birbirinden ayrılmaz arkadaşlar haline gelince Gılgamış ölümlü olmaktan duyduğu korkuyu Enkidu'ya açıkladı. İlk kehanet rüyasını hatırlarken, "gökten inen bir şey"i Gılgamış artık "Anu'nun eseri", gökten düştüğünde yere saplanıp kalan bir nesne olarak tarif etmekteydi. En sonunda bunu söküp çıkartabilmiş olmasının sebebi Uruk'un güçlü adamları "onun alt kısmını tutarlarken" Gılgamış'ın da "onu ön kısmından tutup çıkartmış" olmasıydı. Rüyayı andıran bu anı, Gılgamış bu nesnenin üst kısmını açma çabalarını anlatırken capcanlı hatırlanan bir görüme dönüşür:

> Üst kısmına kuvvetlice bastırdım;
> Ne örtüsünü çıkartabildim
> ne Yükseltici'sini kaldırabildim...

Üstü örtülü bir gerçeğin anımsanışı mı yoksa gece görülen bir hayal mi olduğundan hala emin olamayan Gılgamış rüya–görümü yeniden anlatırken artık Dünya'ya düşen bir *Yükselticiyi*, "Anu'nun eseri"ni, üst kısmı bir kaplama işi gören mekanik bir tertibatı tarif etmektedir.

> Tahrip edici bir ateşle
> tepesini uçurdum,
> ve derinliklerine girdim.

Yükselticinin içine girer girmez, "hareketli olan İleri Doğru Çekenini" –motorunu– "kaldırdım ve anneme götürdüm." Kendi kendine soruyordu; onu bizzat Anu'nun İlahi Meskene davet

ettiğinin bir işareti değil miydi bu? Hiç kuşkusuz iyi bir alemetti, bir davetti. Ama bu çağrıya nasıl yanıt verebilirdi ki? "Kim, dostum, göklere tırmanabilir?" diye sordu Gılgamış, Enkidu'ya ve kendisi yanıtladı: "Şamaş'ın yeraltındaki yerine giderek, sadece tanrılar." Yani yasak bir bölgedeki uzay limanına.

Ama Enkidu'da şaşırtıcı bir bilgi vardı. Sedir Dağlarında bir iniş yeri var, dedi. Ülkenin dört bir yanında gezerken keşfetmişti burayı ve Gılgamış'a gösterebilirdi! Ancak bir sorun vardır: Bu yer Enlil tarafından hünerle yaratılan bir muhafız, "kükremesi bir sel gibi, ağzı ateşten, nefesi ölüm..." olan bir "kuşatma makinesi" tarafından korunmaktadır. Canavarın adı Huwawa'dır, "tanrı Enlil ona, ölümlülere dehşet olsun diye görev vermiş"tir. Ve hiç kimse onun yanına yaklaşamazdı çünkü "ormandaki vahşi inekleri altmış lig* öteden bile işitebilirdi."

Oysa bu tehlike Gılgamış'ı iniş yerine ulaşmayı denemek için cesaretlendirmişti. Başarırsa, ölümsüzlüğü elde edecekti ve başaramazsa kahramanlığı sonsuza dek hatırlanacaktı. "Düşersem eğer," dedi Enkidu'ya, "çocuklarım doğduktan çok sonra bile 'Gılgamış, diyecekler, ateşli Huwawa karşısında düştü.'"

Gitmeye kararlı olan Gılgamış manevi babası ve Kartaladamların komutanı olan Şamaş'a, kendisine yardım edip koruması için dua etti. "İzin ver gideyim ey Şamaş!" diye okudu, "ellerimi dua için açtım... İniş yerine emir ver... koruman üstümde olsun!" Elverişli bir yanıt alamayan Gılgamış planını annesine açtı ve onun kendi adına Şamaş'a ricacı olmasını istedi. "Uzak bir yola cesurca çıkıyorum," dedi Gılgamış, "Huwawa'nın yerine; yüzleşeceğim sonu belirsiz bir çarpışmadır, aşacağım bilinmeyen yollardır. Ey annem, benim faydama Şamaş'a sen yalvarsana!'"

Oğlunun yalvarışlarına kulak veren Ninsun bir rahibe giysisine bürünüp "bir tütsü sunusu hazırlayarak ellerini Şamaş'a kaldırdı." "Niçin?" diye sordu, "oğul diye bana Gılgamış'ı verip onu huzursuz bir kalple donattın? Ve şimdi de, uzak bir yere,

* lig: Çeşitli memleketlere göre değişen, yaklaşık 5 km'lik uzaklık ölçüsü; bir saatlik yol, fersah (Ç.N.)

Huwawa'nın yerine gitmek için yola çıkmasına neden oldun!" Şamaş'a Gılgamış'ı, "Sedir Ormanı'na varana dek, ateşli Huwawa'yı deşene dek, geri geleceği güne dek" koruması için seslendi. Enkidu'ya dönerek ona "Sen benim rahmimden çıkmadın ama şimdi buracıkta seni bir oğul edindim," dedi ve "Enkidu'nun omuzlarına mecburiyet yükledi." Yoldaşlara, bırakın Enkidu önden gitsin, dedi "çünkü o önden gidip yoldaşını koruyandır."

İki yoldaş, yeni yapılmış silahlarını da kuşanıp Sedir Dağlarındaki İniş Yerine doğru yapacakları tehlikeli yolculuğa, işte böylece koyuldular.

Gılgamış Destanı'nın dördüncü tableti Sedir Dağlarına yapılan yolculukla başlar. Olabildiğince hızla yol alan yoldaşlar "katıklarını yirminci ligde yediler, otuzuncu ligde gece için konakladılar" ve böylece bir günde elli lig yol almış oldular. "Bu mesafe yeni aydan dolunaya ve artı üç güne dek zaman aldı" yani toplam on yedi gün. Ve dağlarında, ünü kutsal kitapta anılan eşsiz sedir ağaçlarının yetiştiği "*Lübnan*'a geldiler."

İki yoldaş bu yeşil dağlara vardıklarında huşuya kapıldılar. "Sözleri kesildi; kıpırdamadan durdular. Kıpırdamadılar ve ormanı gözlediler; sedir ağaçlarının yüksekliğine baktılar. Ormanın girişine baktılar. Huwawa'nın hareket etmeye alışık olduğu yerde bir yol vardı: İzleri dümdüzdü, ateşli bir kanal. Sedir Dağına baktılar; Tanrıların Evi'ne, İştar'ın Kavşağına." Gidecekleri yere varmışlardı işte ve manzara muhteşemdi.

Gılgamış, Şamaş'a bir sunu adadı ve bir işaret göstermesini istedi. Yüzünü dağa dönüp seslendi: "Bana bir rüya, elverişli bir rüya getir!"

Bu tarzda talep edilen kehanet rüyalarını oluşturmak üzere bir ritüelin uygulanmış olduğunu ilk kez burada öğreniriz. Bu ritüeli tarif eden altı satır kısmen hasarlıdır ama hasar görmemiş kısımlar neler olup bittiğine ilişkin bir fikir verebilir:

Enkidu onun için, Gılgamış için hazırladı
Tozla... sabitledi...
Onu çemberin içine yatırdı ve
..... yabani arpa gibi.....
.....kan.....
Gılgamış çenesi dizlerinde, oturdu.

Görünüşe göre bu ritüel tozla bir çember çizilmesini, yabani arpanın ve kanın büyülü bir tarzda kullanılmasını ve deneğin bu çemberin içinde çenesini dizlerine çekip oturmasını gerektirmekteydi. Ayin işe yaramıştı çünkü sonraki satırda "insanların üstüne çöken uyku Gılgamış'a da indi; nöbetin tam ortasında uyku ondan uzaklaştı ve Enkidu'ya bir rüya anlattı." "Son derece rahatsız edici" olan rüyada Gılgamış ikisinin yüksek bir dağın eteklerinde olduklarını görmüştü; dağ aniden devrilmiş ve ikisi "sinekler gibi"ydi (anlamı belirsizdir). Rüyanın olumlu olduğuna ve anlamının sabah netleşeceğine dair Gılgamış'a güvence veren Enkidu, tekrar uyuması için Gılgamış'a ısrar eder.

Bu kez Gılgamış sıçrayarak uyandı. "Sen mi seslendin bana?" diye sordu Enkidu'ya, "Bana sen dokunmadın mı? Adımı söyledin mi?" Hayır, dedi Enkidu. Belki de buradan geçen bir tanrıydı bu, dedi Gılgamış çünkü ikinci rüyasında yine dağın yıkıldığını görmüştü; "Beni yere yatırdı, ayağımı kıstırdı..." Çok büyük bir ışıltı vardı ve bir adam ortaya çıkmıştı: "Diyardaki en zarif kişi... Devrilen toprağın altından beni çekip çıkardı.
İçecek su verdi, yüreğim sakinledi. Ayağımı yere bastırdı."

Enkidu yine Gılgamış'ı sakinleştirdi; yıkılan "dağ" Huwawa'nın kılıçtan geçirilişiydi, diye açıkladı. "Rüyan elverişli!" deyip uyuması için Gılgamış'a ısrar etti.

Her ikisi de uykuya daldıklarında, gecenin sessizliği gök gürültüsü gibi bir sesle ve kör edici bir ışıkla altüst oluverdi. Gılgamış rüya mı görüyor yoksa bir görüm mü yaşıyor, emin değildi. Metinde Gılgamış şöyle anlatır:

Gördüğüm vizyon tamamen ürkütücüydü!
Gökler çığlık attı, toprak gümledi,
Gün ışığı söndü, karanlık geldi.
Yıldırımlar çaktı, bir alev parlayıp çıktı.
Bulutlar kabardı, ölüm yağdı!
Derken parlama azaldı, alev söndü.
Tüm düşenler küle döndü.

Gılgamış tam o anda ve oracıkta bir Şem'in, bir füzenin fırlatılışına şahit olduğunu fark etmiş miydi acaba? Motorlar ateşlendiğinde ve kükrediğinde yerin sallanması; alanı kaplayan duman ve toz bulutları; tan vaktinin kararması; motorların ateşinin kalın bulutlar arasından görülen parlaklığı; ve füze yükseldiğinde, gözden gittikçe kaybolan parlamasının ardından füzenin fırlatıldığının son kanıtı olarak yanmış küllerin yeryüzüne geri düşüşü. Gılgamış "İniş Yeri"ne gerçekten gelmiş olduğunu, kendisini ölümsüz yapacak olan Şem'i burada bulabileceğini fark etmiş miydi? Anlaşılan fark etmişti çünkü Enkidu'nun uyaran tembihlerine rağmen o bunun iyiye alamet olduğuna, devam etmesi için Şamaş'tan gelen bir işareti gösterdiğine emindi.

Ama Sedir Ormanına girip İniş Yerine varmadan önce dehşet uyandıran muhafız Huwawa'nın alt edilmesi gerekliydi. Enkidu bir kapının yerini bilmekteydi ve sabah olunca iki yoldaş "öldüren ağaç silahlar"dan sakınarak oraya doğru yol aldılar. Kapıya vardıklarında Enkidu bunu açmayı denedi. Görülmeyen bir güç onu geriye fırlattı ve on iki gün boyunca felçli kaldı. Metin Enkidu'nun kendisini bitkilerle ovaladığını, "felcin kolları, iktidarsızlığın kasıkları terk etmesini" sağlayan bir "çift katlı ışıltı" yarattığını açıklamaktadır.

Enkidu hareketsiz yatmaktayken Gılgamış bir şey keşfetmişti: Ormanın içine uzanan bir tünel buldu. Girişi çalı çırpıyla kapanmış, kaya ve toprakla örtülmüştü. "Gılgamış ağaçları keserken, Enkidu da" toprağı, kayaları "kazdı." Bir süre sonra kendilerini ormanın içinde buldular ve ileride bir yolun uzandığını gördüler; bu "Huwawa'nın hareket etmeye alışık olduğu yerde"ki yoldu.

Yoldaşlar bir süre şaşkın kalakaldılar. Kıpırdamadan "Sedir Dağına, tanrıların oturduğu yere, İnanna'nın kutsal yerine baktılar." "Sedirlerin boylarına baktılar da baktılar, ormana giden yola baktılar da baktılar. Yol çok kullanılmıştı, yol çok harikaydı. Sedir ağaçları dağın üst kısımlarına kadar boldu, gölgeleri hoş, insanı neşeyle dolduran cinstendi."

Tam da keyiflenmeye başlamışlarken dehşet çıkageldi: "Huwawa sesini duyurdu." İki yoldaşın ormanın içine girdiğini bir şekilde fark eden Huwawa'nın sesi davetsiz misafirler için ölüm ve belayla inliyordu. Çok sonraları genç Davut ile dev Golyat arasında yaşanacak olan ve devin, karşısına dikilen ufaklığı küçümseyip onu "gökteki kuşlara ve kırdaki hayvanlara yem edeceğini" söyleyeceği sahneyi akla getiren bu anda Huwawa da bu ikisini küçümseyip tehdit etti: "O kadar küçüksünüz ki sizi kaplumbağa ile tosbağa gibi görmekteyim", dedi gürleyen sesi, "sizi yutacak olsam, kursağım doymaz... Öyleyse Gılgamış senin soluk borunu ısırıp boynunu koparacağım; cesedini ormanın kuşlarına ve kükreyen hayvanlarına terk edeceğim."

Korkuya kapılan yoldaşlar yaklaşan canavarı artık görebilmekteydiler. Huwawa'nın "kudretli dişleri bir ejderhanın dişleriydi; yüzü bir aslanın yüzü; hızla gelen sel suları gibi yaklaşıyordu." Alnından çıkan "parlak huzme ağaçları ve çalıları tüketti." Bu silahın "öldürücü kuvvetinden hiç kimse kaçamazdı." Mekanik bir robotun betimleyen bir Sümer silindir mührü Huwawa'yı gösteriyor olabilir (Şekil 41). Canavarı, kahraman kralı, Enkidu'yu (sağda) ve bir tanrıyı (solda) gösteren sahne ki bu

Şekil 41

tanrı destanda son anda yardıma koşan Şamaş'ı temsil ediyor olabilir. "Göklerden aşağıya seslendi ilahi Şamaş" ve Huwawa'nın zırhındaki bir zayıflıktan söz edip yoldaşların saldırması için bir strateji önerdi. Huwawa, ilahın açıkladığına göre, kendisini "yedi örtüyle" zırhlandırabilmekteydi ancak şimdi "sadece birini kuşanmıştı, diğer altısı kapalıydı." Dolayısıyla, ellerindeki silahlarla Huwawa'yı öldürebilirlerdi, yeter ki ona iyice yaklaşsınlar; bunu yapabilmeleri için Şamaş "Huwawa'nın gözlerine çarpan" ve huzmesini nötralize eden burgaçlanan rüzgarlar kaldıracaktı.

Kısa süre sonra yer sarsılmaya başladı; "ak bulutlar kararda." Şamaş dört bir yönden çarpan büyük bir fırtına kaldırdı ve bu, muazzam bir kasırga oluşturdu. "Huwawa'nın yüzü kararda, ne ileri gidebiliyordu ne de geri." İkisi o zaman Huwawa'ya saldırdılar: "Enkidu muhafız Huwawa'yı yere indirdi." Canavarın yere yıkılışıyla "iki lig boyunca sedirler sallanıp titreştiler." Yaralanan ama henüz ölmeyen Huwawa, ormana girdiğini fark ettiği ilk anda niçin Enkidu'yu öldürmemiş olduğunu sordu kendi kendine. Gılgamış'a dönen Huwawa ona bereketli sedir ormanından dilediğince ağaç vermeyi önerdi; kuşkusuz en büyük ödüldü bu. Ama Enkidu onun tatlı sözlerini dinlememesi için Gılgamış'ı uyardı. "Bitir işini, öldür onu!" diyerek seslendi Gılgamış'a. "Nippur'daki önder Enlil onu işitmeden öldür!" Ve Gılgamış'ın tereddüt ettiğini gören Enkidu "Huwawa'yı öldürdü."

"Tanrılar onlara karşı öfkeyle dolmasınlar" diye ve "ebedi bir abide" olsun amacıyla, iki yoldaş bir ağaç kesip bundan sıralar yaptılar; bu sıralarla üstüne bir kulübe oturttukları bir sal inşa ettiler. Kulübenin içine Huwawa'nın başını koyup salı nehir aşağı yolladılar. "Fırat onu Nippur'a dek taşısın," dediler.

İniş Yerine giden yolu koruyan canavar muhafızdan böylece kurtulmuş olan iki yoldaş bir derenin kenarında dinlenmek için durdular. Gılgamış, "pis saçlarını yıkadı, kirlenen giysilerini çıkardı, temizlerini giydi; üstüne bir kuşakla bağlanan kürklü bir palto aldı." Aceleye gerek yoktu; "Anunnakinin gizli evi"ne giden yol artık kapalı değildi.

Şekil 42

Burasının aynı zamanda "İştar'ın Kavşağı" olduğunu tamamen unutmuştu.

Göğün dört bir yanında gezinmek için İniş Yerini kullanan İştar gökodasının içinde (Şekil 42) Gılgamış'ı izlemekteydi. Huwawa ile giriştikleri çarpışmaya tanık olup olmadığı belirtilmemiştir. Ama giysilerini çıkarıp yıkanan ve güzel giysilere bürünen Gılgamış'ı izlemiş olduğu kesindi. Ve "muhteşem İştar, Gılgamış'ın güzelliğine göz dikti." Hiç zaman yitirmeden, doğrudan Gılgamış'a seslendi: "Gel, Gılgamış, sevgilim ol! Bana aşkının meyvesini bahşet!"

Sevgilisi olduğu takdirde İştar ona krallar ve prensler üstünde bir hükümdarlık, altın arabalar, muhteşem bir saray vereceğini, sürülerinin ikiye, dörde katlanacağını, tarlaların ve dağın ürünlerinin onun payı olacağını vaat etti. Ama Gılgamış onu geri çevirip tanrıçayı çok şaşırttı. Sahip olduğu birkaç şeyi sıralayıp bunların karşılığında ona verebilecek hiçbir şeyi olmadığını söyledi. Ve onun "aşkına" gelince, bu ne kadar sürebilirdi ki? Er ya da geç, kendisini "sahibinin ayağını sıkan bir ayakkabı" gibi kaldırıp atacaktı.

Sana sonsuz yaşam sağlayacağım, diyerek ısrar etti İştar. Ama Gılgamış'ı bu da ikna etmedi. Daha önce birlikte olduğu

ve kullanıp bir kenara attığı erkeklerin adlarını sayıp dökerek "Sevgililerinden hangisini sonsuza dek sevdin?" diye sordu. "Aşıklarından hangisi cennete gitti?" Ve "beni sevecek olursan, bana da onlar gibi davranacaksın," diye bitirdi sözünü.

"İştar bunları duyunca çok öfkelendi ve derhal göğe çıktı."Bu küçük düşürücü reddedilişten dolayı öfkelenen İştar, "beni rezil etti" dediği Gılgamış'ı cezalandırması için Anu'ya yalvardı. Gılgamış'ı dümdüz etmesi için Gök Boğa'yı salmasını istiyordu Anu'dan. İlk başta Anu bunu reddetti ama sonunda İştar'ın yalvarışlarına ve tehditlerine boyun eğip "Gök Boğa'nın dizginlerini onun ellerine teslim etti."

(Kadim metinlerde kullanılan Sümerce terim olan GUD.ANNA genelde "Gök Boğa" olarak çevrilmektedir ama "Anu'nun Boğası" olarak anlaşılması da mümkündür. Bu terim ayrıca Enlil ile ilişkilendirilen Boğa takımyıldızı için kullanılan Sümerce isimdi. Enlil'in canavarı tarafından korunan Sedir Ormanında saklanan "Gök Boğa" özellikle seçilmiş bir boğa veya Dünya üstünde boğalar üretmek için Nibiru'dan getirilmiş tohumlarla üretilmiş bir boğa olabilirdi. Bunun Mısır'daki karşılığı kutsal Apis Boğasıydı.)

Gök Boğanın saldırmasıyla birlikte Gılgamış ve Enkidu İniş Yerini de ölümsüzlük arayışını da unutup can havliyle kaçtılar. Şamaş'ın yardımıyla "bir ay on beş günlük yolu, üç günde aldılar." Uruk'a vardıklarında Gılgamış surların ardına sığınırken Enkidu saldırganla yüzleşmek için dışarıda bekledi. Şehirden yüzlerce savaşçı yardıma geldi ama Gök Boğa "burnundan soluduğunda" toprakta her biri iki yüz adam alacak büyüklükte çukurlar açılıp savaşçılar içine düşüyordu. Gök Boğa arkasını döndüğü bir anda Enkidu hızla onun sırtına atladı ve boynuzlarından yakaladı. Tüm gücüyle ve kuyruğunu kırbaç gibi kullanarak savaşan Gök Boğa, Enkidu'yu sırtından atmaya çalıştı. Çaresiz kalan Enkidu, Gılgamış'a seslendi: "Kılıcını boynuzların dibi ile boyun kasları arasına sapla!"

Boğa güreşi yapılan arenalarda bugün bile işitilen bir feryattı bu...

Kayıtlara ilk kez geçen bu boğa güreşinde "Enkidu Gök Boğa'yı kalın kuyruğundan yakalayıp döndürmeye başladı. Sonra Gılgamış kılıcını bir kasap gibi boyun ile boynuzlar arasına sapladı." Göksel yaratık yenilmişti, Gılgamış Uruk'ta şenlikler düzenlenmesini emretti. Ama "İştar, evinde çığlık atmaya başladı, Gök Boğa için bir yas düzenledi."

Yakın Doğu'nun her yanında gün ışığına çıkartılmış ve *Gılgamış Destanı*'ndan sahneler taşıyan sayısız silindir mühür arasında biri (Asur ile Hitit sınırındaki bir ticaret karakolunda bulunmuştur, Şekil 43) İştar'ın Gılgamış'la konuşmasını göstermektedir; yarı çıplak Enkidu onları izlemektedir, tanrıça ile Gılgamış arasındaki boşlukta Huwawa'nın ve de Gök Boğa'nın kesik başları yer almaktadır.

Ve Gılgamış Uruk'ta kutlama yapmaktayken tanrılar mecliste toplandılar. "Ve Anu, Enlil'e dedi: 'Gök Boğa'yı öldürdükleri, Huwawa'yı öldürdükleri için her ikisi de ölmelidir.' Ama Enlil şöyle dedi: 'Enkidu ölecek ama Gılgamış ölmesin.'" Ama suçlamayı kısmen üstlenen Şamaş "Masum Enkidu niçin ölecekti ki?" diye sordu.

Tanrılar onun kaderini tartışıyorlarken, Enkidu komaya girdi. Sanrılar gören Enkidu ölüm cezasına çarptırılacağını görmüştü. Ama son karar, onun ölüm cezasını karanlık tünellerde

Şekil 43

çok zorlu çalışmayla bakır ve turkuvaz çıkartılan bir yerde, "Madenler Yeri"nde ağır işçilik yapmaya dönüştürmüştü.

En heyecanlı romanlardan bile daha çok heyecan ve beklenmedik olaylarla dolu olan destan tam bu noktada öngörülmeyen biçimde yön değiştirir. "Madenler Yeri" Dördüncü Bölgede, yani Sina yarımadasındaydı ve Gılgamış bunun, tanrılara katılıp ölümsüzlüğü elde etmesi için ikinci bir şans olduğunu fark etmişti çünkü "Canlılar Diyarı", Şamaş'ın komutasındaki *Şem* füzelerinin üslendiği uzay limanı da orada, Dördüncü Bölgedeydi.

Şamaş Gılgamış'ın Enkidu'ya eşlik etmesini sağlayacak olursa, Gılgamış Canlılar Diyarına ulaşabilirdi! Bu eşsiz fırsatı gören Gılgamış, Şamaş'a yakardı:

> Ey Şamaş,
> Diyara girmektir dileğim,
> destekçim ol!
> Serin sedir ağaçlarının dizildiği Diyara
> Girmek isterim, yanımda ol!
> *Şem*lerin dikildiği yerde
> *Şem*imi dikmeme izin ver!

Şamaş karadan izlenecek rotanın tehlikelerini ve zorluklarını tarif ederek yanıtladığına Gılgamış'ın aklına harika bir fikir geldi: O ve Enkidu oraya gemiyle gideceklerdi! Bir *Magan* –bir "Mısır gemisi"– sandalı donatıldı. Ve denizci ve koruyucu olan elli kahramanın eşliğinde iki yoldaş yelken açtılar. Tüm göstergelere göre, izledikleri rota Basra Körfezinden aşağıya inip Arap yarımadasının çevresinden dolanarak Sina kıyıları görülene dek Kızıldeniz'den yukarı ilerlemekti. Ama yolculuk planlandığı gibi gitmeyecekti.

Enlil "Enkidu ölmelidir" dediğinde ve ölüm cezası Madenler Yerinde ağır işçilik yapmaya dönüştürüldüğünde, onu cezasını çekeceği yere götürmek için Enkidu'ya "kuşlar gibi kıyafet olarak kanatlar giyinmiş" iki elçi atanmıştı (Şekil 44a). Deniz yolculuğu bu emre itaatsizlikti ve Enlil'in gazabı yoldaydı. Gemi Ara-

Şekil 44a ve 44b

bistan kıyılarına yakın seyrederken güneş batmaktaydı ki güvertedekiler –"meğer insan olsun, meğer tanrı olsun"– birinin ışın saçan bir aygıtla (Şekil 44b) donatılmış bir tepenin üstünde "bir boğa" gibi durduğunu gördüler. Sanki görülmeyen bir el geminin yelkeni olan "üç kat bez"i aniden parçaladı. Ardından gemi yana yatıp alabora oldu. Suya düşmüş taş gibi, Gılgamış ve Enkidu haricinde üstündeki herkesle birlikte hızla battı. Gılgamış gemiden çıkıp yanında Enkidu'yu da sürükleyerek yüzerken diğerlerinin oturdukları yerde "sanki canlıymışlar gibi" göründüklerine tanık oldu. Ani gelen ölüm onları oldukları yerde dondurmuştu.

İki kazazede kıyıya çıktılar ve geceyi bu bilinmeyen kıyıda, nereye gideceklerini tartışarak geçirdiler. Gılgamış "Canlılar Diyarına" erişme arzusundan hiç vazgeçmemişti. Enkidu ise Uruk'a dönmenin bir yolunu bulmalarını öğütlüyordu. Ama Enkidu için geri dönüş yoktu; kısa süre sonra üstüne bir zayıflık çöktü, içi adeta parçalanmaktaydı. Gılgamış, yoldaşı Enkidu'ya yaşama sarılması için yalvardı ama nafile.

Gılgamış altı gün yedi gece Enkidu için yas tuttu; sonra oradan uzaklaşıp amaçsızca çölde dolandı, bir yandan kendisinin ne zaman öleceğini düşünüyordu: "Öldüğümde, ben de Enkidu gibi olmayacak mıyım?"

Daha önceki tüm maceralardan, çeşitli İlahi Karşılaşmalardan, hayal ya da gerçek olan rüyalardan ve görümlerden, dövüşler ve kaçışlardan sonra en unutulmaz macerasının henüz başlayacağından haberi bile yoktu.

Gılgamış'ın ne kadar süreyle çölde amaçsızca dolaştığı hakkında kadim destan bir şey söylememektedir. Ayak basılmamış yollardan geçti, hiç kimseye rastlamadı, yiyecek için avlandı. "Hangi dağları tırmandı, hangi derelerden geçti; kimse bilemez," demiştir kadim katipler. Sonunda, kendini topladı. Ölümde yoldaşına katılıp, "Başımı toprağa uzatıp onca yıl uyuyayım mı?" diye sordu kendine, yoksa tanrılar "gözlerimin güneşi görmesine izin mi versinler?" Canlılar Diyarına erişip bir fani olma kaderinden kaçınma kararlılığıyla dolmuştu yine.

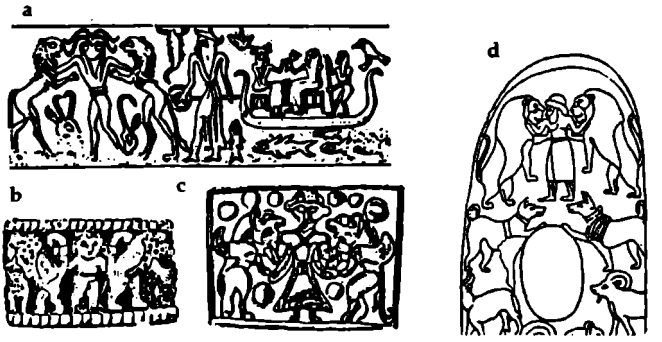
Rotasını –Şamaş'ın göksel karşılığı olan– doğan ve batan güneşe göre ayarlayıp yola koyuldu. Günler geçtikçe arazi değişmeye başladı: Akreplerin ve kertenkelelerin yuvası olan dümdüz çölün sonu gelmişti ve uzaklarda dağları görebiliyordu. Yaban hayatı da değişmekteydi. "Gece bir dağ geçidine vardığında, Gılgamış aslanlar gördü ve korktu:"

> Başını Sin'e kaldırdı ve dua etti;
> "Tanrıların gençleştiği yere
> yönlendir adımlarımı...
> Beni koru!"

Duanın yöneltildiği koruyucu ilah, metinde bir an bile duraksamadan veya yorum yapılmadan Şamaş'tan (Şamaş'ın babası olan) Sin'e değişir; bize de Gılgamış'ın Sin'e adanmış bir bölgeye vardığını bir biçimde fark ettiğini varsaymak kalır.

Gılgamış "gece yatarken, bir rüyadan uyanıverdi", kendisini "hayatta sevinir" görmüştü ve bunu Sin'den gelen, orada cirit atan aslanlara rağmen dağ geçidinden kolayca geçmeyi başarabileceğini söyleyen elverişli bir işaret olarak yorumladı. Silahlarını toplayan Gılgamış "bir ok gibi aslanların arasına iniverdi" ve tüm gücüyle hayvanlara vurmaya başladı: "Onları yere serdi, vurup devirdi." Ama gün ortasında silahları paramparça olunca Gılgamış bunları yere fırlattı. Geriye iki aslan kalmıştı ve Gılgamış çıplak elleriyle dövüşmek zorundaydı artık.

Gılgamış'ın galip geldiği bu aslan dövüşü sadece Mezopo-

Şekil 45a, 45b, 45c, 45d

tamya'da (Şekil 45a) değil, kadim Yakın Doğu'nun her yanında anılagelmiştir. Kuzeyde Hititler (Şekil 45b), güneyde Luristan'daki Kasiteler (Şekil 45c) ve hatta kadim Mısırlılar (Şekil 45d) tarafından da betimlenmiştir. Daha sonraki çağlarda böyle bir beceri –aslanları çıplak elle yenmek– Kitabı Mukaddes'te, tanrı vergisi bir insanüstü gücü olan Samson'a atfedilmişti yalnızca (Hakimler, 14:5–6).

Aslanlardan birinin postuna bürünen Gılgamış dağ geçidini aştı. Uzaklarda geniş bir göle benzeyen bir su kütlesi gördü. Bu iç denizin kenarındaki düzlükte "çevresi kapatılmış" bir şehri görebiliyordu: etrafı duvarlarla çevrili bir şehir. Burası, destanda açıklandığına göre, "tapınağı Sin'e adanmış" bir şehirdi. Gılgamış şehrin dışında, "sığ denize yakın" bir han gördü. Yaklaşınca "bira-kadını Siduri"yi görebildi; hanın içinde kocaman mayalama fıçıları ve bira–kadınının elinde bir bira sürahisi ve sarı lapa kasesi vardı. Gılgamış etrafta dolanıp içeri girmenin bir yolunu aradı ama Siduri "hayvan derileri giymiş... karnı içeri göçük... yüzü çok uzaklardan gelen bir yolcununki gibi" olan Gılgamış'ı görünce korkup kapıyı kilitlemişti. Gılgamış büyük çaba harcayarak gerçek kimliği konusunda onu ikna etti.

Karnı doyan ve dinlenen Gılgamış, Siduri'ye Sedir Ormanına yaptığı ilk yolculuktan başlayıp Huwawa ve Gök Boğa'nın öldürülüşlerine, ikinci yolculuk ve Enkidu'nun ölümüne ve ar-

dından amaçsızca gezindikten sonra aslanları öldürüşüne dek tüm maceralarını ve arayışını anlattı. Gideceğim yer Canlılar Diyarıdır, diye açıkladı çünkü ölümsüzlük orada elde edilebilirdi, tufan kahramanı Utnapiştim hala orada yaşamaktaydı. Canlılar Diyarına giden en iyi yol hangisi, diye sordu Siduri'ye. Deniz kenarından mı dolaşmalıydı, yoksa yolunu rüzgarlı dağlara mı çevirmeliydi? "Şimdi bira-kadını, hangi yol Utnapiştim'e gider? Ver bana o yol işaretlerini!"

Denizi geçmenin imkansız olduğunu söyledi bira–kadını çünkü suları "Ölüm Suları"ydı:

> Deniz, Gılgamış, geçmesi imkansızdır
> Çok uzak günlerden beri
> denizi geçerek kimse gelmedi.
> Muzaffer Şamaş denizi geçmişti
> ama Şamaş'tan başka kim geçebilirdi ki?

Gılgamış sessizleşince Siduri, Ölüm Suları Denizinin karşı yakasına geçmenin yine de bir yolu olabileceğini açıkladı: Utnapiştim'in bir sandalcısı vardı, adı Urşanabi'ydi. Urşanabi Ölüm Sularını geçebilirdi çünkü "Taştan şeyler onunladır." Ormandan *Urnu* (anlamı bilinmiyor) toplamak için karşıya geçer. Gidip onu bekle, dedi Siduri Gılgamış'a, "ona göster yüzünü." Uygun ise, seni karşıya geçirecektir. Böylece Gılgamış sandalcı Urşanabi'yi beklemek için kıyıya gitti.

Urşanabi onu görünce Gılgamış'ın kim olduğunu merak etti ve Gılgamış ona uzun hikayesini anlattı. Gılgamış'ın gerçek kimliğinden ve Canlılar Diyarına erişme isteğinin geçerliliğine kani olan Urşanabi onu gemiye aldı. Ama daha yeni yola çıkmışlardı ki Urşanabi, Gılgamış'ı geçiş için gereken "taş şeyleri" kırmakla suçladı. Urşanabi Gılgamış'ı azarlayıp kıyıya dönerek 120 adet uzun tahta direk kesmesi talimatı verdi. Yol aldıkça, direkleri on ikilik gruplar halinde birer birer atmasını söyledi. Üç gün sonra denizin karşı kıyısındaki menzile vardılar.

Şimdi nereye gitmeliyim, diye sordu Urşanabi'ye Gılgamış.

Urşanabi ona "çok uzakta olan Büyük Deniz'e" doğru giden "normal bir yola" ulaşana dek düz gitmesi talimatını verdi. "Bir dağa ulaşmak zorundasın," diye cevapladı Urşanabi: "Dağın adı Maşu'dur." İşaret amaçlı olan iki taş sütuna varana dek o yolu izleyecek ve oradan dönüp (hikayenin Hititçe versiyonunda) tanrı Ullu-Yah tanrı için kutsal olan Itla adında bir kasabaya varacaktı. Varman gereken yer olan Maşu Dağına ulaşmadan önce, demişti Urşanabi, Yasak Bölgeden geçebilmen için o tanrının kutsamasını alman gerekiyor.

Itla, Gılgamış için hem iyi hem kötüydü. Gılgamış oraya varınca yeyip içti, yıkandı ve kendisini bir kez daha uygun giysilerle kuşattı. Şamaş'ın öğüdüne uyarak tanrı Ullu–Yah'a ("Zirvelerden Olan") adaklar adadı. Ama kralın bir *Şen* edinme arzusunu duyan Büyük Tanrı bu fikri veto etti. Şamaş'ın aracılık yapmasını isteyen Gılgamış başka bir seçenek için tanrılara yalvardı: "Ubar–Tutu'nun oğlu Utnapiştim'e giden yolu tutayım, izin verin!" Ve uzun tartışmalardan sonra bu dileği kabul edildi.

Altı gün yolculuk ettikten sonra, Gılgamış sandalcı Urşanabi'nin söz ettiği kutsal dağa varmıştı:

> Dağın adı *Maşu*'dur.
> Maşu dağına vardı;
> Giden ve gelen *Şemleri*
> her gün seyretti.
> Yüksekte, Göksel Banda bağlıdır;
> Aşağıda, Alt Dünya'ya bağlıdır.

Dağa girmek için bir yol vardı ama girişi ürkütücü "roket adamlar" tarafından korunuyordu:

> Roket-adamlar korur kapısını,
> Dehşetleri ürkütücü, bakışları ölüm
> Korkulan spot ışıkları dağları süpürür,
> O alçalır ve yükselirken
> Şamaş'ı gözlerler.

Şekil 46

Ölümcül projektör ışığına yakalanan Gılgamış yüzünü kapadı ve zarar görmeksizin Roket adamlara yaklaşmaya devam etti (bir silindir mühür üstünde betimlenen bir sahne bu olayı anlatıyor olabilir, Şekil 46), Ölüm ışınlarının Gılgamış'ı etkilemediğini gördüklerinde "bu gelenin bedeninde tanrıların eti var!" dediler. Yaklaşmasına izin verilen Gılgamış'tan kendisini tanıtması ve girilmesi yasak bölgede ne aradığını açıklaması istendi. O da gerçekten de "üçte iki ilahi" olduğunu anlatarak "Utnapiştim için, atam için gelmiştim, tanrıların arasına katılmıştı o ve ona Hayat ve Ölüm hakkında sormak isterim," dedi.

Muhafızlar Gılgamış'a "Hiçbir ölümlü dağın bu erişilmez yolundan geçmedi," dediler. Ama onun sıradan bir fani olmadığını anladıkları için yine de geçmesine izin verdiler, "Dağın kapısı sana açıktır!" dediler.

"Erişilmez yol" yeraltından geçen "Şamaş'ın yolu"ydu. Bu yoldan geçişi on iki beru (çifte saat) sürdü. "Karanlık yoğundu, hiç ışık yoktu." Gılgamış "ne önünde ne arkasında bir şey görebiliyordu." Sekizinci çifte saatte bir şey Gılgamış'ın korkuyla haykırmasına yol açtı; dokuzuncuda "kuzey rüzgarının yüzünü serinlettiğini hissetti." Göğe bakan bir açıklığa yaklaşmıştı. On birinci çifte saat geldiğinde, şafağın söküyor olduğunu gördü.

Sonunda, on ikinci çifte saatin sonunda "parlaklığın içinde kaldı, güneşin önüne çıktı."

Kutsal dağın içinden geçen yeraltı geçidinin diğer ucunda güneş ışığını gören Gılgamış inanılmaz bir manzara ile karşılaşmıştı. İçinde tamamen değerli taşlardan yapılma bir "bahçe"nin bulunduğu bir "tanrılar odası" gördü; "Meyve diye kırmızı akikler taşıyor, asmaları bakılamayacak kadar güzel; yaprakları lapis-lazuli; ve üzümler, bakılamayacak kadar sulu, ... taşından yapılma..." Kısmen tahrip satırlarda meyve veren diğer ağaç türleri ve bunların yapıldıkları –beyaz, kırmızı ve yeşil– değerli taşlar sıralanır. Bahçenin içinden saf su akmaktadır ve bunun tam ortasında "Bir Hayat Ağacı gibi ve bir... Ağacı *An-Gug* taşlarından yapılma..." görmektedir.

Heyecanlanan ve şaşıran Gılgamış bahçede dolaştı. Anlaşılan o ki, "Aden Bahçesi"nin bir taklidinin içindeydi!

Haberi yoktu ama Utnapiştim onu izlemekteydi. "Utnapiştim uzaktan bakıp kendi kendine düşünüp sormaktaydı: 'Bu adam da kim, nasıl buraya gelebildi?' Bu adam benim adamlarımdan biri değil.'" Onunla gemide olanlardan biri değildi.

Gılgamış'a yaklaştığında, Gılgamış şaşkına dönmüştü: Binlerce yıl öncesinin tufanının kahramanı kendisinden yaşlı değildi! "Gılgamış ona dedi, Utnapiştim'e, Çok Uzaklar'a: Sana baktığımda Utnapiştim, hiç de farklı değilsin; sanki ben sen gibiyim..."

Peki ama sen kimsin, buraya niçin ve nasıl geldin, diye soruyordu Utnapiştim. Siduri ve sandalcıya anlattığı gibi, Gılgamış Krallığını, atalarını, Enkidu ile yoldaşlığını ve en sonuncular da dahil olmak üzere ölümsüzlük arayışı sırasında yaşadığı maceraları anlattı. "Böylece gidip insanların hep anlattığı, Çok Uzaklardaki Utnapiştim'i görmeye gideyim, dedim" diyerek tamamladı sözlerini. Şimdi, diyordu Utnapiştim'e, sen bana ölümsüzlük sırrını anlat! "Sonsuz Hayat arayışında tanrıların arasına nasıl katılabildin?"

Gılgamış sana,
dedi Utnapiştim,
saklı bir meseleyi açıklayacağım;
sana tanrıların sırrını anlatacağım.

Bunun ardından Utnapiştim, tufanın hikayesi başından sonuna dek birinci elden nakletti ve geminin karaya oturduğu Kurtuluş Dağına gelen Enlil'in yaptıklarını anlattı: "Elimi tuttu, gemiye çıkardı. Karımı gemiye çıkardı ve yanımda diz çöktürdü. Aramızda durarak alınlarımıza dokunup bizi kutsadı. 'Şu ana kadar Utnapiştim insandı, şu andan itibaren Utnapiştim ve karısı bizim için tanrılar gibi olacaklardır. İnsan Utnapiştim uzaklarda oturacaktır, su nehirlerinin ağzında.'"

İşte, dedi Utnapiştim, fani olma kaderinden kaçışımla ilgili tüm gerçek bu. "Ama şimdi, kim senin için Tanrılar Meclisini toplayacak da istediğin sonsuz hayatı sana verecek?"

Ölümsüzlüğü arayışlarıyla değil de ancak tanrıları meclisinin kararıyla elde edebileceğini anlayan Gılgamış bayılıverdi; bir hafta öyle kaldı. Kendine geldiğinde, Utnapiştim sandalcı Urşanabi'yi çağırıp "geldiği yoldan güvenle geri dönsün," diyerek Gılgamış'ı geri götürmesini istedi. Ama son anda, Gılgamış tam gitmeye hazırlanırken, Gılgamış'a acıyan Utnapiştim ona başka bir sırrı açtı: *Sonsuz hayat yalnızca ölümsüzlüğü elde ederek kazanılmaz; sonsuza dek genç kalınarak elde edilir!*

Utnapiştim ona, Gılgamış'a dedi:
"Buraya kadar geldin, zorlukla güçlükle.
Sana verdiğimle mi diyarına dönecek misin?
Sana Gılgamış, saklı bir şey açık edeceğim;
Sana tanrıların sırrını diyeceğim;
Bir bitki bu,
kökü sanki dikenli yemiş çalısı gibi.
Dikenleri funda asmasınınki gibi,
ellerini dalayacak.
[Eğer] ellerinle alabilirsen,
Yeni Hayat seni bulacak.

Bu bitki su altında yetişiyordu, belki de o muhteşem bahçedeki bir kuyuda veya pınarda. Bu Yaşam Sularının kaynağına veya derinliklerine uzanan bir tür boru vardı. Gılgamış bunu duyar duymaz, "su borusunu açtı, ayağına ağır taşlar bağladı; bunlar onu dibe çektiler." Orada bitkiyi gördü.

Bitkiyi aldı,
ellerini dalamasına rağmen
Ayaklarındaki ağır taşların bağını kesti,
İkinciyi kesince
Anında geldiği yere çıkıverdi.

Utnapiştim tarafından çağırılan Urşanabi onu bekliyordu. Muzaffer Gılgamış heyecanla ona Gençleşme Bitkisini gösterdi. Heyecana kapılarak sandalcıya şöyle dedi:

Urşanabi,
Tüm bitkiler içinde bu bitki hastır:
Bununla insan dinçlik kazanır!
Bunu Uruk'a geri götüreceğim
orada kesip yiyeceğim.
Adı "İnsan İhtiyarken Gençleşir" olsun!
Bu bitkiden yiyeceğim,
ve genç halime geri döneceğim.

Yeniden gençliklerine kavuşma umudu içinde, geri dönüş yoluna koyuldular. "Otuz lig yol alıp geceyi geçirmek için durdular. Gılgamış suyu serin bir kuyu gördü. Suyunda yıkanmak için içine girdi. Bir yılan bitkinin kokusunu aldı ve sessizce gelerek bitkiyi kapıp götürdü. Bitkiyi götürürken pullu derisini bıraktı." Bu gerçekten de gençleştirici bir bitkiydi ama sonunda gençleşen Gılgamış değil yılan olmuştu...

Bunun üzerine oturup ağlar Gılgamış,
gözyaşları yanaklarından süzülür
Sandalcı Urşanabi'nin elini tutar.
"Kim için" (diye sordu) "çabaladı ellerim?
Kimin için yüreğimin kanını döktüm?
Kendim için alamadım da nimeti,
bir yılana kaptırdım..."

Talihsizliğine üzülen Gılgamış bitkiyi almak için daldığı sırada olan bir olayı "bir alametti demek" diyerek hatırladı. "Boruyu açıp dişlileri düzenlerken" dedi Urşanabi'ye, "bir kapı mühürü buldum; bana bir işaret olsun –çekileyim, vazgeçeyim– diye yerleştirilmişti." Gılgamış artık kaderinin Gençleşme Bitkisini bulmak olmadığını ve bunu sudan çekip çıkardığı için kaybetmesinin mukadder olduğunu anlamıştı.

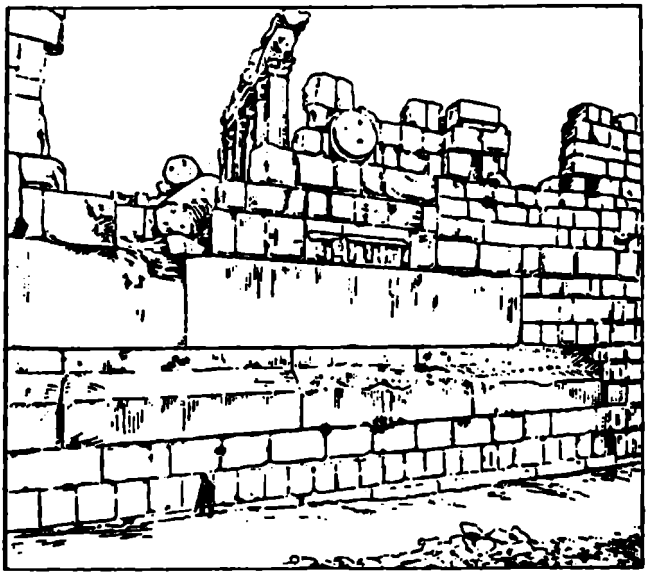
Surlarla çevrili Uruk'a sonunda geri döndüğünde Gılgamış oturup destanını katiplere yazdırttı. "Tüm ülke bilsin diye, Tünel'i görmüş olanın, denizleri bilenin tüm hikayesini anlatayım." Ve işte *Gılgamış Destanı* bu açılış dizeleriyle kaydedildi ve sonraki nesiller tarafından okundu, çevrildi, yeniden yazıldı, resimlendi ve tekrar okundu ki üçte iki ilahi olsa bile hiçbir insanın kaderini değiştiremeyeceğini herkes bilsin.

Gılgamış Destanı sahiciliğini güçlendiren ve bu kadim ölümsüzlük arayışının hedeflerini teşhis eden coğrafi işaretlerle doludur.

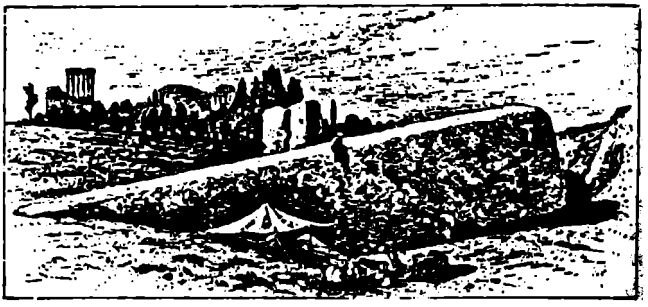
İlk menzil Sedir Dağlarındaki Sedir Ormanında yer alan İniş Yeriydi. Tüm kadim Yakın Doğu'da eşsiz sedir ağaçlarıyla ünlü olan tek bir yer vardı: Lübnan (ulusal amblemi de bugün bile sedir ağacıdır). Uruk'tan on yedi günlük bir yolculukla iki yoldaşın vardıkları yerin adı olarak Lübnan özellikle belirtilmiştir. Füze fırlatıldığında yerin nasıl sarsıldığı anlatılan bir başka dizede "Sirara ve Lübnan"ın birbirine bakan zirvelerinin "kopup ayrıldıkları" tarif edilir. Kitabı Mukaddes'te (29. YİN, Mezmur) Rab'bin Sesinin "Lübnan sedirlerini parçaladığı" ve de "Lüb-

nan'ı buzağı gibi, Siryon Dağını yabanıl öküz yavrusu gibi sıçrattığı" tarif edilir. İbrancadaki *Siryon* kelimesinin Mezopotamya metnindeki *Sirara* olduğuna hiç şüphe yoktur.

Orada bir İniş Yerinin bulunduğuna da hiç kuşku yoktur çünkü oradaki geniş platform bugün bile hala mevcuttur. Günümüzde Baalbek adıyla bilinen yerde, bu muazzam taş platform yaklaşık *462 bin* metrekarelik bir alanda, yüzlerce ton ağırlığındaki kocaman taş bloklar üstünde yerleşiktir; her biri bin tondan ağır olan ve Trilitonlar olarak bilinen (Şekil 47) üç taş blok kilometrelerce ötedeki bir vadiden çıkartılmıştır; bu devasa taşlardan biri hala, yontulması yarım kalmış, zeminden dışarı çıkmış haldedir (Şekil 48). Böyle bir ağırlığı kaldırabilen hiçbir modern aygıt yoktur ama o çok eski günlerde "birileri" –yöresel inançlar "devler" demektedir– bu taş blokları büyük bir titizlikle ocaktan çıkartılmış, kaldırılmış ve yerine yerleştirilmiştir.

Şekil 47

Şekil 48

Kenanlıları ve onlardan öncekileri izleyen Yunanlılar ve Romalılar bu platformu kutsal bir mekan olarak görmüşler ve üstüne büyük tanrılara adanmış tapınaklar inşa etmişler, edilmişleri yenilemişlerdir. Gılgamış'ın döneminde bunun üstünde neyin durduğunu gösteren bir çizim yoktur ama sonrasında, Fenikeliler döneminde bu platformun üstünde ne olduğunu biliyoruz. Biliyoruz çünkü kirişlerle desteklenen bir yükselti üstünde duran bir füzeyi koruyan etrafı çevrili bir mekan bulunan bu platform Biblos'tan günümüze kalan bir sikke üstünde resmedilmiştir (Şekil 49).

Gılgamış'ın ikinci yolculuğundaki en bariz coğrafi ayrıntı çölü geçtikten sonra eriştiği su kitlesidir. Burası "sığ bir deniz",

Şekil 49

"geniş bir göle benzeyen" bir deniz olarak tarif edilmiştir. Buraya "Ölüm Suları" adı veriliyordu. Tüm bunlar hala Ölü Deniz olarak adlandırılan tek iç denizini tanımlayan özelliklerdir.

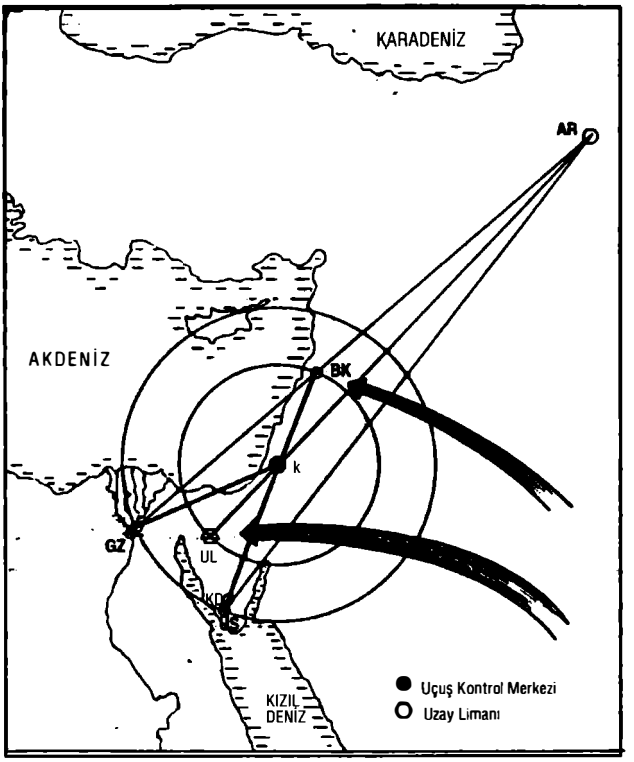
Gılgamış uzakta "etrafı surlarla çevrili", tapınağı Sin'e adanmış olan bir şehir görmüştü. Dünyanın en eski şehirlerinden biri olan böyle bir şehir hala mevcuttur; Eriha. İbranca *Yeriho* olan bu isim "Ay Tanrısının Şehri" anlamındadır, bu tanrı gerçekten de Sin idi; bu şehir duvarlarıyla ünlüydü, bu duvarların mucizevi şekilde yıkılışı Kitabı Mukaddes'te de anlatılır (Kutsal kitapta geçen ve Eriha'da Rahav adlı kadının hanında saklanan casusları anlatan hikaye acaba Siduri'nin hanındaki Gılgamış'ın kısa süreli konaklayışını ne derecede yansıtmaktadır.)

Ölüm Denizi'ni geçen Gılgamış "Büyük Deniz'e doğru" giden yolu takip etmişti. Bu terim de Kitabı Mukaddes'te geçmektedir (örneğin, Çölde Sayım 34, Yeşu 1) ve hiç kuşkusuz Akdeniz'e gönderme yapmaktadır. Oysa Gılgamış destanın Hitit versiyonunda yolun sonuna dek gitmez, İtla adlı kasabada mola verir. Arkeolojik keşiflere ve Mısır'dan Çıkış kitabında anlatılanlara dayanarak söylersek, İtla kutsal kitapta Kadeş–Barnea olarak geçen yerdi; burası Sina yarımadasındaki yasaklı Dördüncü Bölgenin hemen sınırında kurulmuş kadim bir kervan kasabasıydı.

Gılgamış'ın yolunu yönelttiği Maşu Dağının, Musa'nın İbranca ismi olan *Moşe*'ye neredeyse özdeş olduğu konusunda ancak spekülasyon yapabiliriz. Bu kutsal dağın içinde Gılgamış'ın yeraltı tünelinde yaptığı ve on iki çift saat süren yolculuk *Mısır'ın Ölüler Kitabı*'nda firavunun on iki saat bölgesinden geçerek yaptığı yeraltı yolculuğunun tarifine çok benzemektedir. Firavun da Gılgamış gibi göğe yükselmek ve ebedi meskenlerinde tanrılara katılmak için bir *Şem* –füze– istiyordu. Onlardan önce yaşamış olan Gılgamış gibi firavunlar da bir su kitlesinin karşı yakasına geçmek ve İlahi Sandalcı'dan yardım almak zorundaydılar. Sümerli kralın ve Mısırlı firavunun hedefinin bir ve aynı olduğuna hiç şüphe yoktur, tek farkla ki buraya zıt başlangıç noktalarından gitmişlerdir. Varacakları yer, *Şemler*'in yeraltı

silolarında (Şekil 31) saklandığı Sina yarımadasındaki uzay limanıydı.

Tufan öncesindeki dönemlerde olduğu gibi (Şekil 25) tufan sonrasındaki uzay limanı (Şekil 50) da yine Ağrı'nın zirvelerine göre düzenlenmişti. Ama Mezopotamya ovasının tümüyle çamurlu sularla kaplı olması nedeniyle uzay limanı Sina yarımadasının sert zeminine taşınmıştı. Uçuş Kontrol Merkezi Nippur'dan şimdi Kudüs'ün (K) bulunduğu yere aktarıldı. Bir ucunda hala Gize'deki (GZ) iki büyük piramidin durduğu iki yapay dağa ve Sina'nın güneyindeki yüksek zirvelere (KD ve US) göre sabitlenmiş olan yeni iniş koridoru Sedir Dağlarında

Şekil 50

tufan öncesinde inşa edilen muazzam Baalbek (BK) platformunu da içine almaktaydı.

İşte, Gılgamış Baalbek'teki bu platforma ve uzay limanına (UL) doğru yolculuk etmişti.

GILGAMIŞ AMERİKA'DA

Güney Amerika'da Gılgamış'ın hikayesinin biliniyor oluşu, Eski ve Yeni Dünyalar arasındaki tarih öncesi temaslara ilişkin kanıtlarının yalnızca bir yüzüdür.

Bu aşinalığın en belirgin özelliği Gılgamış'ın aslanlarla dövüşünün betimlenişiydi. İlginç olan şey, böyle betimlemelerin -aslanların yaşamadığı bir kıtada- And Dağları topraklarında bulunmuş olmasıdır.

Bu tarz betimlemelerin yoğunlukla görüldüğü taş tabletler (bkz. aşağıda, a ve b) kuzey Peru'nun tarih öncesi dönemlerde başlıca altın üretim bölgesi olan Chavin de Huantar/Aija bölgesinde bulunmuştur; diğer kanıtlar (heykelcikler, oymalar, taş resimleri) M.Ö. 2500'den itibaren Eski Dünya halklarının buralardaki varlığını işaret etmektedir; bunlar Hitit betimlemelerine benziyorlardı (Şekil 45b).

Bunlar gibi betimlemelerin bolca bulunduğu bir başka bölge ise (şimdi Bolivya'da olan) Titicaca Gölünün güney kıyılarıydı; burada bir zamanlar büyük bir metal işleme şehri -Tiahuanacu- kuruluydu. Bazı hesaplara göre M.Ö. 4000'den hayli zaman önce altın işleme merkezi olarak çalışmaya başlamış ve M.Ö. 2500'den sonra dünyanın en önde gelen kalay kaynağı haline gelmiş olan Tiahuanacu, bronzun Güney Amerika'da ortaya çıktığı yerdir. Orada keşfedilen eserler arasında Gılgamış'ın, bronz üstüne yapılmış, aslana benzer hayvanlarla güreşmesini gösteren betimlemeler vardı (bkz. aşağıda c); bunlar hiç şüphe yok ki Luristan'ın Kasiteli bronz ustalarından ilham alınmıştı (Şekil 45c).

- 8 -

GİGUNU'DAKİ KARŞILAŞMALAR

Gılgamış'ın destansı ölümsüzlük arayışından 2.500 yıl sonra bir başka efsanevi kral, Makedonyalı İskender de aynı konuda Sümerli kralın ve Mısırlı firavunun izinden gitmişti. O da ölümsüzlüğü hak ettiği iddiasını kısmen ilahi olmasına dayandırmaktaydı. Kanıtlar İskender'in, öğretmeni Aristo aracılığıyla eski tarihli bu arayışlardan haberdar olduğunu düşündürmektedir ama ilahi ebeveynine ilişkin iddiasının kökünün Uruk'un GİPAR'ına ("Gece vakti Evi") ve bunun kutsallar kutsalı olan GİGUNU'ya dek uzandığını muhtemelen bilmiyordu.

Öldürülen II. Philip'in yerine Makedonya kralı olarak taç giymesinden kısa süre sonra İskender, ünlü kahineye danışmak için Yunanistan'ın Delf kentine gitti. O sırada ancak yirmi yaşlarında olan kral birkaç kehanetten ilkinin ünlü olacağı ama çok kısa bir ömür süreceğini bildirmesi üzerine şoke oldu. Bu kehanetler Makedon sarayında dolaşan rivayetlere olan inancını güçlendirmeye yaradı; rivayete göre, onun gerçek babası Philip değil, Makedonya'yı ziyaret ederken gizlice Olympias'ı, İskender'in annesini baştan çıkartan Nectanebus adlı bir Mısır firavunuydu. Usta bir büyücü ve falcı olan Nectanebus'un aslında Mısır tanrısı Amon olduğu, geleceğin bu dünya fatihini ana rahmine düşürmek için insan kılığına girdiği kulaktan kulağa anlatılmaktaydı.

İskender Mısır'a (M.Ö. 332'de) ulaştıktan ve Mısır tanrı ve tanrıçalarına biat ettikten kısa süre sonra Büyük Vaha'ya, meşhur Ammon Kehanet Merkezine gitti. Orada (krala eşlik eden tarihçilerin bildirdiklerine göre) bu büyük tanrı İskender'in gerçek babası olduğunu şahsen doğruladı. Gerçekten bir tanrının oğlu olduğu bu şekilde onaylanınca Mısırlı rahipler onu İlahi Firavun olarak ilan ettiler ama o ölmeyi ve ötealemde sonsuz yaşamı elde etmeyi beklemek yerine derhal şu ünlü Yaşam Sularını bulmak için yola koyuldu. Arayışı onu Sina yarımadasında bulunan, büyüyle ve meleklerle dolu yeraltı mekanlarına ve sonra (Kanatlı Adam'ın emirleri üzerine) Babil'e sürükledi. Sonunda, Delf Kahinesinin önceden bildirdiği gibi genç yaşta ama ünlü öldü.

Ölümsüzlük arayışı sırasında Büyük İskender Muşas adlı bir dağı bulmak için ordusunu arkada bırakarak Karanlık Diyara doğru ilerlemişti. Çölün kıyısına geldiğinde, güvendiği bir iki dostunu da geride bırakıp tek başına yola koyulmuştu. Birkaç günlük yürüyüşten sonra "duvarı olmayan, üstünde alçak ve yüksek yer olmayan düz bir yol" gördü. On iki gece ve on iki gün süren yolculuktan sonra "bir meleğin ışıldayışını algıladı" ama yaklaştıkça bu ışıltı "alevli bir ateş"e dönüştü ve İskender "tüm dünyanın oradan çevrelendiği dağa" varmış olduğunu fark etti.

Alevli ateşin içinden ona seslenen melek, "Sen kimsin ve ne sebeple buradasın, ey Ölümlü?" diye sordu ona, İskender'in "daha önce hiçbir insanın giremediği bu karanlığa nasıl nüfuz ettiğini" merak etmişti. İskender bu soruyu, ona bizzat Tanrı'nın kılavuzluk ettiğini ve kendisine "Cennet olan bu yere varması" için güç verdiğini söyleyerek yanıtladı. Ama melek ona Yaşam Suyunun başka bir yerde olduğunu söyledi; "ve ondan içen, bir yudum bile olsa, asla ölmez."

"Yaşam Suyu Pınarı"nı bulmak için İskender'in böyle sırlardan haberdar bir bilgeye ihtiyacı vardı ve hayli aradıktan sonra böyle biri bulundu. Yolları üstünde pek çok büyülü ve mucizevi maceralar yaşadılar. Pınarın doğru yer olduğundan emin ol-

mak amacıyla yanlarına birer kurutulmuş balık almışlardı. Bir gece yeraltındaki bir pınara rastladıklarında, İskender uyurken bu kılavuz suyu sınadı ve balık canlandı. Sonra kendisi de suya girdi ve oracıkta *El-Khidr* -"Hepyeşil"- yani Arap efsanelerinde geçen Daima Genç olmuştu. Sabah olunca İskender aceleyle işaret edilen yere koştu. Burası "safirler, zümrütler ve sümbüllerle süslü" bir yerdi. Ama insan hatlarına sahip iki kuş yolunu kesti. "Ayak bastığın diyar sadece Tanrı'ya aittir," dediler. Kaderini değiştiremeyeceğini anlayan İskender arayışından vazgeçti ve bunun yerine adını taşıya şehirler inşa ettirmeye başladı ki sonsuza dek hatırlanabilsin.

İskender'in arayışının pek çok ayrıntısı Gılgamış'ınkiyle neredeyse aynıdır; mekan, dağın adı, yeraltı yolculuğunun on iki dönemi, kanatlı Kuşadamlar, muhafızlarca sorgulanma, Yaşam Suları pınarında yıkanma. Tüm bunlar yalnızca (günümüze dek kalmış olan) yazılı eser olanıyla değil ama arayışın *varoluş sebebi*yle, yani Gılgamış'ın yarı ilahiliği, ilahi ebeveynden gelişiyle de *Gılgamış Destanı*'na aşinalığı işaret etmektedir.

Aslına bakılacak olursa Mısır firavunlarının babalarının tanrı olduklarına ya da en azından bir tanrıça tarafından emzirildiklerine ilişkin iddiaların izi bile Gılgamış'ın dönemine ve şehrine dek sürülebilir çünkü bu gelenek ve adet Uruk'ta Gılgamış'ın ait olduğu hanedan ile başlamıştı.

Hatırlanacağı gibi Krallık Uruk'ta başladığı sıralarda şehir yalnızca kutsal semtten ibaretti. Sümer Kral Listelerine göre "tanrı Utu'nun oğlu Meskiaggaşer hem baş rahip hem kral oldu." Onun ardından Enmerkar ve Lugalbanda'nın ve de kısa bir süre için ilahi Dumuzi'nin saltanatlarının ardından tahta Gılgamış çıktı ve belirtildiği gibi o tanrıça Ninsun'un oğluydu.

Bunlar, özellikle *Nefilim*in insan kızlarından eşler aldıkları ve Enlil'in insanoğlunu yok etmeyi amaçlamasına sebep oldukları dönemin ışığında bakıldığında, şaşırtıcı keşiflerdir. Tufanın yol açtığı travmayı insanlığın, Anunnakilerin ve Dünya'nın ta kendisinin atlatabilmesi binlerce yıl sürdü. Anunnakilerin insanlığa dikkatle atılmış adımlarla bilgi, teknoloji, ehlileştirme ve sonun-

Şekil 51

da tam bir uygarlığı yavaş yavaş bahşetmeleri binlerce yıl aldı. Krallığın Kiş'te kurulup gelişmesi yarım bin yıl gerektirdi. Ve sonra, hiç beklenmedik biçimde, krallık *güm!* diye Uruk'a taşındı ve ilk hanedan bir tanrının (Utu/Şamaş) ve bir dişi insanın oğlu tarafından başlatıldı...

Diğer ilahların cinsel kaçamakları (bazılarından söz ettik ama dahası var) kadim metinlere kayıt düşülmekteyken Utu/Şamaş onlar arasında yer almıyor görünür. Resmi eşi ve karısı tanrıça Aia (Şekil 51) idi ve metinler ona hiçbir sadakatsizlik atfetmezler. Ama burada onun bir dişi insandan doğan oğluyla; adı, görevleri ve yaşadığı yer açıkça belirtilen bir oğluyla karşılaşmaktayız. Neler oluyordu? Tabular yıkılmış mıydı yoksa yeni nesil tarafından görmezden mi gelinmekteydiler?

Ninsun'un, Gılgamış'ın annesininki ise çok daha garipti (Şekil 52). Onun şeceresi ve evlatlarının kayıtları Anunnakiler ara-

Şekil 52

sında meydana gelmekte olan nesiller karışmasını ortaya sermektedir; bunun nedeni belki de bazılarının Nibiru üstünde edindikleri (ve *Sarlarla* ifade edilen) uzun ömürleri korumaktayken bazılarının (Dünya üstündeki ilk neslin) Dünya'nın daha kısa döngülerinden kısmen etkilenmesi ve bazılarının da (üçüncü ve dördüncü nesillerin) Nibirulu'dan çok Dünyalı haline gelmesiydi.

Resmi eşi Antu'nun yanı sıra çok sayıda cariyesi olan Anu (en azından bir kez) iyice saha dışına çıkmış ve bunun sonucunda çok sayıda resmi ve gayrı resmi evlat sahibi olmuştu; şimdiye dek Enki, Enlil ve Ninmah ile karşılaştık; her biri farklı annelerden doğan üvey kardeşlerdi. Anlaşılan o ki Anu'nun Bau adında daha küçük bir başka kızı daha vardı ve Ninurta ile, yani Enlil'in kendi üvey kız kardeşi Ninmah'tan doğan oğluyla evlenmişti. Metinlerden çıkartabildiğimiz kadarıyla, Ninurta ve Bau (Şekil 53) hiçbir sadakatsizliğin söz konusu olmadığı lekesiz bir evlilik yaşamışlardı. Bu evlilik iki oğul ve yedi kız evlatla taçlandı; aralarında en çok bilineni Ninsun ("Yaban Öküzü Hanım") idi. Bu şecere onu aynı anda hem Anu'nun torunu hem de Anu'nun oğlu Enlil'in torunu yapmaktaydı (Burada belirtmemiz gerekir ki Enlil Nibiru'dayken Ninurta doğmuştu; Dünya üstünde Ninlil ile evlendikten sonra hiç sadakatsizlik yapmadı.)

Ninsun'un çocuğunun ortaya çıkışı da aklı bir bu kadar karıştırır. Bir yandan, Gılgamış'ın annesiydi. Sümer Kral Listeleri

Şekil 53

çocuğun babasının Uruk'taki kutsal semtin baş rahibi olduğunu belirtmektedir; *Gılgamış Destanı* ve onunla ilgili diğer metinler babasının Lugalbanda, yani Uruk'un üçüncü hükümdarı olduğunu öne sürmektedir. İlk hükümdar Meskiaggaşer hem kral hem de baş rahip olduğuna göre, Lugalbanda'nın da her iki görevi yürüttüğünü düşünebiliriz. Sonuç şu ki, ölümlü Lugalbanda'nın resmi eşi olsun ya da olmasın, Ninsun onunla beraber olup ondan bir oğul doğurmuştur.

Ama diğer yandan Ninsun tanrılarla da birlikte olmaktaydı, en azından biriyle. Sümer Kral Listelerine göre, genç tanrı Dumuzi, Lugalbanda ile Gılgamış arasında kısa bir süre için Uruk'ta tahta çıkmıştı. Listeler Dumuzi'nin tam anlamıyla ilahi olduğunu kabul ederler çünkü o Enki'nin oğullarından biriydi. Listelerin söz etmediği ama Dumuzi'nin yaşamı, aşkları ve ölümüyle ilgili edebi metinler tarafından kesinleştirilen şey onun annesinin de tanrıça Ninsun olduğuydu; Gılgamış'ın annesinin ta kendisi.

Demek ki Ninsun hem tanrılarla (Enki) hem insanlarla (Lugalbanda) ilişki kurmuştu. İlahi Karşılaşmaların bu yeni aşamasında Ninsun yalnızca Utu/Şamaş'ı (eşi tanrıça Aia idi ama bir dişi insandan oğlu olmuştu) değil, Utu/Şamaş'ın ikiz kardeşi olan İnanna/İştar'ı da takip ediyordu. Tüm bu karşılaşmaların öyle ya da böyle Uruk ile ilgili olması tesadüf değildi çünkü ilk olarak Gipar'da kurulan GİGUNU, "Gecevakti Zevkleri Odası" Uruk'taydı.

Utu/Şamaş ve Ninsun'un aksine, Sümer Krallar Listesinde İnanna/İştar'dan Uruk ile ilişkili bahis geçmez ama *Gılgamış Destanı*'nda İnanna/İştar destanda oynadığı ilahi rol ile bu iki şahsiyete katılır. Bir anlamda o bu hikayeye diğer ikisinden daha çok aitti çünkü Uruk'un hami tanrıçasıydı ve yalnızca bir kutsal semtten ibaretken Uruk'un büyük bir şehir haline gelişi onun sayesinde olmuştu. Bunu nasıl başardığı birazdan inceleyeceğimiz "Enki ve İnanna" adlı metinde anlatılır ama ilk olarak İnanna'nın Uruk ile nasıl ilişkili hale geldiğini, daha doğru-

su nasıl "İnanna" adıyla çağrılmaya başlandığını anlatmalıyız.

M.Ö. üçüncü binyılın başlangıcında Krallık Kiş'ten Uruk'a taşındığında bu şehir yalnızca bir kutsal semtten, *Kullab*'tan ibaretti. O sıralarda bu kutsal semt neredeyse bin yıldır mevcuttu çünkü ilk başta Anu ve Antu'nun Dünya'ya yaptıkları resmi ziyaret sırasında konaklamaları için yapılmıştı. Uruk harabelerinde bulunan ve daha eski tarihli metinlerin kopyaları olan kil tabletler bu olayın ihtişamını, dikkatle düzenlenmiş törenler ve ayinlerin olduğu kadar kutsal tesisin ve çeşitli binaların yapısına ilişkin ayrıntıları da kapsayacak şekilde anlatmaktaydılar. Her biri belirli işlevlere sahip tapınakların ve türbelerin yanı sıra tesiste ilahi ziyaretçiler için özel odalar da bulunmaktaydı. Ancak görünen o ki bu ikisi aynı yatak odasını paylaşmamışlardı.

Şölen ve diğer törenler tamamlandıktan ve gece yemeği sunulduktan sonra iki ilahi ziyaretçi ana bahçeden geçirilip iki ayrı avluya götürülmüştü. Antu "Altın Yatağın Evi"ne götürülmüş ve "Anu'nun İlahi Kızları ve Uruk'un İlahi Kızları" gün ışıyana dek kapısında nöbet tutmuşlardı. Erkek tanrılar ise *Gipar* diye bilinen kendi odasına dek Anu'ya eşlik etmişlerdi; birkaç Sümerce ve Akkadca metinden biliyoruz ki burası bir "tabu" mekandı, deyim yerindeyse bir haremdi; *Entu*'nun, seçilmiş bakirenin tanrıyı beklediği bir yer.

Daha sonraki çağlarda kralın kızı Entu oldu ve onun "kutsal bakire" olarak bilinen rolü büyük bir onur olarak görülmekteydi. Anu'nun Kullab'a yaptığı ziyarette ise onu Gipar'da bekleyen bir fani dişi değil, kendi büyük torunu Irninni idi. Geceyi Gipar'ın içindeki kapalı odacıkta, yani Gigunu'da geçirdiler. Ve İrninni, bundan sonra *İN.ANNA*, yani "Anu'nun Sevdiği" olarak anıldı.

Biz bugün bu olaya kabul edilemez bir ensest ilişki olarak bakacak olsak da, o sıralarda öyle görülmüyordu. Sümer ilahileri İnanna'nın Anu'nun sevdiği, onun tapınağının kölesi oluşu gerçeğini yüceltmektedir. Uruk'ta bulunan bir tablet (Louvre Müzesi, AO.4479 no'lu tablet) üstüne yazılmış *İştar'a İlahi* onu

"sevgiye bürünmüş, baştan çıkarmayla süslenmiş bir neşe tanrıçası" olarak tarif eder ve "Anu ile gözden ırak Gigunu'dalarken diğer tanrılar kapı önünde durmaktaydılar," diye ekler. İşin doğrusu, bir başka metinde (AO.6458) Irninni'yi Anu'ya sunma fikrinin Anu'dan değil bizzat İştar'dan çıktığı anlaşılmaktadır. Diğer tanrılar aracılığıyla Anu'yla tanıştırılmış ve kabul etmesi için Anu'yu bu tanrılar ikna etmişti...

Anu (ve Antu) yalnızca ziyarete gelmiş olduklarından, E.ANNA tapınağına sürekli ihtiyaçları olmayacaktı; böylece burası Anu tarafından bir hediye olarak İnanna'nın kullanımına bırakıldı:

> Efendi, büyük bir kader
> tayin ettikten sonra Sin'in kızına
> Nişanlanma hediyesi olarak
> Eanna tapınağını bahşetti ona.

Eanna tapınağıyla birlikte "kokulu ağaçlar yeri" olan Gipar evi ve bunun "Gece Vakti Zevkleri Odası" olarak bilinen iç odası olan Gigunu da hediye gelmişti ve zaman içinde İnanna burayı çok kullandı.

Ama kutsal semt, şehir değildi ve Sümer Kral Listeleri "Uruk'u kuran" kişi olarak ilk rahip–kral Enmerkar'ın oğlu olduğunu kayıt düşmüştür. İşte o zaman İnanna/İştar karar verdi: Uruk kendi kült merkezi olacaksa eğer, tam anlamıyla bir şehir uygarlığının da merkezi olmalıydı. Bunu başarabilmek için ME'lere ihtiyacı vardı.

ME'ler yüksek bir uygarlığın tüm bilgisini ve diğer özelliklerini içeren taşınabilir nesnelerdi. Modern teknolojinin şu anki haline bakarak, bunların çok küçük boyutlarına rağmen çok büyük miktarda bilgi içerebilen bir tür bilgisayar diski veya hafıza yongası olduklarını düşünebiliriz. Önümüzdeki on yıllar içinde teknoloji daha da ilerledikçe, bunları (henüz icat edilmemiş) daha başka harika bilgi depolama aygıtlarına da benzetebileceğiz. Tufandan sonra Nippur bir İnsanlar Şehri haline gelince Enlil,

Enki'nin tüm ME'leri kendine saklayıp bunları yalnızca Eridu'yu ve Enki'nin Abzu'daki meskenini geliştirmek için kullandığını söyleyerek onu Anu'ya şikayet etmiş ve Enki bu elzem ME'leri Enlil ile paylaşmaya mecbur edilmişti. Şimdi de İnanna Uruk'u büyük bir şehir merkezi yapmak istediğinden, bu çok önemli ME'lerden bir kaçını büyük amcasından zorla almak üzere Enki'nin meskenine doğru yola koyuldu.

"İnanna ve Enki" adıyla bilinen ve modern bilginlerin "Uygarlık Sanatlarının Eridu'dan Erek'e Aktarılması" alt başlığını koydukları bir metin İnanna'nın "Gökyüzü Kayığı" içinde, Enki'nin ME'lerini gizlediği Abzu'ya nasıl yolculuk ettiğini anlatmaktadır. İnanna'nın onu tek başına, eşlikçisi olmadan ziyaret edeceğini anlayan Enki -"genç kız, tek başına Abzu'ya yöneldi"- kahyasına bir ziyafet sofrası hazırlamasını emreder; yemekte tatlı hurmalardan yapılan şarap da olacaktır. İnanna ve Enki yemeğin tadını çıkardıktan ve Enki'nin kalbi içkinin etkisiyle yumuşadıktan sonra İnanna, ME'ler konusunu açar.

İçkinin cömertleştirdiği Enki ona Uruk'u bir Krallık merkezi yapacak ME'leri sunar: "Efendilik" ME'si, "Yüce ve Ebedi Taç" ME'si, "Krallık Tahtı" ME'si ve "parlak İnanna onları alır"; ama daha fazlasını istemektedir. İnanna, yaşlı ev sahibi karşısında tüm cazibesini kullanırken Enki ikinci ikramında "Yüce Hükümdarlık Asası, Yüce Mabet, Adil Hükümdarlık" ME'lerini verir ve "parlak İnanna onları da alır."

Ziyafet ve içki keyfi sürerken Enki, bir İlahi Hanımın, bir Büyük Tanrıçanın işlevini ve vasıflarını kontrol eden yedi önemli ME daha verir; bunlar tapınağı ve tapınma ayinlerini, rahipleri, kahyaları ve fahişeleri, adaleti ve mahkemeleri, müzik ve sanatı, taş işçiliğini, ahşap ve metal işçiliğini, dericiliği ve dokumacılığı, yazıcılığı ve matematiği ve de elbette ki savaşları ve silahları kapsamaktaydı.

İleri bir uygarlıkta olması gereken tüm bu özellikleri ele geçiren İnanna oradan sessizce ayrılır ve Gökyüzü Kayığı içinde Uruk'a geri döner. Neden sonra ayılan ve yaptığı şeyi fark eden Enki kahyasına, Enki'nin "Büyük Göksel Gökodası"na binip

İnanna'nın peşine düşmesini ve ME'leri geri getirmesini emreder. Çoktan Sümer'e dönmüş olan İnanna'ya Eridu'da yetişen kahya Enki'nin emirlerini açıklar. Oysa ki İnanna, ME'leri pilotuna teslim etmiştir ve İnanna, Eridu'da Enki'nin kahyasıyla tartışmayı sürdürdüğü sırada pilotu çoktan Uruk'a uçmuştu bile. Uruk halkı kendi şehirlerinin nasıl bir Krallık ve uygarlık merkezi haline geldiğini sonsuza dek hatırlamak üzere halk toplulukları tarafından karşılıklı okunmak amacıyla, *ME'lerin Hanımı* ilahisini bestelemişti:

ME'lerin Yüce Kadını, Kraliçe,
Parlaklığıyla göz kamaştırıcı;
Adil, ışığa bürünmüş,
O ki Gökyüzü ve Yeryüzünün Sevgilisi;
Anu'nun kutsal varlığı,
Ona büyük hayranlıkla tapınılıyor;
Ona yüce taç yakışıyor,
Ona baş rahip hizmet ediyor.
Elde ettiği yedi ME'yi
Elinde sıkı sıkı tutuyor.
Yüce ME'lerin Kraliçesi,
O ki onların koruyucusu...

Enki'nin İnanna'yı gerçekten de baştan çıkarmayı başarıp başaramadığı belli değildir (başardığını varsaysak, Enki'nin oğlu Ningişzidda'nın annesinin kim olduğu bilmecesini çözebilirdik.) Anu ve Enki ile yaşadıklarının sonucu olarak İnanna'nın dişiliğinin güçlendiği kesindir. Anu'nun Sevdiği olarak Üçüncü Bölgedeki (İndüs Vadisindeki uygarlık) Aratta şehrinin hami tanrıçası olmuştu. Uruk için ME'ler aramasının bir nedeni Uruk'u büyük bir merkez yapmaktı, böylece İnanna o çok uzaklardaki Aratta'da değil, gerçekten önemli olan bir yerde hüküm sürecekti. Uruk'un yeni kralı Enmerkar ("Uruk'u Kuran") ile Aratta kralı arasındaki sinir harbiyle ilgili birkaç metin bulunmuştur; ödül yalnızca İnanna'nın vaktini nerede geçireceğiyle

değil, kralla nerede birlikte olacağıyla ilgiliydi.

Enmerkar ve Aratta Tanrısı adlı metnin bir yerinde, İnanna'nın gözdesi olduğuna inanan Aratta kralı, Enmerkar'la şöyle alay etmekteydi:

> İnanna'yla yaşayacak o
> Bir duvarla [ayrılmış]
> İnanna ile yaşayacağım
> Aratta'daki lacivert taşından evde.
> O İnanna'yı ancak rüyasında görebilecek,
> Ben ise süslü yatakta onunla uzanacağım.

Anlaşılan o ki İnanna'nın ana babası ve özellikle de erkek kardeşi Utu/Şamaş onun bu maceralarını hoş karşılamıyorlardı. Utu/Şamaş onu azarlayınca İnanna bir türlü tatmin olmayan arzuları olduğunu söyleyerek karşı çıktı. Utu'nun buna verilecek bir cevabı vardı: "Ey tanrısal genç kız," dedi ona, "tanrısal tohumdan olan Dumuzi seni tatmin edecektir."

Hakimiyet bölgesi Enki klanının Afrika'daki topraklarında bulunan bir çoban tanrı olan DUMUZİ ("Yaşam Olan Oğul") –yukarıda belirttiğimiz gibi– Ninsun'un oğluydu ve kısmen Enlil klanına mensuptu. Önerilen birleşmenin ardında gizli bir hesap var idiyse de Utu bunun üzerinde durmadı; koca olarak bir çoban almanın yararlarını övüp yüceltti: "Kaymağı iyidir, sütü parlaktır." Ama İnanna koca olarak bir çiftçi tanrı düşünmekteydi: "Ben, genç hanım, bir çiftçiyle evleneceğim" diye ilan etti, "çiftçi pek çok ürün yetiştirir; çokça tahıl yetiştirir."

Sonunda şecere ve barış sağlama ihtiyacı ağır bastı: İnanna ile Dumuzi nişanlandılar.

İnanna ile Dumuzi'nin flörtü, aşkı ve evlilikleriyle ilgili şiirsel metinler –bunlardan çok sayıda gün ışığına çıkartılmıştır– tüm zamanların en iyi aşk şarkıları olarak görülebilirler; biraz açık saçık ama sevecen sözlerle doludurlar. Her iki tarafın ailelerinin rıza göstermesi üzerine evliliğin gerçekleşeceği ilan edildi; İnanna Uruk'taki Gipar'da gerdeğe gireceği anı heyecanla

beklerken "dans edip şarkılar söyleyerek, babasına bir mesaj yolladı":

Evimde, Gipar evimde
Bereketli yatağım kurulacak,
Lacivert taşı renkli çiçeklerle
Örtülmüş olacak,
Sevdiceğimi oraya getireceğim;
Elini elime koyacak,
Kalbini kalbime koyacak.
Evimde, Gipar evimde.

Savaşan klanların çocukları –Enlil'in torunu ve Enki'nin oğlu– arasındaki bu büyük aşk hiç şüphesiz iki taraf arasındaki barışı güçlendirme amaçlıydı ama bu pek uzun sürmedi. Enki'nin ilk oğlu olan ve tüm bölgeler üstünde hakimiyet hakkına sahip olduğunu iddia eden Marduk bu birleşmeye en başından beri karşı çıkmıştı. İştar'a onu Mısır'ın Kraliçesi yapacağı sözünü veren Dumuzi Afrika'daki çobanlık yaşamına geri döndüğünde İnanna havalara uçtu ama Marduk çok öfkelendi. Dumuzi'nin düşüncesizce söylediği bir sözü bahane edip onu tutuklamaları ve mahkemeye çıkartmaları için "şerifler" yolladı. Ama bir kehanet rüyasında ölüm görmüş olan Dumuzi kaçıp saklanmaya kalkışınca bir kovalamaca yaşandı ve sonucunda Dumuzi kaza eseri öldürüldü.

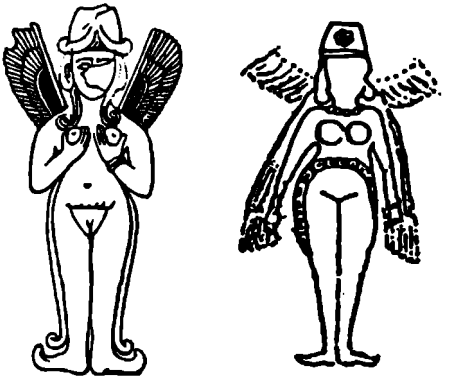
İnanna bu haberi aldığında acı bir çığlık kopardı. Bu "Romeo–Jülyet" aşkının simgelediği aşk ve aşkın getirdiği neşeye kapılmış olan halkı öylesine şaşırtıp üzmüştü ki Dumuzi'nin ölümünün yıldönümü çok uzun zamanlar boyunca bir yas günü olarak anılır oldu. Bu olaydan yaklaşık iki bin yıl sonra bile İsrailli kadınların oturup (Dumuzi'nin İbrancaya geçen hali) "Tammuz için ağladıkları"nı gördüğünde dehşete kapılmıştı.

İnanna'nın tuttuğu yasın üstesinden gelmesi hayli zaman aldı ve teselli ararken, kayıp aşkını unutmak için Gipar'ı ve buradaki Gigunu odasını bolca kullandı. Burada yepyeni bir İlahi

Karşılaşma biçimi için ayinler geliştirdi ve bunlar *kutsal evlilik* ayini olarak bilindi.

İştar Gılgamış'ı "sevgilim ol" diyerek davet ettiğinde, Gılgamış onun kullanıp bir kenara attığı önceki aşıklarını sıralayarak tanrıçayı reddetmişti. Gılgamış'ın belirttiğine göre, bunlar Dumuzi/Tammuz'un "gençliğinin aşkının" ölümünden sonra başlamıştı. Onun için, diyerek devam etmişti, Gılgamış "yıl be yıl yas ilan ettiydin." İşte bu yıldönümlerinde İştar geceyi birlikte geçirmek için arka arkaya erkekleri odasına davet etmişti. Ama Gılgamış soruyordu, "Sevgililerinden hangisini sonsuza dek sevdin? Aşıklarından hangisi cennete gitti?" Sonra bir kenara atılan aşıkları ve kaderlerini sıraladı: Çoban olan birinin onunla bir gece geçirdikten sonra "kanadı" kırılmıştı. Aslan gibi güçlü olan bir diğeri bir çukura gömülmüştü. Bir üçüncüsü çarpılıp bir kurda dönüşmüştü ve bir başkası, "babanın bahçıvanı" vurulup bir kurbağa oluvermişti. "Peki ya ben?" diye sordu Gılgamış, "Beni sevecek olursan, bana da onlar gibi davranacaksın." Böyle bir şöhrete sahip olan İnanna/İştar'ın kadim ressamlarca sık sık erkeklere meydan okuyup onları davet eden çıplak bir güzel olarak betimlenmesine şaşmamalı (Şekil 54).

Bu hem iyi hem de kötü yıldönümleri arasındaki zamanı İştar, Gökadası içinde Dünya semalarında dolaşarak geçirmekte-

Şekil 54

di (bkz. Şekil 42) ve betimlemeler onu sık sık kanatlı bir tanrıça olarak göstermektedir. Belirtildiği gibi o İndüs Vadisindeki Aratta şehrinin tanrıçasıydı ve dönem dönem uçup orayı ziyaret etmekteydi.

İşte bu uzak yere yaptığı uçuşlar sırasında İnanna/İştar için işler tersine döndü: *Bir fani ona zorla sahip oldu* ve roller değişmişti ya, bunu yapan adam olayı anlatacak kadar yaşadı.

Tarih kayıtlarında bu adam Aggade'lı Sargon'du; yeni bir başkentte (genelde Akkad olarak bilinir) başlayan yeni bir hanedanın kurucusuydu. Akkad dilinde yazılmış ve bilginlerin *Sargon Efsanesi* adını verdikleri özyaşam öyküsünde bu kral doğumunun, akla Musa'nın doğumunu getiren koşullarını tarif eder: "Annem baş rahibeydi; babamı ise hiç tanımadım ben... Gizlilik içinde doğurdu beni bana hamile kalan baş rahibe, yani annem. Beni bir sazla dolu bir sepete koydu,-kapağı katranla mühürledi. Beni nehrin içine attı; nehir beni yüzdürdü. Nehir beni taşıdı ve toprağı sulayan Akki'ye götürdü. Toprağı sulayan Akki, su çekerken beni gördü ve çekip çıkardı; Toprağı sulayan Akki, beni oğlu kabul etti ve büyüttü. Toprağı sulayan Akki, beni bahçıvan yaptı."

Derken, bir gün bahçesiyle uğraşıyorken Sargon gözlerine inanamadı:

> Günün birinde kraliçem,
> Gökyüzünü ve yeryüzünü aşıp geldi;
> İnanna.
> Gökyüzünü ve yeryüzünü aşıp geldi;
> Elam ve Şubur'u aşıp geldi,
> ...aşıp geldi,
> Kutsal olan çok bitkindi ve uyuyakaldı.
> Onu bahçemin köşesinden gördüm;
> Onu öptüm, onunla birlikte oldum.

İnanna kızacağına Sargon'da tam kendisine hitap edebilecek bir şeyler gördü. O sıralarda uygarlığı bin beş yüz yıllık olan Sü-

mer, Krallığın dümeninde güçlü bir çift kola ihtiyaç duymaktaydı. Uruk'taki muhteşem krallık döneminin ardından krallık başkentler değiştirmişti, değişimler ise şehirler ve sonunda onların hami tanrıları arasında çatışmalara yol açmıştı. Sargon'da bir eylem ve çözüm adamı gören İnanna onu tüm "Sümer ve Akkad"ın bir sonraki kralı olarak aday gösterdi. Ayrıca adam onun sürekli aşığıydı. Sargon'un, *Sargon Tarihi* adıyla bilinen başka bir metinde belirttiği gibi "Ben bir bahçıvanken İştar bana sevgisini bahşetti; ve ben elli dört yıl Krallık yürüttüm."

Sargon'un ardından gelen Sümer ve Akkad krallarının saltanatları sırasında İnanna/İştar kral ile ilişkisini Yeni Yıl Bayramı törenlerine dahil etti ve bunları Kutsal Evlilik ayini ile resmileştirdi.

Daha eski zamanlarda tanrılar Yeni Yıl vesilesiyle Yaratılış Destanını ve Anunnakilerin Dünya'ya geliş ve kalışlarını yeniden hatırlayıp yeniden anlatmak amacıyla biraraya gelirlerdi; bayrama A.Kİ.Tİ, "Dünya Üstünde Kurulan Yaşam" adı verilmişti. Krallık başlatıldıktan ve İnanna kralı Gigunusuna davet etmeye başladıktan sonra, onun yatak arkadaşının ölümünün –ve yerini kralın alışı– canlandırılışı bayram törenlerine dahil edildi. Ayinin özü, kralın tanrıçayla geçirdiği gecenin sonunda ölmemenin bir yolunu bulmasıydı... Yalnızca kralın şahsi kısmeti değil, ülkenin ve halkın kısmeti de –ertesi yıl bolluk bereket veya yoksulluk yaşamak– bu sonuca bağlıydı.

Bayramın ilk dört günü, canlandırmalara yalnızca tanrılar katılmaktaydı. Beşinci gün sahneye kral çıkmakta ve şehrin ileri gelenlerinden ve diğer önemli şahsiyetlerinden oluşan alayın başına geçip onları özel bir İştar Yolundan geçirmekteydi (Babil'de bu alay caddesi bugün bile huşu ilham eden anıtsal boyutlar ve mimari ihtişam kazanmıştı; bu yapı Berlin'deki Vorderasiatisches Museum'de yeniden inşa edilmiştir). Ana tapınağa varan kral, baş rahip tarafından karşılanırdı; baş rahip kralın nişanlarını, rütbe işaretlerini söküp alır ve bunları kutsallar kutsalındaki ilahın tam önüne yerleştirirdi. Ardından, tahttan indirilmiş krala dönen baş rahip ona bir tokat atar ve tören için onu

diz çökmeye zorlar, Tövbe töreninde kral günahlarının listesini yüksek sesle okumak ve ilahi bağışlama talep etmek zorundaydı. Sonra rahipler, kralı şehir dışındaki bir sembolik ölüm çukuruna götürürlerdi, tanrılar yukarıda onun Kaderini tartışmaktayken kral orada hapis kalırdı. Dokuzuncu gün çukurdan tekrar çıkar, nişanlarını ve kraliyet cübbesini geri alır ve alayı şehre geri götürürdü. Orada, akşam saatinde yıkanıp kokular sürünür ve kutsal semtteki Gipar'a götürülürdü.

Gigunu'nun girişinde İnanna'nın özel hizmetkarı tarafından karşılanır ve hizmetkar kralın adına tanrıçaya şöyle yakarırdı:

Güneş uykuya daldı,
Gün geçti.
Ona bakarken,
Onu okşarken;
Krala yaşam ver...
Kalbine davet ettiğin kral
Kutsal kucağında uzun günler yaşasın...
Ona elverişli ve muhteşem bir saltanat ver,
Tahtına dayanıklı bir temel ver...
Çiftçinin tarlası bereketlensin,
Çobanın ağılları çoğalsın...
Sarayda uzun ömür olsun.

Sonra kral ile tanrıça birleşmeleri için Gigunu'da yalnız bırakılıyordu. Bu bütün gece sürmekteydi. Sabah olunca kral geceyi sağ salim atlattığını herkes görebilsin, diye odadan çıkıyordu. Kutsal Evlilik gerçekleşmişti; kral bir yıl daha saltanat sürebilirdi; ülke ve halka bereket bahşedilmişti.

Ünlü Sümerolog Samuel N. Kramer *The Sacred Marriage Rite* (Kutsal Evlilik Ayini) adlı eserinde "Kutsal Evlilik Ayini yaklaşık iki bin yıl boyunca kadim Yakın Doğu'nun her bir yanında kendinden geçirici bir coşkuyla kutlanmıştır" der. Gerçekten de Dumuzi ve Gılgamış'tan çok sonraki zamanlarda bile Sümer kralları İştar ile geçirdikleri bu unutulmaz geceleri şiirlerle dile

getirmişlerdi. Kutsal kitaptaki Ezgiler Ezgisi *Ta'annugim*'deki aşk zevklerini tarif etmekteydi ve birkaç peygamber "Babil'in Kızının", yani İştar'ın "*Annugim* Evi"nin (Zevkler Evi) başına gelecek felaketi önceden bildirmişti ve bu İbranca terimin Sümerce *Gigunu* kelimesinden geldiği bizce açıktır ve bu durum, Zevkler Odası ve Kutsal Evlilik ayininin M.Ö. birinci binyılın ortalarına dek bilindiğini göstermektedir.

Çok eski günlerde Gipar, tanrının ve resmi eşinin geceyi geçirmek için kullandıkları ayrı bir yapıydı. Tek eşli kalan tanrılar –Enlil, Ninurta– bunu aynen korumuşlardı. İştar ise kenti Uruk'ta nişanlısı Dumuzi ile orada buluşmuştu ama yapının iç odasını, Gigunu'yu tek gecelik ilişkilere ayırmıştı. İştar'ın başlattığı değişim –Gipar'ın yeni bir İlahi Karşılaşma türü için kullanılması– o zamanın bazı *erkek ilahlarına* da bir fikir vermişti.

Bu açıdan en iyi korunmuş kayıtlar (İnanna/İştar'ın babası olan) Nannar/Sin ve onun Ur'daki kutsal semtindeki Gipar ile ilgilidir. İştar'ın ayinlerinde kralın oynadığı rol bir *Entu*, yani "Tanrı'nın Hanımı" (Sümerce NİN.DİNGİR) tarafından oynanıyordu. Orada yapılan kazılar kutsal semtin güneydoğu kısmında, Sin'in ziguratından çok uzak olmayan ama eşi Ningal'in tapınak meskeninden hayli uzakta bulunan Entu meskenini gün ışığına çıkartmıştır. Entu Gigunusunun yakınında arkeologlar Entu nesillerinin gömüldüğü bir mezarlık bulmuştur. Mezarlık ve açığa çıkartılan yapılar, resmi eşin yanı sıra bir de "Tanrı'nın Hanımı" edinme uygulamasının ilk Hanedanlar döneminden Yeni Babil dönemine dek, yani iki bin yılı aşan bir süre boyunca var olduğunu doğrulamıştır.

M.Ö. beşinci yüzyılda yaşamış olan Yunanlı tarihçi ve gezgin Herodot, yazılarında (*Herodot Tarihi*, 1. Kitap, 178–182) Babil'in kutsal semtini ve Marduk'un (ona "Jüpiter Bellus" diyordu) tapınak ziguratını modern arkeolojinin de göstermiş olduğu gibi hayli doğru tarif etmiştir. Anlattığına göre,

Sonuncu kulenin tepesinde büyük bir tapınak yükselir; tapınağın içerisinde, üzerine zengin örtüler örtülmüş bir büyük yatak ve onun yanında da altın bir masa bulunur. Ama içeride hiçbir heykele rastlanmaz. Hiçbir ölümlü için gece içeride kalmaya izin yoktur; bu hak, bu tanrının rahipleri olan Kaldelilere bakılırsa, yalnız tanrının bütün kadınlar arasından seçmiş olduğu yerli kadınlara verilmiştir.

*Yine bu rahiplere inanmak gerekirse, ki ben inanmıyorum, tanrı kendisi gelir, tapınaktaki yatağa yatar, dinlenirmiş, tıpkı Mısırlıların anlattıkları benzer bir hikayeye göre, Mısır'daki Teb tanrısı da aynı şeyi yaparmış; orada da Zeus tapınağına bir kadın gelir yatar, uyumak için; ve bu iki kadın da, diye tuttururlar, erkeklerle hiç düşüp kalkmamışlardır. Likya'daki Patara'da da aynı şeyi yaparlar, tanrının gelip kaldığı zamanlar için; çünkü bu kentte orakle her zaman danışılmaz; tanrı geldiği zaman büyük rahibe de her gece onunla birlikte tapınağa kapanır.**

Herodot tarafından anlatılanlar bu yaygın uygulama için ülkedeki herhangi bir genç kızın uygun olabileceği izlenimini veriyorsa da durum aslında böyle değildi.

Ur'daki Gipar'ın kalıntılarında bulunan yazıtlardan biri Enannedu adında bir Entu tarafından yazılmıştı; onun M.Ö. 1900 civarında Sümer'in Larsa şehrinin kralı olan Kudur–Mabuk'un kızı olduğu belirlenmiştir. "İçinde Entu için saf yerin inşa edildiği Gipar kadını olmaya muhteşem bir şekilde uygunum" diye yazmıştı. Ningal tapınağında bulunan adak nesnelerinin, bunların Enannedu tarafından verilen hediyeler olduğunu gösteren yazıtlar taşıyor oluşu ilginçtir; bu durum bazı bilginlerin [*The Giparu at Ur* (Ur'daki Gipar) adlı eserin yazarı Penelope Weadock)] bu Entunun tanrı Nannar'ın insan cariyesi iken tanrının resmi eşiyle de iyi geçinmek zorunda olduğunu, "tanrıça Ningal'in rahatını ve süslenmesini sağladığını" düşünmelerine yol açmıştır.

Kızlarının Entu hizmeti görmesini amaçlayan krallar çoktur.

* *Herodot Tarihi*, Herodotos, Remzi Kitabevi, 1991.

Yazıtlardan anlaşıldığı kadarıyla bunun sebebi, tanrıya böylesine yakından erişebilen Entunun kralı savunup onun için "uzun yaşam günleri ve esenlik" dileyebilecek olmasıydı; bunlar İştar ile Kutsal Evlilik yapan kralın dile getirdiği taleplerle aynıydı. "Tanrı'nın Hanımı" sayesinde şehrin tanrısına böyle doğrudan erişilebildiği için kadim Yakın Doğu'nun dört bir yanındaki kral nesillerinin, kızlarından başka hiç kimsenin Entu olmamasını sağlamak amacıyla, şehirlerindeki Gipar'ları inşa edip onarmalarına şaşmamalı. Bu yüce ve eşsiz görev, genel *Kadiştu* adıyla bilinen ve tapınaklarda "kutsal fahişelik" hizmeti veren çeşitli rahibelerinkinden tamamıyla farklıydı. Bu meslek, Kitabı Mukaddes'te küçültücü sözlerle anılır (İsrailli kadınlara kesinlikle yasaklanmıştı; bkz. Yasanın Tekrarı kitabı, 23:18). *Entular* tanrıların (ve kralların veya kurucu ataların) sahip oldukları cariyelerden şu açıdan farklıydılar: Entular çocuk doğurmamıştı ve anlaşılan (bilinmeyen prosedürler yoluyla) doğuramamaktaydılar, halbuki cariyeler doğurabilmekteydi ve doğurmuşlardır.

Bu kurallar ve adetler, ilahi nesep arayışında veya iddiasında olan kralların (çocuk doğuramayan) Entu'dan veya (çocukları resmi eşin doğurduğu çocuklardan sonra gelen) cariyelerden doğmak dışında yollar bulmak zorunda oldukları anlamına gelmektedir. Dolayısıyla Sümer'in son ihtişam döneminde, yani Ur'daki Üçüncü Hanedan zamanında krallarından bazısının Gılgamış'ı taklit ederek annelerinin Ninsun olduğunu iddia etmiş olmalarına şaşmamalı. Böyle bir iddiada bulunamayan Asur kralı Sanherib bunun yerine, yazıtlarından birinde "tanrıların Hanımı, üreme tanrıçası ben daha beni doğuran anamın rahmindeyken bana teveccüh gösterdi ve rahme düşüşüme gözcülük etti: Ea geniş bir rahim sağladı ve bana, üstat Adapa'nınkine eş kesinlikte anlayış bahşetti," demiştir. Başka örneklerde, Mezopotamya kralları şu veya bu tanrıçanın onları yetiştirdiğini veya emzirdiğini iddia etmişlerdi.

Mısır'da da çeşitli krallar ve kraliçeler, özellikle de on sekizinci hanedan döneminde (M.Ö. 1567–1320) ilahi soydan oldukları iddiasında bulunmuşlar (ve bunlar tapınak duvarlarında

Şekil 55

betimlenmiştir, Şekil 55). Bu hanedanın ilk firavununun annesine (muhtemelen ölümünden sonra) "tanrı Amon–Ra'nın eşi" unvanı verilmişti. Firavun I. Totmes (Tutmosis, Totmose olarak da bilinir) öldüğünde, ardında resmi eşinden doğan bir kız (Hatşepsut) ve bir cariyeden doğan bir erkek evlat bırakmıştı. Babasının ölümünün ardından kendi saltanatını yasallaştırmak için bu oğul (II. Totmes) üvey kardeşi Hatşepsut'la evlendi ama tahta çıkışından kısa süre sonra öldüğünde sahip olabildiği tek erkek evlat haremdeki kızlardan birinin doğurduğu gençti; Hatşepsut bir veya iki kız doğurmuştu sadece. (Fikrimizce, Firavunun Kızı unvanını taşıyan ve hala bir prenses olan Hatşepsut; kutsal kitapta anlatılan, nehirde bulduğu İbran çocuğu büyütüp ona kendi hanedanının ilahi isim eki olan "Mose" (Musa) adını veren ve sonunda onu evlat edinen firavun kızıydı ama konudan sapmayalım.)

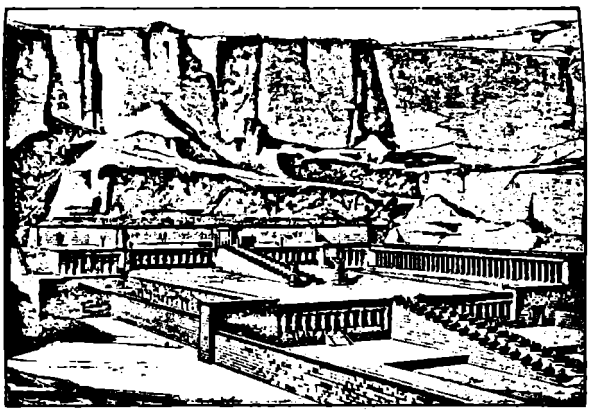
İlk başlarda Hatşepsut küçük üvey erkek kardeşi (yaklaşık yirmi üç yıl sonra Firavun III. Totmes/Totmose haline geldi) ile birlikte ülkenin dizginlerini tuttu. Ama sonra Krallığın yalnızca kendisinin hakkı olduğuna karar verip firavun olarak taç giydi (buna uygun olarak, tapınak duvarlarında takma sakalla betimlenmiştir).

Tanrı Amon majestleri kralın, bu [kraliçenin] kocası olan kralın şekline girdi. Ardından hemen ona gidip onunla beraber oldu.

Bunlar tanrı Amon'un, İki Diyarın Tahtlarının Efendisinin daha *sonrasında kraliçenin önünde söyledikleridir:*

"Senin rahmine ektiğim bu kızının adı Amon–tarafından–yaratılmış–Hatşepsut olacaktır... Bütün bu ülkeye hayırla krallık edecektir."

Kadim Mısır'ın en etkileyici kraliyet tapınaklarından biri Nil'in batı kıyısındaki Teb'in bir bölümü olan Dar–el–Bahr'deki kraliçe Hatşepsut tapınağıdır (Şekil 56). Bir dizi rampa ve teras eski günlerin tapınanlarını (ve bu günün ziyaretçilerini) sıralı muhteşem sütunların bulunduğu kata çıkartmaktaydı ve bu sı-

Şekil 56

ralı sütunların sol tarafında yer alan rölyeflerde ve duvar resimlerinde kraliçenin Punt seferi, sağ tarafta ise tanrısal doğumu betimlenmişti. Bu bölümdeki boyanmış rölyefler tanrı Amun'un tanrı Tot tarafından kraliçe Ahmose'ye, yani Hatşepsut'un annesine götürülüşünü gösterirler. Buna eşlik eden yazıtta, İlahi Karşılaşmaların bu türünün –tanrının, kraliçenin kocasının kisvesine bürünüp kraliçenin geceyi geçirdiği odaya girişi– en şiirsel ve nazik anlatımı yer almaktadır:

> Sonra İki Ülkenin Tahtlarının Efendisi olan
> muhteşem tanrı Amun bizzat gelip
> onun kocasının şeklini aldı.

Onu güzel odasında uyur halde buldular,
Tanrının kokusu onu uyandırdı,
Majestelerinin yüzüne sevinçle gülümsedi.

Aşkıyla yanan tanrı ona doğru seğirtti.
Bir tanrının biçimindeki o
Yanına yaklaşırken, kraliçe ona bakabiliyordu.

Onun yakışıklılığından başı döndü,
Aşkı her yanını sardı.
Oda tanrının tatlı kokusuyla dolmuştu.

Muhteşem tanrı dilediğince sevdi,
Kraliçe onu her şeyiyle mutlu etti.
Onu öptü.

Krallığın kendisi için ilahi bir mukadder olduğu iddiasını güçlendirmek isteyen Hatşepsut, tanrıça Hathor tarafından emzirildiğini öne sürmüştü; bu tanrıça turkuvaz madenlerinin bulunduğu Sina yarımadasının hanımıydı ve *Hat–Hor* ("Horus'un Evi/Meskeni") şeklindeki Mısırca adı onun, babası Osiris Set tarafından öldürülen genç tanrı Horus'u yetiştirip korumadaki rolünü belirtmekteydi. Lakabı İnek olan Hathor bazen inek boy-

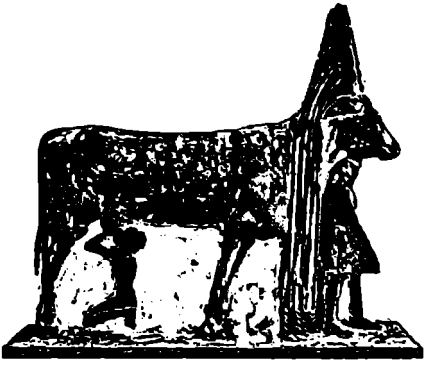
Şekil 57

nuzlarıyla bazen de bir inek olarak resmedilirdi ve Hatşepsut'un tapınağındaki süslemeler kraliçeyi inek tanrıçanın memelerinden süt içerken göstermekteydi (Şekil 57).

III. Totmes'in yarı ilahi olduğu iddiasında bulunacak dayanağı olmayan oğlu ve varisi II. Amenofis de Hathor tarafından emzirildiğini iddia ederek tapınak duvarlarında böyle resmedilmesini emretti (Şekil 58). Ama daha sonra tahta çıkan II. Ramses (M.Ö. 1304–1237) tanrı Ptah'ın firavuna şu gizli açıklamayı yaptığını kayıtlara geçirip ilahi doğum iddiasında bulundu:

> Senin babanım ben...
> Bir koçun, Mendes Efendisinin kisvesine büründüm
> Ve muhterem annenin içinde sebebin oldum.

Ve ondan bin yıl kadar sonra, annesinin yatak odasında tanrı Amon ile bir İlahi Karşılaşma yaşamasından sonra kendisine gebe kaldığı söylentilerini duyan Büyük İskender, daha önce anlattığımız gibi, yarı ilahi nesebine ilişkin gerçeğin peşine düşmüştü.

Şekil 58

TANRILAR KOCAYINCA

Dünyalıların elde etmeyi arzuladıkları tanrısal ölümsüzlük aslında iki gezegen üstündeki farklı yaşam devrelerinden kaynaklanan bariz bir uzun ömürlülük idi. Nibiru güneş çevresindeki bir turunu tamamladığında, orada doğmuş olan biri yalnızca bir yaşında olurdu. Ama onunla aynı anda doğan bir Dünyalı, bir Nibiru yılının sonunda 3.600 yaşında olmuş olurdu çünkü o zamana dek Dünya, Güneş çevresinde 3.600 kez dönerdi.

Dünya'ya gelip kalmak Anunnakileri nasıl etkilemişti? Dünya'nın daha kısa yörünge zamanına, dolayısıyla da Dünya'nın daha kısa yaşam devrelerine yenilmişler miydi?

Ninmah'ın başına gelenler buna bir örnek oluşturabilir. Baş Tıp Subayı olarak Dünya'ya indiğinde genç ve çekiciydi (Şekil 19), öyle çekiciydi ki gönül meselelerinin hiç de acemisi olmayan Enki bile onu sazlıklarda gördüğünde fazlasıyla etkilenmişti. Adem'in yaratılışına (Şekil 3) (Ninti, "Yaşam Hanım" olarak) yardım ettiği sıralarda hala genç görünümlü, uzun saçlı betimlenmekteydi. Dünya paylaşıldığında, Sina yarımadasındaki tarafsız bölge ona verildi (ve Ninharsag, "Dağ Zirvelerinin Hanımı" olarak anılır oldu.) Ama İnanna giderek yükselip İndüs Uygarlığının hami tanrıçası haline gelince, on ikiler panteonunda Ninmah'ın da yerini almış oldu. O sıralar da daha genç Anunnakiler Ninmah'tan *Mammi*, yani "Yaşlı Ana" diye söz edip arkasından "İnek" diyerek konuşmaktaydılar. Sümerli ressamlar onu inek boynuzlarıyla, kocamış bir tanrıça olarak resmetmekteydiler (bkz Şekil için S.207 a).

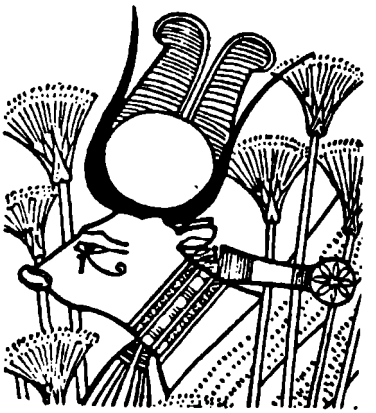
Mısırlılar ona Sina'nın Hanımı Hathor der ve hep inek boynuzlarıyla betimlerlerdi (bkz Şekil için S.207 b).

Genç tanrılar tabuları yıkıp İlahi Karşılaşmaları yeniden biçimlendirdikçe Yaşlı Tanrılar giderek daha uzak, daha az işe karışır bir hal aldılar ve ancak işler çığırından çıktığında müdahale ettiler. Tanrılar gerçekten de kocamışlardı.

a

b

- 9 -

ALACAKARANLIK KUŞAĞINDAN GELEN GÖRÜNÜMLER

Rod Serling'in ünlü televizyon dizisi *Alacakaranlık Kuşağı* (The Twilight Zone) her bir bölümün kahramanlarını önüne geçilmez bir kaza, ölümcül bir hastalık, zaman eğrilmesinde hapsolmak gibi hayli tehlikeli durumlara sokup kaderin inanılmaz bir cilvesi ile hiç zarar görmeden kurtulmalarını sağlayarak izleyicileri pek çok yıl boyunca (ve tekrar gösterimlerinde) ekran başına çivilemişti. Çoğu kez söz konusu mucize, görünüşte sıradan olan ama olağanüstü güçleri olduğu ortaya çıkan bir kişinin –dilerseniz "melek" diyebilirsiniz– eseriydi.

Ama *Alacakaranlık Kuşağı* izleyicisini, diğer her şey bir kenara bırakılacak olursa, cezbeden şey her bir bölümdeki kahramanın –ve onunla birlikte izleyicinin– neler olup bittiğinden emin olamayışıydı. Yoksa tehlike yalnızca bir hayal ürünü müydü? Her şey bir rüya mıydı ve dolayısıyla, kaçınılmaz sonu değiştiren "mucize" gerçekten mucize değil, "melek" de melek, zaman eğrilmesi de başka bir boyut falan değil miydi? Çünkü bunların hiçbiri gerçekten olmamıştı...

Oysa ki bazı bölümlerde kahramanın ve izleyicinin şaşkınlığına, dizinin adına yaraşır bir son sürpriz eklenmekteydi. Kahraman da izleyici de tüm bunların yalnızca hayal ürünü, bir rü-

ya, bilinçaltının gelip geçici bir numarası, gerçek dünyada hiçbir temeli olmayan bir hikaye olduğu kanısına vardığı o en son anda ortaya somut bir nesne çıkıverirdi. Bazen bölüm sırasında kahraman hiç üstünde durmadan cebine atıverdiği, parmağına geçirdiği bir yüzük veya boynuna astığı bir tılsım gibi küçük bir nesne bulur veya böyle bir nesne ona verilirdi. Bölümde geçen hayal ürünü ve gerçek dışı olaylar gibi bu nesne de hayal ürünü ve gerçek dışı olmalıydı. Ama tam izleyici ve kahraman olan biten her şeyin yalnızca hayal edildiğinden emin olduğu anda, kahraman bu nesneyi cebinde veya parmağında bulurdu: gerçekdışılıktan kalmış bir gerçeklik. Rod Serling bize, gerçeklik ve gerçekdışılık ile, akla uygun olan ile akla uygun olmayan arasında bir Alacakaranlık Kuşağından geçtiğimizi işte böyle göstermekteydi.

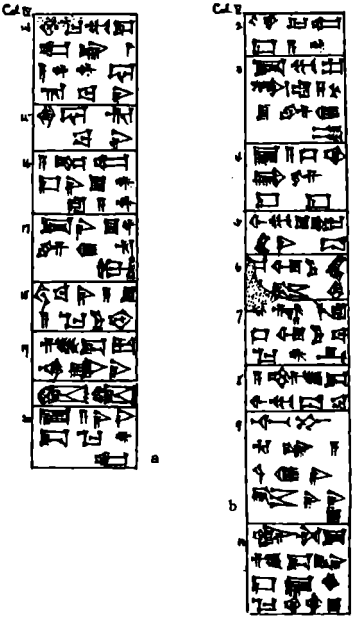
Dört bin yıl kadar önce bir Sümer kralı da kendini böyle bir Alacakaranlık Kuşağında bulmuş ve yaşadıklarını (şimdilerde Paris'teki Louvre Müzesinde sergilenen) iki kil silindir üstüne kaydetmişti.

Kralın adı Gudea'ydı ve M.Ö. 2100 civarında Sümer'in Lagaş kentinde hüküm sürmüştü. Lagaş, Enlil'in yasal varisi olan Ninurta'nın "kült merkezi"ydi ve tanrı, eşi Bau ile birlikte şehrin Girsu denilen kutsal semtinde yaşamaktaydı; işte bu nedenle yöresel unvanı NİN.GİRSU, "Girsu'nun Efendisi" idi. O sıralarda, Dünya üstünde üstünlüğü kimin ele geçireceği kavgaları, esasen Enki'nin ilk oğlu Marduk'un Enlil klanına karşı saldırıları şeklinde yoğunlaşmış olduğundan Ninurta/Ningirsu, Girsu'da yeni bir tapınak inşa etmek üzere babası Enlil'den izin almıştı. Bu öyle muhteşem bir tapınak olacaktı ki, üstünlüğün Ninurta'nın hakkı olduğunu ifade edecekti. Sonradan anlaşılacağı gibi, Ninurta'nın planı Mezopotamya'da bir yandan Gize'nin Büyük Piramitini taklit eden ve diğer yandan, geniş platformu üstünde gelişmiş astronomi gözlem evleri gibi iş görecek taş çemberler bulunan sıra dışı bir tapınak inşa etmekti. Gudea tarafından kayıtlara geçirilen olayların temelinde, işte bu heybetli planı gerçekleştirebilecek ve İlahi Mimarların tasarımlarına

zekice itaat edebilecek güvenilir ve sadık bir kul bulma ihtiyacı yatmaktaydı.

Olaylar dizisi, bir gece Gudea'nın gördüğü rüya ile başladı; bir İlahi Karşılaşmanın görümüydü. Ve öyle canlıydı ki kralı Alacakaranlık Kuşağına götürüvermişti çünkü Gudea uyandığında, *yalnızca rüyasında görmüş olduğu bir nesne somut biçimde kucağındaydı*. Gerçek dışı ile gerçek arasındaki sınır bir biçimde aşılmıştı.

Bu olaydan dolayı çok şaşıran Gudea, başka bir şehirde yaşayan kehanet tanrıçası Nanşe'yi "Kaderi Çözen Evi"inde görüp öğütlerini almak istedi. Sandalıyla oraya giden Gudea dualar ve adaklar sundu ki tanrıça onun gece vakti gördüklerindeki bilmeceyi çözsün. Gudea olanları ona anlatmaya şöyle başladı [bunları Ira M. Price tarafından *The Great Cylinder Inscriptions A and B of Gudea* (Gudea'nın Büyük A ve B Silindir Yazıtları) ad-

Şekil 59

lı eserdeki çeviride IV. Sütun, 14–20. dizelerden aktarıyoruz, Şekil 59a]:

> [Gördüğüm] rüyada
> Parlak, Gök gibi ışıldayan bir adamdı
> Gökte büyük, Yer'de büyük
> Başlığına bakılırsa bir tanrıydı.
> Yanı başında İlahi Fırtına Kuşu vardı,
> Ayağının altında tüketici bir fırtına gibi
> İki aslan çömelmişti, sağında ve solunda.
> Bana onun tapınağını kurmamı emretti.

Bunları bir göksel işaret izledi; Gudea'nın kehanet tanrıçasına anlamadığını söylediği buydu işte: *Kişar*, yani Jüpiter üstündeki Güneş birdenbire ufukta görünmüştü. Sonra Gudea'ya başka göksel talimatlar veren bir kadın görünmüştü (IV. Sütun, 23–26. dizeler):

> Bir kadın-
> Kimdi o? Kim değildi o?
> Başında bir tapınak yapısının
> Bir ziguratın imgesini taşıyordu;
> Elinde bir kutsal yazı kalemi tıtuyordu,
> Göğün elverişli yıldızının tabletini
> Takmıştı.

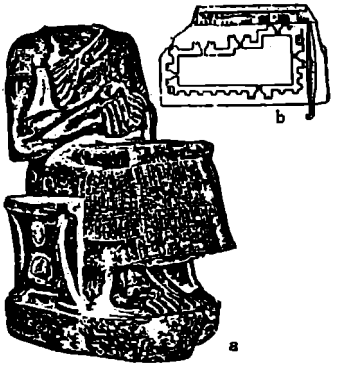
Bu "kadın" yıldız tabletine danışıyorken, üçüncü bir ilahi varlık ortaya çıkmıştı (V. Sütun, 2–10. dizeler, Şekil 59b); bu bir erkekti:

> Ardından ikinci bir adam göründü;
> bir "kahraman"ın görünüşüne sahipti,
> güçle donatılmıştı.
> Elinde laciverttaşından bir tablet tutmaktaydı,
> Üstüne bir tapınağın planını çizmişti.

Önüme bir kutsal taşıma sepeti koydu,
Bunun üstüne kutsal tuğla kalıbını koydu ve
tayin edilmiş tuğla bunun içine yerleştirilmişti.
Önümde büyük bir kap durmaktaydı,
Üstüne gündüz gece parıl parıl
Işıldayan *Tibu* kuşu oyulmuştu.
Sağımda bir yük katırı çöreklenmişti.

Bu metin tüm bu nesnelerin rüya sırasında bir biçimde maddeleştiğini düşündürmektedir ama içlerinden biri için bu konuda hiç şüphe yoktur çünkü rüya boyutundan fizik gerçeklik boyutuna geçivermişti; Gudea uyandığında, üstüne tapınağın planının çizilmiş olduğu lacivert taşından tableti kucağında bulmuştu! Bu mucizeyi heykellerinden birinde ölümsüzleştirdi (Şekil 60a). Heykel hem tableti hem de planın tablet üstüne çizilmesinde kullanılan İlahi Yazı Kalemini göstermektedir. Modern çağda yapılan incelemeler, tabletin tam kenarındaki ustalıkla yapılmış işaretlemelerin (Şekil 60b) tapınağın yedi katını inşa etmek için gereken ölçüleri tek bir tasarım içinde küçülen ölçeklerde gösterdiğini önermektedir.

Aynı şekilde maddeleşmiş olabilecek diğer nesneler ise çeşitli arkeolojik buluntular aracılığıyla bilinmektedir. Başka Sümer kralları kendilerini kutsal inşaata başlamak üzere taşıdıkları

Şekil 60a ve 60b

Şekil 61a, 61b ve 61c

"kutsal taşıma sepeti"yle betimlemişlerdi (Şekil 61a); tuğla kalıpları ve üstünde "tayin edilmiş" kabartması bulunan tuğlalar bulunmuştur (Şekil 61b); ayrıca Lagaş'taki Girsu'nun harabelerinde Ninurta'nın *Tibu* kuşunun imgesini taşıyan gümüş bir vazo gün ışığına çıkartılmıştır (Şekil 61c).

Rüya–görümündeki ayrıntıları Gudea'ya bildirildiği sırayla teker teker tekrarlayan kehanet tanrıçası bunların ne anlama geldiğini krala anlatmaya koyulmuştu. Görünen ilk tanrı Ninurta/Ningirsu idi; yeni tapınağı inşa etmek için kendisinin seçildiğini Gudea'ya bildiriyordu: "Sana onun tapınağını, Eninnu'yu inşa etmeni emretti." Tapınağın adı E.NİNNU, "Elli Evi" olacak; böylece Ninurta'nın normalde Enlil'in olan rütbe sayısı elli üzerine hak sahibi olduğunu, dolayısıyla da rütbe sayısı altmış olan Anu'nun hemen altında yer aldığını göstermekteydi.

Jüpiter'in helyak doğuşunun görülmesi "tanrı Ningişzida'dır," dedi ve bunun krala göklerdeki kesin bir noktayı, Yeni Yıl gününde Güneş'in doğacağı yeri tam olarak gösterdiğini ve tapınağın gözlem evlerinin buna göre yönlendirilmesi gerekeceği anlamına geldiğini anlattı. Görüm sırasında ortaya çıkan ve başının üstünde tapınak yapısının bir imgesini taşıyan kadın ise

tanrıça Nisaba idi; "Evi onun sana gösterdiği Kutsal Gezegen ile uyumlu inşa etmen için" bir eline yazı kalemini ve diğer eline de gök haritasını almıştı. Ve görümdeki ikinci erkek, dedi Nanşe, tanrı Nindub'tu ve "sana verdiği Ev'in planıdır."

Ayrıca Gudea'ya, görmüş olduğu diğer nesnelerin anlamlarını da açıkladı. Taşıma sepeti Gudea'nın inşaattaki rolünü belirtiyordu; kalıp ve "tayin eden tuğla" kilin kalıplanmasıyla yapılıp kullanılacak tuğlaların biçimini ve boyutunu göstermekteydi; "gündüz gece parıl parıl ışıldayan *Tibu* kuşu" inşaat boyunca Gudea'nın "rahat bir uyku çekemeyeceğini" işaret etmekteydi. Kutsal görevi gerçekleştirmek üzere seçilmiş olmasından dolayı Gudea'nın duyduğu sevinci bu gölgelemediyse eğer, yük katırı sembolizminin yorumlanışı gölgelemiş olmalıydı: Bu yük hayvanı gibi Gudea da tapınağın inşaatında ter dökecekti...

Lagaş'a dönen Gudea, kehanet tanrıçasının sözleri üstünde düşünüp kucağında belirivermiş olan ilahi tableti inceledi. Çeşitli talimatlar, özellikle de astronomik yönlendirme ve zamanlama konusu ile ilgili olanlar üzerinde düşündükçe aklı daha da karışıyordu. "Gün be gün ve uyku vakti yine" (yerine yenisi yapılacak olan) eski tapınağa gidiyor ve tapınak inşasının sırlarını anlamaya çalışıyordu. Aklı hala karmakarışık bir halde olan Gudea tapınağın kutsallar kutsalına gidip "Enlil'in oğlu Ningirsu"ya biraz daha yol göstersin, diye yalvardı: "Kalbim hala bilmez halde, anlam benden okyanusun ortası kadar uzakta, benden göğün ortası kadar uzak..." Karanlığın içinde, "Ey efendi Ningirsu," diye ağladı Gudea, "sana bu tapınağı inşa edeceğim ama alametler benim için hala anlaşılmış değil!"

İkinci bir alamet istedi ve aldı da. Bilginlerin, Gudea'nın ikinci rüyası dedikleri karşılaşmada, kralın ve karşılaşılan ilahın konumu çok önemli görünmektedir. Metinde (IX. Sütun, 5–6. satırlar) "tanrı, yere kapaklanmış olanın, yere kapaklanmış olanın ikinci kez başında durdu," diye belirtilir. Kullanılan Sümerce terim olan NAD.A, "yere kapaklanan, ayağına kapanmış" anlamında tercüme edilmiş olmasına rağmen, daha çok "dümdüz uzanmış, yere serilmiş" anlamını çağrıştırır. Yüzün yere kapan-

mış olmasını ve böylece göremez durumda olunduğunu ima etmektedir. Başka bir deyişle, Gudea yere ilahı görmemesini sağlayacak biçimde uzanmıştı. Tanrı ise Gudea'nın baş ucunda durmaktaydı. Gudea uyuyor veya bir transta idiyse, tanrı onunla gerçekten konuşmuş muydu yoksa kralın başının hemen yanındaki konum daha başka, örneğin metafiziksel bir yöntemi kolaylaştırma amaçlı mıydı? Metin bu noktayı netleştirmez; Gudea'ya sürekli, özellikle de tanrı Ningişzidda'dan ilahi yardım alacağı teminatının verildiğini aktarır. Mısır tanrısı Tot olarak teşhis ettiğimiz bu ilahın yardımı, anlaşılan o ki Ninurta/Ningirsu için özellikle önemliydi; tıpkı yeni tapınağın, Ninurta'nın rütbesini Elli olarak ilan etmesiyle –"efendiliğin Anu tarafından mukadder kılınmış elli adı"– birlikte *Magan* (Mısır) ve *Meluhha* (Nübye)'den beklenen sadakat yemini gibi. İşte bu yüzden, demişti Gudea'ya, tapınağın adı E.NİNNU olmalıydı: "Elli Evi." Ve Gudea'ya şu güvenceyi verdi; yeni tapınak yalnızca ilahın ihtişamını göstermekle kalmayıp tüm Sümer'e ve özellikle de Lagaş'a ün ve bereket getirecekti.

İlah, tüm bunların ardından Gudea'ya, İlahi Siyah Kuş ve Üstün Silah için özel kapalı mekanların, ilahi çift için *Gigi-nu*'nun, bir kehanet odasının ve tanrılar meclisi için bir yerin tasarımı da dahil olmak üzere tapınağın mimarisine dair çeşitli ayrıntıları açıkladı. Kap kacak ve mefruşatın ayrıntıları da verildi. Sonra tanrı, "Tapınağımın inşası için sana bir işaret vereceğim; emirlerim sana cennetsi gezegenin işaretini öğretecek" güvencesini verdi. İnşaat, dedi Gudea'ya, "yeni Ay gününde" başlayacaktı. Bu belirli yeni ay günü krala ilahi bir alamet ile –göklerden gelen bir işaretle– bildirilecekti: O gün rüzgarlar ve büyük sağanaklarla başlayacak ve gece inerken, tanrının eli "geceyi gündüz gibi aydınlık yapan" ışığı saçan bir alev tutar halde görünecekti:

> Akşam olunca bir ışık parlayacak
> Tarlaları, sanki güneşle aydınlanmış gibi
> Aydınlık edecek.

Tüm bunları duyan Gudea "elverişli planı, rüyasındaki vizyonun açık mesajı olan planı anlamıştı." "Artık son derece bilgeydi ve çok şeyi anlamaktaydı." "Sadık çoban Gudea, Lagaş'ın Anunnakilerine" sunular ve dualar sunduktan sonra "neşeyle işe girişti." Zaman yitirmeksizin "şehri arındırmaya" girişip "ülkedeki vergileri artırdı." Vergiler öküzle, yaban eşekleriyle, ahşap ve keresteyle, bakırla da ödenebiliyordu. Yakın ve uzak ülkelerden inşaat malzemelerini topladı ve büyük bir iş gücü örgütledi. Nanşe'nin önceden bildirdiği gibi, Gudea katır gibi çalıştı ve "rahat bir uyku çekemedi."

Tüm bunlar hazır olduğunda, kilden tuğlalar yapma zamanı geldi. Bunlar, ilk rüya–görümde Gudea'ya görünen kalıp ve örneğe göre kilden yapılmalıydılar. XIX. Sütunun 19. satırında Gudea, "Tuğlayı tapınağa taşıdı, tuğlayı tapınakta yere koydu" cümlesini okuruz. Bu beyandan anlaşıldığı gibi tuğla fiziken (gereken kalıptan anlaşıldığına göre) Gudea'nın elindeydi; *demek ki tuğla ve kalıp (lacivert taşından yapılma tablete ek olarak) Alacakaranlık Kuşağının sınırını geçip gelen diğer iki nesneydi.*

Artık Gudea "tapınağın zemin planını çizmişti." Ama "boyutların anlamlarını hep anlayan tanrıça Nisaba'nın aksine" Gudea şaşkındı. Biraz daha ilahi yol göstericiliğe ihtiyacı vardı yine ve yine daha önce işe yarayan yönteme baş vurdu; ama bu kez, falcılık yoluyla "ilerle" işareti aldıktan sonra. Falcılık için kullandığı yöntem "tohumların üstünden sakin sular geçirmeyi" ve ıslak tohumların görünüşüne göre ne yapılacağının belirlenmesini içeriyordu. "Gudea alameti inceledi ve işaretlerin elverişli olduğunu gördü."

Böylece Gudea başını yere koyup
Yere kapaklandı.
Emir–görüm ortaya çıktı:
"Efendinin Evinin inşasını,
Eninnu'yu sen tamamlayacaksın;
Aşağıdaki temelinden
göğe yükselen tepesine dek.

Bilginler bu bölümü "Gudea'nın üçüncü rüyası" olarak görseler de metnin kullandığı terminoloji burada belirgin biçimde farklıdır. Önceki örneklerde kullanılan ve "rüya" olarak çevrilen MAMUZU terimi aslında "görüm" olarak çevrilmesi daha iyi olacak olan İbranca/Sami *Mahazeh* kelimesine daha yakındır. Ancak tam burada, bu üçüncü defada DUG MUNATAE terimi kullanılmıştır, yani "ortaya çıkan bir emir–görüm." Bu kez, talep üzerine ortaya çıkan bu "emir–görüm"de Gudea'ya efendisinin tapınağını inşa etmeye nasıl başlayacağı gösterilmişti. Gözlerinin önünde, Eninnu'nun tamamlanma süreci "aşağıdaki temelinden göğe yükselen tepesine dek" biçimlenmekteydi. Temelden tepeye dek *tüm sürecin simülasyonla gösterildiği görüm* "onun dikkatini cezbetmişti." Yapılması gerekenler artık açıktı ve "neşeyle bu göreve girişti."

Bundan sonrası, yani tapınağı yönlendirmek ve gözlem evlerini kurmak için İlahi Mimarların ve astronomi tanrıları ve tanrıçalarının Gudea'ya nasıl yardım ettikleri, takvimle ilgili gereksinimlerin nasıl ve ne zaman karşılandığı ve yeni tapınağın açılışını ilan eden törenlerin hepsi bu Sümer kralının Silindir A ve Silindir B adlarıyla bilinen yazıtlarına kaydedilmiştir. Biz de bunların bir kısmını *Zaman Başlarken* adlı kitabımızda anlatmıştık.

Bir rüyada ortaya çıkıp daha sonra uyanık halin koşulları içinde maddeleşip çok güçlü etkilere yol açan bir tablet adil ama acılar içinde yaşayan bir Babil "Eyüp"ünün hikayesinde baş rolü oynamaktadır. Açılış dizelerine göre *Ludlul Bel Nemeqi* ("Bilgelik Tanrısına Hamd Edeceğim") başlıklı bu metin adil bir adam olan ama tanrısı tarafından terk edildiği, hami tanrıçası tarafından "kesilip kopartıldığı" ve dostları tarafından bırakıldığı, için talihsizliğine ağıtlar yakan Şubşi'nin hikayesini anlatır. Şubşi evini, malını mülkünü ve en kötüsü sağlığını kaybeder. "Niçin?" diye merak edip acılarının sebeplerini bulmak için falcılar ve "rüya yorumcuları" tutar; "ilahı gazabı teskin etmeleri için" şeytan kovucular çağırır. Ama hiçbir şeyin faydası

olmaz. "Tüm bunlar karşısında çok şaşkınım," diye yazmaktadır. Zayıflamıştır; öksürmekte, korkunç baş ağrılarından çekmekte ve topallamakta olan Şubşi ölmeye hazırdır ama sefaletin ve çaresizliğin dibine vurduğu sırada kurtuluş bir dizi rüya ile gelir.

Şubşi ilk rüyada "olağanüstü bir fiziği olan, vücudu muhteşem ve yepyeni giysilere bürünmüş olan sıra dışı bir genç" görür. Uyandığı sırada bu hayaletimsi görüntüyü gözünün ucuyla da görür, "ihtişama bürünmüş, huşu veren bir hale girmiş" olan genç adamı gerçekten görmüştür. Bu rüyanın ardından gelen konuşma veya eylem tabletin aldığı hasar yüzünden okunamamaktadır.

İkinci rüyada "olağanüstü bir Yıkanmış Olan" göründü, "elinde saflaştırıcı bir ılgın ağacı dalı tutmaktaydı." Bu görüntü "yaşamı eski haline getiren ilahiler" söyledi ve hastalığa tutulmuş mustarip Şubşi'nin üstüne "arındırıcı sular" döktü.

Üçüncü rüya bundan çok daha ilginçti çünkü bir rüya içinde rüya içeriyordu."Olağanüstü parlaklıkta siması olan bir genç kadın" tam anlamıyla bir tanrıça görünmüştü. Babil'in "Eyüp"üne kurtulacağını söyledi. "Korkma," dedi, "Bir rüyada seni... bu sefil halinden kurtaracağım." Ve Şubşi rüyasında *gördüğü bir rüyada* "başı örtülü, sakallı bir adam, bir şeytan kovucu" gördü:

> Adam bir tablet taşıyordu.
> "Beni Marduk gönderdi," dedi.
> "Şubşi'ye, İkamet Eden Adil Kişiye;
> Marduk'un saf ellerinden
> Sana esenlik getirdim."

Şubşi uyandığında rüyasının içindeki rüyada gördüğü tabletin gerçekten de elinde olduğunu gördü. Alacakaranlık Kuşağının oluşturduğu sınır geçilmiş; metafizik fizik haline gelmişti. Tablette çiviyazılı bir metin vardı ve Şubşi bunu okuyabiliyordu: "Uyandığı saatlerde, mesajı görür." Şubşi "elverişli işareti halkıma gösterecek" kadar gücünü geri kazanmıştı.

Mucizevi bir şekilde, "hastalık çabucak geçti." Ateşi düştü. Baş ağrısı "geçip gitti." Kötü İblis kendi alemine dek sürülmüştü; titremeler "denize karışmış", "bulutlanmış gözler" parlamış, "işitmesini engelleyenler" ortadan kalkmış, diş ağrısı ortadan kalkmıştı: Gizemli, mucizevi tabletin ortaya çıkmasıyla gözden kaybolan hastalıkların listesi en etkili son satıra dek uzayıp gider: "Ölmekte olanı yaşatan, Marduk'tan başka kim olabilirdi ki?"

Bu hikaye, kahramanın kutsal semtin on iki kapısından geçerek büyük zigurat tapınağa doğru ilerlerken Marduk ve eşi Sarpanit'in onuruna sunduğu adakların, saçılan ve yakılan sunuların listesiyle sona erer.

Kadim kayıtlarda, Alacakaranlık Kuşağına, bir rüya veya görüm boyutunun bir parçası olup da rüyadan uyanıldıktan sonraki gerçekliğin içinde tezahür eden nesnelere dair örnekler içermektedir. Gerçi bunlar, tapınağın planını içeren tablet örneğinde olduğu gibi resmedilmiş kanıtlardan yoksundurlar ama bu diğer bildirimler söz konusu fenomenin nadir görülse de Gudea için nadir olmadığını düşündürmektedir. Gudea bunları gelecek nesillerin görmesi için eliyle tutup havaya kaldırmamış olsa da metinlerden okuduklarımızdan biliyoruz ki en azından iki nesne daha –kalıp ve Tayin Eden Tuğla– akılla anlaşılan gerçekliğin içinde görünür hale gelmişti.

Bu sınırı aşan somut nesnelere ve eylemlere Gılgamış'ın rüyalarında da rastlanır. I. Tablet'te gökten indiği tarif edilen "Anu'nun eseri" bir rüyada görülmüş gibidir ama aynı olay *Gılgamış Destanı*'nın II. Tabletinde tekrarlandığında bu rüya gerçek olayların görümü haline gelir. Gılgamış söz konusu aygıtın içindeki vızıldayan kısmı çıkartmaya uğraşır ve en sonunda bunu başardığında, gizemli nesneyi annesine götürüp ayaklarının dibine bırakır.

Daha sonra, Gılgamış ve Enkidu Sedir Dağlarının eteklerinde kamp kurduklarında Gılgamış uyuya kalır, üç rüya görür ve her defasında rüyası görülen bir eylem –bir sesleniş, bir dokunuş– onu uyandıran gerçek bir eyleme dönüşür. Sesleniş, doku-

nuş öylesine gerçektir ki bunları Enkidu'nun yaptığından şüphelenir ama Enkidu'nun Gılgamış'a seslendiğini ve dokunduğunu kesin bir dille reddetmesinin ardından kral, tenini uyuşturacak kadar gerçekçi bir şekilde ona dokunan kişinin, rüyasında gördüğü tanrı olduğunu fark eder. Ve sonunda, fırlatılan roket gemiye ilişkin bir rüya–görüm geldi; Gılgamış'ın daha önce benzerini hiç görmediği bir nesneyi, benzerini (bir uzay limanı veya iniş yeri olmadığı için) Uruk'ta yaşayan hiç kimsenin görmemiş olduğu bir fırlatılışı gördüğü "rüya." Bu görüm yok olup gittiğinde nesne elinde belirmedi ama bunun bir Biblos sikkesinde resmedilmiş halini hala görebilmekteyiz (Şekil 49).

M.Ö. altıncı yüzyılda yaşamış Babil kralı Nebukadnessar'ın sarayındaki Yahudi esirlerden biri olan Daniel'in rüya–görümleri, Gılgamış ve Gudea'nın Alacakaranlık Kuşağı karşılaşmalarının fiziksel özellikleriyle doğrudan benzerlikler içermektedir. Dicle Nehrinin kıyısında yaşadığı İlahi Karşılaşmalardan birini (Daniel Kitabı, bölüm 10) şöyle anlatmaktadır:

> Gözlerimi kaldırıp bakınca,
> Keten giysi giyinmiş,
> Beline Ufaz altınından kemer kuşanmış
> Bir adam gördüm.
> Bedeni sarı yakut gibiydi.
> Yüzü şimşek gibi parlıyordu.
> Gözleri alevli meşalelere benziyordu.
> Kollarıyla bacakları cilalı tunç gibi parlıyordu
> Ve sesi, büyük bir kalabalığın çıkardığı gürültüyü andırıyordu.

"Görümü yalnız ben gördüm," diye yazar Daniel ama onunla birlikte olan kişiler bunu göremiyor olsalar da dehşete düşmelerine sebep olan bir mevcudiyet hissedip saklanmak için kaçmışlardı. O da aniden kıpırdayamaz oldu, yalnızca o ilahi sesi duyabilmekteydi ama:

Sonra adamın sesini duyunca
Yüzüstü yere düşüp
Derin bir uykuya daldım.

Bu konum Gudea tarafından tarif edilene yakındı; sonrasında ise Gılgamış'ın rüyalarında "bir tanrı"nın gerçekten fiziksel dokunuşu ve sesiyle uyanmasına ve şaşırmasına sebep oluşunu andıran şeyler gelmişti:

Derken bir el dokundu, titredim;
Beni dizlerimle ellerim üzerinde kaldırdı.

Sonra, bu ilahi kişi Daniel'e geleceği açıklayacağını bildirdi. Şaşkın ve ürkmüş olan Daniel'in yüzü hala yere dönüktü. Suskundu. Ama bu kişi –"insanoğluna benzeyen bir kişi"– Daniel'in dudaklarına dokundu ve Daniel konuşabildi. Kendini toparlayamadığı için özür dilediğinde bu ilahi kişi ona tekrar dokundu ve Daniel "güçlendi." Tüm bunlar, Daniel derin bir uykuya daldığı sırada olmuştu.

Daniel'in rüya–görümlerinden daha unutulmaz bir Alacakaranlık Kuşağı olayı ise *Duvardaki El Yazısı*'dır. Olay, Babil'de Nebukadnessar'ın naibi olarak M.Ö. 540 civarında hüküm süren Bel–şar–utzur'un ("Efendi, koruyan Prens") saltanatı sırasında geçer; Kitabı Mukaddes bu krala Belşassar demektedir. Daniel Kitabının 5. bölümünde anlatıldığı gibi Kral Belşassar soylu adamlarından bin kişiye büyük bir şölen verdi; bu sahne kraliyet şölenlerinin gösterildiği birkaç Babil ve Asur betimlemesinden çok iyi bilinmektedir (Şekil 62). Fazla şarap içip sarhoş

Şekil 62

olunca, Nebukadnessar'ın Kudüs'teki tapınaktan yağmaladığı altın ve gümüş kapların getirtilmesini emretti ki "karıları, cariyeleri, soylu adamları onlarla içsinler. Böylece Tanrı'nın Yeruşalim'deki tapınağından alınan altın kaplar getirildi; kral, karıları, cariyeleri, soylu adamları onlarla içtiler. Şaraplarını içen altından, gümüşten, tunçtan, demirden, ağaçtan, taştan ilahları övdüler." Bu putperest şenlik ve Yahveh'nin tapınağından alınan kutsal eşyaların pisletilmesi sürüyorken;

Ansızın,
Bir insan elinin parmakları belirdi,
Kendiliğinden
Yanındaki saray duvarının
Sıvası üzerine
Yazmaya başladı.
Ve Kral yazan eli gördü.

Bir kola ve bedene bağlı olmaksızın kendi başına havada süzülen bir insan elinin görüntüsü çok şaşırtıcıydı; görüntünün aniden ortaya çıkışı kötü bir şeyler olacağına dair önseziyi güçlendirmişti. "Aklından geçenler onu ürküttü, benzi soldu; eli ayağı tutmaz oldu, dizlerinin bağı çözüldü." Yahveh'nin tapınağından alınan kapların kirletmesinin, bilinmeyen ciddi sonuçları olan meşum bir İlahi Karşılaşmayı tetiklediğini fark etmiş olmalıydı.

Babil'in falcılarının ve müneccimlerinin tez huzuruna getirilmesi için bağırdı. "Babil'in bilgelerine" seslenip bu yazıyı her kim okuyabilirse onun ülke yönetiminde üçüncü sıraya yerleşeceğini açıkladı. Ama yazıyı kimse okuyamadı, ne anlama geldiğini açıklayamadı. Ve "Belşassar daha da korktu, benzi büsbütün soldu. Soylu adamlarıysa şaşkındı."

Bu korku ve çaresizlik sahnesine giren kraliçe olanları öğrendiğinde, bilge Daniel'in rüyaları ve ilahi mesajları anlayıp yorumlamasıyla tanındığını söyledi. Daniel huzura çağırıldı ve ona vaat edilen ödülden söz edildi. Ödülü reddetmiş ama görü-

mü yorumlamayı kabul etmişti Daniel. Yazıyı yazan el o sırada çoktan gözden kaybolmuştu ama duvardaki yazı duruyordu. Bu meşum alametin, tapınağın Yüce Tanrı'ya, Göğün Rab'bine kutsal kılınan kaplarının kirletilmesinin sonucu olduğunu doğrulayan Daniel bu yazıyı ve anlamını şöyle açıkladı:

> Bu yüzden Tanrı,
> O yazıyı yazan eli gönderdi.
> Yazılan yazı şudur:
> *Mene, mene, tekel ve Parsin.*
> Bu sözcüklerin anlamı şudur:
> *Mene:* Tanrı senin krallığının günlerini saydı
> Ve ona son verdi.
> *Tekel:* Terazide tartıldın ve
> Eksik bulundun.
> *Parsin*: Krallığın ikiye bölünerek
> Medler ile Persler'e verildi.

Belşassar sözünü tutup Daniel'e mor giysi giydirilip boynuna altın zincir takılarak ülkede üçüncü önder ilan edilmesini emretti. Ama "Kildan kralı Belşassar o gece öldürüldü ve Medli Darius krallığı ele geçirdi." (Daniel Kitabı, 5:30–31) Alacakaranlık Kuşağından gelen kehanet tam tamına gerçekleşmişti.

Lagaş'taki Eninnu tapınağının inşası için Gudea'ya ilahi talimatların ve inşaat planlarının verildiği Alacakaranlık Kuşağı rüya–görümlerinden bin yıl sonra Yahveh'nin Kudüs'teki tapınağına ilişkin benzer ilahi iletişimler yaşanacaktı.

Yahveh tarafından Sina Dağında Musa'ya verilen ayrıntılı talimatları izleyen İsrailoğulları Rab için Sina çölünde taşınabilir bir *Mişkan* –harfiyen, "Mesken"– inşa etmişlerdi; bunun en önemli parçası *Ohel Moed* ("Buluşma Çadırı") idi ve en kutsal kısmı, Yasa Tabletlerini içeren ve kerubiler tarafından korunan Ahit Sandığının saklandığı yerdi. Kenan ülkesine vardıklarında, Ahit Sandığı geçici olarak başlıca tapınma mekanlarına yerleşti-

rilmişti, Kudüs'teki "Yahveh Evi"nde son ve nihai konumuna kavuşmayı bekliyordu. M.Ö. 1000 civarında Davut, Saul'un ardından İsrail kralı olarak başa geçti. Kudüs'ü başkenti yaptıktan sonra, Kral Davut'un ümidi ve amacı orada kutsal tapınağı inşa etmek ve sonunda Ahit Sandığının bu tapınağın kutsallar kutsalının içinde, zamanın başlangıcından beridir kutsal sayılan bir noktaya yerleştirilmesini sağlamaktı. Ama –esasen rüyalar aracılığıyla gelen– ilahi iletişimler başka bir şey istemekteydiler.

Kutsal kitaptaki kayıtların belirttiğine göre, Davut tapınağı inşa etme niyetini Natan peygambere açmış ve peygamberden hayır dua almıştı. Ama "o gece" Rab, Natan'a seslendi ve kral Davut'a, savaşlar açtığı ve kan döktüğü içindir ki tapınağı kuracak olanın kendisi değil oğlu olacağını bildirmesini söyledi.

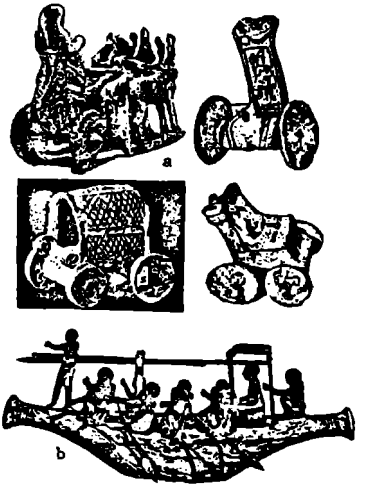
Natan peygamberin "o gece" bu ilahi iletişime nasıl geçtiği ise hikayenin sonunda (2. Samuel Kitabı, 7:17) açıklanır: "Böylece Natan bütün bu sözleri ve *görüm*leri Davut'a aktardı." Demek ki bu yalnızca bir rüya değil bir tecelliydi; bir *Çalom* (rüya) değil, yalnızca sözlerin işitilmekle kalmayıp tıpkı Yahveh'nin Sina'daki kampta Musa'nın erkek ve kız kardeşine açıklamış olduğu gibi, konuşanın da "tahayyül edildiği" bir *Hizzayon*'du (tahayyül).

Bunun üzerine Kral Davut "Rab'bin önünde oturdu", yani Ahit Sandığının önünde. Rab'bin kararını kabul etmişti ama kararın iki kısmından, yani tapınağı kendisinin değil de oğlunun kuracağından emin olmayı istemişti. Böylece, Kutsal Ahit Sandığının önünde oturup Musa'nın Rab ile iletişim kurduğu yolu kullanan Davut, peygamberin sözlerini tekrarladı. Kitabı Mukaddes'te Rab'bin yanıtından söz edilmez ama "Yahveh'nin önünde oturdu" ayetinde, bulmacaya, yani tapınağın planlarının kökeniyle ilgili gizeme ilişkin bir ipucu yatmaktadır. Çünkü Kitabı Mukaddes'in I. Tarihler kitabının 28. bölümünde, ölümü yaklaşan Davut'un İsrail'in tüm önderlerini ve ileri gelenlerini biraraya toplayıp onlara, Yahveh'nin tapınağın inşasıyla ilgili kararını bildirdiği anlatılır. Varisinin Süleyman olacağını açıklayan "Davut oğlu Süleyman'a" tapınağın tüm parçalarının ve

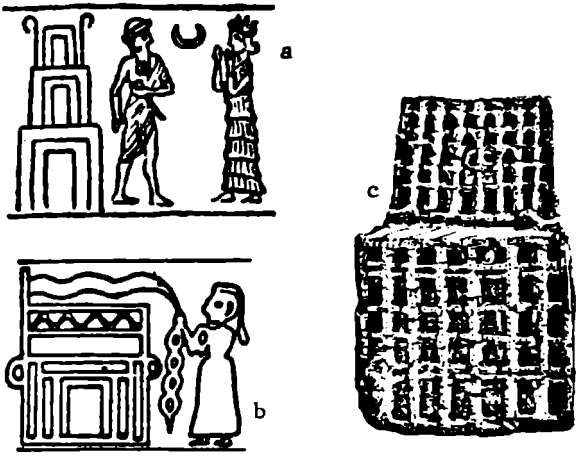
odalarının "tasarıları (*tavnit*) verdi", "Ruh aracılığıyla kendisine açıklanan bütün tasarıları *(tavnit)*" verdi.

İbranca *tavnit* kelimesi genellikle "tasarı, desen, model" olarak çevrilir ve bu terim, bunun bir plan, mimari bir çizim olabileceğini düşündürmektedir. Ama kutsal kitaptaki terim (İbranca "plan, tasarı" anlamına gelen) *Toknit* kelimesinden çok, daha doğru bir şekilde çevrildiğinde "inşa edilmiş model" anlamını çağrıştırmaktadır. Anlaşılan bu, Davut'un Süleyman'a teslim edebileceği kadar küçük bir somut modeldi; günümüzde "küçük ölçekli model" denilebilecek bir şey.

Mezopotamya ve Mısır'daki arkeolojik buluntuların kesinleştirdiği gibi, küçük ölçekli modeller kadim Yakın Doğu'da bilinmeyen şeyler değildi; bu gerçeği, Mezopotamya'da keşfedilen bazı nesneleri sergileyerek de gösterebiliriz (Şekil 63a), Mısır'da da bunlardan çok sayıda bulunmuştur (Şekil 63b). Bazı Sümer silindir mühürlerindeki betimlemelerde (Şekil 64a) sahnede yer alan insanların ve ilahi şahsiyetlerin boyunda tapınak kuleler gösterilmiştir, tıpkı bir rahibeye bir tapınak modelinin gösterildiği şu örnekteki gibi (Şekil 64b). Bu yapıların mühür üs-

Şekil 63a ve 63b

Şekil 64a, 64b ve 64c

tündeki boş alana sığabilmesi için gerçek ölçülerinde çizilmedikleri varsayılmıştır ama tapınakların ve türbelerin –kutsal kitaptaki *tavnit* ile ilgili göndermelere koşut olan– kilden yapılma, *gerçek* küçük ölçekli modellerinin (Şekil 64c) keşfedilmesi belki Mezopotamya'da da krallara inşa etmeleri emredilen tapınakların ve türbelerin gerçek modellerinin gösterilmiş olduğunu düşündürmektedir.

Tavnit (tasarılar) terimi, Kitabı Mukaddes'in önceki bölümlerinde, Mısır'dan Çıkış sırasında Yahveh için taşınabilir bir Mesken inşa edilmesiyle ilgili olarak da geçmektedir. Musa, Sina Dağına çıkıp Rab'le karşılaştığı sırada, "Yahveh Musa'ya"–genelde Çadır olarak çevirilse de aslında "Mesken" anlamına gelen– *Mişkan* hakkında kırk gün kırk gece bilgi vermişti. Yapımı için gereken –İsrailoğullarından, Gudea'nın yapmış olduğu gibi zoraki vergilerle değil de gönüllü katkılarla alınması gereken– çok çeşitli malzemelerin listesini yapan Yahveh, Musa'ya Meskenin *tavnitini* ve oradaki aygıtların *tavnitini* gösterdikten sonra şöyle dedi (Mısır'dan Çıkış, 25: 8–9):

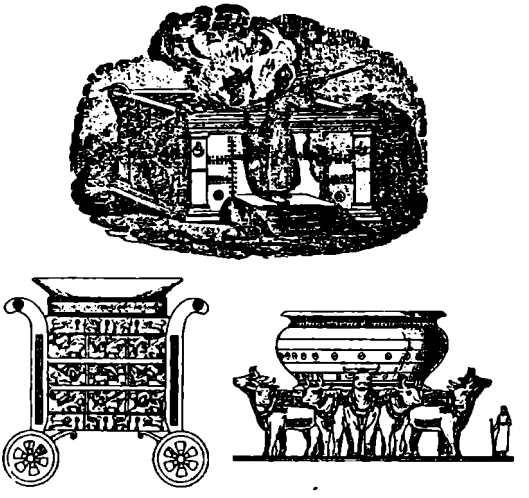
Aralarında yaşamam için bana
Kutsal (Mişkan) bir yer yapsınlar.
Konutu ve eşyalarını
Sana göstereceği örneğe (*tavnite*)
Tıpatıp uygun yapın.

İki kerubisiyle birlikte Ahit Sandığının, Perdenin, Üzerinde Ekmek Sunulan Masa ve ilgili alet edevatın, ardından Kandilliğin yapılması için gereken ayrıntılı mimari ölçüler ve talimatlar verildi; ve bu talimatların sıralanışı ancak şu nasihat için –"Her şeyi sana dağda gösterilen *örneğe* (tavnit) göre yapmaya dikkat et."– kesintiye uğrar ve sonra bu ayrıntılı mimari talimatlar Mısır'dan Çıkış Kitabındaki ek iki bölüm boyunca devam eder. Demek ki Musa'ya yapılacak her şeyin modellerinin –muhtemelen küçük ölçekli modellerinin– *gösterilmiş* olduğu açıktır. Kitabı Mukaddes'te Sina'daki konuta ve Kudüs'teki tapınağına ve bunlarla ilgili diğer tüm araç gerece ilişkin mimari talimatlar öyle ayrıntılıdır ki modern bilginler ve ressamlar bunları betimlemekte hiç zorlanmadılar (Şekil 65).

I. Tarihler Kitabının 28. bölümünde yer alan ve Kral Davut'un Süleyman'a devrettiği malzemeleri ve talimatları anlatan kısımda *tavnit* kelimesi dört kez geçer ve böyle bir modelin varlığına ilişkin kuşkuları ortadan kaldırır. Dördüncü ve son bahiste Davut, bu *tasarının* ve tüm ayrıntılarının kendisine Yahveh tarafından, *yazılı talimatlar eşliğinde* verildiğini Süleyman'a söyler:

Bütün bunlar
Rab'bin eli üzerimde olduğu için
Bana bildirildi.
Ben de *tasarının* bütün ayrıntılarını
Yazılı olarak veriyorum.

Kitabı Mukaddes'e göre bütün bunlar Davut'a, (geçici mekanındaki) Ahit Sandığının önünde oturduğu sırada "Ruh tarafından" verilmişti. "Ruh"un bu talimatları, Yahveh'ni eliyle yazdı-

Şekil 65

ğı talimatları ve olağan dışı ayrıntılı *tavniti* Davut'a nasıl teslim ettiği ise bir sır olarak kalmıştır: Alacakaranlık Kuşağına yaraşır türden bir İlahi Karşılaşma.

Süleyman'ın inşa ettirdiği tapınak Babil kralı Nebukadnessar tarafından (M.Ö. 587'de) yıkılıp yağmalandı; kral, Yahuda önderlerinin ve asillerinin çoğunu Babil'e sürmüştü. Hezekiel de bunlar arasındaydı ve Tanrı, tapınağın yeniden inşa edilmesinin yaklaştığını ilan ettiğinde, İlahi Ruh –"*Elohim*'in Ruhu"– Hezekiel'in üstüne indi ve o da kehanetlerine başladı. Onun yaşadıkları gerçekten de Alacakaranlık Kuşağına aittir.

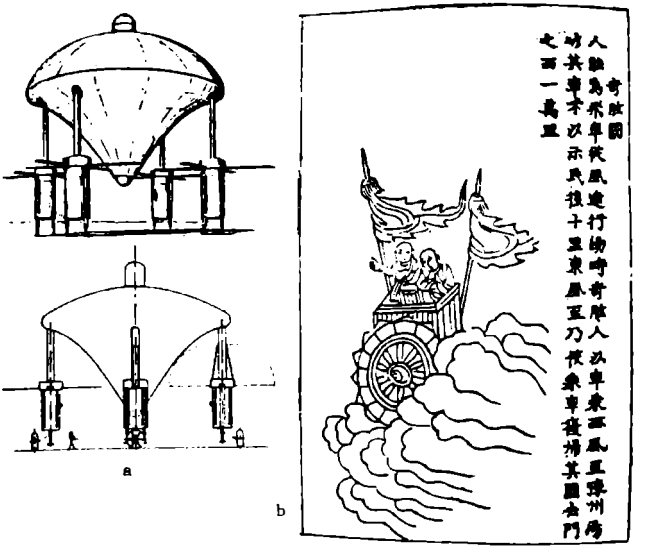
> Otuzuncu yılda,
> Dördüncü ayın beşinci günü
> Kevar ırmağı kıyısında sürgünde yaşayanlar
> Arasındayken gökler açıldı ve
> Tanrı'dan gelen görümler gördüm.

Hezekiel Kitabı bu sözlerle başlar. Kırk sekiz bölümü boyunca görümlerle ve İlahi Karşılaşmalarla doludur; *ilk görüm, yani*

İlahi Araba görümü eski çağlarda şahit olunan en kayda değer UFO gözlemlerinden biridir.

Bu Arabaya ve dört bir yönün yanı sıra yukarı ve aşağıya doğru nasıl hareket ettiğine ilişkin ayrıntılı teknik tarifler ta en başından başlayıp modern çağlara dek nesillerce kutsal kitap bilgininin aklını kurcalamış ve incelenmesi yalnızca Bilen İnisiyelerce yapılabilen Yahudi Kabalasının gizem inancının bir parçası haline gelmiştir. [Geçtiğimiz yıllarda, eskiden NASA'da çalışmış bir mühendis olan Joseph Blumrich'in *The Spaceships of Ezekiel* (Hezekiel'in Uzay Gemileri) adlı kitabındaki teknik yorumlama (Şekil 66a) hayli dikkat çekmiştir. Uçan Arabaya ilişkin çok eski bir Çin betimlemesi (Şekil 66b) ise bu fenomene ilişkin farkındalığın eski çağlarda dünyanın dört bir yanında mevcut olduğunu kesinleştirmektedir.]

Hezekiel bu Göksel Arabanın içindeki tahtı andıran şeyin üstündeki parlaklık veya alevli halenin içinde, belli belirsiz de olsa, "insana benzer" bir şey görmüştü ve Hezekiel yüzüstü yere

Şekil 66

yığıldığında, birinin konuştuğunu duydu. Sonra "uzanmış bir el" gördü ve bu el üstü yazılı bir tomar tutmaktaydı. "Tomarı önümde açtı ve her iki yanı da yazılıydı."

İlahı temsilen tek bir elin görülmesi Belşassar tarafından görülen elin Duvara Yazdığı Yazıyı hatırlatmaktadır ve Gudea yazıtlarında ona, tapınak için elverişli günü belirtmek için gökyüzünde, bir meşale taşıyan bir tanrı elinin görüneceğinin söylendiği yazılıdır. Almanya'daki Hildsheim katedralinde, Kayin ile Habil'in Tanrı'ya adak sunuşlarını gösteren on birinci yüzyıldan kalmış olan bronz plakada Rab yalnızca göklerden ortaya çıkan bir ilahi el ile temsil edilmektedir (Şekil 67).

"Rüya" kelimesi Hezekiel Kitabında bir kez bile geçmez; peygamber bunun yerine "görüm" kelimesini kullanmıştır. Kitabının daha ilk paragrafında "Gökler açıldı ve Tanrı'dan gelen görümler gördüm" diye belirtir. Aslında İbrancada kullanılan terim "*Elohim* görümleri"dir, yani Sümerce metinlerin DİN.GİR'ine ilişkin görümler. Bu terim "görüm"ün yapısına dair belirsizliği biraz da olsa korumaktadır; sahnenin veya harekete geçirilmiş zihinsel bir imgenin gerçekten görülmesi bir biçimde ancak zihin gözünde meydana gelmektedir. Kesin olan şey bu görümlere zaman zaman gerçekliğin de dahil olduğudur; gerçek bir ses, güncel bir nesne, görülebilen bir el. Bu bakımdan,

Şekil 67

Hezekiel'in vizyonları Alacakaranlık Kuşağına aittirler.

Hezekiel'i peygamberlik yolunda ilerleten birkaç İlahi Karşılaşma arasında, gerçek dışı olana dahil olup sonra gerçek dışı olanın içinde eriyen gerçekliğe ilişkin birden çok örnek vardır. Bu örneklerden biri, ilahi varlıkların krala bir tapınak planını gösterip sonunda kralın kucağında maddileşen mimari araçları tutup kaldırdıkları Gudea'nın şu ilk rüya–görümünün özelliklerini taşır.

"Sürgünlüğün altıncı yılı, altıncı ayın beşinci günü", diye başlar Hezekiel 8. bölüme. "evde, Yahuda'nın ileri gelenleriyle otururken Egemen Rab'bin eli bana dokundu."

> Baktım, insana benzer birini (hayalet) gördüm.
> Görünüşü; belinden aşağısı ateşi andırıyor,
> Belinden yukarısı maden gibi parıldıyordu.

Burada kullanılan sözcükler, bu görümün yapısına –gerçek midir, değil midir– dair peygamberin de kesin konuşamadığını açığa vurmaktadır. Gördüğü şeye bir "hayalet" demektedir; görmekte olduğu varlık ancak insana *benzemekte*dir. Bu alev ve ışıltıya *bürünmüş* birisi midir yoksa sahte bir imge, yani alev ve parlaklıktan *yapılma* biri midir? Her ne ise, fiziksel olarak iş görebildiği kesindi:

> *Eli andıran bir şey uzatıp*
> *Beni saçlarımdan tuttu.*
> *Ruh beni yerle gök arasında kaldırdı*
> *Ve Elohim görümlerinde [Tanrı'dan gelen görümlerde]*
> *Yeruşalim'e, iç avlunun kuzeye bakan kapısının*
> *giriş bölümüne götürdü.*

Daha sonra Hezekiel'in Kudüs'te (Dumuzi için yas tutan kadınlar da dahil) gördükleri anlatılır. Ve peygambere verilen talimatlar tamamlandığında, İlahi Araba (Rab'bin Görkemi) "kentin ortasından yükselip kentin doğusundaki dağa kondu,"

Görümdeki Tanrı (*Elohim* görümünde) beni kaldırıp
Kildan (Kalde) ülkesindeki sürgünlerin
Yanına götürdü.
Sonra gördüğüm görüm kayboldu.

Kutsal kitap yerden yükselerek yapılan bu yolculuğun bir İlahi Görümde, "*Elohim* Ruhunun Görümünde" gerçekleştiğini pek çok kez vurgulamaktadır. Yine de bu Kudüs'e fiziken yapılmış bir ziyarettir; şehir sakinleriyle yapılan konuşmaları ve hatta öngörülen katliamda ve şehrin son yıkılışında sağ bırakılacak olan doğru kişilerin "alınlarına işaret konulmasını" da içermektedir. (33. bölümde, sürgünün on ikinci yılında Kudüs'ten sağ kurtulan birinin gelişi anlatılır; Babil'deki sürgünlere Yeruşalim ile ilgili kehanetin gerçekleştiğini bildirir.)

On dört yıl sonra, ilk sürgünün yirmi beşinci yılının Yeni Yıl Gününde "Rab'bin eli" bir kez daha Hezekiel'i buldu ve onu Kudüs'e götürdü. "*Elohim* görümünde, beni İsrail ülkesine götürüp çok yüksek bir dağın üzerine koydu. Dağın güneyinde kente benzer yapılar vardı."

Tanrı beni oraya götürdü;
Tunca benzer bir adam gördüm.
Elinde keten ip ve
Bir ölçü değneği tutarak
Kapının girişinde duruyordu.

(Ölçü ipi ve değneği, Sümer döneminde, tapınak inşa etmek üzere seçilen bir krala bir İlahi Mimar tarafından verilen kutsal eşyalar olarak betimlenmekteydi, Şekil 68.)

Bu İlahi Ölçücü Hezekiel'e duyduğu ve gördüğü her şeye, özellikle de tüm ölçüleri not etmeye dikkat etmesi talimatını ve·di, böylece hepsini doğru biçimde sürgünlere aktarabilecekti. Bu talimat verildiği anda Hezekiel'in önündeki imge değişiverdi. Aniden uzaktaki adamın bulunduğu sahne, büyük bir evi çevreleyen bir duvarı göstermeye başladı; bizim dönemimizin deyişiyle, sanki kameranın teleskopik merceği yeniden odaklanmış-

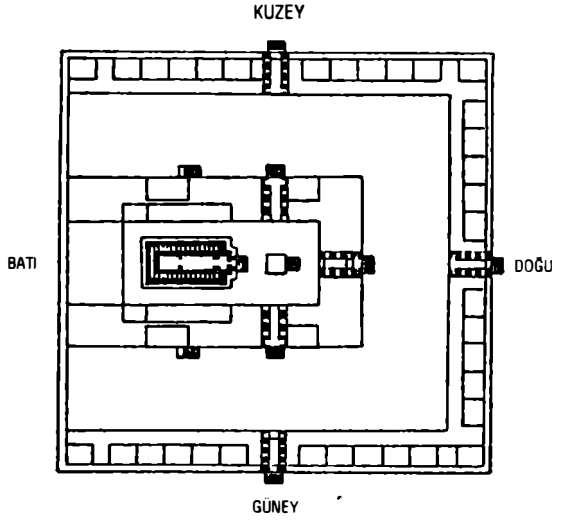
Şekil 68

tı. Hezekiel, yakından alınan bu görüntüde, "ölçü ipi olan adamın" bu evin ölçülerini almaya başladığını görebiliyordu.

Evin dışını çevreleyen duvarı gösteren sahnede, Hezekiel artık ölçücünün bir yandan ilerleyip bir yandan ölçtüğünü görüyordu; ve bu işlem sürdükçe, sahne –sanki adamı izleyen bir televizyon kamerası varmışçasına– değişmeye devam etmekteydi; ve dıştaki sahneler yerine Hezekiel evin iç kısımlarının –avlular, odalar, şapeller– imgelerini de görmeye başlamıştı. İmgeler artık genel mimari incelemeden inşaatın ayrıntılarının ve süsleme amaçlı ince noktalarının algılanmasına dönüşmüştü. Kendisine *gelecekteki, inşa edilmiş Tapınağın* kutsallar kutsalıyla ve kutsal eşyalarıyla, kahinlere ayrılan yerleri ve kerubilerin yerleri ile birlikte gösterilmekte olduğunu anlaşmıştı Hezekiel.

Hezekiel Kitabında üç uzun bölümü kaplayan bu tarif öyle ayrıntılı, ölçümler ve mimari veriler öyle kesindir ki modern teknik ressamlar tapınağın planını kolayca çizebilmişlerdi (Şekil 69).

Görümdeki sahneler, M.S. yirminci yüzyıl sonlarında hala geliştirilmekte olan en gelişmiş "Sanal Gerçeklik" türlerini bile alt edebilecek bir simülasyonda birbirini izledikçe, o sırada –2.500 yıldan uzun bir zaman önce– Hezekiel *görüme kapılıp gitmişti*. Sanki fizik bedenindeymişçesine, tapınağın doğuya bakan kapısına götürüldü ve orada "İsrail Tanrısının görkeminin" doğu girişinden geldiğini gördü; bu görüm daha önce iki kez "gördüğü görümlere" benziyordu:

Şekil 69

Ruh beni ayağa kaldırıp
İç avluya götürdü
Yahveh'nin Görkemi
Tapınağı doldurdu.

Ve şimdi tapınağın içinden kendisine seslenen bir ses duymaya başlamıştı. Bu adam, elinde ölçü ipi ve değneğiyle gördüğü önceki adam değildi çünkü o adam şimdi Hezekiel'in yanında durmaktaydı. Ve tapınağın içinden gelen ses ona, tahtın konulacağı yerin Rab'bin ayaklarının basacağı yer olacağını bildirdi. Sonunda, duyduğu ve gördüğü her şeyi İsrail halkına anlatması ve Yeni Tapınağın uygun biçimde inşa edilebilmesi amacıyla onlara planın ölçülerini vermesi talimatını verdi Hezekiel'e.

Hezekiel Kitabı gelecekte inşa edilecek tapınakta verilecek kutsal hizmetlere ilişkin uzun talimatlarla sona erer. Yahveh'nin Görkemini kuzey kapısından görebilmesi için Hezekiel'in "geri getirildiğini" belirtir. Hezekiel'in İlahi Görümden dönmek için buradan geldiği düşünülür ama Hezekiel Kitabında bundan hiç söz edilmez.

KADİM HOLOGRAMLAR, SANAL GERÇEKLİK

Gudea inşa edeceği tapınak için verilen mimari talimatlar karşısında şaşkına dönerken, "*ortaya çıkan* emir-görüm"de ona ilk temel taşından tamamlanışına dek tapınağın aşama aşama şekil alışını görebildiği bir rüya gösterilmekteydi; 4.000 yıldan uzun bir zaman önce, şimdi ancak bilgisayar canlandırmasıyla başarılabilen bir beceri.

Hezekiel, Mezopotamya'dan İsrail ülkesine mucizevi bir şekilde (iki kez) götürülmekle kalmamıştı. İkinci seferde ona, bugünlerde "sanal gerçeklik" teknolojisi dediğimiz şeyle, *henüz var olmayan* ve ancak bu Alacakaranlık Kuşağı görümünde Hezekiel'e açıklanan mimari ayrıntılara göre inşa edilmesi gereken bir *geleceğin* Tapınağının ayrıntıları sahne sahne gösterilmişti. Nasıl yapılmıştı bu?

Hezekiel bu görümü, daha en başından itibaren bir *tavnit* (tasarım) olarak adlandırmıştır; bu terim Kitabı Mukaddes'in daha önceki bölümlerinde Mesken Çadırı ve Tapınak ile bağlantılı kullanılmıştı. Ama bunlar yalnızca küçük ölçekli modeller idiyseler de Hezekiel tarafından görülen bu tahayyül gerçek ölçekli bir "inşa modeli" olmalıydı çünkü İlahi Ölçücü altı kübit uzunluğunda bir ölçü değneği ile ötede altmış kübitlik bir uzunluk, beride yirmi beş kübitlik bir yükseklik ölçmekteydi. Hezekiel'e gösterilen şey bir "sanal gerçeklik" veya hologram teknolojisine mi dayanmaktaydı? Ona "bilgisayar" canlandırmaları mı gösterilmişti yoksa başka bir yerdeki gerçek bir tapınağı holografi sayesinde mi görüyordu?

Bilim müzelerine giden ziyaretçiler, birleştiklerinde gerçek, üç boyutlu imgelerin havada yüzmesini sağlayan iki ışık huzmesiyle oluşturulan holografik sunumlara hayran olmaktalar. 1993 sonunda (*Physical Review Letters*, Aralık 1993 sayısı) geliştirilen teknikle uzun mesafeli hologramlar bir kristale odaklanmış yalnızca bir huzme yardımıyla bile ortaya çıkarılabilmektedir. Hezekiel'in aslında bambaşka bir yerde -belki de ta Güney Amerika'da olan "inşa edilmiş" bir modeli görmesini, ziyaret etmesini ve hatta içine girmesini sağlamak için kullanılanlar da acaba bu türden, elbette ki çok daha gelişmiş teknikler miydi acaba?

- 10 -

KRALLARIN RÜYALARI, MEŞUM KEHANETLER

"Uyumak, muhtemelen rüyaya dalmaktır," der Hamlet, Shakespeare'in *Danimarka Prensi Hamlet* adlı eserinde; öldürülen kralın hayaletinin Hamlet tarafından bir görümde görülmesinin ardından göksel işaretlerin meydana çıktığı bir trajedidir bu. Kadim Yakın Doğu'da rüyalar hiç de şans eseri olarak görülmezdi; rüyaların hepsi de, değişen derecelerde de olsa İlahi Karşılaşmalardılar, en hafif tabirle bunlar, meydana gelecekleri önceden bildiren şeylerdiler; bunlar sayesinde ilahi muradın veya talimatın aktarılması mümkün olmaktaydı ve en ciddi tabirle rüyalar, dikkatle sahnelenmiş ve tasarlanmış tecellilerdiler.

Kadim kutsal metinlere göre, rüyalar insanlığın başlangıcından, İlk Ana'dan, oğlu Habil'in öldürüleceğine ilişkin bir alamet rüyası gören Havva'dan itibaren Dünyalılara eşlik etmişlerdir. Tufandan sonra, Anunnakiler ve insan kalabalıkları arasında hem bir engel hem de bir bağlantı olması amacıyla Krallık kurumu başlatıldığında ise insanların yaşamlarının gidişatına eşlik edenler kralların rüyaları oldu. Ve sonra, insan önderler yoldan çıktıklarında İlahi Söz peygamberlerin rüyaları ve görümleri aracılığıyla iletilir oldu. Rüyaların ve görümlerin kayda geçirildiği bu uzun zaman süresince bazıları, görmüş olduğumuz gi-

bi, Alacakaranlık Kuşağına geçmiş olmalarıyla öne çıkmaktaydılar; bunlar sırasında gerçek dışı gerçek haline gelmekte, metafiziksel bir nesne fiziksel varlık kazanmakta, dile gelmemiş bir söz gerçekten duyulan bir sese dönüşmekteydi.

Kitabı Mukaddes, başlıca İlahi Karşılaşma biçimi olan ve ilahların kararını veya öğüdünü, iyicil vaadini veya katı hükmünü aktarmak amaçlı rüyalarla doludur. Gerçekten de, Çölde Sayım Kitabının 12. bölümünün 6. ayetinde Yahveh'nin (Musa'nın erkek ve kız kardeşine) açıkça "eğer aranızda bir peygamber" –Tanrı'nın sözlerini aktarmak üzere seçilmiş bir kişi– "varsa, ben Rab, görümde kendimi ona tanıtır, onunla düşte konuşurum" dediği belirtilmektedir. Bu ibarenin anlamı seçilen kelimelerin kesinliği ile güçlenmektedir: Bir görümde Yahveh kendisini *tanıtır*, tanınabilir, görülür kılarken, bir rüyada *işitilmesini* sağlamakta, kehanetler iletmekteydi.

I. Samuel Kitabının 28. bölümündeki bir hikaye de bu açıdan bilgi vericidir. İsrail kralı Saul, Filistinliler ile çok önemli bir savaşa girmek üzeredir. Yahveh'nin emri üzerine Saul'u kral olarak mesh etmiş ve ona Rab'bin sözlerini iletmiş olan peygamber Samuel ölmüştür. Endişelenen Saul ilahi yol göstericiliği kendi başına edinmeye çalışmaktadır ama "düşlerle... alametle... peygamberlerle" "Yahveh'ye danıştıysa" da Yahveh ona yanıt vermedi. Bu örnekte rüyalar, ilahi iletişimin ilk ve en başta gelen yöntemi olarak gösterilmektedir; rüyaları sırasıyla alametler –göksel işaretler veya sıra dışı yersel oluşumlar– ve kahineler ve de peygamberler aracılığıyla aktarılan ilahi sözler izlemektedir.

Samuel'in bir Yahveh peygamberi olmak üzere seçiliş tarzı da yine ilahi iletişim için rüyaların kullanılmasına dayanmaktadır. Bu süreç üç "tecelli rüyası" içermekteydi ve Robert K. Gnuse [*The Dream Theophany of Samuel* (Samuel'in Tecelli Rüyası)] gibi kimi bilginler bu üç rüya ile Gılgamış'ın üç rüya–uyanışı arasında kayda değer koşutluklar bulmaktadırlar.

Samuel'in annesinin, çocuğu olmadığı için kendisine bir oğul bahşedilirse onu Yahveh'ye adayacağına söz verdiğinden söz etmiştik. Sözünü tutan kadın, küçük oğlunu kahin Eli'nin

gözetimi altındaki geçici tapınakta saklanan Ahit Sandığı'nın bulunduğu yer olan Şilo'ya götürdü. Ama Eli'nin oğulları uçarı ve şehvet düşkünü olduklarından Yahveh, Eli'nin varisi olarak dindar Samuel'i seçmeye karar verdi. O sıralarda, I. Samuel Kitabının 3. bölümünün 1. ayetinde okuduğumuza göre, "Rab'bin sözü seyrek geliyordu, görümler de azalmıştı."

Bir gece Eli yatağında uyuyordu.
Gözleri öyle zayıflamıştı ki
Güçlükle görebiliyordu.
Samuel ise Yahveh'nin tapınağında,
Elohim'in Sandığının bulunduğu yerde uyuyordu.
Elohim'in kandili daha sönmemişti.
Ve Yahveh, Samuel'e seslendi.
Samuel, "Buradayım," diye karşılık verdi.
Ardından Eli'ye koşup
"Beni çağırdın, işte buradayım," dedi.

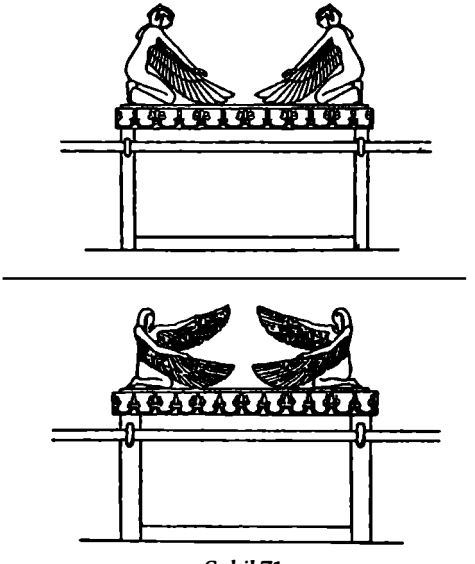
Ama Eli, hayır dedi; Samuel'i çağırmamıştı, "Dön yat" dedi ona. Yahveh bir kez daha Samuel'e seslendi ve Samuel bir kez daha Eli'ye gitti ve kendisini onun çağırmadığını gördü. Ama aynı şey üçüncü kez olunca, "Eli, genç Samuel'e Rab'bin seslendiğini anladı." Bunun üzerine, aynı şey yine olursa, "Konuş ya Yahveh, kulun dinliyor," demesini öğütledi. Bunun ardından "Yahveh gelip orada durdu ve 'Samuel, Samuel' diye seslendi ve Samuel, 'Konuş, kulun dinliyor' diye yanıtladı." M.S. on üçüncü yüzyılda bir Fransız ressam bu ilk rüya tecelliyi ve Samuel'in Yahveh ile son İlahi Karşılaşmasını Orta Çağdan kalan resimli bir kutsal kitapta elinden geldiğince resmetmiştir (Şekil 70).

Kral Davut'a Kudüs'teki tapınak için *tasarımı* ve yazılı talimatları sağlayan Ruh'un ona, Davut Ahit Sandığının önünde otururken gelmişti. Samuel'e sesleniş ise o "Yahveh'nin tapınağında, *Elohim*'in Sandığının bulunduğu yerde uyuyor"ken meydana gelmişti. Akasya ağacından yapılan ve içi dışı altınla kaplanan Sandık iki yasa tabletini koruma amacıyla yapılmıştı.

Şekil 70

Ama başlıca amacı, Mısır'dan Çıkış Kitabında da belirtildiği gibi, bir *Dvir*, yani "Konuşucu"ydu. Sandığın üstüne som altından yapılma, kanatları birbirine (Şekil 71'de bu ayrıntıya ilişkin iki seçenek gösterilmektedir) değen iki kerubi konulmalıydı.

Şekil 71

Yahveh, "Seninle orada, Levha Sandığının üstündeki Keruvlar arasında, Bağışlanma Kapağının üstünde görüşeceğim," demişti Musa'ya (Mısır'dan Çıkış Kitabı, 25:22). Tapınağın en iç kısmı olan kutsallar kutsalı Musa ve Baş Kahin olarak hizmet etmesi için Yahveh tarafından seçilen kardeşi Harun ve de onun kahin olarak mesh edilen üç oğlu dışında hiç kimse tarafından açılamayan bir perde ile ön kısmından ayrılmıştı. Ve onlar da bu kutsal mekana ancak belirli tören gereklerini yerine getirdikten ve özel giysilere büründükten sonra girebilmekteydiler. Dahası, bu kutsanmış kahinler Kutsallar Kutsalına girdiklerinde (bileşimi yine Rab tarafından çok titizce belirtilmiş olan) özel bir tütsü yakmak zorundaydılar ki Ahit Sandığını bir duman bulutu sarsın çünkü Yahveh, Musa'ya "Sandığın kapağının üstünde, bu bulutun içinde görüneceğim" demişti. Ama Harun'un iki oğlu "Rab'bin buyruklarına aykırı bir ateş" ile yaklaştıklarında, (muhtemelen) uygun duman bulutunu oluşturamadıklarında, "Yahveh bir ateş gönderdi ve ateş onları yakıp yok etti."

Samuel'in kehanet rüyalarını ve Davut'un rüya–görümlerini oluşturan bu gibi "doğaüstü" güçlerin Ahit Sandığı içinden çıkarılıp taşındığında bile Çadıra nüfuz etmeye devam etmiş olduğu Süleyman'ın kehanet rüyasından bellidir. Tapınağın inşasına girişmeye hazır olan Süleyman, Buluşma Çadırının (Mesken'in kutsallar kutsalını içeren bölümünün) o sıradaki son konaklama noktası olan Givon'a gitmişti. Ahit Sandığı ise onu gelecekte kurulacak tapınağın içindeki kalıcı yerine yerleştireceğini ümit eden Davut tarafından çoktan Kudüs'e götürülmüştü ama Buluşma Çadırı Givon'da kaldığı içindir ki Süleyman belki yalnızca ibadet etmek, belki de inşaatın bazı ayrıntılarını bizzat görmek amacıyla oraya gitti. Yahveh'ye sunular sundu ve uykuya daldı ve sonra:

> Yahveh Givon'da o gece
> Rüyada Süleyman'a görünüp
> "Sana ne vermemi istersin?"
> diye sordu.

Bu tecelli iki tarafı içeren bir konuşmaya dönüştü ve Süleyman, "Bana öyle sezgi dolu bir yürek ver ki iyi ile kötüyü ayırt edebilip halkı yönetebileyim" dediğinde bu yanıt Yahveh'nin çok hoşuna gitti çünkü Süleyman ne zenginlik ve mal mülk, ne uzun ömür ve ne de düşmanlarının ölümünü istemişti. Öyleyse, dedi Yahveh, sana bilgi ve bilgeliğin yanı sıra zenginlik ve uzun ömür de vereceğim.

Süleyman uyanınca
Bunun bir rüya olduğunu anladı.

Kitabı Mukaddes'teki ilgili bölüm bunun bir tecelli rüyası olduğu ibaresiyle başlamasına rağmen, bu görüm ve karşılıklı konuşma Süleyman'a öyle gerçek gelmişti ki sona erdiğinde bunun sadece bir rüya olduğunu anlamak Süleyman'ı çok şaşırtmıştı; meydana gelenlerin kalıcı etkileri olan bir gerçeklik olduğunu da fark etmişti çünkü bunun hemen ardından gerçekten de sıra dışı bir Bilgelik ve Anlayış ile donanmıştı. O dönemin Mezopotamya ve Mısır uygarlıklarına aşinalığı işaret eden bir ayette, Kitabı Mukaddes "Süleyman'ın bilgeliği bütün doğuluların ve Mısırlıların bilgeliğinden daha üstündü" şeklinde ekleme yapar.

Oysa, anlaşılması güç ve beceri gerektiren mimari ayrıntıları gerçekleştirmeleri için Sina'da, Yahuda oymağından olup Yahveh'nin "beceri, anlayış, bilgi ve her türlü ustalık vermek için ruhumla doldurdum" dediği Besalel ve de Dan oymağından olup Yahveh'nin "üstün yetenekler verdiğim" dediği Oholiav adlı ustaları seçip eğiten yine Yahveh idi. Süleyman ise gereken uzmanları sağlaması için Tire'nin Fenike kralına güveniyordu. Ve tapınak tamamlandığında Süleyman, bu Evi ebedi meskeni ve İsrail'in dualarının işitileceği bir yer olarak kabul etmesi için Yahveh'ye dua etti. Ve oracıkta Süleyman ikinci tecelli rüyasını gördü: "Yahveh daha önce Givon'da olduğu gibi ona yine göründü."

Kudüs'teki tapınak harfiyen Rab'bin "evi" olarak adlandırıl-

maktaydı; bu da tapınak–evler için Sümerlerin kullandığı terim olan "E"yi getirmekte ama Süleyman'ın tapınakları gerçek yaşam mekanları olarak gören Mezopotamya görüşüne katılmadığını ama tapınakları bir ilahi iletişim yeri, İnsan ve Tanrı'nın birbirini duyabildikleri bir yer, İlahi Mevcudiyet ile çölde Buluşma Çadırı yerine kalıcı bir mekan olarak gördüğü kendi duasından açıkça anlaşılmaktadır.

Kahinler Ahit Sandığını kutsallar kutsalına, "tapınağın *Dvir* kısmına" getirip "Keruvların kanatlarının altına" yerleştirdikleri anda "Rab'bin tapınağını bir bulut doldurdu" ve onlar aceleyle dışarı çıkmak zorunda kaldılar. İşte o zaman Süleyman duaya başlayıp "Karanlık bulutlarda oturan Yahveh"ye seslendi. "Gerçek meskenin göklerdir" dedi Süleyman, "*Elohim* yeryüzünde yaşar mıydı? Sen göklere yerlere bile sığmazsın, benim yaptığım bu tapınak ne ki!" Süleyman Rab'be yalnızca tapınaktan yayılan duaları işitmesi için yalvarmış olduğunu fark edip "buraya yönelerek dua eden kulunun ve halkın İsrail'in yalvarışını işit; göklerden, oturduğun yerden kulak ver; duyunca bağışla," diye ekledi.

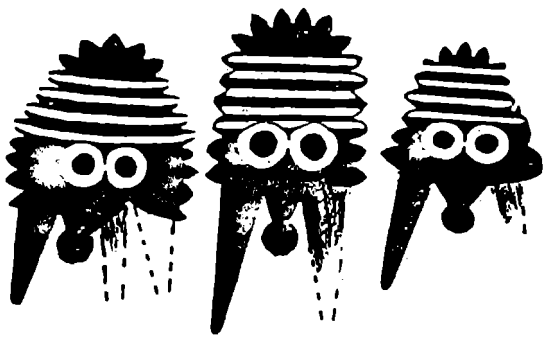
İşte o zaman "Yahveh daha önce Givon'da olduğu gibi ona yine görünerek şöyle dedi: 'Duanı ve yakarışını duydum. Adım (*Şemim*) sürekli orada bulunsun diye yaptığın bu tapınağı kutsal kıldım. Gözlerim onun üzerinde, yüreğim her zaman orada olacaktır.'"

Şem terimi geleneksel olarak bir kişinin bilindiği veya anıldığı "adı, ismi" olarak çevrilir. Ama *12. Gezegen* adlı kitabımızda kutsal kitap, Mezopotamya ve Mısır kaynaklarından yararlanarak gösterdiğimiz gibi, bu terim zaman içinde "sayesinde kişinin anıldığı şey" anlamına gelmeye başlamış olsa da ilk başlarda Mezopotamya tanrılarının Gök odaları veya uçan makinelerine gönderme yapan Sümerce MU ile koşuttu. Babil (*Bab–ili*, "Tanrıların Kapısı") halkı kendileri için bir *Şem* yapmak üzere bir kule inşa etmeye kalkıştıklarında, fırlatma kulesini bir "isim" için değil havada uçan araçlar için yapmaktaydılar.

Mezopotamya'da, tapınak platformlarının üstünde bu gök

odalarının geliş gidişlerine hizmet etmek üzere özel olarak inşa edilmiş ve ağır çarpmalara dayanmak üzere tasarlanmış olan bazılarına ait betimlemelerin de bulunduğu özel kapalı mekanlar vardı. Gudea, Ninurta'nın İlahi Siyah Kuş'u için kutsal semtte böyle bir özel kapalı mekana yer ayırmak zorunda kalmıştı ve inşaat tamamlandığında, yeni tapınağın "MU'sunun ülkeleri ufuktan ufka kucaklayacağı" ümidini dile getirmişti. Adad/İşkur'a adanan bir ilahide onun "ışın saçan MU'sunun göğün başucu noktasına çıkabileceği" söylenip övülmekteydi. İnanna/İştar'a adanmış bir ilahi ise onun, bir pilot giysisi kuşandıktan sonra (bkz. Şekil 33), "insanların yaşadığı topraklar üzerinde MU'su içinde uçtuğu"nu anlatır. Tüm bu örneklerde MU için kullanılan genel çeviri "isim"dir; çevrilen metinlerde Adad'ın toprakları kucaklayan ve göğün başucu noktasına çıkan bir "ismi" olduğu, İnanna/İştar için "insanların yaşadığı topraklar üzerinde ismi içinde uçtuğu" okunur. Aslında, bu kelime tanrıların uçan makinelerine ve kutsal semtler içindeki iniş iskelelerine gönderme yapmaktadır. Böylesi uçan araçlara ilişkin olan ve Eriha'da Şeria Nehrinin karşı kıyısındaki Tell Ghassul'da Vatikan adına yapılan kazıda arkeologlar tarafından keşfedilen bir betimleme, akla hemen Hezekiel'in tarif ettiği Arabayı getirmektedir (Şekil 72).

Babil'deki ilk zigurat tapınağın, E.SAG.İL ("Büyük Tanrı'nın

Şekil 72

Evi") inşa edilmesi için verdiği talimatında Marduk gök odası için gerekenleri şöyle belirtmişti:

> Tanrıların Kapısını inşa edin...
> Duvar sıraları biçimlensin.
> Şem'i belirlenen yerinde olacak.

Zaman içinde, kil tuğlalardan inşa edilen tüm bu katlı kulelere musallat olan yıpranmanın yanı sıra düşman saldırılarında maksatlı tahribe uğramaları nedeniyle de tapınaklar yenilenme ve yeniden inşa edilme gerektirmekteydiler. Esagil ile ilgili bir örnek, Asur kralı Esarhaddon'un (M.Ö. 680–669) yıllıklarında bildirilmiştir ve bu kayıtlar, Kudüs'teki tapınakla ilgili olarak Kitabı Mukaddes'te kaydedilen kral rüyalarının diğer birkaç özelliğini de içermektedirler. Bu tekrarlanan unsurlar Süleyman'a bahşedilen Bilgeliği, mimari talimatları ve bu talimatları anlayabilmeleri için ilahi anlamda esinlenmeleri veya eğitilmeleri sağlanan ustalara duyulan ihtiyacı içermektedir.

Stelinin (Şekil 73) üstünde güneş sisteminin üyelerinin sembolleriyle gösterilmiş olduğu Esarhaddon, Babil ile çatışma ve savaş yanlısı olan önceki Asur politikasını tersine çevirdi ve

Şekil 73

Asur'un ulusal tanrısı olan Aşur tapıncına ek olarak Babil'in ulusal tanrısı olan Marduk'a da saygı göstermekte bir mahzur görmedi. "Aşur ve Marduk bana bilgelik verdiler," diye yazmıştı Esarhaddon; diğer ulusları "uygarlaştırma", yani fethedip boyun eğdirme görevi için kendisine "Enki'nin yüce anlayışını" bahşetmişlerdi. Ayrıca Babil'deki Marduk'un tapınağı ile başlayarak bir tapınak restorasyon projesine başlaması için kehanetler ve alametlerle ona yön gösterilmişti. Ama kral bunun nasıl yapılacağını bilmiyordu.

Şamaş ve Adad, işte o sırada, bir rüyada Esarhaddon'a görünüp krala bu tapınağın mimari planlarını ve inşaat ayrıntılarını gösterdiler. Şaşkınlığına çare olarak gereken tüm duvar ustalarını, marangozları ve diğer zanaatkarları toplayıp onları (Asur'un başkenti) Aşur'daki "Bilgelik Evi"ne yönlendirmesini söylediler. Ayrıca, inşaat çalışmasına başlanacak doğru ay ve günü belirlemesi için bir falcıya danışmasını da söylediler krala. "Şamaş ve Adad'ın rüyada bana göstermiş oldukları"na göre harekete geçen Esarhaddon, gereken iş gücünü biraraya getirip onları "Bilme Yeri"ne götürdüğünü yazmıştır. Bir falcıya danışan kral, uğurlu günde temel taşını başının üstünde taşıyarak getirip tam olarak eski yerine koydu. Fildişinden yapılma bir kalıp ile ilk tuğlayı biçimlendirdi. Tapınağın yeniden inşası tamamlanırken kral tapınağa selvi ağacından yapılıp altın, gümüş ve bronz kakmalarla süslenen kapılar taktırdı; kutsal törenler için altın kaplar döktürdü. Ve tüm bunlar yapıldığında rahipler çağırıldı, adaklar kurban edildi ve önceden belirlenmiş olan tapınak hizmetleri yenilendi.

Aniden uyanıp gördüklerinin ve duyduklarının yalnızca bir rüya olduğunu hiç beklenmedik bir biçimde anlayan Süleyman'ın halini tarif etmek için Kitabı Mukaddes'te kullanılan dil, daha önceki bir tarihte yine böyle ani bir anlayışa kavuşan bir firavunun halini tarif etmekte kullanılan dille neredeyse aynıdır:

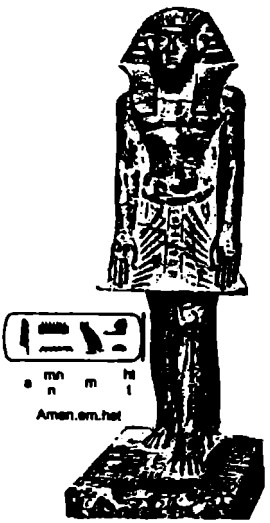
> Firavun uyandı,
> Düş gördüğünü anladı.

Bu düş dizisi, Kitabı Mukaddes'in Yaratılış Kitabının 41. bölümünde tarif edilen ve firavunun, Nil ırmağından çıkıp otlamaya başlayan "güzel ve semiz" yedi inek görmesiyle başlar. Bunları yedi "çirkin ve cılız" inek izledi; çirkin ve cılız inekler güzel ve semiz olan yedi ineği yedi. Bir sonraki rüyada firavun bir sap üzerinde bitmiş yedi "güzel ve dolgun" başak ve ardından rüzgarla kavrulmuş yedi cılız başak gördü; cılız başaklar, yedi güzel ve dolgun başağı yuttu. "Ve firavun uyandı, düş gördüğünü anladı." Tahayyül edilmiş bu iki sahne o kadar gerçekti ki uyanan firavun bunun yalnızca bir rüya olduğunu anlamaktan dolayı şaşkındı. Rüyanın gerçekliğinden dolayı kaygılanan firavun Mısır'ın tüm büyücülerini, bilgelerini çağırtıp rüyanın anlamını açıklamalarını istedi ama hiç kimse yorumlayamadı.

İşte İbran genci Yusuf'un Mısır'da yükselişi böyle başladı; Yusuf yanlışlıkla hapsedilmiş ve firavunun yine yanlışlıkla hapsedilmiş olan iki hizmetkarının rüyalarını doğru yorumlamıştı. Bunlardan biri olup görevine yine iade edilmiş olan Baş Şarap Vekilharcı bunu firavuna anlattı ve bu iki rüyayı yorumlaması için Yusuf'un huzura çağrılmasını önerdi. Ve Yusuf firavuna şöyle dedi: İki düş de aynı anlamı taşıyor, "*Elohim* ne yapacağını sana bildirmiş." Başka bir deyişle bu bir *kehanet rüyası* idi; Tanrı'nın muradına göre gelecekte neler olacağına dair ilahi bir ifşaattı. Bunun yedi yıl bolluğu izleyen yedi yıllık bir kıtlığı işaret ettiğini anlatan Yusuf, "*Elohim* ne yapacağını sana göstermiş," dedi. Bu rüyanın iki kez tekrarlanması ise, "*Elohim*'in kesin karar verdiğini ve en kısa zamanda uygulayacağını gösteriyor," dedi.

Yusuf'un "*Elohim* Ruhu"na sahip olduğunu ancak o zaman anlayan firavun onu tüm Mısır'a yönetici atadı ki yaklaşan kıtlığı savuşturabilsin. Yusuf da bolluk içinde geçen yedi yıl boyunca ürünleri iki üç kat artırmanın bir yolunu bulup kentlerde depoladı. Ve derken "bütün ülkelerde kıtlık vardı" ama Mısır'ın her yanında yiyecek bulunmaktaydı.

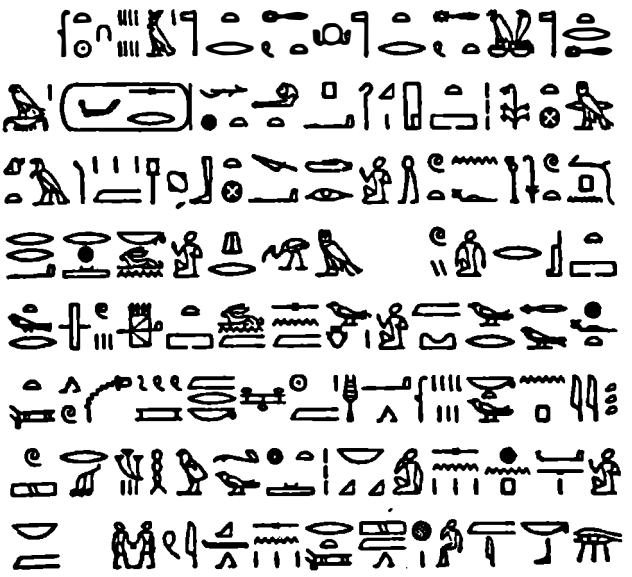
Kitabı Mukaddes, Yusuf'un yaşadığı dönemdeki bu firavu-

Şekil 74

nun adını vermez ama kutsal kitapla ilgili diğer kaynaklar ve kronolojiler sayesinde onu, On İkinci Hanedandan olup M.Ö. 1850 ile 1800 arasında Mısır'da hüküm süren III. Amenemhet olarak teşhis edebildik. Firavunun granitten oyma heykeli (Şekil 74) Kahire Müzesinde sergilenmektedir.

Firavunun yedi inekle ilgili rüyasına ilişkin bu Kitabı Mukaddes hikayesi hiç kuşkusuz Mısırlıların yedi inek inancına bağlıdır; (önceden belirttiğimiz gibi inek olarak resmedilen tanrıça Hathor'un adıyla) Yedi Hathor olarak anılan bu yedi ineğin geleceği bildirebildiği inancı mevcuttu ve bunlar, Yunanlıların kehanet tanrıçaları olan Sibillerin ataları olmalıydılar. Bereketli yedi yıl fikri de kutsal kitaba has bir icat değildi çünkü hiç yağmur almayan Mısır'ın tek su kaynağı olan Nil'in su düzeylerinde görülen böylesi döngüler günümüzde de devam etmektedir. Aslında, yedi yıl bolluğu izleyen yedi yıl kıtlığa ilişkin çok daha erken tarihli bir *Mısır* kaydı mevcuttur. E.A.W. Budge'ın *Legends of the Gods* (Tanrıların Efsaneleri) adlı kitabında çevirisi verilen bir hiyeroglif metindir bu (Şekil 75) ve firavun Zoser'in (M.Ö.

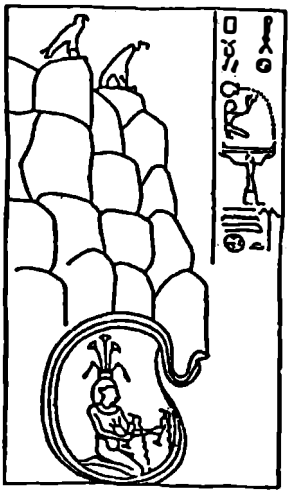

Şekil 75

2560 civarı) güneydeki Yukarı Mısır valisinden gelen ve "Nil yedi yıl boyunca kabarmadığı için" oluşan büyük bir kıtlıktan söz eden kraliyet yazışması aldığını anlatmaktadır.

Böylece firavun "kalbini ta başlangıca dek genişletti" ve tanrıların Mabeyincisine, İbis başlı tanrı Tot'a sordu: "Nil'in doğum yeri neresidir? Orada bir tanrı var mıdır? Varsa kimdir bu tanrı?" Ve Tot gerçekten de orada, Nil'in sularını iki mağaradan (Şekil 76) düzenleyen bir tanrı olduğu ve bu tanrının, kendi babası Khnum (namı diğer Ptah, namı diğer Enki) olduğu yanıtını verdi(bkz. Şekil 4).

Zoser'in Tot'la konuşmayı ve onun yanıtını almayı tam olarak nasıl başardığı hiyeroglif metinde açıklanmamıştır. Metin bize, Nil'in ve Mısır'ın yaşam kaderini elinde tutan tanrının, uzaklarda, yani Yukarı Mısır'daki Fil Adasında oturan Khnum olduğunu öğrendiği anda kralın ne yapması gerektiği anladığını anlatmaktadır: Uyudu... Bir tecelli bekliyordu ve buldu:

Şekil 76

Ve ben uyurken
Yaşamla ve hoşnutlukla
Keşfettim ki tanrı
Tam başucumda ayakta durmakta!

Rüyasında –veya düşleyişinde, tahayyülünde– Zoser, "Onu övgülerle yatıştırdım; huzurunda ona dua ettim" diyerek Nil'in sularını ve toprağın bereketini eski haline döndürmesini istedi. Ve tanrı:

Bana kendini açık etti.
Dostane bir yüzle, benim
İçin kaygılanarak şunu söyledi:
"Ben Khnum'um, senin yaratıcın."

Tanrı Khnum, eğer ilah için kral "tapınakları yeniden inşa etme, yıkılmış olanları eski haline getirme ve yeni kutsal yerler oyup biçimlendirme" işini üstlenirse kralın dualarını yanıtlayacağını açıkladı. Bunun için, dedi tanrı, yeni taşların yanı sıra

"zamanın başlangıcından beridir mevcut olan sert taşlar" da krala verilecekti.

Sonra tanrı, bunun karşılığında kayalar arasındaki odasının altındaki iki mağarada bulunan savakları açacağına ve bunun sonucunda Nil'in sularının yeniden akmaya başlayacağına dair söz verdi. Bir yıl içinde, nehrin iki kıyısı yeniden yeşerecek, bitkiler boy atacak, açlık ortadan kalkacaktı. Ve tanrı sözünü bitirdiğinde, Zoser "dinlenmiş bir halde uyandım, yüreğimdeki ağırlık kalkmıştı" dedi ve sonsuz şükran duygusu içinde, Khnum'a sürekli sunu törenleri yapılmasını emretti.

Tanrı Ptah ve onunla ilgili bir görüm, eski Mısır tarihindeki diğer iki tecelli rüyasının baş konusudur; bunlardan biri akla, erkek varis doğuramayan kadınlarla ilgili kutsal kitap hikayelerini getirmektedir.

Bir İlahi Karşılaşmanın savaşın gidişatını nasıl değiştirdiğini anlatan birincisi, firavun Merenptah (M.Ö: 1230 civarı) tarafından Karnak'taki büyük tapınağın dördüncü kapısı üstüne kaydettirilen uzun bir yazıtta korunmuştur. Savaşçı firavun II. Ramses'in oğlu olmasına karşın Merenptah, hem karadan (batıdan gelen Libyalılar) ve denizden (Akdeniz'in karşı kıyısından gelen "korsanlar") saldıran işgalcilere karşı Mısır'ı koruyabilmesine imkan kalmadığını görmüştü. "Korsanlar" tarafından desteklenmiş olan Libya güçleri Memfis'i, Mısır'ın eski başkentini ele geçirmeye hazırlandıkları sırada savaş zirve noktasına varmıştı. Ümidini yitiren Merenptah saldırganlarla yüzleşmeye hazır değildi. Derken, son çarpışmadan önceki gece bir rüya gördü. Rüyasında tanrı Ptah ona görünüp krala bir zafer vaat ederek şöyle dedi: "Şimdi al bunu!" ve Merenptah'ın eline bir kılıç verip şöyle devam etti: "Ve kalbinden üzüntüyü söküp at."

Bu noktada hiyeroglifle yazılmış metnin aldığı hasar nedeniyle hemen sonra neler olup bittiği açık değildir ama Merenptah uyandığında, ilahi kılıcın somut biçimde elinde olduğunu gördüğü sonucuna varabiliriz. Tanrının sözleri ve ilahi kılıç sayesinde güveni tazelenen Merenptah birliklerinin başında savaşmaya başladı ve savaş Mısırlıların zaferiyle sonuçlandı.

Ptah'ın ortaya çıktığı diğer rüya ise bir baş rahibin eşi olan bir prenses (Taimhotep) ile ilgilidir. Prenses üç kız doğurmuş ama bir erkek varis doğuramamış olduğundan "mucizeler yaratabilen ve hiç oğlu olmamış olana bir oğul verebilecek olan bu muhterem tanrının büyüklüğüne dua etti." Baş rahibin uyuduğu bir gece Ptah "bir vahiyde ona geldi" ve baş rahibe, belirli inşaat çalışmalarını yürütmesi karşılığında "ben de sana bir erkek evlat vereceğim" dedi.

> Bunun üzerine baş rahip uyandı
> Bu muhterem tanrının bastığı toprağı öptü.
> Bu hayırlı işi bir an önce yapmak üzere
> Kahinleri, gizem reislerini, rahipleri
> Ve Altın Evinin yontucularını işe aldı.

İnşaat işi Ptah'ın dileklerine uygun şekilde yürütüldükten sonra, der prenses bu yazıtta, gebe kalmış ve bir erkek çocuk doğurmuştu.

Ayrıntılarıyla olmasa da temel konusuyla (Ptolemeleler döneminden kalan) bu Mısır hikayesi, Kitabı Mukaddes'e çok daha erken dönemlerde düşülmüş bir kaydı andırmaktadır: Yanında iki ilahi varlıkla birlikte, İbrahim'e görünen ve onun yaşlı ve kısır karısı Sara'nın erkek çocuğu olacağını bildiren Rab'bin görünmesi olayı.

Mısır kayıtlarında bulunan ve kralların gördükleri kehanet rüyalarına dair diğer örnekler arasında en ünlüsü, daha sonra IV. Totmes adıyla taç giyecek olan prens tarafından görülen rüyadır. Onun rüyası çok iyi bilinmektedir çünkü firavun bu rüyayı, Gize'deki büyük Sfenks'in pençeleri arasına diktirdiği bir stelde anlatmaktadır ve o stel bugün hala orada durmaktadır.

Bu stele (Şekil 77) kaydedilmiş olanlara göre prens "kendini Memfis dışına çıkıp avlanarak oyalamaya alışmıştı." Bir gün Gize nekropolü yakınlarında, "ufka uzanan tanrıların kutsal yolu... ilksel zamanların kutsal mekanı"nın yanı başında dinlenmek için uzanır. Burası, yazıtta belirtildiğine göre, "ünü büyük,

Şekil 77

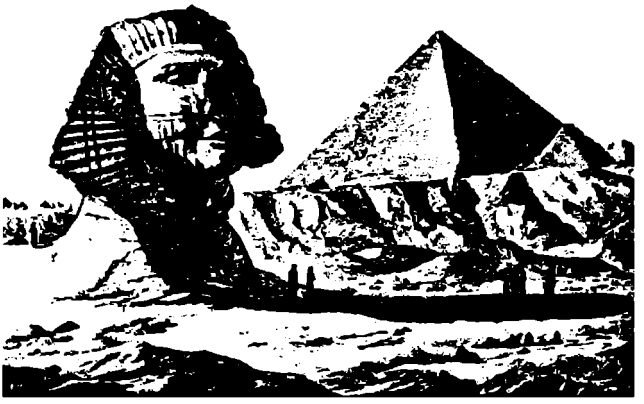
dehşeti büyük Sfenks'in çok büyük heykelinin" olduğu yerdir. Güneş tepede ve yakıcıydı, prens bu nedenle Sfenks'in gölgesinde yatıp dinlenmeyi seçmişti, derken uyuyakaldı.

Prens uyurken, Sfenks'in "kendi ağzıyla konuşup söylediklerini" işitti:

> Bana bak, evladım Totmose...
> Gör, halim muhtaç birininkine benziyor
> Tüm bedenim parçalanmakta.
> Çölün kumları üstünde durmuş olan ben
> Şimdi kumların altındayım...

Sfenks'in uyuyan prense söylediği şey, Sfenks'in büyük kısmını –on dokuzuncu yüzyılda Napolyon'un adamlarının şahit olduğu sahneden (Şekil 78) pek de farklı olmayan şekilde– örtmüş olan çöl kumundan kurtulmak ve yine tüm ihtişamıyla görülebilmek isteğiydi.

Tanrı Harmakhis'i temsil eden Sfenks ise bunun karşılığında ona Mısır tahtına çıkacağı sözünü verdi. "Sfenks sözlerini bitir-

Şekil 78

diğinde," diye devam eder yazıt, "kralın oğlu uyandı." Bu bir rüya olmasına karşın içeriği ve anlamı prens için çok netti. "Bu tanrının konuşmasını anlamıştı." Ve ilk fırsatta, bu ilahi ricayı yerine getirip Sfenks'i neredeyse tamamen örten kumları temizleme işine girişti. Gerçekten de, M.Ö. 1421'de prens IV. Totmes adıyla Mısır tahtına çıktı.

Krallığa ilahi yoldan aday gösterilmek Mısır tarih kayıtlarında hiç de nadir değildir. Aslında, prensten önce tahta çıkan III. Totmes ile ilgili olarak da böyle bir bağlantı kayıtlara geçirilmiştir. Karnak'taki tapınak duvarlarında söz konusu mucizevi olaylar ve "Tanrı'nın Görkemi"ne ilişkin görüm bu kral tarafından eklenen bir yazıtta anlatılmaktadır. Bu kez tanrı konuşmamış ama gelecekte tahta çıkması için seçtiği soyluyu "mucizeler yaratarak" işaret etmişti.

Totmes'in anlatışına göre, henüz rahiplik eğitimi almakta olan bir genç iken tapınağın sütunlu kısmında durmaktaydı. Aniden, tanrı Amon–Ra görkemiyle ufukta göründü. "Güzelliğiyle göğü ve yeri neşelendirdi, sonra büyük bir mucize yaratmaya başladı; ışınlarını Ufkun Horusu'nun (Sfenks'in) gözlerine doğrulttu." Kral, aşağıya inen tanrıya tütsü, kurban ve adaklar sundu ve bir alayın peşinden tanrıyı tapınağa yönlendirdi.

Tanrı bu genç prensin yanından geçerken, diye bildirmektedir Totmes,

> Beni gerçekten tanıyıp durdu.
> Yere eğildim, huzurunda
> Yüzümü yere sürdüm.
> O beni tutup kaldırdı ve kralın önüne çıkardı.

Ardından, bu prensin tahta çıkmak üzere ilahi yolla seçildiğinin göstergesi olarak tanrı, prens üstünde "bir mucize yarattı." Sonra olanlar, III. Totmes'in yazdığı gibi, kulağa inanılmaz da gelse, gerçekten olmuştu:

> Benim için Gök kapılarını açtı;
> Ufkunun kapılarını ardına kadar bana açtı.
> İlahi Şahin gibi göğe uçtum,
> Onun gökte olan
> Gizemli biçimini gördüm ki
> Görkemine hayran olabileyim.
> [Ve] Ufuk Tanrısının varlık–biçimini
> Onun gizemli Gök Usullerinde gördüm.

Bu göksel uçuşta, III. Totmes tarih kayıtlarına, "tanrıların Anlayışıyla tamamlandığını" yazmıştır. Bu deneyim ve iddialar akla hemen Enmeduranki ve Hanok'un göğe yükselişlerini ve Hezekiel peygamber tarafından görülen "Yahveh'nin Görkemi"ni getirmektedir.

Rüyaların ilahi kehanetler olduklarına, olacak şeyleri önceden bildirdiklerine ilişkin kanı tüm kadim Yakın Doğu'da sağlam bir inançtı. Habeş (Etiyopya) kralları da rüyaların, yapılacak (veya kaçınılacak) eylemler veya meydana gelecek olayları bildiren yol göstericiler olduklarına inanıyorlardı.

Habeş kralı Tanutamun tarafından bir stele kaydedilen bir örnek, kralın tahta çıkışının ilk yılında "majesteleri gece bir rü-

ya gördü" diye belirtilmektedir. Rüyasında kral "biri sağında ve diğeri solunda iki yılan" gördü. Görüm öyle gerçekti ki kral uyandığında, yılanların aslında yanı başında olmadıklarını görünce şaşırmıştı. Rüyayı yorumlamaları için rahipleri ve falcıları çağırdı ve onlar bu iki yılanın Yukarı ve Aşağı Mısır'ı temsil eden iki tanrıça olduğunu söylediler. Bu rüyanın, "bir ucundan diğer ucuna" tüm Mısır'ı fethedebileceğini, "ülkeyi onunla paylaşacak kimse olmadığını" gösterdiğini söylediler krala. Böylece kral "ileri atıldı ve yüz bin asker onu izledi", Mısır'ı fethetti. Rüyayı ve sonrasındaki olayları ölümsüzleştirmek amacıyla diktirdiği stele "rüya gerçekten gerçekti" diye yazmıştır.

Bir rüyada değil de gün ortasında tanrı Amon tarafından verilen bir ilahi kehanet, Yukarı Mısır'da, Nübye sınırı yakınlarında bulunan bir steldeki yazıtta kayda geçirilmiştir. Bir Habeş kralı ordusunu Mısır'a sokmak üzereyken aniden ölmüştü. Komutanları "çobansız bir sürü" gibiydiler. Sonraki kralın, ölen kralın erkek çocukları arasından seçilmesi gerektiğini biliyorlardı ama hangisi olacaktı? Böylece, bir kehanet duyabilmek için Amon Tapınağına gittiler. "Kahinler ve baş rahipler" gerekli ayinleri yaptıktan sonra, komutanlar ölen kralın oğullarından birini tanrının huzuruna çıkardılar ama sessizlik sürmekteydi. Ardından, kralın kız kardeşinden doğmuş olan ikinci erkek kardeşi huzura çıkardılar. Bu kez tanrı konuştu ve "İşte kralınız o, hükümdarınız oldu." dedi. Böylece komutanlar, ilah kendisine ilahi destek güvencesi verdikten sonra Krallığı alan bu erkek kardeşe taç giydirdiler.

Habeş kralının ardılının seçilmesiyle ilgili bu hikaye genelde hiç fark edilmeyen bir ayrıntı içermektedir; ilahi yoldan seçilen ardılın, kralın kendi kız kardeşinden doğan oğul oluşu. Bu hikaye ile Kitabı Mukaddes'te anlatılan İbrahim ve Gerar'ın Filistinli kralı Avimelek'in göz koyduğu güzel karısı Sara ile ilgili hikaye arasında bir koşutluk görmekteyiz. Daha önce, Mısır'da firavunun sarayını ziyaret ettiklerinde firavun Sara'yı İbrahim'in elinden almak istediğinde, İbrahim karısına (eşi değil de) kız kardeşi olduğunu söylemesini istemişti ki hayatı bağışlansın. Bu

deneyimden öğrendikleri nedeniyle İbrahim yine Sara'dan yalnızca kız kardeşi olduğunu söylemesini istedi. Ama Avimelek Sara'ya yanaşmaya yeltenince, Rab araya girdi:

> Ve *Elohim* gece düşünde
> Avimelek'e görünerek
> "Bu kadını aldığın için öleceksin," dedi,
> "Çünkü o evli bir kadın."

"Avimelek henüz Sara'ya dokunmamıştı," Rab'be suçsuz olduğunu açıkladı çünkü İbrahim "kendisi bana 'Bu kadın kız kardeşimdir' demedi mi? Kadın da İbrahim için 'O kardeşimdir,' dedi." Böylece "*Elohim* düşünde ona," kadını kocasına geri verirse cezalandırılmayacağını söyledi. Ertesi gün Avimelek, İbrahim'den bir açıklama talep ettiğinde, İbrahim ona karısı yüzünden öldürülmekten korktuğu için gerçeğin tamamını değil yarısını söylediğini anlattı: "Sara gerçekten kız kardeşimdir. Babamız bir, annemiz ayrıdır. Onunla evlendim." Onun üvey kız kardeşi olmakla Sara oğlunun (İshak'ın) ilk doğan erkek evlat olmamasına karşın yasal varis olmasını garantilemişti. Bu ardıllık kuralları Anunnakilerin kendi geleneklerine öykünmekteydi ve tüm kadim Yakın Doğu'da yaygındı (ve hatta Peru'daki İnkalar tarafından da aynen uygulanmaktaydı).

Filistinliler baş ilahlarına *Dagon* diyorlardı; bu "Balıklardan Olan" anlamında çevrilebilecek bir isim veya unvandı: Balık Tanrı, Ea/Enki'nin bir vasfıydı. Ancak bu teşhis tam anlamıyla kesin değildir çünkü bu ilah kadim Yakın Doğu'nun başka yerlerinde görüldüğünde adı *Dagan* olarak hecelenir, yani "Tahıllardan Olan", bir tarım tanrısı. Gerçek kimliği her neydiyse, bu tanrı Mari krallığının devlet arşivlerine kayıt düşülen birkaç alamet rüyasında baş rolü oynamaktaydı; Mari krallığı, M.Ö. 1759'da Babil kralı Hammurabi tarafından yıkılana dek M.Ö. ikinci bin yıl başlarında gelişip büyümüş bir şehir devletti.

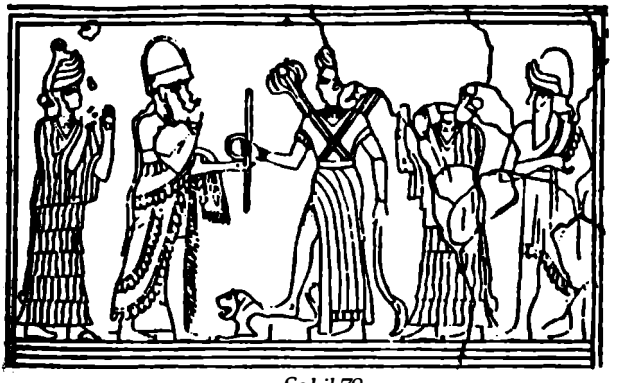
Mari kayıtlarından biri, içeriği çok önemli görüldüğü için derhal bir ulakla Mari'nin son kralı Zimri-Lim'in dikkatine sunulan bir rüyayla ilgilidir. Rüyayı gören kişi kendisini, başkala-

rıyla yolculuk ederken görmüştü. Terka denilen bir yere vardığında, Dagan tapınağına girmiş ve yere kapanmıştı. Tam o anda tanrı "ağzını açmış" ve bu yolcuya Zimri–Lim'in güçleri ile Yaminitler arasında ateşkes yapılıp yapılmadığını sormuştu. Yolcunun yanıtı olumsuz olunca da tanrı, gelişmelerden günü gününe haberdar edilmediğinden şikayetçi olup rüyayı gören kişiye krala bir mesaj iletmesi, durumla ilgili krala son haberi ulaştırmak üzere haberciler yollaması talimatını verdi. Krala yollanan bu acil bildirimde "Adamın rüyasında gördükleri budur," denilmiş ve "adam güvenilir biridir" diye eklenmiştir.

Dagan'ı ve Zimri–Lim'in giriştiği savaşlarla ilgili bir başka rüya ise bir tapınak rahibesi tarafından kayda geçirilmiştir. Rüyasında, "tanrıça Belet–ekallim'in (Tapınaklar Hanımı) tapınağına girdim ama konutta değildi, onu temsil eden heykelleri de göremedim. Bunu görünce ağlamaya başladım," diyen rahibe sonra şunları anlatır: "Ağlayan ve üst üste 'Geri gel ey Dagan, geri dön ey Dagan!' diyen garip bir ses duydum. Ağlayarak üst üste aynı şeyi söylemekteydi." Derken bu ses daha da yükselerek tanrıçanın tapınağını "Ey Zimri–Lim, sefere çıkma, Mari'de kal; sorumluluğu ben tek başıma üstleneceğim," sözleriyle doldurmuştu.

Bu rüyada konuşan ve kuşatılan kral için savaşacağını söyleyen tanrıçanın adı raporda *Annunitium* olarak geçer; bu, İnanna/İştar'ın Sami dilindeki halidir. Zimri–Lim'in adına harekete geçmeye gönüllü oluşu tarihsel açıdan anlamlıdır çünkü Mari kralı olması için Zimri–Lim'i mesh eden tanrıçaydı o ve bu ilahi eylem, Fransız arkeologlarca gün ışığına çıkartıldığında Mari sarayında bulunan muhteşem duvar resimlerinde ölümsüzleştirilmişti (Şekil 79).

Rüyayı bildiren rahibe ise Addu–duri adıyla bilinen bir kehanet rahibesiydi. Raporunda, geçmişte kendi kehanetlerinin "işaretlere" dayanmaktayken ilk kez bir kehanet rüyası görmüş olduğunu da belirtmişti. Rahibenin adı bir başka rüya raporunda da geçmektedir ancak bu kez bir rahip Kehanetler Tanrıçasının rüyasında onunla konuşup kralın "kendini korumakla ilgili

Şekil 79

ihmali"nden söz etmişti. (Diğer örneklerde, kehanet rahibeleri uykuda veya rüya görürken aldıklarını değil de kendi kendilerini soktukları bir trans içinde aldıkları ilahi mesajları krala bildirmişlerdi.)

Mari günümüzde Suriye ile Irak'ın birleştikleri noktada, Fırat nehri kıyısında kurulmuştu ve Mezopotamya'dan Akdeniz kıyılarına (ve dolayısıyla da Mısır'a) uzanan ve Suriye çölünü geçip Lübnan'ın Sedir Dağlarına dek giden bir rota üzerinde ara istasyon hizmeti vermekteydi. (Daha uzun olup Bereketli Hilal'den geçen rota Yukarı Fırat üstündeki Harran'dan geçmekteydi.) Dolayısıyla, kıyı ülkelerdeki Kenanlıların ve komşuları Filistinlilerin rüyaların bir İlahi Karşılaşma türü olduğuna inanmaları (ve böyle bildirmeleri) şaşırtıcı değildir. Esasen Suriye'nin Akdeniz kıyısında yer alan Ras Şamra, yani kadim Ugarit'teki buluntulardan bilebildiğimiz yazıları tanrı Baal, onun eşi tanrıça Anat ve kocamış babaları tanrı El'in efsaneleri veya "mitleri" ile ilgilidir ve ataları olan kahramanlar tarafından sözü edilen kehanet rüyaları da içermektedirler. İşte, *Akhat Hikayesi*nde, erkek varisi olmayan Danel adında bir ataya bir alamet rüyası sırasında tanrı El bir yıl içinde erkek evlat sahibi olacağını bildirir, tıpkı Yahveh'nin İbrahim'e İshak'ın doğumu ile ilgili söyledikleri gibi. (Doğan oğlan, yani Akhat büyür ve Anat ona göz koyar ve Gılgamış'a yaptığı gibi, aşığı olması durumunda

ona uzun ömür vereceğini söyler. Akhat reddedince, onun öldürülmesine sebep olur.)

İlahi iletişimin saygıdeğer bir biçimi olan rüyalar Yukarı Fırat üstündeki topraklarda ve Küçük Asya'nın içlerine doğru yayılan ülkelerde de kayıtlara geçirilmiştir. Günümüzde İsrail, Lübnan ve Suriye'nin bulunduğu kıyılar bir kara köprüsü olmalarının yanı sıra birbirleriyle –kendi tanrılarının emri üzerine harekete geçtiklerini iddia ederek– savaşan Mısır firavunları ve Mezopotamya kralları arasında bir savaş meydanı olarak da iş gördüğü içindir ki bu karşılaşma ve kaynaşma bölgesi aynı zamanda kültürlerin çarpışmasını, kehanet ve alametlerin karışmasını da yansıtmaktaydı.

Kral ailesinden kişilerin alamet rüyalarına ilişkin Mısır kayıtları, bilginler tarafından *Cin Çarpan Prensesin Efsanesi* adıyla bilinen bir metin içerir; şeytan çıkarmaya ilişkin *en eski kayıtlardan biridir* bu. Şimdi Paris'teki Louvre Müzesinde bulunan bir stel üstüne yazılmış olan metin Mısırlı bir prensesle evlenen Bekthen Prensinin (Yukarı Fırat üstündeki Baktriya ülkesi) prensesi "onu ele geçiren ruhlardan" kurtarıp şifaya kavuşturması için firavun II. Ramses'in yardımını isteyişini anlatmaktadır. Firavun müneccimlerinden birini gönderir ama nafile. Böylece Bekthen Prensi "bu ruhla kapışması için" bir Mısır *tanrısının* "ortaya çıkartılmasını" ister.

Dinsel bir bayram sırasında başkent Teb'te iken bu dilekçeyi alan firavun, tanrı Khensu'nun tapınağına gitti; bu tanrı, Ra'nın bir oğlu olarak kabul edilip genelde üstünde hilal şeklinde Ay'ı taşıyan bir şahin kafasıyla resmedilmektedir. Kral orada bu tanrıya, "hastalık iblislerini kovup çıkartan büyük tanrı"ya sorunun ne olduğunu anlattı ve ilahi yardım talebinde bulundu. Firavun konuşurken "Khensu'nun başı çokca sallandı", bu elverişli bir işaretti. Böylece firavun, Bekthen'e gidecek ve tanrıya (veya bazı bilginlerce önerildiği gibi, onun "kahinine, planlarının uygulayıcısına" veya tanrının heykeline) eşlik edecek büyük bir kervan topladı. Ve ilahi büyülü güçlerin kullanılmasıyla "kötü ruh" kovuldu.

Khensu'nun büyülü güçlerine tanık olan Bekthen Prensi "gizlice plan yapıp 'Tanrının burada, Bekthen'de kalmasını sağlayacağım' dedi." Ama tanrının Mısır'a dönüşünde gecikmeye sebep olan "Bekthen Prensi yatağında uyuyorken" bir rüya gördü. Rüyasında "bu tanrının türbeden dışarı çıktığını" gördü. "Bu altından yapılma bir şahindi ve gökyüzüne uçup Mısır'a doğru uzaklaştı." Prens "panik içinde uyandı" ve bunun ilahi bir işaret olduğunu fark edip tanrının derhal Mısır'a dönüşüne izin verdi. Böylece prens, "ona her türlü iyi şeyden yüklüce bir hediye verdikten sonra bu tanrının Mısır'a doğru yola çıkışına izin verdi."

Baktriya'nın iyice kuzeyinde, Küçük Asya'nın Hititler Ülkesinde de kralların rüyalarının ilahi vahiyler olduğu inancı çok sağlamdı. Bu kanıyı yansıtan ve günümüze dek kalan en uzun metinlerden biri bilginler tarafından *Mursilis'in Veba Duaları* adıyla bilinir; Mursilis M.Ö. 1334 ile 1306 arasında hüküm sürmüş bir Hitit kralıydı. Tarihsel kayıtların da doğruladığı gibi, ülkeye musallat olan veba nüfusu kırıp geçirmişti ve Mursilis tanrıları öfkelendiren şeyin ne olduğunu bir türlü anlayamamıştı. Kendisi çok dindar ve sofu biriydi; "tüm bayramları kutlar, bir tapınağı asla diğerine tercih etmezdi." Peki yanlış olan neydi? Çaresizlik içinde, duasına şu sözleri de ekledi:

> İşitin beni ey tanrılar, ey efendiler!
> Vebayı Hitit ülkesinden uzaklaştırın!
> Halkın ölmesinin sebebini
> Ya bir işaretle kesinleştirin
> Ya da bunu göreyim bir rüyada
> Ya da bir kahin bunu açıklaya.

İlahi yol göstericilikten yararlanmanın üç yönteminin –bir kehanet rüyası, bir alamet veya bir peygamber aracılığıyla iletişim– Yahveh'den yol göstericilik isteyen Kral Saul'un sıraladığı aynı üç yöntem olduğunu belirtmemiz gerek. Ama hiç yanıt alamayan İsrail kralı gibi Hitit kralının yalvarışlarına da "tanrılar

Şekil 80

kulak vermedi; veba azalmadı, Hitit ülkesi kötü etkilenmeye devam etti."

Mursilis, tarihçesine "Mesele beni aşmaya başladı" diye yazmıştı; (Sümerlerin İşkur dedikleri ve Sami halklarının Adad olarak bildikleri "Rüzgar Üfleyen" veya "Fırtına Tanrısı" olan, Şekil 80) tanrı Teşub'a yakarışlarını ikiye katladı. Enkidu sonunda bir ilham almayı başardı çünkü bu ne bir alamet ne de peygamber sözü olduğuna göre, bir kehanet rüyası olmalıydı, yani kral ile ilahi iletişimin üçüncü yöntemi. İşte Mursilis böylece, vebanın başladığı dönemde kral olan babası Şuppiliumas'ın iki biçimde suç işlediğini gördü: Tanrılara belirli sunular adamayı kesmişti ve barışı korumak amacıyla Mısırlılarla yaptığı anlaşmayı bozup Mısırlı esirleri Hitit ülkesine getirmişti ve onların gelişiyle birlikte veba da Hititler arasına yerleşmişti.

Durum böyle idiyse, dedi kral, Teşup'a yalvarmaya devam ederken, "babasının günahlarını kabul edip" tüm sorumluluğu üstlenerek oluşan zararı onarmayı önerecekti. Eğer daha çok kefaret ve pişmanlık gerekiyorsa, diye yine rica etti tanrıdan, "bunu bir rüyada göreyim ya da bir alametle bulunsun ya da bir peygamber bana açıklasın."

İlahi iletişimin kabul gören veya umulan üç yöntemini böylece bir kez daha sıralamıştı. Bulunan metin tam bu noktada so-

na erdiği için bu yalvarışla Teşup'un gazabının ve de vebanın sona ermiş olduğunu varsaymaktan başka çaremiz yok.

Rüyalar ve görümler aracılığıyla gerçekleşen İlahi Karşılaşmaları kayda geçiren başka Hitit yazıtları da bulunmuştur. Bunların bazısı Sümerlerin İnanna'sı olan ve yükselişi Sümer döneminden çok sonraları da süren tanrıça İştar'ı ilgilendirmektedir.

Bu yazıtlardan birinde, tahtın varisi olan Hitit prensi, babasının bir rüyasında tanrıçanın göründüğünü ve ona genç prensin yalnızca birkaç yıl ömrü kaldığını ama İştar'a rahip olması için adandığı takdirde "canlı kalacağını" söylediğini anlatmaktadır. Kral bu kehanet rüyasına göre davranınca, prens yaşadı ama onun yerine erkek kardeşi (Muvatallis) tahta çıktı.

Aynı Muvatallis ve İştar, yine Muvatalli'nin erkek kardeşi olan III. Hattusilis (M.Ö. 1275–1250) tarafından bildirilen bir rüyada baş rolü oynamaktadırlar. Anlaşılan Muvatallis kötü bir niyetle erkek kardeşi Hattusilis'in "kutsal tekerlekle" (yapısı belirsiz olan bir işlem veya işkence) dava edilmesini emretmişti. Suçlanan kurban, "Neyse ki hanımım İştar bir rüyada bana göründü ve rüyada bana şöyle dedi: 'Seni hiç düşman bir ilahın eline bırakır mıyım? Hiç korkma!' Ve tanrıçanın yardımıyla aklandım çünkü tanrıça, Hanımım beni elimden tuttu; kötü bir yargılamaya veya kötü bir ilahın eline beni asla bırakmadı," diye anlatmıştı.

O dönemden kalma çeşitli Hitit kraliyet yıllıklarına göre, tanrıça İştar III. Hattusilis'i tahtı ele geçirmek için Mutavalli ile yaptığı mücadelede desteklediğini birkaç kehanet rüyasında açıklamıştı. Raporlardan birinde, tanrıçanın Hitit tahtını, karısının gördüğü bir rüyada Hattusilis'e söz verdiği iddia edilmektedir ve bu eş, bir başka rüya kaydına göre, "tanrıça İştar'ın emri üzerine" evlendiği kadındı; "tanrıça bir rüyada onu bana emanet etti" demektedir Hattusilis. Üçüncü bir rüya raporunda, İştar'ın Urhi–Teşup'a, yani Mutavallis tarafından kendisinden sonra tahta çıkmak üzere seçtiği ardılına bir rüyada görünüp Hattusilis'i devirme çabalarının nafile olduğunu söylemişti: "Hedefsizce kendini tükettin çünkü ben, İştar, Hititlerin tüm

topraklarını Hattusilis'e devrettim."

Hitit rüya raporları, en azından bulunmuş olanları, ayinlerin doğru biçimde uygulanmasına ve tapıncın gerekliliklerine verilen önemi yansıtmaktadırlar. Keşfedilen metinlerden birinde "majesteleri kralın bir rüyasında" şöyle bildirilmiştir: Rüyada, Yargılayan Hanım Hebat (Teşup'un eşi) majestelerine tekrar tekrar "Fırtına Tanrısı gökten indiğinde, senin cimrilik yaptığını görmesin," demektedir. Kral rüya sırasında tanrı için altından bir tören eşyası yaptığını söyleyerek yanıtladı. Ama tanrıça "Bu yetmez!" dedi. Ardından başka bir kral, kral Hakmiş bu rüya konuşmasına girip majestelerine şöyle dedi: "Teşup'a söz verdiğin *Huhupal* aygıtlarını ve lacivert taşlarını niçin vermedin ki?"

Hitit kralı bu üçlü konuşma rüyasından uyandığında gördüklerini rahibe Hebatsum'a anlattı. Ve rahibe bu rüyanın "*Huhupal* aygıtlarını ve lacivert taşlarını büyük tanrıya vermesi gerektiği" anlamına geldiğini söyledi ona.

Hitit kayıtlarında, kadim Yakın Doğu'daki kraliyet rüya raporlarında pek görülmeyen bir tarzda, kraliçeler ve kraliyet ailesinin kadın üyelerinin gördükleri rüyalara ilişkin örnekler de vardır. "Bir kraliçenin rüyası" ibaresiyle başlayan böyle bir kayıt "kraliçe bir rüyada tanrıça Hebat'a yemin etti" demektedir. Bu rüya yemininde kraliçe, tanrıçaya şöyle der: "Hanımın, İlahi Hebat kralı iyi kılar ve onu kötülüğe teslim etmezse eğer, İlahi Hebat'a altından bir heykel ve bir rozet, göğüsleri için altından bir zırh yapacağım."

Bir başka sefer, kaydedilen olay adı belirtilmeyen bir tanrının bir rüyası sırasında kraliçeye görünmüş olmasıdır; belki de bu, hastalanan kral eşini iyileştirmesi için Hebat'ın müdahalesini isteyen aynı kraliçeydi. Rüyada bu tanrı, kraliçeye "kocanla ilgili olarak yüreğine sıkıntı veren meseleye gelince: O yaşayacak, ona 100 yıl vereceğim," der. Bunu duyan "kraliçe rüyasında şu yemini etti: 'Eğer bunu benim için yaparsan ve kocam sağ kalırsa, tanrılara biri zeytinyağı, biri bal ve diğeri meyvelerle dolu üç *Harşialli* kabı vereceğim.'"

Kralın hastalığı kraliçenin yüreğine gerçekten ağırlık ver-

mekteydi anlaşılan çünkü üçüncü bir rüya kaydında, kraliçe göremediği bir kişinin rüyasında kendisine tekrar tekrar şu sözleri söylediğini bildirmişti: Eğer kral iyileşirse, tanrıçaya altınla süslenmiş lacivert taşından tören eşyaları vadederek "Tanrıça Ningal'e (Nannar/Sin'in eşi) yemin et." Hastalık ise burada "ayaklarda ateş" şeklinde tarif edilmiştir.

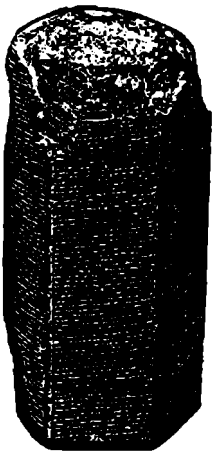
Küçük Asya'nın bir başka kısmında, Yunan şehirlerinin geliştiği Lidya'da –hasmı olan Asur kralı Asurbanipal'e göre– adı Gyges olan bir kral bir rüya–görüm görmüştü. Rüyasında, uyuyan krala Asurbanipal'in adını heceleyen bir yazıt gösterildi. İlahi mesaj şöyle diyordu: "Asur Kralı Asurbanipal'in önünde eğil; böylece düşmanlarını yalnızca onun adını anarak bile fethedeceksin."

Asur kralının yıllıklarındaki yazıtlara göre Kral Gyges "rüyayı gördüğü gün bana iyi dileklerini ve gördüğü rüyayı bildirmek için bir atlı ulak yolladı ve o günden itibaren kral ayaklarımın önünde eğildi, ülkesinin sakinlerine rahatsızlık veren Kimeryalıları feth etti."

Asur kralının yabancı bir kralın rüyasını kayıtlara geçirmeye yönelik ilgisi, Asurların bir İlahi Karşılaşma biçimi olarak rüyaların gücüne olan inançlarının büyüklüğünü yansıtmaktadır. Kraliyet rüyaları aracılığıyla aktarılan tecelliler ve kehanetler Asur krallarının hep peşinde koştukları ve bildirdikleri bir fenomendi; aynısı, komşuları ve düşmanları olan Babil kralları için de geçerliydi.

Fırınlanmış kil prizmalar üstüne (Louvre Müzesinde bulunan şu örnek gibi, Şekil 81) hayli kapsamlı tarih kayıtları düşen Asurbanipal (M.Ö. 686–626) da bizzat birkaç rüya deneyimini kaydetmişti; gerçi sıklıkla bunlar, Kral Gyges örneğindeki gibi, başkaları tarafından görülen rüyalardı.

Bunlardan birinde, uykuya dalan bir rahip gece yarısı "şöyle bir rüya gördü; Tanrı Sin'in kaidesinin üstünde bir yazı vardı; tanrı Nabu, dünyanın yazıcısı bu yazıtı tekrar tekrar okumaktaydı: 'Asur kralı Asurbanipal'e karşı kötülük planlayıp düş-

Şekil 81

manlığa başvuranlara sefil bir ölüm getireceğim, keskin bir demir hançerle, büyük yangınlarla, açlık ve hastalıkla hayatlarına son vereceğim.'" Bu rüya raporuna Asurbanipal'in düştüğü notta, "Bu rüyayı işittim ve tanrım Sin'in sözlerine güvendim," diye yazmaktadır.

Bir başka örnekte, bütün bir ordunun tek ve aynı rüyayı gördüğü –görüm daha iyi bir kelime– iddia edilmektedir. Bununla ilgili kayıtta Asurbanipal, ordusu İdit Nehrine vardığında çağlayan bir akıntı olduğunu görünce askerler karşı kıyıya geçmeyi denemekten korkmuşlardı, diye açıklama yapar. "Ama Arbela'da yaşayan tanrıça İştar gece yarısı ordumun bir rüya görmesini sağladı." Bu kitlesel rüya veya görümde İştar'ın şöyle dediği işitildi: "Asurbanipal'in, kendi elimle kral yaptığımın önünden ben gideceğim." Asurbanipal'in eklediği nota göre, ordu "bu rüyaya güvenip İdit Nehrini sağ salim geçti." (Tarihsel kayıtlar bu nehrin Asurbanipal'in ordusu tarafından M.Ö. 648'de geçildiğini doğrulamaktadır.)

Kendi saltanatını ilgilendiren bir başka rüyayı sunarken Asurbanipal, tanrıça İştar'ın bir rahibi tarafından görülen rüyanın daha öncesinde kralın doğrudan tanrıça arasındaki işitsel

iletişimin bir sonucu olduğunu iddia etmiştir. "Tanrıça İştar endişeli iç çekişlerimi duyup bana 'Korkmayasın... dua etmek için ellerini kaldırdığın ve gözlerin yaşla dolduğu müddetçe, rahmetim üstündedir.'"

Yukarıdaki tecellinin gerçekleştiği aynı gece "bir görücü rahip yatıp uyudu ve bir rüya gördü: Sıçrayarak uyandığında, İştar onun bir gece görümü görmesini sağladı." Rahip tarafından Asurbanipal'e anlatıldığına göre gece görümünde gördükleri şunlardı: "Arbela'da oturan tanrıça İştar içeri girdi; sağında ve solunda ok kılıfları asılıydı; yayı elindeydi, keskin kılıcı savaş için kınından çıkmıştı. Sen onun önünde oturmaktaydın ve seninle gerçek bir ana gibi konuşmaktaydı." Ardından, dedi rahip, bu gece görümünde İştar'ın krala şunları söylediğini duymuştu: "Saldırı için bekle; nereye gidersen git senin önünden gidiyor olacağım... Burada kal, ye, şarap içip eğlen ve ilahiliğimi öv, bu arada ben önden gidip istediğin işi yapacağım." Rahip görümü tarife devam eder: Tanrıça, kralı kucakladı ve onu koruyucu aurasına sardı; "siması ateş gibi parlıyordu ve odadan çıktı." Görücü rahip bu görümün, kral düşmana karşı ilerlerken İştar'ın yanında olacağı anlamına geldiğini söylemişti. İştar'ı silahlanmış ve ışınlar saçan bir savaş tanrıçası olarak gösteren pek çok kadim betimleme mevcuttur (Şekil 82).

Büyük bilgisinin yanı sıra rüyaları yorumlama yeteneğinin de olduğunu iddia eden Asurbanipal'in tarih kayıtları –kesin olarak belirtilmese de muhtemelen rüya yoluyla alınmış– kendi-

Şekil 82

Şekil 83

sine şu veya bu "büyük tanrılar, efendiler" tarafından askeri seferleriyle ilgili olarak verilmiş kehanetlerle doludur. Onun rüyalara ve rüya yorumuna yönelik ilgisi, geçmişte görülen kehanet rüyalarının kayıtlarını bulmak için devlet arşivlerini incelemesine yol açmıştı. Ve böylece, Marduk–şum–usur adlı bir arşivcinin Asurbanipal'e, büyükbabası Sennaşerib'in bir rüya gördüğünü ve bu rüyada Asur'un ulusal tanrısı Aşur'un (Şekil 83) ona görünüp, "Ey bilge kral, kralların kralı: sen bilge Adapa'nın bir evladısın, Apsu (Enki'nin hakimiyet bölgesi) bilgisinde tüm insanları geçersin," dediğini öğreniriz.

Bir kehanet rahibi olarak yetiştirildiği anlaşılan arşivcinin verdiği bilgide Asurbanipal'in babası Esarhaddon'un Mısır'ı işgal ediş koşulları da yer almaktadır. "Baban Esarhaddon Harran bölgesindeyken sedir ağacından yapılma bir tapınak görüp içeri girdi ve içeride, elinde iki taç tutan tanrı Sin'in bir asaya yaslandığını gördü." Tanrıların İlahi Habercisi olan tanrı Nusku, "onun huzurunda durmaktaydı: Kralın babası içeri girdiğinde, tanrı 'Ülkelere gidip fethedeceksin' diyerek tacı onun başına koydu. Baban oradan ayrılıp Mısır'ı fethetti."

Metinde açıkça belirtilmese de Harran'daki tapınakta geçen olayın da bir rüya, Esarhaddon tarafından görülen bir rüya–görüm olduğu varsayılabilir. Aslında, o dönemden kalan hem tarihsel hem de dinsel metinler Sümer viraneye döndükten sonra Nannar/Sin'in Mezopotamya'yı terk ettiğini ve Marduk'un "Yerde ve Gökte" üstünlük iddiasıyla Babil'e döndüğünü işaret

etmektedir (hesaplarımıza göre M.Ö. 2024). Esarhaddon'un bu izin veren kehaneti orada olmayan tanrıdan aldığı yer olan Harran, Nannar/Sin'in ikiz kült merkezi olmuştu; Nannar/Sin'in Sümer'deki başlıca merkezi olan Ur'un bir kopyasıydı. İbrahim'in babası rahip Terah Ur'dan ayrıldığında ailesini işte bu Harran'a götürmüştü. Ve göreceğimiz gibi, kehanet rüyaları ve gerçek olaylar tarihin akışını bir kez daha değiştirdiğinde Harran yine önemli hale gelmişti.

Kutsal kitap peygamberlerinin kehanetleri gereğince, ülkelerin felaketi olan kudretli Asur, M.Ö. 612'de Nineve'yi ele geçiren Akamanış (Pers) istilacılarının önünde boyun eğmişti. Babil'de ise Asur yularından kurtulmuş olan Nebukadnessar bu boşluğu doldurup yakın ve uzak ülkeleri fethetmeye girişti ve Kudüs'teki tapınağı yıktı. Ama Babil'in de günleri sayılıydı ve sonun nasıl olacağı bir dizi rüyada bu mağrur krala önceden bildirildi. Kitabı Mukaddes'te kayda geçirildiği gibi (Daniel Kitabı, 2. bölüm) Nebukadnessar rahatsız edici bir rüya gördü. Rüyanın anlamını söylesinler diye "falcıları, büyücüleri ve Kaldelileri (yani müneccimleri)" çağırttı. Rüyayı yorumlayamadıklarını görünce, öldürülmelerini emretti. Ama sonra Daniel kralın huzuruna getirildi ve "gökte gizleri açıklayan bir tanrı"nın gücünü çağırdı. Diğerlerinin idam edilmeleri engellendikten sonra Daniel ilk olarak rüyayı tahmin etti ve sonra anlamını çözdü. "Görümünde," dedi krala, "önünde duran büyük bir heykel gördün. Çok büyük ve olağanüstü parlaktı, görünüşü ürkütücüydü." Heykelin başı altından yapılmıştı; göğsü ve kolları gümüşten, karnıyla kalçaları bronzdan, bacakları demirden ve ayaklarının bir kısmı demirden bir kısmı kildendi. Derken hiçbir elin tutmadığı bir taş ortaya çıkıp heykeli paramparça etmişti; parçalar ise rüzgarla sürüklenip yoklara karışan samanlara dönüşmüştü ve o taş da büyük bir dağ olmuştu.

"Gördüğün düş buydu," dedi Daniel ve işte yorumu da buydu: Heykel büyük Babil'i temsil ediyordu; altından yapılma başı Nebukadnessar'dı; onun ardından daha az etkili üç kral gelecekti ve en sonunda hepsi saman çöpü gibi savrulup gidecek ve

başka bir yerde yeni bir kral büyüklük mertebesine çıkacaktı.

Daha sonra Nebukadnessar ikinci bir düş gördü. Aralarında Daniel'in de olduğu tüm falcıları çağırttı. "Yatağımda yatarken" dedi kral, göğe erişene dek büyüyen bir ağaç görmüştü; bu meyve ve gölge veren bir ağaçtı. Aniden:

> Gökten inen bir gözcü,
> Kutsal bir varlık gördüm.
> Yüksek sesle,
> "Ağacı ve dallarını kesin, yapraklarını yolun,
> Meyvesini atın" diye bağırdı. "Altında barınan
> Hayvanlarla dallarına tüneyen kuşlar kaçsın.
> Ama köklerin bulunduğu kütüğü...
> Otların içinde bırakın."

Ve Daniel krala, bu ağacın kendisi, Nebukadnessar olduğunu söyledi ve görüm, meydana gelecek olanların kehanetiydi. Aklını yitirmekle lanetlenen Nebukadnessar'ın sonu insanlar arasından kovulup yabanıl hayvanlarla yaşarken otlarla beslenmek olacaktı. Gelenek de Nebukadnessar'ın gerçekten aklını yitirdiğini, kehanet rüyasından yedi yıl sonra (M.Ö. 562'de) öldüğünü kabul etmektedir.

Önceden bildirildiği gibi, ardından gelen üç kral kısa ömürlüydü, ya tahtı bıraktılar ya da bir dizi isyan sırasında öldürüldüler. Aradaki boşluğu, Harran'daki Sin tapınağının baş rahibesi doldurdu ve Sin'e yalvarıp dualar ederek bu tanrının Harran'a dönmesi ve krallığı, kendi oğlu Nabunaid (halbuki Asur kraliyet soyuyla çok uzaktan bağlantılıydı) aracılığıyla yeniden tesis etmesi için yakardı. Bunun sonucunda Babil'in son etkili kralı oldu ve onun rüyaları Mezopotamya uygarlıklarının sonunu Harran'a bağladı. Yıl M.Ö. 555'ti.

Babilli olmayan ve Sin'in takipçisi olan birinin Babil'de hüküm sürmesi için Marduk'un onayı ve de Enki'nin bu oğlu ile Enlil'in oğlu (Sin) arasında bir uzlaşma olması gerekliydi. Bu çifte kutsama ve uzlaşma, Nabunaid tarafından görülen birkaç

rüya ile doğrulandı, belki de sağlandı. Bunlar o kadar önemliydiler ki kral herkes bilsin diye, bunları steller üzerine kaydetmişti.

Nabunaid'in kehanet rüyalarında bazı sıra dışı özellikler vardı. En azından ikisinde, gezegenleri temsil eden ilahlar görünmüştü. Bir başkasında, ölmüş bir kralın hayaleti olayların gidişinde rol oynamış ve rüya içinde bir rüyayı anlatabilmek için iki kısma ayrılmıştı.

Kaydedilen bu rüyaların ilkinde, Nabunaid "Venüs gezegenini, Satürn gezegenini, Ab–Hal gezegenini, Parlayan Gezegeni ve Büyük Yıldız'ı; gökte yaşayan büyük tanıkları" gördü. Rüyasında onlara sunaklar kurup uzun ömür, uzun bir saltanat ve dualarına Marduk'tan olumlu yanıt gelmesi için dua etti. Sonra aynı rüyada veya bunun devamında, "uzandı ve bir gece görümünde sağlığı yenileyen ve ölülere can veren Büyük Tanrıçayı gördü." Uzun ömür bahşetmesi için ona da dua etti "ve yüzünü bana dönmesini rica ettim" ve:

> Gerçekten de döndü
> Ve bana baktı
> O parıldayan yüzüyle
> Ki merhametini göstermekteydi.

Nabunaid tarafından görülen bir başka rüyanın önsözünde onun, Marduk ve Nannar/Sin'in göksel karşılıkları olan "Büyük Yıldız ve Ay'ın kavuşumu nedeniyle endişeli hal" aldığı anlatılır. Sonra rüyayı anlatmaya girişir:

Rüyada, aniden yanı başımda duran bir adam görüntüsü belirdi. Bana, "Kavuşumda kötü bir işaret yok" dedi.

Aynı rüyada, benden önce tahta çıkmış kral Nebukadnessar da bana göründü. Bir hizmetkarı olan bir arabada durmaktaydı. Hizmetkar, Nebukadnessar'a, "Nabunaid'e söyle de şimdi gördüğü rüyayı sana bildirsin!" dedi.

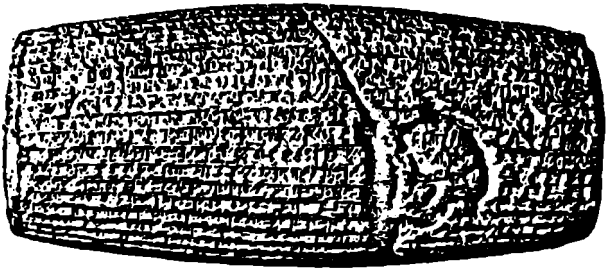
Nebukadnessar onu dinledi ve bana, "Görmüş olduğun iyi alametleri bana söyle," dedi.

Ona, "Rüyamda neşeyle Büyük Yıldız ile Ay'ı gördüm. Ve Marduk'un gezegeni, göğün iyice yükseklerinden bana adımla seslendi," diye yanıt verdim.

Marduk ve Sin'in göksel karşılıklarının kavuşumu demek ki Nabunaid'in tahta çıkışına her ikisinin de onay verdiği anlamına geliyordu; ölen Nebukadnessar'ın sorusu ve ona verilen tatmin edici yanıt ise bir tür geriye bakışla, onun da bu saltanatı onayladığını göstermekteydi.

Üçüncü rüya Marduk ile Sin arasındaki uzlaşmayı daha da ileri taşımaktaydı. Rüyada "büyük tanrıları" Marduk ve Sin birlikte durmaktaydılar ve Marduk, kralı, Sin'in Harran'daki tapınağının yeniden inşasına hala başlamadığı için azarlıyordu. Bu karşılıklı konuşma sırasında Nabunaid bunu yapamadığını çünkü Medlerin şehri kuşattığını söyleyerek açıklama yaptı. Bunun üzerine Marduk, düşmanın Akamanış kralı Kiros (Keyhüsrev) tarafından yenileceğini bildirdi. Nabunaid bu rüyayla ilgili olarak sonra aldığı bir notta, bunun daha sonra gerçekten meydana geldiğini belirtmişti.

Parçalanan uygarlığı birarada tutmaya çalışan Nabunaid, oğlu Belşasser'i Babil'e vekil tayin etti. Ama etrafını saran kargaşayı unutmak amacıyla düzenlediği şölenin tam ortasında, Duvardaki El Yazısı ortaya çıkıvermişti. *Mene, mene, tekel* ve *parsin*, diyordu yazı. Babil'in günleri sayılıydı, krallık bölünecekti ve Medler ile Perslerin eline geçecekti. M.Ö. 539'da şehir Akamanış

Şekil 84

kralı Kiros'un eline geçti. Kralın ilk işlerinden biri sürgünlerin ülkelerine dönmelerine ve kendi seçtikleri tapınaklarda özgürce ibadet etmelerine izin vermek oldu; bu emrin kaydedildiği Kiros Silindiri (Şekil 84) günümüzde Londra'daki British Museum'dadır. Yahudi sürgünler için özel bir bildiri yayınlayıp onların Yahuda'ya dönüp Kudüs'teki tapınağı yeniden inşa etmelerine izin verdi. Bunu yapmıştı çünkü Kitabı Mukaddes'e göre o, "Koreş'i (Kiros) doğrulukla harekete geçirecek, yollarını düzleyeceğim" diyen Yahveh'ydi.

TANRILAR DA RÜYA GÖRÜRLER Mİ?

Uyuyan tüm hayvanlar rüya da görür mü? Yoksa yalnızca memeliler ya da yalnızca primatlar mı rüya görür? Veya rüya görmek yalnızca insanoğluna mı hastır?

Göründüğü gibiyse, rüya görmek gerçekten de insanoğlunun yalnızca evrim yoluyla edinmediği eşsiz yetenek ve becerilerinden biridir, dolayısıyla Anunnakiler tarafından bize miras bırakılan genetik kalıtın bir parçası olmalıdır. Ama bunun böyle olabilmesi için onlar da rüya görebiliyor olmalıydılar. Görüyorlar mıydı?

Yanıt, evet; Anunnaki tanrıları da kehanet rüyaları görmekteydiler.

Örneklerden biri, Enki'nin oğullarından biri olup Enlil'in torunu olan İştar ile nişanlanan Dumuzi'nin bir rüyasında kendi ölümünü gördüğü kehanet rüyasıdır; bu ölüm, Anunnakilerin "Romeo ve Jülyet" masalının trajik sonunu getirmişti. "Yüreği Gözyaşlarıyla Dolu" başlıklı bir metin kendi kız kardeşi Geştinanna'ya zorla sahip olan Dumuzi'nin uyuya kalıp nasıl kabuslar gördüğünü anlatır. "Prense benzeyen bir kuş" ve bir şahin ondan tüm statü göstergelerini ve sahip olduklarını birer birer almaktadırlar. Kabusun sonunda kendisini yerle bir edilmiş bir ağılın ortasında ölmüş yatarken görür.

Uyanınca bu rüyanın ne anlama geldiğini kız kardeşine sordu. "Kardeşim," dedi o, "rüyan elverişli değil." Onun ellerini kelepçeleyip kollarını bağlayacak "haydutlar" tarafından tutuklanacağını önceden bildirmekteydi bu rüya. Gerçekten de kısa süre sonra, büyük kardeşi Marduk'un emri üzerine Dumuzi'yi yakalamak için "kötü şerifler" geldi. Sonrası bir kaçıp kovalamaca destanıdır; sonunda Dumuzi kendisini, tıpkı rüyasındaki gibi, kendi ağıllarının arasında buldu. Ve kötü *Gallu* onu ele geçirmek üzereyken çıkan arbedede Dumuzi kaza eseri öldü ve rüyasında görmüş olduğu gibi, cansız bedeni parçalanan eşyaların arasında yatmaktaydı.

Baal ve Anat ile ilgili Kenan metinlerinde, kehanet rüyalarında Baal'in cansız bedenini gören ise tanrıça Anat'tır; ona cesedin yeri söylenir ki ölen tanrıyı geri getirip yeniden canlandırmayı denesin...

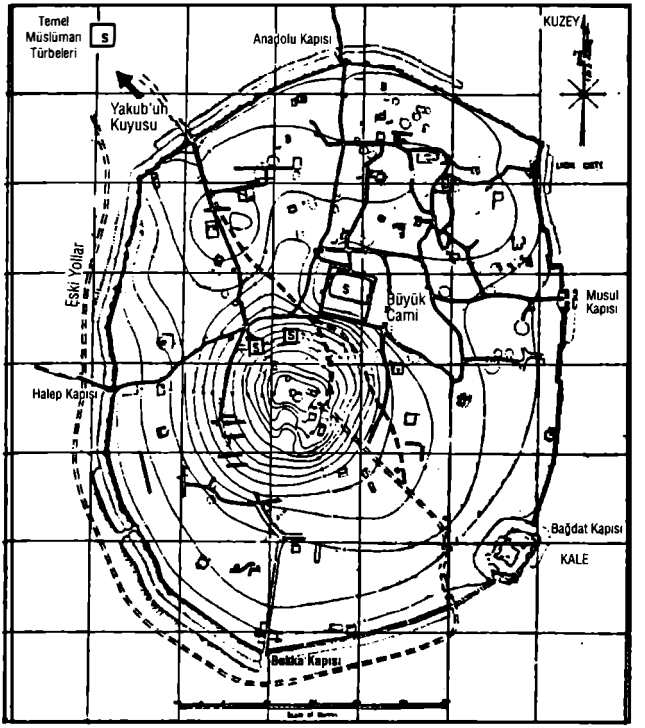
- 11 -

MELEKLER VE DİĞER ELÇİLER

Bir görüm, bir UFO gözlemi ve meleklerin ortaya çıkışı Kitabı Mukaddes'te yer alan en ilginç rüyalardan birinde, *Yakup'un Rüyası*nda biraraya gelmiştir. Bu çok önemli bir İlahi Karşılaşmadır çünkü bu karşılaşma sırasında Yahveh, İshak'ın oğlu ve İbrahim'in torunu olan Yakup'u korumaya, onu ve soyunu kutsamaya, Vaat Edilen Ülkeyi sonsuza dek ona ve torunlarına vermeye bizzat yemin etmişti.

Bu İlahi Karşılaşmaya, Yakup'un bir görümde Rab'bin Meleklerini iş başında görmesine yol açan koşullar şöyleydi: Yakup, kendi ailesinin yerleşmiş olduğu Kenan'dan yola çıkıp İbrahim'in ailesinin, İbrahim Sina ve Mısır'a doğru yola koyulduğunda arkada kalan kısmının yaşadığı yer olan Harran'a gidiyordu. İshak, kendisinin ardından başa geçeceği ilahi anlamda önceden belirlenmiş olan oğlu Yakub'un putperest bir Kenanlı kadınla evlenmesinden kaygılandığı için, "İshak Yakup'u çağırdı, onu kutsayarak, 'Kenanlı kızlarla evlenme' diye buyurdu. 'Hemen Padan–Aram'a, annenin babası Betuel'in evine git. Oradan dayın Lavan'ın kızlarından biriyle evlen.'"

Harran, hatırlayacağınız gibi, Mezopotamya'dan Akdeniz topraklarında ve dolayısıyla da Mısır'a giden kuzey yolu üstünde bir ara istasyondu (adının da anlamı buydu). İbrahim güneye doğru ilerlemesi emredilmeden önce, babası Terah ile burada

Şekil 85

kalmıştı; (yaklaşık bin beş yüz yıl sonra) Esarhaddon, Mısır'ı işgal etme kehanetini burada almış ve Nabunaid, Babil'e kral olmak üzere burada seçilmişti. [Halen kadim adıyla anılan Harran, Türkiye'nin güneyinde hala büyük bir şehirdir ama kadim höyük üstüne müslüman türbeleri inşa edildiğinden, kadim çağların kutsal semtinin bulunmuş olduğu yerde ana cami yer almaktadır (Şekil 85) ve arkeologlar burada kazı yapamamaktadırlar. Ama çeşitli yapı kalıntıları hala İbrahim ile birlikte anılmaktadır ve şehrin kuzeybatısındaki bir kuyuya Yakup'un Kuyusu denilmektedir, nedenini birazdan anlayacaksınız.]

Beer–Şeva'dan kuzeye doğru yola çıkan Yakup bir akşamüstü, dedesi İbrahim'in bir zamanlar tam tersi yöne, Harran'dan

Beer–Şeva'ya giderken kamp kurduğu yere vardı. Yorulmuş olan Yakup taşlarla dolu bir zemine uzanıp uyudu. Daha sonra olanları, Kitabı Mukaddes'in diliyle aktarmak en doğrusu olacak (Yaratılış Kitabı, 28):

Yakup Beer- Şeva'dan ayrılarak Harran'a doğru yola çıktı. Bir yere varıp orada geceledi çünkü güneş batmıştı. Oradaki taşlardan birini alıp başının altına koyarak yattı.

Düşte, yeryüzüne bir merdiven dikildiğini, başının göklere eriştiğini gördü. Ve *Elohim*'in melekleri merdivenden çıkıp iniyorlardı.

Yahveh [merdivenin] yanı başında durup, "Atan İbrahim'in *Elohim*'i, İshak'ın *Elohim*'i Yahveh benim," dedi. "Üzerinde yattığın toprakları sana ve soyuna vereceğim. Yeryüzünün tozu kadar sayısız bir soya sahip olacaksın. Doğuya, batıya, kuzeye, güneye doğru yayılacaksınız. Yeryüzündeki bütün halklar sen ve soyun aracılığıyla kutsanacak. Seninle birlikteyim. Gideceğin her yerde seni koruyacak ve bu topraklara geri getireceğim. Verdiğim sözü yerine getirinceye kadar senden ayrılmayacağım."

Yakup uyanınca, "Yahveh burada ama ben farkına varamadım" diye düşündü.

Korktu ve "Ne huşu verici bir yer!" dedi. "Bu, *Elohim*'in evinden başka bir yer olamaz. Burası göklerin kapısı."

Ertesi sabah erkenden kalkıp başının altına koyduğu taşı anıt olarak dikti, üzerine zeytinyağı döktü. Oraya *Beytel* adını verdi.

Bu İlahi Karşılaşmada, bu gece vakti yaşanan görümde Yakup hiç kuşkusuz bugün UFO diyeceğimiz bir şey görmüştü ancak bu şey onun için bir tanımlanamayan uçan cisim değildi; o aracın içindekilerin veya aracı kullananların ilahi varlıklar, "*Elohim*'in melekleri" olduklarını pekala fark etmişti ve oların Efendisi veya komutanı da "merdivenin yanı başında duran" Yahveh'nin ta kendisiydi. Tanık olduğu şey zihninde, burasının bir "Gökler Kapısı," *Elohim*'in oradan göğe doğru yükselebildiği bir yer olduğuna ilişkin tek bir şüpheye bile yer bırakmamıştı. Seçi-

len kelimeler, "başı göğe erecek" bir fırlatma kulesi ile ilgili olayın yaşandığı yerin adı olan Babil kelimesini [*Bab–İli*, "*Elohim* Kapısı"] andırmaktadır.

Komutan kendisini Yakub'a "Atan İbrahim'in *Elohim*'i", yani DİN.GİR, "İshak'ın *Elohim*'i Yahveh benim" diye tanıtmıştı. "*Elohim*'in Melekleri" olarak tanımlanan "Merdiven" işleticileri ise yalnızca melek değildiler; bu ilahi havacıların kullandığı bölgeye farkında olmaksızın rast geldiğini fark eden Yakup buraya *Beytel* ("El'in Evi") adını verdi; *El* kelimesi *Elohim* kelimesinin tekilidir. Kelime kökü bilgisi üstüne ve dolayısıyla da bu "melekler"in kimliği hakkında birkaç şey söylememiz gerekiyor.

Kitabı Mukaddes, bu ilahın astlarını yalnızca "melekler" değil, "*Elohim*'in melekleri" olarak tanımlamak konusunda özen göstermiştir çünkü İbranca *Mal'akhim* kelimesi "melekler" anlamına gelmez, aslında "ulaklar, haberciler" anlamına gelmektedir ve bu terim Kitabı Mukaddes'te ilahi olanları değil de kraliyet mesajlarını taşıyan sıradan, kanlı canlı insanlar için kullanılmaktadır. Kral Saul, Davut'u çağırtmak için *Mal'akhim* (genelde "ulaklar" diye çevrilmektedir) göndermişti (1. Samuel, 16:19); Davut, Yaveş–Gilat halkına kral olarak mesh edildiğini bildirmek için *Mal'akhim* (yine "ulaklar" olarak çevrilir) yollamıştı (2. Samuel, 2:5); Yahuda kralı Ahaz, düşman saldırılarını püskürtmesine yardımcı olması ricasını *Mal'akhim* ile Asur kralı Tiglat–Pileser'e iletmişti (2. Krallar, 16:7) vs. Etimolojik açıdan bu terim "iş", "el sanatı" veya "sanatkarlık" şeklinde çevrilen *Mela'kha* kelimesiyle aynı kökten gelmektedir. Kitabı Mukaddes'te bu terim bu haliyle, Sina çölündeyken Çadırı ve Ahit Sandığını inşa edebilmek için gereken *Melakha*'yı gerçekleştirebilir hale gelmesi için Besalel'e Yahveh'nin verdiği "Bilgelik ve Anlayış" ile bağlantılı olarak kullanılır, dolayısıyla (*Mal'akhim* kelimesinin tekili olan) bir *Mal'akh* yalnızca sıradan bir ulağı değil, belirli bir görev için eğitilip nitelik kazandırılmış ve (bir büyükelçiden beklenebileceği gibi) bir miktar da tefrik gücüne sahip olan özel bir elçiyi anlatmaktadır. Sonraki sayfalarda "*Elohim*'in Melekleri" işte böyle *İlahi Elçileri* anlatmak için kullanılacaktır.

Yakub'un hikayesi de, devam ettikçe göreceğiniz gibi, atalarının, dedesi İbrahim'in ve babası İshak'ın hikayesi gibi kehanet rüyaları ve meleklerle karşılaşmalar ile doludur.

Harran'ın çayırlarındaki su kuyusunun başında Rahel'le tanışan ve onun, dayısı Lavan'ın kızı olduğunu keşfeden Yakup, kızıyla evlenmek için dayısının iznini istedi. Lavan ancak kendisi için yedi yıl çalışması karşılığında bu izni verecekti ama Yakup yedi yılı doldurduğunda Lavan onun, Rahel'in ablası olan Lea ile evlenmesini sağladı; Rahel'i ikinci eş olarak alabilmesi için Yakub'un yedi yıl daha hizmet etmesi gerekecekti. Lavan'ın ısrarları sonucunda Yakup, karıları, onlardan doğan çocukları ve giderek büyüttüğü davar sürüleriyle biraz daha, biraz daha derken yirmi yıl boyunca orada kaldılar. Derken bir gece Yakup bir rüya gördü. "Çiftleşen tekeler çizgili, noktalı, kırçıldı." Gördüklerinden dolayı şaşkına dönen Yakup bu rüyanın ikinci kısmında bir "*Elohim* Meleği" görünüp ona adıyla seslendiğinde bir ilahi kehanet aldı. "'Buyur' dedim. Bana, 'Bak, bütün çiftleşen tekeler çizgili, noktalı ve kırçıl' dedi. 'Çünkü Lavan'ın sana yaptıklarını gördüm. Ben Beytel'in *El*'iyim, hani orada bana anıt dikip meshetmiştin... Kalk, bu ülkeden git, doğduğun ülkeye dön.'"

Bu kehanet rüyasına göre harekete geçen Yakup ailesini ve mallarını topladı ve Lavan'ın koyunların yönünü kırpmaya gitmesini fırsat bilip aceleyle Harran'dan ayrıldı. Lavan bu haberi duyunca öfkelendi. Ama "O gece *Elohim*, Aramlı Lavan'ın düşüne girerek ona 'Dikkatli ol!' dedi. Yakub'a ne iyi, ne kötü bir şey söyleme.'" 'Böyle tembih edilince, Lavan en sonunda Yakup'un ayrılmasına razı oldu ve bu ikisi, öfkelenip de kötülük yapmak amacıyla ne biri diğer yana ne diğeri öte yana geçmesin diyerek aralarına sınır olması için bir taş diktiler. Bu antlaşmaya sadık kalma yemini ederken, garantör olarak *Elohim* de anıldı.

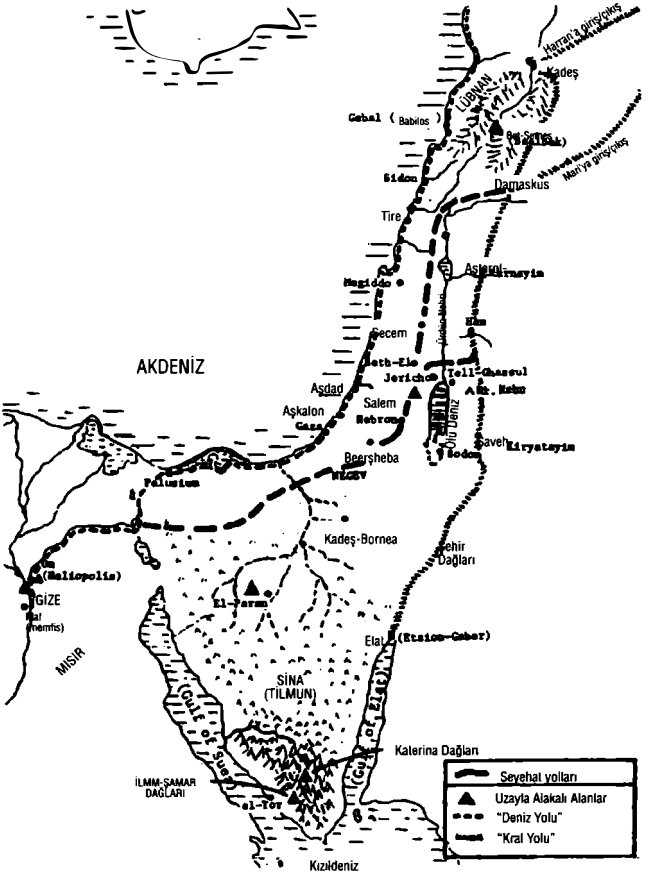
Böyle bir sınır taşı yerleştirmek, o günün adetlerine uygundu. *Kudurru* denilen bu taşların üst kısmı yuvarlanmıştı; sınır antlaşmasının şartlarının ve antlaşmaya ilişkin her iki tarafın verdiği yeminlerin garantörü olarak çağrılan tanrıların isimlerini ve ba-

zen de bu tanrıların göksel sembollerini, taşın yuvarlanmış üst kısmına oyulmuş halde taşımaktaydılar (Şekil 86). Dolayısıyla kutsal kitabın anlatımında (Yaratılış Kitabı, 31:53) "İbrahim'in *Elohim*'i, Nahor'un *Elohim*'i ve babalarının *Elohim*'i aramızda yargıç olsun" şeklinde belirtildiğinde bu, Kitabı Mukaddes'in olayı doğru biçimde tarif ettiğinin bir işaretidir. İbrahim'in tanrısı Yahveh'nin adından söz edilmemiş de olsa Yahveh ile İbrahim'in (Harran'da kalmış olan) erkek kardeşi Nahor'un tanrıları arasında bir ayrım yapılmaktadır; Lavan'a göre bunların hepsi, İbrahim ile Nahor'un babaları Terah'ın *Elohim*'i idi.

Kutsal kitaptaki veriler, ataların [Kenan'ın Sina yarımadasıyla oluşturduğu sınırın güneyinde kalan ve başlıca şehri (bugün de hala) Beer–Şeva olan] Negev'e giderken tercih ettikleri yolun Şeria Nehrini aşmayı gerektirdiğini göstermektedir; bu da (kıyıdan geçen Deniz Yolundan çok, bkz. Harita) nehrin doğusunda kalan Kral Yolunun kullanıldığını işaret eder. Yakup ailesi, maiyeti ve sürüleriyle güneye doğru yolculuk ederken Şeria Neh-

Şekil 86

rinin dağlar arasından akan ve daha kolay bir geçiş sağlayan Yabbuk koluna rastladığı bir yere geldiğinde *Mal'akhim* ile bir sonraki karşılaşması gerçekleşti. Bu kez, ne bir rüya ne de bir görüm söz konusuydu, bu yüz yüze bir karşılaşmaydı!

Bu olay, Yaratılış Kitabının 32. bölümünde anlatılır:

> Yakup yoluna devam ederken,
> *Elohim*'in melekleriyle karşılaştı.

Onları görünce, "*Elohim*'in ordugahı bu!" diyerek
Oraya *Mahanayim* (İki Ordugah Yeri) adını verdi.

Burada yalnızca iki ayette verilen bu olayın, aslında Kitabı Mukaddes'in resmi yazılışında ayrı bir bölümü oluşturduğu kesindir. Sonraki ayetlerde bu olayla ilgisiz olan bir konu, yani Yakub'un erkek kardeşi Esav ile karşılaşması anlatılır. Kutsal metinleri derleyip özetleyenlerin bu iki ayeti ele alış tarzı, Yaratılış Kitabının 6. bölümünde (Nuh ve gemisinin hikayesinin hemen öncesinde gelen) anlatılan ve daha uzun bir metinden alınıp korunan bir parça olduğu kesin olan, Nefilim hakkındaki şu kısmı akla getirmektedir. Demek ki bu gerçek bir grupla veya bir İlahi Elçiler taburu ile karşılaşmayı anlatan çok daha uzun ve ayrıntılı bir metinden alınmış iki ayettir.

Yaratılış Kitabının kadim editörleri bu kısa bahsi, hemen ardından gelen kısım nedeniyle korumayı uygun görmüşlerdi anlaşılan çünkü Yakup'un adının niçin "İsrail" olarak değiştiğini açıklamak için bu kısa bahsin de metne dahil edilmesi gerekiyordu.

Yabbuk geçidine varan ve erkek kardeşi Esav'ın, ardıllık açısından rakibi olan kardeşinin döndüğünü görünce ne tavır takınacağından emin olmayan Yakup her defasında maiyetinden küçük bir grubu gönderme stratejisini benimsedi. Sonunda ordugahta yalnızca kendisi, iki karısı ve iki cariyesi ve on bir çocuğu kalmışlardı ve gece karanlığından yararlanan Yakup "onları yanına alıp karşıya geçirdi, sahip olduğu her şeyi de karşıya geçirdi."

Derken hiç beklenmedik bir İlahi Karşılaşma meydana geldi:

Böylece Yakup
Arkada yalnız kaldı.
Bir adam gün ağarıncaya kadar
Onunla güreşti.
Yakub'u yenemeyeceğini anlayınca,
Onun uyluk kemiğinin başına çarptı.

Öyle ki, güreşirken
Yakub'un uyluk kemiği çıktı.

Adam, "Bırak beni, gün ağarıyor," dedi.
Yakup, "Beni kutsamadıkça seni bırakmam,"
Diye yanıtladı.
Adam, "Adın ne?" diye sordu.
"Yakup."
Adam, "Artık sana Yakup değil,
İsrail denecek," dedi. "Çünkü
Elohim ile, insanlarla güreşip yendin."

(*İsra-El*, *El* ile, yani bir ilah ile "güreşmek, yarışmak" anlamına gelen bir kelime oyunudur.)

Yakup, "Lütfen adını söyler misin?" diye sordu.
Ama adam, "Neden adımı soruyorsun?" dedi.
Sonra, Yakup'u kutsadı.

Yakup, "*Elohim* ile yüz yüze görüştüm
Ama canım bağışlandı" diyerek
Oraya *Peni-El* (*El*'in Yüzü) adını verdi.
Yakup, Peniel'den ayrılırken güneş doğdu.
Uyluğundan ötürü aksıyordu.

Kitabı Mukaddes'te Rab'bin bir meleğine ilişkin ilk bahis Yaratılış Kitabının 16. bölümünde, Yakup'un dedesi İbrahim'in dönemindeki bir olayla ilişkilidir. İbrahim ve karısı Sara kocamıştır; İbrahim seksenli yaşlarının ortalarındadır, Sara da ondan on yaş gençtir ama hala çocukları olmamıştır. İbrahim, Kenan'a gitmesi emrine uyup Sina'daki uzay limanına yapılacak saldırıyı savuşturma görevini tamamlamıştı: Krallar Savaşı (Yaratılış Kitabının 14. bölümü). Müteşekkir olan Yahveh:

Bir görümde Avram'a,
"Korkma Avram" diye seslendi,

"Senin kalkanın benim.
Ödülün çok büyük olacak."

Ama çocuğu olmayan İbrahim* (halen Sümerce adı olan Avram** ile çağrılmaktaydı) acı bir yanıt verdi: "Ey Egemen Yahveh, bana ne vereceksin?" dedi. "Çocuk sahibi olamadım." Varis olmadıktan sonra, dedi Avram, ödülün ne faydası vardı?

Yahveh yine seslendi:
"Mirasçın ancak öz çocuğun olacak."
Sonra Avram'ı dışarı çıkartarak,
"Göklere bak," dedi,
"Yıldızları sayabilir misin?
İşte, soyun o kadar çok olacak."

O gün Yahveh Avram'la antlaşma yaparak ona şöyle dedi: "Mısır Irmağından büyük Fırat Irmağına kadar uzanan bu toprakları senin soyuna vereceğim."

Ama sayısız torun vaadine rağmen kutsal kitaptaki hikaye devam eder ve Sara hala Avram'a bir çocuk verememiştir. Bunun üzerine Sara, belki de Rab Avram'ın çocuğunun ondan olmasını istemiyordur, diye kocasına, Mısırlı cariyesi Hacer'le "yat"masını önerdi. Ve "Hacer hamile kaldı" ve hanımını küçümsemeye başladı.

Bu aslında kendi önerisi olmasına karşın Sara çok kızmıştı ve "cariyesine sert davranmaya" başlayınca Hacer onun yanından kaçtı.

Yahveh'nin bir meleği onu
Çölde bir pınarın,
Şur yolundaki pınarın
Başında buldu.
Ona, "Sara'nın cariyesi Hacer
Nereden gelip nereye gidiyorsun?" diye sordu.

* "Çokların babası" anlamına gelen bir isim. (Ç.N.)
** "Yüce Baba" anlamına gelen bir isim. (Ç.N.)

Hanımı Sara'dan kaçtığını açıklayınca, melek ona geri dönmesini, bir oğlu olup soyunu kimsenin sayamayacağı kadar çoğaltacağını söyledi. "Adını İsmail [*İşma-El*, ("Tanrı İşitir")] koyacaksın çünkü Yahveh, sıkıntı içindeki yakarışını işitti." Böylece Hacer geri dönüp İsmail'i doğurdu ve "Hacer, İsmail'i doğurduğunda Avram seksen altı yaşındaydı." Yahveh bir kez daha "Avram'a görünüp" İbrahim ve soyuyla olan antlaşmasını tekrar tazeleyene ve İbrahim'in üvey kız kardeşinden (Sara) bir oğlan sahibi olarak yasal ardıllığı sağlaması için gereken adımları atana dek on üç yıl daha geçecekti. Antlaşmayı yasallaştırmanın bir koşulu da İbrahim'in ve evindeki her erkeğin sünnet olmasıydı. Ayrıca, Kenan ülkesini mülk edinmelerinin ve Eski Ülkeyle, yani Sümer'le kalan bağlarını da koparmalarının işareti olarak bu İbran ata ve eşi (Avram ve Sara olan) Sümerce adlarını bırakıp bunların Sami versiyonları olan İbrahim ve Sara'yı alacaklardı (Bu olaydan önceki dönemlerden söz ederken onları "İbrahim" ve "Sara" olarak anmamızın sebebi kolaylık olsun, diyeydi; Kitabı Mukaddes'te onlar bu noktaya dek hep Avram ve Saray olarak anılırlar.) Ve İbrahim o sırada doksan dokuz yaşındaydı.

Bu ilahi talimatlar ve İshak'ın Sara'dan doğacağının önceden bildirilmesinin ayrıntıları, Yaratılış Kitabının 17. bölümünde verilmiştir. Koşullar, yani *Sodom ve Gomora'nın yıkılmasına yol açan Tecelli* ise bir sonraki bölümde, "Yahveh kendisine göründü"günde anlatılmaktadır. İyicene yaşlanmış olan ata çadırının girişinde oturmaktadır, öğlen vaktidir, günün en sıcak zamanı. Aniden, üç adam ortaya çıkıverdi:

> İbrahim, karşısında [tepesinde] üç adamın
> Durduğunu gördü.
> Onları görür görmez
> Karşılamaya koştu.
> Ve yere kapanarak birine,
> "Ey efendim, eğer gözünde lütuf bulduysam,
> Lütfen kulunun yanından ayrılma [üstünden geçip git me]" dedi.

Bu sahne gizemle doludur. Üç yabancı aniden belirirler, gözünü göğe kaldırdığında İbrahim tarafından görülürler. Onların "tepesinde" durduğunu görmüştür. Bu noktada henüz kimlikleri belirsiz ise de İbrahim onların olağanüstü –veya ilahi– doğasını çabucak tanımıştır. Biri bir biçimde diğerlerinden farklıdır ve İbrahim ona seslenir, ona "Efendim" der. Sözlerine çok önemli bir ricayla son verir: "Lütfen kulunun *üstünden geçip gitme*." Başka bir deyişle, onların göklerde dolaşabilme becerisini tanımıştır... Ama öte yandan öylesine insan gibidirler ki ayaklarını yıkamaları için su vermeyi teklif eder, ağacın gölgesinde dinlenmelerini önerir ve "yollarına devam etmeden" önce yiyecek sunmak ister. "Adamlar, peki dediğin gibi olsun, dediler."

"İbrahim hemen çadıra, Sara'nın yanına gitti" ve kendisi bir et yemeğinin hazırlanması için uşağını çalıştırırken Sara'nın pide hazırlamasını istedi ve yemeği kendi elleriyle sundu. Adamlardan biri, Sara'yı sordu ve şöyle dedi: "Gelecek yıl bu zamanda kesinlikle yanına döneceğim. O zaman karın Sara'nın bir oğlu olacak." Çadırın girişinde konuşmaları dinleyen Sara bunu duyunca bir kahkaha attı; bu kadar kocamışken İbrahim ile kendisinin bir oğlu nasıl olabilirdi ki?

> Yahveh, İbrahim'e sordu:
> "Sara niçin 'Bu yaştan sonra
> Gerçekten çocuk sahibi mi olacağım?'
> Diyerek güldü?
> Yahveh için olanaksız bir şey var mı?
> Belirlenen vakitte,
> Gelecek yıl bu zaman yanına döndüğümde
> Sara'nın bir oğlu olacak."

Ve İshak ve soyuyla antlaşmamı sonsuza dek sürdüreceğim, dedi Yahveh.

Hikaye devam eder; "adamlar oradan ayrılırlarken Sodom'a doğru baktılar. İbrahim onları yolcu etmek için yanlarında yürüyordu." Ama anlatı, aniden ortaya çıkan üç ziyaretçiyi *Ana-*

şim, yani "adamlar, kişiler" olarak anlatmaya devam ediyorken, İshak'ın (İbranca *İtz'hak* olan bu ad, Sara'nın "kahkahası" ile ilgili bir kelime oyunuydu) doğumuyla ilgili kehanet, bu üç kişiden birinin Yahveh'nin ta kendisi olduğunu öğrenmemizi sağlar. İbran ata, Rab Yahveh'yi konuk edecek kadar ayrıcalıklı olduğu en olağanüstü Tecellidir bu!

Sodom'un aşağıdaki Tuz Denizi vadisinde görülebildiği bir kayalık buruna vardıklarında, Yahveh bu ziyaretin nedenini İbrahim'e anlatmaya karar verdi:

> Sodom ve Gomora
> Büyük suçlama altında ve
> Günahları çok ağır.
> Onun için inip bakacağım.
> Duyduğum suçlamalar
> Doğru mu, değil mi göreceğim.
> Bunları yapıp yapmadıklarını
> Anlayacağım.

Demek ki Yahveh ile birlikte olan diğer iki "kişi"nin görevi buydu; günümüzde Ölü Deniz olarak bilinen yerin yakınında, Ürdün vadisindeki iki şehrin "günahkarlığı"na dair gerçeği veya bunun derecesini doğrulamak; böylece Rab onların kaderini belirleyecekti. Yaratılış Kitabının 18. bölümünün 22. ayetinde "Adamlar oradan ayrılıp Sodom'a doğru gittiler ama İbrahim, Yahveh'nin huzurunda kaldı" denmektedir ama bu iki "kişinin" Sodom'a varışlarının bildirildiği 19. bölümün 1. ayetinde onların kim oldukları açığa çıkar: "İki *melek* akşamleyin Sodom'a vardılar. Demek ki İbrahim'e görünmüş olan üç ziyaretçi Yahveh ve onun iki elçisiydi.

Kitabı Mukaddes meleklerin Sodom ve Gomora'ya yaptıkları ziyarete ve sonrasında "günahkar şehirler"in yıkılışına odaklanmadan önce, kutsal kitap İbrahim ile Yahveh arasında geçen çok sıra dışı bir konuşmayı aktarır. Rab'be yaklaşan İbrahim (yeğeni Lut ve ailesinin yaşamakta olduğu) Sodom için bir ara-

bulucu, bir savunma avukatı rolünü üstlenir. "Kentte elli doğru kişi var diyelim," der Yahveh'ye, "Orayı gerçekten yok edecek misin? İçindeki elli doğru kişinin hatırı için kenti bağışlamayacak mısın? Haklıyı, haksızı aynı kefeye koyarak haksızın yanında haklıyı da öldürmek senden uzak olsun."

Yahveh'ye "bütün dünyayı yargılayan" ve hep adil olan ilah olduğunu hatırlatan İbrahim, Rab'bi bir ikileme sokmuştu. Böylece Yahveh, Sodom'da elli doğru kişi bulacak olursa tüm kenti bağışlayacağı, yanıtını verdi. Ama Rab buna razı olduğu anda İbrahim –"seninle konuşma yürekliliğini göstereceğim" diye özür diledikten sonra– başka bir soru sordu: Peki ya bu sayı elli değil de kırk beş ise? "Eğer kentte kırk beş doğru kişi bulursam, orayı yok etmeyeceğim." Fırsatı değerlendiren İbrahim pazarlığa başladı ve hatırları için kentin bağışlanacağı doğruların sayısını ona indirdi. Sonra "*Elohim* İbrahim üstünde yükseldi," o gün daha önce ortaya çıktığı yerden göğe yükseldi. "Ve İbrahim de çadırına döndü."

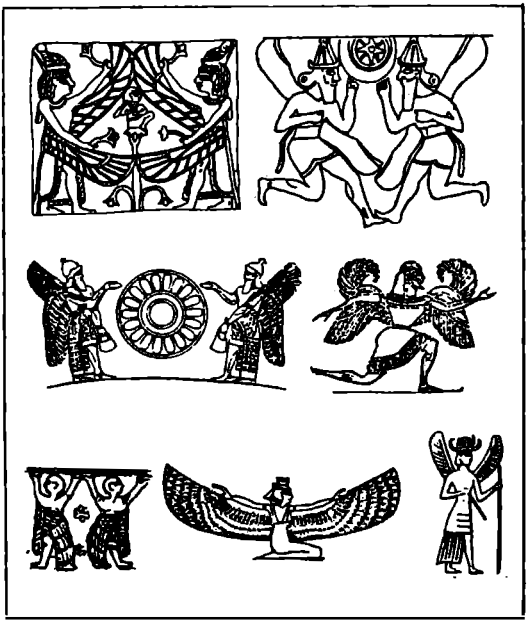
"İki melek akşamleyin Sodom'a vardılar. Lut, kentin kapısında oturuyordu. Onları görür görmez karşılamak için ayağa kalktı. Yere kapanarak 'Efendilerim' dedi, 'kulunuzun evine buyrun. Ayaklarınızı yıkayın, geceyi bizde geçirin. Sonra erkenden kalkıp yolunuza devam edersiniz.'" Bu ikisi Lut'un evinde kalmaktayken "Sodom'un her mahallesinden genç yaşlı bütün erkekler evi sardı. Lut'a seslenerek, 'Bu gece sana gelen adamlar nerede?' diye sordular. 'Getir onları da yatalım.'" Ama halk ısrarcı olunca, hatta Lut'un evinin kapılarını kırmaya kalkışınca melekler, "kapıya dayanan adamları, büyük küçük hepsini kör ettiler. Öyle ki adamlar kapıyı bulamaz oldu."

Melekler sihirli bir değnek, kapıyı kırmaya çalışanları güçlü ışınıyla kör ediveren bir ışın tabancası mı kullanmışlardı acaba? Bu sorunun yanıtında, daha büyük bir bulmacanın yanıtı yatmaktadır. İbrahim'e ve sonra Lut'a gelen ziyaretçiler tarif edilirken, onlara *Anaşim*, yani "halk, insan" (genelde çevrildiği gibi "adam" olması şart değildir) denilir. Ama her iki örnekte de ev sahipleri onları farklı kılan bir şeyi, onlarla ilgili "ilahi" bir şeyi

hemen fark etmişlerdir. Ev sahipleri derhal onlara "efendiler" deyip önlerinde eğilmişlerdi. Bu ziyaretçiler, tarif edildikleri gibi, tamamıyla insansı görünüşte idiyseler, onları bu kadar farklı ve fark edilir kılan şey neydi acaba?

Akla ilk gelen yanıt, elbette "Kanatları!" olacaktır ama birazdan göstereceğimiz gibi, durum böyle değildi.

Meleklerle ilgili ve yüzlerce yıllık dinsel sanat tarafından da sürdürülen ve güçlendirilen popüler kanı onların tam anlamıyla insan biçimli, insana benzeyen ama kanatlarla donatılmış varlıklar olduklarıdır. Kanatları çıkartılacak olsa, insandan ayırt edilemez olurlardı. Hristiyanlığın ilk dönemi boyunca Batı ikonografisine sokulmuş olan bu melek betimlemelerinin kuşkuya yer bırakmayan kökeni kadim Yakın Doğu idi. Bu kanatlı varlıkları Sümer sanatında buluruz; Enkidu'yu uzaklaştıran kanatlı

Şekil 87

Şekil 88a ve 88b

elçi, öldürücü ışınları olan muhafızlar. Bu kanatlı varlıkları Asur ve Mısır, Kenan ve Fenike'nin dinsel resimlerinde buluruz (Şekil 87). Benzer Hitit temsilleri (Şekil 88a) Güney Amerika'da, Tiahuanacu'nun Güneş Kapısı'nda bile (Şekil 88b) kopyalanmıştır; o uzak yerdeki Hitit mevcudiyetinin kanıtlarıdırlar.

Belki de dinsel çağrışımlardan kaçınmak amacıyla, modern bilginler betimlenmiş bu varlıklara "koruyucu periler" olarak değinmektelerse de kadim halklar bunların bir küçük tanrılar sınıfı, "Gök ve Yer Tanrıları" olan "Büyük Tanrılar"ın emirlerini yerine getiren çeşitli rütbelerden ilahi varlıklar olduklarını düşünmekteydiler.

Bunların kanatlı varlıklar olarak temsil edilmelerinin, onların Dünya semalarında uçma becerilerini işaret etme amaçlı olduğu açıktır. Ve bu bakımdan onlar da tanrıları taklit etmekteydiler, özellikle de kanatlı ilahlar olarak resmedilmiş olanları: Utu/Şamaş (Şekil 89) ve onun ikiz kız kardeşi İnanna/İştar (Şekil 90). Komutanları Utu/Şamaş olan Kartaladamlara (bkz. Şekil 16) olan benzerlikleri de çok açıktır. Bu açıdan bakıldığında,

Şekil 89

Rab'bin (Mısır'dan Çıkış Kitabı, 19:4) İsrailoğullarını "nasıl kartal kanatları üzerinde taşıyarak getirdiğimi gördünüz" şeklindeki sözleri bir benzetmeden fazlasını ima ediyor olabilir; ayrıca akla, Şamaş'ın emri üzerine bir kartal veya Kartaladam tarafından göğe çıkartılan Etana (bkz. Şekil 30) hikayesini de getirmektedir.

Şekil 90

Ama kutsal kitabın metinsel tariflerine ve Şekil 71'e bir göz atmak, bu tür kanatlı ilahi yardımcıların Kitabı Mukaddes'te *Mal'akhim* yerine *Keruv* (kerubi) olarak adlandırıldıklarını kesinleştirecektir. *Keruv* (Kerubi) Akkadca "kutsamak, takdis etmek" anlamındaki *Karabu* kelimesinden türemiştir. *Karibu* (eril) "kutsanmış/mukaddes olan" kişi iken, *Kuribi* (dişil) Koruyucu Tanrıça anlamına geliyordu. Kutsal kitapta geçen kerubiler de (Yaratılış Kitabı, 3:24) kovulan Adem ile Havva Aden Bahçesinde dönmesinler diye "Yaşam Ağacının yolunu denetlemek"le; kanatlarıyla Ahit Sandığını korumakla; ister Hezekiel'in görümündeki gibi İlahi Tahtın destekçileri ister yalnızca Yahveh'yi yukarı taşıyarak olsun Rab'bin taşıyıcıları olarak hizmet vermekle görevlendirilmişti: 2. Samuel, 22:11'de ve Mezmurlar 18:11'de (Etana'nın hikayesiyle bir başka koşutluk "Bir Keruv'a binip uçtu" cümlesini okuruz. Öyleyse Kitabı Mukaddes'e göre, kanatlı kerubiler özel ve sınırlı işlevlere sahiptiler; onların aksine, *Mal'akhim*, yani görev uçuşlarıyla gidip gelen tam yetkili büyükelçiler gibi olan Elçiler kayda değer ölçüde ihtiyari güçlere sahiptiler.

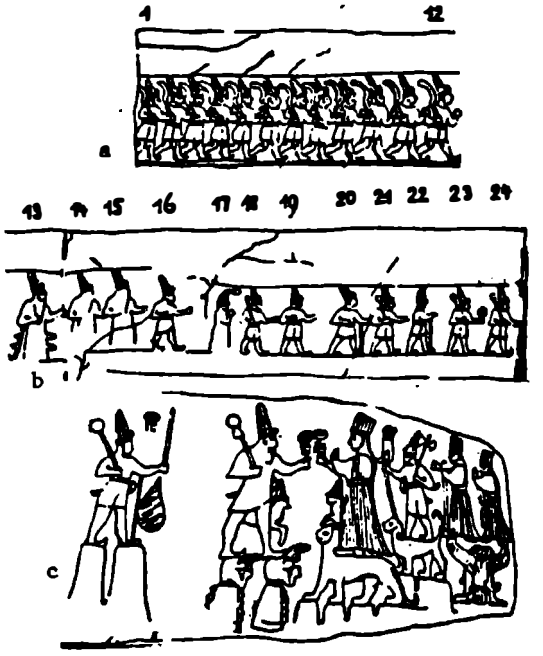
Bu durum Sodom'daki olaylardan da açıkça anlaşılmaktadır. Sodom halkının kötü maksadını şahsen gören iki *Mal'akhim*, yani melek Lut'a ve ailesine hemen oradan uzaklaşmalarını söylediler, "çünkü Yahveh bu kenti yok etmek üzere." Ama Lut ağırdan aldı; kendisi, karısı, iki kızı pek de yakın olmayan dağlara kaçıp saklanana dek şehrin yok edilişini geciktirmelerini "melekler"den rica edip durdu. Ve elçiler ricasına kulak verdiler, ona ve ailesine kaçacak zaman vermek için şehri yıkmayı erteleyeceklerine söz verdiler.

Her iki seferde de (İbrahim'e aniden görünmeleri, Sodom şehrinin kapısına varışları) melekler insana benzer görünüşte "kişi" olarak adlandırılmışlardır; eğer kanatlı değil idiyseler, onların İlahi Elçiler olduklarını gösteren şey neydi?

Türkiye'de bulunan Yazılıkaya adlı bölgede, Hitit başkentinin etkileyici kalıntılarından çok da uzak olmayan bir kaya tapınağına oyulmuş olan Hitit panteonunun temsil edilişinde bir

ipucu bulabiliriz. İlahlar iki alay halinde sıralanmıştır; erkek olanlar soldan ilerlemekte, kadın olanlar ise sağdan ilerlemektedir. Her bir alayın başını büyük tanrılar (erkeklerin önünde Teşup, kadınların önünde Hebat) çeker; arkalarında çocukları, yardımcıları ve küçük tanrı grupları onları izlemektedir. Erkekler alayının sonunda, ilahilikleri başlıklarından ve ellerinde tuttukları kıvrık silahtan anlaşılan on iki "elçi" vardır (Şekil 91a); onların önünde biraz daha önemli olan ve yine başlıkları ve ellerinde tuttukları tepesinde ilmek veya disk olan çubuklarla tanımlanmış on iki kişilik bir grup yer alır (Şekil 91b). Bu asayı iki erkek baş ilah da tutmaktadır (Şekil 91c).

Hitit betimlemesindeki bu düşük rütbeli, on iki kişilik tanrı grupları kaçınılmaz biçimde akla, Yakup'un –günümüz Türki-

Şekil 91a, 91b ve 91c

ye'sindeki– Harran'dan Kenan'a giderken karşılaştığı *Mal'akhim* birliğini getirmekte. Bu durumda akla, meleklerin melek olduklarının fark edilmesini sağlayan şeyin ellerinde tuttukları aygıtlar (ve bazen de o eşsiz başlıkları) olduğu geliyor.

Mal'akhim tarafından gerçekleştirilen mucizevi işler, Kitabı Mukaddes'te bolca geçer, Sodom'daki zaptedilmez kalabalığın kör edilmesi bunların yalnızca biridir; buna benzer bir büyülü körleştirme, İlyas peygamberin öğrencisi ve ardılı olan Elişa'nın işleri ve kehanetleriyle bağlantılı olarak geçer. Bir başka sefer, Baal'ın yüzlerce peygamberinin ölümünden sonra canını kurtarmak için kaçan İlyas, aç susuz Negev çölünde tükenmiş bir haldeyken bir "Yahveh meleği" tarafından kurtarılır; bir meleğin aç susuz dolanan Hacer'i kurtardığı aynı bölgedir burası. Yorulan İlyas bir ağaç altında uyumaktadır, aniden bir *Mal'akh* ona dokunup "Kalk yemek ye," der. İlyas şaşkınlık içinde, başucunda duran pideyle su testisini görür. Yiyip içtikten sonra yine uzandı ama melek gelip ona tekrar dokundu, gideceği yol uzun olduğu için (varacağı yer çöldeki "*Elohim* Dağı"ydı; çöldeki Sina Dağı) yemeğini bitirmesini söyledi. I. Krallar, 19:5–7'de geçen bu anlatı meleğin İlyas'a nasıl dokunduğunu söylememektedir ama bunu eliyle değil de ilahi değneği veya asasıyla yaptığını varsaymamız mümkündür.

Böyle bir aracın kullanılışı, Gidyon'un hikayesinde (Hakimler, 6. bölüm) açıkça anlatılmıştır. İsrailoğullarına düşmanlarına karşı önderlik etmek için Yahveh tarafından seçildiğine Gidyon'u ikna etmek için "Yahveh'nin meleği" Gidyon'a, Rab'be sunu olarak hazırladığı et ve ekmeği alıp bir kayanın üstüne yerleştirmesi talimatını verdi ve Gidyon bunu yapınca,

> Yahveh'nin meleği
> Elindeki değneğin ucuyla
> Ete ve mayasız pidelere dokununca
> Kayadan ateş fışkırdı:
> Ateş eti ve mayasız pideleri yakıp kül etti.

Sonra Yahveh'nin meleği gözden kayboldu.
Gidyon, gördüğü kişinin
Yahveh'nin meleği olduğunu anladı.

Bazı durumlarda bu sihirli değnek, Yazılıkaya alayındaki daha önemli görünen on ikiler grubu tarafından tutulan asaya benzemektedir. Alayın sonundaki grup tarafından tutulan kıvrık aygıt pekala, imha görevlerine gönderildiklerinde *Mal'akhim* tarafından taşındığı görülen "kılıç" olabilirdi. Böyle bir sahne, Yeşu Kitabının 5. bölümünde anlatılır. Kenan fethi sırasında İsraillilerin lideri en zorlu hedefle –son derece sıkı tahkim edilmiş Eriha kentiyle– yüz yüze geldiğinde, ona talimatlar veren bir İlahi Elçi Yeşu'ya göründü:

Yeşu, Eriha'nın yakınındaydı.
Başını kaldırınca, önünde
Kılıcını çekmiş bir adam gördü.

Ona yaklaşarak,
"Sen bizden misin, karşı taraftan mı?"
diye sordu.
Adam, "Hiçbiri" dedi. "Ben Yahveh'nin
Ordusunun komutanıyım."

Elinde kılıca benzeyen bir şeyle ortaya çıkan savaşçı bir melekle *(Mal'akh)* ilgili bir başka olay Kral Davut'un döneminde yaşanmıştı. Kılıç kullanabilen adamlarının sayısını bilebilmek için nüfus sayımı yasağını çiğneyen Kral Davut, Görücü Gad aracılığıyla Rab'den, üç cezadan hangisine çarptırılacağının Davut'a bağlı olacağı haberini aldı. Davut tereddüt ettiğinde:

Davut başını kaldırıp baktı.
Elinde yalın bir kılıç olan
Rab'bin meleğini gördü.
Melek elini Yeruşalim üzerine uzatmış,

Yerle gök arasında duruyordu.
Çula sarınmış olan Davut ile halkın ileri gelenleri
Yüzüstü yere kapandılar.
(1. Tarihler, 21:16)

Meleklerin ellerinde böyle fark edilir nesneler olmaksızın ortaya çıktıları durumlar eşit derecede aydınlatıcı örneklerdir çünkü İlahi Kelam'ı alacak olanları elçinin sahici olduğuna ikna edebilmek için böyle durumlarda başka sihirlere başvurmak zorunda kalmışlardı. Gidyon'un karşılaşmasında sihirli değnekten özellikle söz edilmişken, Yahveh'nin Meleği, Manoah'ın kısır karısına yaklaşıp Şimşon'un (Samson) doğacağını ve onun Tanrı'ya adanmış bir çocuk olacağını bildirdi, elbette ki kadın gebe kaldığı andan itibaren şarap ya da içki içmeyecek, murdar bir şey yemeyecekti (ayrıca çocuğun saçı hiç kesilmeyecekti). Melek, bebeğin rahme düşmesi ve yetiştirilmesiyle ilgili talimata uyulmasını sağlamak üzere ikinci kez göründüğünde, Manoah bu sözleri söyleyen kişinin kimliğini doğrulamak istemişti çünkü bu kişi "bir adam"dı. Bu yüzden elçiye sordu: "Adın ne?"

Kimliğini açıklamayan melek "şaşılacak işler" yaptı:

Yahveh'nin meleği,
"Adımı niçin soruyorsun?" dedi,
"Adım tanımlanamaz."

Manoah bir oğlakla tahıl sunusunu aldı,
Bir kayanın üzerinde
Yahveh'ye sundu.

O anda Manoah'la karısının
Gözü önünde şaşılacak işler oldu:
Yahveh'nin meleği
Sunaktan yükselen alevle birlikte
Göğe yükseldi.

Bunu gören Manoah'la karısı
Yüzüstü yere kapandılar.

Yahveh'nin meleği
Manoah'la karısına bir daha görünmeyince,
Manoah onun
Yahveh'nin bir meleği olduğunu anladı.

Gören kişiyi, gerçekten ilahi bir mesaj aldığına ikna etmek üzere ateşin sihir gibi kullanılmasının en bilinen örneği Yanan Çalı olayıdır. Yahveh, İsrailoğullarını Mısır'daki kölelikten kurtarması için Mısırlı bir prens olarak büyütülen bir İbran olan Musa'yı seçmişti. Firavunun gazabından kaçmak için Sina çölüne sığınan Musa, kayınbabasının, Midyanlı kahinin sürüsünü güdüyordu "ve *Elohim* Dağına, Horeb'e vardı," mucizevi bir manzara dikkatini çekmişti:

Yahveh'nin bir meleği
Bir çalıdan yükselen alevlerin içinde
ona göründü.
Musa baktı, çalı yanıyor ama
Tükenmiyor.

"Çok garip" diye düşündü.
"Gidip bir bakayım,
çalı neden tükenmiyor?"

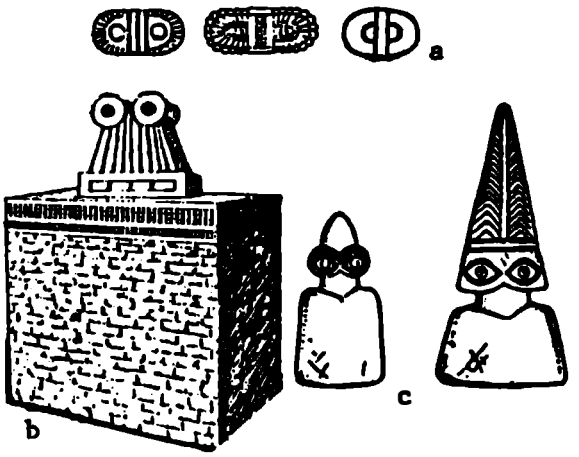
Yahveh, Musa'nın yaklaştığını görünce
Çalının içinden
"Musa! Musa!" diye seslendi.
Musa, "Buyur!" diye yanıtladı.

Az önce de belirttiğimiz gibi, konuşan kişi kıvrık bir silah veya sihirli değnek tutuyorsa onun bir ilahi varlık olarak teşhis edilebilmesi için böyle mucizelere gerek duyulmuyordu.

Bu "kişiler"in, "adamlar"ın İlahi Elçiler olarak tanınmasında, en azından bazı durumlarda, etkili olan bir başka özellik bulunduğunu düşündüren kadim betimlemeler vardır: Bunlar genelde başlıklarının bir parçası olan özel "pilot gözlükleri" takmaktaydılar. "İlahi" terimini karşılayan Hitit piktografı (Şekil 92a) bu açıdan hayli bilgilendiricidir çünkü yukarı Fırat bölgesinde bolca görülen ve sunakların, kaidelerin tepesine idol olarak (Şekil 92b) yerleştirilen bu piktograf "Göz" sembollerini temsil etmektedir. Bu idollerin, (ilahi miğferlerinin yanı sıra) en belirgin özelliği dışa fırlamış gözleri olan ilahların (Şekil 92c) betimlemelerinin birer taklidi oldukları açıktır.

Örneklerden biri olan miğferli ve pilot gözlüklü, elinde eğik bir aygıt tutan tanrıya benzer bir "adam" heykelciğine (Şekil 93) bakınca, kutsal kitapta geçen meleklerin kendilerini İbrahim'e ve Lut'a pekala böyle gösterdikleri düşünülebilir.

[Eğer, bu olaylar sırasında, değneğe benzeyen silah ışınıyla kör etmek için kullanıldıysa pilot gözlükleri "melekleri" bu kör edici etkiden korumak için gerekiyor olabilirdi. Bu olasılığı akla getiren şey "öldürücü olmayan" silahların bir türü olan körleştirici silah-

Şekil 92a, 92b ve 92c

Şekil 93

larla (ABD ve diğer birkaç ülkede) ilgili son gelişmelerdir. Kobra Laser Tüfekleri denilen bu silahlar hem cerrahi lazerden hem de füzelerin yön belirlemelerini sağlayan lazerlerden türetilen bir tekniği kullanmaktadır. Bunları kullanan askerler koruyucu gözlükler takmak zorundadırlar ki kendi şilahları yüzünden kör olmasınlar.]

Yukarıdaki betimlemeler ile İştar'ın miğferli ve pilot gözlüklü betimlemeleri (bkz. Şekil 33) kıyaslandığında akla, meleklerin (Mal'akhim) giysi ve silahlarının Büyük Tanrıların giysi ve silahlarının birer kopyası olduğu gelmektedir. Büyük Enlil, Nippur'daki ziguratından "tüm ülkelerin kalbini araştıran huzmeler kaldırabilmekteydi" ve orada, içeri girmesine izin verilmeyenleri kapana kıstıran bir "ağ"ın yanı sıra "tüm ülkeleri tarayabilen gözler" de vardı. Ninurta "parçalayan ve duyuları yok eden silah"la ve dağları un ufak eden bir Işıltı ve de "elli öldüren başı olan silah"la, eşsiz bir İB ile donanmıştı. Teşup/Adad "kayaları dağıtan gök gürüldetici"yle ve "çakması korkutucu şimşek" ile silahlanmıştı.

Mezopotamya kralları, hami tanrılarının kendilerine zaman zaman bir zaferi garantilemek için ilahi silahlar verdiklerini öne sürmüşlerdir; bu durumda tanrıların kendi elçilerine, yani Meleklere silah veya sihirli değnekler sağlamış olmaları daha akla yatkındır.

Aslında, İlahi Elçiler kavramının ta kendisi Sümer tanrılarına, yani Dünyalılardan çok kendi aralarındaki işler ve haberleşmeler için elçiler kullanan Anunnakilere dek uzanmaktadır.

Bilginlerin "büyük tanrıların veziri" olarak söz ettikleri Papsukkal bunlardan biriydi; unvanı "Elçilerin Babası/Atası" anlamına gelmektedir. Anu'nun adına görevlere çıkıyordu; Anu'nun kararlarını veya öğütlerini Dünya'daki Anunnaki liderlerine taşıyor ve çoğu kez kayda değer diplomatik yetenekler sergiliyordu. Metinlerde bazı zamanlarda, belki de Anu'nun Dünya'dan uzak olduğu dönemlerde Papsukkal'ın Ninurta'nın elçisi olarak hizmet verdiğini düşünmemize yol açan satırlar vardır (gerçi, Zu ile yaptığı savaş sırasında Ninurta baş silah taşıyıcısı olan Şarur'u İlahi Elçi olarak kullanmıştı.)

Enlil'in baş *Sukkal*'ı veya elçisinin adı Nusku'ydu; Enlil'le ilgili "mitler"in çoğunda çeşitli roller altında adı geçmektedir. Abzu'daki (güneydoğu Afrika) madenlerde zorlu şartlarda çalışan Anunnakiler başkaldırıp Enlil'in kaldığı evin çevresini sardıklarında, silahlarıyla onları yolunu kapatan Nusku'ydu; çatışmayı yatıştırmak için arabulucu olarak iş gören de oydu. Sümer döneminde o, Enlil'in kısmetlerini belirlediği kişilere –hem tanrılara hem insanlara– (Enlil'in Nippur'daki ziguratı olan) "Ekur'un sözü"nü götürmüş olan elçi de oydu. *Enlil'e İlahi*'de "Emri, kendi yüreği olan sözü (Enlil); yücelmiş vezirine, hizmetkarı Nusku'ya açık eder, ona danışır" denmektedir. Daha önceki bölümlerde, Harran tapınağında Sin ile birlikte ayakta durmakta olan Nusku'nun Asur kralı Esarhddon'a Mısır'ı işgali için verilen ilahi izni bildirdiğinden söz etmiştik.

Asurbanipal de tarih kayıtlarında, kendisini Asur kralı yapmaya ilişkin ilahi kararı iletenin "sadık elçi Nusku" olduğunu; sonra, Asurbanipal'in çıktığı askeri sefere tanrıların emri üzerine, zaferi garantilemek için Nusku'nun da eşlik ettiğini iddia etmiştir. Asurbanipal'in yazdıklarına göre Nusku, "ordumun önüne geçti ve düşmanlarımı ilahi silahla yere yıktı." Bu iddia akla, Kitabı Mukaddes'te geçen ve ama bu kez Asur ordusu Kudüs'ü kuşattığı sırada Yahveh'nin meleğinin bu orduyu vurduğunu anlatan hikayeyi getirmektedir:

> O gece Yahveh'nin meleği gidip
> Asur ordugahında yüz seksen beş bin

Kişiyi öldürdü.
Ertesi sabah uyananlar (Kudüs halkı)
Salt (Asurluların) cesetlerle karşılaştılar.
(II. Krallar, 19:35)

Enki'nin, adı Sümer metinlerinde İsimud ve bu metinlerin Akkad versiyonlarında Usmu olan baş elçisi efendisinin cinsel maskaralıklarında kaçınılmaz bir rol oynamaktaydı. Enki'nin üvey kız kardeşinden bir erkek çocuk edinme çabalarının anlatıldığı *Enki ve Ninharsag* "miti"nde İsimud/Usmu ilk olarak dert ortağı ve sonraları, yani Ninharsag'ın sebep olduğu felçten kurtulmaya çalışan Enki'ye çeşitli meyveler sağlayan kişi olarak görülür. İnanna/İştar ME'lerden birkaçını elde etmek için Eridu'ya geldiğinde ziyaretin ayrıntılarını düzenleyen kişi yine İsimud/Usmu'ydu. Daha sonra, ayılan Enki çok önemli ME'lerden bazısının hileyle elinden alındığını fark ettiğinde, (kendi "Gök Sandalı"nda kaçan) İnanna'yı takip edip ME'leri geri alması emrini sadık *Sukkal*'ına vermişti.

İsimud/Usmu'ya metinlerde bazen "iki yüzlü" denilmektedir. Bu garip tarifin gerçek olduğu anlaşılır çünkü hem heykellerde hem de silindir mühürlerde gerçekten iki yüzle gösterilmiştir (Şekil 94). Doğuştan kusurlu muydu, genetik bir hata mıydı yoksa onu böyle resmetmelerinin daha derin bir nedeni mi vardı acaba? Anlaşılan kimse bu yanıtı bilemiyor ama aklımıza, onun bu iki yüzlülüğünün bu elçinin göksel karşılığını yansıtıyor olabileceği geldi (lütfen bölüm sonundaki kutuya bakınız).

İnanna/İştar'ın, adı Ninşubur olan *Sukkal*'ında da sıra dışı bir şey vardı; bazen eril görünmekteydi, böyle durumlarda bilginler onun unvanını "kahya, vezir" olarak çevirmişlerdir ama Ninşubur bazen de dişil görünmekteydi, o durumlarda da "oda hizmetçisi" şeklinde anılmıştır. Acaba Ninşubur çift cinsiyetli veya cinsiyetsiz miydi? Yoksa bir hadım veya androjen miydi?

Ninşubur, Dumuzi ile flört ettiği sıralarda İnanna/İştar'ın dert ortağı olarak iş görür ve bu rolünde onun dişi olduğu dü-

Şekil 94

şünülür. Thorkild Jacobsen *The Treasures of Darkness* (Karanlığın Hazineleri) adlı eserinde onun unvanını "hizmetçi kız" diye çevirmiştir. Ama İnanna/İştar'ın hileyle Enki'nin elinden birer birer aldığı ME'ler hikayesinde Ninşubur, erkek İsimud/Usmu'nun dengidir ve tanrıça tarafından "yanı başımda savaşan savaşçım" diye çağrılır ki bu esasen erkeklere has bir roldür. İnanna/İştar, kız kardeşi Ereşkigal'i bir yasaklamaya karşı çıkıp Aşağı Dünya'da ziyaret etmeye karar verdiğinde bu elçinin diplomatik yetenekleri, tam anlamıyla sergilenmektedir; bu kez büyük Sümerolog Samuel N. Kramer [*Inanna's Descent to the Nether World* (İnanna'nın Aşağı Dünya'ya İnişi) adlı eserinde] Ninşubur'dan erkek olarak söz etmektedir, tıpkı A. Leo Oppenheim [*Mesopotamian Mythology* (Mezopotamya Mitolojisi)] gibi.

Ninşubur'un bilmecemsi çift cinsiyetliliği veya cinsiyetsizliği onun başka varlıklarla mücadelelerine de yansır; *çoğu Enki'nin yaratıları olan bu varlıklar ne erkek ne dişi ne ilahi ne beşer görünürler; bir tür androit, insan biçimli otomatlardır.*

Böyle muammalı elçilerin varlığı ve onların akıl karıştıran özellikleri, İnanna'nın ablası Ereşkigal'in Aşağı Dünya'daki (gü-

ney Afrika) hakimiyet bölgesine yaptığı onaylanmamış ziyaretle ilgili olduğuna yukarıda değindiğimiz metinde iyice açığa çıkmaktadır. İnanna bu ziyaret için havacı kılığına bürünür; metinlerde sıralanan yedi aygıt onun Mari'de gün ışığına çıkartılan gerçek boyutlu heykelindeki betimlenişine uymaktadır (Şekil 95a, 95b). Yasaklanmış bölgeye giriş ücreti kabilinden, İnanna bu bölgenin yedi kapısını birer birer geçerken taktığı bu aygıtları da birer birer teslim eder; sonra "hürmetle eğilen İnanna taht odasına girdi." İki kız kardeş göz göze geldikleri anda her ikisi de öfkeye tutuldu ve Ereşkigal, kendi *Sukkal*'ine, Namtar'a derhal İnanna'yı yakalayıp onu tepeden tırnağa belaya uğratması emrini verdi. "İnanna bir cesede döndü, bir direkten sallandırıldı."

Bu belanın başına geleceğini önceden gören İnanna, bu riskli yolculuğa çıkmadan önce kendi elçisi Ninşubur'a, üç gün içinde geri dönmediği takdirde yardım istemesi emrini vermişti. İnanna'nın başının belada olduğunu anlayan Ninşubur yardım almak için bir tanrıdan diğerine koştu ama Enki dışında hiçbiri

Şekil 95a ve 95b

ölüm–satan Namtar'a karşı çıkamadı. "Yok Edici" anlamına gelen ismi Asurlar ve Babilliler tarafından *Memittu*, yani "Öldürücü", bir Ölüm Meleği olarak bilinmekteydi. İlahların veya insanların aksine "elleri ayakları yoktu onun; yemezdi içmezdi o." Dolayısıyla Enki, "Dönüşü Olmayan Ülke"ye gidip İnanna'yı kurtarma görevlerini güven içinde yerine getirebilsinler diye benzer androitler oluşturmayı planladı.

Bu "mit"in Sümerce versiyonunda Enki'nin kilden *iki androit* biçimlendirip birine Yaşam Besini, diğerine Yaşam Suyu vererek onları faaliyete geçirdiğini okuruz. Metinde birine *Kurgarru*, diğerine *Kalaturru* denilir; bilginler bu terimleri karmaşıklıkları sebebiyle çevirmeden bırakmışlardır; bu isimler varlıkların "mahrem kısımları"na gönderme yapmaktadır, terimler belirli cinsel organları akla getirir, harfiyen çevrildiğinde birinin "açıklığı" "kilitlenmiş"tir, diğerinin "giricisi" "hasta"dır.

Bu varlıkların taht odasında ortaya çıktıklarını gören Ereşkigal bunların kim olduklarını merak etmişti: "Tanrı mısınız siz? Ölümlü müsünüz?" diye sorup "Ne istemiştiniz?" demişti. İnanna'nın cansız bedenini isteyen ve alan bu varlıklar "cesedin üstüne Nabız ve Işıltıyı yönelttiler," ardından cesedine Yaşam Suyu serpip ona Yaşam Besini verdiler "ve İnanna ayağa kalktı."

Bu iki elçinin tarifleri üzerine yorum yapan A. Leo Oppenheim [*Mesopotamian Mythology* (Mezopotamya Mitolojisi)] onların Ereşkigal'in hakimiyet bölgesine girmeye ve İnanna'yı kurtarmaya uygun kılan başlıca vasıfları a) ne erkek ne kadın olmaları ve b) bir rahimde yaratılmamış olmaları şeklinde sıralar. Dahası, Yaratılış Destanının Tiamat ile girişilen göksel savaş ve sonrasındaki şaşırtıcı –insanoğlunun yaratılması fikri de dahil – olayların hepsini Marduk'a atfeden Babil versiyonu olan *Enuma eliş*'te tanrıların "robotlar"yaratabilme becerisine dair bir bahis bulmuştur.

Metnin bu Babil versiyonunda, "tanrıların sözlerini dinlerken, onlara yardım edecek zeki bir aygıt yaratma fikri aklına gelen" kişi Marduk'tur. Fikrini babası Enki/Ea'ya açan Marduk,

"bir *robot* yaratacağım, adı 'insan' olacak... Tanrılara hizmetle yükümlü olacak ve böylece onlar da yükten kurtulacak," dedi. Ama "Ea onu, tanrıları yükten kurtarmakla ilgili fikrini değiştirmek için başka bir öneriyle yanıtladı," daha önce de belirttiğimiz gibi bu, tanrıların "işaretini" –onların genetik mührünü– "zaten var olan bir varlığa eklemek" (ve böylece *Homo sapiens*'i meydana çıkartmak) idi.

Sümerce versiyonun güncellenmiş bir çevirisinde, Diane Wolkstein [*Inanna, Queen of Heaven and Earth* (Göğün ve Yerin Kraliçesi İnanna)] bu iki elçinin doğasını "ne erkek ne dişi olan yaratıklar" şeklinde açıklar. Ancak, İştar'ı kurtarmak üzere Enki'nin yalnızca bir tane yarattığı Akkadca versiyonu daha net bir açıklama sunmaktadır. E.A. Speiser tarafından [*Descent of Isthar to the Nether World* (İştar'ın Aşağı Dünyaya İnişi)] çevrilen ilgili dize şöyledir:

> Ea'nın bilge kalbinde bir imge belirdi,
> Ve Ea, hadım Aşuşunamir'i yarattı.

"Hadım" şeklinde çevrilen bu terim Akkadca *assinnu*'dur; tam anlamı ise iğdiş edilmiş bir erkek (zira hadım kelimesinin gerçek anlamı budur) değil, *çift cinsiyetli* bir varlıktır. Ereşkigal'in aklını karıştıran yaratık veya yaratıkların gerçek doğasının böyle olduğu, arkeologlar tarafından keşfedilen (Şekil 96a) heykelciklerde betimlenen biçimlerinden de anlaşılmaktadır; bunlar hem erkek hem de dişi cinsel organlarına sahipti ve dolayısıyla da gerçek bir cinsiyete sahip değildirler.

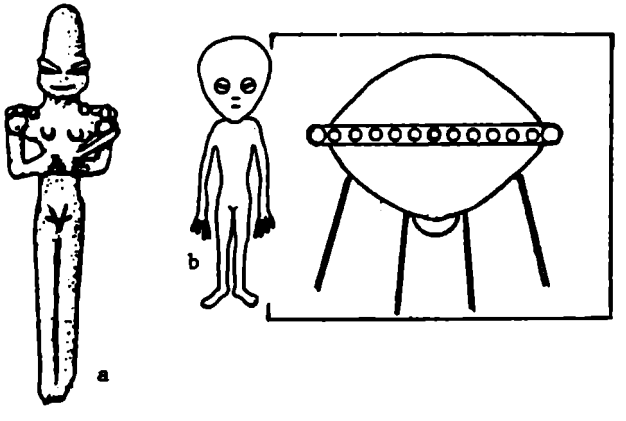
Bir değnek veya silah taşıyan bu androitler, *Gallu* –genelde "iblis" olarak çevrilir– denilen bir elçiler sınıfına aittiler; onlarla, Dumuzi'nin ölümü hikayesinde, Marduk onu yakalamaları için "şerifler"ini –*Gallular*– yolladığında karşılaşmıştık. Enki'nin oğullarından biri olan Nergal'in nasıl Eraşkigal'in eşi olduğunu anlatan bir hikayede, bu tehlikeli bölgeye yapacağı ziyarette oğlunun güvenliğini sağlamak üzere Enki, Nergal'e eşlik edip korumaları için on dört *Gallu* yapmıştı. İnanna/İştar'ın o bölgeye

inişini anlatan hikayede, diriltilen tanrıçanın kaçmasını engellemeye kalkan Namtar'ın onun çıkışını engellemek için *Gallu* yolladığı anlatılır.

Tüm bu metinler, tanrılar arasında hizmet gören ilahi *Sukkal*ların yüzüne veya bedenine sahip olmamalarına rağmen *Gallular* "ellerinde asa tutar, bellerinde bir silah taşırlardı." Kanlı canlı olmadıklarından dolayı "anası babası olmayan, kardeşi, eşi veya çocuğu olmayan; yemeyi içmeyi bilmeyen" varlıklardır; "Dünya semalarında bekçiler gibi kanat çırparlar."

Kadim inançlardaki bu androitler son zamanlarda geri mi geldiler? UFO'larla karşılaştıklarını (hatta onlar tarafından kaçırıldıklarını) iddia eden insanların bu araçları kullananları tarif edişleri açısından, bu soru konumuzla çok ilgilidir; cinsiyetleri belirsizdir, ciltleri plastik gibidir, kafaları koni biçimlidir, oval gözlüdürler: Biçimleri insansı olsa da kesinlikle insan değildirler, androitler gibi davranmaktadırlar. Onları gördüklerini iddia edenlerin tariflerinin (Şekil 96b) *Gallulara* ait kadim betimlemelere bu kadar benzer olmasına şaşmamalı.

İlahi Elçilerin bir başka sınıfı daha vardır: iblisler. Bunların bazısı Enki'nin hizmetindeydi, bazıları ise Enlil'in. Bazılarının

Şekil 96a ve 96b

kötücül Zu'nun soyundan oldukları düşünülmektedir; hiç iyilik taşımazlar, hastalık ve salgın taşıyıcısıdırlar; kuşu andıran özelliklerle betimlenen iblislerdir bunlar.

İnanna ve Enki "mit"inde, İnanna tarafından alınan ME'leri geri almasını İsimud'a emreden Enki'nin onunla birlikte Gök Sandalını yakalayabilecek kudrette bir ucube elçiler silsilesi gönderdiği anlatılır.: *Uru* devleri, *Lahama* canavarları, "sesle delen" *Kugalgal* ve *Enunun* "gök devleri". Anlaşılan bunların hepsi *Enkum* denilen bir yaratık grubuna aittir ve Margaret Whitney Green'in [*Eridu in Sumerian Literature* (Sümer Edebiyatında Eridu)] bir yorumuna göre bunlar "yarı insan, yarı hayvan"dılar; belki de tapınak hazinelerini korumaları için yaratılan şu korkutucu "yarısı aslan, yarısı kartal olan ejderha"lar gibi (Şekil 97).

Böyle yaratıklardan oluşan büyük bir birlikle karşılaşma, *Naram-Sin Efsanesi* olarak bilinen bir metinde geçmektedir; Naram-Sin, Akkad hanedanının kurucusu olan I. Sargon'un torunuydu ve tarih yıllıklarına bakılırsa, Enlilci tanrıların emirleri üstüne birkaç askeri sefere çıkmıştı. Ama en azından bir defasında, ilahi kehanetler daha fazla savaşılmasın diye göz korkutmaya başladığında, işi kendi başına çözmeye kalkmıştı. İşte o

Şekil 97

zaman, ona karşı, anlaşılan Şamaş'ın kararı ve emri üzerine bir "ruhlar" ordusu gönderildi. Bunlar;

> Mağara kuşlarının gövdelerine sahip savaşçılar,
> Kuzgun yüzlü bir ırk,
> Onları büyük tanrılar yarattı,
> Tanrılar onlara ovada bir şehir inşa ettiler.

Bu varlıkların görüntüsü ve doğası karşısında şaşkına dönen Naram–Sin subaylarından birine, bu yaratıklara gizlice yaklaşıp mızrağı ile bir tanesini deşmesi talimatını verdi. "Kan çıkarsa, bizim gibi insanlar demektir" dedi kral, "kan çıkmazsa, iblislerdir, Enlil tarafından yaratılmış iblisler." (Subay kan çıktığını bildirince Naram–Sin bir saldırı başlattı ama askerlerinin hiçbiri sağ kalmadı.)

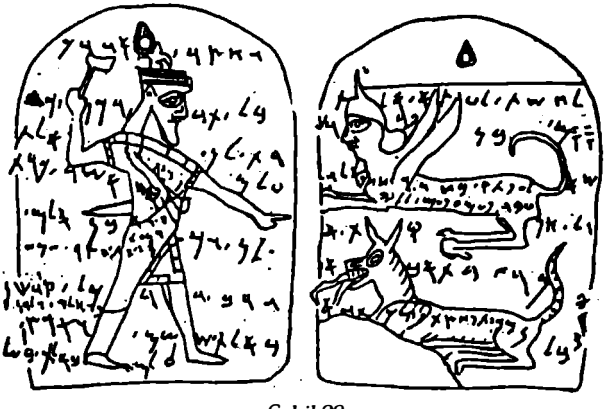
Yarı insan biçimli yarı kuşu andıran iblisler arasında en önde geleni dişi *Lilith*'ti (Şekil 98). Adı hem "Geceden Olan" hem de "Uluyan" anlamına geliyordu ve binlerce yıldır inanıldığına göre (bazıları batıl inanç demektedir) Lilith erkekleri baştan çı-

Şekil 98

karıp öldürmekte ve yeni doğmuş bebekleri analarının kucağından alıp kaçırmakta uzmanlaşmıştı. Tufan sonrası dönemden kalan bazı Yahudi efsanelerine göre, Lilith'in Adem için düşünülen ilk gelin olduğu (Havva uğruna reddedildiği için erkeklerden nefret ettiği) düşünülmekteyse de onun aslında kötü Zu'nun (veya AN.ZU, "Göksel Zu") sabık karısı olması daha akla yatkındır. *İnanna ve Huluppu Ağacı* adıyla bilinen bir Sümer hikayesinde anlatılan sıra dışı ağaç hem kuşu andıran Anzu'nun hem de onun "karanlık eşi" Lilith'in yuvasıydı. İnanna ve Şamaş için mobilya yapmak üzere ağaç kesilince Anzu uçup uzaklaştı ve Lilith ise "vahşi, insan ayağı basmamış yerlere kaçtı."

Zaman ilerledikçe ve tanrılar giderek daha uzak ve daha az görülür hale geldikçe her hastalık, talihsizlik veya beladan "iblisler" sorumlu tutulmaya başlandı. Büyü duaları, yani kötülük yapanları uzaklaştırması için tanrılara nasıl yalvarılacağını belirleyen yakarışlar yazıldı; üstündeki "kutsal sözler"in yardımıyla niyet edilen iblisi alt edebilen (boyuna veya kapı girişlerine asılan) tılsımlar yapıldı ve bu uygulama Hristiyanlık öncesi dönemin sonlarına dek sürdü (Şekil 99) ve sonrasında da etkisini korudu.

Şekil 99

Öte yandan, kutsal kitabın derlenişinden sonraki devirlerde ve İskender'in fetihlerini izleyen Helen devrinde melekler popüler ve dinsel inançta şu an hayal ettiğimiz şekilleriyle baskın hale geldiler. İbranca Kitabı Mukaddes'te kutsal kitabın derlenişinden sonraki dönemde bilinen yedi baş melekten yalnızca Cebrail ve Mikhail'den Daniel Kitabında söz edilmiştir. *Hanok Kitabı*ndaki ve kutsal kitaba dahil edilmeyen diğer kitaplardaki geçen meleklerle ilgili hikayeler göğün çeşitli katlarında oturan ve ilahi emirleri yerine getiren her türden meleğin, yani o zamanlardan beri insanın imajinasyonunu ve özlemlerini cezbeden o çok geniş kapsamlı Melek biliminin temelini oluşturmaya yardımcı oldu. Ve bugün bile, bir Koruyucu Meleği olmasını kim istemez ki?

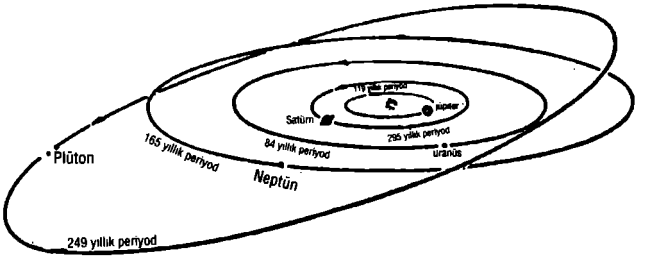
PLÜTON'UN İKİ YÜZÜ

Yaratılış Destanı'nda *Usmu*/dan ilk kez, göksel çarpışma sonrasında Güneş Sisteminin Nibiru/Marduk tarafından yeniden düzenlenişini anlatan bölümde söz edilir. Tiamat'ı ikiye ayırmış, hasar görmemiş yarısını Dünya haline gelmek üzere (eşlikçisi Ay ile birlikte) farklı bir yörüngeye doğru itmiş ve parçalanan diğer yarısından Mars ile Jüpiter (ve kuyruklu yıldızlar) arasındaki Asteroit Kuşağını oluşturmuş olan İstilacı dikkatini artık dıştaki gezegenlere çevirmişti.

Orada, Anşar'ın (Satürn) bir uydusu olan *Gaga* diğer gezegenleri ziyaret etmesi için yörüngesinden çıkartılmıştı. Nibiru/Marduk, kendisini ilk başta "doğuran" gezegen olan *Nudimmud*/Ea'ya (ona Neptün diyoruz) minnettarlığını bu dolaşan küçük gezegeni Ea'nın eşi Damkina'ya "hediye" ederek ödemek istemiştir. "Anası Damkina'ya neşeli bir hediye olarak sundu onu; onu *Usmu* olarak anasının bilinmeyen yerdeki mekanına getirdi, ona Derin'in yüksek rütbeli yargıcı görevini teslim etti."

Bu gezegensel tanrının Sümer dilindeki ismi olan *İsimud* "en uçta, tam en sonunda" anlamına gelmekteydi. Akkadca *Usmu* kelimesi ise "İki Yüzlü" anlamındaydı. Bu aslında (Nibiru hariç) en dışta kalan bu gezegenin garip yörüngesine dair kusursuz bir tariftir. Bu gezegenin yörüngesi, Güneş Sistemimizdeki gezegenlerin ortak yörünge düzlemine göre hayli eğimli olmakla kalmayıp 248-249 Dünya yılı süren yörünge turunun büyük bir bölümünü Neptün'ün de ötesinde, dışa doğru geçirmesine ve geri kalan kısmını da Neptün'ün yörüngesinin iç kısmında kalacak şekilde geçirmesine sebep olması bakımından sıra dışıdır (bkz. bir sonraki sayfadaki çizim). Dolayısıyla Plüton "efendi"si Enki/Neptün'e iki yüzünü göstermektedir; onun ötesine geçtiğinde bir yüzünü, onun önüne geçtiğinde ise diğer yüzünü.

Astronomlar, Plüton'un 1930'da keşfedilmesinden beri onun bir zamanlar bir uydu, muhtemelen Neptün'ün uydusu olduğu hakkında fikirler öne sürmekteler ama Yaratılış Destanına göre o, Satürn'ün uydusuydu. Ancak astronomlar Plüton'un garip ve eğimli yörüngesi için bir açıklama yapamamaktalar. Anunnakiler tarafından Sümerlere açıklanan kozmogonide bunun yanıtı vardır: Nibiru yüzünden...

Plüton
165 yıllık periyod
Neptün
249 yıllık periyod
84 yıllık periyod
Satürn
295 yıllık periyod
üranüs

- 12 -

BÜYÜK TECELLİ

Dünya üzerindeki olayları gözlemlemekte olan Dünya Dışı Varlıkların Dünyalılarla temas kurmaya karar verdiklerini hayal edin. İletişime geçmek için gelişmiş teknolojilerini kullanarak ülke liderlerine savaş ve zulme son vermeleri, insanları esir etmekten vazgeçip insan özgürlüğünü üstün tutmaları çağrısında bulunuyorlar.

Ama bu mesajların sahte olduklarına karar veriliyor çünkü siyasi liderler ve eğitimli bilgeler UFO'ların yalnızca bir şaka olduğunu ve evrenin başka bir yerinde zeki yaşam var ise bunun ancak Dünya'dan pek çok ışık yılı uzakta olabileceğini bilmekteler. Böylece Dünya Dışı Varlıklar "mucizelere" baş vurmak zorunda kalıyorlar; şaşırtıcılığı giderek artan olaylar oluşturarak Dünya ve onun üstünde yaşayanlar üstündeki etkilerini göstermeye başlıyorlar; ta ki en son güç gösterisine baş vurmak zorunda kalana dek: Dünya'nın dönüşünü durdurmak. Dünya'da o sırada gün ışığı olan yerde güneş batmıyor, gece olan yerde ise güneş doğmuyor.

Dünyalıların ve onların liderlerinin zihinlerini böylece istedikleri noktaya odaklayan Dünya Dışı Varlıklar artık kendilerini gösterme zamanının geldiğine karar veriyorlar. Dünya semalarında kocaman, diski andıran bir uzay aracı peydah oluyor, yaydığı parlaklığa gömülmüş olan araç ışık huzmelerinden aşa-

ğıya doğru süzülüyor. Hedefi, Dünya'nın en güçlü başkenti. Orada, şaşkınlıktan donakalmış kalabalıkların gözü önünde yere konuyor. Kocaman, dev bir robot dışarı çıkıp ilerliyor ve dona kalıyor. İnsanlar bilinmeyenin korkusu ile dizleri üstüne çökerlerken insana benzeyen bir figür, gerçek bir Dünya Dışı Varlık ortaya çıkıyor ve "Barış içinde geldim," diyor.

Aslında, yukarıdaki senaryoyu hayal etmenize gerek yok çünkü 1952 tarihli *The Day Earth Stood Still* (Dünyanın Kımıldamadığı Gün) adlı sinema filminin kısa bir özeti bu; filmde unutulmaz aktör Michael Rennie, Washington D.C.'de uzay aracından çıkıp o iç rahatlatan sözleri İngilizce söyleyen Dünya Dışı Varlığı oynamaktaydı...

Gerçekte, yukarıdaki senaryonun bir bilim kurgu filminin özeti olması da şart değildir çünkü tarif ettiğimiz şey –ayrıntılarıyla olmasa da özünde– *gerçekten olmuştu*. Modern çağlarda değil de eski çağlarda, Amerika Birleşik Devletleri'nde değil de kadim Yakın Doğu'da, ve olayların gerçek sıralamasında Dünya, uzay aracı görülmeden önce değil de hayli zaman sonra hiç kıpırdamadan kalmıştı.

Bu gerçekten de insanoğlunun hafızasına kaydolan en büyük İlahi Karşılaşmaydı; kayıtlara geçmiş olan en büyük Tecelli ve en az 600.000 kişilik bir kalabalık tarafından izlenmişti.

Tecellinin gerçekleştiği yer Sina Dağıydı, Sina yarımadasındaki "Elohim Dağı" ve gerçekleşme sebebi ise olaylarla ve mucizelerle dolu Mısır'dan Çıkış sürecinin zirve noktası olarak Antlaşma Yasalarını İsrailoğullarına teslim etmek.

Mısır'dan Çıkış ile sonuçlanan olaylar zincirini kısaca hatırlamakta yarar var çünkü bu, kilometre taşlarını İlahi Karşılaşmaların oluşturduğu bir yoldu.

Kitabı Mukaddes'te halen Sümerli adıyla, Avram olarak anılan İbrahim (adının anlamına bakılırsa, bir kehanet rahibi olan) babası Terah ile birlikte Sümer'in Ur kentinden yola çıkıp Yukarı Fırat bölgesindeki Harran kentine taşındı. Hesaplarımıza göre bu taşınma, M.Ö. 2096'da, Sümer'in büyük kralı Ur–Nammu beklenmedik şekilde öldüğü ve halk bu ölümün Enlil'in

Ur–Nammu'ya verdiği sözden dönmesi yüzünden meydana geldiği için şikayette bulunduğu sırada gerçekleşmiştir. Batıdaki, Akdeniz kıyısı boyunca uzanan "günahkar" şehirler nedeniyle Sümer'in ilgisi giderek oraya yoğunlaşırken Yahveh, Avram/İbrahim'e ailesini, maiyetini ve sürülerini alıp güneye doğru harekete geçmesi ve Sina sınırına yakın kurak bir bölge olan Negev'de konuşlanmasını emretti. Taşınma, bu İbran ata yetmiş beş yaşındayken, yani M.Ö. 2048'de, Sümer'de Ur–Nam'ın ardından tahta geçen Şulgi'nin ölümü üzerine gerçekleşti. Aynı yıl içinde, tanrılar arasında üstünlüğü ele geçirmeye hazırlanan Marduk da Mezopotamya'nın kuzeyindeki Hitit Ülkesine geldi.

Kuraklık sebebiyle yaşanan kıtlıkla karşılaşan Avram, Mısır'a dek yola devam etti. Orada, firavun tarafından karşılandı; onuncu kuzey hanedanının son firavunuydu bu ve birkaç yıl sonra (M.Ö. 2040'ta) güneydeki Teb prensleri ve rahipleri tarafından tahttan indirilecekti.

İki yıl önce, yani hesaplarımıza göre M.Ö. 2042'de Avram, Negev'deki ileri karakol görevine dönmüştü; artık (muhtemelen hızlı deve sürenlerden oluşan) bir süvari birliğine komuta etmekteydi. "Doğu Kralları"ndan oluşan koalisyonun Akdeniz ülkelerini istila etmek ve Sina'daki uzay limanına ulaşmak amacıyla kalkıştıkları saldırıyı savuşturmak için tam zamanında dönmüştü. Avram'ın görevi uzay limanına giden yolları korumaktı, Doğuluların Kenan krallarıyla giriştikleri savaşta taraf olmak değil. Ama yollarından çevrilen istilacılar Sodom'u istila edip Avram'ın yeğeni Lut'u esir aldıklarında Avram süvari birliğiyle onları Şam'a dek kovalayıp yeğenini kurtarmış ve yağmalanan malları da geri almıştı. Dönüşünde, *Şalem* (gelecekte Yeruşalim, yani Kudüs olarak bilinecekti) yakınlarında zafer kazanmış bir komutan olarak karşılandı ve karşılama ve selamlamalar arasında birinin önemi ve anlamı kalıcıydı:

> Yüce Tanrı'nın kahini olan
> Şalem kralı Melkisedek
> Ekmek ve şarap getirdi.

Avram'ı kutsayarak şöyle dedi:
"Yeri göğü yaratan yüce Tanrı
Avram'ı kutsasın;
Düşmanları onun eline teslim eden
Yüce Tanrı'ya övgüler olsun."

Ve bu törende hazır bulunan Kenan kralları Avram'a yağmadan kurtardığı tüm malların onda kalmasını, yalnızca esirleri teslim etmesini önerdiler. Ama herhangi bir şey almayı reddeden Avram yemin ederek şöyle dedi:

"Yeri göğü yaratan
Yüce Tanrı Yahveh'nin önünde
Sana ait hiçbir şey, bir iplik,
Bir çarık bağı bile almayacağıma
Ant içerim," diye karşılık verdi.

"Bundan sonra," –Avram uzay limanını koruma görevi nedeniyle Kenan'a yaptığı yolculuğu tamamladıktan sonra– "Yahveh bir görümde Avram'a seslendi: 'Korkma Avram'" (Yaratılış Kitabı, 15:1). "Senin kalkanın benim, ödülün çok büyük olacak." Ama Avram bir mirasçısı olmadığı için ödülün ne değeri var ki, diyerek yanıtladı. Böylece "Yahveh yine seslendi," kendi çocuğunun doğacağına dair ona güvence verdi ve soyunun gökteki yıldızlar kadar çok olacağını, üstüne bastığı toprakların onlara miras kalacağını söyledi.

Ne olursa olsun bu sözün gerçekleşeceğine dair Avram'ın zihninde hiçbir kuşkunun kalmaması için ilah kendi kimliğini çocuğu olmamış Avram'a açıkladı. Avram'a seslenenin veya görünenin Yahveh olduğuna dair o ana dek kutsal kitabın anlatısına güvenmemiz gerekmiştir. Ama o noktada Rab ilk kez kendini adıyla tanıtır:

"Bu toprakları sana
Miras olarak vermek için

Kildanilerin Ur kentinden
Seni çıkaran Yahveh benim.

Avram, "Ey Egemen Yahveh,
Bu toprakları miras alacağımı
Nasıl bileceğim?" diye sordu.

Bunun üzerine, kuşkular içindeki Avram'ı ikna etmek için Yahveh "o gün Avram'la antlaşma yaparak ona şöyle dedi: 'Mısır Irmağından büyük Fırat Irmağına kadar uzanan bu toprakları senin soyuna vereceğim.'"

"Yerin Göğün Sahibi Olan Yüce tanrı" Yahveh ile kutsanmış ata arasında "yapılan antlaşma" benzeri Kitabı Mukaddes'in başka hiçbir yerinde geçmeyen, bu olayın ne öncesinde ne sonrasında hiç değinilmeyen bir büyü töfenini içermekteydi. Yahveh bu ataya bir düve, bir keçi, bir koç, bir kumru ve bir güvercin yavrusu getirip kesip parçaladıktan sonra parçaları birbirine karşı dizmesi talimatını verdi. "Güneş batarken Avram derin bir uykuya daldı. Üzerine dehşet verici bir karanlık çöktü." Kehanet ya da Yahveh'nin kendisini bağladığını açıkladığı kader işte o zaman ilan edildi: Yabancı bir ülkede dört yüz yıl kölelik edip baskı gördükten sonra Avram'ın soyu Vaat Edilen Ülke'yi miras alacaklardı. Yahveh bu kehaneti açıkladığı anda "yanan bir duman ve alevli bir meşale görünüp kesilen hayvan parçalarının arasından geçti." Kitabı Mukaddes "Yahveh Avram'la antlaşma" işte o gün yaptı, diye belirtir.

(Yaklaşık bin beş yüz yıl sonra, "tanrı Şamaş ve tanrı Adad'ın kararlarını öğrenmek isteyen" Asur kralı Esarhaddon "hürmetle yere kapandı." "Aşur, Babil ve Nineve'ye dair bir görüm" elde etmek için, diye yazmıştı kral, "kurbanlık hayvanların parçalarını her iki yana serdim; kehanetin işaretleri mükemmel uygunluktaydı ve bana elverişli bir yanıt verdiler." Ama bu örnekte, kurbanlık hayvanların parçaları arasından hiçbir ilahi ateş gelip geçmemişti.)

Seksen üç yaşındaki Avram'ın karısı Saray'dan (o da hala Sü-

merli adıyla anılmaktaydı) değil de hizmetçisi Hacer'den bir oğlu oldu. Bundan on üç yıl sonra, tanrıları ve insanları ilgilendiren tarihi olayların arifesinde, Yahveh "Avram'a göründü" ve onu bu yeni çağa hazırladı: Sümerli Avram ve Saray'ın adlarını Sami dilindeki İbrahim'e ve Sara'ya değiştirdi ve ebedi antlaşmanın işareti olarak tüm erkeklerin sünnet edilmesini buyurdu.

Sümer ve Mısır kronolojilerini eş zamanlı hale getirmeye dayanan hesaplamalarımıza göre, Yahveh ve iki meleğin ziyaretinden sonra İbrahim M.Ö. 2024'te Sodom ve Gomora'nın yıkılışına tanık oldu. Bu yıkım, *Tanrıların ve İnsanların Savaşları* adlı kitabımızda da göstermiş olduğumuz gibi, ana "olayın" yanında küçük kalmaktaydı: Marduk'u uzay limanından mahrum etmek için, Sina yarımadasının ortasındaki uzay limanı tesisinin Ninurta ve Nergal tarafından nükleer silahlarla buharlaştırılması. Bu nükleer felaketin hiç hesaba katılmayan sonucu ölümcül nükleer bulutun doğuya doğru sürüklenmesi oldu; Sümer'e (yıkım değil ama) ölüm getirdi ve böylece bu büyük uygarlığın acı sonunu hazırladı.

Kadim gelenekleri sürdürmek, "Yahveh'yi adıyla çağırmak", zamanın başlangıcına dek uzanan kutsal bağı korumaya devam etmek için geriye yalnızca Avram/İbrahim ve onun soyu kalmıştı.

Nükleer zehirden uzakta güvende olması amacıyla İbrahim'e (Sina sınırındaki kurak bir bölge olan) Negev'den çıkması ve Akdeniz kıyısı yakınlarında, Filistinliler bölgesinde bir sığınak bulması emredildi. Olaydan bir yıl sonra, Yahveh'nin önceden bildirdiği gibi, karısı ve üvey kız kardeşi olan Sara'dan İbrahim'in oğlu İshak doğdu.

Otuz yedi yıl sonra Sara öldü ve yaşlı ata İbrahim ardıllık hakkında endişelenmeye başladı. Oğlu İshak'ın evlendiğini göremeden öleceğinden korkan İbrahim, baş kahyasına "yerin göğün Tanrısı Yahveh'nin adıyla ant içmeni istiyorum" diyerek hiçbir hal ve şartta oğlu İshak'ın bir Kenanlıyla evlenmesine ön ayak olmamasını istedi.

İşi sağlama almak için baş kahyasını gönderip Yukarı Fırat'ta kalmayı seçen akrabalarının kızları arasından İshak için bir ge-

lin bulmasını emretti. İshak kırk yaşındayken, Harran'dan getirtilen gelin Rebeka ile evlendi; kadın yirmi yıl sonra ona iki oğul verdi: Esav ve Yakup adlı ikizleri. Yıl, hesaplamalarımıza göre, M.Ö. 1963'tü.

Bir süre sonra, oğlanlar büyüdüğünde "İbrahim'in yaşadığı dönemdeki kıtlıktan başka, ülkede bir kıtlık daha oldu." İshak, tarımı yağmurlara bağlı olmayan (ama Nil'in yıllık kabarmalarına bağlı olan) Mısır'a giderek, zamanında babasının yaptığını yapmayı düşündü. Ama bunu yapabilmesi için Sina'yı geçmesi gerekiyordu ve anlaşılan bu, nükleer patlamadan bu yana neredeyse bir asır geçmiş olmasına karşın hala tehlikeliydi. Böylece "Yahveh İshak'a görünerek" Mısır'a gitmemesini, bunun yerine Kenan'da, su bulmak için kuyu kazılabilen bir bölgeye taşınmasını söyledi ona. İshak ve ailesi uzun yıllar orada kaldı; Esav'ın oralı bir kızla evlenmesine ve Yakub'un Harran'a gidip orada Lea ve Rahel ile evlenmesine yetecek kadar uzundu bu süre.

Zaman içinde Yakub'un on iki oğlu oldu; altısı Lea'dan, dördü cariyelerden ve ikisi Rahel'den. Bu son iki oğulun biri Yusuf'tu diğeri, en küçüğü ise Benyamin (Rahel onu doğururken öldü). Tüm oğulları arasında en çok Yusuf'u severdi ve işte bu nedenle Yusuf'u kıskanan ağabeyleri onu, Mısır'a giden kervancılara sattılar. Ve İbrahim'in soyunun yabancı bir ülkedeki köleliğine ilişkin İlahi Kehanet böylece gerçekleşmeye başlayabilecekti.

Bir dizi rüyayı başarıyla çözmeyi başaran Yusuf tüm Mısır'a yönetici atanıp ülkeyi yedi yıl sürecek bolluk sırasında, bunun ardından gelecek yedi yıl kıtlığa hazırlamakla görevlendirildi. (İnancımız o ki hünerli Yusuf yapay bir göl yaratmak için doğal bir alçaltıyı Nil halen kabarabiliyorken suyla doldurmuş ve sonra da depolanan bu suyu kuruyan toprakları sulamak için kullanmıştı. Bu alçak göl Mısır'ın en bereketli bölgesi olan Elfayum'u hala sulamaktadır; gölü Nil'e bağlayan kanal ise hala Yusuf'un Su Yolu olarak bilinir.)

Kıtlık dayanılamayacak kadar şiddetlenince Yakup (Benyamin dışında kalan) diğer oğullarını yiyecek bulmaları için Mı-

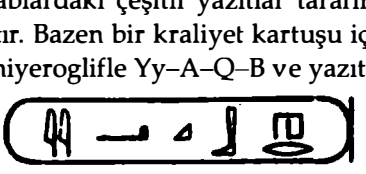

Şekil 100

sır'a gönderdi, ancak büyük yönetici ile birkaç dramatik karşılaşmadan sonra bula bula onun küçük kardeşleri Yusuf olduğunu buldular. Kıtlığın beş yıl daha süreceğini anlatan Yusuf, onlara geri dönüp babalarını, kalan kardeşlerini ve ev halkını Mısır'a getirmelerini söyledi. Yıl, hesaplamalarımıza göre, M.Ö. 1833'tü ve tahttaki firavun on ikinci hanedandan III. Amenemhet idi.

(O dönemden kalan bir kraliyet mezarında bulunan bir betimleme sürüleriyle Mısır'a gelen bir grup erkek, kadın ve çocuğu göstermektedir. Göçmenler hem resimde hem de resme eşlik eden yazıtta "Asyalı" olarak tanımlanmaktadır (Şekil 100); mezar duvarına capcanlı renklerle boyanmış renkli giysileri, Yusuf'un Kenan'da iken giydiği çok renkli ve çizgili giysisiyle aynı türdendir. Burada resmedilen Asyalıların illa ki Yakup ve ailesi olması gerekmese de resim kesinlikle onların nasıl göründüğünü göstermektedir.)

Yakub'un Mısır'daki varlığı, A. Mallon'un *Les Hebreux en Egypte* (İbranlar Mısır'da) adlı eserine göre, üstünde *Ya'a-qob* adı hecelenmiş skarablardaki çeşitli yazıtlar tarafından da doğrudan kanıtlanmıştır. Bazen bir kraliyet kartuşu içinde (Şekil 101) yazılan bu isim hiyeroglifle Yy–A–Q–B ve yazıta "Yakup mem-

Yy A Q B hr

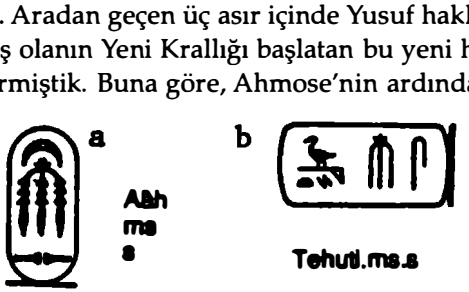
Şekil 101

nundur" veya "Yakup huzur içinde" anlamını veren H–R ekiyle yazılmaktaydı.

İsrailoğullarının Mısır'daki konaklaması başladığında Yakup 130 yaşındaydı ve kehanet edildiği gibi bu konaklama dört yüz yıl içinde köleliğe dönüştü. Yakub'un ölümü ve mumyalanışının ardından Yusuf'un da ölmesi ve mumyalanmasıyla birlikte Yaratılış Kitabı sona erer.

Mısır'dan Çıkış Kitabı hikayenin kaldığı yerden birkaç asır sonra, "sonra Yusuf hakkında bilgisi olmayan yeni bir kral Mısır'da tahta çıktı" diyerek başlar. Aradan geçen asırlar içinde Mısır'da çok şey olmuştur. İç savaşlar çıkmış, başkent bir oraya bir buraya taşınmış, Orta Krallık dönemi geçip gitmiş ve güya İkinci Ara Dönem denilen kargaşa dönemi yaşanmıştır. M.Ö. 1650'de on yedinci hanedanla Yeni Krallık başlamış ve M.Ö. 1570'de ünlü on sekizinci hanedan Yukarı Mısır'daki Teb'te firavunluk tahtına çıkmış ve ardında Karnak ve Luksor'daki muhteşem anıtları, tapınakları ve heykelleri ve de Krallar Vadisindeki dağların içine gizlenmiş görkemli mezarlarını bırakmıştı.

Bu yeni hanedanların firavunları tarafından seçilmiş adların bazıları kendi konumlarının yarı tanrı olduğunu dayatan türden unvanlardı; örneğin *Ra–Ms–S* (Ramses) "tanrı Ra'dan yayılmış olan" anlamına geliyordu. On yedinci hanedanın kurucusu kendisine "tanrı Ah'tan yayılmış olan"(*Ah* Ay tanrısının bir adıdır) anlamına gelen *Ah–Ms–S* (Ah–mose) (Şekil 102a) unvanını seçmişti. Aradan geçen üç asır içinde Yusuf hakkındaki her şeyi unutmuş olanın Yeni Krallığı başlatan bu yeni hanedan olduğunu önermiştik. Buna göre, Ahmose'nin ardından tahta çı-

Şekil 102a ve 102b

kanlardan biri olan *Tehuti-Ms-S'nin* ("tanrı Tot'tan yayılmış olan" anlamındaki adı Totmose veya I. Tutmosis olarak okunmaktadır, Şekil 102b) Musa'nın hikayesi ve Mısır'dan Çıkışta geçen olaylar sırasında tahtta oturan hükümdar olduğu sonucuna vardık.

Birleşmiş ve canlanmış olan Mısır'ın kudretini kullanarak ordularını Yukarı Fırat'a, İbrahim'in akrabalarının yerleşip çoğaldıkları bölgeye dek kuzeye yollayan işte bu firavundu. M.Ö. 1525–1512 arasında hüküm sürdü ve *Tanrıların ve İnsanların Savaşları* adlı kitabımızda belirttiğimiz gibi, İsrailoğullarının Fırat bölgesinde yaşayan akrabalarına destek olmak amacıyla savaşa katılacağından korkan da oydu. Böylece çok zorlu işleri İsrailoğullarının sırtına yükledi ve her yeni doğan İsrailli erkeğin öldürülmesini emretti.

Levi boyundan bir karı kocanın M.Ö. 1513'te bir oğlu oldu. Onun öldürüleceğinden korkan annesi bebeği Nil'de yetişen hasırotundan örülme, su geçirmeyen bir kutuya koyup nehre bıraktı. Ve işe bakın ki akıntı bu kutuyu firavunun kızının yıkandığı yere taşıdı; genç kadın bu bebeği kendi oğlu olarak evlat edindi ve "adını Musa koydu"; İbranca *Moşe* olan bu isim, Kitabı Mukaddes'te genç kadın onu sudan çıkardığı için böyle adlandırdı, diye açıklanır. Ama bizim şundan hiç kuşkumuz yok ki firavunun kızının yaptığı şey bebeğe kendi hanedanında yaygın olan *Mss* (Möse, Mosis) ve önekinde Kitabı Mukaddes'in söz etmemeyi tercih ettiği bir ilahın adını taşıyan bir unvan vermekti.

Tarafımızdan önerilen ve Musa'nın doğumunu M.Ö. 1513'e yerleştiren kronoloji kutsal kitapta anlatılanları Mısır kronolojisi ve de Mısır sarayındaki entrika ağı ve güç savaşları ile biraraya getirmektedir.

I. Totmes'in üvey kız kardeşinden doğan tek kızı Hatşepsut gerçekten de Firavunun Kızı unvanını taşımaktaydı. I. Totmes M.Ö. 1512'de öldüğünde, haremdeki bir kızdan doğmuş olan tek bir erkek evladı vardı. Tahta II. Totmes adıyla çıkan bu oğul kendisi ve çocukları için yasallık elde etmek amacıyla üvey kız

kardeşi Hatşepsut ile evlendi. Ama bu çiftin hep kızları oldu ve kralın sahip olabildiği tek erkek yine bir cariyeden doğmuştu. II. Totmes'in saltanatı kısaydı, yalnızca dokuz yıl sürdü. Dolayısıyla öldüğü sırada oğlu –geleceğin III. Totmes'i– firavun olamayacak kadar küçük bir çocuktu. Hatşepsut vekil olarak atandı ve birkaç yıl sonra kendini Kraliçe, dişi Firavun ilan etti (hatta kabartmalarına sahte sakal eklenmesini emretti). Tahmin edileceği gibi, kralın oğlu ile kraliçenin evlatlığı arasındaki kıskançlık ve düşmanlık bu şartlar altında büyüyüp şiddetlenmişti.

Sonunda, M.Ö. 1482'de Hatşepsut öldü (veya öldürüldü) ve cariyenin oğlu III. Totmes olarak tahta çıktı. Yabancı ülkelere yapılan fetih seferlerini (bazı bilginler ona "kadim Mısır'ın Napolyon'u" derler) ve İsrailoğullarına yapılan zulmü artırdı. "Musa büyüdükten sonra bir gün soydaşlarının yanına gitti. Yaptıkları ağır işleri seyrederken" köleleri denetleyen bir Mısırlıyı öldürünce krala, onun idam edilmesi emrini verme bahanesi çıkmış oldu. "Musa ondan kaçıp Midyan yöresine gitti," burası Sina yarımadasındaydı. Sonunda Midyanlı bir kahinin kızıyla evlendi.

"Aradan yıllar geçti, bu arada Mısır Kralı öldü. İsrailliler hala kölelik altında inliyor, *Elohim*'e feryat ediyorlardı. Sonunda yakarışları *Elohim*'e erişti. *Elohim* iniltilerini duydu. İbrahim, İshak ve Yakup'la yaptığı antlaşmayı anımsadı. (*Elohim*) İsraillilere baktı ve (buldu) onlara ilgi gösterdi."

Rab'bin "bir gece vakti görümde" Yakup'la son kez konuşmasından başlayıp şimdi kölelik altında inim inim inleyen Yakup'un/İsrail'in çocuklarına bakmaya gelişine dek neredeyse dört yüz yıl geçmişti. Burada sözü geçen *Elohim*'den kastın Yahveh olduğu anlatının sonrasında açıklık kazanmaktadır. Bu çok uzun dört yüz yıl boyunca Yahveh neredeydi acaba? Kitabı Mukaddes bunu söylemez ama bu üstünde düşünülmesi gereken bir sorudur.

Artık zaman, ağır ve kesin eylemlere kalkışmaya uygundu. Kutsal kitaptaki anlatımdan açıkça anlaşılacağı gibi, bu yeni ge-

lişmeler zinciri "uzun yıllar" boyunca hüküm süren firavunun ölümüyle tetiklenmişti. Mısır kayıtları, Musa'nın öldürülmesini emretmiş olan III. Totmes'in M.Ö. 1450'de öldüğünü göstermektedir. Onun ardından tahta geçen II. Amenhotep zayıf bir kraldı, Mısır'ı birleşik halde tutmakta zorlandı ve onun tahta çıkışıyla birlikte Musa'nın idam edilmesi emri zaman aşımına uğramış oldu.

İşte, Yahveh'nin Musa'ya Yanan Çalının içinden seslenip İsrailoğullarını Mısır'daki kölelikten kurtarmak ve onları Vaat Edilmiş Ülkeye geri götürmek için "aşağı gelmeye" karar verdiğini ve de Tanrı'nın büyükelçisi olarak firavundan onların özgürlüğünü talep edip almaya ve Mısır'dan çıkışlarında İsrailoğullarına önderlik etmeye kendisinin seçildiğini bildirmesi bu sıradadır.

Bu olay, Mısır'dan Çıkış Kitabının 3. bölümünde anlatıldığına göre, Musa kayınbabasının sürüsünü güderken "sürüyü çölün batısına sürdüğü ve *Elohim* Dağına, Horev'e vardığı" ve orada yanan ama tükenmeyen çalıyı görünce yaklaşıp yakından bakmaya karar verdiği sırada meydana geldi.

Kutsal kitaptaki anlatı "*Elohim* Dağı"ndan sanki burası çok iyi bilinen bir yermiş gibi söz etmektedir; sıra dışı olan olay Musa'nın sürüsünü oraya sürmesi veya orada çalılar olması değildi. İstisnai olan özellik, çalının yanması ama tükenmemesiydi!

Musa'yı, İsraillileri ve firavunu bu görevin ve bunun ardındaki ilahi kararlılığın sahiciliğine ikna etmek için Rab'bin kullanmak zorunda kalacağı bir dizi şaşırtıcı büyülü iş ve mucizenin yalnızca ilkiydi bu. Yahveh bu amaçla Musa'yı üç büyü becerisiyle donattı: Asası yılana dönüşüp tekrar eski haline dönebilmekteydi; elleri cüzam yaralarıyla kaplanıp yeniden sağlığına kavuşabilmekteydi ve yere Nil'in suyundan biraz döktüğünde toprak kuru kalabilmekteydi. Yahveh "canını almak isteyenlerin hepsi öldü" dedi Musa'ya; artık korkma, yeni firavunla yüzleş ve sana bahşettiğim büyüleri yap ve ona, çölde kendi tanrılarına tapınabilmeleri için İsraillilerin serbest bırakılması gerektiğini anlat. Ve Yahveh, Harun'u, Musa'nın kardeşini yar-

dımcı olarak eşlik etmesi için onun yanına kattı.

Firavunla ilk karşılaşmasında kral pek hevesli değildi; "Yahveh kim oluyor ki onun sözünü dinleyip İsrail halkını salıvereyim?" dedi. "Yahveh'yi tanımıyorum. İsraillilerin gitmesine izin vermeyeceğim." İsraillileri salmak yerine onların işlerini daha da ağırlaştırdı, üretmeleri gereken kerpiç miktarını üç kata çıkardı. Asayla yapılan büyüler firavunu etkilemeye yaramayınca Yahveh, Musa'ya belalar –İbranca kelimeyi tam olarak çevirirsek, "vuruşlar"– dizisini başlatması talimatını verdi ve bunlar Mısır kralı İsraillileri salıvermeyi ilkin reddedip sonra kararını gözden geçirene ve sonunda kabul ederek fikrini değiştirene dek giderek şiddetini artırdı. Toplamı on adet olan bu belalar Nil'in sularının bir hafta boyunca kan gibi kırmızıya dönmesinden başlayıp nehrin ve göllerin kurbağalarla kaynamasına; insanlara çıban, hayvanlara hastalık uğramasına; dolu, kükürt ve çekirge yağmurlarına ve son olarak da üç gün boyunca süren karanlığa dek çeşit çeşitti. Ve tüm bunlar da İsraillilerin salıverilmesini sağlamayınca, "Yahveh'nin şaşılası işleri" de işe yaramayınca son ve kesin darbe indi: İster insan ister hayvan olsun Mısır'daki tüm yeni doğanlar "Yahveh gece yarısı Mısır'ı boydan boya geçtiğinde" öleceklerdi. Ama yan ve üst kapı sövelerine kan sürülerek "işaretlenen" İsrail evleri "geçilecek" ve bağışlanacaktı. İşte o gece, firavun onların Mısır'dan çıkıp gitmelerine izin verdi, bu olayın bugün bile Yahudiler tarafından Fısıh Bayramı olarak kutlanıyor olması işte bu nedenledir. Olay Nisan ayının on dördüncü günü, Musa seksen yaşındayken, yani hesaplarımıza göre M.Ö. 1433'te meydana geldi.

Mısır'dan Çıkış başlamıştı ama firavunla yaşayacakları güçlükler henüz bitmiş değildi. İsrailliler çölün kıyısına, bir göller zincirinin Mısır kalelerinin ötesinde bir su engeli oluşturduğu yere vardıkları sırada firavun, kaçakların orada tuzağa düştükleri sonucuna varıp onları yakalamaları için peşlerinden hızlı atlı arabalarını yolladı. İşte o zaman Yahveh, İsrail ordusu ve onların peşindeki Mısır ordusu arasına kendisini ve bir kara bulut sütunu koyarak ayırması için bir melek, "İsrail ordusunun

önünde yürüyen *Elohim*'in meleği"ni yolladı. Ve bütün gece "Yahveh güçlü doğu rüzgarlarıyla suları geri itti, denizi karaya çevirdi. Sular ikiye bölündü. İsrailliler kuru toprak üzerinden yürüyerek denizi geçtiler."

Fakat sabahın ilk saatlerinde şaşkın Mısırlılar suların ikiye ayrıldığı yerden İsrailliler'i takibe devam etmeye kalkıştıklarında su duvarı onları örtüverdi ve yok oldular.

Ancak bu mucizevi olaydan sonradır ki -Cecel B. DeMille'in epik filmi *The Ten Commondments*'te (On Emir)'de ustalıkla ve gerçekçi bir şekilde yeniden canlandırdığı gibi -İsrailoğulları en sonunda çöl ve onun sunacağı güçlüklerden geçerek Sina yarımadasının kıyısına dek ilerlemekte özgür kalmışlardı; tüm bu süre boyunca gündüzleri kara bir bulut, geceleri alevli bir meşale olan İlahi Sütun onlara yol gösterecekti. Su ve yiyecek eksikliği olduğunda mucizevi şekilde savuşturuldu ama Amalekliler'in hiç beklenmedik düşmanlığı nedeniyle bir savaş bekliyordu onları. En sonunda, "üçüncü ayda" Sina çölüne vardılar "ve Sina Dağının karşısında konakladılar."

Önceden belirlenen hedeflerine varmışlardı: "*Elohim* Dağı." İn büyük Tecelli başlamak üzereydi.

Bu unutulmaz ve eşsiz İlahi Karşılaşma için hazırlıklar ve bazı aşamalar gerekliydi ve seçilen tanıklarının da bir bedel ödemesi gerekiyordu. Tecellinin ön koşullarını ve sonuçlarını duymak amacıyla "Musa *Elohim*'in huzuruna çıktı, Yahveh dağdan kendisine seslendi." Musa'ya Rab'bin sözlerini İsrailoğullarına aynen tekrarlaması söylendi:

> Şimdi sözümü dikkatle dinler
> Antlaşmama uyarsanız,
> Bütün uluslar içinde
> Öz halım olursunuz
> Çünkü yeryüzünün tümü benimdir.
> Siz benim için kahinler krallığı,
> Kutsal ulus olacaksınız.

Daha önce, yine aynı dağda Musa'ya elçilik görevi verildiğinde Yahveh niyetinin İsrailoğullarını kendi halkı haline getirmek ve karşılığında "onlara *Elohim* olmak" olduğunu söylemişti. Rab şimdi Tecelliye dahil olan "pazarlığı" açıkça ortaya sermekteydi. Antlaşmanın ekinde emirler, kanun ve kısıtlamalar vardı; İsraillileri Öz Halk haline getirecek, kutsal ulus yapacak olan Tecelliyi görmeye layık olmak için bir bedel ödenmeliydi.

"Musa gidip halkın ileri gelenlerini çağırdı ve Yahveh'nin kendisine buyurduğu her şeyi onlara anlattı. Büyün halk bir ağızdan 'Yahveh'nin söylediği her şeyi yapacağız' diye yanıtladılar. Musa halkın yanıtını Yahveh'ye iletti."

Bu kabullenmeyi duyan "Yahveh Musa'ya 'Sana koyu bir bulut içinde geleceğim'" dedi. "Öyle ki seninle konuşurken halk işitsin ve her zaman sana güvensin. " Ve Yahveh, halkın kendisini arındırması gerektiğini Musa'ya bildirdi ve üç gün boyunca hazırlanmalarını istedi çünkü "üçüncü gün bütün halkın gözü önünde ben, Yahveh, Sina Dağına ineceğim."

Yahveh bu inişin belirtilen sınırı aşarak yaklaşanlar için büyük tehlike yaratacağı konusunda Musa'yı uyardı. "Dağın çevresine sınır çiz!" denilen Musa halkı, sakın dağa çıkmayın, dağın eteğine de yaklaşmayın, dağa dokunursanız kesinlikle öldürüleceksiniz, diyerek uyarmalıydı.

Bu talimatlara uyulduğu için "üçüncü günün sabahı" *Elohim Dağı* üstüne *Yahveh'nin İnişi* vaat edildiği gibi başladı. Bu alevler içinde, gürültülü bir inişti: "Gök gürledi, şimşekler çaktı. Dağın üzerinde koyu bir bulut vardı. Derken çok güçlü bir *Şofar* (boru) sesi duyuldu ve kamptaki herkes titremeye başladı."

Rab Yahveh'nin inişi başladığında, "Musa halkın *Elohim*'le görüşmek üzere kamptan çıkmasına öncülük etti ve dağın eteğinde" Musa'nın tüm dağın çevresinde işaretlediği sınırda "durdular."

> Sina Dağının her yanından duman tütüyordu.
> Çünkü Yahveh, dağın üstüne ateş içinde inmişti.
> Dağdan ocak dumanı gibi duman çıkıyor,

Bütün dağ şiddetle sarsılıyordu.
Şofar sesi gitgide yükselince, Musa konuştu
Ve *Elohim* gök gürlemeleriyle onu yanıtladı.

(Bu metinde dağdan yayılan seslerle ilişkili olan *Şofar* terimi genelde "boru" olarak çevrilir. Aslında tam anlamı "Çoğaltıcı, Sesi Yükseltici" anlamındadır; bunun, dağın eteğine toplanmış tüm İsraillilerin Yahveh'nin sesini ve Musa ile konuşmasını işitmesini sağlamakta kullanılan bir aygıt olduğuna inanıyoruz.)

İşte böyle, tüm halkın, 600.000 kişinin gözleri önünde "Yahveh Sina Dağının üzerine indi, Musa'yı dağın tepesine çağırdı. Musa tepeye çıktı."

İşte o zaman, dağın tepesinden, o koyu dumanın içinden "*Elohim* şöyle konuştu" ve On Emiri, yani İbran inancının özünü, toplumsal adalet ve insan ahlakının temel hatlarını, insanoğlu ve Tanrı arasındaki Antlaşmanın özetini, tüm İlahi Öğretilerin az ve öz şekilde ifade edilişini açıkladı.

İlk üç Emir tek tanrıcılığı yerleştirdi; Yahveh'yi İsrail'in *Elohim*'i, tek Tanrı'sı olarak ilan ederek putlar yapıp onlara tapınmayı yasakladı:

I. Seni Mısır'dan, köle olduğun ülkeden çıkaran
Elohim'in Yahveh benim.
II. Benden başka *Elohim*'in olmayacak;
Kendine yukarıda gökyüzünde,
Aşağıda yeryüzünde ya da
Yer altındaki sularda yaşayan
Herhangi bir canlıya benzer put yapmayacaksın.
Putların önünde eğilmeyecek, onlara tapınmayacaksın.
III. *Elohim*'in Yahveh'nin adını boş yere ağzına almayacaksın.

Bunların ardından İsrail halkının kutsallığını ve onların günlük yaşamının yüksek standartlara tabi olduğunu ifade etme amacını taşıyan ve haftanın bir gününü *Şabat* gününe, hem insanların hem de tüm hayvanların dinlenmesine ayırarak o tüm gün boyunca tefekkür etmelerini emreden bir sonraki emir geldi:

IV. Şabat gününü kutsal sayarak anımsa.
Altı gün çalışacak, bütün işlerini yapacaksın.
Ama yedinci gün bana,
Elohim'in Yahveh'ye Şabat Günü olarak adanmıştır.
O gün sen oğlun, kızın, erkek ve kadın kölen,
Hayvanların, aranızdaki yabancılar dahil
Hiçbir iş yapmayacaksın.

Beşinci emir, baba ve ananın çektiği beşeri birim olarak kesinleştirdi.

V. Annene babana saygı göster.
Öyle ki *Elohim*'in Yahveh'nin sana vereceği
Ülkede ömrün uzun olsun.

Ve sonra, başlangıçtaki gibi insanoğlu ile Tanrı arasındakinden çok insan ile insan arasındaki ahlaki ve toplumsal kuralları kesinleştiren beş "Yapmayacaksın" geldi.

VI. Adam öldürmeyeceksin.
VII. Zina etmeyeceksin.
VIII. Çalmayacaksın.
IX. Komşuna karşı yalan yere tanıklık etmeyeceksin.
X. Komşunun evine, karısına, erkek ve kadın kölesine,
Öküzüne, eşeğine, hiçbir şeyine göz dikmeyeceksin.

M.Ö. on sekizinci yüzyılda yaşamış olan Babil kralı *Hammurabi'nin Kanunları* hakkında sayısız kitap yazılmıştır; (şimdi Louvre Müzesinde olan) bir stel üstünde hem bu kanunlar hem de onu, söz konusu yasayı tanrı Şamaş'tan alırken gösteren bir oyma yer almaktadır. Ama bunlar yalnızca suçlar ve cezalarından oluşan bir listedir. Hammurabi'den bin yıl önce Sümer kralları toplumsal adaletle ilgili yasalar koymuşlardı; (iki örnek vermek gerekirse) bir dulun eşeğini elinden almayacaksın veya günde-

likçinin ücretini geciktirmeyeceksin. Ama daha önce (ve muhtemelen daha sonra da) hiç kimse yalnızca on emirle, tüm bir halka ve herhangi bir insana kılavuzluk edecek temelleri bu kadar açıkça ortaya koymamıştı!

Dağın tepesinden gelen gümbürtülü ilahi sesi işitmek ürkütücü bir deneyim olmuş olmalıydı. Gerçekten de "halk gök gürlemelerini, *Şofar* sesini duyup şimşekleri ve dağın başındaki dumanı görünce korkudan titremeye başladı. Uzakta durarak, Musa'ya 'Bizimle sen konuş, dinleyelim' dediler. 'Ama *Elohim* konuşmasın yoksa ölürüz.'" Ve doğrudan işitmektense Musa'dan ilahi kelama aracı olmasını istediler ve "Musa, *Elohim*'in içinde bulunduğu koyu karanlığa yaklaşırken halk uzakta durdu" çünkü Rab onu çağırmıştı:

> Yahveh, Musa'ya "Dağa, yanıma gel" dedi,
> "Burada bekle, halkın öğrenmesi için
> Üzerine yasalarla buyrukları yazdığım
> Taş levhaları sana vereceğim."

Yaratılış Kitabının 24. bölümünde geçen bu ayette, Yasa Tabletlerinden ilk kez söz edilir ve *onların Yahveh tarafından yazıldıkları* iddiası ilk kez dile getirilir. Bu iddia, "üzerine *Elohim*'in eliyle antlaşma koşullarını yazdığı iki taş levhayı" Musa'ya verdiği anlatılan 31. bölümde tekrarlanır ve yine 32. bölümde, "Levhaların ön ve arka iki yüzü de yazılıydı. Onları *Elohim* yapmıştı, üzerlerindeki oyma yazılar *Elohim*'in yazısıydı" şeklinde bir kez daha yinelenir. (Yasanın Tekrarı Kitabında bir kez daha dile getirilir.)

Tabletlerde, On Emir'in yanı sıra halkın günlük yaşam kurallarıyla ilgili daha ayrıntılı kanunlar, Yahveh tapıncının bazı kuralları ve de İsrail'in komşularının tanrılarına tapmaya ve hatta adlarının ağza alınmasına karşı sert yasaklar yer almaktaydı. Rab'bin Musa'ya *Yasa Tabletleri* olarak vermeye niyetlendiklerinin hepsi çok ayrıntılı talimatlara göre yapılacak olan Ahit Sandığı içinde sonsuza dek korunacaktı.

Tabletlerin devri önemi hala süren, dolayısıyla İsrailoğullarının hafızasına kazınmış olması gereken bir olaydı, dolayısıyla da en üst dereceden kişilerin tanıklığını gerektiriyordu. İşte bu nedenle Yahveh, Musa'nın tabletleri almaya gelirken yanında kardeşi Harun'u, onun iki kahin oğlunu ve İsrail ileri gelenlerinden yetmiş kişiyi getirmesini söyledi. Tepeye kadar çıkmalarına izin yoktu (bunu yalnızca Musa yapabiliyordu) ama "İsrail'in *Elohim*'ini görebildiler." O zaman bile tüm görebildikleri, Rab'bin ayaklarının altında "laciverttaşını andıran... gök gibi" duran döşemeydi. Normalde bu kadar yaklaşacak olsalar kesinlikle ölürlerdi ama onları davet etmiş olan Yahveh, "İsrail soylularına zarar vermedi." Vurulup düşmediler, bu İlahi Karşılaşmayı kutlamak ve Musa'nın, Tabletleri almak üzere yukarı çıkışına tanıklık etmek üzere canlı kaldılar:

Musa dağa çıkınca bulut, dağı kapladı.
Yahveh'nin Görkemi Sina Dağının
Üzerine indi.
Bulut dağı altı gün örttü.
Yedinci gün Rab bulutun içinden
Musa'ya seslendi...

Musa bulutun içinden dağa çıktı.
Kırk gün kırk gece
Dağda kaldı.

İki tabletin üstü zaten yazılmış olduğundan, Musa'nın bu uzun süre boyunca dağın tepesinde kalışı sırasında ona Çadır'ın (*Mişkan*, "Konut, Mesken") nasıl yapılacağına ilişkin talimatlar öğretildi çünkü Yahveh, bu mesken içinde İsraillilere kendini bildirecekti. Sözel olarak verilen mimari ayrıntılara ek olarak, işte o zaman Musa'ya, "Konutu ve eşyalarını sana göstereceğim, örneğe tıpatıp uygun yap" denildi. Bunlara içinde iki tabletin saklanacağı, altınla kaplanmış ve üstüne som altından iki kerubinin yerleştirileceği ahşap Ahit Sandığı da vardı; Rab, bu üst

kısmın *Dvir* –tam anlamı, "Konuşucu"– olacağını açıkladı, "seninle orada, Levha Sandığının üstündeki Keruvlar arasında, Bağışlanma Kapağının üzerinde görüşeceğim."

Dağın tepesindeki bu İlahi Karşılaşma sırasında, Musa'ya kahinlik (rahiplik) hakkında talimat verildi, (Musa'nın yanı sıra) Rab'be tek yaklaşabilecek ve Mesken'de görev alacak olanların Harun ve Harun'un dört oğlu olduğu bildirildi. Resmi giysileri en ince ayrıntısına, üstüne İsrail'in on iki kabilesinin adlarının işlendiği on iki değerli taşın kakılacağı Göğüslüğe dek tarif edildi. Bu göğüslüğü yerinde –yani kahinin tam kalbinin üstünde– *Urim* ile *Tumim* tutacaktı. Bu terimlerin tam anlamını bilginler belirleyememiş olsalar da, kutsal kitapta geçen diğer bahislerden (örneğin, Çölde Sayım Kitabı, 27:21) bunun, bir soru karşılığında Rab'ten Evet veya Hayır yanıtı almaya hizmet eden bir kehanet panosu olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Sorusu olan kişinin sorusu kahinler tarafından "İsrailoğullarının karar vermek için kullandıkları Urim'le Tummim'i" Rab'bin huzurunda takacaklardı. Kral Saul (I. Samuel Kitabı, 28:6) Filistinlilere karşı savaşa girip girmeme konusunda Yahveh'nin yol göstericiliğini istediğinde, "Yahveh ona ne düşlerle, ne Urim, ne de peygamberler aracılığıyla yanıt" vermişti.

Musa, Rab'bin huzurundayken onun uzun süre ortadan yok oluşu kampta kötü haber olarak yorumlandı; onun birkaç hafta geçmesine karşın ortaya çıkmadığını görünce "capcanlı *Elohim*'in ateşin içinden seslendiğini işitip de canlı kalabilmiş yaratık –fani insan– var mıdır?" deyip Tanrı'yı gördüğü için Musa'nın yok olup gittiğini düşünerek "Musa'nın dağdan inmediğini, geciktiğini görünce Harun'un çevresine toplandı"lar ve ona "Kalk, bize öncülük edecek bir Elohim yap. Bizi Mısır'dan çıkaran adama, Musa'ya ne oldu bilmiyoruz!" dediler. Bunun üzerine Yahveh'ye yakarıp çağırma niyetinde olan Harun Rab için bir sunak dikti ve önüne altınla kaplanmış bir buzağı heykeli koydu.

Yahveh tarafından uyarılan "Musa döndü, elinde antlaşma koşulları yazılı iki taş levhayla dağdan indi" ve ordugaha yak-

laşıp altın buzağıyı gördüğünde "elindeki taş levhaları fırlatıp dağın eteğinde parçaladı. Yaptıkları buzağıyı alıp yaktı, toz haline gelinceye dek ezdi, sonra suya serpti." Bu korkunç günaha sebep olanları bulup birer birer kılıçtan geçirdikten sonra Musa, İsrailoğullarını terk etmemesi için Rab'be yalvarıp yakardı. Bu günah affedilemeyecekse, cezasını tek başıma çekeyim, dedi; "yazdığın kitaptan adı silinen" ben olayım, dedi. Ama Rab tam olarak yatışmamıştı, bu suçun cezasının ileride de çekilmesi seçeneğini koruyarak "Kim bana karşı günah işlediyse onun adını sileceğim" diye karşılık verdi.

"Halk bu kötü haberi duyunca yasa büründü." Çaresiz, cesareti kırılmış olan Musa çadırını alıp kampta dışına, biraz öteye kurdu. "Musa ne zaman çadıra gitse, bütün halk kalkar, herkes çadırının girişinde durarak Musa içeri girinceye kadar arkasından bakardı." Onun ve halkın üstüne görevi başaramadıkları duygusu çökmüştü.

Ama derken bir mucize oldu. Yahveh'nin şefkati görünür hale geldi:

Ve gün geldi,
Musa çadıra girince
Bulut sütunu aşağı indi,
Bir ses Musa'yla konuştuğu sürece
Çadırın girişini kapadı.

Bulut sütununun
Çadırın girişinde
durduğunu gören herkes
Kalkıp kendi çadırının girişinde
Tapındı.

Ve Yahveh, Musa'yla
İki arkadaş gibi yüz yüze konuştu.

Rab, Yanan çalının içinden Musa'ya seslendiğinde "Musa yüzünü kapadı çünkü *Elohim*'e bakmaya korkuyordu." Dağa çıkarken Musa'ya eşlik eden kabile önderleri ancak yarı yola kadar çıkabilmişler ve Rab'bin ancak ayaklarının dibindeki döşemeyi görebilmişlerdi; o an ölmemiş olmaları bile bir mucizeydi. Çölde dolaşarak geçirdikleri kırk yılın sonunda İsrailliler Kenan'a girmeye hazırlanırlarken, Musa'nın Mısır'dan Çıkışa ve büyük Tecelliye ilişkin şahadetinin özetinde şu noktayı vurgular: "Yahveh Horev'de ateşin içinden size seslendiği gün hiçbir suret görmediniz."

> Yaklaşıp dağın eteğinde durdunuz.
> Dağ, göklere dek yükselen
> Alevle tutuşmuştu.
> Kara bulutlar ve koyu bir karanlık vardı.
> Yahveh size ateşin içinden seslendi,
> Siz konuşulanı duydunuz
> Ama konuşanı görmediniz.
> Yalnızca bir ses duydunuz.
> (Yasanın Tekrarları 4:11-15)

Açıkça anlaşılmaktadır ki bu, Yahveh ile yakın karşılaşma sırasındaki temel kuraldı. Ama şimdi, yumuşayan Tanrı Musa'yla "yüz yüze" –ama hala bir bulut sütununun içinden– konuşmaya başlayınca Musa bu fırsatı, Rab tarafından seçilen önder olma rolünü tekrar onaylatmak için kullandı. "Bana yüzünü göster!" diye yalvardı Rab'be.

Yahveh bir bilmece gibi yanıtladı onu, "Yüzümü görmene izin veremem çünkü yüzümü gören yaşayamaz."

Musa tekrar yalvardı: "Lütfen *görkemini* bana göster!"

Ve Yahveh, "Yakınımda bir yer var. Orada kayanın üzerinde dur. *Görkemim* oradan geçerken seni kayanın kovuğuna sokup geçinceye kadar elimle örteceğim. Elimi kaldırdığımda, sırtımı göreceksin ama yüzüm görülmeyecek."

Çeşitli dillere "görkem, ihtişam" olarak çevrilen İbranca kelime, yukarıda okuduğunuz alıntı boyunca *Kabod*'dur; kelime KBD kökünden gelir ve ana anlamı "gülle gibi, ağır"dır. Demek ki *Kabod* aslında "ağırlık, gülle gibi şey" anlamına gelmektedir. Yahveh ile ilgili olduğunda bunun soyut bir "görkem"i değil de bir "şey"i, fiziksel bir nesneyi kastediyor olduğu bu kelimenin Kitabı Mukaddes'te ilk geçtiği yerden bellidir: Rab onlara mucizevi bir şekilde günlük ekmekleri olan Man'ı verdikten sonra "Yahveh'nin *Kabod*'u"nu koyu bir bulutla kaplanmış halde görmüşlerdi. Mısır'dan Çıkış Kitabında (24:16), "Yahveh'nin *Kabod*'u Sina Dağının üzerine indi. Bulut dağı altı gün örttü. Yedinci gün Rab, bulutun içinden Musa'ya seslendi" diye okuruz ve 17. ayette, orada hazır bulunmayanlar için şu ekleme yapılır: "Yahveh'nin *Kabod*'u İsraillilere dağın doruğunda yakıcı bir ateş gibi görünüyordu."

Yahveh'nin bir tezahürü olduğunu işaret eden *Kabod* terimi Eski Ahit'in beş kitabında da –Yaratılış, Mısır'dan Çıkış, Levililer, Çölde Sayım, Yasanın Tekrarı– kullanılmıştır. Her durumda da "Yahveh'nin *Kabod*'u" denilen şey halkın görebildiği somut bir şeydi ama koyu bir sisin içindeymişçesine hep bulutlarla örtülüydü.

Bu terim Hezekiel peygamberin İlahi Araba'ya ilişkin tariflerinde tekrar tekrar kullanılır (bu arabanın ayak taburesi, İsrail'in ileri gelenlerinin Sina Dağının zirvesine giden yolun yarısında gördükleri şeyi anlatışlarıyla neredeyse tıpatıp aynı tarif edilmiştir). Hezekiel'in bildirdiğine göre bu Araba parlak bir ışıltıyla sarmalanmıştı; bunun "Yahveh'nin *Kabod*'unun görünüşü" olduğunu söyler. Kevar ırmağı kıyısında sürgünde yaşayanlara yönelik ilk peygamberlik görevinde, Rab ona bir ovada, "Yahveh'nin *Kabod*'u, tıpkı Kevar Irmağı kıyısında gördüğüm gibi orada durmakta" olduğu yerde seslenmiştir. Daha sonra yerle gök arasına kaldırılıp "ilahi görümlerde" Yeruşalim'i görmeye götürüldüğünde yine "ovada gördüğüm görümdeki gibi, İsrail Tanrısı'nın *Kabod*'u oradaydı." Ve bu görüm ziyareti sona erdiğinde, "Yahveh'nin *Kabod*'u" keruvların üzerinde durdu ve keruvlar kanatlarını açıp "yerden yükseldi," *Kabod*'u yukarı taşıdılar.

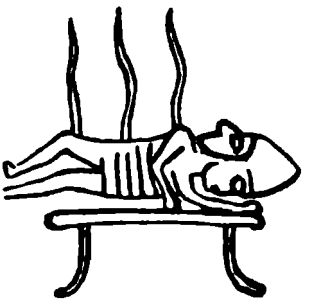
Hezekiel (10:4) *Kabod*'un onu saran buluttan bile görülebilen bir ışıltısı, bir çeşit ışınımı olduğunu yazar. Bu ayrıntı, Musa'nın Yahveh ve onun *Kabod*'uyla yaşadığı yakın karşılaşmanın bir özelliğine daha ışık tutmaktadır. Öfkesi dinen Yahveh Musa'ya öncekiler gibi iki taş levha daha kesip yine Sina Dağının tepesine gelerek On Emir'i ve diğer yasaları almasını buyurdu. Ancak bu kez sözler Rab tarafından Musa'ya yazdırılacaktı. Musa yine dağın tepesinde kırk gün kırk gece geçirdi ve bütün bu süre boyunca "Yahveh oraya inip" –uzaktan, bir Ses Yükseltici aracılığıyla konuşmayıp– "onunla birlikte durdu."

Musa elinde iki antlaşma levhasıyla
Sina Dağından indi.
Rab'le konuştuğu için
Yüzü ışıldıyordu ama
Kendisi bunun farkında değildi.

Harun'la İsrailliler,
Musa'nın ışıldayan yüzünü görünce
Ona yaklaşmaya korktular.

Böylece "Musa yüzüne bir peçe taktı. Ama ne zaman konuşmak için Yahveh'nin huzuruna çıksa, ayrılıncaya kadar peçeyi kaldırırdı. Dönünce de kendisine verilen buyrukları İsraillilere bildirir, İsrailliler de onun ışıldayan yüzünü görürlerdi. Sonra Musa içeri girip Yahveh'yle görüşünceye kadar yine peçeyi takardı."

Kabod'un yakınlarda bulunan Musa'nın cildini etkileyen bir tür ışınıma maruz kaldığı buradan anlaşılmaktadır. Bu ışınımın kaynağı olan malzemenin ne olduğunu bilmiyoruz ama Anunnakilerin radyasyonu çeşitli amaçlarla kullanabildiklerini (ve kullandıklarını) biliyoruz. *İnanna'nın Aşağı Dünya'ya İnişi* hikayesinde nabız gibi atan bir ışıltıyla yeniden hayata döndürüldüğünde okuduğumuz şey budur (belki de bu, Mezopotamya'da bulunan ve bir maske ile korunan hastanın ışın tedavisi gördü-

Şekil 103

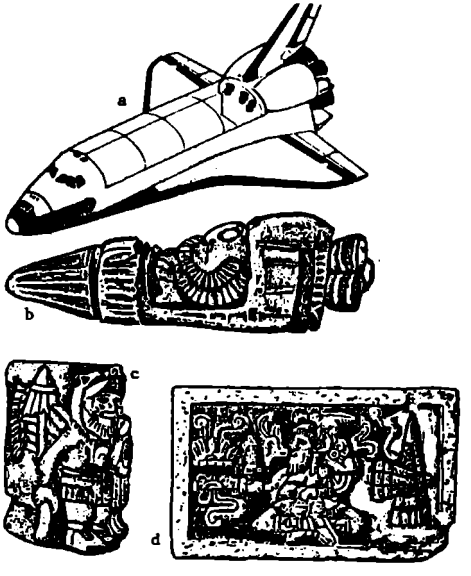
günü betimleyen kil levhadaki işleme benziyordu, Şekil 103). Yine radyasyonun, öldürücü ışın olarak kullanıldığını okuruz; Gılgamış Sina yarımadasındaki yasak bölgeye girmeye kalkıştığında muhafızlar ona ışın yöneltmişlerdi (bkz. Şekil 46). Ve yine *Zu'nun Hikayesi*nde Nippur'daki Uçuş Kontrol Merkezinden Kaderler Tabletlerini almaya kalktığında olanları da okumuştuk: "Sessizlik hakim oldu, kutsal yerin parlaklığı oradan alınmıştı."

Kitabı Mukaddes, Yahveh'nin oradan oraya gitmek için kullandığı *Kabod*'u –tam anlamıyla "Ağır Nesne"yi– etrafta dolaşabilen, bir dağ üstünde konuşlanabilen, yükselip uçabilen, koyu bir sis bulutuyla kaplı olan, bir ışıltı yayan fiziksel bir nesne olarak tarif etmektedir. Tüm bunlar bizim ya cehaletten ya da inançsızlıktan ötürü Tanımlanamayan Uçan Nesne dediğimiz bir UFO'yu tarif etmektedir.

Bu İbranca terimin türediği Akkadca ve Sümerce kökleri incelemek bize bu açıdan yardımcı olacaktır. Akkadca *Kabbuttu* "ağır, gülle gibi" anlamına gelmekteyse de benzer ses veren *Kabdu* (İbranca *Kabod*'a koşut) "kanat tutucu," üstüne kanatlar eklenmiş veya üstüne kanatlar takılıp çıkartılabilen bir şey anlamındadır. Ve Sümerce Kİ.BAD.DU terimi "uzak bir yere süzülüp gitmek" anlamındadır. Bir örnekte, bir ilahın tahtı tarif edilirken bu "Uzağa Süzülen" nesneyi betimlemek için "al al ışıldayan" anlamındaki HUŞ sıfatı kullanılır.

Kabod'un, Ninurta'nın "İlahi Siyah Kuş"una, Tell Ghassul'daki duvar resimlerinde (bkz. Şekil 72) betimlenmiş kanatsız (veya kanat takılabilen) yumruyu andıran araçlara veya Gılgamış'ın Lübnan'daki iniş yerinden kalkışını (bu kalkışın tarifi, Mısır'dan Çıkış Kitabının 19. bölümünde anlatılan inişin tarifi gibidir) gördüğü füzeyi andıran nesneye benzeyip benzemediğine ilişkin fikir yürütebiliriz ancak.

Acaba bu bir Amerikan uzay mekiğini mi andırıyordu (Şekil 104a)? Bunu merak etmemizin sebebi, birkaç yıl önce Türkiye'deki bir kazı alanında (kadim Tuspa'da) keşfedilen küçük heykelciğe olan benzerliğidir. Kilden yapılma bu heykelcilik modern bir uzay mekiğinin (egzos sistemi de dahil) özelliklerini tek pilotlu bir uçağın pilot kabini ile birleştirmektedir (Şekil 104b). Koltuktaki "pilot"un kısmen hasar görmüş olan suretinin yanı sıra bu eserin diğer özellikleri aklımıza füzeyi andıran nesnelerin eşlik ettiği sakallı tanrılarla ilgili Orta Amerika betimlemelerini getirdi (Şekil 104c, 104d). Bu heykelciğin bulunduğu İs-

Şekil 104a, 104b, 104c, 104d

tanbul Arkeoloji Müzesi "sahiciliği" kesinleşmediği gerekçesiyle bu eseri sergilememektedir. Sahici ise kadim "UFO'lar" konusuna açıklık getirmekle kalmayıp kadim Yakın Doğu ile Amerika kıtası arasındaki bağlantılara da ayrıca ışık tutacaktır.

Musa öldükten ve Rab, İsrailoğullarına önderlik etmesi için onun yerine Yeşu'yu seçtikten sonra İsrailliler Şeria Nehrinin doğu kıyısından ilerlediler ve Eriha yakınlarında nehri geçtiler; neredeyse her dönüm noktasına onlara ilahi mucizeler yardım etti. Bunlar içinde, bilginlerin ve bilim adamlarının kabul etmekte en çok zorlandıkları mucize Givon vadisindeki savaşın hikayesidir çünkü –Yeşu Kitabının 10. bölümüne göre– Güneş yaklaşık bir gün boyunca göğün ortasında durmuş, Ay da yerinde kalmıştı:

> Halk düşmanlarından öcünü alıncaya dek
> Güneş durdu, ay da yerinde kaldı.
> Bu olay Yaşar Kitabında da yazılıdır.
> Güneş yaklaşık bir gün boyunca
> Göğün ortasında durdu,
> Batmakta gecikti.

Dünya'nın kendi çevresinde dönüşünü, Güneş'in doğudan yükselişi ve Ay'ın batıdan alçalışını (yirmi dört saatlik) günün büyük bölümünde ("gün boyunca") adeta hiç kıpırdamadan kalmışçasına durduran ne olabilirdi? Kitabı Mukaddes'e inananlar için bu, Tanrı'nın Seçilmiş Halkının iyiliği için yaptığı bir başka ilahi müdahaledir yalnızca. Diğer uçta ise tüm hikayenin bir kurgu, bir mit olduğunu varsayıp göz ardı edenler vardır. Bu iki ucun arasında ise sebep olarak doğal bir fenomen veya afetin olup olmadığını araştıranlar; örneğin Mısır'a musallat olan on belayı ve Sazlık Denizinin sularının ikiye ayrılmasını Akdeniz'deki Thera/Santorini adasındaki volkanik patlamayla ilişkilendirenler vardır. Bazıları son derece sıra dışı uzunlukta bir güneş tutulması olduğunu önermişlerdir ama Kitabı Mukaddes'te

Güneşin görülebildiği belirtilmektedir; o çok uzun gün boyunca gün ışığı vardı, Güneş örtülmemişti. O uzun gün gökyüzünden yağan "büyük taşlar"la başladığı için bazıları da büyük bir kuyruklu yıldızın yakından geçişini açıklama olarak önermişlerdir [Immanuel Velikovsky, *Worlds of Collision* (Çarpışan Dünyalar) adlı eserinde böyle bir kuyruklu yıldızın güneş sistemi tarafından yakalanıp Venüs gezegeni haline geldiğini öne sürmüştür].

Hem Sümer hem de Eski Babil metinleri göklerde gözlemlenen göksel altüst oluşlardan söz edip göksel "iblisler"e karşı okunacak duaları belirtirlerdi. Bilginler tarafından [örneğin, Charles Fossey, *Textes Magique* (Büyü Metinleri); Morris Jastrow, *Die Religion Babyloniens und Assyriens* (Babillilerin ve Asurların Dini) ve Eric Ebeling, *Tod und Leben* (Ölüm ve Yaşam)] "büyü metinleri" olarak görülen bu tarz metinler "engin gökte doğmuş, gökte ve yerde bilinmeyen kötü yedi"den söz ederler; bu kötü yedi "Sin'e ve Şamaş'a saldırdı," yani Ay'a ve Güneş'e saldırıp aynı zamanda İştar (Venüs) ve Adad'ı (Merkür) da rahatsız etmişti. 1994 yılından önce yedi kuyruklu yıldızın birden kendi göksel bölgemize "saldırabileceği" fikri o kadar uzak bir olasılıktı ki bu metin Mezopotamya gök bilimcilerinin gözlemlediği gerçek bir olaydan çok bir fanteziye benziyordu. Ama Temmuz 1994'te Shoemaker–Levy 9 kuyruklu yıldızı yirmi bir parçaya bölünüp –olayı Dünya'dan gözlemleyenlerin gözünün önünde– art arda Jüpiter'e çarptığında Mezopotamya metinleri etkileyici bir gerçeklik kazandı.

Acaba bir kuyruklu yıldız yedi parçaya bölünüp göksel mahallemizde afetlere yol açarak Dünya'ya çarpmış ve dönüşünü sekteye mi uğratmıştı? Yoksa Alfred Jeremias'ın [*The Old Testament in the Light of the Ancient Near East* (Kadim Yakın Doğu Işığında Eski Ahit)] "önemli bir yıldızsal–mitolojik metin" dediği şeyin belirttiği gibi yedi gezegenin sıra dışı hizalanışından kaynaklanan muazzam yerçekimi etkisi Güneş ve Ay'ı, Dünya'nın görüş açısına göre etkilemiş ve aslında kendi çevresindeki dönüşü geçici bir süre duraklayan Dünya olmasına rağmen bu iki

gök cisminin kıpırdamadan kaldıkları görüntüsünü mü yaratmıştı?

Açıklama her ne olursa olsun, olayın gerçekleştiğine dair dünyanın diğer ucundan da doğrulama gelmektedir. Hem Orta Amerika hem de Güney Amerika "efsaneleri" –kolektif anıları– yirmi saat kadar süren ve Güneş'in bir türlü doğamadığı uzun bir geceden söz edilir. *Kayıp Diyarlar* adlı kitabımızda ayrıntısıyla ele aldığımız araştırmamız bu uzun gecenin Amerika kıtasında M.Ö. 1400 civarında yaşandığı sonucuna varmamıza sebep oldu ve Kenan'da güneşin bir türlü batmak bilmediği o uzun gün de aynı dönemde yaşanmıştı. Sebebi her ne olursa olsun bu fenomen diğerinin zıttı olduğundan Kenan'da güneşin batmasına engel olurken Dünya'nın diğer ucunda, Amerika kıtasında güneşin doğmasına engel olmuştu.

Demek ki, Orta Amerika ve Güney Amerika hatıraları Dünyanın Kıpırdamadığı Gün hikayesini, yani film senaryosunu değil de kutsal kitaptaki şu eski hikayeyi doğrulamaktadır. Ve elimizde bu varken, en büyük Tecellinin hikayesini asla unutulmayacak bir gerçek olarak kabul etmek için bilim kurguya da fantezilere de ihtiyacımız yok.

SÜNNET: YILDIZLARIN İŞARETİ Mİ?

Yahveh, İbrahim ile "antlaşma yaptığında" bu atanın ve ev halkından her erkeğin sünnet edilmesi gerekmişti. "Aranızdaki erkeklerin hepsi sünnet edilecek. Sünnet aramızdaki antlaşmanın belirtisi olacak. Sekiz günlük her erkek çocuk sünnet edilecek, gelecek kuşaklarınız boyunca sürecek bu... Bedeninizdeki bu belirti, sonsuza dek sürecek antlaşmamın simgesi olacak." (Yaratılış Kitabı, 17:11-14) Bunu yapmayanlar, İsrail halkı arasından atılacaktı.

Demek ki, sünnetin İbrahim'in soyunu komşularından ayıran "bedendeki bir belirti" olarak hizmet etmesi amaçlanmıştı. Bazı araştırmacılar sünnetin Mısır'da, kadim bir betimlemeyle de kanıtlandığı gibi (bkz. s. 342) kraliyet ailesi arasında da uygulandığına inanmaktadırlar ama bu resim dinsel bir sünnetten çok bir ergenlik törenine de ait olabilir.

Başka bir örneği olsun ya da olmasın, "sünnet" olarak çevrilen *Mul* gerekliliği ne tür bir sembolizmi ima etmektedir? Kimse bilmiyor. Bu terimin kökeni de açıklanmamıştır; Akkadca veya daha sonraki Sami dillerinde koşutluklar arayan dil bilimciler de eli boş dönmüştür.

Bu bulmacanın yanıtının İbrahim'in Sümerli kökeninde yattığını önermekteyiz. Anlamı orada aradığımızda, bu terim çarpıcı bir önem kazanır çünkü MUL, "gök cismi," yani bir yıldız veya gezegen için kullanılan Sümerce bir terimdi!

Öyleyse Yahveh, İbrahim'e kendisini ve diğer erkekleri *Mul* etmesi talimatını verirken, pekala ona, *göksel bağlantının* ebedi bir sembolü olarak bedenine "yıldızların işareti"ni koymasını söylemiş olabilirdi.

- 13 -

GÖRÜNMEYEN TANRI'NIN PEYGAMBERLERİ

Bugüne dek gerçekleşmiş en büyük Tecellinin eşsizliği, 600.000 kişinin tanık olduğu bu olayın yalnızca ölçeğinde ya da birkaç ay boyunca sürmüş olmasında değildi çünkü Tanrı ile Seçilmiş Halkı arasındaki Antlaşma ve On Emrin ilan edilişinin etkisi bugün de sürmektedir. Bu olay İlahın çok önemli bir özelliğini de açığa çıkartmıştı: Görülmeyen bir Tanrı'ydı bu. "Yüzümü gören yaşayamaz" demişti ve *Kabod*'un durduğu yere fazla yaklaşmak bile ölümcül bir tehlikeydi.

Ama O takip edilecek ve O'na tapınılacaksa eğer nasıl aranılıp bulunacak veya işitilecekti? Yahveh ile İlahi Karşılaşmalar nasıl yaşanacaktı?

Bu sorunun Sina çölündeki yanıtı Mesken idi, Buluşma Çadırı ile taşınabilen *Mişkan* (Konut).

Mısır'dan çıkışın ikinci yılının ilk ayının ilk günü Konut, Yahveh'nin Musa'ya bildirdiği ayrıntılı talimatlara ve kesin özelliklere göre, Buluşma Çadırı ve onun içinde yer alan, diğer bölümlerden ağır bir perdeyle ayrılmış olan kutsallar kutsalı da dahil tamamlandı; bu en iç kısımda, içinde iki tabletin bulunduğu ve üstünde som altından, kanatları birbirine dokunan iki kerubinin olduğu Ahit Sandığı bulunmaktaydı. Orada, kanatların

dokundukları yerdeydi *Dvir*, yani Yahveh'nin Musa ile karşılıklı konuştuğu Konuşucu.

Musa belirlenen tarihte "her şeyi Yahveh'nin kendisine buyurduğu gibi yaptı"ğında kalın bir bulut inip Buluşma Çadırını kapladı. Mısır'dan Çıkış kitabının son ayeti şöyledir: "Böylece bütün yolculuklarında konutun üzerinde gündüzün Yahveh'nin bulutu, gece de ateş İsraillilere yol gösterdi." Ancak ilahi bulut kalktıkça yola devam ediyorlardı ama bulut konutun üstünden kalkmamışsa kamp kurup bulut kalkana kadar bekliyorlardı.

İşte bu durup dinlenme dönemlerinde (bir sonraki kitap olan *Levililer*'in ilk ayetinde belirtildiği gibi) Yahveh Musa'yı çağırıp Buluşma Çadırından ona şöyle seslendi." Ele alınan talimatlar Harun soyunun kahinler olarak atanmasıyla ve kahin giysilerinin çok kesin ayrıntıları, takdis ve Yahveh'nin kutsal hizmetine ilişkin ayinlerle ilişkiliydi.

O zaman bile, dağa inişin hemen ardından ve konutun takdis edilmiş dört duvarı arasından, sisi andıran kalın bulutun içinden, perdeyle ayrılmış bölümden, kerubiler arasından Yahveh'nin sesi –Görünmeyen Tanrı'nın sözleri– işitilebiliyordu. Tüm bu önlemlere ve örten perdelere rağmen baş kahin bile, Ahit Sandığını örten perdeye yaklaşabilmek için çok dikkatle hazırlanmış bir tütsü karışımı yakarak ek bir örtücü bulut oluşturmak zorundaydı. Harun'un iki oğlu yanlış tütsü yakıp "aykırı bir bulut" oluşturduklarında, "Yahveh bir ateş gönderdi ve ateş onları yakıp yok etti."

Yine bu durup dinlenme dönemleri esnasında Musa, her türden kurbanlık sunulara ve hepsi "bir kahinler ulusu" olarak görülen sıradan halkın Rab'be biat etme tarzlarına ilişkin; aile üyeleri ve diğer iki kişi arasında uygun ilişkileri belirleyen; yurttaş, köylü ve yabancılara eşit davranmayı emreden başka kurallar ve düzenlemelere ilişkin talimatlar aldı. Hangi besinlerin uygun veya uygun olmadığına, çeşitli hastalıkların teşhisine ve tedavisine ilişkin talimatlar vardı. "Başka tanrılar"a tapınmayla ilişkilendirilen "başka uluslar"ın saçı veya sakalları traş etmek, döv-

me yaptırmak veya çocukları yakmalık sunu olarak kurban etme gelenekleri kesinlikle yasaklanıyor ve bu tekrar tekrar bildiriliyordu. "Cincilere, ruh çağıranlara yönelmek" yasaktı ve "tapmak için ülkenize putları simgeleyen oyma taşlar" koymak da aynı şiddetle yasaklanmıştı.

"Benim için kutsal olacaksınız. Bana ait olmanız için sizi öbür halklardan ayrı tuttum."

Sonraki Hakimler, Samuel, Krallar ve Peygamberler kitaplarının açığa vurdukları gibi en zoru işte bu son yasaklamaya uymaktı. Çünkü çevrelerindeki insanlar taptıkları tanrıları *görebiliyorlardı*; bazen yüzünü ya da (çoğu zaman) yontulmuş suretlerini. Ama Yahveh yüzünü görebilen kişinin yaşayamayacağını öne sürmüştü ve şimdi İsrailliilerden sayısız emre titizlikle uymaları ve heykeliyle bile temsil edilemeyen tek bir ilaha iman etmeleri, Görülmeyen Tanrı'ya tapmaları isteniyordu!

Bunun, diğer her yerdeki uygulamalardan tamamen farklı olduğunu Yahveh kendisi de kabul etmekteydi. "İçinde oturduğunuz Mısır ülkesinin törelerini ve sizi getirdiğim Kenan ülkesinin törelerini uygulamayacaksınız ve onların emirlerine uymayacaksınız" diye emrederken neden söz ettiğini biliyordu.

İsrailoğullarının çıktığı Mısır, kadim betimlemelerin ve arkeolojik buluntuların da yeterince kesinleştirdiği gibi, Mısır tanrılarının suretleri ve heykelleriyle tıka basa doluydu. Mısır panteonunun atası Ptah (onu Enki ile özdeşleştiriyoruz), panteonun başı olan oğlu Ra (onu Marduk ile özdeşleştiriyoruz) ve bunların çocukları firavunlardan önce Mısır'da hüküm sürdüler ve sonrasında da onlara tapınıldı, çeşitli İlahi Karşılaşmalar sırasında bazen krallara göründüler ve bazen (daha sıklıkla) imgeleriyle temsil edildiler (Şekil 105). Zaman içinde tanrıları giderek daha uzaklaştıkça krallar ve halk ilahi murada dair bilgi edinmek ve yorumlamak için rahiplere ve müneccimlere, falcılara ve cincilere başvurur oldu. Kuşkucu firavunu İbranların tanrısının gücüyle etkileyebilmek için Musa'nın ilk önce firavunun saray büyücülerinin üstesinden gelmek amacıyla büyüye başvurmasına şaşmamalı.

GÖKSEL DİSK TANRILARI
Ptoh ra-Amen Tot Seker/Osiris Horus'la birlikte İsis Nefis Hathor
Vasıflarıyla Tanrılar:
Ra/Şahin Horus/Şahin Seth/Sinay Ass Tot/İbis Hathor/İnek

Şekil 105

Şekil 106

Enlilcilerin aleminde, Görünmeyen Tanrı fikri tam anlamıyla gariplikti. İnzivaya çekilmiş, belki; çok az kişi kabul eden, evet ama *görünmeyen*... Kesinlikle olmazdı. Sümer'in neredeyse tüm tanrıları –elbette Anu dışında– şu veya bu şekilde heykeller, oymalar veya silindir mühürler üstünde betimlenmişlerdi (Şekil 106). Bunların faniler tarafından gerçekten görülmüş oldukları Mezopotamya, Anadolu ve Akdeniz ülkelerinin dört bir

Şekil 107

yanında bulunan ve bilginlerin "sunuş sahneleri" dedikleri, genelde rahip cübbesi giymiş bir kralın daha küçük bir tanrı (veya tanrıça) tarafından bir "büyük tanrı"nın huzuruna getirildiğini gösteren betimlemelerden anlaşılmaktadır. Mezopotamya'nın Abu Habba denilen kazı alanında bulunan büyük bir taş stelde, kral–rahibin tanrı Şamaş'a sunulduğu benzer bir sahne betimlenmiştir (Şekil 107). Bu sahne, daha önceki bölümlerde aktardığımız yasa ve emirlerin teslimi sahnesine benzemektedir. Ve bir tanrının bir insan kadını eş aldığı durumlarda veya Kutsal Evlilik türü ilahi karşılaşmalar sırasında tanrı veya tanrıçanın görünmez olmadığını da varsayabiliriz.

(İsraillilerin hayretini bu da artırmaktaydı çünkü İbranca Kitabı Mukaddes'in hiçbir yerinde Yahveh'nin ilahi ya da fani olsun bir eşi olduğundan söz edilmemektedir. Kutsal kitap bilginlerine göre bu, tüm uyarılara rağmen İsraillilerin yoldan çıkıp Kenan panteonunun baş tanrıçası olan Aşerah'a hürmet göstermeye başlamasının sebebiydi.)

Anunnaki tanrılarının ziguratlarındaki mevcudiyetinin bir gerçek olarak kabul edildiği Sümer'de bile İlahi Kelam halka kehanet rahipleri aracılığıyla aktarılmaktaydı. Aslında, İbrahim'in babası *Terah*'ın adı onun bir *Tirhu*, yani kehanet rahibi olduğunu düşündürmektedir; ailenin soy adı olan *İbri* ("İbran") kelimesi-

nin ise bu ailenin (Enlil'in kült merkezi ve Sümerce adı NİBRU, "Geçişin Güzel İkametgahı" olan) Nippur'dan geldiğini belirttiğine inanıyoruz. Sümer'in başına çöken felaket ve Babil'in (panteon başı Marduk olacak şekilde) ve daha sonra (panteon başı olarak Aşur ile) Asur'un yükselişinden sonra kehanet ve alamet rahiplerinden, müneccimlerden, rüya tabircilerinden, falcılar, görücüler, ruh çağıranlar ve büyücülerden oluşan karmaşık bir kalabalık tapınakları, sarayları ve daha mütevazı evleri doldurdu; hepsi de İlahi Kelamı aktarmada uzman olduklarını ya da İlahi Muradı –"talihi"– hayvanların karaciğerlerini inceleyerek veya zeytinyağının su üstünde yayılışına bakarak veya gök cisimlerinin kavuşumunu gözleyerek önceden bildirebileceklerini iddia etmekteydiler.

İsrailloğullarının bu açıdan da farklı davranmaları gerekiyordu. Levililer Kitabındaki emirler "Kehanette bulunmayacak, falcılık yapmayacaksınız," (19:26) "Cincilere, ruh çağıranlara yönelmeyin" (19:31) diyordu. Eski çağlarda başka ulusların ruhban sınıfın çeşitli dereceleri içine böyle "profesyonelleri" dahil etmelerinin tam zıttı olarak, tapınakta hizmet etmek üzere seçilen İsrailli kahinler ve Levililer "Yahveh'nin huzuruna çıkacak" nitelikteydi ve (başka kısıtlamaların yanı sıra) asla "falcı, büyücü, muskacı, medyom, ruh çağıran ya da ölülerin ruhlarına danışan" olamazlardı "çünkü Yahveh bunları yapanlardan tiksinir. *Elohim*'iniz Yahveh bu iğrenç töreleri yüzünden bu ulusları önünüzden kovacaktır." (Yasanın Tekrarı Kitabı, 18:10–12)

Mısır'dan Çıkış döneminde, M.Ö. on beşinci asırda kesinlikle kadim dünyanın dört bir yanında mevcut dinsel uygulamaların ve "başka tanrılar" tapıncının ayrılmaz birer parçası olan bu uygulamalar Yahveh tarafından İsrail'in dininde ve tapıncında işte böyle yasaklanmıştı. Peki ama Vaat Edilen Ülkeye vardıklarında İsrailoğulları İlahi Kelamı nasıl alacak, İlahi Muradı nasıl bilecekti?

Yanıtlar Yahveh tarafından verilmişti.

İlk olarak, melekler olacaktı; Rab'bin muradını, rehberliğini ve işini O'nun adına aktaracak olan İlahi Elçiler. "Yolda sizi koruması, hazırladığım yere götürmesi için önünüzden bir melek

(mal'akh) gönderiyorum," demişti Yahveh, "ona dikkat edin, sözünü dinleyin, başkaldırmayın. Çünkü (beni temsil ettiği) *Şem*'im ondadır, başkaldırınızı bağışlamaz," demişti Musa aracılığıyla İsrailoğullarına (Mısır'dan Çıkış Kitabı, 23:20–21). Onun sözünü dikkatle dinlerseniz, demişti Rab, meleği onları Vaat Edilen Ülkeye güven içinde getirecekti.

Başka iletişim kanalları da olacak, dedi Yahveh. Bunların aşikar kılınması, Musa'nın erkek kardeşi Harun ve kız kardeşi Miryam'ın Yahveh ile konuşmak için yalnızca Musa'nun Buluşma Çadırına çağrılmasını kıskanmalarının sonucuydu. Çölde Sayım Kitabının 12. bölümünde,

> Miryam'la Harun onu yerdiler:
> "Yahveh yalnızca Musa aracılığıyla
> mı konuştu? Bizim aracılığımızla da
> konuşmadı mı?" dediler.
> Yahveh bu yakınmaları duydu.
>
> Yahveh ansızın
> Musa, Miryam ve Harun'a
> "Üçünüz Buluşma Çadırına gelin" dedi.
> Üçü de gittiler.
>
> Yahveh bulut sütununun içinde indi.
> Çadırın kapısında durup
> Harun ile Miryam'ı çağırdı.
> İkisi ilerlerken
> Yahveh onlara seslendi.

Bu şekilde dikkatlerini çeken ve onları, aşağı inen ve kendisini Çadırın önünde konuşlandıran "bulut sütununa" olabildiğince yaklaştıran Yahveh onlara şöyle dedi:

> Sözlerime kulak verin:
> Eğer aranızda bir peygamber varsa,
> Ben Yahveh, görümde kendimi ona tanıtır

Onunla düşte konuşurum.
Ama kulum Musa öyle değildir.
O bütün evimde sadıktır.
Onunla bilmecelerle değil,
Açıkça, yüz yüze konuşurum.
O Yahveh'nin suretini görüyor.
Öyleyse, kulum Musa'yı yermekten
Korkmadınız mı?"

Ve Yahveh onlara öfkelenip oradan gitti.
Bulut çadırın üstünden ayrıldığında
Miryam cüzzama yakalanmış,
Kar gibi bembeyaz olmuştu.

İşte, açıkça söylenmişti: Bir görümde veya bir rüyada onlara görünen *Yahveh'nin Peygamberleri* aracılığıyla Rab, halkla iletişimde olacaktı.

Bilinen "peygamber" kavramı genelde *kehanetleri*, yani gelecekle ilgili öngörüleri ilahi rehberlik veya ilham altında ilan eden bir kişiyi ifade eder. Ama sözlüklerde "peygamber" ilahi meselelerde "Tanrı adına konuşan kişi" veya "bir dava, grup veya hükümet adına konuşan kişi" olarak doğru biçimde tanımlanmaktadır. Geleceği tahmin etme özelliği mevcuttur veya öyle olduğu varsayılır ama başlıca özelliği sözcülüktür. Ve aslında İbranca *Nabih* (nebi) kelimesinin anlamı da budur: sözcü. "*Yahveh'nin nabihi*" terimi genelde "Yahveh'nin peygamberi" olarak çevrilmektedir (tıpkı yukarıdaki alıntıdaki gibi) ama tam anlamı "Yahveh'nin sözcüsü"dür; (Çölde Sayım Kitabının 11. bölümünde açıklandığı gibi) "Tanrı'nın ruhu üzerine konmuş" biri *nebi* olmakta, Rab'bin sözcüsü haline gelmektedir.

Bu terim Kitabı Mukaddes'te ilk kez, Yaratılış Kitabının 20. bölümünde Gerar'ın Filistinli kralı Avimelek'in haddini aşmasını anlatan hikayede geçer; Sara'nın İbrahim ile evli olduğunu bilmeyen kral onu haremine almaya yeltenir. "*Elohim* o gece dü-

şünde Avimelek'e göründü" ve onu uyardı. Avimelek masum olduğunu anlatınca Rab ona, Sara'nın saçının teline bile zarar gelmeden kocasına geri götürmesi ve ondan bağışlanma dilemesini söyledi. Rab, İbrahim'den "çünkü o bir *peygamber*dir. Senin için dua eder, ölmezsin" şeklinde söz etti.

İkinci kez (Mısır'dan Çıkış Kitabı, 6. Bölüm) konu edildiğinde ise birincil anlamı kastedilir: sözcü. Firavunla konuşma görevi kendisine dayatılınca Musa, "ben iyi konuşan biri değilim" diyerek şikayet eder ve "Firavun beni nasıl dinler?" der. Bunun üzerine Yahveh ona, "Bak, seni firavuna karşı *Elohim* gibi yaptım, ağabeyin Harun senin *peygamberin* olacak" dedi, yani senin sözcün. Ve bir kez de, İsrailoğulları Sazlar Denizi mucize eseri ikiye ayrılıp da karşı kıyıya geçtiklerinde Musa ve Harun'un kız kardeşi olan Miryam İsrail kızlarını Yahveh'yi onurlandıran bir şarkıyla dans etmeye kaldırdığında geçer; Kitabı Mukaddes ona, "peygamber Miryam" demektedir. Bir sonraki örnekte ise, 600.000 kişilik grubun yönetilebilmesi için kabile liderlerinin görevlendirilmesi şart olunca,

> Musa, halkın ileri gelenlerinden
> Yetmiş adam toplayıp
> Çadırın çevresine yerleştirdi.
> Sonra Yahveh bulutun içine inip
> Musa'yla konuştu.
> Musa'nın üzerindeki ruhtan alıp
> Yetmiş ileri gelene verdi.
> Ruhu alınca peygamberlik *(nebilik)* ettilerse de
> Daha sonra hiç peygamberlik *(nebilik)* etmediler.

Ama anlatının devamında, ileri gelenlerden olup da hala İlahi Ruhun etkisi altında olan iki kişinin ordugahta *nebilik* yaptığı anlatılır. Bunların cezalandırılması beklenilirken Musa olayı başka bir gözle değerlendirip sadık yardımcısı Yeşu'ya şöyle dedi: "Keşke bütün halk *nebi* olsa da Yahveh üzerlerine r thunu gönderse!"

Yahveh'nin gerçek sözcüsü olan *Nebi* konusu biraz daha açıklama gerektirmiş olmalıydı ki Yasanın Tekrar Kitabında ek bilgiler verilmiştir. "Büyücülerin, falcıların öğütlerine kulak veren" diğer ulusların aksine, dedi Rab, İsrail halkına bir *nebi* verecekti; "sözlerimi onun ağzından işiteceksiniz. Kendisine buyurduklarımın tümünü onlara bildirecek" dediği, kendi aralarından birini. Bazı kişilerin gerçekte öyle olmasa da Tanrı adına konuştuklarını iddia edeceklerini bilen Yahveh, böyle sahte peygamberlerin kesinlikle öleceği uyarısında bulunmuştu. Ama insanlar bunu nasıl fark edeceklerdi? "Aranızdan bir peygamber ya da düş gören biri çıkarsa, bir belirtiyi ya da şaşılası bir olayı önceden bildirirse," ki yalnızca sizi kandırmaktır amacı ve "'Bilmediğiniz başka *Elohim*'e yönelip tapınalım' derse, söz ettiği belirti, şaşılası olay gerçekleşse bile o *nebiyi* ya da düş göreni dinlememelisiniz" demişti Yahveh, Musa aracılığıyla. Bir peygamberin (nebinin) sahiciliğini gösteren bir sınama daha vardı (Yasanın Tekrarı Kitabı, 18. bölümde açıklanır): "Eğer bir peygamber Yahveh adına konuşur ama konuştuğu söz yerine gelmez ya da gerçekleşmezse, o söz Yahveh'den değildir."

Gerçek ve sahte peygamberler arasında ayrım yapmanın kolay bir mesele olmadığı daha en başından bilinmekteydi; sonra yaşananlar bu sorunu acı biçimde teyit edecekti.

Yasanın Tekrar Kitabının sonunda, "O günden bu yana İsrail'de Musa gibi, Yahveh'nin yüz yüze görüştüğü bir peygamber çıkmadı," denir (ve böylece Musa'nın Beş Kitabı olarak bilinen Eski Ahit Kitabı sona erer). Musa'ya gelince, Mısır'da kölelik yapmış olan herkes için emredildiği gibi, onun kaderi de Vaat Edilen Topraklara girmemekti. Yahveh onun ölmeden önce, Ürdün'ün Eriha'ya bakan doğu yamacı olan Nevo Dağına çıkıp Vaat Edilen Ülkeyi görmesini sağladı.

Anlamlı veya ilginç bir nokta, bu son eylem için seçilmiş olan *Nebo* Dağının adını Marduk'un oğlu *Nabu*'dan alıyor olmasıydı. Babil yazıtlarında ona *İl Nabium*, yani "Sözcü Olan Tanrı" denirdi ve tarihsel kayıtların da gösterdikleri gibi Marduk sürgündeyken, Marduk'un İbrahim'in döneminde üstünlüğü ele

geçirmesine hazırlık olarak Akdeniz'e sınırı olan ülkeleri dört dolanıp halkları Marduk tapıncına döndürmeye çalışan bu tanrıydı.

Yahveh'nin peygamberlerinin işlevi ve görevi Hakimler döneminde dolambaçlı bir yol izlemiş, kutsal kitaptaki Samuel ve Krallar kitaplarında ifadesini bulmuş ve Peygamberlerin kitaplarında insanlığa ilettikleri ahlaksal ve dinsel mesajlarla ve kehanet dolu görümlerle en yüksek noktasına ulaşmıştır. Rehberlik, öfke ve teselli; Yahveh'nin bu "sözcüleri"nin öğreten, azarlayan ve güvence veren sözleri ve sembolik işleri yıllar ve olaylar geçip gittikçe *Yahveh'nin suretini* ve O'nun Dünya'nın ve üstünde yaşayanların geçmişinde ve geleceğindeki rolünü yavaş yavaş biçimlendirdi.

"Yahveh, kulu Musa'nın ölümünden sonra onun yardımcısı Nun oğlu Yeşu'ya şöyle seslendi: Kulum Musa öldü. Şimdi kalk, bütün halkla birlikte Şeria Irmağını geç. Size, İsrail halkına vereceğim ülkeye girin... Nasıl Musa ile birlikte oldumsa, seninle de birlikte olacağım. Seni terk etmeyeceğim, seni yüzüstü bırakmayacağım... Yeter ki güçlü ve yürekli ol. Kulum Musa'nın sana buyurduğu Kutsal Yasa'nın tümünü yerine getirmeye dikkat et... Bu yasadan ayrılma; sağa sola sapma." Yeşu Kitabı işte böyle başlar; birincisi İlahi Vaadin yinelenişi, ikincisi Yahveh'nin emirlerine mutlak bağlılık gerekliliği. Ve birincinin ikinciye bağlı olduğunu bilen Yeşu sorunun ikincisi olacağını derhal fark etmişti.

Musa'nın döneminde de olduğu gibi, mucizeler biçimindeki ilahi yardım bu yeni liderin iki şeyi birden vurgulamasını sağlıyordu: Görünmüyor olsa da Yahveh hem her yerde ve her zaman mevcut hem de her şeye gücü yetendi. Şeria'nın doğusundan yukarı doğru yol alan İsrailoğullarının karşısındaki ilk engel, batıya yönelmek için nehri nasıl geçecekleriydi; yağmur mevsiminin hemen sonrasıydı, ırmağın suları gürül gürül çağlıyordu. Halka, "Yahveh aranızda mucizeler yaratacak" diyerek güvence veren Yeşu onlara kendilerini kutsayıp geçişe hazırlanmalarını söyledi çünkü Yahveh ona, Ahit Sandığını taşıyan ka-

hinlerin nehre girmelerini söylemesi için talimat vermişti; kahinlerin ayakları suya değdiği anda, ne görsünler, Şeria'nın kuzeyden aşağı doğru gelen suları donup bir duvar gibi geri durdu ve İsrailliler kuru nehir yatağından karşıya geçtiler. Ve Ahit Sandığını taşıyan kahinler de karşıya geçtikleri anda düz duvar gibi biriken sular çöktü ve nehir yine suyla doldu.

"Yaşayan Tanrı'nın aranızda olduğunu şundan anlayacaksınız" demişti Yeşu; görünmüyor olsa da O mevcuttur, güçlüdür, mucizeler yaratabilir. Mucizelerin ardı geldi; Şeria'nın geçilmesi mucizesinin ardından Yahveh'nin Meleği görünüp Eriha duvarlarının yıkılması için gereken talimatları verdi ve Yeşu'nun palasını tıpkı Musa'nın asasını tuttuğu gibi tutmasını söylediğinde ise dağda kurulu Ay kenti bu mucize sayesinde yenildi. Ardından Kenan krallarından oluşan birliğin Ayalon Vadisinde, güneşin kıpırdamadan gökte kalıp yirmi saat kadar batmadığı gün mucizevi şekilde yenilişi geldi.

"Yahveh İsrail'i çevresindeki bütün düşmanlarından kurtarıp esenliğe kavuşturdu. Aradan uzun zaman geçmişti. Yeşu kocamış, yaşı hayli ilerlemişti" diye başlar *Yeşu Kitabının* son bölümü ve kendi önderliği altında Kenan'daki fetihleri ve yerleşim olaylarını kayıt düşerek biter. Ancak başladığı gibi, yani Yahveh'nin varlığını ve mevcudiyetini yeniden doğrulama ihtiyacı ile biter çünkü Kitabı Mukaddes'in açıkladığı gibi, yalnızca Yeşu değil, Mısır'dan Çıkışı ve Rab'bin mucizelerini hatırlayabilen tüm yaşlılar da hayattan göçmektedirler.

İşte bu nedenle Yeşu ileri gelenleri, boy başlarını Şekem'de toplayıp ataların başlangıcından şu ana dek İbranların tarihini onlar için bir kez daha özetledi. Atalarınız –Terah ve oğulları İbrahim ile Nahor– eski çağlarda Fırat Irmağının ötesinde yaşardı, "başka ilahlara (*Elohim*) kulluk ederlerdi" dedi. İbrahim'in göçü, onun torunlarının hikayesinin, Mısır'daki kölelik ve Musa'nın önderliği altında Mısır'dan Çıkışta yaşanan olayların yanı sıra Şeria'nın geçilmesi ve Yeşu'nun önderliği altında yerleşimi kısaca anlatıldı. Artık, dedi Yeşu, benim neslim geçip gitmek

teyken sizler bir seçim yapmakta özgürsünüz; Yahveh'ye sadık kalabilir ya da başka tanrılara tapabilirsiniz:

> Yahveh'den korkacak,
> İçtenlik ve bağlılıkla ona kulluk edecekseniz;
> Atalarınızın Fırat Irmağının ötesinde ve
> Mısır'da kulluk ettikleri ilahları (*Elohim*) atın,
> Yahveh'ye kulluk edin.
> İçinizden Yahveh'ye kulluk etmek gelmiyorsa
> atalarınızın Fırat Irmağının ötesinde
> Kulluk ettikleri *Elohim*'e mi,
> yoksa topraklarında yaşadığınız Amorluların
> *Elohim*'ine mi kulluk edeceksiniz,
> Bugün karar verin.
> Ben ve ev halkım Yahveh'ye kulluk edeceğiz.

Bu çok önemli ama kesinkes seçimle yüz yüze gelen "halk 'Yahveh'yi bırakıp başka *Elohim*'e kulluk etmek bizden uzak olsun! Biz de ona kulluk edeceğiz çünkü Tanrı'mız odur!" diye karşılık verdi.

Bunun üzerine "Yeşu halka, 'Kulluk etmek üzere Yahveh'yi seçtiğinize siz kendiniz tanıksınız,' dedi. 'Evet, biz tanığız' dediler." Ve böylece, "Yeşu o gün halkla antlaşma yaptı ve bunları "Yahveh'nin Yasalar Kitabı"na yazdı. Sonra antlaşmaya tanıklık etsin diye büyük bir taş alıp oraya, konutun yanındaki meşe ağacının altına dikti.

Ama hiçbir nasihat ve tanıklık edilmiş antlaşma, çok tanrıcı hakların aşırı baskın kalabalığı içinde tek tanrıcı bir İsrail bölgesini koruyamazdı. Yahudi ilahiyatçı ve kutsal kitap bilgini Yehezkel Kaufmann'ın [*The Religion of Israel* (İsrail'in Dini)] yazılarında belirttiği gibi, İsraillilerin karşı karşıya kaldığı "Temel Sorun" Kitabı Mukaddes'in –tahtadan veya taştan ya da altın ve gümüşten yapılma putlara tapınma ile– "putperestlikle savaşa kararlı" oluşu ama başka ulusların "başka ilahlara" tapındığını da kabul edişiydi. "İsraillilerin dini ve putperestlik tarihsel açı-

dan ilişkilidir," der. "Her ikisi de insanın dinsel evriminin aşamalarıdır. İsraillilerin dini tarihin belirli bir noktasında doğdu ve yükselişinin bir boşlukta gerçekleşmediğini söylemeye herhalde gerek yok."

Yahveh'nin Dininin yapısında mevcut olan zorluklar arasında, tanrıların ortaya çıkışını gösteren bir şecerenin ve ilksel bir alemin yokluğu yer almaktaydı. İbrahim'in ana babası ve atalarının "nehrin ötesindeyken" tapınmış oldukları –Yeşu tarafından sıralanan ilk "başka ilahlar" grubudur bu– tanrılara Anu'nun oğulları ve Ninharsag'ın erkek kardeşleri olan Enlil ve Enki dahildi. Anu'nun ana babasının da adı vardı. Hepsinin eşleri, çocukları vardı; Ninurta, Nannar, Adad, Marduk vs. Hatta bir üçüncü nesil vardı: Şamaş, İştar, Nabu. Hepsinin ana yurdu olan, Nibiru denilen bir yer, başka bir dünya (yani bir gezegen) vardı; Dünya'ya oradan gelmişlerdi.

Ayrıca, Mısır'ın "başka ilahları" vardı: İsrailoğullarını serbest bırakması için Mısır'ın başına belalar sardığında Yahveh kudretini onlara göstermişti ama onlara yalnızca Mısır'da değil Mısır'ın gücünün erişebildiği her yerde tapınılmakta, saygı gösterilmekteydi. Bunların başını Ptah çekiyordu, büyük Ra onun oğluydu; Göksel Sandallarının içinde Dünya ile "Milyonlarca Yıl Gezegeni," yani ilksel meskenleri arasında yolculuk etmekteydiler. Tot, Set, Osiris, Horus, İsis, Neftis erkek kardeşlerin üvey kız kardeşleriyle evlendikleri basit şecerelere göre akrabaydılar. Musa'nın Sina Dağında ölmüş olabileceğinden korkan İsrailoğulları Harun'a ilahı çağırmasını söylediklerinde, Harun Gök Boğayı temsilen bir altın buzağı –Apis Boğasının suretini– yapmıştı. Ve İsrailoğullarının başına bir hastalık belası gelince Musa salgını durdurmak için bir bakır yılan –Enki/Ptah'ın sembolü– yaptı. Mısır tanrılarının İsraillilerin zihninde hala taze olmasına şaşmamalıydı.

Ayrıca "topraklarında yaşadığınız Amorluların başka tanrıları," vardı. Bunlar Kenanlıların (Batı Asyalıların) tanrılarıydı ve bu panteonun başında artık emekli olmuş yaşlı *El* (çoğul *Elohim* kelimesinin tekil hali olduğundan pek uygun bir addı)

ve eşi *Aşerah*; onların oğlu hareketli *Baal* (adı "Efendi, Tanrı" anlamındadır), onun en sevdiği kadın eşlikçileri *Anat*, *Şepeş* ve *Aştoret* ve onun düşmanları *Mot* ve *Yam* çekmekteydiler. Bu tanrıların oyun alanları ve savaş alanları Mısır'ın sınırlarından Mezopotamya sınırlarına dek uzanıyor ve bölgedeki her ulus bazen yöreye uyarlanmış isimler altında bunlara tapınıyordu ve artık İsrailloğulları onların tam ortasında yaşamaktaydı...

"Temel Sorun" yani tek tanrıya ait bir şecerenin ve ilksel bir meskenin olmayışı yetmiyormuşçasına İsrailliler için konulan bir başka yasak en büyük güçlüğü oluşturmaktaydı: oyma suretle bile temsil edilemeyen bir Görünmeyen Tanrı.

Ve durum böyle olunca "İsrailliler Yahveh'nin gözünde kötü olanı yaptılar, Baal tanrılarına taptılar. Kendilerini Mısır'dan çıkaran atalarının *Elohim*'ini terk ettiler, çevrelerinde yaşayan ulusların değişi ilahlarına bağlanıp... Baal ve Aştoret tanrılarına taptılar." (Hakimler Kitabı, 2:11–13) Ve adlarına Hakimler denilen liderler İsrailoğullarını tekrar tekrar gerçek inanca döndürmek ve böylece Yahveh'nin gazabına son vermek üzere seçildiler.

Bu Hakimlerden biri Kitabı Mukaddes tarafından bir kadın peygamber, bir *nebiye* olarak hatırlanan Debora'ydı. Yahveh'nin esin verdiği Debora, İsrail'in kuzeydeki düşmanlarını yenmek için doğru komutanı ve taktikleri seçti; Kitabı Mukaddes onun zaferini bir şarkıyla kayda geçmiştir, bilginler bu şiirin eşsiz bir kadim edebiyat şaheseri olduğunu düşünmekteler. Modern İsrail devletinin ilk başbakanı olan David Ben–Gurion *The Jews in Their Land* (İsrailliler Ülkelerinde) adlı eserinde "Dinsel–ulusal uyanış, büyük ve görülmez olan Tanrı'dan bahseden *Debora'nın Ezgisi*nde etkileyici bir tarzda ifade edilmiştir," diye yazılmıştır. Aslında bu zafer ezgisi bundan daha fazlasını yapmıştır: Ezgi, Yahveh'nin göksel doğasından söz etmektedir; görünüşüyle yeri sarsan, gökleri titreten ve dağları eriten Yahveh'nin yörüngelerindeki gezegenlerin düşmanla savaşmalarını sağlamasıyla kazanıldığını anlatmaktadır.

Yahveh'nin böylesi göksel özellikleri, birazdan göreceğimiz gibi, Kitabı Mukaddes'in büyük peygamberlerinin kehanet içeren sözlerinde hayli anlamlı hale gelecekti.

Nebi kelimesi kronolojik açıdan bir kez daha, bu kez halkı için peygamber–kahin–hakim karışımı bir görev üstlenmek üzere yetiştirilen gencin, Samuel'in kitaplarında bir rol oynamaktadır. Onun, Yahveh'nin büyükelçisi olmaya çağrılışı sürecindeki bir dizi rüya–karşılaşmayı daha önce ele almıştık; "Samuel büyürken Yahveh onunla birlikteydi. Yahveh ona verdiği sözlerin hiçbirisinin boşa çıkmasına izin vermedi. Samuel'in Yahveh'nin bir peygamberi *(nebi)* olarak onaylandığını Dan'dan Beer–Şeva'ya kadar bütün İsrail anladı. Yahveh, Şilo'da görünmeyi sürdürdü. Orada sözü aracılığıyla kendisini Samuel'e tanıttı."

Samuel'in idaresi İsrail'in yeni ve güçlü düşmanı olan ve beş kaleden Kenan kıyısındaki ovaya komuta eden Filistinlilerin yükselişine rastladı. Çatışma veya itişip kakışma ilişkisi daha eskilerde, Şimşon zamanında alevlenmişti ve bir başka sefer, Filistinliler Ahit Sandığını ele geçirip onu kendi tanrıları Dagon'un tapınağına bile götürmüşlerdi (Kitabı Mukaddes bu tanrının heykelinin Ahit Sandığının önünde yere yıkıldığını belirtir). İşte bunun ardından, İsrail'in bütün ileri gelenleri Samuel'in huzurunda toplanıp "öteki uluslarda olduğu gibi" bir hükümet sistemi, onları yönetecek bir kral atamasını istediler. İşte, Kiş'in oğlu Saul böylece İsrail'in ilk kralı olarak meshedildi. Tedirgin bir saltanat süresinin ardından yönetim İşay'ın oğlu Davut'a geçti ve o, dev Golyat'ı yendikten ün kazanıp öne çıktı. Ve Samuel tarafından meshedilmesinin ardından "o günden başlayarak Yahveh'nin Ruhu Davut'un üzerine güçlü bir biçimde indi."

Kitabı Mukaddes Saul'un de Davut'un da "Yahveh'ye danıştıklarını," hareketlerine yol göstermesi için kehanetler aradıklarını belirtmektedir. Samuel öldükten sonra Saul, Yahveh'den kehanet duymak istedi ama "Yahveh ona ne düşlerle, ne görümlerle, ne de peygamberler aracılığıyla yanıt" verdi (sonunda bir

medyom aracılığıyla Samuel'in hayaletiyle konuşabilmişti). 1. Samuel kitabında (30:7) Davut'un baş kahinin giysisine ve kehanet panosu olarak kullanılan göğüslüğü takarak Yahveh'ye danıştığı anlatılır. Ama sonrasında "Yahveh'nin sözü" ona ilki Gad ve ikincisi Natan adındaki peygamberler aracılığıyla geldi. Kitabı Mukaddes (2. Samuel Kitabı, 24:11) bu ilkine "Davut'un bilicisi peygamber *(nebi)* Gad" der, Yahveh'nin sözü onun aracılığıyla krala ulaşmaktaydı. Natan ise Yahveh'nin Kudüs'teki tapınağı Davut'un değil de oğlunun kuracağına ilişkin sözlerini krala aktaran peygamberdi (2. Samuel Kitabı, 7:2–17) ve "böylece Natan bütün bu sözleri ve görümleri Davut'a aktardı."

Bir *nebi*nin yalnızca ilahi mesajları aktaran bir kanal olmakla kalmayıp bir öğretmen, ahlak yasalarını ve toplumsal adaleti sağlama işlevini de gördüğü gerçeği, muammalı "Natan" ("Bahşedilmiş Olan") kadar eski bir peygamberin işlerinden anlaşılmaktadır. Evinin damında yıkanan Bat–Şeva'yı görüp kadına göz koyan Davut, komutanlarına kadının kocasının en zorlu görevlere gönderilmesi emrini vermişti ki kadın dul kaldığı anda onu eş olarak alabilsin. Bunun üzerine Natan gelip krala pek çok koyunu olan ama fakir bir adamın tek koyununa imrenen zengin adamla ilgili meseli anlattı. Ve Davut "bunu yapan ölümü hak etmiştir" deyince peygamber ona "O adam sensin!" dedi.

İşlediği günahı anlayan ve bağışlanmak için çok çaba harcayan Davut giderek tefekkür ve dua ile daha çok zaman geçirir oldu; kralın Tanrı ve İnsan ile ilgili derin düşüncelerinin çoğu *Davut'un Mezmurları*nda ifade bulmuştur, bunlar Yahveh'nin göksel özelliklerini ele alıp *Debora'nın Ezgisi*ndeki sözleri daha da genişletirler. "Davut Yahveh'ye şu ezgiyi okudu" (2. Samuel Kitabı, 22. bölüm ve 18. Mezmur):

> Yahveh benim kayam,
> Sığınağım, kurtarıcımdır...
>
> Sıkıntı içinde Yahveh'ye yakardım,
> Büyük Ev'inden sesimi duydu,
> Haykırışım kulaklarına ulaştı.

O zaman yeryüzü sarsılıp sallandı,
Titreyip sarsıldı göklerin temelleri...

Kara buluta basarak
Gökleri yarıp indi.
Bir keruva binip uçtu,
Rüzgarın kanatları üstünde belirdi.

Yahveh göklerden gürledi,
Duyurdu sesini Yüceler Yücesi,
Yukarıdan elini uzatıp tuttu,
Çıkardı beni... zorlu düşmanımdan... kurtardı.

Davut "yedi yıl Hevron'da, otuz üç yıl Yeruşalim'de olmak üzere toplam kırk yıl İsrail'de krallık yaptı", diye belirtilir *1. Tarihler Kitabı*nın sonunda, "güzel bir yaşlılık döneminde öldü." "Kral Davut'un dönemindeki öteki olaylar, başından sonuna dek Bilici Samuel'in, Peygamber Natan'ın, Bilici Gad'ın tarihinde yazılır." Natan ve Gad'ın kitapları da Kitabı Mukaddes'te sözü geçen –bir kaçını sayacak olursak, *Yahveh'nin Savaşları Kitabı*, *Yaşar Kitabı*– diğer kitaplar gibi yok olup gitmiştir. Ama Davut'a atfedilen (veya onun tarafından çalınıp söylenen) mezmurlar Kitabı Mukaddes'te korunan 150 mezmurun neredeyse yarısını oluşturmaktadır (tam olarak yetmiş üçü onundur). Bunları hepsi de Yahveh'nin doğasına ve kimliğine ilişkin zengin bilgiler içermektedir.

Davut'un "bütün İsrail'de" krallık yapmış olduğuna ilişkin ibarenin önemi tarihin tekerlekleri M.Ö. ikinci bin yıldan M.Ö. birinci bin yılın başlangıcına, Kudüs'te Süleyman'ın tahta çıktığı döneme doğru dönerken hayli belirgin hale gelmektedir çünkü onun ölümünden kısa süre sonra krallık güneyde Yudea ve kuzeyde İsrail olacak şekilde ayrı devletlere bölünecekti. Kudüs'ten ve tapınaktan uzak kalan kuzey krallığı yabancı törelere ve dinsel etkilere daha çok maruz kaldı. M.Ö. 880

civarında İsrail'in altıncı kralı tarafından yeni bir başkentin kurulması hem Yudea'dan hem de Kudüs'teki tapınakta süren Yahveh tapıncından kesin bir kopuşu anlatmaktaydı; bu yeni kente "Küçük Sümer" anlamına gelen *Şomron* (Samiriye) adını veren kral suretleri görülebilen tanrılara eğilimliydi.

Yahveh'nin sözü, bu çalkantılı yıllar boyunca art arda gelen ve bazen *Nabih* (peygamber), çoğu kez *Hozeh* (Görümler Gören) veya *Ro'eh* (Bilici) denilen bir dizi "Tanrı adamı" tarafından rekabet içindeki krallara iletildi. Bazısı doğrudan Tanrı Kelamını aktarmaktayken, bazıları Yahveh'nin Meleği tarafından yönlendirilen ve bazıları da sözleri kralların pek hoşuna giden "sahte peygamberler"in tekrarlayamadığı mucizeler gerçekleştirerek "gerçek peygamberler" olduklarını kanıtlamak zorunda kalan bu "Tanrı adamları"nın hepsi de putperestliğe karşı savaş vermekle ve tahtta "Yahveh'nin gözünde doğru olanı yapmış" olan bir kralın oturmasını sağlamakla meşguldüler.

Vaaz ettikleri ve kayda geçirdikleri ile kendi döneminde öne çıkmış ve daha sonraki nesiller için izi silinmez türden bir mesih beklentisi bırakmış olanı ise İlyas ("Yahveh Tanrımdır" anlamında, İbranca *Eli–yahu*) peygamberdi. Saydalı karısı İzebel'in dinsel etkisine tamamen kapılan İsrail kralı Ahav'ın idaresi sırasında (M.Ö. 870) kehanette bulunmaya başladı. Kral "gidip Baal'e hizmet ederek" tapınış, Baal için Samiriye'de inşa ettirdiği tapınağın içindeki sunağa Aşera'nın putunu koymuştu. Kitabı Mukaddes ondan (1. Krallar Kitabı, 16:31–33) "İsrail'in Tanrısı Yahveh'yi kendisinden önceki bütün İsrail krallarından daha çok öfkelendirdi," diye söz eder.

İşte Rab o sırada İlyas'a bir Sözcü olma görevini verip yetkesini ve sahiciliğini bir dizi mucize ile güvenceye almaya başladı.

Kayda geçirilen ilk mucize, İlyas fakir bir dulun evine varıp da kadın ona hiç yiyeceği kalmadığını söyleyince gerçekleşti; İlyas ona elinde kalan azıcık un ve zeytinyağının günlerce yeteceği güvencesini verdi. Gerçekten de onlar yedikçe yiyecek-

ler mucizevi bir şekilde hiç tükenmedi.

İlyas bu kadının evindeyken, kadının oğlu çok ciddi hastalandı "sonunda öldü." Çocuğu sağ bırakması için Yahveh'ye yalvaran İlyas çocuğu alıp üst kata taşıyarak yatağa yatırdı ve üç kez boylu boyunca çocuğun üstüne kapanıp her defasında Rab'be "Ya Rab, bu çocuğa yeniden can ver" diye yalvardı. Çocuğunun canlanması üzerine, "kadın 'Şimdi anladım ki sen Tanrı adamısın ve söylediğin söz gerçekten Yahveh'nin sözüdür,' dedi. "

Zaman ilerler ve İzebel sarayında sayıları dört yüz elliyi bulan "Baal'in peygamberleri"ni toplar, tek başına olan İlyas ise "Yahveh'nin peygamberi"dir. Eldeki tüm kozların görülebilmesi için İlyas peygamber krala, halkı ve peygamberleri Karmel Dağında toplamasını söyledi. İki boğa getirildi ve kurulan iki sunakta yakmalık sunu olmaları için hazırlandılar ama altlarında ateş yakılmadı. Her iki taraf da kendi tanrısına seslenip sunaktaki odunları gökten yolladığı ateşle tutuşturması için yalvaracaktı. Tüm gün gelip geçti ama Baal'in sunağında hiçbir şey olmadı ama sıra İlyas'ın ilahi müdahale istemesine geldiğinde "o anda gökten Yahveh'nin ateşi düştü ve düşen ateş yakmalık sunuyu" ve de sunaktaki her şeyi yakıp kavurdu. Ve halk olanları görünce yüzüstü yere kapanıp "Yahveh, *Elohim*'dir!" dediler. Ve İlyas onlara Baal'in tüm peygamberlerini öldürmelerini, hiçbirini sağ bırakmamalarını söyledi.

Haberler İzebel'e ulaştığında derhal İlyas'ın öldürülmesini emretti ve can korkusuyla güneye, Sina çölüne doğru kaçtı. Aç ve susuz, yorgunluktan tükenmiş halde bir yere uzanıp ölümü beklerken Yahveh'nin Meleği ona mucizevi şekilde yiyecek ve su sağlayıp Sina Dağındaki, "*Elohim* Dağı"ndaki bir mağaraya nasıl gideceğini gösterdi. Rab orada, sessizliğin içinden ona seslenip kuzeye geri dönüp Aram başkenti Şam'da yeni bir kral, İsrail'in kralını meshetmesini söyledi ve "Şafat'ın oğlu Elişa'yı da kendi yerine peygamber olarak meshedeceksin" diye ekledi.

Gelecekteki olaylara ilişkin bir ipucundan çok daha fazlasıydı bu; Yahveh'nin peygamberleri yalnızca İsrail veya Yudea'da

değil, yabancı ülkelerin başkentlerinde de kralların yıkılışını ve onların ardında tahta çıkacak olanları önceden bildirerek devlet işlerine dahil olacaklardı!

İlyas'ın kehanette bulunma faaliyetinin "Yahveh'nin Meleği"nin ona talimat vermesinin ardından meydana geldiğinden birkaç kez söz edilir ve anlaşılan o ki, Yahveh'nin sözünün ona iletilme tarzı buydu. Ancak İlyas'a *ateşten bir atlı araba ile göğe yükselişi* için o en unutulmaz (ve son) talimatın hangi tarzda verildiğinden Kitabı Mukaddes hiç söz etmez. Benzerleri akla Enmeduranki'nin, Adapa ve Hanok'un yaşadığı dönemleri getiren bu olay 2. Krallar Kitabının 2. bölümünde ayrıntılarıyla anlatılır. Bu göğe alınışın ani veya beklenmedik bir olay olmadığı, aksine yeri ve zamanı İlyas'a daha önceden bildirilmiş planlı ve tertip edilmiş bir operasyon olduğu hikayeden açıkça anlaşılmaktadır.

"Yahveh, İlyas'ı kasırgayla göklere çıkarmadan önce, İlyas ile Elişa Gilgal'den ayrılıp yola çıkmışlardı" ve burası, Şeria Irmağından o mucizevi geçişin anısını ölümsüzleştirmek için Yeşu'nun bir taş çember diktiği yerdi. İlyas baş öğrencisini arkada bırakıp tek başına ilerlemeyi istiyordu ama Elişa kabul etmedi. Beytel'e vardıklarında İlyas'ın ("peygamber topluluğu", "peygamberlerin oğulları" denilen) öğrencileri orada toplanmıştı ve Elişa'ya "Yahveh bugün senin efendini başından alacak, biliyor musun?" dediler. Elişa ise "Evet, biliyorum, konuşmayın!" diye yanıtladı onları.

Eşliğindekilerden kurtulmaya çalışan İlyas bu kez Eriha'ya gideceğini açıkladı ve Elişa'ya gelmemesini söyledi ama Elişa onunla birlikte gitmekte ısrar etti. Ardından İlyas nehri tek başına geçmesi gerektiğini açıkça söyledi ama Elişa hala gelmekte ısrar ediyordu. Öğrencileri biraz uzakta durup onları izlerken, "İlyas cüppesini dürüp sulara vurunca sular ikiye ayrıldı. Elişa ile İlyas kuru toprağın üzerinden yürüyerek karşıya geçtiler."

Karşı yakaya –İsraillilerin Kenan'a girerken karşı yönden gelip geçtikleri yere yakın bir yerden– geçtikten sonra bu ikisi yürüyüp konuşurlarken;

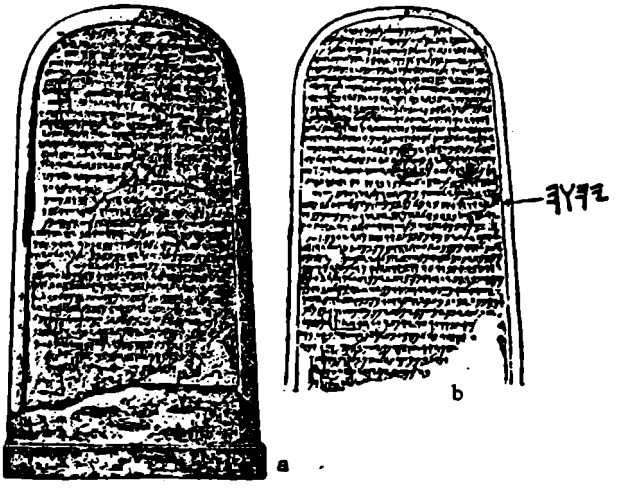
Ansızın ateşten bir atlı araba
Göründü,
Onları birbirinden ayırdı.
İlyas kasırgayla
Göklere alındı.

Olanları gören Elişa
Şöyle bağırdı:
"Baba! Baba!
İsrail'in arabası ve atlıları!"
İlyas'ı bir daha göremedi.

Kutsal kitapta onların izledikleri yola ilişkin verilen ayrıntılar İlyas'ın ateşten kasırga içinde yükselişinin Tell Ghassul bölgesine yakın (belki de tam orada) meydana geldiğini göstermektedir; burası, uzatılmış üç ayaklı UFO benzeri yumru gibi araçların betimlendiği yerdir (bkz. Şekil 72).

Öğretmensiz kalan öğrencileri ortadan kaybolan ustalarını üç gün boyunca aradılar, halbuki Elişa onlara bunun boşuna olacağını söylemişti. Göğe alınışı sırasında peygamberin düşürdüğü cübbeyi alan Elişa da artık ölülerin canlandırılması ve çok az yiyecekle kalabalıkların doyurulması gibi mucizeler gerçekleştirebiliyordu. Ünü ve mucizeleri İsraillilerin bölgesiyle sınırlı değildi, yabancı asiller de onun şifalı güçlerinden yararlanıyorlardı; böyle büyülü bir tedavi sonrasında Aram komutanlarından biri, "Şimdi anladım ki, İsrail dışında dünyanın hiçbir yerinde *Elohim* yoktur," demişti.

Kendinden önce İlyas'ın yaptığı gibi Elişa da ilahi emirler üstüne tahta bir sonra kimin çıkacağı meselesiyle ilgiliydi; öldüğü sırada İsrail kralı (Yehoaş, M.Ö. 800c civarı), Ahav'dan sonra tahta çıkan beşinci kişiydi ve ondan sonra gelen peygamberler gibi Elişa da savaş ve barış meselelerinde İlahi Sözcüydü. 2.

Şekil 108a ve 108b

Krallar Kitabının 3. bölümünde Moav kralı Meşa'nın Ahav'ın ölümünden sonra İsrail hakimiyetine başkaldırdığında Elişa'nın Moavlılarla savaşılsın mı, diye Yahveh'ye danıştığından söz edilir. Bu sınır savaşının gerçekten yaşanmış olduğu şaşırtıcı bir arkeolojik buluntuyla doğrulandı: aynı Kral Meşa'nın o sınır savaşına ilişkin kendi versiyonunu yazdırdığı bir stel. Şimdi Paris'teki Louvre Müzesinde olan bu stel (Şekil 108a) o sıralarda İbranlar tarafından kullanılan Eski Sami yazısı ile yazılmıştı ve içinde İbran Tanrısı YHWH'nin adı –tam olarak İsrail ve Yudea yazıtlarında yazıldığı şekliyle– 18. satırda görülmektedir (Şekil 108b).

İsraillilerin Kenan'a yerleşmeleri ve fethetmelerinden başlayıp Hakimler ve ilk krallar dönemine kadar geçen yüz yılların o zamanların Dünya Olayları içinde bir ara döneme denk geliyor oluşu belki de bir tesadüf değildi. M.Ö. 2000 civarında Sümer'in başına gelen felaketten sonra yükselişe geçen ve doğu Akdeniz ülkelerini savaş meydanları haline getiren Mısır, Babil, Asur ve Hitit'in kudretli imparatorlukları gerilemiş ve güçten

düşmüştü. Başkentleri ele geçirilmiş veya terk edilmişti; asırlık dinsel ayinlerin ardı kesilmiş, tapınaklar bakımsızlıktan harabeye dönmüştü.

Babil ve Asur'da o günler üstüne yorum yapan H.W.F. Saggs [*The Greatness That Was Babylon* (Babil Böyle Azametliydi)], "bozulma öyle kötüydü ki M.Ö. 990 civarına tarihlenen bir tarihçede 'dokuz yıl art arda Marduk öne çıkmadı, Nabu gelmedi' kaydı düşülmüştür, yani Babil'in Marduk'unun şehirden çıkıp *Akitu*–evi denilen bir tapınağa gittiği ve şehre dönüşünde Borsippa'nın Nabu'sunun onu ziyaret ettiği Yeni Yıl Bayramı yapılmamıştı," diye belirtir.

Bu şartlar altında yalnızca İbran krallıkları değil yakın komşuları –Edom, Moav, Aram, Fenike, Filistin– da yükselişe geçebilirdi. Onların sınır savaşları ve birbiri üstlerine yığılışları geçmiş yüzyıllarda gelip geçen imparatorlukların devasa savaşlarıyla ve ufukta görünen şiddetli saldırılarla kıyaslandığında küçük yerel olaylardan ibarettiler.

M.Ö. 879'da Asur'da yeni bir başkent, Kalhu (Kala) bir açılış töreniyle kuruldu ve bu olay tarihsel açıdan Yeni Asur döneminin başlangıcı olarak düşünülebilir. Başlıca özellikleri hepsi de Asur panteonunun "büyük tanrısı Aşur" ve diğer tanrıları adına gerçekleştirilen genişleme, hakimiyet, savaş, katliam ve eşi benzeri görülmemiş vahşilikti. Genişleyen Asur hakimiyeti zaman içinde eski günlerdeki ihtişamının şimdi ancak bir hayaleti olan Babil şehrini de içine almıştı. Marduk'un zaptedilmiş takipçilerine bir jest olarak Asurlar Babil'de aslında vekil vasallardan ibaret "kralları" tahta çıkardılar. Ama M.Ö. 721'de Merodak-Baladan adlı bir yerli lider Babil'de Yeni Yıl Bayramını yeniden başlatıp "Marduk'un elinden tuttu" ve bağımsız krallık iddiasında bulundu. Bu hareket yaklaşık otuz yıl boyunca aralıklarla süren savaşlara sebep olan tam bir isyana yol açacaktı. M.Ö. 689'da Asurlar Babil'in kontrolünü tekrar ele geçirdiler ve esir alınmış bir tanrı olarak Marduk'u Asur başkentine taşımak gibi uç bir önleme başvurdular.

Ama bir zamanların Sümer ve Akkad'ındaki direnişin sür-

mesi ve Asurların uzak ülkelerde karşılaştıkları engeller Babil'in sonunda yeniden dirilmesine yol açtı. Nabopolassar adlı bir lider bağımsızlık ve M.Ö. 626'da yeni Babil hanedanının başladığını ilan etti. Yeni Babil döneminin başlangıcıydı bu ve şimdi yakın uzak her yerde fetihler yapma konusunda Asur'u izleyen Babil'di ve bunların hepsi "tanrı Nabu ve tanrı Marduk" adına ve yazıtlara göre, Asur'un esareti altında yirmi bir yıl geçirdikten sonra Asur'un yıkılışını planlayan ve Babil'de yeniden itibar kazanan "tanrıların kralı, Gök ve Yer'in hükümdarı Marduk"un aktif yardımıyla yapılmaktaydı.

Sınır savaşları (kadim anlamda ve ölçekte) dünya savaşlarına dönüştükçe ve bir ulusal tanrı diğeriyle kapıştıkça kutsal kitabın peygamberleri de görevlerini küresel boyutlara genişlettiler. Onların kehanetlerini okudukça uzak ülkelere ait coğrafya ve siyaset bilgileri; ulusal entrikalar ve uluslararası çatışmaların ardındaki nedenlere dair kavrayışları; İsrail ve Yudea kralların tehlikeli bir satranç oyununda bir kurup bir bozdukları ittifaklarla oluşturdukları doğru veya yanlış hamlelerin sonuçlarını tahmin etmedeki öngörüleri karşısında etkilenir ve şaşırırız.

Çok önemli görüldükleri için Kitabı Mukaddes'te sözlerine ve öğütlerine ayrı kitaplar ayrılmış olan bu peygamberler için insanoğlunu içine çeken, hatta ulusların *Elohim*'ini de içeren uluslararası karışıklık birbiriyle ilgisiz bir dizi didişme değildi, tek ve büyük bir İlahi Planın unsurlarıydı; bunların hepsi Yahveh'nin bireysel ve ulusal eşitsizliklere ve suçlara son vermek için yaptıkları ve planladıklarıydılar. Sanki tufan öncesindeki günleri, Rab'bin insanoğlunun saptığı yoldan memnun olmayınca tufanı fırsat bulup hepsini yeryüzünden silip yok etmek istediği zamanı hatırlatırcasına İlahi Memnuniyetsizlik bir kez daha büyümüştü; çare ise hem İsrail'deki hem Yudea'daki tüm krallıkların yıkılması, Kudüs'teki de dahil tüm tapınakların tahrip edilmesi, süregelen adaletsizlikleri örtbas etmek için yapılan kurban törenlerinde ifade bulan tüm sahte ibadete son verilmesiydi ve böyle küresel bir arınmadan sonra "tüm ulus-

lara ışık tutacak" bir "Yeni Kudüs"ün yükselişi gerçekleşecekti.

J.A. Heschel'in *The Prophets* (Peygamberler) adlı eserinde adlandırdığı şekliyle bu bir "Gazap Çağı"ydı. Bu dönemin on beş Edebi Peygamberi (sözleri ayrı kutsal kitaplarda saklandığı için bilginler onlara bu adı vermektedirler) yaklaşık üç asıra yayılmaktadır; M.Ö. 750 civarında (Yudea'da) Amos ve (Samiriye'de) Hoşea ile başlayıp M.Ö. 430 civarında Malaki'ye dek sürmüştür; aralarında M.Ö. sekizinci ve yedinci yüzyıllarda yaşayan Yeşeya ve Yeremya gibi iki büyük peygamber de vardı ve onlar iki İbran krallığının yıkılışını önceden bildirmişlerdi; Babil'deki sürgünler arasında yaşayan Hezekiel peygamber ise Kudüs'ün M.Ö. 587'de Nabukadnezzor tarafından yıkılacağını görmüş ve Yeni Kudüs hakkında kehanetler bildirmişti.

Bireysel düzeyde ise büyük peygamberler boş sofuluğa, yani adaletsizliklerin üstünü örtme amaçlı ayinlere karşı çok sert konuşmaktaydılar. Rab, Amos peygamber aracılığıyla (5:21–24) "İğreniyor, tiksiniyorum bayramlarınızdan, hoşlanmıyorum dinsel toplantılarınızdan" diyor, "bunun yerine adalet su gibi, doğruluk ırmak gibi sürekli aksın" diye öğütlüyordu; Yeşeya, Yahveh'nin adına "Kurbanlarınızın sayısı çokmuş bana ne?" diyordu, "ellerinizi açıp bana yakardığınızda gözlerimi sizden kaçıracağım; ne kadar dua ederseniz edin dinlemeyeceğim" (Yeşeya Kitabı, 1:11,15) halbuki tüm bunlar olacağına, "Adil ve doğru olanı yapın. Soyguna uğrayanı zorbanın elinden kurtarın. Yabancıya, öksüze, dula haksızlık etmeyin, şiddete başvurmayın" (Yeremya Kitabı, 22:3). On Emrin özüne, kadim Sümer'in dürüstlüğüne ve adaletine dönmek için bir çağrıydı bu.

Ulusal düzeyde ise peygamberler, o dönemin büyük güçlerinden gelen saldırılara ve baskılara dayanabilmek çabasıyla komşu krallarla bir kurulan bir bozulan ittifakların nafileliğini ve bunlardan doğacak belaları görmüşlerdi çünkü çevredeki ulusların kendileri de yaklaşan afetlerle yok olacaklardı: "İşte, Yahveh'nin fırtınası öfkeyle kopacak, kasırgası döne döne kötülerin başına patlayacak" kehanetinde bulunan Yeremya (23:19)

bu sözlerinin İsrail için de Yudea için de ve bölgelerindeki tüm "sünnetsiz uluslar" için de geçerli olduğunu iddia etmekteydi; Saydalılar, Amonitler, Tireliler, Moavlar ve Edomlular, Filistinliler ve Arabistan'ın çöl ulusları.

İki bölümden oluşan Krallar Kitabı İsrail'in ve Yudea'nın krallarının saltanatlarını Yahveh'nin öğretilerine göre "doğru yaptı" veya "saptı" diyerek ayırmaktadır ve peygamberler, sürekli değişen ittifakları sapmaların başlıca sebebi olarak görmekteydiler. Dahası, daha eski zamanlarda "başka uluslar"ın "başka tanrılar"a tapınıyor olması hoşgörülebilir iken, peygamberler bunu da iğrenç görmekteydiler çünkü onların zamanında bölgedeki "başka tanrılar" –"Yaşayan Tanrı" olan Yahveh'nin aksine– artık insanlar tarafından tahtadan, metal veya taştan oydukları, insan elinden çıkma putlardı yalnızca. Baal'e ve Aştoret'e, Dagon'a ve Baalzebub'a, Kemoş ve Molek'e tapınan halklar da yoldan çıkmış günahkarlardı.

Yahveh'nin Gerçek Peygamberlerinin sürekli olarak savaştıkları "sahte peygamberler" de öyleydiler. Onlar yalnızca sahte tanrılar adına konuşmakla değil, Yahveh'nin gerçek sözlerini aktarıyor gibi yapmakla da suçlanıyorlardı. İnsanlara kusurlarını söylemek ve kralları yaklaşan tehlikelere karşı uyarmak yerine kralları ve halkı memnun eden şeyleri söylemekteydiler yalnızca. "Esenlik yokken, 'Esenlik, esenlik' diyerek halkımın yarasını sözde iyileştirdiler" diye söz ediyordu Yeremya onlardan, halbuki gerçek peygamberler azarlama ve uyarı gerekliyse ne kralları ne halkı esirgemekteydiler.

Uluslararası düzeyde, küresel arenada ise bu peygamberler pek tekin olmayan bir jeopolitik kavrayışa sahiptiler; olağanüstü içgörüleri ve öngörülerinin ünü çok uzaklara yayılmıştı. Elam gibi kadim krallıkların yeniden ortaya çıktığını ve iyice doğuda Medler (daha sonra Persler olarak bilineceklerdir) gibi yeni bir gücün ortaya çıktığını bilmekteydiler; hatta çok uzaklardaki Çin'in, *Sinim* Ülkesini bile hesaba katmaktaydılar. Küçük Asya'daki ilk Yunan şehir devletleri, onların Girit ve Kıbrıs adlı Akdeniz adalarını işgali de, Afrika'da Mısır'a sınırı olan

eski ve yeni güçlerin durumları da bilinmekteydi. Aslında "dünyada yaşayan herkes, yeryüzünün ahalisi" Yahveh tarafından yargılanacaktı çünkü hepsi yoldan çıkmıştı.

Enkidu başta eskinin üç büyük gücü vardı: Mısır, Asur ve Babil; bunlardan Mısır ve onun tanrıları en az saygıyı görmekteydi. İbran krallıkları ve Mısır arasındaki yakın ve bazen dostane ilişkilere rağmen (Süleyman bir firavunun kızıyla evlenmişti ve Mısırlılar ona atlar ve atlı arabalar sağlamıştı) en tehlikelisi ve en güvenilmezinin Mısır olduğu düşünülüyordu. Mısır'ın kralı Şeşonk (1. Krallar Kitabının 11. ve 14. bölümlerinde Şişak olarak geçen firavun) Kudüs'teki tapınağı yağmalamış ve II. Neko Mezopotamya ordularını savuşturmakla meşgulken kendisini karşılamaya çıkan Yudea kralı Yoşiya'yı öldürmüştü (2. Krallar Kitabı, 23). Yeşeye da Yeremya da Mısır ve onun tanrıları hakkında uzun uzadıya konuşmuş ve bunların başına gelecek belaları bildirmişlerdi.

Yeşeya (19. Bölüm) "Mısır'la ilgili Bildiri"de Yahveh'nin Mısır'a uçarak geleceği gün Mısır'ı ve Mısırlıları yargılayıp cezalandıracaktı:

> İşte Yahveh,
> Hızla yol alan buluta binmiş
> Mısır'a geliyor!
> Mısır'ın putları O'nun önünde titriyor,
> Mısırlıların yüreği hopluyor.

Mısır'da yaşanacak içsel çatışma ve iç savaşın yaklaştığını –doğru şekilde– bildiren peygamber, Yahveh'nin niyetlerinin ne olduğunu anlamak için firavunun boş yere medyomlarla ruh çağıranlara danışacağını da görmüştü. Yeşeya ilahi planı şöyle açıklamıştı: "O gün Mısır'ın ortasında Yahveh için bir sunak, sınırında da bir sütun dikilecek. Her Şeye Egemen Yahveh için Mısır'da bir belirti ve tanık olacak bu... Yahveh kendini Mısırlılara tanıtacak." Yeremya ise daha çok Mısır'ın tanrılarına odaklanıp (43. bölümde) Yahveh'nin şu yemininden söz eder: "Mısır

ilahlarının tapınaklarını ateşe verip yakacak... Mısır'daki Güneş Tapınağının dikili taşlarını kıracak, Mısır ilahlarının tapınaklarını ateşe verecek." Yoel peygamber ise (3:19) sebebini açıklamıştı: "Ama Mısır viraneye, Edom ıssız çöle dönecek çünkü Yahudalıların ülkesine saldırıp suçsuz insanların kanını döktüler."

Yeni Asur imparatorluğunun yükselişi ve komşularına daha önce görülmemiş zalimlikle saldırışı kutsal kitabın peygamberleri tarafından çok iyi bilinmekteydi, hatta Asur sarayındaki entrikaları da içeren şaşırtıcı ayrıntılarıyla. Asur imparatorluğunun ilk başta kuzeye ve kuzeydoğuya doğru genişleyişi III. Şalmaneser zamanında (M.Ö. 858–824) batı Asya ülkelerini de hedef aldı. Anıt obelisklerinden birinin üstüne Şam'ın yağmalanışını, şehrin kralı Hazael'in idamını, Hazael'in komşusu İsrail (Samiriye) kralı Yehu'dan vergi alışını kayıt ettirmişti. Yazıta eşlik eden betimleme, tanrı Aşur'un Kanatlı Disk amblemi altında Yehu'nun Şalmaneser'e biat edişini göstermektedir (Şekil 109).

Bir asır sonra Gadi oğlu Menahem İsrail'de kraldı, "Asur kralı Tiglat–Pileser (Pul) İsrail'e saldırdı. Menahem, Tiglat–Pileser'in desteğini sağlayıp krallığını güçlendirmek için ona bin talant gümüş verdi." 2. Krallar Kitabındaki bu kayıt (15:19) uzaklardaki Mezopotamya'nın siyasi ve saray meselelerine dair etkileyici bir aşinalığı göz önüne sermektedir. Akdeniz ül-

Şekil 109

kelerini tekrar fetheden Asur kralının adı Tiglat–Pileser'di (M.Ö. 745–727) ama Kitabı Mukaddes ona Pul demektedir çünkü bu kral ayrıca Babil tahtına da çıkıp kendine orada *Pulu* adını vermişti; şimdi British Museum'da olan bir tabletin ("Babil Kral Listesi B") keşfiyle doğrulanan bir olgudur bu. Birkaç yıl sonra Yudea kralı Ahaz da aynı taktiği kullanıp "Yahveh'nin tapınağında bulunan ve sarayın hazinelerinde bulunan altın ve gümüşü armağan olarak Asur kralına gönderdi."

Geriye dönüp bakıldığında bu itaatkar jestlerin yalnızca Asur krallarının iştahını artırdığı söylenebilir. Aynı Tiglat–Pileser geri dönüp İsrail krallığının bazı kısımlarını ele geçirip oralarda yaşayanları sürgüne yolladı. M.Ö. 722'de onun ardından tahta çıkan V. Şalmaneser İsrail krallığının geri kalanını da ele geçirdi ve halkını Asur imparatorluğunun dört bir yanına dağıttı; İsrail'in şu Kayıp On Kabilesi ve onların torunlarının nerelerde oldukları hala çözülmemiş bir muammadır.

Peygamberlere göre, bu sürgün İsrail'in işlediği günahlar yüzünden bizzat Yahveh tarafından istenmişti "çünkü *Elohim*'leri Yahveh'nin sözünü dinlememişler, O'nun antlaşmasını ve Yahveh'nin kulu Musa'nın buyruklarını çiğnemişlerdi." Hoşea peygamber bu olayları İsrail'in başka tanrıların peşinde koşmasına bir ceza olarak kelimeler ve sembolik işler olarak önceden görmüş ama "Yahveh'nin davası var Dünya'da yaşayanlarla çünkü yok olmuş sevgi, sadakat, *Elohim* bilgisi" sözünü de eklemişti. Yeşeya'nın kehanetleri Rab'bin vereceği cezada Asur'u kullanacağını anlatmaktaydı, Yahveh'nin sözcüsü olarak "üzerinize Asur kralını saldırtacak" diyordu.

Ama yine Yeşeya bunun yalnızca başlangıç olacağını söylemekteydi: "Asur Kehaneti"nde bu güce "Rab'bin öfkesinin değneği" diyordu(10:5). Yahveh Asur'un aşırılıklarına, tüm ulusları o mağrur kalbinin derinliklerinden gelen bir güçle, eşi benzeri görülmemiş bir zalimlikle ortadan kaldırmaya karşı öfkesini de dile getirmekteydi ama Yahveh'nin niyeti yalnızca cezalandırmak ama nadim olup tövbe edecek bir kısım insanı

da hep geride bırakmaktı. Asur krallarının hür iradesi, kullanıcısının elindeki bir baltanınkinden çok değildi ve Asur son görevini de yerine getirdikten sonra onun sonu da gelecekti.

Asur ilahi kullanıcısının elinde bir baltadan ibaret olduğunu fark etmemekle kalmayıp Yahveh'nin putperestlerin tanrılarının aksine *tek* Rab, "Yaşayan *Elohim*" olduğunu da fark etmemişti. İsrail halkını sürgün ettiklerinde Asurlar boşaltılan topraklara kendi ülkelerinden sürgün edilmiş yabancıları yerleştirip her bir grubun kendi tanrılarına tapınmaya devam etmelerine izin verdiklerinde bu anlayışsızlıkları ortaya çıkmıştı. Bu şekilde tekrar tapınmaya başlanılan putlar sıralamasında Babillilerin Marduk'u, Kutalıların Nergal'i, Palmiralıların Adad'ı dikkat çeker. Samiriye'ye yeni gelenler vahşi aslanlar tarafından mahvedildiklerinde bunu, "yöresel tanrı" Yahveh'nin öfkesinin bir işareti olarak gördüler. Asurların bulduğu çözüm, yeni gelenlere "yöresel tanrının göreneklerini" öğretmesi için Samiriye'ye Yahveh'nin sürgün edilmiş rahiplerinden birini geri göndermek oldu. Böylece İsrailli bir kahin onlara "Yahveh'ye nasıl tapınılacağını" öğretti ve çok tanrılı tapınca bir tanrı daha eklemiş oldular, o kadar...

Yahveh'nin farklı olduğu ve Asur'un da O'nun iradesine tabi olduğu şu olayda gösterilir; Sanherib (M.Ö. 704–681) Yudea'yı istila etmiş ve armağanlarını kabul etmeyerek komutanı Rabşake'yi Kudüs'ü ele geçirmesi için büyük bir orduyla yollamıştı. Şehri saran komutan teslim olmalarını isterken Asur kralının yalnızca Yahveh'nin istediğini yerine getirdiğini söylemişti: "Yahveh'nin buyruğu olmadan mı saldırıp ülkeyi yıkmak için yola çıktığımı sanıyorsun? Yahveh bana 'Git, o ülkeyi yık' dedi."

Bu sözler aslında Yeşeya peygamberin söylediklerinden çok farklı değildi ve Asur'un giderek kabaran kendini beğenmişliği olmasaydı Kudüs halkı teslim olabilirdi. Tanrınız Yahveh fikrini değiştirip bizi koruyacaktır, diye düşünüyorsanız eğer, unutun bunu, dedi. Asur'un fethettiği ülkeleri birer birer sayıp "Bütün bu ülkelerin ilahlarından hangisi ülkesini elimden kurtardı ki," diye sordu halka, "Yahveh, Yeruşalim'i elimden kurtarabilsin?"

Yahveh'nin putperestlerin ilahlarıyla kıyaslanması öyle büyük bir hakaretti ki kral Hizkiya giysilerini yırttı, çul kuşanıp yasa girdi. Tapınaktaki kahinlerin yanına gidip Yeşeya'ya haber yolladı, "bu sıkıntı, azar ve utanç gününde," Asur kralının elçisinin "Yaşayan Tanrı"ya küfür savurduğu, O'nu başka ulusların "*Elohim* değil, insan eliyle biçimlendirilmiş tahta ve taşlar"ıyla kıyasladığı bu günde Yahveh'den yardım istemesi için ona yalvardı.

Yeşeya peygamber Hizkiya'ya "Keruvlar arasında taht kuran, İsrail'in Tanrısı"na küfretmek için sesini yükseltmeye cüret eden Senherib'in kendini beğenmişliğine karşı "Yahveh'nin sözü"nü ulaştırdı. Dolayısıyla, diyordu peygamber, Kudüs kurtarılacak ve Senherib cezalandırılacaktı.

"Rab'bin Meleği gidip Asur ordugahında yüz seksen beş bin kişiyi öldürdü. Ertesi sabah uyananlar salt cesetlerle karşılaştılar. Bunun üzerine Asur kralı Sanherib ordugahını bırakıp çekildi. Ninova'ya döndü ve orada kaldı. Bir gün ilahı Nisrok'un tapınağında tapınırken, oğullarından Adrammelek'le Şareser, onu kılıçla öldürüp Ararat ülkesine kaçtılar. Yerine, oğlu Esarhaddon kral oldu." (Sanherib'in ölümü ve ardından oğlu Esarhadon'un tahta geçişi Asur tarih kayıtlarıyla da doğrulanmıştır.)

Kudüs'ün cezası yalnızca geçici bir süre ertelenmişti. Küresel bunalımla ilgili ilahi plan hala etkindi, şu farkla ki, cezalandırma sürecine şimdi Asur da eklenmişti. Daha önce belirttiğimiz gibi bu süreç M.Ö. 626'da başlamıştı ve bunu gerçekleştirmek için kullanılan ilahi sopa olan Babil kendi imparatorluk sınırlarına kral II. Nebukadnessar'ın idaresinde (M.Ö. 605–562) ulaşmıştı.

Düzensiz işleri –toplumsal adaletsizlikler, samimiyetsiz adaklar, putlara tapınma– onların da cezalandırılmasına sebep olacaktı, diye peygamberler Yudea krallarını ve halkını uyardılar. Yahveh'nin gazabı "kuzeyden gelen bir ordu, dünyanın uçlarından bir ulus" biçiminde gelecekti. Babil kralı Nebukadnessar'ın daha ilk yılında Yeremya, Kudüs'te yaşayan Yudah

ulusunun ve tüm komşu ulusların tepesine inecek cezaya ilişkin kehanette bulunmuştu:

> Ben de bütün kuzeydeki halkları
> Ve kulum Babil kralı Nebukadnessar'ı
> Çağırtacağım, diyor Her Şeye Egemen Yahveh.
> Onları bu ülkeye de burada yaşayanlarla
> Çevresindeki bütün uluslara da karşı getireceğim.

Babil, Yahveh'nin elinde bir araç olmakla kalmıyordu, Yahveh belirli bir krala, Nebukadnessar'a "*kulum*" diyordu!

Yudea krallığının sonuna ve Kudüs'ün düşüşüne ilişkin kehanet, tarihten bildiğimiz gibi, M.Ö. 587'de gerçekleşti. Ama Ceza Kehanetinin ilan edildiği o sırada bile bunun ardından gelecek diğer olaylar da haber verilmekteydi:

> Bütün ülke bir virane, dehşet verici bir yer olacak.
> Bu uluslar Babil Kralına yetmiş yıl
> Kulluk edecekler.
>
> "Ama yetmiş yıl dolunca," diyor Yahveh,
> "Suçları yüzünden Babil Kralıyla ulusunu,
> Kalde (Kildan) ülkesini cezalandıracak,
> Sonsuz bir viranelik haline getireceğim.

Bu ulus daha yeni yükselişe geçmişken Babil'in acı sonunu gören Yeşeya peygamber şöyle demişti: "*Elohim* Sodom ve Gomora'yı nasıl yerle bir ettiyse, Kaldelilerin yüce gururu, krallıkların en güzeli olan Babil'i de yerle bir edecek."

Önceden bildirildiği gibi Babil doğudan gelen yeni bir gücün, kralları Kiros komutandaki Persli Akamanışların saldırmasıyla M.Ö. 539'da düştü. Babil kayıtları şehrin düşmesini sağlayan şeyin, son Babil kralı Nabunaid ile tanrı Marduk arasındaki kavga olduğunu düşündürmektedir; Kiros'un tarih kayıtlarında, kral şehri ve şehrin kutsal semtini ele geçirip kut-

sallar kutsalına girdiğinde Marduk'un ona elini uzattığını ve kendisinin, Kiros'un da "tanrının uzattığı eli tuttuğu" yazmaktadır.

Ama Kiros bunu yapmakla En Yüce Tanrı tarafından da kutsandığını düşündüyse çok yanılmıştı çünkü peygamberler aslında onun da "tek ve bir olan tanrının, Yahveh'nin" büyük planını yerine getirmekte olduğunu söylüyorlardı. "Yahveh'nin meshettiği" "adıyla çağırdığı" Kiros'a sözcüsü Yeşeya aracılığıyla (45. bölüm) şöyle ilan etmişti:

> Sen beni tanımadığın halde...
> Seni adınla çağırıp
> Onurlu bir unvan vereceğim.
> Yahveh benim, İsrail'in Tanrısı.

Uluslara senin önünde baş eğdireceğim, senin önün sıra gidip tunç kapıları kırıp demir sürgülerini parçalayacağım, gizli yerlerde saklı hazineleri sana vereceğim; çünkü İsrailoğullarını yurtlarına götürmek için seçtiğim sensin; "kulum Yakup soyu ve seçtiğim İsrail uğruna seni adınla çağırıp, beni tanımadığın halde seni güçlü kılacağım," demişti Yahveh.

Babil'in hükümdarı olarak tahta geçtiği ilk yıl Kiros çıkardığı bir fermanla Yudea'dan sürgün edilenlerin ülkelerine dönebileceklerini ilan edip Kudüs'teki tapınağın yeniden inşa edilmesine izin verdi. Kehanetler devri tamamlanmış, Yahveh'nin sözü gerçekleşmişti.

Ama halkın gözünde, O yine de Görünmeyen bir Tanrı olarak kaldı.

PUTPERESTLİK VE YILDIZ TAPINCI

Kutsal kitapta putperestliğe karşı öğütler *Kokhabim*'i yani anıtlar üstünde sembolleriyle ve tapınaklarda kaideler üstüne dikilen amblemleriyle temsil edilen görünen "yıldızlar"ı da içermekteydi. Bunlar Güneş Sisteminin on iki üyesi ve burçlar kuşağının on iki takımyıldızıydı.

Genel öğütler arasında tapınılması bilhassa yasaklanmış olanları "Göğün Kraliçesi," yani Venüs gezegeni olan İştar, Güneş ve Ay ve de *Mazaloth* ("Talih alametleri") denilen burçlar kuşağının takımyıldızlarıydı; Mazaloth terimi bu gök cisimlerine Akkad dilin de verilen addan türemiştir.

Bu put benzeri amblemlerin tahrip edilmesiyle ilgili olarak 2. Krallar Kitabında (23. bölüm) geçen bir pasajda Güneş, Ay ve "gök ordusunun" geri kalanına ek olarak özellikle adı verilen bir gezegen vardır: Efendi *(Baal)*. Vaiz Kitabı (12:2) da Güneş ve Ay arasında görülen "Işık" adlı bir gök cisminden söz eder. Bunların Nibiru'ya, güneş sistemimizin on ikinci üyesine göndermeler olduğuna inanıyoruz.

Bu on iki gök cismi Mezopotamya'da tapınıldıkları çeşitli sembollerle, Kral Esarhaddon'un günümüzde British Museum'da olan bir steli üstünde birarada temsil edilmişlerdir (bkz. Şekil 73). Bu stelde Güneş ışınlar saçan bir yıldız, Ay hilal haliyle, Nibiru onun Kanatlı Disk sembolüyle ve güneş sistemine dışarıdan yaklaşan biri için yedinci gezegen olan Dünya Yedi Nokta sembolüyle gösterilmektedir.

- SONSÖZ -

TANRI: DÜNYA DIŞI VARLIK

Peki öyleyse, Yahveh kimdi?

*Onlar*dan biri miydi O? Dünya Dışı bir Varlık mıydı?

Yanıtı ima edilen bu soru o kadar da edepsiz değildir. Dinsel inançları Kitabı Mukaddes'e dayanan herkes için "Tanrı" olan Yahveh'yi biz Dünyalılardan biri olarak görmüyorsak eğer O ancak bu Dünya'nın dışından olmalıdır ve "Arz'dan olmayan, arzın dışından" anlamına gelen *ekstraterrestrial*, yani *Dünya Dışı Varlık* terimi bu anlama gelmektedir. Bu kitabın konusunu oluşturan insanoğlunun İlahi Karşılaşmalarının hikayesi, kutsal kitaptaki deneyimler ve başka kadim halkların Anunnakilerle karşılaşmaları arasındaki koşutluklarla öyle doludur ki Yahveh'nin "onlar"dan biri olması olasılığı ciddi şekilde düşünülmelidir.

Bu soru ve onun zaten ima edilen yanıtı gerçekten de kaçınılmaz olarak ortaya çıkmaktadır. Yaratılış Kitabında okuduğumuz; kutsal kitaba göre yaratılış hikayesinin Mezopotamya'nın *Enuma eliş*'ini kaynak aldığı artık tartışılmaz bir gerçektir. Kutsal kitaptaki *Aden*'in Sümerce E.DİN kelimesinin farklı kullanımı olduğu kendiliğinden bellidir. Tufan ve Nuh'un gemisi hikayesi Akkadca *Atra-Hasis* metinlerine ve *Gılgamış Destanı*'ndaki daha eski tarihli Sümerce Tufan

hikayesine dayanmaktadır. *Adem*'in yaratılışı hikayesindeki çoğul "biz" kelimesinin Sümerce ve Akkadca kayıtlarda yer alan ve Anunnaki liderlerinin ortaya *Homo sapiens*'i çıkartacak olan genetik mühendisliğine yol açan tartışmalarını yansıttığı açıkça anlaşılıyor olmalıdır.

Bu hikayenin Mezopotamya versiyonlarında, İlkel İşçi olarak hizmet vermesi için Dünyalılar yaratmak üzere genetik mühendisliğini öneren baş bilim adamı Enki'dir; öyleyse Kitabı Mukaddes'in "İnsanı kendi suretimizde, kendimize benzer yaratalım" dediğini belirttiği kişi de Enki olmalıydı. Enki'nin bir unvanı da "Biçimlendiren" anlamına gelen NUDİMMUD idi; Mısırlılar da benzer şekilde Enki'ye *Ptah*, yani "Geliştiren," "Şeyleri Biçimlendiren" diyorlar ve onu kile insanoğlu şeklini verirken, bir çömlekçi olarak betimliyorlardı. Peygamberler de Yahveh'ye hep "Adem'in Biçimlendiricisi" diyorlardı ("yaratıcı" değil, "biçimlendirici"!) ve Yahveh'nin kile insanoğlu şekli veren bir çömlekçiyle kıyaslanması kutsal kitapta sık kullanılan bir benzetmedir.

Usta bir biyolog olan Enki'nin amblemi Birbirine Dolanmış Yılanlardı; çift sarmallı DNA'yı, Enki'nin Adem'i ortaya çıkarmasını ve daha sonra bu yeni melezlere genetik müdahalede bulunup (Aden Bahçesindeki Adem ve Havva hikayesi buydu) onların üreme yeteneği kazanmasını sağlayan genetik karışımı oluşturan genetik şifreyi temsil ediyordu. Enki'nin Sümerce unvanlarından biri BUZUR idi; "sırları çözen" ve "metal madenlerinden olan" anlamına gelen bu unvanın kaynağı madenbilim bilgisinin Dünya'nın sırlarıyla, onun karanlık derinliklerinin gizleriyle ilişkili olduğunun düşünülmesiydi.

Kutsal kitapta anlatılan Adem ve Havva'nın Aden Bahçesinde geçen –ikinci genetik müdahalenin– hikayesi onların (kutsal kitap terminolojisinde cinsel birleşme yoluyla üreme anlamına gelen) "bilme"yi edinişlerini tetikleme rolünü yılana atfetmektedir. Yılan için kullanılan İbranca terim *Nahaş*'tır ve ilginç olan şey, aynı kelime kahin, yani "sırları çözen" anlamına gelmektedir: Enki'nin unvanının ikinci anlamının ta kendisi. Dahası, bu

terim bakır madeni için kullanılan İbranca kelimeyle, *Nehoşet* ile aynı kökten gelmektedir. Musa'nın Mısır'dan Çıkış sırasında İsraillilere musallat olan bir salgını durdurmak için yaptığı ve havaya kaldırıp tuttuğu bakır yılan *Nahaş Nehoşet*, yani bir bakır yılan idi ve yaptığımız analiz, Musa'nın ilahi müdahaleyi davet etmek için yaptığı şeyin Enki'nin amblemi olduğu sonucuna varmaktan başka bir seçenek bırakmamaktadır. 2. Krallar Kitabında geçen bir pasaj (18:4), halkın *Nehuştan* adını (yılan–bakır–sırları çözen üçlü anlam içeren söz oyunu) taktığı bu bakır yılanın Kudüs'teki Yahveh'nin Tapınağında yaklaşık yedi asır boyunca, Kral Hizkiya'nın zamanına dek saklandığını açığa çıkarmaktadır.

Bu özellikle ilgili olabilecek bir olgu ise Musa'nın taşıdığı çoban değneğini Yahveh büyülü bir asaya dönüştürdüğünde, bununla gerçekleştirilen ilk mucize bunu bir yılana dönüştürmekti. *Öyleyse Yahveh demek Enki demek miydi?*

Biyoloji ile madenbiliminin birleşimi ve sırları çözme yeteneği, Enki'nin Dünya'nın saklı metallerine ilişkin bilgiye ve bilimlere sahip tanrı konumunu yansıtmaktadır; güneydoğu Afrika'daki madencilik operasyonlarını kurup başlatan oydu. Tüm bu özellikler Yahveh'ye atfedilmişti. Süleyman'ın Özdeyişleri Kitabında (2:6) "Bilgeliğin kaynağı Yahveh'dir; O'nun ağzından bilgi ve anlayış çıkar" diye iddia edilir. Süleyman'a eşsiz bilgelik bahşeden O'ydu; tıpkı Enki'nin Bilge Adapa'ya verdiği gibi. Yahveh "Gümüş de altın da benim" diye ilan etmekteydi (Hagay Kitabı, 2:8), "Karanlıkta kalmış hazineleri, gizli yerlerde saklı zenginlikleri sana vereceğim" diyerek Kiros'a söz vermişti Yahveh (Yeşeya Kitabı, 45:3).

Mezopotamya ve kutsal kitap hikayeleri arasındaki en belirgin uygunluk Tufan hikayesindedir. Mezopotamya versiyonlarında, sadık takipçisi Ziusudra/Utnapiştim'i yaklaşan felaket hakkında uyarmak için verdiği sözden dönerek ona su geçirmez bir gemi inşa etmesi için ölçüler ve talimatlar veren, onu hayvanların yaşam tohumlarını kurtarmaya sevk eden Enki'dir. Kitabı Mukaddes'te ise tüm bunlar Yahveh tarafından yapılır.

Yahveh'yi Enki ile özdeşleştirme savı, Enki'nin hakimiyet bölgelerine ilişkin göndermeleri inceleyerek güçlendirilebilir. Dünya (Mezopotamya metinlerine göre) Enlilciler ve Enkiciler arasında bölündüğünde ona Afrika bölgesi verilmişti. Bu bölgenin içinde altın madenleri bölgesi *Apsu* (Sümerce AB.ZU kelimesinden türemiştir) yer almaktaydı ve Enki'nin (Sümer'deki "kült merkezi" Eridu'ya ek olarak) başlıca meskeni de buradaydı. *Apsu* teriminin kutsal kitapta geçen ve genelde "dünyanın sonu," bir kıtanın ucundaki ülke olarak çevrilen *Apsei-eretz* terimini açıkladığına inanmaktayız ve biz bunu, güney Afrika olarak anlamaktayız. Kitabı Mukaddes'te bu uzaktaki yer, yani *Apsei-eretz* "Yahveh'nin yargılayacağı" yerdir (I Samuel 2:10), İsrail eski haline geldiğinde hüküm süreceği yerdi (Mika 5:3). Yahveh böylece Apsu'nun hükümdarı rolünde Enki ile eşitlenmektedir.

Enki ile Yahveh arasındaki benzerliklerin bu özelliği, Süleyman'ın Özdeyişleri Kitabında geçen ve Yahveh'nin eşsiz büyüklüğünün hatiplere layık sorularla ortaya çıkartıldığı pasaja geldiğimizde daha etkili –ve bir bakımdan belki de tek tanrıcı Kitabı Mukaddes için utanç verici– bir hal almaktadır:

> Kim göklere çıkıp indi?
> Kim yeli avuçlarında topladı?
> Suları giysisiyle sarıp
> Sarmalayan kim?
> Kim belirledi *Apsei-eretz*'i (dünyanın sınırlarını)?
> Adı nedir,
> Oğlunun adı nedir,
> Biliyorsan söyle!

Mezopotamya kaynaklarına göre, Enki Afrika kıtasını oğulları arasında paylaştırdığında *Apsu*'yu oğlu Nergal'e vermişti. Çok tanrıcı hata (Apsu'nun hükümdarının ve de onun *oğlunun* adını sorma hatası), kutsal kitabı derleyenlerin bu kısmı orijinali

Sümerce olan metinlerden aynen alırken bu noktayı elde olmadan gözden kaçırdıkları şeklinde açıklanabilir ancak. Aynı hata kutsal kitapta "gelin suretimizde yaratalım" ve Babil Kulesi olayında "gelin aşağıya inelim" şeklinde geçen cümlelerde "biz" zamirinin kullanılmasında da görülür. Süleyman'ın Özdeyişleri Kitabındaki bu hatanın (30:4) Enki yerine "Yahveh" kullanılmasından kaynaklandığı açıktır.

Öyleyse Yahveh, İbranca kutsal kitap kisvesi altındaki *Enki miydi?*

Keşke bu kadar basit olsaydı... Aden Bahçesindeki Adem ve Havva hikâyesini yakından inceleyecek olursak, Adem ve Havva'nın çocuklarının olmasını sağlayan cinsel "biliş" edinmelerini tetikleyen kişi *Nahaş,* yani biyolojik sırları bilen Enki'nin yılan kisvesi olsa da onun *Yahveh değil de Yahveh'nin bir muhalifi* olduğunu göreceğiz; tıpkı Enki'nin Enlil'in muhalifi olması gibi. Sümer metinlerinde, (*Apsu*'daki altın madenlerinde çalışmak üzere) yeni oluşturulan İlkel İşçilerden birazını tarım ve çobanlık işlerine başlamaları için Mezopotamya'daki E.DİN'e yollanması için Enki'yi zorlayan kişi Enlil idi. Kitabı Mukaddes'te, "Aden bahçesine bakması, işlemesi için Adem'i oraya" koyan Yahveh'dir. Aden'in başındaki kişi olarak gösterilen, Adem ve Havva ile konuşan, onların ne yaptığını anlayan ve bahçeden kovan kişi yılan değil Yahveh'dir. Tüm bunlar sırasında Kitabı Mukaddes Yahveh'yi Enki ile değil, Enlil ile eşleştirmektedir.

Aslında, Yahveh'nin Enki ile özdeşleştirildiğinin en açık olduğu Tufan hikayesinde bile bir karışıklık ortaya çıkar. Roller değişilmiştir ve aniden Yahveh, Enki'nin değil hasmı Enlil'in rolünü oynar. Bu hikayenin orijinalini içeren Mezopotamya metinlerinde insanlığın gidişatından hoşlanmayan, yaklaşan afet sırasında onların yok olmasını planlayan ve diğer Anunnaki liderlerine bunu tüm insanlardan sır olarak saklamaları için yemin ettiren kişi Enlil'dir. Kutsal kitaptaki versiyonda ise (Yaratılış Kitabı, 6. Bölüm), insanoğlundan hoşnut olmadığını dile getiren ve onları yeryüzünden silip süpürmeye karar veren

Yahveh'dir. Hikayenin sonunda, Ziusudra/Utnapiştim Ağrı Dağında sunu adarken kızaran etin hoş kokusuna kapılan (ve biraz ikna desteğiyle) insanoğlunun hayatta kalmış olduğunu kabul edip Enki'yi affeden, Ziusudra'yı ve eşini kutsayan kişi Enlil'dir. Yaratılış Kitabında ise Nuh'un bir sunak dikip üstünde hayvanlar kurban ederek adadığı kişi Yahveh'dir ve "güzel kokudan hoşnut olan" yine Yahveh'dir.

Öyleyse Yahveh, Enlil miydi?

Böyle bir özdeşleştirme için güçlü bir savunma yapılabilir. Anu'nun oğulları olan bu iki üvey kardeş arasında "eşitler arasında birinci" var idiyse bu ilk kişi Enlil idi. Dünya'ya ilk gelen Enki olmasına rağmen, Dünya üstündeki Anunnakilerin komutanı olarak görevlendirilen EN.LİL'di ("Emirler Efendisi"). Mezmurlar Kitabında (97:9) geçen bir cümleye karşılık gelen bir durumdur bu: "Çünkü sensin Ey Yahveh, bütün yeryüzünün en yücesi; bütün *Elohim*'in üstündesin, çok ulusun." Altın madenlerinde çalışan Anunnakilerin isyanından önce Enlil'in bu konuma yükselişi *Atra-Hasis Destanı*nın açılış dizelerinde anlatılmıştır:

Hükümdar, babaları Anu'ydu;
Komutanları kahraman Enlil'di.
Savşçıları Ninurta'ydı;
Tedarikçileri Marduk'tu.

Tanrılar el sıkıştılar,
Zar attılar ve bölüştüler.
Sonra Anu, Göğe çıktı;
Enlil'e, Dünya verildi,
Bir çemberle kapanan denizler,
Onlar Enki'ye, Dünya Prensine verildi.
Anu göğe çıktıktan sonra
Enki aşağıya, Apsu'ya indi.

(Enki Mezopotamya metinlerinde E.A -"Evi Su Olan"- adıyla da anılır, dolayısıyla da Yunan mitolojisindeki tanrılar grubunun başı olan Zeus'un erkek kardeşi ve deniz tanrısı Poseydon'un ilk modelidir.)

Nibiru'nun hükümdarı Anu Dünya'yı ziyaretinden sonra gezegenine döndüğünde büyük kararlar alınması gerektiğinde toplanan Büyük Anunnakiler meclisini toplantıya çağıran ve ona başkanlık eden Enlil'di. Çok önemli kararların alındığı çeşitli kereler –Adem'in oluşturulması, Dünya'nın dört bölgeye ayrılması, Anunnaki tanrıları ile insanlar arasında hem tampon hem de aracı olması için krallığın kurulmasının yanı sıra Anunnakiler arasında yaşanan husumetin savaşlara ve hatta nükleer silah kullanımına dönüştüğü kriz anlarında olduğu gibi– "kaderleri belirleyen Büyük Anunnakiler... fikir alışverişinde bulunmaya otururlardı." Aralarındaki konuşmaların tarzı şu örnekteki gibiydi: "Enki, Enlil'e övücü sözlerle seslendi: 'Ey kardeşler arasında en önde geleni, Göğün Boğası, İnsanoğlunun kaderini elinde tutan sen.'" Tartışmaların çok kızıştığı ve bağırış çağırışa dönüştüğü zamanlar dışında meclis çok düzenli işliyor, Enlil meclisin her bir üyesine dönüp ona söz veriyordu.

Tek tanrıcı Kitabı Mukaddes birkaç kez boş bulunup Yahveh'yi bu şekilde, genelde *Bnei-elim*, yani "tanrıların oğulları" denilen alt rütbeden tanrılardan oluşan bir gruba başkanlık ederken tarif etmektedir. Eyüp Kitabı, doğru bir adamın Tanrı'ya imanının "bir gün ilahi varlıklar (*Elohim* oğulları) Yahveh'nin huzuruna çıkmak için geldiklerinde" onların arasında olan Şeytan'ın önerisi üzerine nasıl test edildiğini anlatmaktadır. Mezmurlar Kitabında (82:1) "Tanrı yerini aldı tanrısal kurulda, yargısını açıklıyor *Elohim*'in ortasında" dizesi geçer. Yine aynı kitapta (29:1) "Ey tanrı oğulları, Yahveh'yi övün; Yahveh'nin gücünü, yüceliğini övün" denilmektedir. "Tanrı oğullarının" bile Rab'bin karşısında boyun eğmesi gerekliliği Sümerlerin, Enlil'i baş komutan olarak tarif edişleriyle koşuttur: "Anunnakiler onun huzurunda saygılıdır, İgigiler ona canı gönülden boyun eğer ve talimatlarını beklerler sadakatle."

Sazlar Denizinin mucizevi şekilde geçilmesinin ardından yakılan Miryam'ın Ezgisindeki yüceltmeye karşılık gelen bir Enlil imgesidir bu: "Var mı senin gibisi ilahlar arasında ya Yahveh? Senin gibi kutsallıkta görkemli, heybetiyle övgüye değer, harikalar yaratan var mı?" (Mısır'dan Çıkış Kitabı, 15:11)

Kişisel özellikler söz konusu olduğu kadarıyla, insanoğlunun biçimlendiricisi olan Enki çok daha sabırlı, hem tanrılar hem fanilere karşı daha az katıydı. Enlil ise daha katı, ödün vermeyen, ceza vermek gerektiğinde vermekte hiç tereddüt etmeyen bir "kanun ve düzen" tipiydi. Belki de bu yüzden Enki rastgele cinsel ilişkiler kurma suçlarından paçayı sıyırmayı bir biçimde başarmaktayken yalnızca bir kez haddini aşan (buluştuğu genç hemşireye zorla sahip olan ama daha sonra onun tarafından baştan çıkarıldığı anlaşılan) Enlil sürgün cezasına çarptırılmıştı (bu genç hemşireyle, yani eşi Ninlil ile evlendiğinde cezası kaldırıldı). Enlil, *Nefilimler* ile "insan kızları" arasındaki evliliklere de karşı çıkmaktaydı. İnsanoğlunun kötülükleri artık tahammül edilmez hale geldiğinde, onların tufan ile yok olup gittiğini görmeye istekliydi. Diğer Anunnakilere, hatta kendi çocuklarına karşı gösterdiği katılık, oğlu Nannar'ın (Ay tanrısı Sin) ona gelip Sina'dan Ur'a doğru sürüklenmekte olan ölümcül nükleer bulutun şehrini viraneye çevireceği için ağlaması sırasında söylediği sert sözlerden açıkça anlaşılmaktadır: "Ur'a krallık sunuldu; ona sonsuz bir saltanat sunulmadı."

Enlil'in karakteri aynı zamanda başka bir yüze, ödüllendirici bir özelliğe de sahipti. İnsanlar görevlerini yerine getirdiklerinde, doğrulukla ve tanrı korkusuyla davrandıklarında Enlil de üstüne düşeni yapıp onların tüm ihtiyaçlarını karşılamakta, ülkenin ve halkın esenliğini ve bereketini temin etmekteydi. Sümerler ondan sevecen bir şekilde "Enlil Baba" ve "kalabalıkların çobanı" olarak bahsederler. *Hayırhah Enlil'e İlahi* adlı metin onsuz "hiçbir şehir kurulmaz hiçbir yerleşim oluşmazdı, hiçbir ahır dikilmez hiçbir ağıl kurulmazdı, hiçbir kral tahta çıkmaz hiçbir baş rahip doğmazdı" demektedir. Bu son ibare, kralların seçimini onaylayanın Enlil olduğu ve rahipler neslinin onun

"kült merkezi" Nippur'daki kutsal semtten başlayarak genişlediği gerçeğini hatırlatmaktadır.

Enlil'in bu iki özelliği, yani katı ve suçların cezasını verici oluşu ile layık olunduğunda hayırsever ve koruyucu oluşu, Kitabı Mukaddes'te Yahveh'nin tarif edilişine benzemektedir. Yasanın Tekrarı Kitabında açıkça belirtilmektedir (11:26): Yahveh kutsayabilir ve Yahveh lanetleyebilir. İlahi emirlere uyulduğu takdirde halk ve onların çocukları kutsanacak, ürünleri artacak, sürüleri çoğalacak, düşmanları yenilecek, her neyi alıp satıyorlarsa başarılı olacaklardı ama Yahveh'yi ve onun emirlerini yüzüstü bırakacak olurlarsa kendileri, evleri ve tarlaları lanetlenecek ve hastalıklar, kayıplar, kıtlıklar ve yokluklar çekeceklerdi (Yasanın Tekrarı Kitabı, 28). Aynı kitapta (4:31) "çünkü *Elohim*'iniz acıyan bir Tanrıdır" denilir ama bir bölüm sonra aynı kitapta (5:9) "çünkü O kıskanç bir Tanrıdır" diye geçer.

Kimlerin kahin olacağına karar veren Yahveh'ydi, Krallığın kurallarını (Yasanın Tekrarı Kitabı, 17:16) belirleyen ve kralı seçecek olanın O olacağını açıkça bildiren yine Yahveh'ydi ve gerçekten de, Mısır'dan çıkışın yüzyıllar sonrasında Saul'ün ve Davut'un seçilmesi ile başlayan durum aynen böyle oldu. Kısacası Yahveh ile Enlil birbirlerinin kopyasıydı.

Böyle bir kıyaslama açısından yedi ve elli rakamlarının önemi de hayli anlamlıdır. Bunlar ne fizyolojik açıdan belirgin sayılardır (bir elimizde yedi parmağımız yok) ne de kombinasyonları doğal bir fenomene uymaktadır (7 x 50 = 350'dir, bir güneş yılındaki 365,25 gün değil). Yedi günden oluşan "hafta" bir ay ayının uzunluğuna yaklaşır (yaklaşık 28,5 gün) ama dörtle çarpılır ve bu dört nereden gelmektedir? Bununla birlikte Kitabı Mukaddes yedi ölçüsünü, Şabat günü olarak yedinci günün kutsallığını daha ilahi faaliyetin başlangıcından itibaren saptamıştır. Kayin'in cezası yedi nesil boyunca alınmalıydı; Eriha'nın duvarlarının yıkılabilmesi için şehrin etrafında yedi kez dönülmesi gerekliydi; kahin ayinlerinden pek çoğunun yedi kez tekrarlanması veya yedi gün sürmesi şarttı. Daha kalıcı olan bir emir ise Yeni Yıl Bayramının ilk ay olan Nissan'dan yedinci ay olan Tişri'ye taşınması ve büyük

bayramların yedi gün kutlanmasıydı. Elli rakamı ise Ahit Sandığının ve konutun inşası ve donanımındaki başlıca sayısal özellikti ve geleceğin tapınağında da önemli bir unsur olacağı Hezekiel tarafından öngörülmüştü. Kahinlerin törenleriyle ilgili takviminde bir hesap birimiydi; İbrahim, Sodom'da yalnızca elli doğru adam bulunduğu takdirde Rab'bi şehre dokunmamaya ikna etmişti. Daha da önemlisi, büyük bir toplumsal ve ekonomik kavram olarak belirlenmiş olan her bir Jübile yılında köleler azat edilmekte, mal mülk onları satmış olanlara geri verilmekteydi. Bu her elli yılda bir olacaktı: Levililer Kitabının 25. bölümünde, "Ellinci yılı kutsal sayacak, bütün ülke halkı için özgürlük ilan edeceksiniz" emri yer alır.

Her iki rakam, yani yedi de elli de Mezopotamya'da Enlil ile ilişkilendirilmekteydi. O "yedi olan tanrı" idi çünkü Dünya üstündeki en yüksek rütbeli Anunnakî lideri olarak yedinci gezegenin komutası ondaydı. Ve en yüksek rütbe olan 60'ı Anu'nun elinde tuttuğu Anunnakilerin sayısal hiyerarşisinde Enlil (Nibiru'daki tahtın varisi olduğundan) 50 rütbe sayısına sahipti (Enki'nin rütbe sayısı ise 40 idi). M.Ö. 2000 civarında Marduk tüm Dünya'nın üstünlüğünü devraldığında bu yükselişini belirtmek için alınan önlemlerden biri rütbe sayısının 50 olduğunu göstermek amacıyla ona elli ismin bahşedilmesi olmuştu.

Yahveh ve Enlil arasındaki benzerlikler başka özellikleri de kapsar. Silindir mühürler üstünde betimlenmiş olabilecekse de (ki bu çok kesin değildir çünkü söz konusu betimleme pekala oğlu Ninurta'ya ait olabilir) Enlil genelde görünmeyen; ziguratının en iç odasına yerleşmiş veya Sümer'den tamamen uzakta olan bir tanrıydı. *Hayırhah Enlil'e İlahi* adlı metnin çok anlamlı bir pasajında ondan şöyle söz edilir:

> O huşu verici muazzamlığında kısmetleri
> emrederken o,
> Emri, kendi yüreği olan sözü;
> Yücelmiş vezirine, hizmetkarı Nusku'ya
> Açık eder, ona danışır.

Yahveh "Yüzümü gören yaşayamaz," derken Musa'ya benzer bir şeyden söz ediyordu; Sözleri ve emirleri elçiler ve peygamberler aracılığıyla bilinecekti.

Yahveh ile Enlil'i eşleştirme nedenleri okuyucumuzun zihninde henüz tazeyken, başka ve farklı teşhislere yol açan zıt kanıtları da derhal sunmalıyız.

Kutsal kitapta Yahveh için kullanılan en güçlü unvanlardan biri *El Şadday*, yani "Her Şeye Gücü Yeten Tanrı"dır. Kelimenin kökeni bilinmese de Orta Çağda bir gizem havasına bürünüp kabala gizemciliğinin şifre kelimelerinden biri haline gelmiştir. İbranca Kitabı Mukaddes'i ilk kez Yunanca ve Latinceye çevirenler Şadday kelimesini "kadiri mutlak" olarak çevirmişler ve sonraki çevirilerde bu "Mutlak Kudretteki Tanrı" anlamına gelecek karşılıklar almıştır. Örneğin, Yaratılış Kitabında (17:1) "Her Şeye Gücü Yeten Tanrı'yım ben. Benim yolumda yürü, kusursuz ol" şeklinde geçer; ayrıca Hezekiel, Mezmurlar ve diğer birkaç kitapta da bu şekilde geçer.

Son yıllarda Akkad dilinin incelenmesinde görülen ilerlemeler bu İbranca kelimenin Akkadca "dağ" anlamına gelen *şaddu* kelimesinden türemiş olabileceğini düşündürmektedir, bu durumda *El Şadday* "dağların tanrısı" anlamına gelmektedir. Kutsal kitaptaki bu terimin bu şekilde anlaşılmasının daha doğru olacağı 1. Krallar Kitabının 20. bölümünde bildirilen bir olaydan da bellidir. İsrail'i (Samiriye) ele geçirme girişimi sırasında yenilgiye uğrayan Aramlılar kayıplarını kapatıp bir yıl sonra tekrar bir saldırı planlamışlardır. Ancak bu kez kazanmak için Aram kralının generalleri İsraillileri dağlardaki kalelerinden çıkartıp kıyıdaki ovaya indirmek için bir hileye baş vurmayı önerirler. Generaller krala "İsrail'in ilahı dağ ilahıdır" derler, "bu nedenle bizden güçlü çıktılar ama ovada savaşırsak onları kesinlikle yeneriz."

Şimdi, Enlil'in "dağlar tanrısı" olarak adlandırılabilmesinin veya bu adla ünlenmiş olması hiç mümkün değildi çünkü Mezopotamya denilen büyük ovada hiç dağ yoktu (hala yok-

tur). Enlilcilerin hakimiyet bölgesi içinde kalıp "Dağ Ülkesi" olarak adlandırılan yer kuzeydeki Küçük Asya'ydı ve Toros ("Boğa") Dağlarıyla başlayan bu bölge Enlil'in en küçük oğlu Adad'ın bölgesiydi. Onun Sümerce adı olan İŞ.KUR (ve "kült hayvanı" boğaydı) "dağ ülkesinden olan" anlamına geliyordu. Sümerce İŞ kelimesi Akkadcaya *şaddu* olarak geçti ve *İl Şaddu* Kitabı Mukaddes'te *El Şadday* haline geldi.

Bilginler Adad'dan –Hititler ona Teşup demekteydi (bkz. Şekil 80)– bir "fırtına tanrısı" olarak söz ederler; hep bir şimşekle, gök gürültüsüyle, güçlü rüzgar esintisiyle betimlenmişti, dolayısıyla da yağmur tanrısıydı. Kitabı Mukaddes de Yahveh'ye benzer özellikler atfeder. "Yahveh gürleyince" der Yeremya (10:13), "gökteki sular çağıldar, yeryüzünün dört bucağından bulutlar yükseltir, yağmur için şimşek çaktırır, ambarlarından rüzgar estirir." Mezmürlar Kitabı (135:7), Eyüp ve diğer peygamberler de Yahveh'nin yağmur verip durdurabilen şeklindeki rolünü, İsrailliilerin Mısır'dan çıkışları ile açıklanan rolünü tekrar doğrulamaktadırlar.

Bu vasıflar Yahveh ile Enlil arasındaki benzerliklerin gücünü azaltsa da, Yahveh'nin Adad'ın aynadaki akisi olduğu düşüncesine kapılmamıza sebep olmamalı. Kitabı Mukaddes (Adad'ın İbranca okunuşuyla) Hadad'ın varlığını İsrail'in değil, başka ulusların "başka tanrıları"ndan biri olarak tanımakta ve Aramlıların Şam kentinde ve diğer komşu başkentlerde Ben–Hadad ("Adad'ın Oğlu") denilen çeşitli krallardan ve prenslerden söz etmektedir. Doğu Suriye'nin başkenti Palmira'da (kutsal kitapta Tadmor diye geçer) Adad'ın unvanı *Baal Şamin*'di, yani "Göğün Efendisi" ve bu durum, peygamberlerin onu da komşu ulusların Baal tanrılarından biri saymalarına, dolayısıyla da Yahveh'nin gözünde bir iğrençlik olarak nitelemelerine yol açmıştı. Dolayısıyla Yahveh'nin Adad ile bir ve aynı olması imkansızdı.

Yahveh ve Enlil'in karşılaştırılabilirliği Yahveh'nin bir başka önemli özelliği olan savaşçılığı nedeniyle daha da azalmaktadır. Yeşeya (42:13) "Yiğit gibi çıkagelecek Yahveh, savaşçı gibi gayrete gelecek. Bağırıp savaş çığlığı atacak, düşmanlarına üstün-

lüğünü gösterecek" derken, (Mısır'dan Çıkış Kitabı, 15. Bölüm Miryam'ın Ezgisindeki "Savaş eridir Yahveh" sözünü tekrarlamaktaydı. Kitabı Mukaddes Yahveh'yi hep "Orduların Komutanı" olarak anmaya devam eder; Yeşeya (13:4) "Her Şeye Egemen Yahveh bir orduyu savaşa hazırlıyor" demiştir. Ve Çölde Sayım Kitabında (21:14) ilahi savaşların kaydedildiği bir *Yahveh'nin Savaşları Kitabı*'ndan söz edilir.

Mezopotamya kayıtlarında Enlil'in böyle bir özelliği olduğundan söz eden hiçbir satır yoktur. *Mükemmel* savaşçı onun oğlu Ninurta'ydı; Zu ile çarpışıp yenmiş, Enkicilere karşı Piramit Savaşlarına girişmiş, Marduk ile çarpışıp onu Büyük Piramide hapsetmişti. En sık kullanılan unvanları "savaşçı" ve "kahraman"dır, ona adanan ilahiler hep "Ninurta, En Önde Gelen Oğul, ilahi güçlerin sahibi... elinde parlak silahlar taşıyan Kahraman" demektedirler. Onun savaşçılık becerileri Sümerce adı *Lugal-e Ud Melam-bi* olan ve bilginler tarafından *Ninurta'nın Becerileri ve Yiğitlikleri Kitabı* denilen bir destan metninde anlatılır. Merak ediyoruz, acaba bu Kitabı Mukaddes'in sözünü ettiği *Yahveh'nin Savaşları Kitabı* mıydı?

Başka bir deyişle, *Yahveh, Ninurta mıydı acaba?*

Enlil'in öncelikli oğlu ve yasal varisi olan Ninurta'nın rütbe sayısı da 50 idi, dolayısıyla Kitabı Mukaddes'te sözü edilen elli yıllık jübileyi veya elli ile ilişkili diğer konuları emreden Rab olmaya en az Enlil kadar layıktı. Ninurta'nın hem savaş hem de insani yardım görevleri sırasında kullandığı, şöhreti kötü bir İlahi Siyah Kuş'u vardı; bu, Yahveh'nin uçan aracı *Kabod* olabilirdi pekala. Ninurta Mezopotamya'nın doğusundaki Zağros Dağlarında, Elam ülkesinde çok faaldi ve orada Ninşuşinak, "Şuşan şehrinin efendisi" adıyla saygı görmekteydi. Bir defasında Zağros Dağlarında büyük set çekme işlerine girişmişti, bir başka örnekte ise Sina yarımadasının dağlık kısımlarını annesi Ninharsag için ekilebilir hale getirmek amacıyla dağlardaki yağmur kanallarına set çekip yönlerini değiştirmişti; bir anlamda o da "dağlar tanrısı"ydı. Onun Sina yarımadası ve yarımadanın yağmur sularına kanal açması bugün bile anıl-

maktadır: Yarımadadaki (kışın dolup taşan ve yazın kuruyan bir nehir yatağı olan) en büyük *vadi* hala *Vadi El-Ariş*, yani *Uraş*'ın, "Sabancı"nın vadisi olarak bilinir ve bu çok eskilerden beri Ninurta'nın lakaplarından biriydi. Sulama işleri ve annesinin orada yerleşmiş olması aracılığıyla onun Sina yarımadası ile ilişkilendirilişi Yahveh olarak teşhis edilmesi için bir başka sebep sunmaktadır.

Ninurta'nın kutsal kitaptaki Rab ile benzerliğini akla getiren bir başka ilginç özelliği de Asurbanipal'in bir yazıtında gün ışığına çıkmıştır. Kral bu yazıtta ona "İlahi mevcudiyetinin nerelerde olduğunu hiç kimsenin göremediği gizli bir yerden bir türlü ayrılmayan gizemli tanrı" demektedir. Görünmeyen bir tanrı!

Ama Ninurta, çok daha eski zamanlarda yaşayan ilk Sümerler için hiç de saklanan bir tanrı değildi ve onun resimlerde betimlenişi hiç de nadir bir olay değildi. Yahveh–Ninurta eşleştirmesinde çelişki yaşadığımız bu noktada önemli ve unutulmaz bir olayı anlatan ve bunu yaparken bize Ninurta'nın Yahveh olmadığını da söyleyen bir metinle karşılaşırız.

Kitabı Mukaddes'te Yahveh'ye atfedilen en belirleyici ve de en kalıcı etkiye ve silinmez hatıralara yol açan eylemlerden biri Sodom ve Gomora'nın yıkılışıdır. *Tanrıların ve İnsanların Savaşları* adlı kitabımızda ayrıntısıyla ele aldığımız gibi bu olay Mezopotamya metinlerinde de anlatılıp tarif edilmiş olduğundan olaya dahil olan ilahları karşılaştırmamıza olanak sağlamaktadır.

Hikayenin kutsal kitaptaki versiyonunda, Tuz Denizinin güneyindeki yeşil düzlükteki Sodom (İbrahim'in yeğeni Lut ve onun ailesi burada yaşamaktadır) ve Gomora şehirleri günahkardılar. İki melek eşliğinde "inen" Yahveh İbrahim'i ve karısı Sara'yı Hevron yakınlarındaki çadırlarında ziyaret eder. Yahveh bu kocamış çiftin bir oğlu olacağı kehanetinde bulunduktan sonra iki melek bu şehirlerin "günahkarlığı"nın ölçüsünü görmek amacıyla Sodom'a gitmek üzere oradan ayrılırlar. Sonra Yahveh, bu günahlar doğrulandığı takdirde şehrin ve içinde

yaşayanların yok edileceğini İbrahim'e açıklar. İbrahim, Sodom'da elli doğru adam bulunduğu takdirde şehri bağışlaması için Yahveh'ye yalvarır ve Yahveh bunu kabul eder (bu arada İbrahim pazarlık yapıp bu sayıyı ona indirir) ve oradan ayrılır. Şehrin kötülüklerini doğrulayan melekler Lut'u, ailesini alıp kaçması için uyarırlar. O ise dağlara ulaşabilmesi için biraz daha zaman ister ve onlar da bu yıkımı ertelemeyi kabul ederler. Sonunda, "Yahveh Sodom ve Gomora'nın üzerine gökten ateşli kükürt yağdırdı. Bu kentleri, bütün ovayı, oradaki insanların hepsini ve bütün bitkileri yok etti... İbrahim sabah erkenden kalkıp önceki gün Yahveh'nin huzurunda durduğu yere gitti. Sodom ve Gomora'ya ve bütün ovaya baktı. Yerden, tüten bir ocak gibi duman yükseliyordu." (Yaratılış Kitabı, 19. bölüm).

Aynı olay Mezopotamya tarih kayıtlarında Marduk'un Dünya üstünde üstünlüğü ele geçirme uğraşlarının zirve noktası olarak belgelenmiştir. Sürgünde yaşayan Marduk, oğlu Nabu'ya batı Asya halklarını Marduk'un takipçileri haline getirme görevini vermiştir. Bir dizi hafif çarpışmadan sonra Nabu'nun kuvvetleri Mezopotamya'yı işgale ve Marduk'un Babil'e dönüp orayı (*Bab–İli* olan adının ima ettiği gibi) Tanrıların Kapısı yapma niyetini ilan etmesini sağlamaya yetecek kadar güçlenirler. Gelişmeler karşısında Anunnakiler Meclisi Enlil'in başkanlığında acil oturumlarda biraraya gelir. Ninurta ve Enki'nin babasına yabancılaşmış olan (güney Afrika'daki hakimiyet bölgesinden gelen) Nergal adlı bir oğlu Marduk'u durdurmak için ciddi bir eylem planı önerirler. Enki buna şiddetle karşı çıkar. İştar ise onlar kendi aralarında tartışmaktayken Marduk'un art arda şehirleri ele geçirdiğine dikkat çeker. Nabu'yu yakalamaları için "şerifler" yollanır ama Nabu kaçar; "günahkar şehirler"den birindeki takipçilerinin arasında saklanmaktadır. Sonunda, Ninurta ve Nergal'e gizli bir yerden ürkütücü nükleer silahları çıkartıp bunları Nabu'nun saklandığı bölgenin yanı sıra Sina yarımadasındaki uzay limanını (Mardukçuların eline düşmesindense) yok etmek için kullanmaları için yetki verilir.

Giderek gelişen drama, ateşlenen tartışmalar ve son ciddi eylem, yani M.Ö. 2024'te nükleer silahların kullanılması bilginlerin *Erra Manzumesi* dedikleri bir metinde ayrıntısıyla anlatılmaktadır.

Bu belgede Nergal'den Erra ("Kükreyen") olarak bahsedilir ve Ninurta'ya ise İşum ("Kavurucu") denilmektedir. Onay alır almaz bu ikisi "eşi benzeri olmayan ürkütücü yedi silahı" alıp "En Üstün Dağ"ın yakınındaki uzay limanına giderler. Uzay limanının yıkılışı Ninurta/İşum tarafından yürütülür: "Elini kaldırdı ve Dağ paramparça oldu; sonra En Üstün Dağın yanı başındaki ovayı sildi, düzlüğün ormanlarında dik duran tek bir ağaç bile kalmadı."

Şimdi sıra günahkar şehirlerin yıkılmasına gelmişti ve bu görev Nergal/Erra tarafından gerçekleştirildi. Sina ve Kızıl Deniz ile Mezopotamya'yı bağlayan Kral Yolundan geçerek oraya giden Nergal:

> Sonra, İşum'un yaptığı gibi
> Erra Kral Yolunu izledi.
> Şehirleri bitirdi,
> Onları yıkımla ters yüz etti.

Nükleer silahların kullanılması orada, bir dil biçiminde (adı *El Lisan*'dır) olup bir kısmı hala mevcut olan kum bariyerini yarmış ve Tuz Denizinin suları güneye akıp alçakta kalan ovayı sular altında bırakmasına yol açmıştı. Kadim metinde Erra/Nergal'in "denizi yarıp bütünlüğünü ikiye ayırdı"ğı kaydedilmiştir. Ve nükleer silahlar Tuz Denizini günümüzde Ölü Deniz denilen su kitlesine dönüştürmüştü: "İçinde yaşayanları kuruttu" ve bir zamanlar canlılarla dolu yeşil vadinin "ateşle hayvanlarını kavurdu, tahıllarını toz etti."

Tufan hikayesindeki ilahi aktörlerin yaptıklarının net biçimde ortaya serilişi gibi Sodom, Gomora ve Sina yarımadasının yanındaki o ovadaki diğer şehirlerin yıkılışı hikayesinde de kutsal kitabın ve Sümer metinlerinin kıyaslanmasıyla Yahveh'nin

kimle eşleşip eşleşmediği açıkça ortaya çıkmaktadır. Mezopotamya metinleri günahkar şehirleri yıkan kişinin Ninurta değil, Nergal olduğunu açıkça belirtmektedirler. Kitabı Mukaddes ise bu şehirlerin tepesine yıkım yağdıran kişinin durumu değerlendirmek üzere giden iki melek değil de Yahveh'nin ta kendisi olduğunu iddia ettiği içindir ki *Yahveh, Ninurta olamazdı.*

(Yaratılış Kitabının 10. bölümünde Mezopotamya'da krallığı başlatan kişi olarak anılan *Nemrut*'a yapılan gönderme, daha önce de ele aldığımız gibi, bazıları tarafından bir insan kraldan değil de bir tanrıdan söz edildiği şeklinde yorumlanmış ve ilk Krallıkları kurma görevi Ninurta'ya atfedilmiştir. Durum böyleyse, kutsal kitapta Nemrut'un "Yahveh'nin önünde yiğit bir avcı" olduğunu belirten ifade de Ninurta/Nemrut'un Yahveh olabileceği ihtimalini ortadan kaldırmaktadır.)

Ama Nergal de Yahveh olamazdı. Onun adı Asurlar tarafından getirtilip sürgün edilmiş İsraillilerden boşalan topraklara yerleştirilen yabancılar arasında sayılan Kutalıların ilahı olarak geçmektedir. Yeni gelenlerin tapındıkları ve onun adına putlar diktikleri "başka tanrılar" arasında sayılmaktadır. O aynı zamanda hem "Yahveh" hem de Yahveh'ye karşı bir iğrençlik olamazdı.

Enlil de onun iki oğlu olan Adad ve Ninurta da Yahveh'yi teşhis etmek için karşımıza dizilenler arasında finale kalamadılarsa, Enlil'in üçüncü oğlu (Ay tanrısı) Nannar/Sin'e ne dersiniz?

Onun Sümer'deki (bilginlerin deyimiyle) "kült merkezi" Ur'du; Terah'ın ve ailesinin göçünün başladığı şehrin ta kendisi. Terah'ın kahinlik görevleri yaptığı Ur'dan kalkıp Yukarı Fırat'taki Harran'a gitmişlerdi ve bu şehir, Nannar'ın kült merkezi olan Ur'un (daha küçük ölçekli de olsa) bir kopyasıydı. O belirli tarihteki göçün, Nannar tapıncını kötü yönde etkilemiş olabilecek dinsel ve sarayla ilgili değişimlerle bağlantılı olduğuna inanıyoruz. Öyleyse, Sümerli Avram'a toplanıp gitmesi talimatını veren ilah o muydu?

Ur başkent iken Sümer'e esenlik ve bereket getirmiş olan Nannar, Ur'un (kalıntıları bugün bile muhteşem bir şekilde yükselen) büyük ziguratında sevgili eşi NİN.GAL ("Büyük Hanım") ile hürmet görmekteydi. Yeni ay dönemlerinde bu ilahi çifte söylenen ilahiler halkın onlara olan şükran duygularını ifade etmektedir; ayın görülmediği dönem ise "büyük tanrıların gizemi, Nannar'ın kehanette bulunma zamanı", onun emirler vermek veya günahları affetmek üzere "gece sırasında rüyalar tanrısı Zakar"ı yollayacağı bir dönem olarak görülmekteydi. Nannar ilahilerde "Gök ve Yer'deki kaderlerin belirleyicisi, canlı yaratıkların lideri... hakikatin ve adaletin gerçekleşmesine sebep olan" şeklinde tarif ediliyordu.

Ve bunlar, mezmur yazarları tarafından söylenen, Yahveh'ye yönelik övgülerin bazılarından hiç de farklı değildi...

Nannar'ın Akkad/Sami dilindeki adı Sin'di ve Sina yarımadasının bir kısmının Nannar/Sin onuruna Kitabı Mukaddes'te "Sin çölü" olarak anılmış olduğuna dair hiç şüphe duyulmayabilir ve aslına bakılacak olursa tüm yarımadanın adı buydu. Yahveh Musa'ya ilk kez dünyanın o bölgesinde, "tanrıların dağı"nın bulunduğu yerde, bugüne kadar yaşanmış en büyük Tecellinin gerçekleştiği o yerde görünmüştü. Dahası, Sina'nın tam ortasındaki ovada, gerçek Sina Dağı olduğuna inandığımız yerin yakınındaki başlıca yerleşim yeri hala Arapça *Nakhl* adıyla anılır; Sami dilindeki adı *Nikal* olan tanrıça Ningal'in adıdır bu.

Tüm bunlar Yahveh'yi Nannar/Sin olarak teşhis edebileceğimizi mi gösteriyordu?

Yakın bir süre önce Kenan panteonu ile ilgili geniş Kenan literatürünün (bilginlere göre "mitleri"nin) keşfedilmesi işleri idare eden *Baal* denilen ("Efendi" anlamında kullanılan genel ad şahıs adı olarak kullanılmıştır) bir tanrı olmasına karşın aslında o, babası *El*'den ("Tanrı" anlamında kullanılan genel ad şahıs adı olarak kullanılmıştır) pek de bağımsız değildi. Bu metinlerde El elini eteğini işlerden çekmiş bir tanrı olarak betimlenir; eşi Aşerah ile meskun yerlerden uzakta, "iki suyun birleş-

tiği" sakin bir yerde yaşamaktadır. Burası, *Gökyüzüne Merdiven** adlı kitabımızda teşhis ettiğimiz gibi, Sina yarımadasının en güney ucudur, Kızıldeniz'den uzanan iki körfezin buluştuğu yerdir. Bu olgu ve diğer düşünceler bizi, Kenanlıların tanrısı El'in işlerden elini eteğini çekmiş Nannar/Sin olduğu sonucuna varmaya yönlendirdi; yorumladığımız sebepler arasında Nannar/Sin'e adanmış bir "kült merkezi"nin kadim Yakın Doğu'nun çok önemli bir kavşağında mevcut olması, ve bugün bile, Eriha olarak bildiğimiz kentin kutsal kitaptaki Sami adının *Yeriho*, yani "Ay Tanrısının Şehri" olması ve de oranın güneyinde yaşayan müslüman kabilelerin hilal ile temsil edilen *Allah*'ı –Arapça "El"– benimsemesidir.

Kenan metinlerinde günlük hayattan uzaklaşmış bir ilah olarak tarif edilen El veya Nannar/Sin aslında emekliliğe zorlanmış olabilirdi: Doğuya doğru sürüklenerek Sümer'e ve başkenti Ur'a ulaşan nükleer bulutun etkilerini ele alan Sümer metinleri, sevgili şehrini terk etmeyi reddeden Nannar/Sin'in bu ölümcül buluttan fena etkilenip kısmen felç olduğunu açığa çıkartmaktadır.

Yahveh'nin, özellikle de Mısır'dan Çıkış ve Kenan'a yerleşme, yani Ur'un başına gelen felaketten –önce değil– sonrasına denk gelen dönemdeki imgesi hiç de o sıralarda güçten düşmüş, yorgun ve hasta bir ilah haline gelen Nannar/Sin'in imgesiyle uyumlu değildir. Kitabı Mukaddes ısrarcı ve inatçı, komutayı tam anlamıyla elinde tutan, Mısır tanrılarını yenen, salgınlar başlatan, melekler yollayan, göklerde dolaşan, her an her yerde mevcut, harikalar oluşturan aktif bir ilahın, büyülü bir şifacının, bir İlahi Mimarın tablosunu çizmektedir. Bunların hiçbirini Nannar/Sin'in tariflerinde görmemekteyiz.

Ona duyulan saygının ve korkunun her ikisi de göksel dengi olan Ay ile ilişkilendirilmesinden kaynaklanıyordu; bu göksel unsur onu Yahveh olarak teşhis etmemize engel olan kesin sav olarak hizmet eder: Kutsal kitaptaki ilahi düzene göre Güneş'e ve Ay'a ışık saçan cisimler olarak hizmet etmelerini emreden

* Gökyüzüne Merdiven, Ruh ve Madde Yayınları, İstanbul, Eylül 2002

Yahveh'ydi; "Ey güneş, ay, Yahveh'ye övgüler sunun" denir Mezmurlar Kitabında (148:3). Ve Dünya'da, Eriha'nın duvarlarının Yahveh'nin borucularının önünde yıkılması ise Yahveh'nin Ay tanrısı Sin'den üstün oluşunu sembolize etmekteydi.

Ayrıca Baal meselesi vardı; bu Kenan tanrısına tapınılması Yahveh'ye sadık olanlar için sürekli bir rahatsızlık kaynağıydı. Keşfedilen metinler Baal'in, El'in bir oğlu olduğunu açığa çıkarmıştır. Onun Lübnan dağlarındaki meskeni hala *Baalbek*, "Baal'in Vadisi" olarak bilinmektedir; burası, ölümsüzlük arayışındaki Gılgamış'ın ilk hedefiydi. Kutsal kitapta geçen adı *Beyt-Şemeş*'tir, yani "Şamaş'ın Evi/Meskeni" ve hatırlayacağınız gibi Şamaş, Nannar/Sin'in bir oğluydu. Kenan "mitleri" Baal ve kız kardeşi Anat arasındaki saçmalıklara kil tabletler üstünde çokça yer vermiştir; Kitabı Mukaddes ise Beyt-Şemeş bölgesinde *Beyt-Anat* adlı bir yerden de söz eder. Biz Sami dilindeki bu *Anat* adının *Anunitu* ("Anu'nun Sevdiği") kelimesinin bir tercümesi olduğuna eminiz; bu ad, İnanna/İştar'ın, yani Utu/Şamaş'ın ikiz kız kardeşinin bir lakabıydı.

Tüm bunlar Kenanlıların El-Baal-Anat üçlüsünde Mezopotamya'nın Nannar/Sin-Utu/Şamaş-İnanna/İştar üçlüsünü gördüğümüzü düşündürmektedir ve bunlar Ay, Güneş ve Venüs ile ilişkilendirilen tanrılardı. Öyleyse *bunların hiçbiri Yahveh olamazdı* çünkü Kitabı Mukaddes bu gök cisimlerine ve onların amblemlerine tapınılmasına karşı uyarılarla doludur.

Eğer ne Enlil ne de oğullarından (hatta torunlarından) biri Yahveh olmaya uygun değilse, arayışın başka bir yöne, Enki'nin oğullarına yönelmesi gerekir ve burada bazı nitelikler öne çıkmaktadır.

Sina Dağında kalışı sırasında Musa'ya verilen talimatın büyük bölümü tıpla ilgiliydi. Levililer Kitabındaki beş bölüm ve Çölde Sayım Kitabının pek çok pasajı tıbbi işlemlere, teşhis ve tedaviye ayrılmıştır. Yeremya (17:14) "Şifa ver bana Ey Yahveh, o zaman iyi olurum" diyordu. Mezmur yazarı (103:1-2) "Yahveh'ye övgüler sun ey canım... bütün hastalıkları iyileştiren" diye terennüm ediyordu. Temiz kalbi ve dindarlığı nedeniyle

Kral Hizkiya, Yahveh'nin ölümcül olduğunu söylediği hastalıktan iyileşmekle kalmamış, Yahveh ayrıca ona on beş yıl daha bahşetmişti (2. Krallar Kitabı, 19. bölüm). Yahveh yalnızca iyileştirmekle ve ömür uzatabilmekle kalmayıp (melekleri ve peygamberleri aracılığıyla) ölüleri de diriltebilmekteydi; bunun en uç örneklerinden biri Hezekiel'in kurumuş ve dağılmış kemiklerin can bulmasıyla ilgili görümüydü; ölüleri Yahveh'nin muradıyla yeniden canlanmıştı.

Bu tür becerilerin temelindeki biyolojik–tıbbi bilgiye Enki sahipti ve bu bilgisini oğullarından ikisine aktarmıştı: (Mısır'da Ra olarak bilinen) Marduk'a ve (Mısırlıların Tehuti ve Sümerlerin NİN.GİŞ.ZİDDA, "Yaşam Ağacının Efendisi" dedikleri) Tot'a. Pek çok Babil metni Marduk'un şifa yeteneklerinden söz eder ama –babasına bizzat şikayet etmesinden anlaşıldığına göre– ona şifa bilgisi verilmiş ama ölüleri hayata döndürme bilgisi verilmemişti. Öte yandan Tot bu bilgiye sahipti, tanrı Osiris ile onun kız kardeşi ve karısı olan İsis'in oğulları Horus'u canlandırmak için bir defasında bu bilgiyi kullanmıştı. Bu olayı anlatan hiyeroglif metne göre Horus zehirli bir akrep tarafından sokulup ölmüştür. Annesi "büyülü şeylerin tanrısı"na, yani Tot'a yalvardığında gökten bir gök sandalı içinde Dünya'ya inerek oğlanı hayata döndürmüştü.

Önce Sina çölünde ve daha sonra Kudüs'teki tapınakta Konutu inşa edip donatma sırası geldiğinde Yahveh mimariye, kutsal hizalanışlara, süsleme ayrıntılarına, kullanılacak malzemelere ve inşaat işlemlerine dair ve hatta Dünyalılara tasarladığı veya istediği şeyin küçük ölçekli modellerini gösterme noktasına dek çok etkileyici bir bilgi birikimi sergilemişti. Marduk'un böyle çok kapsayıcı, geniş bilgiye sahip olduğundan söz edilmemiştir ama bunlar Tot/Ningişzidda için söylenir. Mısır'da, piramit inşasının sırlarını koruyan tanrı olduğuna inanılıyordu ve Ninurta adına Lagaş'ta inşa edilecek olan tapınağın yönlendirmesine, tasarımına ve malzeme seçimine yardımcı olması için Ningişzidda olarak davet edilmişti.

Yahveh ve Tot arasındaki başlıca uyum noktalarından bir

diğeri de takvim meselesidir. İlk Mısır takvimi Tot'a atfedilir; Ra/Marduk tarafından Mısır'dan dışarı çıkartılıp (bulgularımıza göre) Orta Amerika'ya gitti ve "Tüylü Yılan" (Quetzalcoatl) olarak anıldığı bu yerde Aztek ve Maya takvimlerini de icat etti. Kitabı Mukaddes içindeki Mısır'dan Çıkış, Levililer ve Çölde Sayım kitaplarının da açıkladığı gibi Yahveh Yeni Yılı "yedinci ay"a taşımakla kalmayıp bir hafta, bir tatil günü ve bir dizi bayram da başlatmıştı.

Şifacı, gök sandalıyla inip ölüleri dirilten biri, bir İlahi Mimar, büyük bir gök bilimci ve takvim tasarlayıcısı. Tot ile Yahveh'nin ortak özellikleri pek etkileyici görünmekte.

Peki Tot, Yahveh miydi?

Sümer'de biliniyor olmasına karşın Tot, Büyük Tanrılardan biri olarak görülmüyordu, dolayısıyla hem İbrahim'in hem de Yeruşalim rahibi Melkisedek'in karşılaşmaları sırasında kullandıkları "Yeri göğü yaratan yüce Tanrı" unvanına hiç uymuyordu. Her şeyden öte, *Tot bir Mısır tanrısıydı* ve (Yahveh olduğu savıyla hariçte tutulmadığı takdirde) o da Yahveh'nin yargılamak için üstüne atıldığı ilahlardan biriydi. Kadim Mısır'da çok ünlü olduğundan bu ilahtan habersiz hiçbir firavun olamazdı.Yine de Musa ve Harun firavunun huzuruna çıkıp ona "İsrail'in Tanrısı Yahveh diyor ki 'Halkımı bırak gitsin, çölde bana bayram yapsın'" dediklerinde firavunun yanıtı "Yahveh kim oluyor ki onun sözünü dinleyip İsrail halkını salıvereyim? Yahveh'yi tanımıyorum. İsraillilerin gitmesine izin vermeyeceğim" şeklindeydi.

Yahveh, Tot olsaydı ne firavun böyle bir yanıt verebilirdi ne de Musa ile Harun'un işi zor olurdu; bunun yerine "Şey, 'Yahveh' Tot için kullanılan başka bir isim..." derlerdi. Durum böyle olsa, Mısır sarayında yetiştirilen Musa da zaten bunu biliyor olurdu.

Tot, Yahveh değil idiyse adayları eleme işleminin sonunda tek bir seçeneğimiz kalmakta: Marduk.

Onun "en üstün tanrı" olduğu çok kesindir; Enki'nin İlk Oğlu olan Marduk babasının Dünya üstünde hükümranlık hakkın-

dan haksız yere yoksun bırakıldığına inanıyordu ve bu hükümranlık, yasal varisi olduğu babasından Marduk'a geçmeliydi, Enlil'in oğlu Ninurta'ya değil. Onun vasıfları çok şeyi, neredeyse Yahveh'nin tüm vasıflarını içermekteydi. Tıpkı Yahveh gibi onun da bir *Şem'î*, bir gök odası vardı; Babil kralı II. Nebukadnessar Babil'deki kutsal semti yeniden inşa ettirdiğinde orada, "Gök ve Yer arasındaki Üstün Gezgin, Marduk'un Arabası" için özel olarak güçlendirilmiş bir kapalı mekan yaptırmıştı.

Marduk nihayet Dünya'nın hükümranlığını ele geçirdiğinde diğer tanrıların itibarını iki paralık etmedi. Tam tersine, onların hepsini Babil'deki kutsal semtin içinde her biri için ayrı yapılmış köşklerde yaşamaya davet etti. Ancak bunun bir bedeli vardı: Onların özel güçleri ve vasıfları ona devredilmeliydi, tıpkı Enlil'in "Elli Adı"nın (yani rütbesi) ona devredilmesi gerektiği gibi. Bir Babil metninin okunabilen kısmında diğer tanrıların olup da Marduk'a devredilen işlevler sıralanıyordu:

Ninurta = Çapaların Marduk'u
Nergal = Saldırının Marduk'u
Zababa = Adam adama çarpışmanın Marduk'u
Enlil = Efendilik ve basiretin Marduk'u
Nabium = Sayıların ve hesaplamanın Marduk'u
Sin = Gecenin aydınlatıcısının Marduk'u
Şamaş = Adaletin Marduk'u
Adad = Yağmurların Marduk'u

Peygamberlerin ve Mezmurların dile getirdikleri tektanrıcılık bu değildi; bilginlerin henoteizm* dedikleri, üstünlüğün birkaç tanrıdan oluşan bir grup içinden birinden diğerine geçtiği bir dindi o kadar. Böyleyken bile Marduk çok uzun süre en üstün hükümdar olarak kalamadı; Marduk'un Babilliler tarafından ulusal tanrı ilan edilmesinden kısa süre sonra Asurlu rakiplerinin *Aşur*'u "tüm tanrıların efendisi" olarak belirlemesiyle onun da bir dengi ortaya çıkmıştı.

* henoteizm: Diğer tanrıların varlığını inkar etmeden tek bir tanrıya tapınma. (Ç.N.)

Tot'la ilgili olup herhangi bir büyük Mısır ilahı ile (ve Marduk zaten büyük Mısır tanrısı Ra idi) özdeşleştirmeyi engelleyen örneklerde sözünü ettiklerimizden ayrı olarak, Kitabı Mukaddes de Yahveh'yi Marduk ile herhangi bir şekilde eşleştirmeyi imkansız kılmaktadır. Babil'le ilgili kısımlarda Yahveh Babil'in tüm ilahlarından daha büyük, daha kudretli ve daha üstün betimlenmekle kalmaz, bu ilahların adları sayılarak başlarına gelecek felaketler de sıralanır. Hem Yeşeya (46:1) hem de Yeremya (50:2) Marduk'un (ayrıca Babil dilindeki unvanı *Bel* ile de tanınır) ve oğlu Nabu'nun yargılanma gününde Yahveh'nin huzurunda düşüp çökeceklerini önceden görmüşlerdi.

Bu kehanet dolu sözler bu iki Babil tanrısını Yahveh'nin muhalifleri ve düşmanları olarak betimlemektedir; *Marduk (dolayısıyla da Nabu) asla Yahveh olamazlardı.*

(Aşur söz konusu olduğu kadarıyla, Tanrı Listeleri ve diğer kanıtlar onun, Asurlar tarafından "Her Şeyi Gören" olarak adlandırılan, yeniden diriltilmiş bir Enlil tapıncı olduğunu düşündürmektedir ve bu durumda, o da Yahveh olamazdı.)

Kadim Yakın Doğu'nun panteonlarında "Yahveh" olmaya uygun bir aday arayışımızda bir yandan pek çok benzerlik öte yandan önemli farklılıklar ve çelişen özellikler bulduğumuza göre, bu arayışı artık ancak Yahveh'nin İbrahim'e söylediği şeyi yaparak sürdürebiliriz: Göklere bak...

Babil kralı Hammurabi, Marduk'un Dünya üstünde en üstün olduğunu yasallaştıran kararı şu şekilde kayıtlara geçmişti:

> Tanrıların efendisi Ulu Anu,
> Ve Gök ve Yer'in efendisi
> Ülkelerin kaderlerini belirleyen Enlil,
> Enki'nin ilk oğlu Marduk'a
> Tüm insanlar üzerinde Enlil-işlevleri tayin ettiler;
> Onu gözleyen ve gören tanrılar arasında büyük kıldılar.

Bu kaydın da açıkça gösterdiği gibi, Marduk Dünya hükümranlığını alırken bile "Anunnakilerin Efendisi" o değil de

Anu'ydu. İbrahim ile Melkisedek'in birbirlerini selamlarken adını andıkları "Yeri göğü yaratan yüce Tanrı" o muydu acaba?

Anu (Sümerce AN) için kullanılan çiviyazısı şekli bir yıldızdı; "tanrı, ilahi olan", "gök" ve bu tanrının şahsi adı şeklinde çoğul anlamlara sahipti. Mezopotamya metinlerinden bildiğimize göre Anu, "gökte" kalmıştı ve Kitabı Mukaddes'teki pek çok ayet de Yahveh'yi Gökte Olan şeklinde tanımlamaktadır. İbrahim (Yaratılış Kitabı, 24:7) Kenan'a gitmesini emredenin "Göklerin Tanrısı Yahveh" olduğunu belirtmişti. Yunus peygamber (1:9) "İbranın ve denizi ve karayı yaratan Göklerin Tanrısı Yahveh'ye taparım" demişti. Kudüs'teki tapınağın yeniden inşa edilmesiyle ilgili emrinde Kiros (Koreş) "Göklerin Tanrısı Yahveh beni Yahuda'daki Yeruşalim kentinde kendisi için bir tapınak yapmakla görevlendirdi" diyordu (Ezra Kitabı, 1:2). Süleyman Kudüs'teki (ilk) tapınağın inşaatını tamamladığında Yahveh'nin onu göklerden işitip Evini kutsaması için dua etmişti ama Süleyman "*Elohim* yeryüzünde yaşar mıydı? Sen göklere yerlere bile sığmazsın, benim yaptığım bu tapınak ne ki!" derken bunun hayli zor olacağından da emindi (1. Krallar Kitabı, 8:27). Ve Mezmurlar Kitabında tekrar tekrar belirtilmekteydi: "Yahveh göklerden bakar oldu insanlara" (14:2), "Yahveh göklerden yeryüzünü gözetledi" (102:20), "Yahveh tahtını göklere kurmuştur" (103:19).

Anu birkaç kez Dünya'yı ziyaret etmiş olmasına rağmen Nibiru'da oturmaktaydı ve evi Gök'te olan bir tanrı olarak gerçekten de görünmeyen bir tanrıydı; ilahların silindir mühürler üstündeki sayısız betimlemeleri, heykelleri ve heykelcikleri, yontuları, duvar resimleri, tılsımları arasında onun sureti bir kez bile görülmez!

Yahveh de görülmediği, resimle betimlenmediği, "Gökte" yaşadığı içindir ki şu kaçınılmaz soru ortaya çıkar: *Yahveh'nin meskeni neredeydi?* Yahveh ve Anu arasındaki bu kadar çok benzerlik olunca, acaba Yahveh'nin de yaşadığı bir "Nibiru" mu vardı?

Bu soru ve onun Yahveh'nin görülmezliğiyle ilişkisi bizden kaynaklanmıyor. Bu soru bir biraz da alaycı bir tavırla Yahudi bilgini Haham Gamliel'i sıkıştıran, karşı görüşten bir kişi tarafından neredeyse iki bin yıl kadar önce sorulmuştur ve verilen yanıt tam anlamıyla şaşırtıcıydı!

Bu konuşma, S.M. Lehrman tarafından çevrildiği şekliyle *The World of the Midrash* (Midraş Dünyası) adlı kitapta şöyle anlatılır:

Dinsel görüşlere karşı çıkan biri haham Gamliel'den, Tanrı'nın yaşadığı yeri kesin olarak söylemesini istediğinde dünyanın enginliğini ve yedi okyanus olduğunu düşünen haham kısaca, "Bunu söyleyemem," dedi.

Bunun üzerine, diğeri alaycı bir sesle, "Ve sen, nerelerde olduğunu bilmediğin Tanrı'ya her gün dua etmeye Bilgelik mi diyorsun?" dedi.

Haham gülümsedi: "Sen bana O'nun Mevcudiyetinin kesin noktasına parmak basmamı istiyorsun, halbuki *gelenekler gök ve yer arasındaki uzaklığın aşılması için 3.500 yıllık bir yolculuk yapmak gerektiğini iddia ederler.* Bu durumda, hep seninle olan ve o olmazsa bir an bile yaşayamayacağın bir şeyin tam olarak nerede olduğunu ben sana sorabilir miyim?"

Putperest kişi meraklanıp "Neymiş bu?" diye sordu.

Haham yanıtladı: "Tanrı'nın senin içine ektiği can; lütfen bana onun tam yerini söyler misin?"

Adam başını olumsuz anlamda salladı.

Şimdi şaşırıp gülümseme sırası hahama gelmişti: "Kendi canının tam olarak nerede olduğunu bilmiyorsan, tüm dünyayı görkemiyle dolduran Bir'in yaşadığı yeri bilmeyi nasıl beklersin?"

Haham Gamliel'in yanıtının ne olduğuna dikkat edelim: Yahudi geleneklerine göre, demişti, Tanrı'nın mesken tuttuğu göklerdeki kesin bir nokta o kadar uzaktadır ki 3.500 yıllık bir yolculuk yapmayı gerektirir...

Nibiru'nun Güneş etrafında tamamladığı tek bir yörüngenin süresi olan 3.600 yıla daha ne kadar yaklaşılabilir ki?

Anu'nun Nibiru'daki meskeniyle ilgili ya da orayı tarif eden belirli metinler olmamasına rağmen, Adapa'nın hikayesi gibi metinlerden, bazı metinlerde arada bir geçen bahislerden ve hatta Asur betimlemelerinden dolaylı da olsa bir fikir edinilebilir. Burası –gelin, burayı bir kraliyet sarayı gibi düşünelim– iki yanında kulelerin yükseldiği heybetli kapılardan geçilerek girilen bir yerdi. Kapıların önünde iki tanrı (bir örnekte, Ningişzidda ve Dumuzi'den söz edilmiştir) muhafızlık etmekteydi. İçeride, Anu bir tahtta oturmaktaydı; Enlil ve Enki Nibiru'da olduklarında veya Anu Dünya'yı ziyaret ettiğinde bu ikisi tahtın iki yanına geçip ellerinde göksel amblemler tutarlardı.

(Kadim Mısır'ın *Piramit Metinleri* bir "Yükseltici" ile yukarı taşınan firavunun ötealemde göksel mekana yükselişini anlatırlarken kralın ayrılışını "Göğün Çifte Kapıları sana açılmıştır! Göğün Çifte Kapıları sana açılmıştır!" diye ilan ederler ve asa taşıyan dört tanrının firavunun "Söndürülemez Yıldız"a geldiğini ilan edişlerini tarif ederler.)

Kitabı Mukaddes'te de Yahveh iki yanında meleklerin durduğu bir tahtta otururken tarif edilmiştir. Hezekiel Rab'bin altın gümüş alaşımı gibi parıldayan suretinin Uçan Aracın içindeki bir tahtta otururken gördüğünü anlatmıştı; Mezmurlar (11:4) "Yahveh'nin tahtı göklerdedir" derken peygamberler de Yahveh'yi göklerde bir tahtta oturur halde gördüklerini anlatıyorlardı. İlyas peygamber döneminde yaşamış olup adı "Kim Yahveh gibi ki?" anlamına gelen Mikaya peygamber ilahi bir kehanet duymak isteyen Yudea kralına (1. Krallar Kitabı, 22. bölüm) şöyle demişti:

> Gördüm ki Yahveh tahtında oturuyor
> Bütün göksel varlıklar da
> Sağında solunda duruyordu.

Yeşeya peygamber (6. bölüm) "Kral Uzziya'nın öldüğü yıl" gördüğü bir görümde Tanrı'yı tahtında, ateşten meleklerle çevrelenmiş halde görüşünü şöyle anlatmıştı:

> Yüce ve görkemli Rab'bi gördüm
> Tahtta oturuyordu,
> Giysisinin etekleri tapınağı dolduruyordu.
> Üzerinde Seraflar duruyordu,
> Her birinin altı kanadı vardı;
> İkisiyle yüzlerini,
> İkisiyle ayaklarını örtüyor,
> Öbür ikisiyle uçuyorlardı.
> Birbirlerine şöyle sesleniyorlardı:
> Her Şeye Egemen Kutsal Rab
> Kutsal, kutsal, kutsaldır!

Kutsal kitapta Yahveh'nin tahtına ilişkin bahisler daha da ileri gidip tahtın bulunduğu yerin adını verirler: *Olam*. Mezmurlar Kitabı (93:2) "Tahtın öteden beri kurulmuş, varlığın öncesizliğine (*Olam*) uzanır" derken Ağıtlar Kitabı (5:19) "Ama sen, sonsuza dek (*Olam*) tahtında otursun ey Yahveh" der.

Aslında bu ayetler ve bunlara benzeyen diğerleri hep bu şekilde çevrilmemiştir. Örneğin Kitabı Mukaddes'in Kral James versiyonunda yukarıda alıntı yaptığımız mezmur "Tahtın çok eskiden kurulmuş, sen *ebedisin*" şeklinde ve ağıt ise "Sen ey Rab, *sonsuza dek* kalıcısın, tahtın nesillerden nesillere sürer" şeklinde çevrilmiştir. Modern dönemlerde yapılan çeviriler (*Yeni Amerikan İncili, Yeni İngiliz İncili* gibi) de *Olam* kelimesini "ebedi", "ezeli", "kalıcı" şeklinde çevirmiş ve bu kelimeyi isim olarak mı yoksa sıfat olarak mı kullanacakları konusunda kararsız kalmışlardır. Ancak *Olam* kelimesinin isim olduğunu kabul eden Yahudi Yayın Birliği tarafından yapılan en son tarihli çeviride soyut bir isim olan "sonsuzluk" kelimesi benimsenmiştir.

Terminolojisinin kesinliği bakımından çok titiz olan İbranca Kitabı Mukaddes'te "sonsuza dek sürme" halini belirten başka

terimler vardır. Bunlardan biri *Netzah*'tır; Mezmurlar Kitabında (89:46) "Ne zamana dek ey Yahveh, *sonsuza* dek mi gizleneceksin?" diye sorulur. "Ebediyet" kelimesini daha net karşılayan bir terim ise *Ad*'dır; Mezmurlar Kitabındaki (89:29) "Soyunu *sonsuza dek*, tahtını gökler durduğu sürece sürdüreceğim" örneğindeki gibi bu da genelde "sonsuza dek" şeklinde çevrilir. Aynı şeyi anlatmak için üçüncü bir terime ihtiyaç yoktu. Sonsuza dek süren doğasını belirtmek için genelde *Ad* sıfatının eşlik ettiği *Olam* terimi kendi başına bir sıfat olmayıp "ortadan kaybolan, gizemli biçimde gizlenen" anlamı taşıyan kökten türemiş bir isimdir. Kutsal kitapta içinde *Olam* kelimesinin geçtiği sayısız ayet bunun bir soyutlama değil, fiziksel bir yer olduğunu işaret etmektedir. Mezmurlar Kitabından aldığımız ilk örnekte aslında "sen *Olam*'dansın" demektedir mezmur yazarı, yani Tanrı gizlenmiş bir yerdendir (dolayısıyla Tanrı görünmez olmuştur).

Burasının fiziksel açıdan mevcut bir yer olarak düşünüldüğü açıktır: Yasanın Tekrarı Kitabı (33:15) ve Habakkuk peygamber (3:6) "*Olam* tepeleri"nden* söz ederler. Yeşeya (33:14) "*Olam*'ın ateş kaynakları"ndan bahis açar. Yeremya (6:16, 18:15) "*Olam*'ın yolları"ndan bahsedip Yahveh'ye (10:10) "*Olam* kralı" demektedir, tıpkı Mezmurlar Kitabında (10:16) denildiği gibi. Sümer metinlerinde geçen Anu'nun meskeninin kapılarından bahisleri ve kadim Mısır metinlerinde geçen Gök Kapılarından bahisleri hatırlatan cümlelerle Mezmurlar Kitabı da (24:7–10) *Kabod*'u, yani Göksel sandalı üstünde gelen Rab Yahveh'ye hoş geldin dercesine açılan "*Olam* Kapıları"ndan söz etmektedir:

> Kaldırın başınızı ey kapılar (*Olam* kapıları)!
> Açılın ey eski kapılar!
> *Kabod*'un Kralı (Yüce Kral) girsin içeri!
> Kimdir bu *Kabod*'un Kralı (Yüce Kral)?
> O Yahveh'dir, güçlü ve yiğit.
> Savaşta yiğit olan Yahveh.

Kaldırın başınızı ey kapılar (Olam kapıları)!
Açılın ey eski kapılar!
Kabod'un Kralı (Yüce Kral) girsin içeri!
Kimdir bu *Kabod*'un Kralı (Yüce Kral)?
Her Şeye Egemen Yahveh'dir
Bu *Kabod*'un Kralı (Yüce Kral).

Yeşeya peygamber (40:28)' "*Olam* kralı Yahveh" derken İbrahim'in (Yaratılış Kitabı, 21:33) "*Olam* Tanrısı Yahveh'yi adıyla çağırdı"ğı günleri anmaktaydı. Öyleyse, Antlaşmanın sünnetle, Rab tarafından "belirti" denilerek İbrahim'e ve soyuna dayatılan "*Olam* Antlaşması" sembolize edilmesine şaşmamalı:

Bedeninizdeki bu belirti
Olam Antlaşmamın simgesi olacak.
(Yaratılış Kitabı, 17:13)

Kutsal kitabın derlenmesinden sonraki dönemde hahamlar arası münazaralarda ve de modern İbrancada *Olam*, "dünya, alem" için kullanılan bir terimdir. Aslında, haham Gamliel'in İlahi Mesken ile ilgili soruya verdiği yanıt bunun, Dünya'dan yedi arş ile ayrıldığına ve her birinin farklı bir dünya olduğuna, birinden diğerine yapılacak yolcuğun beş yüz yıl alacağına ve dolayısıyla da Dünya denilen dünyadan kalkıp yedi arştan geçerek İlahi Mesken'e doğru yapılacak yolculuğun 3.500 yıl süreceğine ilişkin haham iddialarına dayanıyordu. Az önce de belirttiğimiz gibi bu, Nibiru'nun 3.600 (Dünya yılı) süren yörüngesine çok yakındı ve dış uzaydan gelen biri için Dünya yedinci gezeger olacağına göre, yörüngesinin dünyadan en uzak olduğu ve gözden kaybolduğu noktada Nibiru dünyadan bakan biri için yedi gök cismi aralığı kadar uzakta olurdu.

Böyle bir gözden kaybolma –*Olam* kelimesinin kökü– şüphesiz Nibiru'nun "yıl"ını oluşturmaktadır ve bu insan ölçülerine göre çok ama çok uzun bir süredir. Peygamberler de kitaplarının çeşitli pasajlarında "Olam yıllarından" söz etmek-

tedirler. Bir gezegenin dönemsel görünüşü ve gözden kayboluşundan kaynaklanabilecek net bir dönemsellik duygusu kesin (ama olağanüstü uzun) bir zaman ölçüsü birimi olarak "Olam'dan Olam'a şeklinde sık sık kullanılmıştır. Yeremya peygamber (7:7 ve 25.5) Rab'bin "Olam'dan Olam'a dek atalarınıza vermiş olduğum bu ülkede" dediğini aktarmıştır. *Olam*'ı Nibiru ile özdeşleştirmek için kullanılabilecek sağlam bir perçin de Yaratılış Kitabında (6:4) geçen Nefilimler bahsidir; Nibiru'dan Dünya'ya gelmiş olan genç Anunnakiler (roket gemiler halkı anlamında) "*Şem* halkıydı" ve "bunlar *Olam*'dandılar."

Kitabı Mukaddes'i derleyenlerin, peygamberlerin ve mezmur yazarlarının Mezopotamya "mitleri"ne ve gök bilimine bariz biçimde aşina olduklarını düşünecek olursak, o çok önemli Nibiru gezegeninden Kitabı Mukaddes'te hiç bahsedilmemiş olması garip olurdu. *Bizim önerimiz şudur ki, evet, Kitabı Mukaddes Nibiru'dan kesinlikle haberdardı ve ona* Olam *"gözden kaybolan gezegen" demekteydi.*

Peki tüm bunlar Anu'nun Yahveh olduğu anlamına mı geliyor? Şart değil...

Kitabı Mukaddes, Yahveh'yi tıpkı Anu gibi göksel mekanında hükmeden bir hükümdar olarak betimlemişse de aynı zamanda O'nu Dünya ve yeryüzünde yaşayan herkese hükmeden "kral" olarak da görmekteydi, halbuki Anu, Dünya'nın komutasını açıkça Enlil'e bırakmıştı. Anu Dünya'yı ziyaret etmişti ama elimizde bulunan metinler bu ziyaretlerin inceleme amaçlı törensel olaylar olduklarını anlatırlar; Yahveh'nin ulusların ve bireylerin meselelerine aktif biçimde katılışıyla kıyaslanabilecek bir şey bu betimlemelerde bulunmamaktadır. Dahası, Kitabı Mukaddes Yahveh'nin dışında bir tanrı, *An* adında "başka ulusların tanrısı"nı tanıyordu; Asurların Samiriye'ye yerleştirdiği yabancıların tanrılarını sıralarken (2. Krallar Kitabı, 17:31) ona tapınıldığından da söz edilir, orada adı Anammelek (*An-Melek*, "Kral Anu") olarak geçer. Kitabı Mukaddes'te ayrıca Anu'yu onurlandırma amacıyla bir kişiye takılmış Anani adı ve Ananot diye bir yer adı da geçmektedir. Ve Kitabı Mukaddes'te

Anu'nun şeceresine (ana babası, eşi, çocukları), yaşam tarzına (sayısız cariyesi) veya ("Göğün Kraliçesi" adıyla, göksel karşılığı Venüs'e tapınılması Yahveh'nin gözünde kabul edilemez olan) torunu İnanna'ya olan düşkünlüğüne ilişkin olup da Yahveh ile eşleştirilecek hiçbir şey geçmez.

Dolayısıyla benzerliklere rağmen Anu ve Yahveh arasında, tek ve aynı olamayacakları kadar çok temel farklılık mevcuttur.

Dahası, kutsal kitabın *Olam* "kralı, efendisi" olarak Yahveh'ye bakışı Anu'nun Nibiru'nun kralı oluşunun ötesinde bir niteliğe sahiptir. Pek çok kez *El Olam*, yani *Olam* Tanrısı (Yaratılış Kitabı, 21:33) ve *El Elohim*, yani *Elohim*'in Tanrısı (Yeşu Kitabı 22:22, Mezmurlar Kitabı 50:1 ve 136:2) şeklinde adı geçer.

Elohim'in, yani Anunnakilerin, yani "tanrılar"ın bir Tanrı'sının olabileceğine ilişkin kutsal kitabın önerisi ilk başta inanılmaz görünse de üstünde düşünüldüğünde hayli mantıklıdır.

Dünya Tarihçesi dizimizin daha ilk kitabı olan *12. Gezegen*'de, Nibiru gezegeninin ve bu gezegenden Dünya'ya gelen Anunnakilerin (kutsal kitabın Nefil Halkı, Nefilimler) insanoğlunu nasıl "oluşturduğu"nun hikayesini anlattıktan sonra kitabın en son satırında bu soruyu sormuştuk:

Ve eğer Nefilimler, Dünya üstünde "insanı" yaratan "tanrılar" idiyseler, On İkinci Gezegen üstünde Nefilimleri yaratan sadece evrim miydi?

Teknolojik açıdan ileri, bizden yüzlerce bin yıl önce uzay yolculuğu yapabilecek kadar ilerlemiş ve güneş sisteminin oluşumuna dair kozmolojik bir açıklama yapabilir hale geldikten sonra şimdilerde bizim de başladığımız gibi, evren hakkında derin derin düşünüp onu anlamaya çalışan Anunnakiler de *kendi kökenini* düşünmüş ve bizim din dediğimiz şeye, kendi dinlerine, *kendi Tanrı kavramlarına* ulaşmış olmalıydılar.

Nefilimleri, gezegenleri üstünde Anunnakileri kim yaratmıştı? Yanıtı Kitabı Mukaddes vermekte. Yahveh, diyor, "ulu Tanrı'dır, bütün *Elohim* üstünde ulu kraldır" (Mezmurlar Kitabı,

95:3). Onlar ortada yokken bile O orada, Nibiru'daydı: "*Elohim*'den önce O *Olam*'da oturmaktaydı", denilir 61. Mezmurun 7. dizesinde. Tıpkı Adem'den önce Dünya'da Anunnakilerin olması gibi, Yahveh de Anunnakilerden önce Nibiru/Olam'daydı. Yaratıcı, yarattıklarından önce gelmişti.

Anunnaki "tanrıların" görünüşteki ölümsüzlüğünün aslında bir Nibiru yılının 3.600 Dünya yılına eşit olması gerçeğinden kaynaklanan son derece uzun bir ömrün sonucu olduğunu zaten açıklamıştık; onlar da doğup yaşlanmakta ve ölebilmekteydiler (ölüyorlardı). *Olam*'a uygulanabilecek bir zaman ölçüsü ("*Olam* günleri" ve "*Olam* yılları") peygamberler ve mezmur yazarları tarafından kabul edilmişti; daha etkileyici olan şey onların çeşitli *Elohim*'in (Sümerce DİN.GİR, Akkadca *İlu*) aslında ölümsüz olmadığını ama Yahveh'nin, Tanrı'nın ölümsüz olduğunu anlamış oluşlarıdır. Öyle ki 82. Mezmur, Tanrı'nın *Elohim*'i yargılayışını ve onlara –*Elohim*'e!– kendilerinin de fani olduğunu hatırlattığını anlatmaktadır: "Tanrı yerini aldı tanrısal kurulda, yargısını açıklıyor *Elohim*'in ortasında:"

> Siz *Elohim*'siniz diyorum,
> Yüceler Yücesi'nin oğullarısınız hepiniz!
> Yine de insanlar gibi öleceksiniz,
> Sıradan bir önder gibi düşeceksiniz.

Rab Yahveh'nin yalnızca Göğü ve Yeri değil *Elohim*'i, yani Anunnaki "tanrılar"ı da yaratmış olduğunu düşündüren bu ibarelerin pek çok kutsal kitap bilgini neslinin aklını karıştırmış olduğuna inanıyoruz. Bu, Kitabı Mukaddes'in ilk Başlangıçla ilgili ilk ayetinin niçin alfabenin ilk harfiyle değil de ikinci harfiyle başlamış olduğu sorusudur. Başlangıç'a doğru başlangıçla başlamanın önemi ve sembolizmi Kitabı Mukaddes'i derleyenler için de açık olmalıydı ama onlar bize şunu aktarmayı seçtiler:

> Breşit bara *Elohim*
> et Ha'Şamaim v'et Ha'Aretz

Ve bu genelde "Başlangıçta Tanrı göğü ve yeri yarattı" şeklinde çevrilmektedir.

İbran harflerinin sayısal değerleri olduğu içindir ki ilk harf olan *Alef* (Yunan alfabesinin *alfa*'sı buradan gelir) "bir, birinci" –başlangıç– sayısal değerine sahiptir. Peki öyleyse, diye merak etmektedir bilginler ve ilahiyatçılar, Yaratılış niçin değeri "iki, ikinci" olan *Bet* ile başlamaktadır?

Bunun sebepleri bilinmiyor olsa da, Kitabı Mukaddes'in ilk kitabının ilk ayetini *Alef* ile başlatmanın sonucu çok şaşırtıcı olurdu çünkü bu durumda cümle şu hale gelmektedir:

Ab–reşit bara *Elohim*
et Ha'Şamaim v'et Ha'Aretz

Başlangıcın Babası *Elohim*'i,
Göğü ve yeri yarattı.

Bu küçük değişiklikle, başlangıcı her şeyi başlatan harf ile başlatmakla ilksel kaostan her şeye gücü yeten, her an her yerde mevcut bir Her Şeyin Yaratıcısı ortaya çıkıverir: *Ab–Reşit,* "Başlangıcın Babası." Modern bilimsel zihinlerin en iyileri evrenin başlangıcına ilişkin Büyük Patlama teorisini üretebildiler ama Büyük Patlamaya neyin sebep olduğunu henüz açıklayamadılar. Yaratılış Kitabı bu şekilde başlamış olaydı, kesin ve doğru bir evrim hikayesi aktaran ve de en makul kozmogoniye sadık kalan Kitabı Mukaddes bize bunun yanıtını da verirdi: Her şeyi yaratan Yaratıcı.

Ve Bilim ve Din, Fizik ve Metafizik, Yahudi tek tanrıcılığının amentüsü olan tek bir yanıtta birleşiverirlerdi: "Yahveh'yim ve benden başkası yoktur!" Peygamberleri ve kendileriyle birlikte bizi tanrılar meydanından alıp evreni kucaklayan Tanrı kavramına taşıyan bir amentüdür bu.

Bilginlerin görüşüne göre, Tevrat'ı (Kitabı Mukaddes'in ilk beş kitabını) Babil'de sürgündeyken kutsallaştıran kutsal kitap derlemecilerinin *Alef*'i niçin kullanmadıkları konusunda ancak

fikir yürütebiliriz. Bunun nedeni, (Yahveh'nin Anunnaki tanrıları yaratmış olduğu iddiası Marduk'u da içereceği için) kendilerini süren Babillileri kızdırmaktan kaçınmak olabilir miydi acaba? Ama Kitabı Mukaddes'in ilk kelimesindeki ilk harfin bir zamanlar alfabenin ilk harfiyle başlıyor olduğunuz hiç kuşkumuz yok. Bu konudaki görüşümüzün kesinliği Vahiy Kitabında yer alan (Yeni Ahit'teki "Aziz Yuhanna'nın Vahyi") Tanrı'nın şu açıklamasından kaynaklanmaktadır:

> Alfa ve Omega benim,
> Başlangıç ve Son
> Birinci ve Sonuncu benim.

Vahiy boyunca üç kez tekrarlanan (1:8, 21:6, 22:13) bu ibare (Yunan alfabesinin) alfabenin birinci harfine başlangıç, ilahi İlk ve (Yunan alfabesinin) alfabenin son harfine de Son demektedir, yani Her Şeyin İlki Olan Tanrı Her Şeyin Sonu olacaktır.

Yaratılış Kitabının başlangıcının böyle olmuş olduğuna dair görüşümüzün kesinliği Vahiy Kitabında yer alan ve akla İbranca kutsal kitabın Yeşeya'dan aktarılan (41:4, 44:6) ve Yahveh'nin kendi mutlaklığını ve eşsizliğini ilan ettiği ayetleri hatırlatan ibarelerle güçlenmiştir:

> Ben, Yahveh ilkim;
> Sonuncularla da
> yine Ben olacağım!
>
> İlk ve son benim,
> Benden başka *Elohim* yoktur!

Kitabı Mukaddes'in Tanrısını teşhis etmeye yardım eden şey, O'nun şu soruya verdiği yanıtlarda bulunmaktadır: Ey Tanrım, kimsin sen? Yanan Çalıdan Musa'ya seslenirken kendisini "Ben babanın Tanrısı, İbrahim'in Tanrısı, İshak'ın Tanrısı ve Yakub'un Tanrısıyım" diyerek tanıtmıştı sadece. Görevi kendisine açıklanan Musa, İsraillilere gidip "beni size atalarınızın Tanrısı gön-

derdi" dersem "Adı nedir?" diye sorarlarsa onlara ne demesi gerektiğini sormuştu:

> Tanrı "*Ehyeh-Aşer-Ehyeh*" dedi.
> "İsraillilere de ki, 'Beni size
> Ben Ben'im diyen gönderdi.'"
> İsraillilere de ki "Beni size
> atalarınızın Tanrısı,
> İbrahim'in Tanrısı,
> İshak'ın Tanrısı ve
> Yakup'un Tanrısı Yahveh gönderdi."
> *Olam*'da adım budur (Sonsuza dek adım bu olacak),
> Kuşaklar boyunca böyle anılacağım.
> (Mısır'dan Çıkış Kitabı, 3:13–15)

Bu *Ehyeh-Aşer-Ehyeh* ibaresi pek çok ilahiyatçı, kutsal kitap alimi ve dil bilimci nesli tarafından tartılışmış, çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Kitabı Mukaddes'in Kral James versiyonunda bu cümle "Ben ben olanım... beni size Benim yolladı" şeklinde çevrilmiştir. Daha modern çeviriler "Ben ben olanım... Size beni yollayan Benim." Yahudi Yayın Birliğinin en son tarihli çevirisinde bu ibare aynen bırakılmış ve bir dipnotla "İbranca anlamı bilinmemektedir" denilmiştir. Basit tabirle şöyle demektedir: "Her kim olacaksam olacağım." Ve bir faniye ilk kez açıklanan (Musa'ya bu kutsal adın, Tetragrammaton YHWH'nin İbrahim'e bile açıklanmadığı söylenmiştir) İlahi Ad ise "Olmak" anlamındaki kökün üç fiil zamanını birleştirmektedir: Olmuş olan, Olan ve Olacak olan. Kutsal kitabın çizdiği şu sonsuza dek mevcut Yahveh kavramına çok uygun bir yanıt ve isimdir bu: Olmuş olan, Olan ve Olacak olan.

Kutsal kitabın Tanrısının bu sonsuz doğasını belirtmek için sıkça kullanılan bir biçim de "*Olam*'dan *Olam*'a kadarsın" ibaresidir. Genelde "sen sonsuza dek süreceksin" şeklinde çevrilmektedir; bu haliyle ibarenin anlamını yansıtıyor olsa da hiç kuşkusuz kesin anlamını içermemektedir. Harfiyen ele alındığında bu cümle, Yahveh'nin mevcudiyetinin veya hükümran-

lığının bir *Olam*'dan diğer *Olam*'a dek uzandığını düşündürmektedir. Yahveh yalnızca –Mezopotamya metinlerinin Nibiru'sunun dengi olan– bir Olam'ın değil, diğer Olam'ların, başka dünyaların da "kralı, efendisi"ydi!

Kitabı Mukaddes en az on bir kez *Olamim* terimini, yani Olam kelimesinin çoğu halini kullanarak Yahveh'nin meskeninden, bölgesinden ve "krallığı"ndan söz eder: Pek çok dünyayı kapsayan bir bölge, mesken ve krallıktır bu. Yahveh'nin tanrılığını bir "ulusal tanrı" fikrinden alıp Dünya'nın ve Nibiru'nun ötesindeki "Göklerin Gökleri"ne dek tüm ulusları yargılayan Bir Tanrı'ya kadar genişletmektedir. "Göklerin Gökleri" (Yasanın Tekrarı 10:14, 1. Krallar 8:27, 2. Tarihler 2:5 ve 6:18) yalnızca güneş sistemini değil en uzak yıldızları bile içermektedir (Yasanın Tekrarı 4:19, Vaiz 12:2).

BU BİR KOZMİK YOLCUNUN SURETİDİR.

Diğer her şey, yani göksel gezegensel "tanrılar", güneş sistemimizi oluşturan ve bir sonraki geçişinde Dünya'ya şekil veren Nibiru, Anunnaki "Elohim", insanoğlu, ulusal tanrılar; bunların hepsi O'nun tezahürleri ve O'nun araçlarıdırlar, ilahi ve evrensel olan sonsuz bir planı yerine getirmektedirler. Bir anlamda bizler hepimiz O'nun melekleriyiz ve sıra Dünyalıların uzayda yolculuk yapıp başka bir dünyada Anunnakileri taklit etmelerine geldiğinde, bizler de kaderimizdeki geleceği gerçekleştiriyor olacağız yalnızca.

Bu, bayram günlerinde, Şabat günü ve yılın her günü sinagoglarda söylenen muhteşem bir ilahi olan *Adon Olam*'da en iyi şekilde özetlenmektedir:

> Hükmedendi efendisi evrenin
> Henüz tüm mahlukat yaratılmamışken.
> İsteğiyle yapıldığı anda her şey
> Adına hükümdar denmişti o zaman.
>
> Tamamlandıktan sonra da tümü
> Bir başına hükmedecek sonsuzlukla.

O vardı, O vardır
O izzetle var olacaktır.

Bir tektir O, yoktur ikincisi
Örneklenip eşleştirilebilecek.
O ilkidir O sonuncusu
Her maddeyle her biçimin.
İlksizliktir ve sonsuzluktur
Onundur kudret ve üstünlük.

İnsanoğlu ve ruhsal varlıklar arasındaki etkileşimin, yani İlahi Karşılaşmalar'ın kutsal metinlerde ve kadim yazıtlarda yer alan kayıtları Gök ve Yer'i mekan alıp ibadeti ve bağlılığı, ebediyeti ve faniliği, aşkı ve sevgiyi, kıskançlık ve cinayeti içeren etkileyici bir dramı gözler önüne sermektedir. Ama bunların hangisi gerçek olaylara, hangisi mitlere dayanır?

Dünya Tarihçesi dizisinin yazarı Zecharia Sitchin kendisine dünya çapında ün kazandıran titiz araştırmacılığıyla bu kez, insanoğlu ile kozmik gezginlerin karşılaşmalarını ele alıyor. Geleceği bildiren rüyalardan tutun da UFO gözlemlerine dek pek çok sıra dışı olayda aslında insanoğlunu aydınlatmak, rahatlatmak, cezalandırmak ve yönlendirmek amacıyla çok uzak alemlerden gelmiş olan bu galaksiler arası gezegenlerin imzası olduğunu anlatan Sitchin, bu kitabıyla sizi zamanın başlangıcından üçüncü bin yılın başlangıcına dek tarih içinde muhteşem bir yolculuğa çıkartıyor.

İlahi Karşılaşmalar

P 5069

22.00

KİTAP 2006

ISBN 978-975-6377-21-5

9 789756 377215